नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्दमालाय

सुत्तपिटके

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(चतुक्क-पञ्चकनिपाता)

पद्मानससोधको भिक्खु जगदीसकस्सपी

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमञ्जलेन कासिता

बु॰२५०४

वितरक

मोतीलाल बनारसीबास,

नेपाली खपरा, पोस्ट वाक्स नं० ७४, वाराणसो,

(भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA (CATUKKANIPĀTA & PAÑCAKANIPĀTA)

General Editor BHIKKHU J KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD (BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2504 V. E. 2017

1960

Sole Agents: MOTI LAL BANARASI DAS,

Nepali Khapara,

Post Box No. 75, Varanzsi,

(India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upanisads declare, "That thou art", tat tram asi, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramanis or prohibitions or abstinences called dasasila or dasasiksapada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist pañcaśila.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Musāvādā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamaṇīa-pamādaṣṭhānā

veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pañcašila we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samsāra and nirvāṇa are one. In Mahā-saccaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvana, the Government of India decided to publish

standard versons in Devanāgarī script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Catukka-nipāta and Paācaka-nipāta of the Anguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chaṭṭha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Govenment publication, 1926; Sinhalese—edited by Sini Devamitta Mal ā-nāyaka Thera, 1915; Roman—Calukka-nipāta—edited by Rev. Richard Monis, (P. T. S. 1885), Paācaka-nipāta—edited by Prof. E. Hardy, (P. T. S. 1896).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal Sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25.6.60. Bhikkhu J. Kashyap

* *

सम्पादकीय

इस नाग में प्रक्रपुत्तरिनकाय के बतुक्क निपात तथा पञ्चक निपात प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहले भाग की भूमिका में ही घा गया है, उनके विषय में यहाँ कुछ लिखना खावस्थक नहीं समक्षा ।

यह संस्करण निम्नलिखित वन्यों के ब्राधार पर तैयार किया गया है.— वर्गी-संस्करण, खट्ट-सङ्गापन प्रकाशन (१९४५), स्थानी-संस्करण, महामञ्जूट राजकीय प्रकाशन (१९२६); तिहती-संस्करण, तिरि देवभित्त महानावक चेर द्वारा सम्पादित (१९१५), रोगन-सस्करण चतुन्क निपात— वी रिचार्ड मीरिस द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोलाइटी, १००५), पञ्चक निपात—त्री: १० हार्डी द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोलाइटी, १०६६)।

हमारे विद्वान् सम्यादक, श्री वीरवल शर्मा, एम० ए० ने ग्रपने योग्य सहयोगियों के साथ ग्रन्थ की पाण्डलिपि का प्रन्तिम रूप तैयार कर मुद्रण का कार्य सम्पन्न किया ।

वाराणसी २४-६-६०

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

म a मा ā इi ईi उप ऊपे एट मोo

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

 ka	ल kha	ग ga	ष gha	≅ na
च ca	न्न cha	ஏja	श्र,ऋjha	ল ña
₹ ţa	ਰ ṭha	₹ ḍa	₹ dha	ण ņa
₹ ta.	य tha	द da	च dha	न na
ч ра	দ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	₹ ra	ल la	₹ va	स sa
		≅ ha	æ la	ங ் a m்

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū के ke को ko ब kha बा khā वि khi बी khī बु khu बू khū बे khc बो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

₹∓ kka		হৰ i	ica		a (lva		म्ब n	nba
नव kkh	a	ञ्च i	icha		घ्य	dhya		स्था	nbha
क्य kya		ञ्ज f	ija		घ्व (dhva		स्मा	ıma
कि kri		ञ्झ,	ञ्क ñjh	ıa	न्तः	nta		म्यn	ıya
क्ल kla		ट्ट, ट्ट	!ţa		न्त्व	ntva		म्ह m	ha
क्व kva		हु, द्ड	ţţha		न्यः ।	ntha		ब्य yy	a
रूप khy	a	हु, ड्ड	dda		न्द ।	nda		ग्ह y	la
रूव klıv	a	हु, इंड	dd ha	L	न्द्र ।	ndra		≂ल ll	a
ग्ग gga		as úi	a		7.T 1	ıdha		ल्य İy	'el
म्ब gglı	a	ae ù	țha		ं न,	त्र nna		ल्ह ॥	1d
ग्य gya		गड n	фa		न्य	nya		ब्ह् v	ha
य gra		aal Ü	ņa		न्ह् ।	ılıa		स्त ऽ।	a
न्द्र ńka		æ üj	na		ed.	ppa		स्त्र st	ra
😿 ńkh:	a	त्त tta	a		c4F	ppha		स्न डा	ıa
ज़्न, डग i	iga	स्य tt	ha		प्य]	oya		₹ŦSy	a
ह ु, दघ i	igha	₹ व tv	a		দৰ	pla		स्स s	sa
च्च cca		त्य ty	a		व्य	ba		स्म अ	ma
च्य cch	a	त्र tra	ı		ब्म ।	bbha		स्व ऽ।	ra.
⊽я jja		इ, द्द	dda		ब्य	bya		ह्य h	ma
জ্ব, জ্ব	ijha	द्ध da	lha		₹ l	ora		ह्न h	va
হহাññ	a	च d	ya		म्प	mpa		ळह 1	ha
व्ह ñha		≢ dr	a		म्फ	mpha			
r=ā;	f=i	; ገ	=ī;	,==11	;	"≕ũ ,	`=	=c,)==0
8	2	₹	٧	¥	Ę	b	5	3	0
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

अङ्कुत्तरनिकायपालि (बतुक्क-पञ्चकनिपाता) सूची

	पिटुकु		पिट्टक्का
४, चतुक्कनिपातो		१०. भत्तुद्देसकसुत्तं	२१
१. भण्डगामवग्गो	3	तस्सुद्दानं	२२
१. ग्रनुबुद्धसुत्तं	3	३ उरुवेलबग्गो	२२
२. पपतितसुत्त	8	१. पठमउरुवेलसुत्तं	२२
३. पठमखतमुत्त	8	२. दुतियउरुवेलसुत्तं	२४
४. दुतियखतसुत्तं	ų į	३. लोकसुत्तं	२६
५. ग्रनुसोतसुत्तं	ا	४. काळकारामसुत्त	२७
६. ग्रप्पस्सुतसुत्तं	5	५. ब्रह्मचरियसुत्तं	38
७. सोभनसुत्तं	3	६. कुहसुत्तं	38
द. वेसारज्जस <u>ु</u> त्तं	१०	७. सन्तुद्विसुत्तं	38
तण्हुप्पादसुत्तं	28	द. ग्र रियवंससुत्तं	३०
१०. योगसुत्तं	१२	धम्मपदसुत्तं	३२
तस्सुद्दानं	१४	१०. परिब्बाजकसुत्त	३२
२. चरवगो	8.8	तस्सुद्दानं	ξX
१. चरसुत्तं	१४	४. चक्कवग्गो	३४
२. सीलसुत्तं	१६	१. चक्कसुत्तं	३४
३. पघानसुत्तं	१७	२. सङ्गहसुत्तं	şх
४. संवरसुत्तं	१८	३ सीहनादसुत्तं	३६
५. पञ्जतिसुत्तं	38	४. पसादसुत्तं	३७
६. सोखुम्मसुत्तं	२०	५. वस्सकारसुत्तं	३८
७. पठमश्रगतिसुत्तं	२०	६. दोणसुत्तं	80
दुतियग्रगतिसुत्तं	२१	७. श्रपरिहानियसुत्तं	४१
६. ततियग्रगतिसुत्तं	२१	पतिलीनसुत्तं	४३

		· 1	
	पिटुकूा		विट्ठकूर
 उज्जयसुत्तं 	88	२. ग्रानण्यसुत्तं	७३
१०. उदायीसुत्तं	४४	३. ब्रह्मसुत्तं	७४
तस्सुद्दानं	४६	४. निरयसुत्तं	७४
५. रोहितस्सवग्गो	४६	५. रूपसुत्तं	৬খ
१. समाधिभावनासुत्तं	४६	६. सरागसुत्तं	७६
२. पञ्हब्याकरणसुत्तं	४५	७ ग्रहिराजसुत्तं	७६
३. पठमकोधगरुमुत्तं	४८	द. देवदत्तसुत्तं •	99
४ दुतियकोधगरुमुत्तं	38	६. पधानसुत्तं	95
५. रोहितस्समुत्तं	38	रठः अवास्मक्षुत	30
६. दुतियरोहितस्समुत्तं	प्रश	तस्सुद्दानं	50
७. मुविदूरस ुत ं	X3	द. अपण्णकवग्गो	50
ऽ. जुनदूरपुरा इ. विसाखस ुतं	X3	१ पधानमुत्त	50
 विपल्लाससुत्त 	प्रद	२ सम्मादिद्विभुत्त	٦ ۶
१०. उपक्किलेसमुत्त	X X	३ सप्पुरिससुत्तं	≒ १
तस्सुद्दानं	४७	४. पठभग्रग्गसुत्तं	53
	-	५ दुतियग्रग्गसुत्तं	53
६. पुञ्जाभिसन्दवग्गो	४७	६ कुसिनारमुत्त	5 3
१. पठमपुञ्ञाभिसन्दमुत्तं	४७	७. ग्रचिन्तेय्यसुत्त	58
२. दुतियपुञ्जाभिसन्दसुत्त	3 %	दक्खिणसुत्तं	5 X
३. पठमसंवासमुत्तं	६०	६. वणिज्जसुत्त	58
४. दुतियसंवासमुन	६३	१०. कम्बोजमुत्त	50
५. पठमसमजीवीसुत्तं	६५	तस्मुद्दानं	59
६. दुतियसमजीवीसुत्तं	६६	६ मचलवग्गो	50
७. सुष्पवासामुत्तं	६६		59
मुदत्तसुत्त	६७	२. म्सावादसुत्तं	55
६ भोजनसुत्त .	६्द	३. ग्रवण्णारहसुत्तं	55
१०. गिहिसामीचिसुत्तं	६८	४. कोधगरुसूत्तं	58
तस्सुद्दानं	६६	४. तमोतमसुत	58
७. पत्तकस्मवग्गो	इ.ह	इ. तमातमपुत ६. ग्रोणतोणतसुत्तं	£ 8
१. पत्तकम्मसुत्तं	ĘĘ		
८ परायम्बद्धरा	66	७. पुत्तसुत्तं	83

		_	
	विद्वकृत		पिट्टब्रुग
द. संयोजनस ुत ं	₹3	२. जवसुत्तं	388
सम्मादिद्विसुत्तं	83	३. पतोदसुत्तं	१२०
१०. खन्धसुत्तं	кз	४. नागसुत्तं	१ २२
तस्सुद्दानं	६६	५. ठानसुत्तं	१२४
०. असुरवग्गो	६६	६. ग्रप्पमादसुत्तं	१२५
१. ग्रसुरसुत्तं	33	७. ग्रारक्लमुत्तं	१२६
२. पठमसमाधिस ुतं	63	संवेजनीयसुत्तं	१२६
३. दुतियसमाधिसुत्तं	: وع	एठमभयसुत्तं	१२७
४. ततियसमाधिसुत्तं	23	१०. दुतियभयसुत्तं	१२७
५. छवालातसुत्तं	800	तस्सुद्दानं	१२७
६ रागविनयसुत्तं	800	१३. मयवस्गो	१२७
७. खिप्पनिसन्तिमुत्तं	१०२	१. श्रत्तानुवादसुत्तं	१२७
प्रतितसुत्तं	803:	२ ऊमिभयसुत्तं	358
६. सिक्खापदसूत्तं	803	३. पठमनानाकरणस ुतं	१३२
१०. पोतलियमुत्तं	१०५	४. दुतियनानाकरणसुत्तं	१३४
तस्सुद्दान	१०६	प्र. पठममेत्तासुत्तं	१३४
	1	६. दुतियमेत्तासुत्तं	१३५
१. वलाहकवग्गो	, eog	७. पठमतथागतम् ग च ्छरिय-	
१. पठमवलाहकसुत्तं	१०७		? ३६ !
२. दुतियवलाहकसुत्तं	१०५ .	८. दुतियतथागतश् रच्छ रिय-	
३. कुम्भसुत्तं	308	सुत्तं	१३८
४. उदकरहदसुत्तं	११० '	६ ग्रानन्दग्रच्छरियसुत्तं	१३८
५. ग्रम्बसुत्तं	१११	१०. चक्कवत्तिम्रच्छरियसुत्तं	
६. दुतियग्रम्बसुत्तं	११३	तस्सुद्दानं	888
७. मूसिकसुत्तं	११३	१४. पुग्गलबग्गो	686
वलीबद्दसुत्तं	888	१. संयोजनसुत्तं	686
६. रुक्खसुत्तं	११५	२. पटिभानसुत्तं	685
१०. ग्रासीविससुत्तं	११६	. ३. उग्घटितञ् जू सुत्तं	१४२
तस्सुद्दानं	११७	४. उट्ढानफलसुत्तं	१४२
२. केसिवग्गो	११७	प्र. सावज्जसुत्तं	१४३
१. केसिसुत्तं	११७	, ६. पठमसीलसुत्तं	१४३

9

	[٧	. 1	
	पिटुजून		पिट्टब्रू
७. दुतियसीलस ुत ं	888	२. वित्थारसुत्तं	१४=
द. निकट्टस ुत्तं	१४४	३. ग्रसुभसुत्तं	328
६. धम्मकथिकमुत्त	१४४	४. पठमखमसुत्तं	१६१
१०. वादीसुत्तं	१४६	५. दुतियखमसुत्तं	१६१
तस्सुद्दानं	१४६	६. उभयसुत्तं	१६२
१५. ग्राभावमाो	१४७	७. महामोग्गल्लानसुत्तं	१६३
१. आभासुत्तं	१४७	सारिपुत्तसुत्तं	१६४
२. पभासुत्त	१४७	६. ससङ्खारमुत्तं	१६४
३. ग्रालोकमुत्त	१४७	१०. युगनइसुत्तं	१६६
४. ग्रोभासमुत्त	१४७	तस्सुद्दान	१६७
४. पज्जोतसुत्त	१४७	१८ सञ्चेतनियवग्गो	१६७
६ पटमकालसुत्तं	१४८	१ चेतनामूत्त	१६७
७. दुतियकालसुत्तं	१४८	२ विभत्तिसुत्त	890
द. दुच्चरितसुत्त	१४८	३. महाकोद्दिकसुत्त	१७१
सुचरितसुत्त	388	४ ग्रानन्दसुत्त	१७२
१०. सारसुत्तं	388	५ उपवाणसुत्त	9.93
तस्युद्दान	8,8€	६ आयावनसूत्तं	१७४
१६ इन्द्रियवग्गो	88€	•	१७४
१. इन्द्रियमुत्त	१४६	७. राहुलसुत्त ६. जम्बालीसुत्त	१७६ १७६
२. सद्घाबलसुत्त	388	६ निव्वानसुत्तं	
३. पञ्जाबलसुन	१४०	१०. महापदेससूत्त	१७८
४. सतिबलसुत्तं	१५०		१७८
५. पटिसङ्खानवलसुत्तं	१५०		१८१
६. कप्पसुत्त	१४०	१६ ब्राह्मणवनगो	१८१
७ रोगसुत्त	१५१	१. योघाजीवसुत्त	१८१
द. परिहानस ुत्त	१५२	२. पाटिभोगसुत्त	१८३
शिवखृनीसुत्त	१५३	३ मुतगुत्त	१८३
१०. सुगतविनयसुत्त	१४४	४. ग्रभयसुत्त	१८४
तस्सुद्दानं	१५७	५. समणसच्चसुनं	१८७
१७. पटिपदावग्गो	१४७	६. उम्मग्गसुत्तं	१८६
१. सङ्खित्तसुत्तं	१५७ .	७ वस्सकारमुत्तं	939

	-	-	
	पिटुक्ना		पिटुक्क्स
द. उपकस ुत ां	₹39	२. दिट्ठिसुत्तं	280
सच्छिकरणीयसुत्तं	१६४	३. ग्रकतञ्ज्ञतासुत्तं	२४०
१०. उपोसथसुत्तं	१६५	४ पाणातिपातीसुत्तं	२४१
तस्सुद्दानं	११७	५. पठममग्गसुत्तं	२४१
२०. महावग्गो	039	६ दुतियमग्गसुत्तं	२४१
१. सोतानुगतसुत्तं	७३१	७. पठमवोहारपथसुत्तं	२४१
२. ठानसुत्तं	२००	दुतियवोहारपथसुत्तं	२४१
३. भि्दयसुत्तं	२०३	 ग्रहिरिकसुत्तं 	२४१
४. सामुगियसुत्त	२०८	१०. दुस्सीलसुत्तं	२४२
५. वप्पसुत्तं	२१०	तस्सुद्दानं	585
६. साब्हसुत्तं	२१३	२३. दुच्चरितवग्गो	२४२
७. मल्लिकादेवीसुत्तं	२१६	१. दुच्चरितसुत्तं	585
द. श्रत्तन्तपसुत्त ं	385	२ दिट्टिमुत्तं	२४२
६. तण्हासुत्तं	२२४	३ ग्रकतञ्जुतासुत्तं	२४३
१०. पेमसुत्तं	२२६	४ पाणातिपातीसुत्तं	२४३
तस्सुद्दानं	२३०	५ पठममग्गसुत्तं	२४३
२१. सप्पुरिसवग्गो	२३१	६ दुतियमग्गसुत्तं	588
१. सिक्खापदसुत्त	74 <i>1</i> 73 <i>1</i>	७. पठमवोहारपथसुत्तं	588
	२२ <i>१</i> २३२	दुतियवोहारपथसुत्तं	२४४
२. श्रस्सद्वसुत्तं		 ग्रहिरिकसुत्तं 	२४४
३. सत्तकम्मसुत्तं	२३३	१०. दुष्पञ्ञसुत्तं	२४४
४. दसकम्मसुत्तं	२३४	११ कविसुत्तं	२४४
५. श्रटुङ्गिकसुत्तं	२३४	तस्सुद्दानं	२४४
६. दसमग्गसुत्तं	२३६	२४. कम्मवस्तो	२४४
७. पठमपापधम्मसुत्तं	२३६	१. सङ्खित्तसुत्तं	२४४
दुतियपापधम्मसुत्तं	२३७	२. वित्थारसुत्तं	२४४
हः तितयपापधम्मसुत्तं	२३८	३. सोणकायनसुत्तं	२४७
१०. चतुत्थपापघम्मसुत्तं	२३८	४. पठमसिक्खापदसुत्तं	२४६
तस्सुद्दानं	385		२५०
२२. परिसावगो	२३€	. ६ ग्ररियमग्गसुत्तं	२५१
१. परिसासुत्तं	३६६	. बोज्झङ्गसुत्तं	२५१

	विदुक्त		पिट्टक्टा
द. सावज्जस <u>ु</u> त्तं	242	२७. कम्मपथवन्गो	२६८
१. ग्रब्याब ज्झसुत्तं	२४२	१. पाणातिपातीसुत्तं	२६=
१० समणसुत्तं	२४३		२६=
११. सप्पुरिसानिसंससुत्तं	२५४	३. मिच्छाचारीसुत्तं	२६=
तस्सुद्दानं	२५४	४. मुसावादीसुत्तं	२६१
२४. द्वापत्तिभयवग्गो	२५४	५. पिसुणवाचासुत्तं	२६६
१. सङ्घभेदकसूत्तं	२५४	६. फरुसवाचासुत्तं	२६६
२. ग्रापत्तिभयसुत्तं	२४४	७. सम्फप्पलापसुत्तं	२७०
३. सिक्खानिसंससुत्तं	२५५	ग्रिभिज्झालुसुत्तं	२७०
४. सेय्यासुत्तं	२५६	 ब्यापन्नचित्तसुतं 	२७०
५. थपारहसुत्तं	२६०	१०. मिच्छादिट्टिसुत्तं	२७०
६ पञ्जाबुद्धिमुत्तं	२६०	२८ रागपेय्यालं	२७१
७. बहुकारसुत्तं	२६०	१. सतिपट्टानसुत्तं	२७१
द. पठमवोहारसुत्तं	२६०	२ सम्मप्पधानसूत्तं	२७१
ह. दुतियवोहारसुत्तं	२६०	३. इद्धिपादसुत्तं	२७१
१०. ततियवोहारसुत्तं	२६१	४-३० परिञ्ञादिसुर	तानि २७२
११. चतुत्थवोहारसुत्तं	२६१	३१-५१०. दोसम्रभिञ	
तस्सुद्दान	२६१	सुत्तानि	२७२
२६. ग्रमिञ्जावगो	२६१	५. पञ्चकनिपातो	, - ,
१. श्रभिञ्ञासुत्तं	२६१		
२. परियेसनासुत्तं	२६२	१. सेखबलवग्गो	२७३
३. सङ्गहवत्युसुत्तं	२६२	१. सङ्खित्तसुत्तं	२७३
४. मालुक्यपुत्तसुत्तं	२६३	२. वित्थतसुत्तं	२७३
५. कुलसुत्तं	२६४	३ दुक्खसुत्तं	२७४
६. पठमग्राजानीयसुत्तं	२६४	४. यथाभतसुत्तं	२७४
७. दुतिय ग्र ाजानीयमुत्तं	२६५	५. सिक्खासुत्तं	२७४
८. बलसुत्तं	२६६	६. समापत्तिसुत्तं	२७६
६. ग्ररञ्ञासुत्तं	२६६	७. कामसुत्तं	२७७
१०. कम्मसुत्तं	२६७	चवनसुत्तं	२७८
तस्युद्दान	२६७	एठमग्रगारवसुत्तं	२७=

	विद्वस्य :		पिटुक्रुग
१०. दूतियभगारवसुत्तं	305	४. सीहसेनापतिसुत्तं	808
तस्सुद्दानं	२८०	५. दानानिसंससुत्तं	३०६
२. बलवग्गो	२८०	६. कालदानसुत्तं	७०६
१. ग्रननुस्सुतसुत्तं	२८०	७. भोजनस ुत ं	३०७
२. कृटसुत्तं	२८०	द. स द सुत्तं	३०५
३. सङ्खितसुत्तं	२८१	६. पुत्तसुत्तं	३०५
४. वित्यतसुत्तं	२८१	१०. महासालपुत्तसुत्तं	30€
 दट्ठब्बसुत्तं 	२६२	तस्सुद्दान	360
६. पुनकृटसुत्तं	२८३	५. मुण्डराजवग्गो	३१०
७. पठमहितसुत्तं	२८३	१. म्रादियसुत्तं	३१०
दुतियहितसुत्तं	२८३	२ सप्पुरिससुत्तं	३१२
६ ततियहितसुत्तं	२८४	३. इट्टसुत्तं	३१२
१०. चतुत्थहितसुत्तं	२८४	४. मनापदायीसुत्तं	३१४
तस्सुद्दानं	२८४	५. पुञ्ञाभिसन्दसुत्तं	३१६
३. पञ्चङ्गिकवग्गो	२८४	६ सम्पदासुत्तं	३१८
१. पठमग्रगारवसूत्तं	२६४	७. घनसुत्तं	३१८
२. दुतियग्रगारवसुत्तं	२८४	द ठानम ुत्तं	39€
३. उपक्किलेससुत्तं	२८६	 कोसलसुत्तं 	३२ १
४. दुस्सीलसुत्तं	२८८	१०. नारदसुत्तं	३२२
५. ग्रनुग्गहितसुत्तं	२८६	तस्सुद्दानं	३२७
६. विमुत्तायतनसुत्तं	२६०	६. नीवरणवग्गो	३२७
७. समाधिसुत्तं	२१२	१. ग्रावरणसुत्तं	३२७
द. पञ ्चङ्किकसुत्तं	२१२	२. अकुसलरासिसुत्तं	378
६. चङ्कमसुत्तं	२६६	३. पघानियङ्गसुत्तं	378
१०. नागितसुत्तं	२६७	४. समयसुत्तं	378
तस्सुद्दानं	335	५. मातापुत्तसुत्तं	३३१
४. सुमनवस्गो	339	६. उपज्झायसुत्तं	३३२
१. सुमनसुत्तं	335	७. ठानसुत्तं	३३४
२. चुन्दीसुत्तं	३०१	द. लिच्छविकुमारकस ुत ां	३३८
३. उग्गहसुत्तं	३०३	 पठमवृङ्खपब्बजितसुत्तं 	३४१

१०. दुतियबृषुपब्बितसुतं ३४१ ४. यससद्वसुतं ३७१ ७. सञ्जाबन्गो ३४१ ६. पटिसम्भिदाण्यतसुत्तं ३७१ १. पटमसञ्जासुतं ३४१ ७. सीलवन्तसुतं ३७१ २. दुतियसञ्जासुतं ३४२ ६. पटमसेबसुतं ३७४ ४. दुतियबिद्वसुत्तं ३४२ १०. दुतियसेबसुतं ३७४ ४. साकच्छसुतं ३४३ १०. दुतियसेबसुतं ३७४ ६. साजीवसुतं ३४३ १०. ककुष्रबम्मो ३७६ ६. साजीवसुतं ३४४ १०. ककुष्रबम्मो ३७६ ६. तिब्बदासुतं ३४४ १०. दुतियसम्पदामुतं ३७६ ६. तिब्बदासुतं ३४४ १०. ककुष्रबम्मो ३७६ १०. ग्रासवक्षयसुतं ३४४ १०. तस्सुदान ३७६ १०. ग्रासवक्षयसुतं ३४४ १०. तससुदान ३७६ १०. ग्रासवक्षयसुतं ३४४ १०. तससुदान ३७६ १०. ग्रासवक्षयसुतं ३४४ १०. तससुदान ३७५ १०. पटमचेताविमृत्तिफलमुत्तं३४६ १०. कबासुत्तं ३७५ १०. पटमचेताविमृत्तिफलमुत्तं३४६ ६. सीहसुतं ३७५ १०. पटमयोघाजीवसुत्तं ३४४ १०. ककुष्रययेसुतं ३७६ १०. पटमयोघाजीवसुतं ३४४ १०. ककुष्रययेसुतं ३७६ १०. पटमयोघाजीवसुतं ३४४ १०. ककुष्रययेसुतं ३७६ १०. पटमयोघाजीवसुतं ३६० १०. चतुत्यग्रनागतभयसुतं ३६० १०. चतुत्यग्रनागतभयसुतं ३६५ १०. माणसुत्वारसुतं ३६६ १०. पत्ननीयसुतं ३६६ ६. माणसुत्वारसुतं ३६६		पिहुक्रु।		पिटुक्ट्वा
 तस्युद्दानं ३४१ ५. अक्खममुत्तं ३७१ ५. पठमसञ्ञासुतं ३४१ ६ पटिसम्भिदापपत्तसुतं ३७१ १. पठमसञ्ञासुतं ३४१ ६ पटमसेकसुतं ३७२ ३. पठमबङ्गिसुतं ३४२ ६. पठमसेकसुतं ३७४ ४. द्वृतियसिक्कुमुतं ३४२ १०. द्वृतियसेकसुतं ३७४ ४. साकच्छसुतं ३४३ १०. द्वृतियसेकसुतं ३७४ ५. साजीवसुतं ३४३ १०. कुक्णबम्मो ३७६ ६. साजीवसुतं ३४३ १०. पठमसम्पदामुतं ३७६ ६. तृतियडद्विपादसुतं ३४४ २. द्वृतियमम्पदामुतं ३७६ १०. पठमचेतावसुतं ३४४ ३ व्याकरणसुतं ३७६ १०. आसवक्षयसुतं ३४४ ४ अकुप्यसुत्त ३७६ १०. आसवक्षयसुतं ३४४ ४ अकुप्यसुत्त ३७६ १०. आसवक्षयसुतं ३४४ ४ अकुप्यसुत्त ३७६ १०. पठमचेताविमृत्तिफलसुत्तं ३४४ ५. सुत्वयरसुतं ३७६ १०. पठमचेताविमृत्तिफलसुत्तं ३४४ ७. कबासुतं ३७६ १. पठमचेताविमृत्तिफलसुत्तं ३४४ ७. कबासुत्तं ३७६ १. पठमचेताविमृत्तिफलसुत्तं ३४८ ६. सीहसुतं ३७६ १. पठमयोधाजीवसुत्तं ३४८ १०. ककुप्ययेपुतं ३७६ ६. द्वृतियथोधाजीवसुत्तं ३४८ १०. ककुप्ययेपुतं ३७६ ६. द्वृतियथोधाजीवसुतं ३४० १०. ककुप्ययेपुतं ३६६ ६. तृतियश्रमागतमयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६३ १. पठमयागातमयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६३ १. तत्तियश्रमागतमयसुतं ३६० १. सार्व्यसुत्तं ३६५ १. तत्तियश्रमागतमयसुतं ३६० १. सार्व्यसुत्तं ३६५ १. तत्तियश्रमागतमयसुतं ३६० १. सार्व्यसुत्तं ३६५ १. सार्व्यसुत्तं ३६६ १. पत्तियसुत्तं ३६६ १. साम्पसुखुमालसुतं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. सानन्तसुतं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. सानन्तसुतं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. सास्त्वसुतं ३६० १. साम्पसुखुमालसुतं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. साम्पसुत्तं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. साम्पसुत्तं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. साम्पसुत्तं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. सामुत्त्वारसुतं ३६६ १. पत्तियसुतं ३६६ ६. साम्पसुत्तं ३६६ 	१०. दुतियवडुपब्बजितसत्तं		४. ग्रस्सद्धसूत्तं	
७. सञ्जावगो ३४१ ६ पटिसम्भिदाण्यतसुतं ३०१ १. पटमसञ्जासुतं ३४१ ७ सीलवन्तसुतं ३०२ २. दुतियवङ्गसुतं ३४२ ६. पटमसंखनुतं ३७४ ४. साकच्छसुतं ३४३ १०. दुतियसंखनुतं ३७४ ५. साजीवसुतं ३४३ १०. ककुष्वमा ३०६ ७. पटमइद्विगादसुतं ३४३ १. पटमसप्दामुतं ३०६ ७. पटमइद्विगादसुतं ३४४ २. दुतियमप्दामुतं ३०६ १. पटमसप्दामुतं ३४४ ३ २०मसप्दामुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तं ३४४ ४ भ्रमुविहारसुत ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिफलमुतं ३४४ ५ भ्रमुव्यसुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिफलमुतं ३४४ ५ भ्रमुत्वरसुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिफलमुतं ३४४ ५ भ्रमुत्वरसुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिफलमुतं ३४४ ५ भ्रमुत्वह्तत्व ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिफलमुतं ३४८ १० ककुघयेतुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिकलमुतं ३४८ १० ककुघयेत्तुतं ३०६ १. पठमचेताविमुत्तिकलमुतं ३४८ <				३७१
२. दुतियसञ्ज्ञासुलं ३४२	•	386	•	३७१
२. दुतियसङ्झासुतं ३४२	१. पठमसञ्जासत्तं		७ सीलवन्तसुत्तं	३७२
चित्रविद्वसुत्तं ३४२ ह. पटमसंखमुतं ३७४ ४. दुतियबद्विसुत्तं ३४२ १०. दुतियसंखमुतं ३७४ ५. साकच्छसुतं ३४३ तस्मुद्दान ३७६ ६. साजीवसुतं ३४३ १० ककुषवमा ७. पटमइद्विपादसुतं ३४४ २. दुतियमप्पदामुत्तं ३७६ ह. दुतियइद्विपादसुतं ३४४ २. दुतियमप्पदामुत्तं ३७६ १०. आसवक्षयमुतं ३४४ ३ व्याकरणमुतं ३७६ १०. आसवक्षयमुतं ३४४ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ १०. आसवक्षयमुतं ३४४ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ ६. वोषाजीववगो ३४४ ६. मृतघरसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ १० कथासुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ १० कथासुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ १० कथासुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ १० ककुध्येरसुतं ३७७ १. पुत्रविप्रचन्तिमुत्तिक्तिमुत्तिक्ते ३४८ १० ककुध्येरसुतं ३७६ १. पुत्रविद्वारसुतं ३४८ १० ककुध्येरसुतं ३७६ १. पुत्रविद्वारसुतं ३४८ १० ककुध्येरसुतं ३७६ १. दुतिययोघाजीवसुतं ३४८ १० ककुध्येरसुतं ३७६ १. दुतियमगावतभयसुतं ३६० १० सारज्जमुत्त ३६२ १. ततियम्रनागतभयसुतं ३६० १० सारज्जमुत्त ३६४ १० चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६० १० सारज्जमुत्तं ३६४ १० चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६० १० सामणसुख्नालसुतं ३६४ १० सामणसुख्नालसुतं ३६४ १० सामणसुख्नालसुतं ३६४ १० सामणसुख्नालसुतं ३६८ १० स्विनुत्तं ३६८	•	385 '	द्य थेरस ुत्तं	३७२
४. वृतियबङ्गिस्तं ३४२ १०. वृतियसेखसुत्तं ३७४ ५. साजच्छसुतं ३४३ तस्मुद्दान ३७६ ६. साजीवमुत्तं ३४३ १० ककुष्रवमो ३७६ ७. पठमइद्वियावसुत्तं ३४४ २. वृतियमप्यामुत्तं ३७६ ६. निव्वदासुतं ३४४ २. वृतियमप्यामुत्तं ३७६ १०. आसवन्यस्यसुतं ३४४ ३ व्याकरणसुत्तं ३७६ १०. आसवन्यस्यसुतं ३४४ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ १०. आसवन्यस्यसुतं ३४४ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ ६. मृतयसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ ६. मृतयसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ ६. सीहसुत्तं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४४ १० ककुध्येरसुत्तं ३७६ १. पठमचेताधाजीवसुत्तं ३४८ १० ककुध्येरसुत्तं ३७६ १. वृतिययमाविहारीसुत्तं ३४८ १० ककुध्येरसुत्तं ३७६ ६. वृतिययमाविहारीसुत्तं ३४८ १० ककुध्येरसुत्तं ३०६ ६. वृतिययमाविकसुत्तं ३४४ ११ फासुविहारस्वनो ३६२ ६. तित्यम्रनागतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्तं ३६४ १०. चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६५ १. सामणसुख्रमालसुतं ३६५ १. पासुविहारसुतं ३६६ १. सारज्जमुत् ३६६		₹8₹ :	६. पठमसेखसुत्तं	३७४
 ५. साजच्छसुतं ३४३ तस्मुद्दान ३७६ ६. साजीवमुतं ३४३ १० ककुषवमो ३७६ ७. पटमइद्विपादसुतं ३४४ १. पटमसम्पदामुतं ३७६ ६. विव्वदासुतं ३४४ २. दुतियमम्पदामुतं ३७६ १०. प्रासवक्षयमुतं ३४४ ४ जासुविहारसुत्त ३७७ १०. प्रासवक्षयमुतं ३४४ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ १०. प्रामवेतोविमुत्तिफलमुतं ३४४ १. मृत्यपसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमुत्तिफलमुतं ३४४ ७. कमुप्यसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमुत्तिफलमुतं ३४४ ७. कमुप्तः ३७७ १. पठमचेतोविमुत्तिफलमुतं ३४६ १० ककुध्येरसुतं ३७५ ४. पठमचमविहारीमुतं ३४६ १० ककुध्येरसुतं ३७६ ५. दुतिययममपदासुतं ३४४ ११ फासुविहारसम्मे ३६६ ६. दुतिययमापतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६३ ६. दुतिययमागतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६५ ६. ततियम्रनागतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६५ १० चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६५ ३. महाचोरसुत्तं ३६५ १० चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६५ १. प्रामुविहारसुतं ३६५ १० चतुत्यम्रनागतभयसुतं ३६० ४ समणसुख्रमालसुतं ३६६ १० पत्रमुत्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वा		385 ;	१०. दुतियसेखसुत्तं	३७४
७. पठमइद्विपादसुतं ३४३ १. पठमसम्पदामुतं ३७६ ६. निव्वदासुतं ३४४ ३ व्याकरणसुतं ३७६ १०. ग्रासवक्षत्रसुतं ३४५ ४ फासुविहारसुत ३७७ १०. ग्रासवक्षत्रसुतं ३४५ ४ फासुविहारसुत ३७७ १. पठमचेतोविद्युत्तिफलसुतं ३४५ ६. सुतवपत्रसुतं ३७७ १. पठमचेतोविद्युत्तिफलसुतं ३४५ ६. सौहसुतं ३७६ २. पठमघम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ४. पठमघम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ५. दुतियधम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ५. दुतियधम्मविहारीसुतं ३४० १०. कशुध्येरसुतं ३०६ ५. दुतियधममविहारीसुतं ३४० १०. कशुध्येरसुतं ३०६ ६. दुतियधमावतमयसुतं ३६० १. सारज्जसुत ३८२ ६. दुतियधमावतमयसुतं ३६० १. सारज्जसुत ३८५ ६. वित्ययमावतमयसुतं ३६० १. महाचोरसुतं ३८८ १०. चतुत्यप्रनावतमयसुतं ३६० १. पासुविहारसुतं ३८८ १०. चतुत्यप्रनावतमयसुतं ३६० १. पासुविहारसुतं ३८८ १०. चतुत्यसुतं <		383	तस्सुद्दान	३७६
७. पठमइद्विपादसुतं ३४३ १. पठमसम्पदामुतं ३७६ ६. निव्वदासुतं ३४४ ३ व्याकरणसुतं ३७६ १०. ग्रासवक्षत्रसुतं ३४५ ४ फासुविहारसुत ३७७ १०. ग्रासवक्षत्रसुतं ३४५ ४ फासुविहारसुत ३७७ १. पठमचेतोविद्युत्तिफलसुतं ३४५ ६. सुतवपत्रसुतं ३७७ १. पठमचेतोविद्युत्तिफलसुतं ३४५ ६. सौहसुतं ३७६ २. पठमघम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ४. पठमघम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ५. दुतियधम्मविहारीसुतं ३४६ १०. कशुध्येरसुतं ३७६ ५. दुतियधम्मविहारीसुतं ३४० १०. कशुध्येरसुतं ३०६ ५. दुतियधममविहारीसुतं ३४० १०. कशुध्येरसुतं ३०६ ६. दुतियधमावतमयसुतं ३६० १. सारज्जसुत ३८२ ६. दुतियधमावतमयसुतं ३६० १. सारज्जसुत ३८५ ६. वित्ययमावतमयसुतं ३६० १. महाचोरसुतं ३८८ १०. चतुत्यप्रनावतमयसुतं ३६० १. पासुविहारसुतं ३८८ १०. चतुत्यप्रनावतमयसुतं ३६० १. पासुविहारसुतं ३८८ १०. चतुत्यसुतं <	६. साजीवसुत्तं	३४३	१०. ककुथवग्गो	३७६
द्रितयडिंद्रपादसुत्तं ३४४ २. द्रुतियसम्पदासुत्तं ३७६ ह. निब्बदासुत्तं ३४४ ३ व्याकरणसुत्तं ३७६ १०. ग्रासवस्वयमुत्तं ३४४ ४ फासुविहारसुत्तं ३७७ तस्सुद्दान ३४४ १ फ्रासुविहारसुत्तं ३७७ १. पठमचेतोविसुत्तिफलसुत्तं ३४४ ६. सुतघरसुत्तं ३७७ १. पठमचेतोविसुत्तिफलसुत्तं ३४४ ७. कथासुतं ३७६ २. द्रुतियचेतोविसुत्तिफलसुत्तं ३४६ १०. ककुष्वथेरसुत्तं ३७६ ३. पठमधम्मविहारीसुत्तं ३४६ १०. ककुष्वथेरसुत्तं ३७६ ४. पठमधम्मविहारीसुत्तं ३४८ १०. ककुष्वथेरसुत्तं ३७६ ४. पठमधम्मविहारीसुत्तं ३४८ १०. ककुष्वथेरसुत्तं ३७६ ५. दुतियधम्मविहासुत्तं ३४८ १०. ककुष्वथेरसुत्तं ३६६ ६. दुतियधम्मवास्त्रम्यसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्तं ३६३ ६. दुतियश्रनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्तं ३६४ १. तत्तयग्रनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्तं ३६४ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६४ ३. महाचोरसुत्तं ३६४ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६० ४ समणसुख्रमालसुत्तं ३६६ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६६ ६. ग्रासुवहारसुत्तं ३६६ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६६ ६. ग्रासुवहारसुत्तं ३६६ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६६ ६. ग्रासुवहारसुत्तं ३६६ १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६ ६. ग्रासुवहारसुत्तं ३६६ १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६ ६. ग्रासुवहारसुत्तं ३६६ १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६	७. पठमइद्धिपादसुत्तं	३४३	१. पठमसम्पदामुत्तं	३७६
१०. ब्रासवक्षयमुतं १४५ ४ फासुविहारसुत्त ३७७ तस्सुद्दान १४५ ५ अकु-प्रसृत्त ३७७ १. पठमचेतोविमुत्तिफलमुतं १४५ ७. कथासुतं १७७ १. पठमचेतोविमुत्तिफलमुतं १४५ ७. कथासुतं १७६ २. दुतियचेतोविमुत्तिफलमुतं १४६ ६. सीहसुतं १७६ ४. पठमधम्मविहारीसुतं १४६ १०. ककुध्येरसुतं १७६ ४. पठमयोधाजीवसुतं १४० १० ककुध्येरसुतं १७६ ६. दुतिययोधाजीवसुतं १४० १० ककुध्येरसुतं १६६ ६. दुतिययोधाजीवसुतं १६० १. सारज्जसुत १६३ ६. तित्यग्रनागतभयसुतं १६० १. सारज्जसुत १६६ ६. तित्यग्रनागतभयसुतं १६४ १. प्रसिद्धतसुतं १६४ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुतं १६४ १. सम्मसुब्मालसुतं १६४ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुतं १६६ ५. साम्मसुब्मालसुतं १६६ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुतं १६६ ६. ग्रानन्दसुतं १६६		३४४	२. दुतियसम्पदासुत्तं	३७६
तसनुदान ३४४ ५ अकु-प्रमुत्त ३७७ ह. योघाजीववगो ३४६ ६. मृतघरसुतं ३७७ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४६ ७. कथामुतं ३७६ २. दुतियचेतोविमृत्तिफलमुतं ३४६ ६. सीहसुतं ३७६ ३. पठमधम्मविहारीमुत्तं ३४६ १०. ककुध्येरमुत्तं ३७६ ४. दुतियधममविहारीमुत्तं ३४८ १०. ककुध्येरमुत्तं ३७६ ४. पठमयोघाजीवसुत्तं ३४० तम्मुद्दान ३६६ ६. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४४ ११ फासुविहारवग्गो ३६३ ६. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३६० १. सारज्जमुत्तं ३६४ ६. तितयग्रनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जमुत्तं ३६४ ६. ततियग्रनागतभयसुत्तं ३६४ ३. महाचोरसुत्तं ३६४ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६४ ३. महाचोरसुत्तं ३६४ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६४ ६. सामणसुख्मालसुत्तं ३६४ १०. वतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६४ ६. सामणसुख्मालसुत्तं ३६६ १. प्रामुतिहारसुत्तं ३६६ ६. ग्रानन्दसुत्तं ३६८ १. रजनीयसुत्तं ३६६ ७. सीलसुत्तं ३६० २. वीतरागसुत्तं ३६६ ७. सीलसुत्तं ३६०	६. निव्बिदासुत्तं	388	३ ब्याकरणसूत्तं	३७६
द्राधाजीववगो ३४५ ६. मृतघरसुत्तं ३७५ १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४५ ७. कथासुतं ३७६ २. दुतियचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४६ ८. सीहसुतं ३७६ ३. पठमबम्मविहारीसुत्तं ३४६ १०. ककुष्वयेरसुतं ३७६ ५. दुतियधममिवहारीसुत्तं ३४८ १०. ककुष्वयेरसुतं ३०६ ५. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४८ ११. फासुवहारवग्गो ३६३ ७. पठमब्रनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्त ३६३ ६. दुतियस्रनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्तं ३६४ ३६४ १०. चतुत्वस्रनागतभयसुत्तं ३६५ ३६५ ४. समण्यसुब्मालसुतं ३६४ १०. चतुत्वस्रनागतभयसुत्तं ३६७ ४. समण्यसुब्मालसुतं ३६६ ३६६ १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६ ६. स्रानन्तसुतं ३६६ ३८० १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६ ६. स्रानन्तसुतं ३६६ ३८० १०. पत्रनीयसुत्तं ३६६ ६. स्रानन्तसुतं ३६६ ३६० १०. वत्तत्वस्ता ३६६ ६. स्रानन्तसुतं ३८० १०. वतिरागसुतं ३६६ ६. स्रानन्तसुतं ३६०	१०. ग्रासवक्लयसुत्तं	३४४	४ फासुविहारसुत्त	३७७
१. पठमचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४५ ७. कथामुतं ३७६ २. दुतियचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४६ ६. सीहसुत्तं ३७६ ४. पठमयम्मविहारीमुत्तं ३४६ १०. ककुयथेरमुत्तं ३७६ ४. पठमयोधाजीवसुत्तं ३४० तम्मुद्दान २६३ ६. दुतिययोधाजीवसुत्तं ३४४ ११ फासुविहारवग्गो ३६३ ७. पठमयमागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जसुत्त ३६३ ६. तितयग्रमागतभयसुत्तं ३६२ १. उस्सङ्कितसुत्तं ३६४ १०. वतुत्वश्रमागतभयसुत्तं ३६५ ३. महाचोरसुत्तं ३६४ १०. वतुत्वश्रमागतभयसुत्तं ३६७ ४ समणसुब्मालसुत्तं ३६६ १. प्रतिवाम्	तस्सुद्दान	३४४	५ अकुःपसुत्त	३७७
 १. पठमचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४५ २. दृतियचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४६ ३. पठमघम्मविहारीमुत्तं ३४६ ४. दृतियघम्मविहारीमुत्तं ३४६ ४. पठमयोघाजीवमुत्तं ३४० ६. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३४० ५. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३४४ ५. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३४४ ५. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३६० ६. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३६० ६. दृतिययोघाजीवमुत्तं ३६० ६. दृतिययमागतभयमुत्तं ३६० ६. तित्वयमागतभयमुत्तं ३६४ १०. वतुत्वयमागतभयमुत्तं ३६४ १०. वतुत्वयमागतभयमुत्तं ३६५ १०. वतुत्वयमागतभयमुत्तं ३६० १०. प्रामुवहारसुत्तं ३६० १०. प्रामुवहारसुतं /li>	द. योधाजीववग्गो	३४४	६. सुतघरसुत्तं	३७७
 २. दुतियचेतोविमृत्तिफलमुत्तं ३४६ ३. पठमघम्मविहारीमुत्तं ३४६ ४. दुतियधम्मविहारीमुत्तं ३४६ ४. पठमयोघाजीवसुत्तं ३४० ६. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४० ५. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४० ५. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४० ५. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३६० ६. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३६० ६. दुतिययमागतभयसुत्तं ३६० ६. ततियम्रमागतभयसुत्तं ३६० १. ततियम्रमागतभयसुत्तं ३६४ १०. वतुत्थम्रमागतभयसुत्तं ३६४ १०. वतुत्थम्रमागतभयसुत्तं ३६७ १६० १८ समणसुस्तमालसुतं ३६० १८ समणसुस्तमालसुतं ३६० १८ प्रामुवहारसुत्तं ३६० १८ मामन्दसुत्तं ३६० १८ प्रामुवहारसुत्तं ३६० १८ स्त्रान्यसुतं ३६० १८ स्त्रान्यसुतं ३६० १८ स्त्रान्यसुतं ३६० १८ स्त्रान्यसुत्तं ३६० १८ सीलसुतं ३६० 	१. पठमचेतोविमुत्तिफलसुत्त	नं ३४५		३७=
चेत्रवम्मिक्तरीसुनं ३४८ १० ककुथथेरसुनं ३७६ प्रत्मथम्मिक्तरीसुनं ३४८ १० ककुथथेरसुनं ३७६ प्रतम्योधाजीवसुनं ३४० तम्मुहान ३६३ प्रतम्योधाजीवसुनं ३४४ ११ कासुविहारवणो ३६३ प्रतम्योधाजीवसुनं ३६० १ सारज्जसुन ३६३ च्रतियग्रवागतभयसुनं ३६२ २ उस्सिङ्क्रितसुनं ३६४ वतियग्रवागतभयसुनं ३६४ ३ महाचोरसुनं ३६४ वतुत्यग्रवागतभयसुनं ३६७ ४ समणसुख्मालसुनं ३६४ तन्सुहान ३६६ ५ फासुविहारसुनं ३६८ स्रत्वनागतभयसुनं ३६६ ६ ग्रानन्दसुनं ३६८ रज्नीयसुनं ३६८ ६ सीलसुनं ३६० रज्नीयसुनं ३६६ ६ श्रीलसुनं ३६० रज्नीयसुनं ३६६ ६ श्रीलसुनं ३६० रज्ञीवरागसुनं ३६६ ६ श्रीलसुनं ३६०				३७८
 ४. पठमयोघाजीवसुत्तं ३४० तम्मुद्दान २६६ ६. दुतिययोघाजीवसुत्तं ३४४ ११. फासुविहारवन्मो ३६३ ७. पठमअनागतभयसुत्तं ३६० १. सारज्जमुत्त ३६४ ६. दुतियग्रनागतभयसुत्तं ३६२ २. उस्सिङ्क्तिसुत्तं ३६४ १०. वतुत्वश्रनागतभयसुत्तं ३६७ ४ समणसुखमालसुतं ३६६ १०. वतुत्वश्रनागतभयसुतं ३६७ ४ समणसुखमालसुतं ३६६ १६. चरवन्मो ३६६ ६. ग्रानन्दसुतं ३६६ १. रजनीयसुत्तं ३६६ ७ सीलसुतं ३६० २. वीतरागसुत्तं ३६६ ६. ग्रास्वसुत्तं ३६० २. वीतरागसुत्तं ३६६ ६. ग्रास्वसुत्तं ३६० 			 सीहसुत्तं 	३७८
द्रितययोघाजीवसुत्तं ३४४ ११ फासुविहारवणो ३८३ पठमधनागतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत्त ३८३ द्रितयग्रनागतभयसुतं ३६२ २. उस्सङ्कितसुत्तं ३८४ र ततियग्रनागतभयसुतं ३६४ ३. महाचोरसुत्तं ३८४ १०. चतुत्यग्रनागतभयसुतं ३६७ ४ समणसुख्रमालसुतं ३८६ तस्मुद्दान ३६६ ५. फासुविहारसुतं ३८८ र प्रजीयसुत्तं ३६८ ७ सीलसुतं ३६० र वीतरागसुत्तं ३६८ ८. श्रसंखसुत्तं ३६०	४. दुतियधम्मविहारीसुत्तं	38€	१०. ककुघथेरसुत्तं	30€
६. वृतिययोघाजीवसुत्तं ३४४ ११. फासुविहारवग्गो ३६३ ७. पठमञ्जागतभयसुत्तं ३६२ १. सारज्ञसुत्त ३६३ ६. वृतियञ्जगागतभयसुत्तं ३६४ २. उस्सङ्कितसुत्तं ३६४ १०. वृत्यञ्जगागतभयसुत्तं ३६७ ४. समणसुब्गालसुतं ३८६ १०. वृत्यञ्जगागतभयसुत्तं ३६६ ४. प्रासुविहारसुतं ३८८ १०. वृत्यञ्जगागतभयसुतं ३६६ ६. श्रानन्दसुतं ३८० १०. वृत्यञ्जगागतभयसुतं ३६८ ६. श्रानन्दसुतं ३८० १०. वृत्यव्यसुत्तं ३६८ ६. श्रानन्दसुतं ३६० १०. वृत्यसुत्तं ३६० ५. असेखसुत्तं ३६०	५. पठमयोधाजीवसुत्तं	३५०	तस्मुहान	३८३
७. पठमञ्चनागतभयसुतं ३६० १. सारज्जमुत ३६२ ६. दुतियञ्चनागतभयसुतं ३६१ २. उस्सङ्कितसुतं ३६४ १०. चतुत्यञ्चनागतभयसुतं ३६७ ४. समणसुल्यालसुतं ३८६ तस्युद्दान ३६६ ४. फासुविहारसुतं ३८८ १०. चेरवन्मो ३६६ ६. ञ्चानन्दसुतं ३८० १०. चेतवन्मो ३६६ ६. ञ्चानन्दसुतं ३८० १०. प्रामुविहारसुतं ३८० १०. प्रामुविहारसुतं ३८० १०. प्रामुवहारसुतं ३८० १०. वीतरागसुत्तं ३६० ५. असेलसुत्तं ३६०		३५४	११. फासुविहारवग्गो	३८३
ह ततियम्रनागतभयसुत्तं ३६५ ३. महाचोरसुत्तं ३६४ १०. चतुत्पम्रनागतभयसुत्तं ३६७ ४ समणसुख्रमालसुत्तं ३६६ तस्सुदान ३६६ ५. फासुविहारसुत्तं ३८६ ह. सेरवग्गो ३६८ ६. म्रानन्दसुत्तं ३८६ १. रजनीयसुत्तं ३६८ ७ सीलसुत्तं ३८० २. बीतरागसुत्तं ३६८ ८. म्रसंस्रसुत्तं ३६०	७. पठमग्रनागतभयसुत्तं	३६०		३८३
 १०. वतुत्यग्रनागतभयसुत्तं ३६७ ४ समणसुब्रमालसुतं ३६७ ४ समणसुब्रमालसुतं ३६० ४ समणसुब्रमालसुतं ३६६ १. फासुविहारसुतं ३६६ १८. थेरवग्गो ३६६ ६. ग्रानन्दसुतं ३६० १. रजनीयसुत्तं ३६६ ७ सीलसुतं ३६० २. वीतरागसुत्तं ३६६ ६. ग्रासेबसुत्तं ३६० 	दुतियम्रनागतभयसुत्तं	३६२	२. उस्सिङ्कतसत्तं	358
१०. चतुत्थश्रनागतभयसुत ३६७ ४ समणसुखमालसुतं ३८६ तस्तुद्दान ३६६ ५. फासुविहारसुतं ३८८ ६. थेरवन्मो ३६६ ६. झानन्दसुतं ३८८ १. रजनीयसुतं ३६८ ७ सीलसुतं ३६० २. बीतरागसुत्तं ३६८ ८. असेखसुत्तं ३६०	१ ततियम्रनागतभयसुत्तं	३६५		•
तस्पुद्दान ३६६ ४. फासुविहारसुत्तं ३८८ ६. थेरवग्गो ३६८ ६. झानन्दसुतं ३८८ १. रजनीयसुत्तं ३६८ ७ सीलसुत्तं ३६० २. बीतरागसुत्तं ३६८ ८. असेखसुत्तं ३६०	१०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं	३६७		
 धेरवग्गो ३६६ ६. झानन्दमुतं ३८८ १. रजनीयमुत्तं ३६८ ७ सीलमुत्तं ३६० २. वीतरागमुत्तं ३६८ ८. असेखमुत्तं ३६० 	तस्सुद्दान	388		
१. रजनीयसुत्तं ३६९ ७ सीलसुत्तं ३६० २. वीतरागसुत्तं ३६९ = असेखसुत्तं ३६०	६ . थेरवग्गो	३६६	-	
	१. रजनीयसुत्तं	378		
३. कुहकसुत्तं ३७० ६. चातुद्दिससुत्तं ३६०	२. वीतरागसुत्तं	338	प्रसंखसुत्तं	035
	३. कुहकसुत्तं	३७०	१. चातु द्दिससुत्तं	035

	विद्वसुरा		पहुङ्खा
१०. ग्ररञ्ञासुत्त	93€	४. यस्संदिसंसुत्तं	४०४
तस्सुद्दानं	₹8.8	५. पठमपत्थनासुत्तं	४०६
१२. ग्रन्थकविन्दवग्गो	१३६	६. दुतियपत्थनासुत्तं	४०७
१. क्लूपकसुत्तं	388 .	७. ग्रप्पंसुपतिसुत्तं	80€
२. पच्छासमणसुत्तं	३६२	•	80€
३. सम्मासमाधिसुत्तं	382 '	. •	४१०
४. ग्रन्धकविन्दसुत्तं	₹8₹ ′		४१४
४ मच्छरिनीसुत्तं	83€		४१६
६. वण्णनासूत्तं	388		४१६
७ इस्सुकिनीसुत्त	¥3£		४१६
द मिच्छादिद्विकस ुतं	¥3£		४१७
६ मिच्छावाचास <u>ु</u> त्तं	388		४१६
१० मिच्छावायामसुत्त	₹८ ६	_	४२०
र्ष निष्धायायामसुरा तस्सुद्दान	२८५ ३ ६ ७	•	४२२
		६ मित्तसुत्तं	४२२
१३. गिलानवग्गो	३६७	७ ग्रसप्पुरिसदानसुत्तं	४२३
१. गिलानसुत्त	३६७	मण्पुरिसदानसुत्त	४२३
२. सतिसूपट्टितमुत्त	३६७		४२४
३. पटमउपट्ठाकसुत्तं	₹85		४२४
४ दुतियउपट्ठाकसुत्तं	३६८	31	४२४
५. पटमग्रनायुस्सासुत्त	335		४२५
६. दुतियग्रनायुस्सासुत्तं	335	१. पठमसम्मत्तनियामसुत्त	
७. वपकाससुत्तं	800	२. दुतियसम्मत्तनियामसुत्तं	
समणसुखसुत्तं	800	३ ततियसम्मत्तनियामसुत्त	
९. परिकुप्पसुत्त	४०१	४. पठमसद्धम्मसम्मोससुत्तं	
१०. व्यसनसुत्तं	४०१	५ दुतियसद्धम्मसम्मोससुत्तं	
तस्सुद्दान	608	६ तितयसद्धम्मसम्मोससुत्त	
१४. राजवमा	४०२	७. दुक्कथासुत्तं	४३०
	-		४३३
१. पठमचक्कानुबत्तनसुत्तं			४३३
२. दुतियचक्कानुवत्तनसुत्तं			४३४
३. धम्मराजासुत्तं	803		४३४

	विद्वञ्चा ।		विहुक्ता
१७. ग्राघातवग्गो	RźR	४. सोसानिकसुत्तं	४६४
१. पठमग्राघातपटिविना	1 -	५. ग्रब्भोकासिकस ुत्तं	४६४
	तं ४३४	६. नेसज्जिकसुत्तं	४६४
२. दुतियभाघातपटिविन	य-	७. यथासन्थतिकसुत्तं	४६५
	तं ४३५	पकासनिकसुत्तं	४६४
३. साकच्छसुत्तं	४३८	 खलुपच्छाभत्तिकसुतं 	४६४
४. साजीवसुत्तं	358	१०. पत्तपिण्डिकसुत्तं	४६५
५. पञ्हपुच्छासुत्तं	358	तस्सुद्दानं	४६६
६. निरोधसुत्तं	880 .	२०. ब्राह्मणवनगो	४६६
७ चोदनासुत्तं	४४३	१. सोणसुत्तं	४६६
८ सीलमुत्तं	४४६	२. दोणब्राह्मणसुत्त	४६७
६ खिप्पनिसन्तिसुत्तं	४४७	३ सङ्गारवसुत्त	४७३
१०. भइजिमुत्तं	885	४. कारणपालीसुत्त	४७७
तस्सुद्दानं	388	५ पिङ्गियानीसुत्तं	308
१८. उपासकवग्गो	388	६. महासुपिनमुत्तं	४५०
१. सारज्जसुत्तं	388	७. वस्ससुत्त	४८२
२. विसारदसुत्तं	४५०	८ वाचासुत्तं	४८३
३ निरयसुत्तं	४५०	६ कुलस ुत ां	४८३
४. वेरसुत्तं	४४०	१०. निस्सारणीयसुत्तं	४८४
५. चण्डालसुत्तं	४५२	तस्सुद्दानं	४८६
६. पीतिसुत्तं	४४२	२१. किमिलवग्गो	४८६
७. वणिज्जासुत्त	४४४	१ किमिलसुत्तं	४८६
द राजास <u>ु</u> त्त	४४४	२. धम्मस्सवनसुत्तं	४८७
 गिहिसुन 	४५७	३ ग्रस्साजानीयसुत्तं	850
१०. गवेसीमुत्त	378	४. बलसुत्तं	४८७
तस्सुद्दानं	४६३	५. चेतोखिलसुत्तं	४८८
१६. श्ररञ्जवमा	४६३	६. विनिबन्धसुत्तं	४८८
१. ग्रारञ्जिकसुत्तं	४६३	७. यागुसुत्तं	४८६
२. चीवरसुत्तं	४६४	दन्तकट्ठसुत्तं	858
३. रुक्खमूलिकसुत्तं	४६४ .	शीतस्सरसुत्तं	४८६

	विट्टक्या ।	षि ह कू ।
१०. मुट्ठस्सतिसुत्तं	038	५. ग्रनुकम्पसुत्तं ५०१
तस्सुद्दानं	038	६. पठमग्रवण्णारहसुत्तं ५०१
२२. ग्रक्कोसकवन्गो	860	७. दुतियम्रवण्णारहसुत्तं ५०२
१. ग्रक्कोसकसुत्तं	038	ततियग्रवण्णारहसुत्तं ५०२
२. भण्डनकारकसुत्तं	838	१. पठममच्छिरियसुत्तं ५०३
३. सीलसुत्तं	838	१०. दुतियमच्छरियसुत्तं ५०३
४. बहुभाणिसुत्तं	४६२	तस्सुद्दानं ५०४
५. पठमग्रक्खन्तिसुत्तं	£38	२५. दुच्चरितवग्गो ५०४
६. दुतियम्रक्लन्तिसुत्तं	838	१. पठमदुच्चरितसुत्तं ५०४
७. पठमग्रपासादिकमुत्तं	838	२. पठमकायद ुच्च रितसुत्तं ५०४
द दुतियम्रपासादिकसुत्तं	838	३. पठमवचीद ुञ ्चरितसुत्तं ५०४
 ग्रिगिमुत्तं 	838	४ पठममनोद ुच्च रितसुत्तं ५०५
१०. मधुरासुत्तं	838	५. दुतियदुच्चरितसुत्तं ५०५
तस्सुद्दान	४६५	६ दुतियकायदुच्चरितसुत्तं ५०५
२३. दीघचारिकवग्गो	४६४	७ दुतियवचीदुच्चरितसुत्तं ५०५
१. पठमदीघचारिकसुत्तं	X8X	दुतियमनोदुच्चरितसुत्तं ५०५
२. दुतियदीघचारिकसुत्तं	X3X	ह. मिवथिकसुत्तं ५०५
३. ग्रतिनिवाससुत्तं	४६६	१०. पुग्गलप्पवादसुत्तं ५०७
४. मच्छरीसुत्तं	४६६	तस्सुद्दानं ५०६
५. पठमकुलूपकसुत्तं	४६६	२६. उपसम्पदावग्गो ५०८
६. दुतियकुलूपकसुत्तं	४६७	१. उपसम्पादेतब्बसुत्तं ५०८
७. भोगसुत्तं	880	२. निस्सयसुत्तं ५०८
जस्सूरभत्तसुत्तं	४६७	३. सामणेरसुत्तं ५०८
पठमकण्हसप्पसुत्तं	882	४. पञ्चमच्छरियसुत्तं ५०६
१०. दुतियकण्हसप्पसुत्तं	885	५. मच्छरियपहानसुत्तं ५०६
तस्सुद्दानं	338	६. पठमञ्चानसुत्तं ५०६
२४. ग्रावासिकवग्गो	338	७-१३. दुतियझानसुत्तादि-
१. ग्रावासिकस ुतं	338	सत्तकं ५१०
२. पियसुत्तं	338	१४. ग्रपरपटमझानसुत्तं ५१०
३. सोभनसुत्तं	. <u>५</u> ००	१५-२१. ग्रपरदुतियझान-
४. बहूपकारसुत्तं	४००	सुत्तादि ४१०

२७.	सम्मृतिषय्यालं १. भत्तृद्देसकसुत्तं २–१४. सेनासनपञ्जाा	-11	२–७. भिक्खुनीसुत्तादि द्र. म्राजीवकसुत्तं ६–१७. निगण्ठसुत्तादि	वि हसू । ५१४ ५१४
₹5.	सुत्तादि	४१२	२६ रागपेय्यालं	보 ? 보
	सिक्खापदपेय्यालं	४१३	तस्सुद्दान	보 ? 독
	१. भिक्खुसुत्तं	४१३	तत्र वग्गुद्दान	보 ? 독

...

सुत्तपिटके **अङ्गुत्तरनिकायो** (बतुक्क-पञ्चकनिपाता)

अङ्गुत्तरनिकायपालि

४. चतुक्कनिपातो

१. भण्डगामवग्गो

१. ग्रनुबुद्धसुत्तं

१. एवं में मुतं। एकं समयं भगवा वज्जीमु विहरति भण्डगामे। तत्र स्त्रो भगवा भिक्सू आमन्तेसि – "भिक्सवो" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्स् भगवतो पच्चस्सीसुं। भगवा एतदवोच –

B.vol.I,307, R vol.II, 1

२. "चतुन्नं, भिक्खवे, धम्मानं धननुबोधा अप्यत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावित संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । कतमेसं चतुन्नं ? इ अरियस्स, भिक्खवे, सीलस्स अननुबोधा अप्पत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावितं संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । अरियस्स, भिक्खवे, समाधिस्स अननुबोधा अप्पत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावितं संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । अरियाय, भिक्खवे, पञ्जाय अननुबोधा अप्यत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावितं संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । अरियाय, भिक्खवे, पञ्जाय अननुबोधा अप्यत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावितं संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । अरियाय, भिक्खवे, विमृत्तिया अननुबोधा अप्यत्विधा एविमदं दीधमद्धानं सन्धावितं संसरितं ममं चेव तुम्हाकं च । तियदं, भिक्खवे, अरियं सीलं अनुबुद्धं पत्विद्धं, अरियो समाधि अनुबुद्धो पत्विद्धां, अरियो समाधि अनुबुद्धो पत्विद्धां, अरियो विमृत्ति अनुबुद्धा पत्विद्धां, उच्छिन्ना भवतण्हां, खीणा भवनेत्ति, नित्थं दानि पुनन्भवो" ति ।

३. इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो ग्रथापरं एतदवोच सत्या –

> "सीलं समाधि पञ्ञा च, विमुत्ति च अनुत्तरा । अनुबुद्धा इमे धम्मा, गोतमेन यसस्सिना ।।

R. 2

B. 309

R. 3

"इति बुद्धो ग्रभिञ्ञाय, घम्ममवस्त्रासि भिवसुनं । दुक्सस्सन्तकरो सत्या, चक्सुमा परिनिब्बुतो''ति ।।

२. पपतितसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, घम्मेहि असमन्नागतो 'इमस्मा घम्म-विनया पपिततो' ति वुच्चित । कतमेहि चतूहि ? अरियेन, भिक्खवे, 5 सीलेन असमन्नागतो 'इमस्मा घम्मविनया पपिततो' ति वुच्चित । अरियेन, भिक्खवे, समाधिना असमन्नागतो 'इमस्मा घम्मविनया पपिततो' ति वुच्चित । अरियाय, भिक्खवे, पञ्जाय असमन्नागतो 'इमस्मा घम्मविनया पपिततो' ति वुच्चित । अरियाय, भिक्खवे, विमुत्तिया असमन्नागतो 'इमस्मा घम्मविनया पपिततो' ति वुच्चित । इमेहि 10 खो, भिक्खवे चतूहि घम्मेहि असमन्नागतो 'इमस्मा घम्मविनया पपिततो' ति वुच्चिति ।

२. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो 'इमस्मा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो'' ति वुच्चित । कतमेहि चतूहि ? ग्रिन्येन, भिक्खवे, सीलेन समन्नागतो 'इमस्मा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो' ति वुच्चित । । ग्रिप्येन, भिक्खवे, समाधिना समन्नागतो 'इमस्मा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो' ति वुच्चित । ग्राप्याय, भिक्खवे, पञ्चाय समन्नागतो 'इमस्मा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो' ति वुच्चित । ग्रप्पयाय, भिक्खवे, विमुत्तिया समन्नागतो 'इमस्मा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो' ति वुच्चित । इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो 'इमरमा धम्मिवनया ग्रप्पपिततो' ति वच्चती ति ।

"चुता पतन्ति पतिता, गिद्धा च पुनरागता। कर्ताकिच्चं रतं रम्म, सुखेनान्वागतं सुखं" ति ।।

३. पठमखतसुत्तं

 "चत्हि, भिक्खवे, एम्मेहि समन्नागतो वालो ग्रव्यक्तो ग्रसप्पुरिसो खतं उपहत ग्रतानं परिहरति, सावञ्जो च होति सानु-व वज्जो च विञ्जूनं, बहुं च ग्रपुञ्ञां पसवित । कतमेहि चतुहि ?

१ अपपतितो - स्या॰, रो॰ । २ अव्यत्तो - मी॰, रो॰ ।

.

म्रान्तुविच्च भ्रपरियोगाहेत्वा भवण्णारहस्स वण्णं भासति, भ्रान्तुविच्च भ्रपरियोगाहेत्वा वण्णारहस्स भवण्णं भासति, भ्रान्तुविच्च भ्रपरियोगाहेत्वा भ्रपसादनीये ठाने पसादं उपदंसेति, भ्रान्तुविच्च भ्रपरियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने भ्रपसादं उपदंसेति — इभेहि सो, भिवसवे, चतूहि धम्मेहि समभागतो वालो भ्रव्यत्तो असप्पुरिसो सतं उपहतं भ्रतान परिहरित, उसाम्रान्ते वालो भ्रव्यत्तो असप्पुरिसो सतं उपहतं भ्रतान परिहरित, असाम्रान्ते वालो भ्रव्यत्तो असप्पुरिसो सतं उपहतं भ्रतान परिहरित, असाम्रान्ते वालो भ्रव्यत्तो च विञ्चनं, बह च भ्रपुञ्जं पसवित ।

२. "बतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो विधत्तो सप्पुरिसो ध्रक्खतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननु-वज्जो च विञ्चनं, बहुं च पुञ्ञा पसवित । कतमेहि चतूहि ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासित ... अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासित ... अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासित ... अनुविच्च परियोगाहेत्वा विष्पादेति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि ममन्नागनो पण्डितो वियन्तो सप्पुरिसो धक्खतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननुवज्जो च विञ्चनं, बहुं च पुञ्ञां पमवती ति ।

"यो निन्दिय गसंसित, तं वा निन्दित यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो किन, किलना तेन मुखं न विन्दिति ।। "श्रप्यमत्तो अयं किल, यो अक्खेमु धनपराजयो। सब्बस्मा पि सहा पि अत्तना, अयमेव महन्ततरो किलैं। यो सुगतेसु मनं पदोसये।।

> "सतं सहस्सानं निरब्बुदानं, छत्तिसती पञ्च च अब्बुदानि। यमरियगरही निरयं उपेति, बाचं मनं च पणिधाय पापकं" ति।।

20 B. 310,

15

R. 4

४. दूतियखतसूत्तं

१. "चतुसु, भिक्खने, मिच्छापटिपज्जमानो बालो ग्रन्थत्तो ग्रसप्पुरिसो लतं उपहतं भ्रतानं परिहरित सावज्जो च होति सानुवज्जो 25 च विञ्जूनं, बहुं च भ्रपुञ्जं पसवित । कतमेसु चतुसु ? मातिर, भिक्खने, मिच्छापटिपज्जमानो वालो ग्रन्थत्तो ग्रसप्पुरिसो खतं उपहतं

१. व्यत्तो – स्या॰, व्यत्तो – रो॰। २ कसी – सी॰। ३. व्यक्तिर्सात – सी॰, व्यक्तिस च – रो॰।

श्रत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो च विञ्जूनं, बहुं च श्रपुञ्जां पसवित । पितरि, भिक्खवे, मिच्छापटिपज्जमानो ... पे०... तथागते, भिक्खवे, मिच्छापटिपज्जमानो ... पे०... तथागतसावके, भिक्खवे, मिच्छापटिपज्जमानो बालो ग्रब्थत्तो ग्रसप्पुरिसो खतं उपहतं इस्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो च विञ्जूनं, बहुं च श्रपुञ्जां पसवित । इमेसु खो, भिक्खवे, चत्सु मिच्छापटिपज्जमानो बालो ग्रब्थत्तो ग्रसप्पुरिसो खतं उपहतं ग्रत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो च विञ्जूनं, बहुं च श्रपुञ्जां पसवित ।

२. "चतूमु, भिक्खवे, सम्मापटिपज्जमानो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खतं अनुपहतं श्रतानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननु-वज्जो च विञ्ञ्न्नं, बहुं च पुञ्ञां पसवित । कतमेनु चतूनु ? मातरि, भिक्खवे, सम्मापटिपज्जमानो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खतं अनुपहतं अतानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननुवज्जो च विञ्ञ्न्नं, बहुं च पुञ्जां पसवित । पितरि, भिक्खवे, सम्मापटिपज्जमानो ... पे०... तथागत-सावके, भिक्खवे, सम्मापटिपज्जमानो .. पे०... तथागत-सावके, भिक्खवे, सम्मापटिपज्जमानो पिष्डितो वियत्तो सप्पिरिसो अक्खत अनुपहतं अतानं परिहरित, अनवज्जो च विञ्ज्न, बहुं च पुञ्जां पसवित । इमेमु खो, भिक्खवे, चत्रमु सम्मापटिपज्जमानो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खत अनुपहतं अतान परिहरित, अनवज्जो च विञ्ज्न, सानो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खत अनुपहतं अतान परिहरित, अनवज्जो च विञ्ज्नं, वहु च पुञ्जां पसविती । अन्तवज्जो च विञ्जूनं, वहु च पुञ्जां पसविती ति अननुवज्जो च विञ्जूनं, वहु च पुञ्जां पसविती ति ।

"मातरि" पितरि" चा पि. यो मिच्छा पटिपज्जित ।

मतार चा । पतार चा । पत् या । मच्छा पाटपज्जात । तथागते वा ै सम्बुढे, अथ वा तस्स सावके ।
 बहुं च सो पसवित, अपुञ्ज्ञां तादिसो नरो ।
 "नाय नं अध्यम्मचिर्याय, मातापित्सु पण्डिता ।
 इधेव नं गरहिन्त, पेच्चापायं च गच्छिति ।।
 "मातिर पितिर चा गि, यो मम्मा पटिपज्जित ।
 तथागते वा सम्बुढे, अथ वा तस्स सावके ।
 बहुं च सो पसवित, पुञ्जां एतादिसो नरो ।।

१-१. मातरी पितरी – मी०। २ च – सी०। ३ सी०, स्था०, रो० पोरवकेसु नरिवा ४ पितादिमो – मी०।

B. 312

R 6

"ताय नं घम्मचरियाय, मातापितूसु पण्डिता । इघेव नं पसंसन्ति, पेच्च सम्गे पमोदती" ति ।।

५. श्रनुसोतसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? अनुसोतगामी पुग्गलो, पिटसोतगामी पुग्गलो, िठतत्तो पुग्गलो, तिण्णो पारञ्जतो यले तिट्ठति ब्राह्मणो । कतमो च, भिक्खवे, अ अनुसोतगामी पुग्गलो ? इअ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो कामे च पिटसेवित, पापं च कम्मं करोति । अयं वुच्चित, भिक्खवे, अनुसोतगामी पुग्गलो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, पिटसोतगामी पुग्गलो ? इष, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो कामे च नप्पटिसेवित, पापं च कम्मं न करोति, 10 सहा पि दुक्खेन सहा पि दोमनस्सेन अस्सुमुखो पि रुदमानो परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं चरित । अयं वुच्चित, भिक्खवे, पिटसोतगामी पुग्गलो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, ठितत्तो पुग्गलो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो पञ्चलं झोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया झोप- 15 पातिको होति, तत्थ परिनिब्बायी, झनावित्तधम्मो तस्मा लोका । झयं बुच्चति, भिक्खवे, ठितत्तो पुग्गलो ।

४. "कतमो न, भिक्खने, पुग्गलो तिष्णो पारङ्गतो थले तिट्ठति ब्राह्मणो ? इध, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो ग्रासनानं खया ग्रनासनं चेतोविमुल्ति पञ्ञातिमुल्ति दिट्ठेन धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छि- २० कत्वा उपसम्पज्ज विहरति । ग्रयं बुच्चिति, भिक्खने, पृग्गलो तिष्णो पारङ्गतो यले तिट्ठति ब्राह्मणो । इमे खो, भिक्खने, चत्तारो पृग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ति ।

"ये केचि कामेसु असञ्ज्ञाता जना , अवीतरागा इच कामभोगिनो । पुनप्पुनं जातिजरूपगामि ते , तण्हाधिपन्ना अनुसोतगामिनो ।।

१. इध चेव - सी॰ । २. पारगतो - सी॰ । ३-३. जातिजरूपगाहिनो - सी॰; जातिजरूपगाहिते - स्या॰; जातिजरूपगामी ते - रो॰ ।

"तस्मा हि धीरो इघुपट्टितस्सतीं, कामे च पापे च असेवमानो । सहा पि दुक्खेन जहेंग्ये कामे , पिटमोतगामी ति तमाह पुग्गलं ।। "यो वे किलेसानि पहाय पञ्च , पिरपुण्णसेखो अपरिहानधम्मो । वेतोवसिप्पत्तो समाहितिन्द्रयो , स वे ठितत्तो ति नरो पवुच्चति ।। "परोपरा यस्स समेच्च धम्मा , विचूपिता अत्थगता न सन्ति । स वे पूर्णि पुण्यो ति वुच्चती" ति ।

६. ग्रप्पस्सुतसुत्तं

10

B. 313, R. 7 १. "चत्तारोमे, भिक्कवे, पुग्गला सन्तो मंविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? अप्पस्मुतो मुतेन अनुपपन्नों, अप्पस्मुतो मुतेन उपपन्नो, । कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो अप्पसुतो होति सुतेन अनुपपन्नो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स अप्पकं सुतं होति – सुतं गेय्यं वेय्याकरणं गाथा उदानं इति- सुत्तं गंग्यं वेय्याकरणं गाथा उदानं इति- सुत्तं जातकं अव्युत्तधम्म वेदल्लं । सो तस्स अप्पकस्स सुत्तस्स न अत्यमञ्जायं धम्मानुष्यम्पपटिपन्नो होति । एवं खो, 20 भिक्खवे, पुग्गलो अप्पस्स्तो होति स्तेन अन्यपन्नो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो अप्पस्सुतो होति सुतेन उपपन्नो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स अप्पकं सुतं होति — सुत्तं गेरयं वेथ्या-करणं गाथा उदानं इतिनुत्तकं जातकं अब्भृतधम्मं वेदल्लं । सो तस्स अप्पकस्स सुतस्स अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यित्राची 25 होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो अप्पस्सुतो होति सुतेन उपपन्नो ।

१ इबुपट्टिया सति – सी॰, रो॰ । २. पहेय्य – रो॰ । ३ घपहान॰ – सी॰, रो॰ । ४-४. वेदग – सी॰, रो॰ । ५. बनुष्पन्नो – सी॰, रो॰ । ६. न धम्ममञ्जाय – रो॰ ।

15

20

B. 314

R 8

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो बहुस्सुतो होति सुतेन अनुप-पन्नो ? इस, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स बहुकं सुतं होति — सुतं गेय्यं बेय्याकरणं गाया उदानं इतिवृत्तकं जातकं अब्भृतसम्मं वेदल्लं । सो तस्स बहुकस्स सुतस्स न अत्यमञ्ञाय धम्ममञ्ञाय धम्मानुषम्म-प्यटिपन्नो होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो बहुस्सुतो होति सुतेन 5 अनुपपन्नो ।

४. कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो बहुस्सुतो होति सुतेन उपपन्नो ? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स बहुकं सुतं होति — सुत्तं गेय्यं बेय्या-करणं गाया उदानं इतिवृत्तकं जातकं अब्भृतधम्मं वेदल्लं । सो तस्स बहुकस्स सुतस्स अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो 10 होति । एवं खो , भिक्खवे, पुग्गलो बहुस्सुतो होति सुतेन उपपन्नो । इमे खो, भिक्खवे, चतारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ति ।

"अप्पस्सुतो पि चे होति, सीलेसु असमाहितो ।
उभयेन नं गरहिन्ति, सीलेसो च सुतेन च ।।
"अप्पस्सुतो पि चे होनि, सीलेसु सुसमाहितो ।
सीलतो नं पसंसन्ति, नास्स सम्पञ्जते सुतं ।।
"बहुस्सुतो पि चे होति, सीलेसु असमाहितो ।
सीलतो नं गरहिन्ति, तस्से सम्पञ्जते सुतं ।।
"बहुस्सुतो पि चे होति, सीलेसु सुसमाहितो ।
उभयेन नं पसंसन्ति, सीलेसु सुसमाहितो ।
उभयेन नं पसंसन्ति, सीलतो च सुतेन च ।।
"बहुस्सुतं धम्मघरं, सप्पञ्जं बुद्धसावकं ।
नेक्सं जम्बोनदस्सेव, को तं निन्तिपुमरहित ।
देवा पि नं पसंसन्ति, अहुनुना पि पसंसितो" ति ।।

७. सोभनसूत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्खवे, वियत्ता' विनीता विसारदा बहुस्सुता वम्मघरा धम्मानुधम्मप्यटिपन्ना सङ्घं सोभेन्ति । कतमे चत्तारो ? 25 भिक्खु, भिक्खवे, वियत्तो विनीतो विसारदो बहुस्सुतो धम्मधरो धम्मा-

१. नास्स - रो०। २. व्यत्ता - रो०।

10

नुधम्मप्यटिपन्नो सङ्घं सोमेति। भिक्खुनी, भिक्खने, वियत्ता विनीता विसारदा बहुस्सुता धम्मधरा धम्मानुधम्मम्यटिपन्ना सङ्घं सोमेति। उपासको, भिक्खने, वियत्तो विनीतो विसारदो बहुस्सुतो धम्मधरो धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो सङ्घं सोमेति। उपासिका, भिक्खने, वियत्ता विनीता विसारदो बहुस्सुता धम्मधरा धम्मानुधम्मप्यटिपन्ना सङ्घं सोमेति। इमे खो, भिक्खने, चतारो वियत्ता विनीता विसारदा बहुस्सुता धम्मानुधम्मप्यटिपन्ना सङ्घं सोमेति। इमे खो, भिक्खने, चतारो वियत्ता विनीता विसारदा बहुस्सुता धम्मधरा धम्मानुधम्मप्यटिपन्ना सङ्घं सोमेत्ती ति।

"यो होति वियत्तो च विसारदो च ,
बहुस्सुतो धम्मधरो च होति ।
धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ,
स तादिसो बुच्चित सङ्कसोभनो ।।
"भिक्खु च सीलसम्पन्नो, भिक्खुनी च बहुस्सुता ।
उपासको च यो सढ़ो, या च सढ़ा उपासिका ।
एते खो सङ्कं सोभेन्ति, एते हि सङ्कसोभना," ति ॥

द. वेसारज्जसूत्तं

- 8 315 15 १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, तथागतस्स वेसारज्जानि, येहि
 R.9 वेसारज्जेहि समन्नागतो तथागतो आसभे ठाने पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, तहाचक्कं पवत्तीत । कतमानि चत्तारि ?
 (सम्मासम्बुद्धस्स ते पटिजानातो इमे घम्मा अनभिसम्बुद्धा' ति तत्र वत
 मं समणो वा बाह्यणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकस्मि

 20 सहधम्मेन पटिचोदेस्सती ति निमित्तमेतं, भिक्खवे, न समनुपस्सामि ।
 एतमहं, भिक्खवे, निमित्तं असमनुपस्सन्तो खेमप्पत्तो अभयप्यत्तो
 वेसारज्जप्यतो विहरामि ।
 - २. "'बीणासवस्स ते पटिजानतो इमे आसवा अपरिवस्तीणा' ति तत्र वत मं समणो वा बाह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि 25 वा लोकस्मि सहधम्मेन पटिचोदेस्सती ति निमित्तमेत, भिक्खवे, न समनुपस्सामि । एतमहं, भिक्खवे, निमित्तं असमनुपस्सन्तो खेमण्यत्तो अभयण्यत्तो वेसारज्जप्यत्तो विहरामि ।

१.० सोमका - सी०। २-२ म्रासमध्यन - रो०। ३ एतम्पहं - सी०, स्या०, रो०।

B. 316

R. 10

15

20

३. "ये स्रो पन ते अन्तरायिका धम्मा बुत्ता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति तत्र वत मं समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा बा कोचि वा लोकरिंम सहधम्मेन पटिचोदेस्सती ति निमित्तमेतं, भिक्सवे, न समनुपस्सामि । एतमहं, भिक्सवे, निमित्तं असमनुपरसन्तो खेमप्यत्तो अभयप्यत्तो वेसारज्जप्यत्तो विद्वरामि ।

४. "यस्स खो पन ते अत्थाय धम्मो देसितो सो न निय्याति तकरस्स सम्मा दुनखनखयाया' ति तत्र वत मं समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकस्मि सहधम्मेन पटिचोदेस्सती ति निमित्तमेतं, भिल्खवे, न समनुपस्सामि । एतमहं, भिन्छवे, निमित्तं असमनुपस्सन्तो खेमप्पत्तो अभयप्पत्तो वेसारज्जपत्तो विहरामि । 10 इमानि लो, भिन्छवे, चत्तारि तथागतस्स वेसारज्जानि, येहि वेसारज्जेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्माचन्दं पवनेती ति ।

"ये केविमे वादपथा पुर्युस्सता .

यिनिस्तिता समणबाह्मणा च ।

तथागतं पत्वा न ते भवन्ति ,

विसारद वादपथातिवर्त्ते ।।
"यो धम्मचक्कं अभिभुय्य केवलीं ,

प्वत्तयी सब्बभूतानुकम्पी ।

तं तादिसं देवमनुस्समेट्टं ,

सत्ता नमस्सन्ति भवस्स पार्गं" ति ।।

£. तण्हुप्पादसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, तष्टुप्पादा यत्य भिक्खुनो तष्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । कतमे चत्तारो ? चीवरहेतु वा, भिक्खवे, भिक्खुनो तष्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । फिक्खुनो तप्ट्रा वा, भिक्खवे, भिक्खुनो तप्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित; सेनासनहेतु वा, भिक्खवे, 25 भिक्खुनो तप्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित; इतिभवाभवहेतु वा, भिक्खवे, भिक्खुनो तप्ट्रा उप्पज्जित । इसे खो, भिक्खवे, चतारो तिष्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । इसे खो, भिक्खवे, चतारो तिष्टुप्पादा यत्य भिक्खुनो तप्ट्रा उप्पज्जमाना उप्पज्जित ।

[।] १. वाक्मब्रास्तिवस्तिन + सी ०; वाक्पब्राति वृत्तं - रो । २. केवींस - सी ०, स्या ०, रो ०।

R. 11

"तण्हादुतियो पुरिसो, दीघमद्वान संसरं। इत्यभावञ्ज्ञपाभावं, संसारं नातिवत्तति ।। "एवमादीनवं ञ्चत्वा, तण्हं दुवसस्स सम्भवं। वीततण्हो ग्रनादानो, सतो भिक्सु परिब्बजे" ति ॥

१०. योगसुत्तं

- १. "चतारोमे, भिक्खवे, योगा । कतमे चत्तारो ? काम-योगो, भवयोगो, दिट्ठियोगो, श्रविज्जायोगो । कतमो च, भिक्खवे, कामयोगो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो कामानं समुदयं च श्रत्यङ्गमं च श्रस्सादं च श्रादीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं नप्पजानाति । तस्स कामानं समुदयं च श्रत्यङ्गमं च श्रस्सादं च श्रादीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं श्रप्पजानतो यो कामेसु कामरागो कामनन्दी कामसनेहो कामसुच्छा कामपिपासा कामपरिळाहो कामज्झोसानं कामतण्हा सानुसेति । श्रयं वुच्चित, भिक्खवे, कामयोगो । इति कामयोगो ।
- २. "भवयोगो च कयं होति ? इघ, भिक्सवे, एकच्चो भवानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं 15 नप्पजानाति । तस्स भवानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं अप्पजानतो यो भवेसु भवरागो भवनन्दी भवस्नेहो भवमुच्छा भवपिपासा भवपरिळाहो भवज्ज्ञोसानं भवतण्हा सानुसेति । अयं वुच्चति, भिक्सवे, भवयोगो । इति कामयोगो भवयोगो ।
- ३. "दिट्टियोगो च कथं होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो विद्वीनं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च ययाभूतं नप्पजानाति । तस्स दिट्ठीनं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं अप्पजानतो यो दिट्ठीसु दिट्ठिरागो दिट्ठिनन्दी दिट्ठिस्नेहो दिट्ठिसुच्छा दिट्ठिपिपासा दिट्ठिपिठाहो दिट्ठि-ज्झोसानं दिट्ठितण्हा सानुसेति । अयं बुच्चिति, भिक्खवे, दिट्ठियोगो ।
 25 इति कामयोगो भवयोगो दिट्ठियोगो ।

४. "अविज्जायोगो च कयं होति ? इय, भिक्खवे, एकच्ची खन्नं फस्सायतनानं समुदयं च अत्यङ्गमं च अस्सादं च आदीनवं च

१. शत्वगमं - सी०, रो०। २. नप्पजानतो - स्वा०। ३. कामनीच - स्वा०।

निस्सरणं च यथाभूतं नप्पजानाति । तस्स छन्नं फरसायतनानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं अप्पजानतो या छसु फरसायतनेषु अविज्जा अञ्ञाणं सानुसेति । अयं वृच्चितं, भिन्छवं, अविज्जायोगो । इति कामयोगो भवयोगो विद्वियोगो अविज्जा-योगो, संयुत्तो पापकेहि अकुसलेहि धम्मेहि सिङ्क्विसिकेहि पोनोक्भविकेहि । सदरेहि दुक्खविपाकेहि आयति जातिजरामरणिकेहि । तस्मा अयोग-क्खेमी' ति वृच्चित । इमे खो, भिन्छवं, चतारो योगा ।

५. "चत्तारोमें भिक्खवें, विसंयोगा । कतमे चत्तारो ? कामयोगिवसंयोगो, भवयोगिवसंयोगो, दिट्ठियोगिवसंयोगो, अविज्ञा-योगिवसंयोगो । कतमो च, भिक्खवें, कामयोगिवसंयोगो ? इष, 10 भिक्खवें, एकच्चो कामानं समुदयं च अत्याष्ट्रमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानाति । तस्स कामानं समुदयं च अत्याष्ट्रमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानाते यो कामेसु कामरागो कामनन्दी कामस्नेहो काममुच्छा कामपिपासा कामपिरळाहो कामज्योसानं कामतच्हा सा नानुसति । अर्थ बुच्चित, भिक्खवें, काम- 15 योगिवसंयोगो । इति कामयोगिवसंयोगो ।

६. "भवयोगिवसंयोगों च कयं होति ? इघ, भिक्खवे, एकच्चों भवानं समृदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानाति । तस्स भवानं समृदयं च अत्यञ्जमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानतो यो भवेसु भवरागो भव- 20 नन्दी भवरनहों भवमुच्छा भवपिपासा भवपिळाहो भवज्जोसानं भवतण्हा सा नानुसति । अयं वुच्चति, भिक्खवे, भवयोगिवसंयोगो । इति कामयोगिवसंयोगो भवयोगिवसंयोगो ।

७. "विट्ठियोगिवसंयोगो च कथं होति ? इध, भिषखने, एकच्चो दिट्ठीनं समुदयं च अत्यङ्गमं च अस्सादं च आदीनवं च निस्स- 25 ह. 12 रणं च ययाभूतं पजानाति । तस्स दिट्ठीनं समुदयं च अत्यङ्गमं च अस्सादं च आतीनवं च निस्सरणं च ययाभूतं पजानतो यो दिट्ठीमु दिट्ठिरागो दिट्ठिम्स्दी दिट्ठिरनेहो दिट्ठिमुच्छा दिट्ठिपपासा विट्ठिपिरळाहो दिट्ठि-ज्झोसानं दिट्ठिरण्हा सा नानुसेति । अयं वुच्चिति, भिष्मखने, दिट्ठियोग-विसंयोगो । इति कामयोगिवसंयोगो भवयोगिवसंयोगो दिट्ठियोग- 50 विसंयोगो । इति कामयोगिवसंयोगो भवयोगिवसंयोगो दिट्ठियोग- 50 विसंयोगो ।

१. प्रयोगाखेमी - री॰ । २. नवसिनेही - सी॰ ।

15

R 13

द. "ग्रविज्जायोगिवसंयोगो च कथं होति ? इम, भिक्सवे, एकच्चो छन्नं फस्सायतनानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सायं च आवीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानाति । तस्स छन्नं फस्सायतनानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्सायं च आवीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं पजानतो 5 या छसु फस्सायतनेसु अविज्जा अञ्जाणं सा नानुसेति । अयं बुच्चित, भिक्सवे, अविज्जायोगिवसयोगो । इति कामयोगिवसयोगो भवयोग-विसंयोगो दिट्टियोगिवसंयोगो अविज्जायोगिवसंयोगो, विसंयोगो दिट्टियोगिवसंयोगो अविज्जायोगिवसंयोगो, विसंयोगो पिकेहि अकुत्वहि धम्मेहि मिङ्क्लोसिकेहि पोनोव्भविकेहि अदरिह उच्चिवियाने हि आयति जातिजनामरणिकेहि । तस्मा योगक्खेमी ति बुच्चित । इमे 10 खो, भिक्खवे, चतारो विसंयोगा ति ।

"कामयोमेन संयुत्ता, भवयोगेन चूभयं।
दिद्वियोगेन सयुत्ता, प्रविज्ञाय पुरक्खता।।
"सत्ता गच्छन्ति संसारं, जातिमरणगामिनो।
ये च कामे परिञ्ञाय, भवयोगं च सब्बसो।।
"दिट्वियोगं समूहच्च, प्रविज्ञं च विराजय।
सब्बयोगविसंयुत्ता, ते वे योगातिगा मुनी" ति।।

तस्सुद्दानं

श्रनुबुद्धं पपतितं हे, खता श्रनुसीतपञ्चमं। श्रप्पस्सुती च सीभनं, वेसारज्ज तण्हायोगेन ते दसा ति ।।

२. चरवग्गो

१. चरसूत्तं

१. "चग्तो चे पि, भिनखवे, भिनखुनो उप्पज्जित कामवितकको वा वा व्यापादवित्तकको वा विहिंसावितकको वा । तं चे भिनखु ग्रधिवासेति, नप्पजहित न विनोदेति न व्यन्तीकरोति' न ग्रनभावं गर्भेति, चर्च पि.

१ योनोमविकेहि – सी०, रो० । २ मदारेहि – रो० । ३ व्यन्तिकरोत्ति – रो० । ४ चे पि – रो० ।

भिक्खवे, भिक्खु एवंभूतो 'भ्रनातापी भ्रमोत्तापी सततं समितं कुसीतो हीनविरियो' ति वुच्चति ।

२. "ठितस्स चे पि, भिक्खवे, भिक्खुनो उप्पज्जित काम-वितक्को वा ब्यापादिवतक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिक्खु प्रधिवासेति, नप्पजहित न विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न श्रनभावं गमेति, ऽ ठितो पि, भिक्खवे, भिक्खु एवंभूतो 'ग्रनातापी श्रनोत्तापी सततं समितं कुसीतो हीनविरियो' ति वुच्चित ।

३. "निसिन्नस्स चे पि, भिवस्तवे, भिवस्तुनो उप्पज्जिति कास-वितक्को वा ब्यापादवितक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिवस्तु प्रधिवासेति, नप्पजहित न विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न अनभावं गमेति, 10 निसिन्नो पि, भिक्सवे, भिक्स्तु एवंभूतो 'अनातापी अनोत्तापी सततं समितं कुसीतो हीनविरियो' ति वुच्चति ।

४. "सयानस्स चे पि, भिक्खवं, भिक्खुनो जागरस्स उप्पज्जिति कामित्तक्को वा व्यापादिवतक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिक्खु ग्राधिवासेति, नप्पजहित न विनोदेति न व्यन्तीकरोति न ग्रनभावं 15 गमेति, सयानो पि, भिक्खवं, भिक्खु जागरो एवंभूतो 'ग्रनातापी ग्रनोत्तापी सततं समितं कुसीतो हीनविरियो' ति वुच्चित ।

५. "चरतो चे पि, भिक्खते, भिक्खुनो उप्पज्जित कामवितकको वा व्यापादिवतकको वा विहिंसावितकको वा । तं चे भिक्खु नाधिवासेति, पजहित विनोदेति व्यन्तीकरोति अनभावं गमेति, चर पि, भिक्खते, भिक्खु 20 एवंभूतो 'आतापी ओत्तापी सततं समितं आरद्धविरियो पहितत्तो' ति बुच्चति ।

६. "िठतस्स चे पि, भिक्खवे, भिक्खुनो उप्पज्जित काम-वितक्को वा ब्यापादवितक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिक्खु नाषिवासेति, पजहित विनोदेति ब्यन्तीकरोति अनभावं गर्मेति, ठितो 25 पि, भिक्खवे, भिक्खु एवंभूतो 'भ्रातापी भ्रोत्तापी सततं समितं म्रारद्ध-विरियो पहितत्तो' ति वुच्चति ।

 ७. "निसिन्नस्स चे पि, भिक्खवे, भिक्खुनो उप्पज्जित काम-वितक्को वा व्यापादिवतक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिक्खु नाषिवासेति, पजहित विनोदेति व्यन्तीकरोति अनभावं गमेति, निसिक्षो पि, भिक्खवे, भिक्खु एवंभूतो 'भ्रातापी भ्रोत्तापी सततं समितं भ्रारढ-विरियो पहितत्तो' ति वृच्चति ।

B. 321 R. 14

10

15

ट. "सयानस्स चे पि, भिक्खवे, भिक्खुनो जागरस्स उप्पज्जित कामवितक्को वा व्यापादिवतक्को वा विहिसावितक्को वा । तं चे भिक्खु नाधिवासेति, पजहित विनोदेति व्यन्तीकरोति श्रनभावं गमेति, सयानो पि, भिक्खवे, भिक्खु जागरो एवंभूतो 'आतापी श्रोत्तापी सत्ततं समितं श्रारद्धविरियो पहितत्तो' ति वृच्चती ति ।

"चरं वा यदि वा तिट्ठं, निसिन्नो उद[ै] वा सयं। यो वितक्कं वितक्केति, पापकं गेहनिस्सितं।। "कुम्मगण्यटिपन्नो' सो, मोहनेय्येसु मुच्छितो। ग्रभव्बो तादिसो भिक्सु, फुट्ठुं सम्बोधिमृत्तमं।। "यो च चरं वा तिट्ठं वा, निसिन्नो उद वा सयं। वितक्कं समयित्वान, वितक्कूपसमे रतो। भब्बो सो तादिसो भिक्सु, फुट्ठुं सम्बोधिमृत्तमं"ति।।

२. सीलसुत्तं

१. "सम्पन्नसीला, भिक्खने, विहर्य सम्पन्नपातिमोनखा, पाति-मोनखसंवरसंवृता विहरय आचारगोचरसम्पन्ना अणुमत्तेमु वज्जेसु भय-दस्साविनो । समादाय सिक्खय सिक्खापदेसु । सम्पन्नसीलानं वो, भिक्खने, विहरतं सम्पन्नपातिमोनखानं पातिमोनखसंवरसंवृतानं विहरतं आचारगोचरसम्पन्नानं अणुमत्तेमु वज्जेसु भयदस्सावीनं समादाय सिक्खतं सिक्खापदेसु किमस्स उत्तरि करणीयं ?

 "चरतो चे पि, भिनखने, भिनखुनो ग्रभिण्झाव्यापादो विगतो होति, थीनिमर्द्धं ... उद्धन्चकुकुच्चं ... विचिकिच्छा पहीना होति", ग्रारद्धं होति विरियं असल्लीनं, उपट्विता सति असम्मुट्ठा, परसद्धो कायो अपद्धो, समाहितं चित्तं एकमा, चरं पि, भिक्खने, भिक्ख एवंभूतो भ्रातापी ग्रोत्तापी सततं समितं श्रारद्धविरियो पहितत्तो ति वच्चित ।

१. सायनो - रो॰। २. उदा - रो॰। ३. कृम्प्रमां पटिपन्नो - सी॰; कुम्प्रमा-पठिपन्नो - रो॰। ४. उत्तर्रि - सी॰, रो॰। ५. वितमिद्धं - म०। ६. होन्ति - रो॰।

20

३. "ठितस्स चे पि, भिक्खने, भिक्खुनो अभिज्झाब्यापादो विगतो होति, थीनमिद्धं ... उद्धच्चकुक्कुच्चं ... विचिकिच्छा पहीना होति, आरढं होति विरियं असल्लीनं, उपट्टिता सित असम्मुट्टा, पस्सद्धो कायो असारढो, समाहितं चित्तं एकम्यं, ठितो पि, भिक्खने, भिक्खु एवंभूतो 'आतापी ओत्तापी सततं समितं आरढविरियो पहितत्तो' ति वुच्चति । ऽ

४. "तिसिन्नस्स चे पि, भिक्सवे, भिक्सुनो ग्रमिज्झाव्यापादो विगतो होति, थीनमिद्धं ... उद्धण्चकुक्कुण्चं ... विचिकिच्छा पहीना होति, ग्रारद्धं होति विरियं ग्रसल्लीनं, उपट्टिता सति ग्रसम्मृट्टा, पस्सद्धो कायो ग्रसारद्धो, समाहितं चित्तं एकमां, निसिन्नो पि, भिक्सवे, भिक्सु एवंभूतो 'ग्रातापी ग्रोत्तापी सततं समितं ग्रारद्धविरियो पहितत्तो' 10 8.15 ति बुच्चित ।

५. "सयानस्स चे पि, भिक्खने, भिक्खुनो जागरस्स श्रमिज्झा-व्यापादो विगतो होति, धीनमिद्धं ... उद्धच्चकुक्चुच्चं ... विचिकिच्छा पहीना होति, आरद्धं होति विरियं असल्लीनं, उपट्विता सति श्रसम्मुट्ठा, प्रसद्धो कायो असारद्धो, समाहितं चित्तं एकग्गं, सथानो पि, 15 भिक्खने, भिक्खु जागरो एवंभूतो आतापी ओत्तापी सततं समितं श्रारद्धविरियो पहितत्तो" ति बुच्चती ति ।

> "यतं चरे यतं तिट्ठे, यतं श्रच्छे यतं सये। यतं सम्मिञ्जये भिक्खु, यतमेनं पसारये।। "उद्धं तिरियं श्रपाचीनं, यावता जगतो गति। समवेक्खिता च घम्मानं, खन्धानं उदयव्यये।। "चेतोसमयसामीचि, सिक्खमानं सदा सतं। सततं पहितत्तो ति, श्राहु भिक्खुं तथाविषं"ति।।

३. पषानसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, सम्मप्पधानानि । कतमानि चत्तारि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनुप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं घम्मानं 23 अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमति विरियं आरमिति चित्तं पन्मण्हाति पदहति; उप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं घम्मानं पहानाय छन्दं जनेति

१. उदयब्ययं - सी०. रो०।

वायमिति विरियं आरभिति चित्तं पमण्हाति पदहितः, अनुष्पन्नानं कुस-लानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं जनेति वायमिति विरियं आरभिति चित्तं पमण्हाति पदहितः, उप्पन्नान कुसलानं धम्मान ठितिया असम्मोसाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमिति विरियं आरभिति चित्तं पमण्हाति पदहिति । इमानि खो, भिक्खवे, चतारि सम्मण्यानानी ति ।

> "सम्मप्पधाना मारषेय्याभिभूता , ते प्रसिता जातिमरणभयस्स पारगू । ते तुसिता जेत्वा मारं सवाहिनि ते अनेजा , सञ्चं नमुचिबलं उपातिवत्ता ते मुखिता "ति ।।

४. संवरसुत्तं

R 16

10

B. 323

- "चत्तारिमानि, भिक्सवे, पद्यानानि । कतमानि चत्तारि? संवरप्पद्यानं, पहानप्पद्यानं, भावनाप्पद्यानं, अनुग्वक्षणाप्पद्यानं । कतमं च, भिक्सवे, संवरप्पद्यानं ? इप, भिक्सवे, भिक्सवे चक्क्षना हप दिस्ता न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जनगगाही । यत्वाधिकरणमेनं चक्सु-।
 विद्यं असंवृतं विहरन्तं अभिज्वादोमनम्मा गापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यु, तस्स संवर्गय पटिपज्जित, रक्सित चक्सुन्त्रिय, चक्सु-विद्यं संवरं आपज्जित । सोतेन सहं मृत्वा . धानेन गच्धं प्रायत्वा ... जिब्हाय रसं सायित्वा ... कायेन भोज्ञ्चादाम्पद्या यत्वाधिकरणमेनं विज्ञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जगगाही, यत्वाधिकरणमेनं विज्ञ्ञाय मनिन्द्र्यं अस्तु तं विहरन्तं अभिज्ञ्चादोमनस्मा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जित, रक्सित मनिन्द्र्यं, मनिन्द्र्यं संवरं आपज्जित । इदं वृच्चित, भिक्सवे, सवरप्पद्यानं ।
- "कतमं च, भिक्सवे, पहानप्यधानं ? इस, भिक्सवे, भिक्सवु उप्पन्नं कामवितक्कं नाधिवासीति पजहिति विनोदेति व्यन्तीकरोति प्रान-अभवं गमेति; उप्पन्नं व्यापादिवनक्कं ... पे०... उप्पन्नं विहिसावितक्कं ... पे०... उप्पन्नुपन्नं पापके श्रकुसले धम्मे नाधिवासीति पजहिति विनो-

१ मार्खेन्याधिभूनो – रो०। २ सवाहन – सी०, रो०। ३ भिक्क्नुनो – रो०। ४. रो०पोरपके नत्वि।

देति ब्यन्तीकरोति भ्रनभावं गमेति । इदं वुच्चति, भिक्खवे, पहान-प्यघानं ।

३. "कतमं च, भिक्खवे, भावनाप्पधानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सितसम्बोज्झङ्गं भावेति विवेकनिस्सितं विरागिनस्सतं निरोध-निस्सितं वोस्सग्गपरिणामि, धम्मविचयसम्बोज्झङ्गं भावेति ... विरिय- ऽ सम्बोज्झङ्गं भावेति ... पीतिसम्बोज्झङ्गं भावेति ... परसद्धिसम्बोज्झङ्गं भावेति ... उपेक्खासम्बोज्झङ्गं भावेति ... उपेक्खासम्बोज्झङ्गं भावेति ... उपेक्खासम्बोज्झङ्गं भावेति त्विकेनिस्सितं विरागिनस्सितं निरोधनिस्सितं वोस्सग्गपरिणामि । इदं वृज्वति, भिक्खवे, भावनाप्पधानं ।

४. "कतमं च, भिक्सवे, प्रनुग्वस्त्रणाप्पधानं ? इध, भिक्सवे, 10 र 17 भिक्स उप्पन्नं भद्दकं समाधिनिमित्तं प्रनुग्वस्ति अद्विकसञ्ज्ञं पुळुवक-सञ्ज्ञं विनीलकसञ्ज्ञं विच्छिद्दकसञ्ज्ञं उद्धुमातकसञ्ज्ञं । इद वृच्चितं, भिक्सवे, प्रनुग्वस्त्रणाप्पधानं । इमानि स्रो, भिक्सवे, चत्तारि पर्धानानी ति ।

"संबरो च पहानं च, भावना अनुरक्खणा। एते पहाना चत्तारो, देसितादिच्चबन्धुना। येहि भिक्खु डघातापी, खय दुक्खस्स पापुणे'' ति'।।

४. पञ्जात्तिसूत्तं

१. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, अम्मपञ्ञातियो। कतमा चतस्सो? एतदम्गं, भिक्खवे, अत्तभावीनं यदिद – राहु असुरिन्दो। एतदम्गं, भिक्खवे, कामभोगीन यदिद – राजा मन्धाता। एतदम्गं, भिक्खवे, कामभोगीन यदिद – राजा मन्धाता। एतदम्गं, २० भिक्खवे, आधिपतेय्यान यदिदं – मारो पापिमा। सदेवके, भिक्खवे, लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अस्ममक्खायित अरहं सम्मासम्बुद्धो। इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो अस्मपञ्जातियो ति।

"राहुमां अत्तभावीनं, मन्धाता कामभोगिनं³। मारो श्राधिपतेय्यानं, इद्धिया यससा^४ जलं।।

१. विनीलकसञ्ञां विपुब्बकसञ्जा – सी०, रो० । २-२ पापुणीति – रो० । ३. काम-भोगीनं – रो० । ४. वस्सा – रो० ।

R. 18

20

"उद्धं तिरियं भ्रपाचीनं, यावता जगतो गति । सरेवकस्स लोकस्स, बुद्धो भ्रम्गो पवुच्चती" ति ।।

६. सोखुम्मयुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिवचवे, सोखुम्मानि । कतमानि चत्तारि ? इम, भिवचवे, भिवचु रूपसोखुम्मेन समझागतो होति परमेन; तेन च रूपसोखुम्मेन समझागतो होति परमेन; तेन च रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन अञ्जं रूपसोखुम्मेन समझागतो होति परमेन; तेन च वेदनासोखुम्मेन अञ्जं वेदनासोखुम्मेन उत्तरितरं वा पणीततरं वा न समनुपस्सित; तेन च वेदनासोखुम्मेन अञ्जं वेदनासोखुम्मे उत्तरितरं वा पणीततरं वा न पत्येति । सञ्जासोखुम्मेन समझागतो होति परमेन; तेन च सञ्जासोखुम्मेन अञ्जं सञ्जासोखुम्मेन अञ्जं सज्जासोखुम्मेन अञ्जं सज्जासोखुम्मेन उत्तरितरं वा पणीततरं वा न समनुपस्सित; तेन च सञ्जासोखुम्मेन अञ्जं सञ्जासोखुम्मे उत्तरितरं वा पणीततरं वा न पत्येति । सङ्खारसोखुम्मेन समझागतो होति परमेन; तेन च सङ्खारसोखुम्मेन अञ्जं सङ्खारसोखुम्मेन अञ्जं सङ्खारसोखुम्मेन उत्तरितरं वा पणीततरं वा न समनुपस्सित; तेन च सङ्खारसोखुम्मेन अञ्जं सङ्खारसोखुम्मेन अत्तरितरं वा पणीततरं वा न पत्थेति । इमानि खो, भिवखवे, चत्तारि सोखुम्मानी ति ।

"रूपसोखुम्मतं ञात्वा, वेदनानं च सम्भवं। सञ्जा यतो समुदेति, अत्यं गच्छति यत्य च। सङ्कारे परतो ञात्वा, दुक्खतो नो च श्रत्ततो।। "स वे' सम्मद्दसो भिक्खु, सन्तो सन्तिपदे रतो। घारेति अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहिनिं" ति।।

७. पठमग्रगतिसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, ग्रगतिगमनानि । कतमानि चत्तारि ? छन्दागित गच्छति, दोसागित गच्छति, मोहागित गच्छति, मयागित गच्छति – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि ग्रगतिगमनानी ति ।

१. मनां - सी॰, रो॰। २. वे - रो॰। ३. सवाहनं - सी॰, रो॰।

"इन्दा दोसा भया मोहा, यो वर्म्म मतिवत्ति । निहीयति तस्स यसो, काळपक्सेव चन्दिमा" ति ॥

द. बुतियद्यगतिसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, नागतिगमनानि । कतमानि चत्तारि ? न ख्रन्दागर्ति गच्छति, न दोसागर्ति गच्छति, न मोहागर्ति गच्छति, न भयागर्ति गच्छति – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि नागति- ऽ गमनानी ति ।

> "छन्दा दोसा भया मोहा, यो धम्मं नातिवत्तति । ब्रापूरति तस्स यसो, सुक्कपक्खेव चन्दिमा" ति ।।

६. ततियद्मगतिसुत्तं

- १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, अगतिगमनानि । कतमानि चत्तारि ? श्रुन्दागित गच्छति, दोसागित गच्छति, मोहागित गच्छति, भयागित 10 प्र.19 गच्छति – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि अगतिगमनानि ।
- २. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, नागतिगमनानि । कतमानि चत्तारि ? न ख्रन्दागित गच्छति, न दोसागित गच्छति, न मोहागित गच्छति, न भयागित गच्छति – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि नागित-गमनानी ति ।

"छत्वा दोसा मया मोहा, यो धम्म प्रतिबन्तति । निहीयति तस्स यसो, काळपबस्तेव चन्दिमा ।। "छत्वा दोसा भया मोहा, यो धम्म नातिबन्तति । प्रापुरति तस्स यसो, सुक्कपबस्तेव चन्दिमा" ति ।।

१०. भत्तृद्देसकपुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो मत्तृदेसको यथाभतं 20 निक्खत्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? खन्दागीत गच्छति, दोसा-गाँत गच्छति, मोहागाँत गच्छति, भयागाँत गच्छति — इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि घम्मेहि समझागतो भत्तृदेसको यथाभत निक्खित्तो एवं निरये ।

10

15

R. 20

२. "बंतुहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो मत्तुहेसको यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे । कतमेहि चतुहि ? न छन्दागित गच्छिति, न दोसागित गच्छिति, न मोहागित गच्छिति, न भयागित गच्छिति – इमेहि सो, भिक्खने, चतुहि धम्मेहि समन्नागतो भत्तुहेसको यथाभतं निक्सितो ।

"ये केचि कासेसु असञ्ज्ञा जना,
अधिमका होन्ति श्रधम्मगरवा।
छन्दा दोसा मोहा च भयागामिनो,
परिसाकसटो च पनेस बुच्चित।।
"एवं हि बुत्तं समणेन जानता,
तस्मा हि ते सप्पुरिसा पसंसिया।
धम्मे ठिता ये न करोन्ति पापकं,
न "छन्दा न मोहा न भया च गामिनो।
"परिसाय मण्डो च पनेस बुच्चित,
एवं हि बुत्तं समणेन जानता" ति।।
चरवसो दितियो।

तस्सुहान

चरं सीलं पधानानि, संवरं पञ्जित्तपञ्चमं सोखुम्मं तयो अगती, भत्तुहेसेन ते दसा ति ।।

३. उस्वेलवग्गो

१. पठमउरुवेलयुत्तं

 एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाविपिष्डिकस्स आरामे। तत्र स्तो भगवा भिक्सू आमन्तेसि – "भिक्सवनी" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्सू भगवतो पच्चस्सोस्ं। भगवा एतदवोच –

१. परिसक्तसावो - सी०, रो० । २-२. न छन्या दोसा - सी०, रो० । ३. सन्दो --रो० । ४. पत्रानं - रो० । ५. सुलुम्बं - रो० ।

B. 328

B. 329

२. "एकमिदाहं, भिक्खने, समयं उघनेलायं विहरामि नज्जा नेररुजराय तीरे अजपालनियोधे पटमाभिसम्बुद्धो । तस्स मय्हं, भिक्खने, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतस्यो परिवितकको उदशादि – 'दुक्ख स्त्रो प्रमारतो विहरति प्रप्यतिस्सो । कि नु स्त्रो यहं समणं वा ब्राह्मणं वा सक्कत्वा गरं कत्वा उपनिस्साय विहरेट्य' ति ?

३. "तस्स मय्हं, भिक्खने, एतदहोसि — 'प्रपरिपूरस्स खो आहं सीलक्खन्यस्स पारिपूरिया अञ्जां समणं वा ब्राह्मणं वा सक्कत्वा गर्रं कत्वा उपिनस्साय विहरेय्यं । न खो पनाहं पस्सामि सदेवने लोने समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अञ्ज समणं वा ब्राह्मणं वा अत्तना सीलसम्पन्नतरं, यमहं सक्कत्वा गर्रं कत्वा 10 उपिनस्साय विहरेय्यं ।

'ग्रपरिपूरस्स खो ग्रहं समाधिनखन्धस्स पारिपूरिया ग्रञ्झं समणं वा ब्राह्मणं वा सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं। न खो पनाहं पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय श्रञ्झं समणं वा ब्राह्मणं वा श्रत्तना समाधि- 15 सम्पन्नतरं, यमहं सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं।

'श्रपरिपूरस्स खो ग्रहं पञ्जानखन्यस्स पारिपूरिया श्रञ्जं समणं वा ब्राह्मणं वा सक्कत्वा गरं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं । न खो पनाहं पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय श्रञ्जं समणं वा ब्राह्मणं वा श्रत्तना पञ्जा- 20 सम्पन्नतरं, यमहं सक्कत्वा गरं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं ।

'अपरिपूरस्स खो झहं विमृत्तिक्खन्यस्स पारिपूरिया भ्रञ्ञां समणं वा ब्राह्मणं वा सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं। न खो पनाहं पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समगबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय भ्रञ्ञां समणं वा ब्राह्मणं वा भ्रत्तना विमृत्ति- 25 सम्पन्नतरं, यमहं सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्यं ति ।

४. "तस्स मग्हं, भिक्तवे, एतदहोसि - 'यमूनाहं य्वायं धम्मो मया प्रभिसम्बुद्धो तमेव धम्मं सक्कत्वा गरं करवा उपनिस्साय विद्वरेष्यं ति !

 भून बहे; भिक्सवे, बहुग सहम्पति मम चेतसा चेतोपरि- 50 R-21 वितक्कमञ्जाय —सेयबापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिक्क्त वा बाइं

B. 330

R. 22

पसारेत्य, पसारितं वा बाहं सिम्मञ्जेय्य, एवमेव - ब्रह्मलोके अन्तरहितो मम पुरतो पातुरहोसि । अय खो, भिक्खवे, ब्रह्मा सहम्पति एकंसं उत्तरा-सङ्गं करित्वा दिक्खणं जाणुमण्डलं पथिवयं निहत्त्वा येनाहं तेनञ्जिल पणामेत्वा मं एतदवोच - 'एवमेतं भगवा, एवमेतं सुगत ! ये पि ते, क्रे भत्ते, अहेसुं अतीतमद्वानं अरहन्तो सम्मासम्बुद्धा ते पि भगवन्तो धम्मं-येव सक्कत्वा गर्र कत्वा उपित्तसाय विहर्तिसुः, ये पि ते, भन्ते, भिक्सित्तं अनागतमद्वानं अरहन्तो सम्मासम्बुद्धा ते पि भगवन्तो धम्मंयेव सक्कत्वा गर्र कत्वा उपित्तसाय विहर्तिसन्तः, भगवा पि, भन्ते, एतरहि अरहं सम्मासम्बुद्धो धम्मयेव सक्कत्वा गर्र कत्वा उपितस्ताय विहर्तिसन्तः, भगवा पि, भन्ते, एतरहि अरहं सम्मासम्बुद्धो धम्मयेव सक्कत्वा गर्र कत्वा उपितस्ताय विहर्तिस्तितः । इदं वत्वा अथापर्य एतदवीच -

'ये च श्रतीता सम्बुद्धा, ये च बुद्धा श्रनागता । यो चेतरहि सम्बुद्धो, बहुनं सोकनासनो ।। 'सब्बे सद्धम्मगरुनो, विहंसु विहरन्ति च । श्रयो पि विहरिस्सन्ति, एसा बुद्धान धम्मता ।। 'तस्मा हि श्रतकामेन, महत्तमभिकङ्कता । सद्धम्मो गरुकातब्बो, सरंबुद्धान सासनं' ति ।।

"इदमवोच, भिक्खवे, ब्रह्मा सहम्पति। इदं वत्वा मं प्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्वेवन्तरष्ठायि। प्रथ स्वाहं, भिक्खवे,
 ब्रह्मनो च प्रज्येसनं विदित्वा प्रत्तनो च पतिरूपं य्वायं थम्मो मया प्रभि-सम्बुद्धो तमेव धम्मं सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहासि। यतो च खो, भिक्खवे, सङ्क्षो पि महत्तेन समन्नागतो, अथ में सङ्क्षो पि गारवो" ति।

२. बुतियउच्चेलसुत्तं

 "एकिमिदाहं, भिक्खवे, समय उठवेलायं विहरामि नज्जा
 नेरञ्जराय तीरे ध्रजपालिनग्रोधे पटमाभिसम्बुद्धो । अय सो, भिक्खवे, सम्बद्धला बाह्मणा जिण्णा बुद्धा भहल्लका अद्वगता वयोप्रनुप्पत्ता येनाहं तेनुपसङ्कमिद्ध; उपसङ्कमित्वा मया सिद्धं सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं

१. बुद्धा - स्था० । २. मम - सी० ।

R. 23

कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना स्तो, भिक्सवे, ते ब्राह्मणा मं एतदवोच्ं – 'सुतं मेतं, भो गोतम – न समणो गोतमो ब्राह्मणे जिण्णे बुद्धे महल्लके भ्रद्धगते वयोधनुष्पत्ते प्रभिवादिति वा पच्चुट्ठेति वा धासनेन वा निमन्तेती ति । तथिदं, भो गोतम, तथेव । न हि भवं गोतमो ब्राह्मणे जिण्णे बुद्धे महल्लके श्रद्धगते वयोधनुष्पत्ते उ प्रभिवादिति वा पच्चुट्ठेति वा धासनेन वा निमन्तेति । तथिदं, भो गोतम, न सम्पन्नभेवां ति ।

- २. "तस्स मय्हं, भिवखवे, एतदहोसि 'नयिमें ब्रायस्मन्तो जानन्ति थेरं वा थेरकरणे वा धम्में ति । बुद्धो चे पि, भिवखवे, होति आसीतिको वा नावृतिकों वा वस्ससितिको वा जातिया । सो च होति 10 प्रकालवादी अभूतवादी अनत्यवादी अधम्मवादी अविनयवादी, अनि-धानवाति वाचं भासिता अकालेन अनपदेसं अपरियन्तवाति अनत्यसंहितं । अय खो सो बालो थेरो त्वेव सङ्खं गच्छति ।
- ३. "दहरो चे पि, भिक्खने, होति युवा सुसुकाळकेसो भद्रेन" योब्बनेन समन्नागतो पठमेन वयसा । सो च होति कालवादी भूतवादी ।ऽ अत्यवादी धम्मवादी विनयवादी निधानवर्ति वाचं भासिता कालेन सापदेसं परियन्तवर्ति अत्यसंहितं । अय खो सो पण्डितो थेरो त्वेव" सङ्खं गच्छति ।
- ४. "चतारोमे, भिक्खवे, थेरकरणा धम्मा । कतमे चतारो ? इष, भिक्खवे, भिक्ख सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित 20 मावारगोवरसम्पन्नो प्रणुमतेषु वज्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेषु, बहुस्सुतो होति गुत्रघरो गुत्रसिन्नयो, ये ते धम्मा आदिकल्यणा मर्पयोत्तानकत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदित, तथास्थास्सा वम्मा बहुस्पुता होत्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता, दिद्विया गुष्पिटिबद्धा, चतुन्नं 25 मावानं वाभिनेतसिकानं दिद्वयम्पपुष्वविहारानं निकासलाभी होति भिक्किष्णाभी भक्तिरलाभी, मासवानं खया मनसवां चेतोविमुत्ति भक्तिप्रसामी स्वान खया मनसवां चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिद्वेव धम्मे सर्थ अभिज्ञा सिक्किक्ता उपसम्पज्ज वहरिति । इमे खी, भिक्खवे, चतारो थेरकरणा धम्मा ति ।

१. साराणीयं – सी०, स्था०, रो०। २. न वत मे – सी०, रो०; न च इमे – स्था०। नवृत्तिको – स्था०, रो०। ४. प्रतिदानवर्ति – रो०। १. प्रदून – सी०, रो०। ६. तेव रो०। ७. तथास्थ्यस्य – सी०, रो०। य. बद्धा – बी०, स्था०, रो०। १. प्रति० – रो०। प्रवर-४

B. 332

R. 24

"यो उद्धतेन चित्तंन, सम्फं च बहु भासति । असमाहितसङ्कप्पो, असद्धम्मरतो मगो । आरा सो थावरेय्यम्हा, पापदिष्ठि अनादरो ।। "यो च सीलेन सम्पन्नो, सुतवा पटिभानवा । सञ्जातो धीरो धम्मेसु, पञ्जायत्य विपस्सति ।। "पारम् सब्बधम्मानं, अखिलो पटिभानवा । पहीनजातिमरणो, ब्रह्मचरियस्स केवली ।। "तमहं वदामि थेरो ति, यस्स नो सन्ति प्रासवा । आसवानं खया भिक्सु, सो थेरो ति पवुच्चती" ति ।।

३. लोकसुत्तं

१. "लोको, भिक्खवे, तथागतेन ग्रमिसम्बुद्धो । लोकस्मा तथागतो विसंयुत्तो । लोकसमुदयो, भिक्खवे, तथागतेन ग्रमिसम्बुद्धो । लोकसमुदयो तथागतस्स पहीनो । लोकिनरोघो, भिक्खवे, तथागतेन ग्रमिसमबुद्धो । लोकिनिरोघो तथागतस्स सच्छिक्ततो । लोकिनिरोघ-गामिनी पटिपदा, भिक्खवे, तथागतेन ग्रमिसम्बुद्धा । लोकिनिरोघ-गामिनी पटिपदा, भिक्खवे, तथागतेन ग्रमिसम्बुद्धा । लोकिनिरोघ-गामिनी पटिपदा, तथागतस्स भाविता ।

२. "यं, भिक्खवे, सदेवकस्य लोकस्य समारकस्य सम्रह्मकस्य सस्समणबाह्मणिया पत्राय सदेवमनुस्साय दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं पिरयेसितं अनुविचरितं मनसा, सब्बं तं तथागतेन अभिसम्बुद्धं । तस्मा 'तथागतो' ति वृज्वति ।

३. "यं च, भिक्खवे, राँत तथागतो अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुज्झति यं च राँत अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायित, यं एतर्सिम अन्तरे भासति लपित निहिस्ति सब्बं तं तथेब होति, नो अञ्जाधा । तस्मा 'तथागतो' ति बुज्बति ।

 ४. "यथावादी, भिक्खवे, तथागतो तथाकारी, यथाकारी
 तथावादी । इति यथावादी तथाकारी, यथाकारी तथावादी । तस्मा 'तथागतो' ति बुच्चिति ।

१-१. वीरवम्मेसु – बी०; विरवम्मेसु – स्था० । २. पञ्जायस्य – रो० । ३. प्रसि-सम्बुद्धो – रो० । ४-४,४-४. ती०, स्था० रो० पोत्वकेसु नरिय ।

10

५. "सदेवके, भिक्खवे, लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्म-णिया पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो प्रिमिम् प्रनिममूतो ग्रञ्ञादत्युदसो वसवत्ती । तस्मा 'तथागतो' ति वच्चति ।

"सब्बं लोकं प्रभिञ्ञाय, सब्बं लोके यथातय'।
सब्बं लोकं विसंयुतो, सब्बलोके प्रनूपयो'।।
"स वे सब्बाभिभू धीरो, सब्बगन्यप्पमोचनो।
फुट्टस्स परमा सन्ति, निब्बानं प्रकृतोभयं।।
"एस खीणासवो बुद्धो, यनीघो छिन्नसंसयो।
सब्बकम्मक्खयं पत्तो, विमृत्तो उपधिसङ्ख्ये।।
"एस' सो भगवा बुद्धो, एस सीहो अनुत्तरो।
सदेवकस्स लोकस्स, ब्रह्मचक्कं पवत्तयी।।
"इति देवा मनुस्सा च, ये बुद्धं सरणं गता।
सङ्गम्म तं नमस्सन्ति, महन्तं वीतसारदं।।
"दन्तो दमयतं सेद्धो, सन्तो समयतं इसि।
मुत्तो मोचयतं प्रमो, तिण्णो तारयतं वर्धे।।
"इति हेतं नमस्सन्ति, महन्तं वीतसारदं।।

B 333

४. काळकारामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा साकेते विहरति काळकारामे । तत्र खो भगवा भिक्लू श्रामन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्लु भगवतो पञ्चस्सोस्ं । भगवा एतदवोच —

सदेवकरिम लोकरिम, नत्थि में पटिपुग्गलों' ति ।।

२. "यं, भिक्खने, सदेवकस्स लोकस्स समारकस्स सब्रह्मकस्स सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं गतं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तमहं जानामि ।

३. "यं, भिक्खवे, सदेवकस्स लोकस्स समारकस्स सब्रह्मकस्स सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं 23

१. यया तथा – रो० । २. धनुस्तयो – स्था० । ३. एवं – स्था० । ४. नं – सी०, या० । ४. ते – सी०, स्था०, रो० ।

पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तमहं अन्भञ्ञासि । तं तथा-गतस्स विदितं, तं तथागतो न उपट्रासि ।

 "यं, भिक्खवे, सदेवकस्स लोकस्स समारकस्स सब्ध्यकस्स सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं
 परियेसितं प्रनृविचरितं मनसा, तमहं न जानामी ति वदेय्यं, तं ममस्स मुसा ।

५. "यं, भिक्खवे ... प०... तमहं जानामि च न च जानामी ति वदेय्यं, तम्पस्स¹ तादिसमेव ।

६. "यं, भिक्खवे ... पे०... तमहं नेव जानामि न न जानामी 10 ति वदेय्यं, तं ममस्स कलि ।

७. "इति खो, भिक्खवे, तथागतो दट्टा दट्टबं, दिट्टं न मञ्जाति, झिंदुं न मञ्जाति, दट्टबं न मञ्जाति, दट्टारं न मञ्जाति, द्रुत्वां न मञ्जाति, द्रुत्वां न मञ्जाति, द्रुत्वां न मञ्जाति, द्रुत्वां सोतब्बं, सुतं न मञ्जाति, असुतं न मञ्जाति, सोतारं न मञ्जाति, अपूतं न मञ्जाति, सोतारं न मञ्जाति, भोतब्बं न मञ्जाति, भोतारं न मञ्जाति, विञ्जातब्बं न मञ्जाति, श्रविञ्जातं न मञ्जाति, विञ्जातब्बं न मञ्जाति, विञ्जातब्बं न मञ्जाति । इति खो, भिनखवे, तथागतो दिटुसुतमुत-विञ्जातब्बं सु धम्मेसु तादीथेवं तादी । तम्हा च पन तादिम्हा झञ्जो तादी उत्तरितरो वा पणीतनरो वा नत्थी ति वदामी ति ।

"यं किञ्चि दिट्टं व सुतं सुतं वा , ग्रज्झोसितं . सच्चमुतं परेसं। न तेसु तादी सयसंबुतेसु , सच्चं मुसाँ वा पि परं दहेय्य।। "एतं च सत्लं पटिकच्चं दिस्वा , ग्रज्झोसिता यत्य पजा विसत्ता। जानामि पस्सामि तयेव एतं , ग्रज्झोसितं नित्य तथागतानं" ति ।।

R. 26

20

25

B. 334

१. तपिस्स – स्था०। २. सुता – ती०, स्था०। ३. घरसुतं – स्था०। ४.सुतानं – स्था०। ५. विञ्ञातानं – स्था०। ६. ताविक्षेत्र – स्था०; ताविक्षेत्रेव – रो०। ७. सूतं – रो०। ६. पटियञ्च – सी०, रो०।

R. 27

४. ब्रह्मचरिवसुसं

१. "निवदं, भिनखने, ब्रह्मचिरयं वृस्सित जनकुहनत्यं, न जनलपनत्यं, न लाभसनकारसिलोकानिसंसत्यं, न इतिवादप्पमोक्खानि-संसत्यं, न 'इति मं जनो जानातू' ति । अथ खो इदं, भिक्खने, ब्रह्मचिरयं वृस्सित संवरत्यं पहानत्यं विरागत्यं निरोधत्यं ति ।

> "संवरत्थं पहानत्थं, ब्रह्मचिरयं भ्रनीतिहं। भ्रदेसिय सो भगवा, निब्बानोगधगामिनं। एस मग्गो महन्तेहि, श्रनुयातो महेसिमि।। "ये च तं पटिपज्जन्ति, यथा बुद्धेन देसितं। दुक्सस्सन्तं करिस्सन्ति, सत्युसासनकारिनो" ति।।

६. कुहसूत्तं

१. "ये ते, भिक्खवे, भिक्खू कुहा यद्धा लपा सिङ्गी उन्नळा 10 8.935 असमाहिता, न मे ते, भिक्खवे, भिक्खू सामका । अपगता च ते, भिक्खवे, भिक्खू सम्माका । अपगता च ते, भिक्खवे, भिक्खू हमस्मा धम्मविनया, न च ते हमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं आपण्जित्त । ये च खो ते, भिक्खवे, भिक्खू निक्कुहा निल्लपा धीरा अत्यद्धा सुसमाहिता, ते खो मे, भिक्खवे, भिक्खू मामका । अनपगता च ते, भिक्खवे, भिक्ख् हमस्मा धम्मविनया । ते च हमस्मि 15 धम्मविनये वृद्धि विरूच्छि वेपुल्लं आपण्जन्ती ति ।

"कुहा बद्धा लपा सिङ्गी, उन्नळा ग्रसमाहिता। न ते धम्मे विरूहन्ति, सम्मासम्बुद्धदेसिते॥ "निक्कुहा निल्लपा धीरा, श्रत्यद्धा सुसमाहिता। ते वे धम्मे विरूहन्ति, सम्मासम्बुद्धदेसिते" ति॥

७. सन्तुट्टिसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, अप्पानि च सुलभानि च, तानि च प्रनवज्जानि । कतमानि चत्तारि ? पंसुकूलं, भिक्खवे, चीवरानं अप्पं च सुलभं च, तं च ग्रनवज्जं । पिण्डियालोपो, भिक्खवे, भोज-

B. 336

R. 28

नानं ग्रप्पं च सुलभं च, तं च धनवज्जं । रुक्तमूलं, भिक्सवे, सेनासनानं ग्रप्पं च सुलभं च, तं च धनवज्जं । पूतिमुत्तं, भिक्सवे, भेसज्जानं प्रप्पं च सुलभं च, तं च धनवज्जं । इमानि खो, भिक्सवे, चत्तारि भ्रप्पानि च सुलभानि च, तानि च धनवज्जानि । यतो खो, भिक्सवे, भिक्सवे अप्येन च तुट्टो होति सुलभेन च, इदमस्साहं अञ्जातरं सामञ्जाङ्कां ति वदामी ति ।

"अनवज्जेन तुट्टस्स, अप्पेन सुलभेन च। न सेनासनमारब्भ, चीवरं पानभोजनं। विघातो होति चित्तस्स, दिसा नप्पटिहञ्जात।। "ये चस्स घम्मा अन्खाता, सामञ्ज्ञस्सानुलोमिका। अधिगाहिता तुट्टस्स, अप्पमत्तस्स सिक्सतो³⁷ ति।।

द. ग्र**रियवंस**सत्तं

स्वत्तारोमे, भिक्खवे, ग्रियवंसा अग्गञ्जा रत्तञ्जा वंसञ्जा पोराणा असिङ्कण्ण प्रसाङ्कण्णपुब्बा, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयस्ति, अप्पिटकुट्ठा समणेहि ब्राह्मणपुब्बा, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयस्ति, अप्पिटकुट्ठा समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । कतमे वत्तारो ?
 इस, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्ठो होति इतरीतरेन चीवरेन, इतरीतर-चीवरसन्तुट्ठिया च वण्णवादी, न च चीवरहेतु अनेसनं अप्पितरूपं आप-ज्जित, अलदा च चीवरं न परितस्तित, लद्धा च चीवरं अग्धितो असु-च्छितो अनज्ज्ञापिन्नो आदीनवदस्तावी निस्सरणपञ्जो परिभूञ्जित; ताय च पन इतरीतरचीवरसन्तुट्ठिया नेवतानुक्कंतित, नो पर वम्भेति ।
 यो हि तत्थ दक्खो अनलसो सम्पज्ञाने पटिस्सतो, अयं वुच्चित, भिक्खवे, भिक्ख पोराणे अमाञ्जे अरियवंसे ठितो ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्टो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, इतरीतरिपिण्डपातसन्तुट्टिया च वण्णवादी, न च पिण्ड-पातहेतु अनेसनं अप्पतिरूपं आपज्जित, अलढा च पिण्डपातं न परि-25 तस्सिति, लढा च पिण्डपातं अगिवितो अमुन्छितो अनज्झोपन्नो आदीनव-दस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जिति; ताय च पन इतरीतरिपण्ड-पातसन्तुट्टिया नेवत्तानुक्कंग्रेति, नो परं वर्ग्भीत । यो हि तत्य दक्खो

१. समञ्जं – रो०। २. मिस्सुनो – सी०, स्या०। ३. झप्पतिकृट्टा – सी०। ४. सो – सी०। ४. धपथितो – सी०. रो०।

भ्रनलसो सम्पजानो पटिस्सतो, भ्रयं वुञ्चति, भिक्खवे, भिक्खु पोराणे भ्रमाञ्चे भ्रतियवंसे ठितो ।

३. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्स्तु सन्तुट्टो होति इतरीतरेन सेनासनेन, इतरीतरसेनासनसन्तुट्टिया च वण्णवादी, न च सेनासनहेतु भ्रनेसनं भ्रप्यतिरूपं भ्रापज्जित, भ्रलढा च सेनासनं न परितस्सित, लढा व सेनासनं भ्रप्यविरूपं भ्रापज्जित, भ्रलढा च सेनासनं भ्रापीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिसुञ्जित; ताय च पन इतरीतरसेनासनसन्तुट्टिया नेवस्तानुक्कंसित, नो परं वम्भेति । यो हि तत्य दक्सो भ्रनलसो सम्पजानो पटिस्सतो, अयं वुच्चित, भिक्सवे, भिक्सु पोराणे भ्रापञ्जे भ्रिस्विरंगे टितो ।

४. "पुत च परं, भिक्खने, भिक्खु भावनारामो होति भावनारतो, पहानारामो होति पहानरतो; ताय च पन भावनारामताय
भावनारतिया पहानारामताय पहानरितया नेवत्तानुक्कसेति, नो परं
वम्भेति । यो हि तत्य दक्खो धनलसो सम्पजानो पटिस्सतो, अयं वृच्चित,
भिक्खवे, भिक्खु पोराणे धागञ्जे धरियवंसे ठितो । इसे खो, भिक्खवे,
चत्तारो प्ररियवंसा धागञ्जा रत्तञ्ञा वंसञ्ज्ञा पोराणा ध्रसङ्क्कुणा
ध्रसङ्किणपुठ्या, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयिस्सन्ति, अप्पटिकुट्टा समणेहि
बाह्मणेहि विञ्जूहि ।

र्. "इमेहि च पन, भिक्खने, चतूहि धरियनंसेहि समन्नागतो भिक्खु पुरस्थिमाय चे पि दिसाय विहरित स्वेच धरीत सहित, न तं धरित व्य सहित; पिछ्छमाय चे पि दिसाय विहरित स्वेच धरीत सहित, न तं धरित सहित; पिछ्छमाय चे पि दिसाय विहरित स्वेच धरीत सहित, न तं धरित सहित; उत्तराय चे पि दिसाय विहरित स्वेच धरीत सहित, न तं धरित सहित; दिख्छणाय चे पि दिसाय विहरित स्वेच धरीत सहित, न तं धरित सहित। तं किस्स हेत ? धरितरितसहो हि, भिक्खने, धीरो ति।

"नारित सहित धीरं, नारित धीरं सहित । धीरो च प्ररीत सहित, धीरो हि प्ररितसहों।। "सब्बकम्मविहायीनं, पनुष्णं को निवारये। नेक्क्षं जम्बोनदस्सेव, को तं निन्दिनुमरहित। देवा पि नं पसंसन्ति, ब्रह्मना पि पसंसितो" ति।।

R. 29

B. 337

१. घर्रातसहो - सी॰, स्था॰, रो॰ । २. सम्बकम्मवियाकतं - सी॰; सम्मा कम्म-वियाकतं - रो॰ ।

६. बम्मपदसूत्तं

- १. "चलारिमानि, भिक्खवे, धम्मपदानि ग्रग्यञ्जानि रत्त-ञ्जानि वंसञ्जानि पोराणानि ग्रसङ्किण्णानि ग्रसङ्किण्णपुब्बानि, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयिस्सन्ति, ग्रप्यिङ्कट्ठानि समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । कतमानि चत्तारि ? ग्रनभिज्झा, भिक्खवे, धम्मपदं ग्रग्यञ्जं रत्तञ्जं वंसञ्जापोराणं ग्रसङ्किण्णपुर्व्यं, न सङ्कीयति न सङ्कीयिस्सति, ग्रप्यिङ्किष्ठं समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि ।
 - २. "ब्रब्यापादो, भिक्सवे, धम्मपदं ब्रम्गञ्जं रत्तञ्जं वंसञ्जां पोराणं ब्रसङ्किण्णं ब्रसङ्किण्णपुञ्जं, न सङ्कीयति न सङ्कीयिस्सति, ब्रप्पटिकुट्टं समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि ।
- в. 398 10 ३. "सम्मासति, भिक्सवे, धम्मपदं ग्रमाञ्जां रत्तञ्जां वंसञ्जां पोराणं ग्रसङ्किणां ग्रसङ्किणणपुञ्जं, न सङ्कीयिति न सङ्कीयिस्सति, श्रप्यटिकुट्टं समणेहि ब्राह्मणेहि विज्ञ्रूहि ।
 - "सम्मासमाघि, भिक्खने, धम्मपदं अगाञ्जं ग्तञ्जं वंसञ्जं पोराणं असिङ्कण्णं असिङ्कण्णपुब्नं, न सङ्कीयित न सङ्कीयित्सति,
 अप्पटिकुट्ठं समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । इमानि खो, भिक्खने, चत्तारि धम्मपदानि अगाञ्जानि रत्तञ्जानि वंसञ्जानि पोराणानि असिङ्कण्णानि असिङ्कण्णपुब्नानि, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयिस्सन्ति, अप्पटिकुट्टानि समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहो ति ।

"ग्रनभिज्झालु विहरेय्य, ग्रब्यापन्नेन चेतसा। सतो एकम्मचित्तस्स, ग्रज्झत्तं सुसमाहितो" ति ।।

१०. परिव्वाजकमुसं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते । तेन स्त्रो पन समयेन सम्बहुला अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता परिब्बाजका सिप्पिनिकातीरे परिब्बाजकारामे पटिवसन्ति, सेय्यथीदं अन्नभारो वरघरो सकुलुदायी च परिब्बाजको अञ्बे च अभिञ्ञाता अभि-25 ञ्ञाता परिब्बाजका । अथ स्त्रो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना

सप्पिनिया तीरे – सी॰, रो॰; सिप्पिनिया तीरे – स्या॰। २. सेव्यिषदं – म॰।
 वषरो – स्या॰। ४. सायण्डसमयं – सी॰, स्या॰, रो॰।

बृद्धितो येन सिप्पिनिकातीरं परिब्बाजकारामो तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कः मित्वा पञ्जले आसने निसीदि । निसज्ज स्रो भगवा ते परिब्बाजके एतरबोच –

२. "बत्तारिमानि, परिब्बाजका, धम्मपदानि अग्गञ्ञानि रत्तञ्जानि वंसञ्जानि पोराणानि असिङ्कण्णानि असिङ्कण्णपुब्बानि, 5 न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयिस्सन्ति, अप्यिटकुट्टानि समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । कतमानि चत्तारि ? अगिभज्मा, परिब्बाजका, धम्मपदं अग्नञ्जां रत्तञ्जां वंसञ्जां पोराणं असिङ्कण्णं असिङ्कण्णपुब्बं, न सङ्कीयित न सङ्कीयिस्सिति, अप्यिटकुट्ट समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । अब्यापादो, परिब्बाजका, धम्मपदं ... पे०... सम्मासमाक्षि, परिब्बाजका, अम्मपदं अग्नञ्जां रत्तञ्जां कामपदं अग्नञ्जां रत्तञ्जां वंसञ्जां पोराणं असिङ्कण्णं असिङ्कण्णपुब्बं, न सङ्कीयित न सङ्कीयिस्सित्, अप्यिटिकुट्टं समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । इमानि सो, परिव्बाजका, चत्तारि धम्मपदानि अग्नञ्जानि रोत्तञ्जानि पोराणानि असिङ्कण्णानि असिङ्कण्णपुब्बानि, न सङ्कीयन्ति न सङ्कीयिस्सिन्ति, 15 अप्यिटकुट्टानि समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि ।

३. "यो खो, परिव्वाजका, एवं वदेय्य — 'ग्रहमेतं अनभिज्झं धम्मपदं पच्चक्खाय अभिज्झालुं कामेसु तिव्वसारागं समणं वा ब्राह्मण वा पञ्जापेस्सामी' ति, तमहं तत्य एवं वदेय्य — 'एतु वदतु ब्याहरतु पस्सामिस्सानुभावं' ति । सो वत, परिव्वाजका, अनभिज्झं धम्मपद 20 पच्चक्खाय अभिज्झालु कामेसु तिब्बसारागं समणं वा ब्राह्मण वा पञ्जा-पेस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।

४. "यो खो, परिब्बाजका, एवं वदेय्य — 'ग्रहमेतं ग्रब्यापादं धम्मपदं पच्चक्खाय व्यापन्नचित्तं पट्टुद्रमतसङ्क्ष्यं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्जापेस्सामी' ति, तमहं तत्थ एवं वदेय्यं — 'एतु वदतु व्याहरतु 23 पस्सामिस्सानुभावं' ति । सो वत, परिब्बाजका, श्रव्यापादं धम्मपदं पच्चक्खाय व्यापन्नचित्तं पट्टुमनसङ्कष्यं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्जा-पेस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।

 "यो खो, परिज्वाजका, एवं वदेव्य – 'ग्रहमतं सम्मासीतं धम्मपदं पच्चक्खाय मुट्ठस्सितं झसम्पजानं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्ञा- 30 भ०२-४ R. 31

B. 340

पेस्सामी' ति, तमहं तत्थ एवं वदेव्यं - 'एतु वदतु ब्याहरतु' परसामिस्सा-नुभाव' ति । सो वत, परिब्बाजका, सम्मासीत घम्मपदं पञ्चनकाय मुदुरसीत असम्पजानं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्ञापेस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।

५ ६. "यो लो, परिब्बाणका, एवं वदेय्य – 'अहमेतं सम्मासमाधिं धम्मपदं पच्चक्लाय असमाहितं विक्मन्तिचत्तं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्ञापेरसामी' ति, तमहं तत्व एवं वदेय्यं – 'एतु वदतु ब्याहरतु परसामिस्सानुभावं' ति । सो वत, परिव्बाणका, सम्मासमाधि धम्मपदं पच्चक्लाय असमाहितं विक्भन्तिचत्तं समणं वा ब्राह्मणं वा पञ्जापेरसती।

७. "यो स्रो, परिस्वाजका, इमानि चत्तारि धम्मपदानि गरहितस्त्रं पटिक्कोसितब्बं मञ्केय्य, तस्त दिट्ठेव धम्मे चतारो सहधिम्मका
वादानुपाता गारथ्हा ठाना आगच्छिन्त । कतमे चत्तारो ? प्रनभिज्ञं चे भवं धम्मपदं गरहित पटिक्कोसित, ये च हि अभिज्ञालू कामेसु
रिव्यसारागा समणबाह्मणा ते भोतो पुज्जा ते भोतो पासंसा । अव्यापादं चे भवं धम्मपदं गरहित पटिक्कोसित, ये च हि ब्यापलिचता पदुटुमनसङ्कप्पा समणबाह्मणा ते भोतो पुज्जा ते भोतो पासंसा । सम्मामितं च भवं धम्मपदं गरहित पटिक्कोसित, ये च हि मृदुस्सती असम्पजाना
समणबाह्मणा ते भोतो पुज्जा ते भोतो पासंसा । सम्मासमधि चे भव
थम्मपदं गरहित पटिक्कोसित, ये च हि असमाहिता विव्यन्तिचत्त्र।
समणबाह्मणा ते भोतो पुज्जा ते भोतो पासंसा ।

द. "यो बो, परिब्बाजका, हमानि चत्तारि धम्मपदानि गर्राहु-तब्बं पटिक्कोसितब्बं मञ्जेय्य, तस्स दिट्ठेव धम्मे इमे चत्तारो सहधम्मिका वादानुपाता गारव्हा ठाना ग्रागच्छन्ति । ये पि ते परि-व्याजका ग्रहेसुं उक्कला वस्सभञ्जा ग्रहेतुकवादा ग्राकिरियवादा नित्यक-वादा, ते पि इमानि चत्तारि धम्मपदानि न गरिहतब्बं न पटिक्कोसि-तब्बं ग्रमिञ्जासु । तं किस्स हेतु ? निन्दाब्यारोसनउपारम्भभया ति ।

"ग्रन्थापन्नो सदा सतो, श्रन्थस्तं सुप्तमाहितो। ग्रमिज्झा विनये सिक्खं, श्रप्पमत्तो ति बुच्चती" ति ।। उद्योजनमा तिवये।

१. व्याहरता - रो०। २ ये - स्था०, रो०।

तस्सहानं

द्वे उरुवेला लोको काळकौ, ब्रह्मचरियेन पञ्चमं । कुहं सन्तुट्टि वंसो च, धम्मपदं परिब्बाजकेन चाति ।।

८. चक्कवग्गो

१. चक्कसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, चवकानि, येहि समन्नागतानं देवमनुस्सानं चतुचवकं वत्तति", येहि समन्नागता देवमनुस्सा नचिरस्सेव महन्तत्तं वेपुल्लत्तं पापुणन्ति भोगेसु । कतमानि चत्तारि ? पतिरूप- वेदसवासो", सप्पुरिसावस्सयो", अत्तसम्मापणिधि, पुट्वे च कतपुञ्जाता — इमानि खो, भिक्खवे, चतारि चक्कानि, येहि समन्नागतानं देवभनुस्सानं चतुचवकं वत्तति, येहि समन्नागता देवमनुस्सा नचिरस्सेव महन्तत्तं वेपुल्लत्तं पापुणन्ति भोगेसु ति ।

"पतिरूपे वस देसे, श्ररियमित्तकरो सिया। सम्मापणिधिसम्पन्नो, पुब्बे पुञ्जकतो नरो। धञ्जां धनां यसो कित्ति, सुखञ्चेतंधिवत्तती" ति।।

२. सङ्गहसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गहदत्यूनि। कतमानि चत्तारि? दानं, पेय्यवज्जं, अत्यचिरया, समानत्तता – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि सङ्गहवत्युनी ति।

> "दानं च पेय्यवज्जं च, अत्यचरिया च या इध । समानत्तता च धम्मेसु, तत्य तत्य यथारहं। एते खो सङ्ग्रहा नोके, रथस्साणीव यायतो।। "एते च सङ्ग्रहा नास्सु, न माता पुत्तकारणा। कमेथ मानं पूजं वा, पिता वा पुत्तकारणा"।।

в 341,

10

काक्रिको - वी॰, रो॰। २-२. वक्सो - सी॰। ३. पवत्ति - स्या॰।
 पटिक्प॰ - स्या॰, रो॰। इ. सप्पुरित्पुरस्वयो - ती॰, स्या॰, रो ॰। ६. प्ररिय-वित्तकरो - ती॰। ७. पुराकारना - रो॰।

"यस्मा च सङ्गहे एते, समवेक्खन्ति पण्डिता। तस्मा महत्तं पप्पोन्ति, पासंसा च भवन्ति ते" वि ।।

३. सीहनादसूत्तं

B. 342, R. 33

15

१. "सीहो, भिक्खवे, मिगराजा सायन्हसमयं ग्रासया निक्ख-ग्रासया निक्खमित्वा विजम्भति । विजिम्भत्वा समन्ता चतृहिसा ग्रनिवलोकेति । समन्ता चतृहिसा ग्रनिवलोकेत्वा तिक्खत्तुं सीहनादं नदति । तिक्खत्तुं सीहनादं नदित्वा गोचराय पक्कमित । ये खो पन ते, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा सीहस्स भिगरञ्जो नदतो सहं सूणन्ति, ते येभ्रय्येन भयं संवेगं सन्तासं आपण्जन्ति । बिलं बिला-सया पविसन्ति, उदकं उदकासया पविसन्ति, वनं वनासया पविसन्ति, 10 ग्राकासं पक्लिनो भजन्ति । ये पि ते, भिक्लवे, रञ्जो नागा गाम-निगमराजधानीसु दब्हेहि वरत्तेहि बन्धनेहि बढा, ते पि तानि बन्धनानि सञ्चिन्दित्वा सम्पदालेत्वा भीता मृत्तकरीसं चजमाना येन वा तेन वा पलायन्ति । एवं महिद्धिको खो, भिक्खवे, सीहो मिगराजा तिरच्छान-गतानं पाणानं, एवं महेसक्खो एवं महानुभावो ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, यदा तथागतो लोके उप्पज्जति भ्ररहं सम्मासम्बद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पूरिसदम्मसारिय सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा, सो धम्मं देसेति -'इति सक्कायो, इति सक्कायसमुदयो, इति सक्कायनिरोधो, इति सक्काय-निरोधगामिनी पटिपदा' ति । ये पि ते, भिक्खवे, देवा दीघायुका 20 वण्णवन्तो सुखबहुला उच्चेसु विमानेसु चिरट्वितिका, ते पि तथागतस्स धम्मदेसनं सूत्वा येभुय्येन भयं संवेगं सन्तासं ग्रापज्जन्ति - 'ग्रानिच्चा वत किर, भो, मयं समाना निच्चम्हा ति ग्रमञ्ज्ञिम्ह; ग्रद्धवा वत किर, भी, मयं समाना धुवम्हा ति अमिञ्जिम्ह; असस्सता वत किर, भो, मयं समाना सस्सतम्हा ति ग्रमञ्जिम्ह । मयं किर, भो, ग्रनिच्चा 25 ग्रह्मा ग्रसस्सता सक्कायपरियापन्ना' ति । एवं महिद्धिको खो, भिक्खवे. तथागतो सदेवकस्स लोकस्स, एवं महेसक्खो एवं महानभावो ति ।

१. सक्का - सी०, स्वा०, रो० । २-२. दकं दकासया - सी०, रो० । ३ स्वभता --रो॰। ४. समञ्ज्ञिम्हा - स्था॰।

"यदा बुद्धो अभिञ्ञाय, धम्मचवकं पवत्तयी। सदेवकस्य लोकस्स, सत्या अप्पटिपुग्गलो।। "सक्कायं च निरोधं च, सक्कायस्स च सम्भवं। अरियञ्चटुङ्किकं मग्गं, दुक्खूपसमगामिनं।। "ये पि दीधायुका देवा, वण्णवन्तो यसस्सिनो। भीता सन्तासमापादुं, सीहस्सेवितरे मिगा।। "अवीतिवत्ता सक्कायं, अनिच्चा किर भो मयं। मुत्वा प्ररहतो वाक्यं, विप्पमुत्तस्स तादिनो" ति।।

R. 34

B. 343

४. पसादसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्सवे, ग्रमण्यसादा । कतमे चत्तारो ? यावता, भिक्सवे, सत्ता अपदा वा द्विपदा वा चतुष्पदा वा वा रूपिनो वा ग्ररूपिनो वा सञ्ज्ञिनो वा ग्रसञ्ज्ञिनो वा नेवसञ्ज्ञि-नासञ्ज्ञिनो वा, तथागतो तेसं अग्गमक्सायित अरहं सम्मासम्बुद्धो । ये, भिक्सवे, बुद्धे पसन्ना, अग्गे ते पसन्ना । अग्गे स्त्रो पन पसन्नानं अग्गो विपाको होति ।
- २. "यावता, भिक्खवे, धम्मा सङ्ख्ता, झरियो अट्टाङ्गिको 15 मग्गो तेसं झन्ममक्खायित । ये, भिक्खवे, अरिये अट्टाङ्गिके मग्गे पसन्ना, झग्गे ते पसन्ना । झग्गे खो पन पसन्नानं झग्गो विपाको होति ।
- ३. "यावता, भिनखने, धम्मा सङ्ख्ता वा असङ्ख्ता वा, विरागो तेसं धम्मानं अग्गमन्खायित, यदिवं मदिनम्मदनो पिपासिवनयो आलयसमुन्धातो बट्टूपच्छेदो तण्हानखयो विरागो निरोधो निब्बानं । 20 ये, भिनखने, बिरागे धम्मे पसन्ना, अग्गे ते पसन्ना । अग्गे खो पन पसन्नानं अग्गो विपाको होति ।
- ४. "यावता, भिवखवे, सङ्घा वा गणा वा, तथागतसावकसङ्घो तेसं अग्गमक्खायति, यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ट पुरिसपुग्मला एस मगवतो सावकसङ्घो आहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिखलोग्यो अञ्जलि- १२ करणीयो अनुत्तरं पुञ्जावखेतं लोकस्त । ये, भिवखवे, सङ्घो परामा, प्रमो ते पसमा । प्रमो खो पन परामानं अग्गो विपाको होति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो अग्गप्पसादा ति ।

B. 344, R. 35

c R. 36

"भ्रम्मतो वे पसन्नानं, भ्रम्मं धम्मं विजानतं । भ्रम्मे बुद्धे पसन्नानं, दिन्स्कणेय्ये अनुत्तरे ।। "भ्रम्मे धम्मे पसन्नानं, विरागूपसमे सुखे । भ्रम्मे सङ्घे पसन्नानं, पुञ्जनस्तेत्ते अनुत्तरे ।। भ्रम्मास्मि दानं ददतं, श्रम्मं पुञ्जं पबहुति । भ्रम्मं भ्रायु च वण्णो च, यसो कित्ति सुखं बलं ।। "भ्रम्मस्स दाता मेधावी, भ्रम्मथम्मसमाहितो । देवभूतो मनुस्सो वा, श्रम्मण्यत्तो पमोदती" ति ।।

५. वस्सकारसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित वेळुवने कलन्दकिनवापे।
 ग्रय खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो येन भगवा तेनुपसङ्किमः
 उपसङ्किमित्वा भगवता सिँ सम्मोदि। सम्मोदिनीयं कथं सारणीयं
 वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो वस्सकारो
 ब्राह्मणो मगधमहामत्तो भगवन्तं एतदवोच —
- २. "बतृहि खो मयं, भो गोतम, धम्मेहि समक्षागतं महापञ्जी महापृरिसं पञ्जापेम । कतमेहि चतृहि ? इध, भो गोतम, बहुस्मुतो होति तस्स तस्सेव सुतजातस्स तस्स तस्सेव खो पन भासितस्स प्रत्यं जानाति 'प्रयं इमस्स भासितस्स प्रत्यं जानाति 'प्रयं इमस्स भासितस्स प्रत्यो, प्रयं इमस्स भासितस्स प्रत्यो ति । सतिमा खो पन होति चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता प्रतुस्तिता यानि खो पन तानि गहहुकानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्को होति अनलसो, तत्रुपायाय बीमंसाय समक्षायतो अलं कातुं अलं संविधातुं । इमेहि खो मयं, भो गोतम, चतृहि धम्मेहि समक्षायतं महापुञ्जा महापुरिसं पञ्जापेम । सचे मे, भो गोतम, प्रनुमोदितब्बं अनुमोदतु में भवं गोतमो; सचे पन मे, भो गोतम, पटिक्कोसितब्बं पटिक्कोसितु में भवं गोतमो' ति ।
 - ३. "नेव खो त्याहं, ब्राह्मण, धनुमोदामि न पटिक्कोसामि । चतृहि खो झहं, ब्राह्मण, धम्मेहि समन्नागतं महापञ्जां महापुरिसं पञ्जा-पेमि । कतसेहि चतृहि ? इघ, ब्राह्मण, बहुजनहिताय पटिपक्को होति बहुजनसुकाय; बहुस्स जनता सरिये आये पतिहुापिता, सदिसं कस्याण-

धम्मता कुसलघम्मता । सो यं वितक्कं आकृत्वति वितक्केतुं तं वितक्कं वितक्केति, यं वितक्कं नाकक्कृति वितक्केतुं न तं वितक्कं वितक्केति; यं सङ्कृष्णं भाकञ्चति सङ्कृष्पेतुं तं सङ्कृष्णं सङ्कृष्पेति, यं सङ्कृष्णं नाकञ्चति सङ्कप्पेतं न तं सङ्कप्पं सङ्कप्पेति । इति चेतोवसिप्पत्तो होति वितवक-पथेस । चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिद्रधम्मस्खिवहारानं निकाम- 5 लाभी होति ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी । ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रिभञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । नेव खो त्याहं, ब्राह्मण, अनुमोदामि न पन पटिक्कोसामि । इमेहि खो ग्रहं, ब्राह्मण, चतुहि धम्मेहि समन्नागतं महापञ्जं महापुरिसं पञ्जापेमी" ति ।

४. "बच्छरियं, भी गीतम, बब्भुतं, भी गीतम ! याव सुभा-सितं चिदं भोता गोतमेन । इमेहि च मयं, भो गोतम, चतुहि धम्मेहि समन्नागतं भवन्तं गोतमं धारेम: भवं हि गोतमो बहजनहिताय पटिपन्नो बहजनसलाय: बह ते जनता ग्ररिये जाये पतिद्रापिता, यदिदं कल्याण-धम्मता कुसलधम्मता । भवं हि गोतमो यं वितक्कं स्नाकङ्कृति वितक्केतं 15 तं वितक्कं वितक्केति, यं वितक्कं नाकद्भति वितक्केत् न तं वितक्कं वितक्केति, यं सङ्कप्पं ग्राकङ्कृति सङ्कप्पेतुं तं सङ्कप्पं सङ्कप्पेति, यं सङ्कप्पं नाकह्वति सङ्कुप्पेतुं न तं सङ्कुप्पं सङ्कुप्पेति । भवं हि गोतमो चेतो-वसिप्पत्ती वितक्कपथेसु । भवं हि गोतमो चतुत्रं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिद्रधम्मसूखिवहारानं निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। 20 भवं हि गोतमो ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिद्रेव धम्मे सर्व ग्रिभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरती" ति ।

५. "ग्रद्धा खो त्याहं, ब्राह्मण, ग्रासज्ज उपनीय वाचा भासिता। ग्रपि च, त्याहं ब्याकरिस्सामि - 'ग्रहं हि, ब्राह्मण, बहजनहिताय पटि-पन्नो बहुजनसुखाय; बहु में जनता ग्ररिये जाये पतिद्रापिता, यदिदं 25 कल्याणधम्मता कुसलधम्मता । ग्रहं हि, ब्राह्मण, यं वितवकं ग्राकङ्कामि वितक्केतुं तं वितक्कं वितक्केमि, यं वितक्कं नाकक्कामि वितक्केतं न तं वितवकं वितवकेमि, यं सङ्कृष्णं ग्राकङ्कामि सङ्कृष्येतं तं सङ्कृष्णं सङ्कृ पेमि, यं सङ्कप्पं नाकह्वामि सङ्कप्पेतुं न तं सङ्कप्पं सङ्कप्पेमि । श्रहं हि, ब्राह्मण, चेतोवसिप्पत्तो वितक्कपथेस । ग्रहं हि, ब्राह्मण, चतुन्नं 30

В 346.

B. 347, R 38

25

झानानं माभिचेतिसकानं दिट्ठधम्मसुखविहारानं निकामलाभी म्रकिच्छ-लाभी म्रकसिरलाभी । ग्रहं हि, ब्राह्मण, आसवानं खया म्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरामी ति ।

"यो बेबि सब्बसत्तानं, मच्चुपासप्पमोचनं। हितं देवमनुस्सानं, ञायं धम्मं पकासिय। यं वे दिस्वा च सुत्वा च,पसीदन्ति बहु जनां।। "मगामगास्स कुसलो", कतकिच्चों प्रनासवों। बुद्धो प्रन्तिमसारीरो, महापञ्जो महापुरिसो ति बुच्चती" ति।।

६. दोणसुत्तं

१. एकं समयं भगवा ग्रन्तरा च उक्कट्ठं ग्रन्तरा च सेतव्य प्रद्धान-मम्मप्यटिपन्नो होति । दोणो पि सुदं ब्राह्मणो ग्रन्तरा च उक्कट्ठं श्रन्तरा च सेतव्यं ग्रद्धानमम्मप्यटिपन्नो होति । ग्रद्धा खो दोणो ब्राह्मणो भगवतो पादेसु चक्कानि सहस्सारानि सर्नोमकानि सनाप्रिकानि सब्बा-कारपरिपूरानि; दिस्वानस्स एतदहोसि — "श्रच्छरिय वत, भो, ग्रब्भुत । वत, भो ! न वितमानि मनुस्ममृतस्स पदानि भविस्सन्ती" ति !! ग्रय खो भगवा मग्गा ग्रोक्कम्म ग्रञ्जातर्राम रुक्कसूले निसीदि परुक्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिषाय परिमुखं परुक्ति ग्रद्धा भगवन्तं ग्रञ्जातर्रास्य इक्क्स्मले निक्किं पासादिकं परादनोयं सन्तिन्द्रयं सन्त-१० मानसं उत्तमदमयसमथमनुष्पत्तं दन्तं गृत्तं संयतिन्द्रयं नागं । दिस्वान येन भगवा तेन्पसङ्क्षिम; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं एतदवोच —

> २. "देवो नो भवं भविस्सती" ति ? "न स्त्रो श्रहं, ब्राह्मण, देवो भविस्साभी" ति । "गन्धब्बो नो भवं भविस्सती" ति ? "न स्त्रो ग्रहं, ब्राह्मण, गन्धब्बो भविस्सामी" ति ।

१ मन्बुपामा पमोचनं – पी०, स्वा०, रो० । २-२ पपीदित बहुज्जनो – सी० स्था०, री० । ३. कुमस – रो० । ४-४ कर्तारुच्चं ग्रनामव – रो० । ४. प्रदूसा – रो० ।

R. 39

B. 348

20

25

"यक्सो नो भवं भविस्सती" ति ? "न खो भ्रहं, बाह्मण, यक्खो भविस्सामी" ति । "मनस्सो नो भवं भविस्सती" ति ? "न लो ग्रहं, ब्राह्मण, मनुस्सो भविस्सामी" ति ।

- ३. "'देवो नो भवं भविस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'न स्तो 5 ग्रहं, ब्राह्मण, देवो भविस्सामी' ति वदेसि । 'गृन्धब्बो नो भवं भविस्सती' ति, इति पूट्रो समानो - 'न खो ग्रहं, ब्राह्मण, गन्धब्बो भविस्सामी' ति वदेसि । 'यक्सो नो भवं भविस्सती' ति, इति पूट्टो समानो - 'न लो ग्रहं, ब्राह्मण, यक्लो भविस्सामी' ति वदेसि । 'मनस्सो नो भवं भविस्सती' ति, इति पूट्टो समानो - 'न खो ग्रहं, ब्राह्मण, मनुस्सो भवि- 10 स्सामी' ति वदेसि । ग्रथ को चरहि भवं भविस्सती'' ति ?
- ४. "येसं लो ग्रहं, ब्राह्मण, ग्रासवानं ग्रप्पहीनत्ता देवो भवेय्यं, ते मे ग्रासवा पहीना उच्छिन्नमुला तालावत्युकता ग्रनभावज्रुता ग्रायति अनुप्पादधम्मा । येसं खो ग्रहं, ब्राह्मण, ग्रासवानं ग्रप्पहीनत्ता गन्धव्यो भवेय्यं ... यक्तो भवेय्यं ... मन्स्सो भवेय्यं, ते मे श्रासवा पहीना उच्छिन्न- 15 मुला तालावत्युकता अनभावञ्कता आयित अनुप्पादधम्मा । सेय्य-थापि, ब्राह्मण, उप्पलं वा पद्मं वा पृण्डरीकं वा उदके जातं उदके संबद्ध उदका भ्रच्चुग्गम्म तिट्ठति अनुपलित्तं उदकेन; एवमेव खो आहं, बाह्मण, लोके जातो लोके संबङ्घो लोकं श्रभिभय्य विहरामि श्रनुपलित्तो लोकेन । बुद्धो ति मं, ब्राह्मण, धारेही ति ।

"येन देवपपत्यस्स, गन्धब्बो वा विहङ्गमो। यक्लत्तं येन गच्छेय्यं, मनुस्सत्तं च भ्रव्बजे । ते मय्हं, ग्रासवा खीणा, विद्वस्ता विनळीकता ।। "पुण्डरीकं यथा वम्गु', तोयेन नुपलिप्पति। नुपलिप्पामि लोकेन, तस्मा बुद्धोस्मि ब्राह्मणा" ति ।।

७. मपरिहानियसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अभव्बो परि-हानाय निब्बानस्सेव सन्तिके । कतमेहि चतुहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु

१. मद्वजे - सी०; मन्मजे - स्था०। २. उसां - स्था०।

B 349

सीलसम्पन्नो होति, इन्द्रियेसु गुत्तद्वारो होति, भोजने मत्तञ्जू होति, जागरियं अनुयुत्तो होति ।

 "कथं च, भिक्खवं, भिक्ख् सीलसम्पन्नो होति ? इष, भिक्खवं, भिक्ख् सीलवा होति पातिमोक्खसंवरसंव्तो विहरति आचार-गोचरसम्पन्नो ग्रणुमतेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खा-पदेसु । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु सीलसम्पन्नो होति ।

३. "कथं च, भिक्सबे, भिक्सु इन्द्रियेसु गुत्तद्वारो होति ? इध, भिक्सबे, भिक्सु वक्सुना रूपं दिस्वा न निमित्तग्गाही होति नानुब्यञ्जनग्गाही। यत्वाधिकरणमेने 'चक्सुन्द्रियं असंवुतं विहरन्तं अभिज्ञ्ञा।० दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय
पटिपज्जितः, रक्सित चक्सुन्द्रियं, चक्सुन्द्रियं संवरं आपण्जित ।
सोतेन सहं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिल्हाय रसं सायित्वा ..
कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही
होति नानुब्यञ्जनगगाही । यत्वाधिकरणभेनं मनिद्रयं असंवृतं विहरन्त

अभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवय्युं, तस्स संवराय
पटिपज्जितः, रक्सिति मनिन्द्रियं; मनिन्द्रियं संवरं आपण्जित । एव
खो, भिक्सवे, भिक्सु इन्द्रियेसु गुत्तद्वारो होति ।

४. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु भोजने मत्तञ्जू होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्क्षा योनिसो माहारं ब्राहारेति — नेव दवाय 20 न मदाय न मण्डनाय न विभूसनाय; यावदेव इमस्स कायस्स टितिया यापनाय विहिंसूपरितया ब्रह्मचरियानुमाहाय । इति पुराणं च वेदनं पटिहङ्क्षामि, नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि, यात्रा च मे भिवस्सति, ब्रन्व-वज्जता च फासुविहारो चा' ति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु भोजने मत्तञ्जू होति ।

५. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु जागरियं अनुयुत्तो होति ? इध, भिक्खवं, भिक्खु दिवसं चङ्कमेन निसज्जाय आवरणीयेहि घम्मेहि चित्तं परिसोघेति; रत्तिया पठमं यामं चङ्कमेन निसज्जाय आवरणीयेहि घम्मेहि चित्तं परिसोघेति; रत्तिया मिज्झमं यामं दिक्खणेन परसेन सीह्सेय्यं कप्पेति, पादं अच्चाघाय, सती सम्पजानो उट्ठानसञ्ज्ञां

१ ॰मेतं - सी॰ । २. सन्वास्तेय्युं - रो॰ ।

R 41

B. 350

25

मनिस करित्वा; रत्तिया पिच्छमं यामं पच्चुट्टाय चङ्कमेन निसञ्जाय ग्रावरणीयेहि धम्मेहि चित्तं परिसोधेति । एवं खों, भिनस्ववे, भिनस्व जागरियं ग्रनुसुत्तो होति । इमेहि खो, भिनस्ववे, चतृहि धम्मेहि समन्नागतो भिनस्बु ग्रमञ्जो परिहानाय, निज्वानस्सेव सन्तिके ति ।

> "सीले पतिट्वितो भिक्कु, इन्द्रियेसु च संबुतो । भोजनिम्ह च मत्तञ्जू, जागरियं अनुयुज्जित ।। "एवं विहारी' आतापी', अहोरत्तमतिन्दतो । भावयं कुसलं थम्मं, योगक्केमस्स पत्तिया ।। "प्रप्यमादरतो भिक्कु, पमादे भयदस्सि वा । अभक्को परिहानाय, निब्बानस्सेव सन्तिके" ति ।।

द. पतिलीनसुत्तं

१. "पनुण्णपच्चेकसच्चो, भिन्नखने, भिन्नखने समयसद्वेसनो पस्सद्धकायसद्वारो पतिलीनों ति वुच्चित । कयं च, भिन्नखने, भिन्नखु पनुण्णपच्चेकसच्चो होति ? इय, भिन्नखने, भिन्नखनो यानि तानि पुयुसनणन्नास्यानां पुयुपच्चेकसच्चानि, सेव्ययीदं – सस्सतो लोको ति वा, असस्सतो लोको ति वा, अस्तस्यतो लोको ति वा, अस्त्यता लोको ति वा, अस्त्यता लोको ति वा, अस्त्यता लोको ति वा, तं जीवं तं सरीरं ति वा, अञ्चा जीवं अञ्चा सरीरं ति वा, होति त्यागतो परं मरणा ति वा, न होति तथागतो परं मरणा ति वा, न होति तथागतो परं मरणा ति वा, नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा ति वा; सन्वानि वानि नृण्णानि होन्ति पनुण्णानि चत्तानि वन्तानि मुत्तानि पहीनानि पटिनिस्सट्ठानि । एवं खो, भिन्नखने, भिन्नख यु 20 पनुण्णपच्चेकसच्चो होति ।

२. "कथं न, भिन्खने, भिन्खु समवयसट्ठेसनो होति? इघ, भिन्खने, भिन्खुनो कामेसना पहीना होति, भनेसना पहीना होति, ब्रह्मचिरयेसना पटिप्पस्सद्धा । एवं खो, भिन्खने, भिन्खु समवयसट्टे-सनो होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पस्सद्धकायसङ्खारो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सीमनस्स-

१-१. विहरमातापी -सी॰,स्था॰; विहरमानो पि - रो॰। २ सेम्प्रविदं - म॰।

होमनस्सानं अत्यङ्गमां अदुक्खमसुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धं बतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पस्सद्धकायसङ्कारो होति ।

४. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु पतिलीनो होति ? इष, भिक्खवे, भिक्खुनो प्रस्मिमानो पहीनो होति उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो प्रन-भावङ्कतो प्रायति प्रनुप्पादथम्मो । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पति-लीनो होति । पनुण्णपच्चेकसच्चो, भिक्खवे, भिक्खु 'समवयसट्टेसनो पस्सद्धकायसङ्कारो पतिलीनो' ति वच्चती ति ।

"कामेसना भवेसना, ब्रह्मचरियेसना सह । इति सच्चपरामासो, दिट्टिट्टाना समुस्सया ।। "सब्बरागविरत्तस्स, तच्हाक्खयविमृत्तिनो । एसना पटिनिस्सट्टा, दिट्टिट्टाना समृहता ।।

"स वे सन्तो सतो भिक्खु, पस्सद्धो अपराजितो । मानाभिसमया बुद्धो, पतिलीनो ति वच्चती" ति ॥

६. उज्जयसुत्तं

- B. 351 15 १. अय स्रो उज्जयो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो उज्जयो ब्राह्मणो भगवन्त एतदवोच — "मवं पि नो गोतमो यञ्जां वर्ष्णोती" ति ?
 - २. "न लो घहं, बाह्मण, सब्बं यञ्जं वणोिम; न पनाहं, बाह्मण, यल्कं यञ्जं न वणोिम । यथारूपे लो, बाह्मण, यञ्जे गावो हञ्जान्त, प्रजेळका हञ्जान्त, कुक्कुटसुकरा हञ्जान्त, विविधा पाणा सङ्क्षातं प्रापज्जान्त; एवरूपं लो घहं, बाह्मण, सारम्भं यञ्जां न वणोिम । तं किस्स हेतु ? एवरूपं हि, बाह्मण, सारम्भं यञ्जां न उपसङ्कमन्ति प्ररहन्तो वा ग्ररहत्तममां वा समापन्ना ।
 - 25 ३. "यथारूपे च खो, ब्राह्मण, यञ्जे तेव गावो हञ्ज्ञान्ति, न प्रजेळका हञ्ज्ञान्ति, न कुक्कुटसूकरा हञ्ज्ञान्ति, न विविधा पाणा सङ्कातं

R. 42

१. ग्रत्थनमा – स्था॰, रो॰ । २. तच्हुक्बय॰ – सी॰, स्था॰, रो॰ । ३. मानीय-सम्बद्या – रो॰ ।

भ्रापज्जन्ति; एवरूपं लो भ्रहं, ब्राह्मण, निरारम्भं यञ्जं वर्णोम, यदिदं निच्चदानं भ्रनुकुलयञ्जं । तं किस्स हेतु ? एवरूपं हि, ब्राह्मण, निरारम्भं यञ्जं उपसङ्कमन्ति भ्ररहन्तो वा भ्ररहत्तमम्गं वा समापन्ना ति ।

"अस्समेषं पुरिसमेषं, सम्मापासं वाजपेय्यं निरमाळं'।
महायञ्जा महारम्भा', न ते होन्ति महफ्ता।।
"अजेळका च गावो च, विविधा यत्य हञ्जरे।
न तं सम्मम्मता यञ्जं, उपयन्ति महेसिनो।।
"ये च यञ्जा निरारम्भा, यजन्ति' अनुकुलं' सदा।
अजेळका च गावो च, विविधा नेत्य हञ्जरे।
तं च सम्मम्मता यञ्जं, उपयन्ति महेसिनो।।
"एतं यजेष मेषावी, एसो यञ्जो महप्फलो।
एतं हि यजमानस्स, सेय्यो होति न पापियो।
यञ्जी च विपुलो होति, पसीदन्ति च देवता" ति।।

R. 43

B. 952

10

१०. उदायीसुत्तं

१. ग्रय स्त्रो उदायी ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्क-मित्वा भगवता ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो स्त्रो उदायी ब्राह्मणो भगवन्तं 15 एतदवोच — "भवं पि नो गोतमो यञ्जां वण्णेती" ति ?

२. "न खो अहं, ब्राह्मण, सब्बं यञ्जं वर्ण्णोम; न पनाहं, ब्राह्मण, सब्बं यञ्जं न वर्ण्णोम । यथारूपे खो, ब्राह्मण, यञ्बे गावो हञ्जन्ति, अजेळका हञ्जन्ति, कुक्कुटसूकरा हञ्जन्ति, विविधा पाणा सङ्कातं आपज्जन्ति; एवरूपं खो अहं, ब्राह्मण, सारम्भं यञ्जं न वर्ण्णोम । तं 20 किस्स हेतु ? एवरूपं हि, ब्राह्मण, सारम्भं यञ्जं न उपसङ्कमन्ति अंरहन्तो वा अरहत्तमम्मं वा समापन्ना ।

३. "यथारूपे च सो, ब्राह्मण, यञ्जे नेव गावो हञ्जान्त, न भ्रजेळका हञ्जान्त, न कुक्कुटस्करा हञ्जान्त, न विविधापाणा सङ्कातं भ्रापज्जन्ति; एवरूपं सो ग्रहं, ब्राह्मण, निरारम्भं यञ्जं वण्णेमि, यदिदं 25 निज्वदानं भ्रनुकुलयञ्जं। तं किस्स हेत् ? एवरूपं हि, ब्राह्मण,

निरमार्च - डी॰, रो॰ । २. रो॰ पोखक नित्व । ३-३. यज त्यनुकृषं - स्वा॰; यजन्ति अनुकृषं - रो॰ ।

निरारम्भं यञ्जं उपसङ्कमन्ति भ्ररहन्तो वा भरहत्तमणं वा समापन्ना ति ।

> "भ्रभिसङ्कृतं निरारम्भं, यञ्जं कालेन किप्यं। तादिसं उपसंयन्ति, सञ्जाता ब्रह्मचारयो।। "विवटुच्छदां ये लोके, वीतिवत्ता कुलं गति। यञ्जमेतं पसंसन्ति, बुद्धा यञ्जस्सं कोविदा।। "यञ्जे वा यदि वा सद्धे, हृद्ध्यं 'कत्वा यथारहं। पसन्निचतो यजित, सुखेते ब्रह्मचारिसु।। "सुद्धतं सुपिटुं सुप्पत्तं, दिक्खणेय्येसु यं कतं। यञ्जो च विपुलो होति, पसीदन्ति च देवता।। "एतं यजित्वा मेघावी, सद्धो मुत्तेन चेतसा। भ्रव्यावज्ज्ञां सुखं लोकं, पण्डितो उपपज्जती" ति।।

तस्सहानं

वक्को सङ्गहो सीहो पसादो, वस्सकारेन पञ्चमं । दोणो अपरिहानियो पतिलीनो , उज्जयो उदायिना ते दसा ति ।।

प्र. रोहितस्सवग्गो

१. समाधिभावनासुत्तं

१. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, समाधिभावना । कत्तमा चतस्सो ? प्रत्थि, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहुलीकता दिटु- धम्मसुखविहाराय संवत्तितः, प्रत्थि, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहुलीकता ञाणदस्सनप्पटिलाभाय संवत्तिः, प्रत्थि, भिक्खवे, समाधि- 20 भावना भाविता बहुलीकता सिलसम्पजञ्जाय संवत्तिः, प्रत्थि, भिक्खवे, समाधि- समाधिमावना भाविता बहुलीकता सासवानं खयाय संवत्तिः ।

B. 359

R. 44

5

10

15

[.] विक्तान्त्रदा – ती०, रो०। २ पुरुकास्त – ती०, स्या०, रो०। ३. हम्मं – ती०;हुरुजं – स्या०; प्रश्च – रो०। ४ एवं – ती०, स्या०, रो०। ४. प्रध्यापन्तरं – ती० स्या०; प्रध्यापन्तरं – रो०। ६. सङ्गाहो – रो०। ७ लोके – ती०, रो०। द. परित्तीनेन – ती०, रो०। ६. उदावेन – स्या०।

२. "कतमा च, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहुलीकता दिट्ठधम्मसुखविहाराय संवत्तति ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतृत्यं झानं उपसम्पन्न विहरति । श्रयं, भिक्खवे. समाधिभावना भाविता बहलीकता दिद्रधम्मसुखविहाराय संवत्तति ।

R. 45

 "कतमा च, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहलीकता ञ्चाणदस्सनप्पटिलाभाय संवत्तति ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख श्रालोक-सञ्जं मनसि करोति, दिवासञ्जं ग्रिधद्वाति - यथा दिवा तथा रत्ति, यथा रितं तथा दिवा । इति विवटेन चेतसा ग्रपरियोनद्धेन सप्पभासं चित्तं भावेति । ग्रयं, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहलीकता 10 ञाणदरसनप्पटिलाभाय संवत्ति ।

B. 354

४. "कतमा च, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहलीकता सतिसम्पजञ्ञाय संवत्तति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खनो विदिता वेदना उप्पज्जन्ति, विदिता उपद्रहन्ति, विदिता अब्भत्यं गच्छन्ति: विदिता सञ्जा ... पे०... विदिता वितवका उप्पञ्जन्ति, विदिता उपट्रहन्ति, 15 विदिता ग्रन्भत्यं गच्छन्ति । ग्रयं, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहलीकता सतिसम्पजञ्ञाय संवत्तति ।

५. "कतमा च, भिक्खवे, समाधिभावना भाविता बहुलीकता भासवानं खयाय संवत्तति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चसु उपादान-क्खन्धेसु उदयञ्बयानुपस्सी विहरति - 'इति रूपं, इति रूपस्स समुदयो, 20 इति रूपस्स अत्यञ्जमो ; इति वेदना, इति वेदनाय समदयो, इति वेदनाय ग्रत्य द्वमो; इति सञ्जा, इति सञ्जाय समुदयो, इति सञ्जाय ग्रत्यक्रमो; इति सङ्खारा, इति सङ्खारानं समुदयो, इति सङ्खारानं ग्रत्यञ्जमो; इति विञ्ञाणं, इति विञ्ञाणस्य समदयो, इति विञ्ञाणस्स ग्रत्यङ्गमो' ति । ग्रयं, भिक्सवे, समाधिभावना भाविता 25 बहुलीकता आसकानं खयाय संबत्तति । इमा खो, भिक्खंबे, चतस्सो समाधिभावना । इदं च पन मेतं, भिक्सवे, सन्धाय भासितं पारायने पूण्णकपञ्हे --

१. अत्वगमी - रो॰।

10

15

"सङ्खाय लोकरिंम परोपरानि , यस्सिञ्ज्ञतं नित्य कुहिञ्चि लोके । सन्तो विधूमो प्रनिषो निरासो , प्रतारि सो जातिजरं ति बुमी" ति ।।

२. पञ्हब्याकरणसुत्तं

B. 355 5 १. "चत्तारिमानि, भिनस्तवे, पञ्ह्ब्याकरणानि । कतमानि चत्तारि ? प्रत्यि, भिनस्तवे, पञ्हो एकंसव्याकरणीयोे ; म्रत्यि, भिनस्तवे, पञ्हो विभज्जव्याकरणीयो ; प्रत्यि, भिनस्तवे, पञ्हो पटि-पुच्छाब्याकरणीयो ; ग्रत्यि, भिनस्तवे, पञ्हो ठपनीयो । इमानि स्तो, भिनस्तवे, चत्तारि पञ्हब्याकरणानी ति ।

"एकंसवचनं एकं, विभज्जवचनापरं । तितयं पटिपुच्छेय्य, चतुत्यं पन ठापये ।। "यो च तेसं" तत्य तत्य, जानाति अनुभम्मतं । चतुपञ्हस्स कुसलो, ब्राहु भिक्कुं तथाविषं ।। "दुरासदो दुप्पसहो, गम्भीरो दुप्पधंसियो । अयो अत्यं अनत्यं च, उभयस्स होति कोविदो ।। "अनत्यं परिवज्जेति, अत्यं गण्हाति पण्डितो । अत्याभिसमया धीरो, पण्डितो त पुक्चती" ति ।।

३. पठमकोधगरुमुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खने, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम । कतमे चत्तारो ? कोषगरु न सद्धम्मगरु, मक्लगरु न सद्धम्मगरु, लाभ-20 गरु न सद्धम्मगरु, सक्कारगरु न सद्धम्मगरु । इमे खो, भिक्खने, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम ।
 - २. "चत्तारोमे, भिक्खने, पुग्गला सन्तो सविष्णमाना लोकरिम । कतमे चत्तारो ? सद्धम्मगरु न कोधगरु, सद्धम्मगरु न मक्खगरु, सद्धम्म-गरु न लाभगरु, सद्धम्मगरु न सक्कारगरु ।

१. परोवरानि – सी०, रो० । २. एकंसब्याकरणीयो – रो० । ३. नेसं – सी०, स्या० । ४–४. उत्रयत्वस्य – स्या० ।

३. इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविष्जमाना लोकस्मि ति ।

TT R. 47

"कोधमक्खगरू भिक्खू, लाभसकारगारवा। न ते धम्मे विरूहन्ति, सम्मासम्बुद्धदेसिते।। "ये च सद्धम्मगरूनो, विहंसु विहरन्ति च। ने वे धम्मे विरूहन्ति, सम्मासम्बुद्धदेसिते" ति।।

5 B. 356

15

४. दुतियकोधगरुसूत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, ग्रसद्धम्मा । कतमे चत्तारो ? कोधगरुता न सद्धम्मगरुता, मक्खगरुता न सद्धम्मगरुता, लाभगरुता न सद्धम्मगरुता, सक्कारगरुता न सद्धम्मगरुता । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो ग्रसद्धम्मा ।

२. "चतारोमे, भिक्खवे, सद्धम्मा । कतमे चत्तारो ? सद्धम्म-गरुता न कोधगरुता, सद्धम्मगरुता न मक्खगरुता, सद्धम्मगरुता न लाभगरुता, सद्धम्मगरुता न सक्कारगरुता । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो सद्धम्मा ति ।

> "कोघमक्खगरु भिक्खु, लाभसक्कारगारवो । सुक्षेत्ते पूर्तिबीजं व, सद्धम्मे न विरुहित ।। "ये च सद्धम्मगरुनो, विहंसु विहरित च । ते वे धम्मे विरुहत्ति, स्नेहान्वयमिवोसधा" ति ।।

प्र. रोहितस्ससुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डिकस्स धारामे । ग्रथ खो रोहितस्सो देवपुत्तो अभिवकन्ताय रित्तया 20 ग्रिभिकन्तवण्णो केवलकप्पं जेतवनं धोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वासि । एकमन्तं ठितो खो रोहितस्सो देवपुत्तो भगवन्तं एतदवोच —

१. स्नेहमन्वायमिकोसचा -- सी॰, स्या॰, रो॰। २. धनिक्कन्तवण्या -- रो॰। प्र•२-७

२. "यत्व नु खो, मन्ते, न जायित न जीयिति न मीयित न चवित न उपपज्जिति, सक्का नु खो सो , भन्ते, गमनेन लोकस्स धन्ती । ञातुं वा दट्टं वा पापूणितुं वा" ति ?

B. 357

"यत्य खो, झावुसो, न जायति न जीयति न मीयति न चवति उ न उपपज्जिति, नाहं तं गमनेन लोकस्स मन्तं ञातेय्यं र देहेय्यं पत्तेय्यं ति वदामी'' ति ।

इ. "ग्रच्छिरियं, भन्ते, ग्रब्भुतं, भन्ते ! याव सुभासित चिदं, भन्ते, भगवता – 'यत्य खो, ग्रावुसो, न जायित न जायित न मीयिति न चवित न उपपज्जित, नाहं तं गमनेन लोकस्स ग्रन्त ज्ञातेय्यं दट्टेय्यं 10 पत्तेय्यं ति बदामी' ति ।

४. "भूतपुड्वाहं, भन्ते, रोहितस्तो नाम इति श्रहोसि भोजपुत्तो इदिमा वेहासङ्गमो । तस्त मन्द्रं, भन्ते, एवहपो जवो ब्रहोसि, सेय्य-थापि नाम दन्हधम्मा वनुग्गहो सिक्खितो कतहत्थो कतूपासनो लहुकेन असनेन अप्पक्तिरेन तिरियं तालच्छायं ब्रतिपातेय्य । एवहपो पदवीति-।
इत्तरी ब्रह्मित, संय्यथापि नाम पुरत्थिमा समुद्दा पच्छिमो समुद्दो । तस्स मर्य्हं, भन्ते, एवहपेन जवेन समन्नागतस्य एवहपेन च पदवीति-हारेन एवहपे इच्छागतं उप्पण्जि – 'ब्रह्म गमनेन लोकस्स अन्तं पापु-णिस्सामी' ति । सो खो अह, भन्ते, अञ्चात्र मिद्दािकलमथपटि-विनोदना वस्ससतायुको वस्ससत्तजीवी वस्ससत् गन्त्वा अप्पत्वा व लोकस्स अन्तं अन्त्यायेव कालङ्कतो ।

५. "म्रच्छिरियं, मन्ते, ग्रब्भुतं, भन्ते ! याव सुभासितं चिदं, मन्ते, भगवता – 'यत्व खो, ग्रावुसो, न जायित न जीयित न भीयित न चवित न उपपञ्जति, नाहं तं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं ञातेय्यं दहेय्यं पत्तेय्यं 25 ति वदामी'' ति ।

६. "'यत्य खो, ब्रानुषो, न जायति न जीयति न मीयति न चवति न उपपज्जति, नाहं तं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं ञातेय्यं दट्टेय्यं पत्तेय्यं ति

१ जिव्यति – रो०। २ नो – रो०। ३ झन – रो०। ४-४. आतयां स्टुय्यं पत्तव्यं – रो०। ४ दब्ह्यमां – सी०, स्या०, रो०। ६. तासच्छाति – रो०। ७. च – रो०। ८–६. मन्तरा कानकतो – रो०।

वदामि । न चाहं, प्रावुसो, प्रप्यत्वा व लोकस्स धन्तं दुक्खस्स धन्त-किरियं वदामि । घपि चाहं, धावुसो, इमिस्मयेव ब्याममत्ते कळेवरे' ससिब्ज्ञाम्हि समनके लोकं च पञ्जापेमि लोकसमुदयं च लोकनिरोधं च लोकनिरोधगामिनि च पटिपदं ति ।

> "गमनेन न पत्तब्बो, लोकस्सन्तो कुदाचनं। न च ग्रप्पत्वा लोकन्तं,दुवखा ग्रत्थि पमोचनं।।

5 R.49

"तस्मा ह वे लोकविदू सुमेघो , लोकन्तगू वृस्तिब्रह्मचरियो । लोकस्स भन्तं समितावि ञत्वा , नासीसती लोकसम्बंपरं चा" वि ।।

B. 358

६. दुतियरोहितस्ससुत्तं

१. अथ खो भगवा तस्सा रक्तिया अच्चयेन भिवलू आमन्तेसि — "इमं, भिवलवे, रित्त रोहितस्सो देवपुत्तो अभिवकन्ताय रित्तिया अभि-कक्त्तवण्णो केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्रीम; उप-सङ्क्रीमत्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो, भिवलवे, रोहितस्सो देवपुत्तो मं एतदवोच — 'यत्य नु खो, भन्ते, न 15 जायित न जीयित न मीयिति ' न चवित न उपपऽजिते, सक्का नु खो सो, भन्ते, गमनेन लोकस्स अन्तो ' ञातु वा दट्टुं वा पापुणितु वा 'ति ? एवं वृत्ते अहं, भिवलवे, रोहितस्सो देवपुत्ते एतदवोचे " — 'यत्य खो, आवुसो, न जायित न जीयिति न मीयिति न चवित न उपपऽजिति, नाहं तं गमनेन लोकस्स अन्तं ञातेय्यां दट्टेय्यं पत्तेय्यां ति वदामी' ति । 20 एवं वृत्ते, भन्त्वे, रोहितस्सो देवपुत्तो मं एतदवोच — 'अच्छरियं, भन्ते, अब्बुतं, भन्ते । याव सुभासितं चिदं, भन्ते, भगवता — यत्य खो, आवुसो, न जायित न जीयिति न मीयित न चवित न उपपऽजिति, नाहं तं गमनेन लोकस्स अन्तं ञातेय्यं दटेय्यं पत्तेय्यं ति वदामि ।

१. क्लेबरे - डी०; क्लेबरे - री०। २. डाञ्जिन्ह - री०। ३. नास्तिती -डी०; नास्त्रिति - री०। ४. स्थिति - डी०, स्वा०। ४. उपक्जिति - डी०, री०। ६. घन्ते - स्वा०, री०। ७. युत्रकोच - रो०। ८. त्रिय्यति - डी०, स्वा०। १-१. जातस्यं द्वयं पत्तम्यं - डी०,स्वा०, री०।

B. 359

R. 50

25

२. 'भूतपुब्बाहं, मन्ते, रोहितस्सो नाम इसि श्रहोसि भोजपुतो इदिमा बेहासङ्गमो । तस्त मन्हं, भन्ते, एवरूपो जवो श्रहोसि, सेम्प्र-यापि नाम दन्ह्धम्मा' धनुम्महो सिक्खितो कतहत्यो कतूपासनो कहुकेन असनेन अप्पकसिरेन तिरियं तालच्छाय' प्रतिपातेच्य । एवरूपो उपविताहारो श्रहोसि, सेम्प्रयापि नाम पुरत्यामा समुद्दा पच्छिमो समुद्दी। तस्स मम्हं, भन्ते, एवरूपेन जवेन समन्नागतस्स एवरूपेन च पदवीतिहारेन एवरूपे इच्छागतं उप्पञ्जि – अहं गमनेन लोकस्स अन्तं पापुणिस्सामी ति । सो खो आहं, भन्ते, अञ्जत्र उच्चारपस्तावकम्मा अञ्जत्र उच्चारपस्तावकम्मा अञ्जत्र व वस्सत्तजीवी वस्सस्तायुको वन्ससत्तजीवी वस्सस्तां गन्ता अप्यत्वा व लोकस्स अन्तं अन्तरायेव कालख्दती ।

३. 'श्रच्छिरियं, भन्ते, श्रव्भुतं, भन्ते ! याव सुभासित चिदं, भन्ते, भगवता — यत्य खो, आवुसो, न जायित न जीयित न मीयित न चवित न उपपञ्जिति, नाहं तं गमनेन लोकस्स अन्तं जातिय्यं दृष्टेयं । पत्तेय्यं ति वदामी' ति । एवं वृत्ते श्रहं, भिक्खवे, रोहितस्सं देवपुत्तं एतदवोचं — 'यत्य खो, आवुसो, न जायित न जीयित न मीयित न चवित न उपपञ्जित, नाहं, तं गमनेन लोकस्स अन्तं जातेय्यं दृष्टेय्यं पत्तेय्यं ति वदामी ति । न चाहं, श्रावुसो, अप्यत्वा व लोकस्स अन्तं व्याममत्ते । अपि चाहं, श्रावुसो, इमिम्मयेव व्याममत्ते । कळेवरे" सारिञ्जिति समनेक लोकं च पञ्जापेमि लोकसमुद्रयं च लोकितियो च लोकितिरोधं च लोकित्येष्टर्थं च लोकित्येष्टर्थं ति ।

'गमनेन न पत्तब्बो, लोकस्मन्तो कुदाचनं । न च ग्रप्पत्वा लोकन्तं, दुक्खा ग्रत्थि पमोचनं ।। 'तस्मा हवे लोकविद्र सुमेघो , लोकन्तगू वुसितबह्मचरियो । लोकस्स भन्तं समितावि ञत्त्वा , नासीसती लोकमिमं परं चा" ति ।।

^{ै.} दळ्डमम्मो – सी॰, स्या॰, रो॰ । २ क्युपासनो – सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. ताल-म्बार्ति – रो॰ । ४ कालक्तो – स्या॰, रो॰ । १ क्लेबरे – रो॰ । १. नास्सिति – सी॰, स्या॰, रो॰ ।

B 360

R. 51

10

15

७. स्विद्रसत्तं

१. "चत्तारिमानि, मिक्खवे, सुविदूरविदूरानि । कतमानि चत्तारि ? नमं च, भिक्खवे, पथवी च; इदं पठमं सुविदूरविदूरे । म्रोरिमं च, भिक्खवे, तीरं समृद्दस्य पारिमं च ; इदं दृतियं सुविदूरविदूरे । यतो च, भिक्खवे, वेरोचनो अञ्भदेति यत्य च अत्यमेति ; इदं तितयं सुविदूरविदूरे । सतं च, भिक्खवे, छम्मो असतं च छम्मो; इदं चतुत्यं असुवदूरविदूरे । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि सुविदूरविदूरोनी ति ।

"तमं च दूरे पथवी च दूरे, पारं समुहस्स तदाहु दूरे। यतो च वेरोचनो प्रब्मुदित, पमङ्करो यत्थ च प्रत्यमेति। ततो हवे दूरतरं वदन्ति, सतं च धम्मं असतं च धम्मं। "प्रब्यायिको" होति सतं समागमो, यावा पि तिट्टेम्य तथेव होति। विष्पं हि वेति असतं समागमो, तस्मा सतं धम्मो असविभ आरका" ति।

८. विसाससुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा विसाखो पञ्चाल-पुत्तो उपट्ठानसालायं भिन्खू धिन्मया कथाय सन्दस्तेति समादपेति समुत्तेजेति सम्पहंसेति, पीरिया वाचाय विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स 20 विञ्ञापनिया परियापन्नाय अनिस्सिताय । अथ खो भगवा सायन्ह-समयं पटिसल्लाना वृद्वितो येन उपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क-मिरवा पञ्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिन्खू आमन्तेसि—

१. नमा — रो० । २. सुविद्गरिवद्गर्र — रो० । ३. च तीर — सी०, स्या०, रो० । ४. प्रत्यक्रमेरित — स्या० । ५. प्रत्याक्षिणी — रो० । ६ वाच — सी०, स्या०, रो० । ७. प्रमान म्या० । ६. वञ्चालपुत्तो — ती०, स्या०, रो० । ६. प्रनेक्कमसाय — रो०; प्रनेतपक्काय — स्या० । १०. सायख्वस्ययं — स्या० रो० ।

B. 361

15

R. 52

२. "को नु स्नो, भिक्सबे, उपट्ठानसालायं भिक्सू धिम्मया कथाय सन्दरसेति समादपेति समुत्तेजेति सम्पहंसेति पोरिया बाचाय विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्ञापितिया परियापन्नाय प्रति-म्मिताया" ति ?

"भ्रायस्मा, भन्ते, विसाखो पञ्चालपुत्तो उपट्टानसालायं भिन्न् धम्मिया कथाय सन्दरसेति समादपेति समुत्तेजेति सम्पहंसेति पोरिया वाचाय विस्सद्वाय भ्रानेलगलाय भ्रत्यस्स विञ्ञापनिया परियापकाय भ्रतिस्सताया" ति ।

 अथ खो अगवा आयस्मन्तं विसाखं पञ्चालपुतं एतदेवोच –
 "साघु साघु, विसाख! साघु खो त्वं, विसाख, भिवकु घिम्मया कथाय सन्दस्सीस समादपेसि समुत्तेजीस सम्पहंसीस पोरिया वाचाय विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्ञापनिया परियापन्नाय अनिस्सिताया ति ।

> "नाभासमानं जानन्ति, मिस्स" बालेहि पण्डितं । भासमानं च जानन्ति, देसेन्तं ग्रसतं पदं ।। "भासये जोतये धम्मं, पग्गण्हे इसिनं धजं । सुभासितधजा इसयो, धम्मो हि इसिनं धजो" ति ।।

६. विपल्लाससूत्तं

- "चत्तारोमे, भिक्सबने, सञ्ज्ञाविपल्लासा चित्तविपल्लासा विद्विविपल्लासा । कतमे चत्तारो ? ग्रानच्चे, भिक्सबने, निच्च ति सञ्ज्ञाविपल्लासो चित्तविपल्लासो दिद्विविपल्लासो; दुक्से', भिक्सबने
 सुखं" ति सञ्ज्ञाविपल्लासो चित्तविपल्लासो दिद्विविपल्लासो; ग्रान-त्तानि, भिक्सबने, ग्राता ति सञ्ज्ञाविपल्लासो चित्तविपल्लासो विद्वि-विपल्लासो; ग्रासुमे, भिक्सबने, सुग्नं ति सञ्ज्ञाविपल्लासो चित्तविपल्लासो दिद्विविपल्लासो । इमे खो, भिक्सबने, चत्तारो सञ्ज्ञाविपल्लासा चित्तन्विपल्लासा।
- २५ २. "चत्तारोमे, भिक्सवे, नसञ्ज्ञाविषल्लासा निचत्तविप-ल्लासा निदिट्टिविपल्लासा । कतमे चत्तारो ? ग्रनिच्चे, भिक्सवे,

१. परियापण्णाय – सी॰। २ सालो – सी॰। ३ सन्दरसेसि समुत्तेजेसि – रो॰। ४. विस्सं – सी॰। १-५. मदुत्त्वे निक्सवे दुत्तमं – रो॰।

15

25

ग्रनिच्चं ति नसञ्ज्ञाविपल्लासो निचत्तविपल्लासो निदिद्विवपल्लासो; दुन्खे, भिक्खवे, दुन्खं ति नसञ्ज्ञाविपल्लासो निचत्तिवपल्लासो निदिद्विविपल्लासो; ग्रनत्तिन, भिक्खवे, ग्रनत्ता ति नसञ्ज्ञाविपल्लासो निचत्तिविपल्लासो निचतिवपल्लासो; ग्रमुभे, भिक्खवे, ग्रमुभं ति नसञ्ज्ञाविपल्लासो निचत्तिवपल्लासो निचतिवपल्लासो । इसे खो, भिक्खवे, उच्तारो नसञ्ज्ञाविपल्लासा निचतिवपल्लासा निचितिवपल्लासा निवतिवपल्लासा निवितिवपल्लासा ति ।

"अनिच्चे निच्चसिञ्जानो, दुक्खे च सुखसिञ्जानो ।
अनत्तिन च अत्ता ति, असुभे सुभसिञ्जानो ।
मिच्छादिद्विहता सत्ता, खित्तिचत्ता विसञ्जानो ।।
"ते योगयुत्ता मारस्स, अयोगक्खेमिनो जना ।
सत्ता गच्छित्ति संसारं, जातिमरणगामिनो ।।
"यदा च बुद्धा लोकिस्म, उप्पञ्जात्ति पमक्कूरा ।
ते इमं धम्मं पकासेन्ति, दुक्ख्पसमगामिनं ।।
"तेसं सुत्वान सप्पञ्जा, सिच्तं पच्चलद्धां ते ।
अनिच्चं अनिच्चतो दक्खुं, दुक्खमद्क्खु दुक्खतो ।।
"अनत्तिन अनत्ता ति, असुभं असुभतद्सुं ।
सम्मादिद्विसमादाना, सब्बं दुक्खं उपच्चमु" ति ।।

१०. उपक्किलेससुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, चिन्दममुरियानं उपिककलेसा, येहि उपिककलेसेहि उपिकिलिट्टा चिन्दममुरिया न तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? श्रव्भा , भिक्खवे, चिन्दमसुरियानं उप- 20 किकलेसा , येन उपिककलेसेन उपिकलिट्टा चिन्दमसुरिया न तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।

२ "महिका", भिक्खवे, चित्वमसुरियानं उपिककलेसा, येन उपिककलेसेन उपिककलिट्टा चित्वमसुरिया न तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।

१. मिच्छाविट्टिगता – सी॰, रो॰। २-२. तेमं – सी॰, स्या॰। ३. पञ्चतत्यु – सी॰, स्या॰, रो॰। ४-४. सम्बद्धसब्युपञ्चन – रो॰। १. ध्रव्यं – रो॰। ६. उपस्किलेसो – रो॰। ७. महिया – स्या॰, रो॰।

B. 363

15

R. 54

- "धूमो रजो, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं उपिककलेसो, येम उपिककलेसेन उपिकलिट्टा चन्दिमसुरिया न तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।
- ४. "गहु, भिक्बेबे, असुरिन्दो चन्दिममुरियानं उपिकक्तेसो, उ येन उपिक्क्लेसेन उपिक्किलिट्टा चन्दिममुरिया न तपिन्त न भासन्ति न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसुरियानं उपिक्क्लेसा, येहि उपिक्क्लेसेहि उपिक्किलिट्टा चन्दिमसुरिया न तपिन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।
- ५. "एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणबाह्मणानं उपिकक-ग्रेन लेसा, येहि उपिक्कलेसेहि उपिक्कलिट्टा एके समणबाह्मणा न तपिन्त न भासन्ति न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? सन्ति, भिक्खवे, एके समणबाह्मणा सुरं पिबन्ति मेरयं, सुरामेन्यपाना झप्पटिविन्ता । झयं, भिक्खवे, पठमो समणबाह्मणानं उपिक्कलेसो, येन उपिक्कलेसेन उपिक्कलिट्टा एके समणबाह्मणानं तपिन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।
 - ६. ''सिन्ति, भिक्खवे, एके समणबाह्मणा मेथुनं धम्म पटि-सेवन्ति, मेथुनस्मा धम्मा अप्पटिविरता । अयं, भिक्खवे, दुतियो समण-ब्राह्मणानं उपिक्कलेसो, येन उपिक्कलेसेन उपिक्कलिट्टा एके समण-ब्राह्मणान तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।
- ७. "सन्ति, भिक्कवे, एके समणबाह्यणा जातरूपरजतं सादि-य वन्ति, जातरूपरजतपटिम्महणा अप्पटिविरता । अय, भिक्कवे, तितयो समणबाह्यणानं उपिककलेसो, येन उपिक्कलेसेन उपिक्किलिट्टा एके समण-बाह्यणा न तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ति ।
- द. "सिन्ति, भिक्सवे, एके समणवाह्मणा मिच्छाजीवेन जीवन्ति, मिच्छाजीवा ग्रप्पिटिवरता । ग्रयं, भिक्सवे, चतुत्वो समणवाह्मणानं 25 उपिकक्तेसो, येन उपिकक्तिसेन उपिकक्तिष्ट्ठा एके समणवाह्मणा न तपन्ति न भासन्ति न विरोचित्त । इमे सो, भिक्सवे, चत्तारो समणवाह्मणा न उपिकक्तिसे, येहि उपिकक्तिसेहि उपिकक्तिष्ट्ठा एके समणवाह्मणानं उपिकक्तिसा, येहि उपिकक्तिसेहि उपिकक्तिष्ट्ठा एके समणवाह्मणानं तपन्ति न भासन्ति न विरोचन्ती ति ।

१. मेरब पिवन्ति - रोo ।

B. 364

B. 365

"रागदोसपरिक्किट्टा", एके समणबाहाणा ।
प्रविज्जानिवृता पोसा, पियरूपाभिनन्दिनो ।।
"सुरं पिवन्ति मेर्यं, पिटसेवन्ति मेथुनं ।
रजतं जातरूपं च, सादियन्ति प्रविद्धूर्यं ।
मिच्छाजीवेन जीवन्ति, एके समणबाहाणा ।।
"एते उपिक्कलेसा वृत्ता, बुढोनादिच्चवन्युना ।
वेहि उपिक्कलेसीह्", एके समणबाहाणा ।
न तपन्ति न भासन्ति, प्रसुद्धा सरजा मगा" ।।
"ग्रन्थकारेन ग्रोनद्धा, तण्हादासा सनेत्तिका ।
वर्ष्ट्रोन्त कटसि घोरं, ग्रादियन्ति पुनव्यवं" ति ।।

रोहितस्सवमा पञ्चमो ।

तस्सुहानं

समाधिपञ्हा ढे कोघा, रोहितस्सापरे दुवे । सुविदूरविसाखविपल्लासाँ, उपिककलेसेन ते दसा ति ।। पठमो पण्णासको समत्तो ।

६. पुञ्जाभिसन्दवग्गो

१. पठमपुञ्जाभिसन्दसुसं

१.' सावित्यनिदानं। चत्तारोमे, भिक्खवे, पुञ्ञाभिसन्दा कुसला-भिसन्दा. सुखस्साहारा सोविग्गिका सुखविपाका सम्मसंवत्तिका इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तित्त । कतमे चत्तारो ? यस्स, 15 भिक्खवे, भिक्खु चीवरं परिभुञ्जमानो झप्पमाणं चेतोसमाघि उप-सम्पज्ज बिहरित, झप्पमाणो तस्स पुञ्ञाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविग्गिको सुखविपाको सग्गसंवत्तिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्ति ।

१. रागवोसुपिरिक्क्ट्रा - स्वा०; रागवोसपिरिक्क्ट्टा - रो०। २. प्रविवृक्षुं - स्वा०। ३. वयक्किलिट्टा - सी०; उपक्रिक्ट्टा - रो०। ४. पवा - रो०। १. ० विसाबा विपस्तासो -स्वा०; सुरुपिवसाबो विपस्तासो - रो०।

ध० २–=

२. "यस्स, भिक्खने, भिक्खु पिण्डपातं परिभुञ्जमानो ग्रप्पमाणं चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरति, श्रप्पमाणो तस्स पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोवग्मिको सुखविपाको सम्मसंवत्तनिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

३. "यस्स, भिक्खवे, भिक्खु' सेनासनं परिभुञ्जमानो श्रप्प-माणं चेतोसमाघि उपसम्पज्ज विहरति, श्रप्पमाणो तस्स पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोवग्गिको सुखविपाको सग्मसंवत्तनिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

४. "यस्स, भिक्खवे, भिक्खु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं ग परिभुञ्जमानो अप्पमाणं चेतोसमाघि उपसम्पज्ज विहरति, अप्पमाणो तस्स पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोवग्गिको सुख-विपाको सम्मसंवत्तनिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो पुञ्जाभिसन्दा कुसलाभिसन्दा सुखस्साहारा सोवग्गिका सुखविपाका सम्मसंवत्तनिका इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति ।

४. "इमेहि च पन, भिक्खने, चतुहि पुञ्जाभिसन्देहि कुसला-भिसन्देहि समन्नागतस्य प्रियसावकस्य न सुकरं पुञ्जास्य पमाणं गहेतुं – 'एत्तको पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविमाको सुखविपाको सग्गसंवत्तिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय 20 संवत्तती' ति । प्राय खो असङ्खपेय्यो प्रप्यमेय्यो महापुञ्जाक्कन्यो त्वेव सङ्कपं गच्छति ।

६. "संय्यथापि, भिन्छवं, महासमुद्दे न सुकरं उदकस्स पमाणं गहेतुं — 'एत्तकानि उदकान्हकसतानी ति वा, एत्तकानि उदकान्हकसतानी ति वा, एत्तकानि उदकान्हकसतानी ति वा, एत्तकानि उदकान्हकसत-25 सहस्सानी ति वा', प्रथ को असङ्ख्रिचेय्यो अप्पमेय्यो महाउदकक्क्षन्थो त्वेव सङ्ख्रूचं गच्छति; एवमेव को, भिक्खवं, इमेह चत्रिह पुञ्जाभि-सन्देहि कुसलाभिसन्देहि समन्न।गतस्स अरियसावकस्स न सुकरं पुञ्जास्म प्रमाणं गहेतुं — 'एत्तको पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो

B. 366

R. 55

१. म॰, सी॰ पोत्वकेसु नत्य । २. घसक्केयो – सी॰, स्या॰, री॰ । ३. सक्कं – सी॰, स्या॰, री॰ ।

10

सोवग्गिको सुखविपाको सग्गसंवत्तानिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तती' ति, अथ खो असङ्ख्रभेय्यो अप्पमेय्यो महापुञ्जनखन्धो स्वेच सङ्ख्या गण्छती ति ।

"महोदाँघ ग्रपरिमितं महासरं, बहुमेरवं रतनवरानमालयं। नज्जो यथा नरगणसङ्घसेविताः, पुष् सवन्तीः उपयन्ति सागरं।। "एवं नरं अन्नदपानवत्थदं, सेय्यानिसज्जत्थरणस्स दायकं। पुञ्ञस्स बारा उपयन्ति पण्डितं, नज्जो यथा वारिवहा व सागरं। त।।

२. दुतियपुञ्जाभिसन्दसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, पुञ्ञाभिसन्दा कुसलाभिसन्दा सुख-स्साहारा सोविग्गका सुखविपाका सग्गसंवत्तिका इट्ठाय कन्ताय मना-पाय हिताय सुखाय संवत्तित्त । कतमे चत्तारो ? इष, भिक्खवे, श्रित्यसावको बुढे श्रवेच्यप्यसादेन समन्नागतो होति – 'इति पि सो 15 B. 567 भगवा अरहं सम्मासन्दुढो विज्ञावरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्ग अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिय सत्या देवमनुस्सानं बुढो भगवा' ति । अयं, भिक्खवे, पठमो पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविग्यको सुख-विपाको सग्गसंवत्तिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्ति।

२. "पुन च परं, भिक्खने, प्रित्यसावको धम्मे प्रवेच्चप्पसादेन समक्षागतो होति – 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिष्टिको प्रकालिको एहिएस्सिको प्रोपनेध्यिको पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जूही' ति । ग्रयं, भिक्खने, हुतियो पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविगिको सुखविपाको सग्मसंवत्तनिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय 25 संवत्ति ।

१. तेव — रो०। २. रतनगणानमालयं — ती०, स्या०, रो०। ३. मच्छराण-सङ्क्रसेविता — स्या०। ४. सवन्ति — रो०।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, प्ररियसावको सङ्घे प्रवेच्चप्यसादेन समझागतो होति – 'सुप्यिटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुप्पिटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचि-प्यिटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचि-प्यिटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यदिदं चत्तारि प्रिरिसयुगानि प्रष्टु प्रिरसपुगानि, एस भगवतो सावकसङ्घो ब्राहुनैय्यो पाहुनैय्यो दिख्लिपय्यो ग्रञ्जिकरणियो अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्सा' ति । अयं, भिक्खवे, तित्यो पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविग्वको सुख-विपाको सम्मसंवत्तनिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

४. "पुन च परं, भिक्सवे, प्रित्यसावको प्रत्यिकन्तेहि सीलेहि 10 समक्षागतो होति प्रखण्डेहि प्रच्छिहेहि असवलेहि प्रकम्मासेहि मुजिस्सेहि विञ्कुण्यसत्येहि प्रपरामट्ठेहि समाधिसंवत्तिनिकेहि । प्रयं, भिक्सवे, चतुत्यो पुञ्जाभिसन्तो कुसलाभिसन्तो सुलस्साहारो सोव-ग्गिको सुल्वविपाको सग्गसंवत्तिको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिलाय सुलाय संवत्ति । इमे लो, भिक्सवे, चत्तारो पुञ्जाभिसन्ता कुसलाभि-15 सन्ता सुलस्साहारा सोवग्गिका सुल्वविपाका सग्गसंवत्तिका इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिलाय सुलाय संवत्तन्ती ति ।

B 368

20

R 57

"वस्स सद्धा तथागते, अचला सुप्पतिद्वता। सीलं च यस्स कल्याणं, ग्रत्यिकन्तं पर्सोसतं।। "सङ्घे पसादो यस्सत्थि, उजुभूतं च दस्सनं। ग्रदिलहो ति तं आहु, अमीधं तस्स जीवितं।। "तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं धम्मदस्सनं। अनयुञ्जेथ मेषावी, सरं बुद्धान सासनं" ति।।

३. पठमसंवासमुत्तं

एकं समयं भगवा अन्तरा च मघुरं अन्तरा च वरठ्जं प्रद्धानमगाप्यटिपन्नो होति । सम्बहुना पि स्रो गहपती च गहपतानियो
 च अन्तरा च मघुरं अन्तरा च वेरञ्जं अद्धानमगाप्यटिपन्ना होन्ति ।
 अथ स्रो भगवा मगा श्रोक्कम्म अञ्जातरिस्म रुक्कमुले निसीदि ।

१. प्रक्षिद्देहि - रो०। २. विञ्जूपनलेहि - स्था०; विञ्जूपनहेहि - रो०। इ. रो०पोलके नत्वि। ४. वेर्राञ्ज - रो०। ४. ० पञ्जन्त श्रासने - रो०।

प्रवृत्तं सु को ग्रहपती च ग्रहपतानियों च अगवन्तं प्रव्ञातर्रास्म रुक्क्षमूले निसन्नं । दिस्वा येन अगवा तेनुपसङ्क्रीममु; उपसङ्क्रीमत्वा अगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने को ते ग्रहपती च गृहपतानियों च अगवा एतदवीच —

 "चत्तारोमे, गहपतयो, संवासा । कतमे चत्तारो ? छवो ऽ
 छवाय सिंढ संवसित, छवो देविया सिंढ संवसित, देवो छवाय सिंढ संवसित. देवो देविया सिंढ संवसित ।

३. "कथं च, गहपतयो, खवो छवाय सिंह संवसित ? इष, गहपतयो, सामिको होति पाणातिपाती अदिक्षादायी कामेसुमिच्छाचारी मुसावादी सुरामेरयमञ्जपमादट्ठायी दुस्सीलो पापषम्मो मच्छेरमलपरि- 10 यृद्धितेन चेतसा अगारं अञ्झावसित अक्कोसकपरिभासको समणब्राह्य- णानं; भरिया पिस्स होति पाणातिपातिनी अदिक्षादायिनी कामेसुमिच्छा- चारिनी मुसावादिनी सुरामेरयमञ्जपमादट्ठायिनी दुस्सीला पापधम्मा मच्छेरमलपरियुद्धितेन चेतसा अगारं अञ्झावसित अक्कोसिकपरिभासिका समणब्राह्मणानं। एवं सो, गहपतयो, छवो छवाय सिंह संवसित । 15

४. "कथं च, गहपतयो, छवो देविया सिंह संवसित ? इष, गहपतयो, सामिको होति पाणातिपाती प्रविप्तादायी कामेमुमिच्छारी मुसावादी सुरामेरयमञ्जपमादट्टायी दुरसीलो पापधम्मो मच्छेरमल-गिरयुट्टितेन चेतसा अगारं अञ्चावसित अक्कोसकपरिभासको समण-ब्राह्मणानं; भरिया केव्यस्त होति पाणातिपाता पटिविरता सिक्सावादा पटिविरता सुरा-मेरयमञ्जपमादट्टाना पटिविरता मुसावादा पटिविरता सुरा-मेरयमञ्जपमादट्टाना पटिविरता सीलवती कत्याणधम्मा विगतमल-मच्छेरेन चेतसा अगारं अञ्चावसित अनक्कोसिकपरिभासिका समण-ब्राह्मणानं । एवं खो, गहपतयो, छवो देविया सिंह संवसित ।

५. "कयं च, गह्पतयो, देवो छवाय सिंद्ध संवसित ? इघ, 25 गह्पतयो, सामिको होति पाणातिपाता पिटिविरतो अदिकादाना पिटिविरतो कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो मुसावादा पिटिविरतो सुरामेरय-मज्जपमादद्वाना पिटिविरतो सीलवा कत्याणघम्मो विगतमलमच्छेरेन चेतसा अगारं अज्झावसित अनक्कोसकपरिभासको समणबाह्यणानं;

१. भरिया च - स्या॰, रो॰।

B. 370 15

20

25

भरिया स्वस्स होति पाणातिपातिनी ... पे०... सुरामेरयमज्जपमाद-ट्ठायिनी दुस्सीला पापघम्मा मच्छेरमलपरियुद्वितेन चेतसा श्रगारं श्रज्ञावसति श्रक्कोसिकपरिभासिका समणत्राह्मणानं । एवं खो, गहपतयो, देवो छवाय सिंह संवसति ।

६. "कथं च, गहपतयो, देवो देविया सिंह संवसित ? इघ, गहपतयो, सामिको होति पाणातिपाता पिटिविरतो ... पे०... सीलवा कत्याणघम्मो विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं श्रज्झावसित श्रनक्कोसक-रिभासको समणबाहाणानं; भरिया पिस्स होति पाणातिपाता पिटिविरता ... पे०... मुरामेरयमञ्जपमादट्ठाना पिटिविरता सीलवती कत्याण10 धम्मा विगतमलमच्छेरेन चेतसा श्रगारं श्रज्झावसित श्रनक्कोसिकपरिभासिका समणबाह्यणानं । एवं खो, गहपतयो, देवो देविया सिंह संवसित । इमे खो गहपतयो चतारो संवासा ति ।

"उभो च होन्ति दुस्सीला, कदरिया परिभासका । ते होन्ति जानिपतयो, छवा संवासमागता ।।

"सामिको होति दुस्सीलो, कदरियो परिभासको । भरिया सीलवती होति, वदञ्जू वीतमच्छरा ।

सा पि देवी संवसति, छवेन पतिना सह ।। "सामिको सीलवा होति, वदञ्जू वीतमच्छरो ।

भरिया होति दुस्सीला, कदरिया परिभासिका । सा पि छवा संवसति, देवेन पतिना सह ।।

"उभो सद्धा वदञ्जू च, सञ्ञाता धम्मजीविनो । ते होन्ति जानिपतयो, ग्रञ्ञामञ्ज्ञं पियंवदा ॥

"ग्रत्थासं पचुरा होन्ति, फासुकं रपजायित । ग्रमित्ता दुम्मना होन्ति, उभिन्नं समसीलिनं ।।

"इघ धम्मं चरित्वान, समसीलब्बता उभो। नन्दिनो देवलोकस्मि, मोदन्ति कामकामिनो" ति ॥

१. मरियाम्स - रो०। २ फामरां - मी०; वासत्वं - रो०।

B. 371

४. दुतियसंवाससूत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, संवासा । कतमे चत्तारो ? छ्वो छवाय सिँह संवसित, छवो देविया सिँह संवसित, देवो छवाय सिँह संवसित, देवो देविया सिँह संवसित ।

२. "कथं च, भिक्खवं, छवो छवाय सिंढ संवसित । इष, भिक्खवं, सामिको होति पाणातिपाती ग्रदिश्रादायी कामेसुमिच्छाचारी अमुसावादी पिसुणवाचो फरुसवाचो सम्फप्पलापी ग्रभिज्ञालु ब्यापश्च- वित्तो मिच्छादिट्टको दुस्सीलो पापघम्मो मच्छेरमलपरियुट्टितेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्छावसित अकोसकपरिमासको समणबाह्मणानं; भरिया पिस्स होति पाणातिपातिनी ग्रदिशादायिनी कामेसुमिच्छाचारिनी मुसावादिनी पिसुणवाचा फरुसवाचा सम्फप्पलापिनी ग्रभिज्ञालुनी ब्यापश्च- 10 वित्ता पिसुणवाचा फरुसवाचा सम्फप्पलापिनी ग्रभिज्ञालुनी ब्यापश्च- वित्ता पिसुणवाचा प्रस्तवाला समण्यस्मा मच्छेरमलपरियुट्टितेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्जावसित अकोसिकपरिभासिका समणबाह्मणानं। एवं खो. भिक्खवे छवो छवाय सिंड संवसित।

३. "कथं च, भिक्खवे, छवो देविया सद्धि संवसित ? इघ, भिक्खवे, सामिको होति पाणातिपाती ... पे०.. मिच्छादिट्टिको दुस्सीलो 15 पापधम्मो मच्छेरमलपरियुट्टितेन चेतसा अगारं अज्ञावसित अक्कोसक-परिभासको समणबाह्यणानं; भरिया स्वस्स होति पाणातिपाता पटि-विरता प्रदिवस्ता मुसाबादा पटिविरता प्रदिवस्ता मुसाबादा पटिविरता पिसुणाय वाचाय पटिविरता फरुसाय वाचाय पटिविरता सम्भण्यापा पटिविरता अनिज्ञालुनी अन्यापश्चित्ता सम्मादिट्टिका 20 सीलवती कत्याणधम्मा विगतमलमच्छेरेन चेतसा अगारं अज्ञावसित प्रमानकोसिकपरिभासिका समणबाह्यणानं । एवं सो, भिवस्ते, छवो देविया बर्टि संकसित ।

४. "कयं च, भिक्खवे, देवो खवाय सिंद्ध संवसित ? इघ, भिक्खवे, सामिको होति पाणातिपाता पर्टिविरतो ग्रदिशादाना पर्टिविरतो १३ कामेसुमिच्छाचारा पर्टिविरतो मुसावादा पर्टिविरतो पिसुणाय वाचाय पर्टिविरतो सम्भाष्टमाय पर्टिविरतो ग्रनीम-ज्झाला प्रस्वाय वाचाय पर्टिविरतो सम्भाष्टा सम्भाष्टिक स्वाप्य मन्नी विगत-ज्झाला प्रस्थापश्चमो विगत-

१. व्यापलवित्तो - रो० ।

मलमच्छेरेन चेतसा अगारं अज्ञावसति अनक्कोसकपरिभासको समण-बाह्मणानं; भरिया स्वस्स होति पाणातिपातिनी ... पे०... मिच्छाविट्ठिका दुस्सीला पापधम्मा मच्छेरमलपरियृद्वितेन चेतसा अगारं अज्ञावसति अक्कोसिकपरिभासिका समणबाह्मणानं। एवं खो, भिक्सवे, देवो इखाय सर्ढि संवसति ।

४. "कथं च, भिक्खवं, देवो देविया सिंह संवसित ? इष, भिक्खवं, सामिको होति पाणातिपाता पिटिविरतो ... पे०... सम्मादिट्टको सीलवा कल्याणधम्मो विगतमलमच्छेरेन चेतता झगारं अञ्झावसित अनक्कोसकपरिभासको समणबाह्यणानं; भरिया पिस्स होति पाणाति- 10 पाता पटिविरता ... पे०... सम्मादिट्टिका सीलवती कल्याणधम्मा विगतमलमच्छेरेन चेतता झगारं अञ्झावसित अनक्कोसिकपरिभासिका समण-वाह्यणानं । एवं खो, भिक्खवं, देवो देविया सिंह संवसित । इमे खो, भिक्खवं, चतारो संवासा ति ।

R. 61 15 B. 372

20

25

"उभो च होन्ति दुस्सीला, कदिरया परिभासका ।
ते होन्ति जानिपतयो, छवा संवासमागता ।।
"सामिको होति दुस्सीलो, कदिरयो परिभासको ।
भरिया सीलवती होति, वदञ्जू वीतमच्छरा ।
सा पि देवी संवसति, छवेन पतिना सह ।।
"सामिको सीलवा होति, वदञ्जू वीतमच्छरो ।
भरिया होति दुस्सीला, कदिरया परिभासिका ।
सा पि छवा संवसति, देवेन पतिना सह ।।
"उभो सद्धा वदञ्जू च, सञ्जाता धम्मजीविनो ।
ते होन्ति जानिपतयो, ग्रञ्जमञ्जा पियंवदा ।।
"अरखासं पचुरा होन्ति, फामुकं उपजायित ।
ग्रमिता दुम्मना होन्ति, उभिन्नं समसीलिनं ।।
"इष धम्मं चरित्वान, सम्मसीलम्बता उभो ।
नन्दिनो देवलोकर्सिम, भोदन्ति कामकामिनो" ति ।।

१. कल्याणधम्मा - रो० । २. बदञ्जा - रो० ।

प्र. यठमसमजीबीसुत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं मगवा मग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरें भेसकळावनें मिगदायें । भ्रथ स्त्रो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासत्वा पत्त-चीबरमादाय येन नकुलपितुनो गहपितस्स निवेसनं तेनुपसङ्क्षिमः; उप-सङ्क्षमित्वा पञ्जलपिता च गहपित नकुलमाता च गहपिता व गहपित नकुलमाता च गहपिता येन भगवा तेनुपसङ्क्षमिसुः उपसङ्क्षमित्वा अभगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीस्रो स्रो नकुलपिता गहपित भगवन्तं एतदवोच —

२. "यतो मे, भन्ते, नकुलमाता गहपतानी दहरस्सेव दहरा आनीता, नाभिजानामि नकुलमातरं गहपतानि मनसा पि अतिचरिता, कुतो पन कायेन ! इच्छेय्याम मयं, भन्ते, दिट्ठे चेव धम्मे अञ्जामञ्जां 10 पिसत् अभिसम्परायं च अञ्जामञ्जां पिसत् तुं ति । नकुलमाता पि खो गहपतानी भगवन्त एतदवोच — "यतोहं, भन्ते, नकुलपितुनो गहपतिस्स दहरस्सेव दहरा आनीता, नाभिजानामि नकुलपितरं गहपति मनसा पि अतिचरिता, कुतो पन कायेन ! इच्छेय्याम मय, भन्ते, दिट्ठे चेव धम्मे अञ्जामञ्जां पिसत् तुं अभिसम्परायं च अञ्जामञ्जां पिसत् तुं ति । 15

३. "आकङ्क्षेय्युं चे, गहपतयो, उभो जानिपतयो दिट्ठे चेव धम्मे अञ्जामञ्जा पिस्सतुं अभिसम्परायं च अञ्जामञ्जा पिस्सतु उभो व अस्सु समसद्धा समसीला समचागा समपञ्जा, ते दिट्ठे चेव धम्मे अञ्जामञ्जां पस्सन्ति अभिसम्परायं च अञ्जामञ्जां परसन्ती ति ।

> "उभो सद्धा वदञ्जू च, सञ्ञाता धम्मजीविनो । ते होन्ति जानिपतयो, ग्रञ्ञमञ्ज्ञं पियंवदा ।।

> "ग्रत्थासं पचुरा होन्ति, फासुकं" उपजायति । ग्रमित्ता दुम्मना होन्ति, उभिन्नं समसीलिनं ।।

"इच घम्मं चरित्वान, समसीलब्बता उभो। नन्दिनो देवलोकस्मि, मोदन्ति कामकामिनो" ति ।।

१. सुसुवारिंगरे – म० । २ भेसकलावने – सी०, रो० । ३. व – सी०, रो० । ४. एव – रो० । १, वासरवं – रो० ।

₩0?-8

25

B 373

R. 62

B. 374

R. 63

६. बुतियसमजीवीसुत्तं

१. "बाकक्केय्युं चे, भिनस्वने, उमो जानिपतयो दिट्ठे चेव घम्मे अञ्जामञ्जां परिसत्तुं ग्रमिसम्परायं च अञ्जामञ्जां परिसत्तुं जमो व ग्रस्सु समसद्धा समसीला समचागा समपञ्जा, ते दिट्ठे चेव धम्मे ग्रञ्जामञ्जां परसन्ति ग्रभिसम्परायं च अञ्जामञ्जां परसन्ती ति ।

"उभो सद्धा वदञ्जू च, सञ्जाता घम्मजीविनो ।
ते होन्ति जानिपतयो, ग्रञ्जमञ्ज्ञां पियंवदा ।।
"ग्रत्थासं पचुरा होन्ति, फासुकं उपजायित ।
ग्रमिता दुम्मना होन्ति, उभिन्नं समसीलिनं ।।
"इम घम्मं चरित्वान, समसीलिन्बता उभो ।
निन्दनो देवलोकरिम, मोदन्ति कामकामिनो" ति ।।

७. सुप्पवासासुत्तं

 एकं समयं भगवा कोळियसु विहरति पञ्जिनकं नाम कोळियानं निगमो । म्रथ खो भगवा पुव्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्त-बीवरमादाय येन सुप्पवासाय कोळियधीतुया निवेसनं तेनुपसङ्क्रामः; उपसङ्क्र्यास्त्र पञ्जाते म्रासने निसीदि । म्रथ खो सुप्पवासा कोळिय-। धीता भगवन्तं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्तिस सम्प-वारेसि । म्रथ खो सुप्पवासा कोळियधीता भगवन्तं भुत्तावि म्रोनीत-पत्तपाणि एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो मुप्पवासं कोळिय-धीतरं भगवा एतदवोच –

२. "भोजनं, सुप्पवासे, देन्ती अरियसाविका पटिम्गाहकानं वन्तारि ठानानि देति । कतमानि चतारि ? आयुं देति, वण्णं देति, सुखं देति, वलं देति । आयुं स्वो पन दत्वा आयुस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । वण्णं दत्वा वण्णस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । सुखं दत्वा सुखस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । बलं दत्वा बलस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । वलं दत्वा बलस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । वलं दत्वा बलस्स भागिनी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा ।

१. सज्जनेलं – सी०, रो०; पज्जनेनं – स्था० । २. कोलियान – स्था० । ३. कोलिय-धीताय – स्था०; कोळिषिताय – रो० ।

B. 375

25

भोजनं, सुष्पवासे, देन्ती ग्ररियसाविका पटिग्गाहकानं इमानि चत्तारि ठानानि देती ति ।

> "सुरक्क्ष्णं भोजनं या ददाति , सुचि पणीतं रससा उपेतं । सा दिवसणा उज्ज्ञुगतेसु दिन्ना , चरणूपपन्नेसु भहम्मतेसु । पुञ्जेन पुञ्जं संसन्दमाना , महफ्कता लोकविदून विण्णता ।। "एतादिसं यञ्जामनुस्सरन्ता , ये वेदजाता विचरन्ति लोके । विनय्य मच्छेरमलं समूलं , अतिन्दिता सग्गमपेन्ति ठानं" ति ।।

द. सुदत्तसूत्तं

भ्रथ खो अनाथिपण्डिको गहुपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रिम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिश्चं खो अनाथिपण्डिकं गहुपति भगवा एतदवोच –

२. "भोजनं, गहपति, ददमानो अरियसावको पिटम्गाहकानं चत्तारि ठानानि देति । कतमानि चत्तारि ? आयुं देति, वण्णं देति, पुखं देति, बलं देति । आयुं खो पन दत्वा आयुस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । वण्णं दत्वा ... सुखं दत्वा ... बलं दत्वा बलस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । भोजनं, गहपति, ददमानो ग्ररियसावको 20 पिटम्गाहकानं इमानि चत्तारि ठानानि देती ति ।

"यो सञ्ज्ञातानं परदत्तभोजिनं ,
कालेन सक्कच्च ददाति भोजनं ।
चत्तारि ठानानि प्रमुप्पवेच्छति ,
प्रायुं च वण्णं च सुखं बलं च ।।
"सो प्रायुदायी वण्णदायी", सुखं बलं ददो है नरो ।
दीषाय यसवा होति, यत्य यत्यपपज्जती" ति ।।

१. वरणोपपन्नेसु - स्वा०, रो० । २. बलदावी - सी०, स्वा०, रो० । ३-३. सुसं वर्ण दवी - स्वा०; सुस्रवज्यदवी - रो० ।

ह. भोजनसुत्तं

"भोजनं, भिक्खने, ददमानो दायको पटिग्गाहकानं चत्तारि'
ठानानि देति । कतमानि चतारि ? आयुं देति, वण्णं देति, सुखं देति,
बलं देति । आयुं खो पन दत्वा आयुस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानु
सस्स वा । वण्णं दत्वा ... सुखं दत्वा ... बलं दत्वा बलस्स भागी होति
 दिब्बस्स वा मानुसस्स वा । भोजनं, भिक्खने, ददमानो दायको पटिगाहकानं इमानि चत्तारि ठानानि देती ति ।

"यो सञ्ज्ञतानं परदत्तभोजिनं, कालेन सक्कच्च ददाति भोजनं। चत्तारि ठानानि अनुष्यवेच्छति, आयुंच वण्णंच सुसंबतंच।।

"सो ग्रायुदायी वण्णदायी, सुखं बलं ददो नरो । दीघायु यसवा होति, यत्थ यत्थूपपज्जती" ति ।।

१०. गिहिसामीचिसुत्तं

B. 376, R. 65 10

25

- श्रथ खो अनाथपिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्किः उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नं खो अनायपिण्डिकं गहपित भगवा एतदवोच –
- २. "चतूहि सो, गहराति, धम्मोहि समझागतो प्ररियसावको गिहिसामीचिपटिपदं पटिपन्नो होति यसोपटिलाभिनि सगसंवत्तानिकं। कतमेहि चतूहि? इघ, गहराति, प्ररियसावको भिक्खुसङ्खं पच्चुपट्टितो होति वीवरेन, भिक्खुसङ्खं पच्चुपट्टितो होति पिण्डपातेन, भिक्खुसङ्खं पच्चुपट्टितो होति पिण्डपातेन, भिक्खुसङ्खं थ पच्चुपट्टितो होति गिलान-पच्चयभेषज्जपरिक्खारेन। इमेहि सो, गहपति, चतूहि धम्मोहि समझागतो प्ररियासावको गिहिसामीचिपटिपदं पटिपन्नो होति यसोपटि-लाभिनं सग्यसंवत्तानिकं ति।

"गिहिसामीचिपटिपदं, पटिपज्जन्ति पण्डिता । सम्मग्गते सीलवन्ते, चीवरेन उपट्रिता ।।

१. श्मानि • - रो• । २. यसपटिलामिनि - स्वा• ।

पिण्डपातसयनेन, गिलानप्पच्चयेन च । तेसं दिवा च रत्तो च, सदा पुरुष्टां पबड्वति । सम्मं च कमतिद्वानं, कम्मं कत्वान भट्टकं" ति ।। पञ्जाभिसन्दवणो छदो ।

तस्सुद्दानं

द्वे पुञ्जाभिसन्दा, द्वे च संवासा समजीविनो । सुप्पवासा सुदत्तो च, भोजनं गिहिसामिचीैति ॥

७. पत्तकमावस्मो

१. पत्तकस्मसुत्तं

श्रथ सो ग्रनायपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिक्षं सो ग्रनाथपिण्डिकं गहपति भगवा एतदवोच –

२. "चतारो में, गहपित, धम्मा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा ^B 377, लोकिस्मि । कतमे चत्तारो ? भोगा मे उप्पज्जन्तु सहधम्मेना ति, ¹⁰ ग्रयं पठमो धम्मो इट्टो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिस्मि ।

३. "भोगे लढ़ा सहधम्मेन यसो में भागच्छतु सह जातीहि सह उपज्ञायेही ति, श्रयं दुतियो धम्मो इट्टो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकस्मि ।

४. "भोगे लढा सहधम्मेन यसं लढा सह जातीहि सह 15 उपज्झायेहि चिरं जीवामि दीघमार्युं पालेमी ति, ब्रयं तितयो घम्मो इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकस्मि ।

५. "भ्रोगे लढा सहधम्मेन यसं लढा सह व्यातीहि सह उपज्ञा-येहि चिरं जीवित्वा दीधमायुं पालेत्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगींत सम्मं लोकं उपपज्जामी ति, अयं चतुत्वो धम्मो इट्ठो कत्तो मनापो 20 दुल्लभो लोकस्मि । इमे खो, गहपति, चत्तारो धम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकस्मि ।

१. गिही सामीचिना - रो० । २-२. मं धन्त्रुमाञ्चतु - स्या०, रो० । ३. वीधमदायुं - रो० । ४. उथक्वामी - रो० ।

६. "इमेसं स्रो, गहपति, चतुत्रं धम्मानं इट्टानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं लोकिस्म चत्तारो धम्मा पटिलाभाय संवत्तन्ति । कतमे चत्तारो ? सद्धासम्पदा, सीलसम्पदा, चागसम्पदा, पञ्जासम्पदा ।

७. "कतमा च, गहपित, सदासम्पदा ? इघ, गहपित, प्ररिय-5 सावको सद्धो होति, सह्हित तथागतस्स बोघि – 'इति पि सो भगवा प्ररह् सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ, सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । प्रयं वृज्वित, गहपित, सद्धासम्पदा ।

म्हपति म्हपति सीलसम्पदा ? इध, गहपति, प्ररिय सावको पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरयमञ्जपमाद द्वाना पटिविरतो होति । श्रयं बुच्चित, गहपित, सीलसम्पदा ।

 "कतमा च, गहपित, चागसम्पदा ? इघ, गहपित, प्ररिय-साबको विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसित मृत्तवागो पयत-पाणि बोस्सग्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो । ग्रयं वृच्चिति, गहपित, कागसम्पदा ।

B. 378, R. 67 १०. "कतमा च, गहपित, पञ्जासम्पदा ? प्रभिज्ञाविसमलीभाभिभूतेन, गहपित, चेतसा विहरन्तो प्रकिञ्चं करोति, किञ्चं
प्रपाधिति । प्रकिञ्चं करोत्तो किञ्चं प्रपराधेन्तो यसा च सुसा च
धंसित । व्यापादाभिभूतेन, गहपित, चेतसा विहरन्तो प्रकिञ्चं करोति,
किञ्चं प्रपराधित । प्रकिञ्चं करोन्तो किञ्चं प्रपराधेन्तो यसा च सुसा
च धंसित । धीनिमद्धाभिभूतेन, गहपित, चेतसा विहरन्तो प्रकिञ्चं
करोति किञ्चं प्रपराधित । प्रकिञ्चं करोन्तो किञ्चं प्रपराधेन्तो यसा
च सुसा च धंसित । उद्धञ्चकुक्जुञ्चाभिभूतेन, गहपित, चेतसा विहरन्तो
प्रक्षिञ्चं करोति, किञ्चं प्रपराधित । प्रकिञ्चं करोन्तो किञ्चं प्रपरा25 थेन्तो यसा च सुसा च धंसित । विचिक्तिः प्रकिञ्चं प्रपराविहरन्तो प्रकिञ्चं करोति, किञ्चं प्रपराधित । प्रकिञ्चं करोन्तो
किञ्चं प्रपराधेन्तो यसा च सुसा च धंसित ।

११. "स खो सो, गहराति, प्ररियसावको अभिज्ञाविसमलोभो वित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा अभिज्ञाविसमलोभो चित्तस्स अ उपिक्कलेसं पजहति । ब्यापादो चित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा ब्यापादं चित्तस्स उपिक्कलेसं पजहित । धीनिमद्धं चित्तस्स उपिक्कलेसं ति, इति विदित्वा धीनिमद्धं चित्तस्स उपिक्कलेसं पजहित । उद्धच्चकुक्कुच्चं चित्तस्स उपिक्कलेसं ति, इति विदित्वा उद्धच्चकुक्कुच्चं चित्तस्स उपिक्कलेसं ति, इति विदित्वा उद्धच्चकुक्कुच्चं चित्तस्स उपिक्कलेसं पजहित । विचिक्तिच्छा चित्तस्स उपिक्कलेसं उपिक्कलेसं ति, इति विदित्वा विचिक्तिच्छां चित्तस्स उपिक्कलेसं उपिक्तलेसं उपिक्तलेसं ।

१२. "यतो च सो, गहपति, श्रिरयसावकस्से प्रभिज्झाविसमलोभो चित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा प्रभिज्झाविसमलोभो
चित्तस्स उपिक्कलेसो एहीनो होति । व्यापादो चित्तस्स उपिक्कलेसो
ति, इति विदित्वा व्यापादो चित्तस्स उपिक्कलेसो एहीनो होति । 10
थीनिमद्धं चित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा थीनिमद्धं चित्तस्स
उपिक्कलेसो पहीनो होति । उद्धच्चकुक्चुच्चं चित्तस्स उपिक्कलेसो
ति, इति विदित्वा उद्धच्चकुक्चुच्चं चित्तस्स उपिक्कलेसो पहीनो होति ।
विचिक्तच्छा चित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा विचिक्त्च्छा
चित्तस्स उपिक्कलेसो ति, इति विदित्वा विचिक्त्च्छा
चित्तस्स उपिक्कलेसो पहीनो होति । ग्रयं बुच्चित, गहपित, ग्रिय- 15
सावको महापञ्जो प्रथुपञ्जो आपातदसो पञ्जासम्पन्नो । ग्रयं
वुच्चित, गहपित, पञ्जासम्पदा । इमेसं हो, गहपित, चतुन्नं घमानं
इन्नानं कन्तानं मनापानं बुल्लभानं लोकिस्म इमे चत्तारो धम्मा पिटेलाभाग्र संवत्तिन ।

B. 379

१३. "स खो सो, गहपति, अरियसावको उट्टानिविरियाधि- 20 गतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्खतेहि धिम्मकेहि धम्म- लढेहि चत्तारि पत्तकम्मानि' कत्ता होति । कतमानि चत्तारि ? इघ गहपति, अरियसावको उट्टानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरि- चितेहि सेदाविक्खतेहि धम्मकेहि धम्मलढेहि अत्तानं सुखेति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति । मातापितरो सुखेति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति । प्रतायाधिकम्मकरपोरिसे सुखेति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति । इदमस्स पठमं ठानगते" होति पत्तगतं आयतनसो परिभृतं ।

१. प्ररियसावको – रो० । २. प्रापाबदसो – सी०, स्था०, रो० । ३. कम्मानि – रो० । ४. ठानं गर्त – स्था०, रो० ।

B. 380

१४. "पुन च परं, गहपति, ग्ररियसावको उद्घानविरियाधि-गतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाबिक्खत्तिह धिम्मकेहि धम्मलद्धेहि या ता होन्ति ग्रापदा ग्रम्मितो वा उदकतो वा राजतो वा चोरतो वा ग्राप्ययतो वा दायादतो वा, तथारूपासु ग्रापदासु परियोधाय संवत्तति । उ सोरिय ग्रत्तानं करोति । इदमस्स दुतियं ठानगतं होति पत्तगतं ग्रायतनसो परिभुत्तं ।

१५. "पुन च परं, गहपति, अरियसावको उद्घानविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्खत्तेहि धम्मिकेहि धम्मलढेहि पञ्चबर्तिक कत्ता होति – ञातिबन्ति, अतिथिबाँल, पुज्बपेतबाँल, राज-10 बर्लि, देवताबाँल । इदमस्स तितयं ठानगतं होति पत्तगतं आयतनसो परिभत्तं ।

१६. "पुन च परं, गहपति, अरियसावको उट्टानिविरियाधिगतेहि
भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्सतेहि धिम्मकेहि धम्मलद्धेहि ये
ते समणब्राह्मणा मदप्यमादा पटिविरता खन्तिसोरच्चे निविट्टा एक
मत्तानं दमेन्ति, एकमत्तानं समेन्ति, एकमत्तानं परिनिब्बापेन्ति, तथारूपेसु समणब्राह्मणेसु उद्धिगकं दन्त्रियणं पतिट्टापेति सोबिग्गकं सुखविपाकं सग्गसवत्तनिकं । इदमस्स चतुत्थ ठानगत होति पत्तगतं
ग्रायतनसो परिभृतं ।

१७. "स खो सो, गहपित, अरियसावको उट्टानीविरियाधि20 गतेहि भोगेहि बाहाबलपिरिचितेहि सेदाविनखत्तेहि धिम्मकेहि धम्मलढेहि इमानि चत्तारि पत्तकम्मानि कत्ता होति । यस्स कस्सचिन,
गहपित, अञ्जात्र इमेहि चतूहि पत्तकम्मेहि भोगा परिचखयं गच्छिन्ति, इमे
बुच्चिन्ति, गहपिति, भोगा अद्वानगता अपत्तगता अनायतनसो परिभुत्ता ।
यस्स कस्सचिन, गहपिति, इमेहि चतूहि पत्तकम्मेहि भोगा परिचखयं
25 गच्छिन्ति, इमे बुच्चिन्ति, गहपिति, भोगा ठानगता पत्तगता आयतनसो
परिभृत्ता ति ।

"भूता भोगा भता भच्चा, वितिण्णा ग्रापदासु मे । उद्धग्गा दिक्सणा दिन्ना, ग्रायो पञ्चवली कता । उपद्विता सीलवन्तो, सञ्जाता ब्रह्मचारयो ।।

१. ० मोर्गेहि - रो० । २. वत्तन्ति - रो० । ३. मटा - स्या० । ४. पञ्चवर्ति - रो० ।

15

B. 381

R. 69

"यदत्थं भोगं इच्छेस्य, पण्डितो घरमावसं। सो मे प्रत्यो प्रनृप्पत्तो, कतं प्रनृतापियं।। "एतं प्रनृस्सरं मच्चो, प्ररियधम्मे ठितो नरो। इघेव नं पसंसन्ति, पेच्च सम्मे प्रमोदती" ति।।

२. ग्रानण्यसूत्तं

- श्रथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्तं खो अनाथपिण्डिकं गहपति भगवा एतदवीच –
- २. "चत्तारिमानि, गहपित, सुखानि अधिगमनीयानि गिहिना कामभोगिना कालेन कालं समयेन समयं उपादाय । कतमानि चत्तारि ? ग्रत्यसुखं, भोगमुखं, आनण्यसुखं, अनवज्जसुखं ।
- ३. "कतमं च, गहपित, अत्थिसुखं? इघ, गहपित, कुलपुत्तस्स भोगा होन्ति उट्टानिविरियाधिगता³ बाहाबलपरिचिता सेदाविक्षत्ता धिम्मका धम्मलद्धा । सो 'भोगा मे अत्थि उट्टानिविरियाधिगता बाहा-बलपरिचिता सेदाविक्षत्ता धिम्मका धम्मलद्धा' ति अधिगच्छिति सुख, अधिगच्छिति सोमनस्सं । इदं वुच्चिति, गहपित, अत्थिसुखं।
- ४. "कतमं च, गहपित, भोगमुखं ? इघ, गहपित, कुलपुत्तो उट्टानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविष्ठत्तिहि धिम्मलदेहि धिम्मलदेहि परिभुञ्जित पुञ्जानि च करोति । सो उट्टानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविष्ठतेहि धिम्मकेहि धम्मलदेहि परिभुञ्जामि पुञ्जानि च करोमी ति प्रधिगच्छित सुखं, 20 प्रधिगच्छिति सोमनस्सं । इदं वुच्चित, गहपित, भोगसुखं ।
- ५. "कतमं च, गहपित, ग्रानण्यसुखं ? इघ, गहपित, कुलपुत्तो न कस्सचि किञ्चि घारेति अप्पं वा बहुं वा । सो न कस्सचि किञ्चि घारेमि अप्पं वा बहुं वा ति अधिगच्छिति सुखं, अधिगच्छिति सोमनस्सं । इदं बुच्चित, गहपित, आनण्यसुखं ।

१. ग्रयो – रो० । २. श्रनणसुखं – सी०, स्वां०, रो० । ३. उट्टानवीरियाधिगता – म० । ४. भोगे च मुञ्जति – रो० । ५. इदमस्स – रो० । म०२–१०

10

25

६. "कतमं च, गहपित, अनवज्जपुखं? इघ, गहपित, अरिय-सावको अनवज्जेन कायकम्मेन समन्नागतो होति, अनवज्जेन वचीकम्मेन समन्नागतो होति, अनवज्जेन मनोकम्मेन समन्नागतो होति । सो अनवज्जेनिम्ह कायकम्मेन समन्नागतो, अनवज्जेन वचीकम्मेन समन्ना-उ गतो, अनवज्जेन मनोकम्मेन समन्नागतो ति अधिगच्छिति सुखं, अधि-गच्छिति सोमनस्सं । इदं वुच्चिति, गहपिति, अनवज्जपुखं । इमानि खो, गहपित, चलारि सुखानि अधिगमनीयानि गिहिना कामभोगिना' कालेन कालं समयेन समयं उपादाया ति ।

> "म्रानष्यमुखं ञात्वान", म्रथो म्रत्थिमुखं परं'। भुञ्जं भोगमुखं मच्चो, ततो' पञ्जा विपस्सति । "विपस्समानो जानाति, उभो भोगे सुमेषसो । म्रतवज्जमुखस्सेतं, कलं नाग्वति' सोळिसि'' ति ।।

३. ब्रह्मसुत्तं

१. "सन्नद्वाकािन, भिक्खवे, तानि कुलािन येसं पुतानं माता-पितरो अञ्झागारे पूजिता होन्ति । सपुट्वाचिंग्यकािन, भिक्खवे, तािन ३. ३३२ 15 कुलािन, येसं पुतानं मातािपतरो अञ्झागारे पूजिता होित्त । सपुट्व-देवतािन, भिक्खवे, तािन कुलािन येसं पुतानं मातािपतरो अञ्झागारे पूजिता होन्ति । साहुनेय्यकािन, भिक्खवे, तािन कुलािन येसं पुत्तानं मातािपतरो अञ्झागारे पूजिता होन्ति ।

> २. "ब्रह्मा ति, भिक्खवे, मातापितूनं" एतं ग्रधिवचनं । 20 पुड्वाचिरया ति, भिक्खवे, मातापितून एतं ग्रधिवचनं । पुड्वदेवता ति, भिक्खवे, मातापितूनं एतं ग्रधिवचनं । ग्राहुनेय्या ति, भिक्खवे, मातापितूनं एतं ग्रधिवचनं । तं किस्स हेतु ? बहुकारा, भिक्खवे, मातापित्ररो, पुत्तानं ग्रापादका पोसका इमस्स लोकस्स दस्सेतारो ति ।

"ब्रह्मा ति मातापितरो, पुब्बाचरिया ति बुच्चरे । स्राहुनेय्या च पुत्तानं, पजाय ग्रनकम्पका ।।

मोशिना – रो॰। २. करवान – रो॰। ३. सरे – रो॰। ४. तथो – रो॰। ५. नग्यति – रो॰। ६ सपुळ्यदेवानि – स्या॰। ७. मातापितुम्नं – सी॰, रो॰। ५. पुळ्य-देवा – सी॰, स्या॰।

"तस्मा हि ने नमस्सेय्य, सक्करेय्ये व पण्डितो । स्रप्नेन ग्रष्ये पानेन, वत्येन सयनेन च । उच्छादनेन न्हापनेन, पादानं घोवनेन च ।। "ताय नं पारिचरियाय, मातापितूसु पण्डिता । इघेव नं पसंसन्ति, पेच्च सम्मे पमोदती" ति ।।

४. निरयसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? पाणातिपाती होति, भ्रदिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये ति ।

> "पाणातिपातो ग्रदिन्नादानं, मुसाबादो च बुच्चति । परदारगमनं चा पि, नप्पसंसन्ति पण्डिता" ति ।।

५. रूपसूत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? रूपप्पमाणो रूपप्पसन्नो, घोसप्पमाणो घोसप्पसन्नो, लूखप्पमाणो लूखप्पसन्नो, घम्मप्पमाणो घम्मप्पसन्नो – इमे स्रो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्मि ति ।

"ये च रूपे पमाणिसु", ये च घोसेन झन्वमू । छन्दरागवसूपेता, नाभिजानन्ति ते जना ।। "झज्झत्तं च न जानाति, बहिद्धा च न पस्सति । समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वृद्ध्ति ।। "झज्झत्तं च न जानाति, बहिद्धा च विपस्सति । बहिद्धा फलदस्सावी, सो पि घोसेन वृद्ध्ति ।। "झज्झत्तं च पजानाति, बहिद्धा च विपस्सति । विनीवरणदस्सावी, न सो घोसेन वृद्धती" ति ।।

R 71

B. 383

15

20

१. ते - रो० । २-२. सक्करेव्याम - रो० । ३. मयो - रौ० । ४. च मोदती -रो० । ४. कामेसु सिच्छाचारो - रो० । ६-६. क्येन पासिसु - सी०, स्या०, रो० । ७-७. न ते जानन्ति तं जनं - सी०, स्या०, रो० ।

10

B. 384

६. सरागसूत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पूगाला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चतारो ? सरागो. सदोसो. समोहो. समानो - इमे खो, भिक्खवे, वत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ति ।

रजनीयेम्, पियरूपाभिनन्दिनो । 'सारता ग्रावता सत्ता, बढ़ा बड्डेन्ति "रागजं दोसजं चा पि . मोहजं चापविद्दस³। करोन्ताकुसलं कम्मं, सविघातं "ग्रविज्जानिवृता पोसा, ग्रन्धभूता ग्रचक्लुका। यथा घम्मा तथा सन्ता, न तस्सेवं ति सञ्जरे" ति ।।

७. ब्रहिराजसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन सावित्थयं ग्रञ्जतरो भिक्ख अहिना दट्टो काल दुतो होति । अथ खो सम्बहला भिक्ख येन भगवा तेनपसङ्कामस्"; उपसङ्कामत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसी-दिस । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख भगवन्तं एतदवीच - "इध, 15 भन्ते, सावत्थियं ग्रञ्ञतरो भिक्ख ग्रहिना दट्टो कालङ्कतो" ति ।

२. "न हि नन सो, भिक्खवे, भिक्ख चत्तारि ग्रहिराजकलानि मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्ख चत्तारि ग्रहिराज-कुलानि मेर्त्तेन चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्ख ग्रहिना दृष्टी कालक्दरेय्य । कतमानि चत्तारि ? विरूपक्लं ग्रहिराजकूलं, एराप्श्रं 20 अहिराजकुलं, छब्यापुत्तं अहिराजकुलं, कण्हागोतमकं अहिराजकुलं। न हि नून सो भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकूलानि मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि म्रहिराज-कलानि मेत्तेन चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे. भिक्ख ग्रहिना दडो कालङ्करय्य ।

१ भ्रथम - सी॰, स्था॰, रो॰। २-२ रागज च दोसजंच - रो॰। ३. वापि म्नविद्दस् - स्या०; चापि० - रो०। ४. दुस्बुद्य - स्या०, रो०। ५५-५. नस्सेवन्ति - सी०। ६. कालकतो - स्या॰, रो॰ । ७. तेनपसङ्कमि - रो॰। ८. ह - सी॰, स्या॰, रो॰ । E. मेत्तं - रीo I

R 73

15

B 385

३. "ग्रनुजानामि, भिक्खवे, इमानि चत्तारि ग्रहिराजकुलानि मेत्तेन किरतुं ग्रत्तगुत्तिया ग्रत्तरवसाय ग्रत्तपरिताया ति ।

> "विरूपवर्षेहि में मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि में । छब्यापुत्तेहि में मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ।। "ग्रपादकेहि में मेत्तं, मेत्तं विष्यदकेहिं में । चतुप्पदेहि में मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि में ।। "मा मं ग्रपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको"। मा मं चतुप्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुप्पदो ।। "सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे मूता च कैवला । सब्बे भद्रानि पस्सन्तु. मा कठ्चि पापमागमा ।।

"ग्रप्पमाणो बुढो, ग्रप्पमाणो धम्मो, ग्रप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सिरिसपानि अहिविच्छिका सतपदी उण्णनाभी सरबू मसिका।

"कता में रक्खा, कता में परित्ता । पटिक्कमन्तु भूतानि । सोहंनमो भगवतो, नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं" ति ।

द्र. देवदत्तसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते प्रचिरपक्कन्ते देवदत्ते । तत्र खो भगवा देवदत्तं आरब्भ भिक्खू आम-न्तेसि – "अत्तवधाय, भिक्खने, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उद-पादि । पराभवाय, भिक्खने, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।
- २. "संय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, परा- 20 भवाय फलं देति; एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभ-सक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।
- भी स्थायापि, भिक्खवे, बेळु अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति; एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसकार- 25 सिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसकारसिलोको उदपादि ।

१: रो॰ पोल्बके नित्न । २. विपादकेहि – सी॰, स्वा॰, रो॰ । ३. दिपादको – सी॰, स्वा॰, रो॰ । ४. किञ्चि – स्वा॰ । ३. सरीवपानि – म॰ ।

४. "संय्यवापि, भिक्सवे, नळी अत्तवधाय फलं देति, परा-भवाय फलं देति; एवमेव सो, भिक्सवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभ-सक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

५. सेय्यथापि, भिक्खवे, अस्सतरी अत्तवधाय गव्मं गण्हाति, पराभवाय गव्मं गण्हाति; एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको, उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कार-सिलोको उदपादी ति ।

> "फलं वे कर्दील हन्ति, फलं वेळुं फलं नळं। सक्कारो कापुरिसंहन्ति, गब्भो ग्रस्सतरि यथा" ति ।।

६. पधानसुत्तं

- १. "बत्तारिमानि, भिक्खवे, पघानानि । कतमानि बत्तारि ? संवरप्पधानं, पहानप्पधानं, भावनाप्पधानं, अनुरक्खणाप्पधानं । कतमं च, भिक्खवे, संवरप्पधानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु अनुप्पधानं पापकानं ॥. 396 अकुसलानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमिति विरियं आरभिति । इदं वृच्चति, भिक्खवे, सवरप्पधानं ।
 - २. "कतमं च, भिक्खवे, पहानप्पधानं ? इध, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नानं पापकानं श्रकुसतानं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमिति विरियं ग्रारभिति वित्तं पमण्हाति पदहति । इदं वृच्चिति, भिक्खवे, पहानप्पधानं ।
 - ३. "कतमं च, भिक्खवे, भावनाप्पधानं ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनुष्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं जनेति वायमिति विरियं प्रारभित चित्तं पमण्हाति पदहति । इदं बुच्चिति, भिक्खवे, भावनाप्पधानं ।
 - ४. "कतमं च, भिक्खवे, अनुरक्खणाप्पधानं ? इघ, भिक्खवे, श्रिक्खु उप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं ठितिया असम्मोसाय भिय्योभावाय वेपुत्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पगण्हाति पदहति । इदं वुच्चित, भिक्खवे, अनुरक्खणाप्पधानं । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि पधानानी ति ।

"संबरो च पहानं च, भावना अनुरम्खणा। एते पथाना चत्तारो, देसितादिच्चवन्युना। योेहिभिक्खुइधातापी,खर्यदुक्खस्स पापुणे'''तिं।।

१०. श्रधम्मिकसूत्तं

१. "यस्मि, भिक्खवे, समये राजानो अधिम्मका होन्ति, राजायुत्ता पि तस्मि समये अधिम्मका होन्ति । राजायुत्तेसु अधिमकेसु 5
ब्राह्मणगहपतिका पि तस्मि समये अधिम्मका होन्ति । ब्राह्मणगहपतिकेसु अधिम्मकेसु नेगमजानपदा पि तस्मि समये अधिम्मका होन्ति ।
नेगमजानपदेसु अधिम्मकेसु विसमं चित्त्मसुरिया परिवत्तन्ति । विसमं
चन्दिमसुरियेसु परिवत्तन्तेसु विसमं नक्सत्तानि तारकरूपानि परिवत्तन्ति । विसमं नक्सतेसु तारकरूपेसु परिवत्तन्तेसु विसमं रित्तन्दिवा ।
परिवत्तन्ति । विसमं र्तातन्दिवसु परिवत्तन्तेसु विसमं रात्तन्दिवा ।
परिवत्तन्ति । विसमं मासद्धमासेसु परिवत्तन्तेसु विसमं जतुसंबन्धरा परिवत्तन्ति । विसमं अतुसंबच्छरेसु परिवत्तन्तेसु विसमं वाता वायन्ति
स्वसामं अपञ्जसा । विसमं वातेसु वायन्तेसु विसमेसु अपञ्जससु
देवता परिकुपिता भवन्ति । देवतासु परिकुपितासु देवो न सम्मा धारं ।
अनुप्पवेच्छति । देवे न सम्मा धारं अनुप्पवेच्छन्ते विवसमपाकानि'
सस्सानि भवन्ति । विसमपाकानि, भिक्षवे, सस्सानि मनुस्सा परिभूञ्जन्ता अप्पायुका होन्ति दुव्बण्णा च वस्त्रवाधा च ।

२. "यस्मि, भिक्खवं, समये राजानो धम्मिका होन्ति, राजायुत्ता पि तस्मि समये धम्मिका होन्ति । राजायुत्तेमु धम्मिकेमु ब्राह्माण- 20
गहपतिका पि तस्मि समये धम्मिका होन्ति । ब्राह्माणगहपतिकेमु धम्मिकेमु नेगमजानपदा पि तस्मि समये धम्मिका होन्ति । नेगमजानपदेमु
धम्मिकेमु समं चन्दिमसुरिया परिवत्तन्ति । समं चन्दिमसुरियेमु परिवत्तन्तेमु समं नक्खत्तानि तारकरूपानि परिवत्तन्ति । समं नक्खत्तेमु
तारकरूपेमु परिवत्तन्तेमु समं रितिन्दवा परिवत्तन्ति । समं रिति- 25
न्दिवेमु परिवत्तन्तेमु सम मासद्धमासा परिवत्तन्ति । समं मासद्धमासेमु

१. ये - स्था॰, रो॰ । २-२. पापुणाति - रो॰ । ३. राजयुत्ता - स्या॰, राजपुत्ता -रो॰ । ४. विसमं - स्था॰, रो॰ । ५. विसमयाकीनि - सी॰, स्था॰, रो॰ । ६. च दुब्बता च - स्था॰, रो॰ ।

R. 76

B. 388 15

परिवत्तन्तेसु समं उतुसंबच्छरा परिवत्तन्ति । समं उतुसंबच्छरेसु परि-वत्तन्तेसु समं वाता वायन्ति समा' पञ्जसा । समं वातेसु वायन्तेसु समेसु पञ्जसेसु देवता प्रपरिकृषिता भवन्ति । देवतासु प्रपरिकृषितासु देवो सम्मा धारं अनुप्पवेच्छति । देवे सम्मा धारं अनुप्पवेच्छन्ते सम-प्रपाकानि सस्सानि भवन्ति । समपाकानि, भिक्खवे, सस्सानि मनुस्सा परिभुञ्जन्ता दीषायुका च होन्ति वण्णवन्तो च बलवन्तो च अप्पावाधा चा ति ।

"गुन्नं चे तरमानानं, जिम्हं गच्छिति पुङ्गवो ।
सक्वा ता जिम्हं गच्छिन्ति, नेत्ते जिम्हं गते सित ।।
"एवमेव मनुस्सेमु, यो होति सेट्टसम्मतो ।
सो चे ग्रथममं चरित, राजा चे होति ग्रथमिको ।।
"गुन्नं चे तरमानान, उजुं गच्छिति पुङ्गवो ।
सक्वा ता उजुं गच्छिन्ति, नेत्ते उजुंगते सित ।।
"एवमेव मनुसेस्मु, यो होति सेट्टसम्मतो ।
सो सचे धम्मं चरित, पगेव इतरा पजा ।
सक्वा रट्टं मुखंसेति, राजा चे होति धम्मको" ति ।।

तस्सुद्दान

पत्तकम्मं म्रानष्यको³, सब्रह्मनिरया* रूपेन पञ्चम । सरागम्रहिराजा देवदत्तो, पघानं म्रघम्मिकेन चा ति ।।

अपण्णकवग्गो

१. पघानसुतं

१. "चतूहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रपण्ण-कप्पटिपदं पटिपन्नो होति, योनि चस्स ग्रारद्वा होति ग्रासवानं खयाय ।

र सम - स्या०, रो०। २-२ सो वेब - सी०,रो०; सो वे - स्या०। ३ धनणको -सी०, रो०, प्रक्षना - स्या०। ४-४ सबहुत्वारी निरत ० - रो०। ४. सरागप्रहिना - स्या०; सरागमहिन्द - रो०। ६. धरणणकारिषद - स्या०; धरणकार्त परिषद - रो०।

B 389

10

कतमेहि चतुहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, बहुस्सुतो होति, ब्रारद्धविरियो होति, पञ्जावा होति । इमेहि खो, भिक्खवे, चतुहि धम्मेहि समझागतो भिनल् अपण्णकप्पटिपदं पटिपन्नो होति, योनि चस्स भारद्वा होति भासवानं खयाया" ति ।

२. सम्माविद्विसत्तं

१. "चत्हि, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अपण्णक- 5 प्पटिपदं पटिपन्नो होति, योनि चस्स आरद्धा होति आसवानं खयाय । कतमेहि चतुहि ? नेक्सम्मवितक्केन, ग्रब्यापादवितक्केन, ग्रविहिसा-वितन्केन, सम्मादिद्विया - इमेहि खो, भिन्खवे, चतुहि धम्मेहि समन्ना-गतो भिक्ल अपण्णकप्पटिपदं पटिपन्नो होति, योनि चस्स आरद्धा होति ग्रासवानं खयाया" ति ।

३. सप्पुरिससुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो ग्रसप्पुरिसो वेदि-तब्बो । कतमेहि चतूहि ? इध, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसो यो होति परस्स अवण्णो तं अपुद्रो पि पातु करोति, को पन वादो पुद्रस्स ! पुट्रो खो पन पञ्हाभिनीतो ब्रहापेत्वा ब्रलम्बित्वा परिपुरं वित्थारेन परस्स भवण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवे, भ्रसप्परिसो भ्रयं 15 भवंति।

२. "पुन च परं, भिक्लवे, ग्रसप्पुरिसो यो होति परस्स वण्णो तं पुट्टो पि न पातु करोति, को पन वादो अपुट्टस्स ! पुट्टो खो पन पञ्हाभिनीतो हापेत्वा लम्बित्वा ग्रपरिपूरं ग्रवित्य।रेन परस्स वण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसो श्रयं भवं ति ।

३. "पून च परं, भिक्खवे, असप्पृरिसो यो होति अत्तनो अवण्णो तं पूट्टो पि न पातु करोति, को पन बादो अपुटुस्स ! पुट्टो स्रो पन पञ्हाभिनीतो हापेरवा लम्बित्वा अपरिपूरं प्रवित्थारेन अत्तनो अवण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्सवे, ग्रसप्पृरिसो ग्रयं भवं ति ।

१. प्रसम्बेत्वा - स्या०; ग्रसम्पेत्वा - रो०।

B. 390

४. "पुन च परं, भिक्खवे, असप्पुरिसो यो होति झत्तनो वण्णो तं अपुट्टो पि पातु करोति, को पन वादो पुट्टस्स ! पुट्टो खो पन पञ्हा-भिनीतो अहापेत्वा अलिम्बत्वा परिपूरं वित्यारेन अत्तनो वण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवे, असप्पुरिसो अयं भवं ति । इमेहि खो, 5 भिक्खवे, चतृहि अम्मेहि समन्नागतो असप्पुरिसो वेदितब्बो ।

५. "चतूहि, भिक्सवे, धन्मेहि समन्नागतो सप्पृरिसो वेदितब्बो । कतमेहि चतूहि ? इम, भिक्सवे, सप्पृरिसो यो होति परस्स भ्रवण्णो तं पुट्ठो पि न पातु करोति, को पन वादो अपुट्ठस्स ! पुट्ठो सो पन पञ्हाभिनीतो हापेत्वा लिम्बत्वा भ्रपरिपूरं भ्रवित्थारेन परस्स भ्रवण्णं ।० भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्सवे, सप्पृरिसो भ्रयं भवं ति ।

- ६. "पुन च परं, भिक्खवें, सप्पृरिसो यो होति परस्स वण्णो तं अपुट्टो पि पातु करोति, को पन वादो पुटुस्स ! पुट्टो खो पन पञ्हा-भिनीतो अहापेत्वा अलम्बित्वा परिपूरं वित्वारेन परस्स वर्ण्ण भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवें, सप्पृरिसो अयं भवं ति ।
- ७. "पुन च परं, भिक्खवे, सप्पुरिसो यो होति ग्रत्तनो अवण्णो तं अपुट्टो पि पातु करोति, को पन वादो पुट्टस्स ! पुट्टो खो पन पञ्हा-भिनीतो अहापेत्वा अलम्बित्वा परिपूरं वित्थारेन अत्तनो अवण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवे, सप्पुरिसो अयं भवं ति ।
- द. "पुन च परं, भिक्खवें, सप्पुरिसो यो होति अत्तनो वण्णो 20 तं पुट्ठो पि न पातु करोति, को पन वादो अपुट्टस्स ! पुट्ठो खो पन पञ्हाभिनीतो हापेत्वा लम्बित्वा अपरिपूरं अवित्थारेन अत्तनो वण्णं भासिता होति । वेदितब्बमेतं, भिक्खवें, सप्पुरिसो अयं भवं ति । इमेहि खो, भिक्खवें, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो सप्पुरिसो वेदितब्बो ।
- ६. "संद्रयथापि, भिक्खवे, वधुका यञ्जदेव राँत वा दिवं वा आवा का वा क्षेत्र का निर्माण पञ्चपद्वित होति सस्सुया पि ससुरे पि सामिके पि अन्तमसो दासकम्मकरपोरिसेसु। सा अपरेन समयेन संवासमन्वाय विस्सासमन्वाय सस्सुं पि ससुरे पि सामिकं पि एवमाह 'अपेब, किं पन तुम्हें जानाया' ति! एवमेव खो, भिक्खवे, हघेकच्ची भिक्खु यञ्जदेव राँत वा दिवं वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो

१. दिवसं - स्था॰, रो॰।

होति, तावदेवस्स तिब्बं हिरोत्तप्यं पञ्चपट्टितं होति चिक्खूसु भिक्खुनीसु उपासकेसु उपासकासु अन्तमसो आरामिकसमण्ड्देसेसु । सो अपरेन समयेन संवासमन्वाय विस्सासमन्वाय आविश्यं पि उपञ्झायं पि एव-माह – 'अपेथ, किं पन तुम्हे जानाथा' ति ! तस्मातिह, भिनखवे, एवं सिक्खितब्बं – 'अपुनागतवधुकासमेन चेतसा विहरिस्सामा' ति । उ एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खतब्बं" ति ।

४. पठमग्रमासुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, श्रम्मानि । कतमानि चत्तारि ? सीलगं, समाधियां , पञ्ञामं, विमुत्तमं – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि श्रम्मानी" ति ।

५. दुतियद्मगासूत्तं

"चत्तारिमानि, भिनखने, ग्रग्गानि । कतमानि चत्तारि १ 10 в 391
 रूपमां, वेदनागां, सञ्जागां, भवगां – इमानि खो, भिनखने, चत्तारि
 ग्रग्गानी" ति ।

६. कुसिनारसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा कृतिनारायं विहरित उपवत्तने मल्लानं सालवने अन्तरेने यमकसालानं परिनिब्बानसमये। तत्र खो भगवा भिक्खू श्रामन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो 15 पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच —
- २. "सिया खो पन, भिक्खने, एकभिक्खुस्स पि कङ्क्षा वा विमित वा बुढे वा धम्मे वा सङ्घे वा मग्गे वा पिटपदाय वा, पुच्छव, भिक्खने, मा पच्छा विप्यिटसारिनो अहुनत्य 'सम्मुखीभूतो नो सत्या अहोसि, नासक्खिम्ह भगवन्तं सम्मुखा पिटपुष्टिक्तुं'' ति । एवं वृत्ते ते भिक्ख 20 तुष्ट्री अहेसुं । दुतियं पि लो भगवा भिक्खू आमन्तेसि "सिया लो पन, भिक्खने, एकभिक्खुस्स पि कङ्क्षा वा विमित वा बुढे वा धम्मे वा सङ्घे वा मग्गे वा पिटपदाय वा, पुच्छव, भिक्खने, मा पच्छा विप्यटि-

१. मङ्गानि - री०। २. समावनां - सी०, स्वा०; समावङ्गं - री०। ३. मन्तरे --

B 392 15

20

सारिनो ग्रहवत्य - 'सम्मुखीभूतो नो सत्था ग्रहोसि, नासविखम्ह भगवन्तं सम्मुखा पटिपुच्छितुं" ति । दुतियं पि खो ते भिक्खू तुण्ही श्रहेसं। ततियं पि खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि – "सिया खो पन, भिक्खवे, एकभिक्खुस्स पि कङ्का वा विमति वा बुढे वा धम्मे वा सङ्को उ वा मग्गे वा पटिपदाय वा, पुच्छथ, भिक्खवे, मा पच्छा विप्पटिसारिनो ग्रहवत्य - 'सम्मुखीभृतो नो सत्या ग्रहोसि, नासक्खिम्ह भगवन्तं सम्मुखा पटिपुच्छितं''' ति । ततियं पि खो ते भिक्ख तुण्ही अहेस्ं ।

३. ग्रथ खो भगवा भिक्ख ग्रामन्तेसि - "सिया खो पन, भिक्खवे, सत्युगारवेन पि न पुच्छेय्याच, सहायको पि, भिक्खवे, 10 सहायकस्स ग्रारोचेतु" ति । एवं वृत्ते ते भिक्खू तुण्ही ग्रहेसुं । ग्रथ लो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच - "ग्रच्छरियं, भन्ते, ग्रब्भतं, भन्ते ! एवं पसन्नो ग्रहं, भन्ते ! नत्थि इमस्मि भिक्खुसङ्को एकभिक्ख्स्स पि कह्ना वा विमति वा बुद्धे वा धम्मे वा सङ्क्षे वा मगो वा पटिपदाय वा" ति।

४. "पसादा खो त्वं, ग्रानन्द, वदेसि । ञाणमेव हेत्थ, म्रानन्द, तथागतस्स - 'नित्थ इमिर्स भिक्खुसङ्को एकभिक्खस्स पि कह्ना वा विमित वा बुद्धे वा धम्मे वा सङ्घे वा मगो वा पटिपदाय वा'। इमेसं हि. ग्रानन्द, पञ्चन्नं भिक्खसतानं यो पच्छिमको भिक्ख सो सोता-पस्रो सर्वितिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो" ति ।

७. ग्रचिन्तेय्यसत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, ग्रचिन्तेय्यानि, न चिन्तेतब्बानिः यानि चिन्तेन्तो उम्मादस्स विघातस्स भागी ग्रस्स । कतमानि चत्तारि ? बद्धानं, भिक्खवे, बद्धविसयो ग्रचिन्तेय्यो, न चिन्तेतब्बो: यं चिन्तेन्तो उम्मादस्स विघातस्स भागी ग्रस्स । झायिस्स, भिक्खवे, झानविसयो ग्रचिन्तेय्यो. न चिन्तेतब्बो; यं चिन्तेन्तो उम्मादस्स विघातस्स भागी 25 ग्रस्स । कम्मविपाको, भिक्खवे, ग्रचिन्तेय्यो, न चिन्तेतळ्ळो: यं चिन्तेन्तो उम्मादस्स विघातस्स भागी बस्स । लोकचिन्ता, भिक्खवे, ग्रचिन्तेय्या, न चिन्तेतब्बा: यं चिन्तेन्तो उम्मादस्स विधातस्स भागी ग्रस्स । इमानि

25

स्रो, भिक्सवे, चत्तारि प्रचिन्तेच्यानि, न चिन्तेतब्बानि; यानि चिन्तेन्तो उम्मादस्स विघातस्स भागी प्रस्मा' ति ।

द. दक्लिणसूत्तं

- १. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, दिक्खणा विसुद्धियो । कतमा चतस्सो ? प्रत्थि, भिक्खवे, दिक्खणा दायकतो विसुञ्झति, नो पटि-ग्गाहकतो; प्रत्थि, भिक्खवे, दिक्खणा पटिग्गाहकतो विसुञ्झति, नो ऽ दायकतो; प्रत्थि, भिक्खवे, दिक्खणा नेव दायकतो विसुञ्झति, नो पटिग्गाहकतो; प्रत्थि, भिक्खवे, दिक्खणा दायकतो चेव विसुञ्झति पटिग्गाहकतो च ।
- २. "कथं च, भिक्खवं, दिक्खणा दायकतो विसुज्झति, नो पटिग्गाहकतो ? इघ, भिक्खवं, दायको होति सीलवा कल्याणघम्मो; 10 पटिग्गाहका होन्ति दुस्सीला पापघम्मा । एवं खो, भिक्खवं, दिक्खणा दायकतो विसुज्झति, नो पटिग्गाहकतो ।
- ३. "कथं च, भिक्खवं, दिवलणा पिटम्गाहकतो विसुज्झिति, नो दायकतो? इघ, भिक्खवं, दायको होति दुस्सीलो पापघम्मो;पिट-ग्गाहका होन्ति सीलवन्तो कल्याणघम्मा। एवं खो, भिवखवं, दिवखणा 15 पिटग्गाहकतो विसुज्झिति, नो दायकतो।
- ४. "कथं च, भिक्खवं, दिक्खणा नेव दायकतो विसुज्झित, नो पिटग्गाहकतो ? इस, भिक्खवं, दायको होति दुस्सीलो पापधम्मो; पिटग्गाहका पि होन्ति दुस्सीला पापधम्मा । एवं खो, भिक्खवं, दिक्खणा नेव दायकतो विसुज्झित, नो पिटग्गाहकतो ।
- ५. "कथं च, भिक्खवे, दिक्खणा दायकतो चेव विसुज्झिति पटिग्गाहकतो च? इघ, भिक्खवे, दायको होति सीलवा कल्याणघम्मो; पटिग्गाहका पि होन्ति सीलवन्तो कल्याणघम्मा। एवं खो, भिक्खवे, दिक्खणा दायकतो चेव विसुज्झित पटिग्गाहकतो च। इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो दिक्खणा विसुद्धियों" ति।

R. 82

B. 394

६. वणिग्जमुसं

- १. अथ खो श्रायस्मा सारिपुतो येन भगवा तेनुपसङ्क्रिमः; उपसङ्क्रिमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता छेदगामिनी उ होति ? को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता न यथाधिप्पाया होति ? को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता यथाधिप्पाया होति ? को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता यथाधिप्पाया होति ? को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता पराधिप्पाया होती" ति ?
 - २. "इघ, सारिपुत, एकच्चो समणं वा ब्राह्मणं वा जपसङ्कमित्वा पवारित – 'वदतु', भन्ते, पच्चयेना' ति । सो येन पवारिति तं न देति । सो चे ततो चुतो इत्थत्तं ब्रागच्छिति, सो यञ्जदेव विणज्जं पयोजेति, सास्स होति छेदगामिनी ।
- ३. "इघ पन, सारिपुत्त, एकच्चो समणं वा ब्राह्मणं वा उपसङ्कमित्वा पवारेति – 'वदतु, भन्ते, पच्चयेना' ति । सो येन पवारेति तं यथाधिप्पायं न देति । सो चे ततो चुतो इत्थत्तं ध्रागच्छति, सो यञ्जदेव वणिञ्जं पयोजेति, सास्स न होति यथाधिप्पाया ।
- ४. "इध पन, सारिपुत्त, एकच्चो समणं वा ब्राह्मणं वा उपसङ्कः
 मित्वा पवारेति 'वदतु, भन्ते, पच्चयेना' ति । सो येन पवारेति तं
 यथाषिप्पायं देति । सो चे ततो चुतो इत्यनं प्रागच्छति, सो यञ्जदेव विण्ज्जं पयोजेति, सास्स होति यथाषिप्पाया ।
- ५. "इघ, सारिपुत्त, एकच्चो समणं वा ब्राह्मणं वा उपसङ्कः मित्वा पवारेति – 'वदतु, भन्ते, पच्चयेना' ति । सो येन पवारेति तं पराधिप्पायं देति । सो चे ततो चुतो इत्थत्तं ग्रागच्छति, सो यञ्जदेव 25 वणिज्जं पयोजेति, सास्स होति पराधिप्पाया ।
 - ६. "ब्रयं खो, सारिपुत्तं, हेतु ध्रयं पच्चयो, येन मिघेकच्यस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता खेदगामिनी होति । द्ययं पन, सारिपुत्त, हेतु द्रयं पच्चयो,येन मिघेकच्यस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता न यद्या-

१ ययाचिपायं - सी०। २. वद - स्या , रो०।

षिप्पाया होति । अयं खो पन, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो, येन मिघे-कच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता यथाषिप्पाया होति । अयं पन, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो, येन मिघेकच्चस्स तादिसा व विणज्जा पयुत्ता पराषिप्पाया होती" ति ।

१०. कम्बोजसुत्तं

१. एकं समयं भगवा कोसम्बियं विहरित घोसिताराभे । अथ ऽ खो म्रायस्मा म्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिः; उपसङ्क्ष्मित्वा भगवन्तं म्राभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो म्रायस्मा म्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मातुगामो नेव सभायं निसीदति, न कम्मन्तं पयोजेति, न कम्बोजं गच्छती'' ति ? 10

"कोधनो, आनन्द, मातुगामो; इस्सुकी, आनन्द, मातुगामो; मच्छरी, आनन्द, मातुगामो; दुप्पञ्चो, आनन्द, मातुगामो – अयं खो, आनन्द, हेतु अयं पच्चयो, येन मातुगामो नेव सभायं निसीदित, न कम्मन्तं पयोजेति, न कम्बोजं गच्छती" ति ।

श्रपण्णकवस्मो श्रद्धमो ।

R. 83

B. 395

20

तस्सुद्दानं

पधानं विद्विसप्पुरिसवधुका, द्वे च होन्ति अग्गानि । 15 कुसिनारअचिन्तेय्या , दिक्खणा च विणिष्णा कम्बोर्ज ति ।।

६. मचलवग्गो

१. पाणातिपातसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो यथाअतं निक्खत्तो एवं निरसे। कतमेहि चतूहि? पाणातिपाती होति, अदिझादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति – इमेहि सो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समझागतो यथाअतं निक्खत्तो एवं निरसे।

समझ - रो० । २. कम्मोचं - स्वा०, रो० । ३-३. पवानविद्विष्णपूरिस-वयुक्त्रव्येव - रो० । ४. कुसिनाराय प्राथिनितं - स्वा०; कुसिनार प्राथिनितं - रो० । ४-४. विश्ववाय - स्वा०, रो० । ६. कम्मोचेन क्लो - स्वा०; कम्मोचेन च क्लो - रो० ।

R. 84

B. 396

२. "चतूहि, भिक्खने, धम्मोहि समक्षागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सन्मे । कतमीहि चतूहि ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति, मिदक्षा-दाना पिटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, मुसाबादा पिटिविरतो होति – इमेहि खो, भिक्खने, चतूहि धम्मीहि समक्षागतो अथाभतं निक्खितो एवं सन्में" ति ।

२. मुसावादसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथांभतं निविखत्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसवाचो होति, सम्फणवापी होति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये ।

२. "चतूहि, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे । कतमेहि चतूहि ? मुसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्प-लापा पटिविरतो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे" ति ।

३. ग्रवण्णारहसुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खने, घम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरसे । कतमेहि चतूहि ? अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा अवण्णा- रहस्स वण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा वण्णारहस्स अवण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने पसादं उप-दंसेति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने प्रणसादं उपदंसेति इमेहि सो, भिक्खने, चतूहि धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खतो एवं निरसे ।
- "चतूहि, भिक्खते, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे । कतमेहि चतूहि ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स अवण्णं भासति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासति, ²⁵ अनुविच्च परियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने अप्पसादं उपदंसति

१. पिसुणावाची - रो॰ ।

B 397

15

अनुविच्च परियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने पसादं उपदंसीत - इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे" ति ।

४. कोधगरसुत्तं

१. "चत्हि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतौ यथाभतं निक्खितो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? कोधगरु होति न सद्धम्मगरु, भक्खगरु होति न सद्धम्मगरु, लाभगरु होति न सद्धम्मगरु, सक्कारगरु होति न ऽ सद्धम्मगरु – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खतो एवं निरये ।

२. "चतूहि, भिक्सवे, घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविस्तो एवं सगो । कतमेहि चतूहि ? सढम्मगरु होति न कोघगरु, सढम्मगरु होति न मक्सगरु, सढम्मगरु होति न नाभगरु, सढम्मगरु होति न १० सक्कारगरु – इमेहि सो, भिक्सवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविस्तो एवं सगो" ति ।

५. तमोतमसूत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोक-रिम । कतमे चतारो ? तमो तमपरायणो, तमो जोतिपरायणो, जोति तमपरायणो, जोति जोतिपरायणो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो तमो होति तमपरायणो ? इस, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो नीचे 'कुले 'पच्चाजातो होति - चण्डाल-कुले वा वेनकुले वा नेसादकुले वा रचकारकुले वा पुक्कुसकुले वा दिलहे अप्पन्नपानभोजने कसिरवृत्तिके, यत्य कसिरेत घासच्छादो लब्भित । सो च होति दुब्बण्णो दुर्हिसको भोकोटिमको बव्हावाघो काणो वा २० कुणी वा खञ्जो वा पक्खहतो वा, न लाभी अन्नस्स पानस्स वत्यस्स यानस्स मालागन्धविलेपनस्स सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन दुज्वरितं चरति, मनसा दुज्वरितं वरति, वाचाय दुज्वरितं वरति, मनसा दुज्वरितं वरित्वा, मनसा द्वारितं वरित्वा, मनसा दुज्वरितं वरित्वा, मनसा दुज्वरितं वरित्वा, मनसा दुज्यरितं वरित्वा, मनसा द्वारितं वरित्वा, मनसा स्वारितं वरित्वा स्वारितं वरित्वारितं वरित्वा

१-१. नीचकुले - स्या० ।

ष०२-१२

चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उप-पज्जिति । एवं खो, भिक्खवे, पूमालो तमो होति तमपरायणो ।

३. "कथं च, भिक्खवे, पूमालो तमो होति जोतिपरायणो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो नीचे कुले पच्चाजातो होति - चण्डाल-5 कुले वा वेनकुले वा नेसादकुले वा रथकारकुले वा पुक्कूसकुले वा दलिहे अप्पन्नपानभोजने कसिरवृत्तिके, यत्थ कसिरेन घासच्छादो लब्भितः; सो च होति दुब्बण्णो दुइसिको ग्रोकोटिमको बव्हाबाधो काणो वा कृणी वा खञ्जो वा पक्खहतो वा न लाभी अन्नस्स पानस्स वत्थस्स यानस्स मालागन्धविलेपनस्स सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन सूचरितं 10 चरति, वाचाय सुचरितं चरति, मनसा सुचरितं चरित । सो कायेन सूचरितं चरित्वा, वाचाय सूचरितं चरित्वा, मनसा सूचरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जित । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो तमो होति जोतिपरायणो ।

R 398

25

४. "कयं च, भिक्खवे, पूग्गलो जीति होति तमपरायणो ? 15 इध, भिक्लवे, एकच्चो पूग्गलो उच्चे कुले पच्चाजातो होति - खत्तिय-महासालकुले वा ब्राह्मणमहासालकुले वा गहपतिमहासालकुले वा म्रह्ने महद्भने महाभोगे पहृतजातरूपरजते पहुतवित्तृपकरणे पहृतधन-धक्ने: सो च होति ग्रभिरूपो दस्सनीयो पासादिको परमाय वण्ण-पोक्खरताय समन्नागतो. लाभी ग्रन्नस्स पानस्स वत्थस्स यानस्स माला-20 गन्धविलेपनस्स सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन दुच्चरितं चरित, वाचाय दुच्चरितं चरित, मनसा दुच्चरितं चरित । सो कायेन दुच्चरितं चरित्वा, वाचाय दुच्चरितं चरित्वा, मनसा दुच्चरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जति । एवं खो. भिक्खवे, पूगालो जोति होति तमपरायणो ।

प्र. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो जोति होति जोतिपरायणो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पूगालो उच्चे कूले पच्चाजातो होति - खत्तिय-महासालकुले वा बाह्मणमहासालकुले वा गहपतिमहासालकुले वा प्रक्रे महद्धने महाभोगे पहुतजातरूपरजते पहुतवित्तूपकरणे पहुत्ववनध्यक्ते: सो च होति श्रमिरूपो दस्सनीयो पासादिको परमाय वण्णपोबस्वरताय अध्यानिक समित्रागतो, लाभी अञ्चल्स पानस्स वत्यस्स यानस्स मालागन्धविलेपनस्स

१. उप्पज्जति – रो० ।

सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन सुचरितं चरित, वाचाय सुचरितं चरित, मनसा सुचरितं चरित । सो कायेन सुचरितं चरित्वा, वाचाय सुचरितं चरित्वा, मनसा सुचरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगितं सम्मं लोकं उपपज्जित । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो जोति होति जोतिपरायणो । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना क लोकर्तिस" ति ।

६. ग्रोणतोणतसूत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खते, पुग्गला तन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? भ्रोणतोणतो, भ्रोणतुण्णतो, उण्णतोणतो, उण्णतुण्णतो । इमे खो, भिक्खते, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म" ति ।

७. पुत्तसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । 10 B. 399 कतमे चत्तारो ? समणमचलो, समणपुण्डरीको, समणपदुमो, समणेसु समणसुखमालो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सेखो होति पाटिपदो ; अनुत्तरं योगक्खेमं पत्थयमानो विहरित । सेय्ययापि, भिक्खवे, रञ्जो खित्तयस्स मुद्धाविसत्तस्स 15 8.67 जेट्टो पुत्तो प्राभिसेको अनिशिस्त्तो मचलप्पत्तो ; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु सेखो होति पाटिपदो, अनुत्तरं योगक्खेमं पत्थयमानो विहरित । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ।

३. "कथं च, भिक्खवं, पुगालो समणपुण्डरीको होति? इघ, भिक्खवं, भिक्खु आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति 20 विद्वेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति, नो च खो अट्ठ विमोक्खे कायेन फुसित्वा विहरति। एवं खो, भिक्खवं, पुगालो समणपुण्डरीको होति।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणपदुमो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमूर्त्ति पञ्ञाविमूर्ति 23

१. पटिपदो – स्या०, रो० । २. ग्रमिसेको – स्या०, रो० । ३. विमोले – रो० । -४, फस्सित्वा – सी०. रो० ।

B. 400

R. 88

विद्वेव धम्मे सयं ग्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरित, ग्रट्ट च विमोक्से कार्येन फुसित्वा विहरित । एवं स्रो, भिक्ष्यवे, पुग्गलो समणपदुमो होति ।

प्र. "कथं च, भिक्खवे, प्रगालो समणेसु समणसुखुमालो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु याचितो व बहुलं चीवरं परिभुञ्जित, अप्पं अया-चितो; याचितो व बहलं पिण्डपातं परिभुञ्जति, अप्पं अयाचितो; याचितो व बहलं सेनासनं परिभुञ्जति, ग्रप्पं ग्रयाचितो; याचितो व बहलं गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारं परिभुञ्जति, ग्रप्पं ग्रयाचितो । येहि स्तो पन सब्बह्मचारीहि सद्धि विहरति, त्यस्सै मनापेनेव बहलं काय-10 कम्मेन समुदाचरन्ति, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहुलं वचीकम्मेन समदाचरित, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहुलं मनोकम्मेन समुदा-चरन्ति, ग्रप्पं ग्रमनापेन; मनापंयेव बहुलं उपहारं उपहरन्ति, ग्रप्पं भ्रमनापं । यानि खो पन तानि वेदयितानि पित्तसमद्भानानि वा सेम्ह-समुद्रानानि वा वातसमुद्रानानि वा सन्निपातिकानि वा उतुपरिणामजानि 15 वा विसमपरिहारजानि वा ग्रोपक्किमकानि वा कम्मविपाकजानि वा. तानि पनस्स[े]न बहुदेव उप्पज्जन्ति । ग्रप्पाबाधो होति । चतुन्नं झानानं म्राभिचेतिसकानं दिट्टधम्मसूखविहरानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छ-लाभी अकसिरलाभी, आसवानं खया अनासवं चेतोविमत्ति पञ्जा-विमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रिभञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पर्ण विहरति । 20 एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणेसु समणसुखुमालो होति ।

६. "यं हि तं, भिक्सवे, सम्मा वदमानो वदेय्य समणेसु समण-सुलुमालो ति, ममेव तं, भिक्सवे, सम्मा वदमानो वदेय्य समणेसु समण-सुलुमालो ति । ग्रहं हि, भिक्सवे, याचितो व बहुलं चीवरं परिभुञ्जामि, ग्रप्पं ग्रयाचितो; याचितो व बहुलं पिण्डपातं परिभुञ्जामि, ग्रप्पं ग्रया-25 चितो; याचितो व बहुलं सेनासनं परिभुञ्जामि, ग्रप्पं ग्रया-25 चितो; याचितो व बहुलं सेनासनं परिभुञ्जामि, ग्रप्पं ग्रया-वितो । येहि लो पन भिक्चूहि ति बिहरामि ते मे भनापेनेव बहुलं कायकम्मेन समुदाचरित, ग्रप्पं ग्रमनापेन; मनापेनेव बहुलं वचीकम्मेन समुदाचरित्त, ग्रप्पं ग्रमनापेन; मनापेनेव बहुलं मनोकम्मेन समुदाचरित्त,

१. त्यास्स - रो॰ । २-२. तानस्स - स्या॰, रो० । ३. मम - रो० ।

प्रपा प्रमनापेन; मनापंयेव बहुले उपहार उपहरित्त, प्रपा प्रमनापं । यानि स्रो पन तानि वेदियतानि पित्तसमुद्रानानि वा सेम्हसमुद्रामानि वा वातसमुद्रानानि वा सिप्तपातिकानि वा उतुपरिणामणानि वा विसम-परिहारणानि वा श्रोपक्किमकानि वा कम्मविपाकजानि वा, तानि में न बहुदेव उपपञ्जन्ति । ग्रप्पावाधोहमस्मि । चतुन्नं स्रो पनिस्म झानानं उ प्राप्तिचेतिसकानं विद्वयम्मसुर्वविहारानं निकामलाभी प्रकिच्छनाभी प्रकिसरान्। स्राप्तानं स्था प्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति विदेव धम्मे सर्वं प्रसिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरामि ।

७. "यं हि तं, भिक्खवे, सम्मा बदमानो बदेय्य समणेसु समण-सुखुमालो ति, ममेव तं, भिक्खवे, सम्मा बदमानो बदेय्य समणेसु 10 B 401 समणसुखुमालो ति । इमें खो, भिक्खवे, बत्तारो पुग्गला सन्तो संविष्ण-माना लोकोंस्म" ति ।

द्र. संयोजनसूत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविजमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? समणमचलो, समणपुण्डरीको, समणपदुमो, समणेषु समणस्लुमालो ।

२. "कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु तिष्णं संयोजनानं परिक्खया सोतापन्नो होति प्रवि-निपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति ? इध 20 भिक्खवे, भिक्खु तिष्णं संयोजनानं परिक्खया, रागदोसमोहानं तनुला सकदागामी होति, सिकदेव इमं लोकं आगन्त्वा दुक्खस्सन्तं करोति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति ।

४. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो समणपदुमो होति ? इघ, भिक्खवं, भिक्खु पञ्चकं भ्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया भ्रोप- 25 पातिको होति तत्य परिनिब्बायी अनावत्तिषम्मो तस्मा सोका । एवं स्तो, भिक्खवं, पुग्गलो समणपदुमो होति ।

१. स्या॰, रो॰ पोत्वकेसु नत्वि ।

B. 402

R.90

५. "क्यें च, भिक्खने, पुगालो समणेसु समणसुबुमालो होति ? इस, भिक्खने, भिक्खु धासवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जा-विमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । एवं खो, भिक्खने, पुगालो समणेसु समणसुबुमालो होति । इसे खो, 5 भिक्खने, चतारो पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

६. सम्मादिद्विसुत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्सवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोक-स्मि । कतमे चत्तारो ? समणमचलो, समणपुण्डरीको, समणपदुमो, समणेसु समणसुखुमालो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ? इघ, 10 भिक्खवे, भिक्खु सम्मादिट्ठिको होति, सम्मासङ्कप्पो होति, सम्मावाचो होति, सम्माकम्मन्तो होति, सम्मात्राजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मासित होति, सम्मासमाधि होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ।

इ. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति? इघ, 15 भिक्खवे, भिक्खु सम्मादिट्टिको होति, सम्मासञ्जूष्यो होति, सम्मावाचो होति, सम्माकमम्तो होति, सम्माभ्राजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मासित होति, सम्मासमाधि होति, सम्माञाणी होति, सम्माविमृत्ति' होति, नो च खो अट्ट विमोक्खे कार्येन फुसित्वा विहरित । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो समणपटुमो होति? इष, भिक्खवे, भिक्ख सम्मादिट्टिको होति ...पे०... सम्माविमृत्ति होति, श्रष्टु च विभोक्खे कायेन फुसित्वा विहरति। एवं खो, भिक्खवे, पुगालो समणपटुमो होति।

४. "कयं च, भिक्खवे, पुगालो समणेसु समणसुबुमालो होति ? इब, भिक्खवे, भिक्खु याचितो व बहुलं चीवरं परिमुञ्जिति, म्रापं झया-चितो ... पे ०... यं हि तं, भिक्खवे, सम्मा वदमानो वदेय्य समणेसु समण-सुबुमालो ति, ममेव तं, भिक्खवे, सम्मा वदमानो बदेय्य समणेसु समण-

१. सम्मासती – सी०। २. सम्मासमाधी – सी०। ३. सम्माविमृती – सी०।

मुखुमालो ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

१०. सन्धमुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चतारो ? समणमचलो, समणपुण्डरीको, समणपदुमो, समणेसु समणसुखुमालो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सेखो होति ग्रप्यत्तमानसो, अनुत्तरं योगक्खेमं पत्थयमानो विहरति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो समणमचलो होति ।

३. "कथं च, भिक्सवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति ? इध, भिक्सवे, भिक्सु पञ्चसु उपादानक्सन्धेमु उदयब्बयानुपस्सी विह- 10 रति — 'इति रूपं, इति रूपस्स ममुदयो, इति रूपस्स अत्स्यङ्गमो; इति वेदना ... पे०... इति सञ्जा ... पे०... इति सङ्ख्यारा ... पे०... इति विञ्ञाणं, इति विञ्ञाणस्स समुदयो, इति विञ्ञाणस्स अत्यङ्गमो' ति; नो च स्रो अट्ट विमोक्से कायेन फुसित्वा विहर्रति । एवं स्रो, भिक्सवे, पुग्गलो समणपुण्डरीको होति ।

४. "कथं च, भिक्खने, पुग्गलो समणपदुमो होति ? इघ, भिक्खने, भिक्खु पञ्चसु उपादानक्वत्येषु उदयब्बयानुपस्सी विहरति — 'इति रूपं, इति रूपस्स समुदयो, इति रूपस्स अत्यङ्गमो; इति वेदना ... पे०... इति सञ्जा ... पे०... इति सङ्क्षारा ... पे०... इति विञ्ञाणं, इति विञ्ञाणस्स समुदयो, इति विञ्ञाणस्स अत्यङ्गमो ति, श्रष्ट 20 ह.९। च विमोक्खे कायेन फुसित्वा विहरति । एवं खो, भिक्खने, पुग्गलो समणपदमो होति ।

५. "कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो समणेसु समणसुख्मालो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु याचितो व बहुलं चीवरं परिभुञ्जति, श्रप्यं भ्रया-चितो ... पे०... ममेव तं, भिक्खवे, सम्मा वदमानो वदेय्य समणेसु 25 समणसुख्मालो ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविण्ज-माना लोकस्मि" ति ।

मचलवगा नवमा ।

१. मत्यगमी - रो॰ ।

B. 404

तस्सुद्दानं

पाणातिपातो च मुसा, श्रवण्णकोधतमोणता । पुत्तो संयोजनं चेव, दिट्टि खन्धेन ते दसा ति ।।

१०. असुरवरगो

१. ग्रसुरसुत्तं

१. "बत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्म । कतमे चत्तारो ? असुरो असुरपरिवारो, असुरो देवपरिवारो, देवो 5 असुरपरिवारो, देवो देवपरिवारो ।

- २. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो अमुरो होति अमुरपरिवारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति पापधम्मो, पिन्सा पिस्स होति दुस्सीला पापधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो असुरो होति असुरपरिवारो ।
- ३. "कथ न, भिक्खने, पुग्गलो असुरो होति देवपरिवारो ?
 इथ, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति पापधम्मो, परिसा च स्वस्स होति सीलवती कल्याणघम्मा । एवं खो, भिक्खने, पुग्गलो असुरो होति देवपरिवारो ।
- ४. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो देवो होति ग्रमुरपरिवारो ? 2 15 इध, भिक्तवं, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति कल्याणघम्मो, परिसा च स्वस्स होति दुस्सीला पापघम्मा । एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो देवो होति ग्रमुरपरिवारो ।
 - ४. "कथं च, भिक्खने, पुग्गलो देवो होति देवपरिवारो ? इभ, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति कल्याणधम्मो, परिसा पिस्स व्होति सीलवती कल्याणधम्मा । एवं खो, भिक्खने, पुग्गलो देवो होति, देवपरिवारो । इमे खो, भिक्खने, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकांम" ति ।

१ पाणातिपाता - रो०। २. मन्नो - रो०।

R. 93

२. यठमसमाधिसूत्री

१. "चत्तादोमें, भिक्खने, पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकार्सम । कतमे चत्तारो ? इम, भिक्खने, एकज्चो पुगालो लामी होति अज्झत्तं चेतोसमयस्स, न लामी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय । इम पन, भिक्खने, एकज्चो पुगालो लामी होति अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, न लामी अज्झत्तं चेतोसमयस्स । इम पन, भिक्खने, एकज्चो पुगालो ज न चेव लामी होति अज्झत्तं चेतोसमयस्स न च लामी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय । इम पन, भिक्खने, एकज्चो पुगालो लामी चेव होति अज्झत्तं चेतोसमयस्स न च लामी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय । इम पन, भिक्खने, एकज्चो पुगालो लामी चेव होति अज्झत्तं चेतोसमयस्स लामी च अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय । इमे खो, भिक्खने, चतारो पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकार्सम" ति ।

३. दृतियसमाधिसूत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खने, पुमाला सन्तो संविण्जमाना 10 B. 405 लोकिरिम । कतमे चतारो ? इघ, भिक्खने, एकच्चो पुमालो लाभी होति प्रज्ञसत्तं चेतोसमयस्स, न लाभी प्रधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय । इघ पन, भिक्खने, एकच्चो पुमालो लाभी होति प्रधिपञ्ञाधम्म-विपस्सनाय, न लाभी अज्ञसत्तं चेतोसमयस्स । इघ पन, भिक्खने, एकच्चो पुमालो तचेव लाभी होति प्रज्ञसत्तं चेतोसमयस्स । इघ पन, भिक्खने, एकच्चो पुमालो तचेव लाभी होति प्रज्ञसत्तं चेतोसमयस्स न च लाभी अधिपञ्जा- 15 धम्मविपस्सनाय । इघ पन, भिक्खने, एकच्चो पुमालो लाभी चेव होति प्रज्ञसत्तं चेतोसमयस्स लाभी च प्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय ।

२. "तत्र, भिक्कवे, य्वायं पुग्गलो लाभी होति अज्झत्तं चेतो-समयस्स न लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्कवे, पुग्गलेन अज्झत्तं चेतोसमये पतिद्वाय अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय योगो करणीयो। 20 सो अपरेन समयेन लाभी चेव होति अज्झत्तं चेतोसमयस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्मविप्रसनाय।

३. "तत्र, भिक्खने, य्वायं पुग्गलो लाभी ग्रधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय न लाभी ग्रज्झत्तं चेतोसमयस्स, तेन, भिक्खने, पुग्गलेन ग्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय पतिद्वाय ग्रज्झत्तं चेतोसमये योगो करणीयो। 25 सो ग्रपरेन समयेन लाभी चेव होति ग्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसम्बद्धस्य।

१. यायं - री० ।

^{#02-13}

४. "तत्र, भिक्खवे, व्यायं पुगलो न चेव लाभी अञ्झत्तं चेतोसमयस्स न च लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्खवे, पुगलेन
तेसंयेव कुसलानं धम्मानं पटिलाभाय अधिमत्तो छन्दो च वायामो च
उस्साहो च उस्सोव्ही च अप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जं च करणीयं।

5 सेव्यथापि, भिक्खवे, प्रावित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा तस्सेव चेलस्स
वा सीसस्स वा निब्बापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साह च उस्सोव्हिं च अप्पटिवानि च सित च सम्पजञ्जं च करेव्य; एवमेव खो,
भिक्खवे, तेन पुगलेन तेसंयेव कुसलानं धम्मानं पटिलाभाय अधिमत्तो

10 च सम्पजञ्जं च कायामो च उस्साहो च उस्सोन्ही च अप्पटिवानी च सितं

वेतोसमयस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय।

५. "तत्र, भिक्सले, ख्वायं पुग्गलो लाभी चेव होति' अञ्झत्तं चेतोसमथस्स लाभी च अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्सले, पुग्गलेन तेसुयेव कुसलेसु धम्मेसु पितद्वाय उत्तरिर आसवानं खयाय योगो 15 करणीयो । इमे खो, भिक्सवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो सविज्जमाना लोकस्मिं ति ।

४. ततियसमाधिसूत्तं

- १. "बत्तारोमं, भिक्खवं, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंम । कतमं चतारो ? इघ, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो लाभी होति झज्झत्तं चेतोसमयस्स, न लाभी अविपञ्जाधम्मविपस्सनाय । इघ पन, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो लाभी होति अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय, न लाभी अज्झतं चेतोसमयस्स । इघ पन, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो न' चेव' लाभी होति अज्झतं चेतोसमयस्स न च लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय । इघ पन, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो लाभी चेव होति अज्झतं चेतोसमयस्स न च लाभी आधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय । इघ पन, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो लाभी चेव होति अज्झतं चेतोसमयस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय ।
 - २. "तत्र, भिक्खवं, य्वायं पुग्गलो लाभी ग्रज्झत्तं चेतोसमधस्स न लाभी ग्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्खवं, पुग्गलेन य्वायं

B. 406

R. 94

25

१. तस्म तस्त्रेव – सी॰, स्वा॰ । २. सति – रो॰ । ३.स्या॰, रो॰ पोत्पकेसु नित्य । ४. उत्तर्रि – सी॰, स्या॰, रो॰ । १–५. नेव – स्या॰ ।

पुगालो लाभी प्रविषञ्जाधम्मविपस्सनाय सो उपसङ्क्षीमत्वा एवमस्स वचनीयो — 'कथं नु खो, प्रावुसो, सङ्खारा दटुब्बा ? कथं सङ्खारा सम्मसितब्बा ? कथं सङ्खारा विपस्सितब्बा' ति ? तस्स सो यथादिष्ठं यथाविदितं व्याकरोति — 'एवं खो, प्रावुसो, सङ्खारा दटुब्बा, एवं सङ्खारा सम्मसितब्बा, एवं सङ्खारा विपस्सितब्बा' ति । सो अपरेन समयेन उ लाभी चेव होति अज्ञसत्तं चेतोसमथस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय ।

३. "तत्र, भिक्खने, य्वायं पुग्गलो लाभी ग्राधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय न लाभी अञ्चल्तं चेतोसमथस्म, तेन, भिक्खने, पुग्गलेन य्वायं पुग्गलो लाभी अञ्चल्तं चेतोसमथस्स सो उपसङ्क्षमित्वा एवमस्स 10 वचनीयो — 'कथं नृ खो, ग्रानुसो, चित्तं सण्ठपेतत्वं ? कथं चित्तं सिन्नसादेतव्वं ? कथं चित्तं एकोदि कातव्वं ? कथं चित्तं समादहा-तव्वं' ति ? तस्स सो यथादिट्टं यथाविदितं व्याकरोति — 'एवं खो, ग्रानुसो, चित्तं सण्ठपेतव्वं, एवं चित्तं सिन्नसादेतव्वं, एवं चित्तं एकोदि कातव्वं', एवं चित्तं समादहातव्वं' ति । सो अपरेन समयेन लाभी चेव 15 होति ग्राधपञ्जाधम्मविपस्सनाय लाभी च श्रञ्झतं चेतोसमथस्स ।

४. "तत्र, भिक्खते, व्यायं पुग्गलो न चेव लाभी अज्झतं चेतो-समयस्स न च लाभी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्खते, पुग्गलेन व्यायं पुग्गलो लाभी चेव अज्झतं चेतोसमयस्स लाभी च अधिपञ्ञा-धम्मविपस्सनाय सो उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो — 'कयं नु खो, 20 आवुसो, चित्तं सण्ट्येतब्बं? कथं चित्तं सिन्नसादेतब्बं? कथं चित्तं एकोदि कातब्बं? कथं चित्तं सापदादातब्बं? कथं सङ्क्षारा दट्टब्बा? कथं सङ्क्षारा सम्मसितब्बा? कथं सङ्क्षारा विपस्सितब्बा' ति? तस्स सो यथाविद्दं यथाविदितं ब्याकरोति — 'एवं खो, आबुसो, चित्तं सण्ठ-पेतब्बं, एवं चित्तं सिम्मसितब्बं, एवं चित्तं एकोदि कातब्बं, एवं चित्तं व्य सङ्क्षारा विपस्सितब्बा' ति। सो अपरेन समयेन लाभी चेव होति अज्ञतः चेतिसमयस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय।

४. "तत्र, भिक्खवे, स्वायं पुग्गलो लाभी चेव होति अज्झतं चेतोसमधस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय, तेन, भिक्खवे, ३०

B. 407

R. 95

पुम्मलेन तेसु वेव कुसलेसु धम्मेसु पतिद्वाय उत्तरि श्रासवानं खयाय योगो करणीयो । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंम'' ति ।

४. ख्वालातसूत्तं

- "चत्तारोमे, भिनस्रवे, पुग्गला सन्तो संविज्जसाना लोकिस्म ।
 कतमे चत्तारो ? नेवत्तिहिताय पिटपन्नो नो परिहताय, परीहताय पिट-पन्नो नो अत्तिहिताय, अत्तिहिताय पिटपन्नो नो परिहताय, अत्तिहिताय चेव' पिटपन्नो परिहताय च
- २. "संय्ययापि, भिक्खवे, खवालातं उभतो पदित्तं, मज्झे गृथगतं, नेव गामे कट्ठत्थं फरित न अरञ्जे, तथुपमाहं, भिक्खवे, 10 इमं पुग्गलं वदामि य्वायं पुग्गलो नेवसहिताय पटिपन्नो नो पर्रहिताय ।
- ३. "तत्र, भिक्खवे, य्वायं पुग्गलो परिहताय पटिपन्नो नो अत्तिहिताय, अयं इमेसं द्विमं पुग्गलानं अभिक्कन्ततरो च पणीततरो च । तत्र, भिक्खवे, य्वायं पुग्गलो अत्तिहिताय पटिपन्नो नो परिहताय, अयं इमेसं तिष्णं पुग्गलो अत्तिहिताय च पणीततरो च । तत्र, भिक्खवे, ।
 ध्वायं पुग्गलो अत्तिहिताय चेव पटिपन्नो परिहिताय च, अयं इमेसं चतुन्नं पुग्गलानं अमो च सेट्टो च । मोक्खों च उत्तमो च पवरो च ।
- ४. "सेय्यचािंग, भिक्खने, गना खीरं, खीरम्हा दिध, दिधम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सिंप, सिंपम्हा सिंप्यमण्डो' तत्य झम्ममक्खायितः; एवमेन खो, भिक्खने, य्वायं पुरालो झत्तिहिताय चेन पटिपन्नो परिहताय व ज, अयं इमेसं चतुकां पुगालानं झम्मो च सेट्ठो च पामोक्खो च उत्तमो च पतरी च । इमे खो, भिक्खने, चतारो पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकाँस्म" ति ।

६. रागविनयसुत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्सवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? अत्तहिताय पटिपन्नो नो परहिताय, परहिताय पटि-

B. 408

R. 96

१. च - सी॰, स्वा॰, रो॰। २. मोक्सो - रो॰। ३. सप्पिमण्डो सप्पिमण्डो -

B. 409

पन्नो नो अत्तहिताय, नेवत्तहिताय पटिपन्नो नो परहिताय, अत्तहिताय चेव पटिपन्नो परहिताय च।

२. "कथं च, भिक्खवं, पूरगलो भत्तहिताय पटिपन्नो होति नो परहिलाय ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो अत्तना रागविनयाय पटिपन्नो होति, नो परं रागविनयाय समादपेति; श्रत्तना दोसविनयाय 5 पटिपन्नो होति. नो परं दोसविनयाय समादपेति: ग्रसना मोहविनयाय पटिपन्नो होति, नो परं मोहविनयाय समादपेति । एवं खो, भिनखवे, पूग्गलो अत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताय।

३. "कथं च, भिक्खवे, पूग्गलो परहिताय पटिपन्नो होति, नो ग्रत्तहिताय ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पूमालो ग्रत्तना न रागविनयाय 10 पटिपन्नो होति, परं रागविनयाय समादपेति: अत्तना न दोसविनयाय पटिपन्नो होति, परं दोसविनयाय समादपेति: ग्रत्तना न मोहविनयाय पटिपन्नो होति, परं मोहविनयाय समादपेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो परहिताय पटिपन्नो होति, नो अत्तहिताय ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तहिताय पटिपन्नो होति, 15 नो परहिताय ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो ब्रत्तना न रागविनयाय पटिपन्नो होति, नो परं रागविनयाय समादपेति; श्रत्तना न दोसविनयाय पटिपन्नो होति, नो परं दोसविनयाय समादपेति; श्रत्तना न मोहविनयाय पटिपन्नो होति, नो परं मोहनिनयाय समादपेति । एवं खो, भिनखने, पूगालो नेवत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताय ।

पू. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो अत्तहिताय चेव' पटिपन्नो होति परहिताय च ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो अत्तना च राग-विनयाय पटिपन्नो होति, परं च रागविनयाय समादपेति; अत्तना च दोसविनयाय पटिपन्नो होति. परं च दोसविनयाय समादपेति: अत्तना च मोहविनयाय पटिपन्नो होति, परं च मोहविनयाय समादपेति । 25 एवं खो. भिक्खवे, पुगालो अत्तहिताय चेव पटिपन्नो होति परहिताय च । इमे खो. भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

१. न - रो०। २. च - स्था॰, रो॰।

20

R. 98

७. सिप्पनिसन्तिसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंम । कतमे चत्तारो ? अत्तिहताय पटिपन्नो नो परिहताय, परीहताय पटि-पन्नो नो अत्तिहताय, नेवत्तिहताय पटिपन्नो नो परिहताय, अत्तिहताय चेव पटिपन्नो परिहताय च ।
- ३. 410 ५ २. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो अत्तिहिताय पटिपन्नो होति, नो परिहिताय ? इघ, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो खिप्पनिसन्ती च होति कुसलेसु धम्मेसु, सुतानं च धम्मानं धारकजातिको होति, धातानं च धम्मानं अत्यूपपरिक्खी होति अत्यमञ्जाय धम्मान् धम्मप्टिपन्नो होति; नो च कल्याणवाचो होति कल्याणवाकरणो ग्रेणोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्जापिता, नो च से सन्दस्सको होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं। एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो अत्तिहिताय पटिपन्नो होति, नो परिहताय।
 - ३. "कथं च, भिक्खवे, पुम्मलो परिहृताय पटिपन्नो होति, नो अत्तिहताय ? इम, भिक्खवे, एकच्चो पुम्मलो न हेव खो खिप्पनिसन्ती होति, नो च सत्तिया ? इम, भिक्खवे, एकच्चो पुम्मलो न हेव खो खिप्पनिसन्ती होति, नो च धातानं घम्मानं धत्यूपपित्स्वी होति, नो च ध्रत्यमञ्ञाय धम्मान् भञ्जाय धम्मानुष्यमण्पटिपन्नो होति; कत्याणवाचो च होति कत्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागती विस्सद्वाय अतेलगलाय अत्यस्स विकाणपित्रा, सन्दस्सको च होति समादप्को समुन्तेजको सम्प्रहंसको सबहाचारीनं । एवं खो, भिक्खवे, पुम्मलो परिहताय पटिपन्नो होति, नो अत्तिहताय ।
 - ४. "कथं च, भिनखने, पुग्गतो नेनतिहताय पिटपन्नो होति, नो परिहताय? इघ, भिन्खने, एकच्चो प्रमाने न हेन खो खिप्पनि-उत्तर सन्ती होति कुसलेसु बम्मेसु, नो च सुतानं व्यापक आतिको होति, नो च धातानं बम्मानं अत्यूपपित्स्वी होति, नो च अत्यमञ्जाय धम्म-मञ्जाय धम्मानुषम्मप्यिटपन्नो होति; नो च कत्याणवाचो होति कत्याणवाककरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो निस्सद्वाय अनेलगलाय

पटिपन्नो होति – रो० । २. बतानं – सी०, स्वा०, रो० । ३–३. नेव – रो० ।

B. 411

ब्रत्यस्स विञ्ञापनिया, नो व सन्दरसको होति समादपको समुत्तेजको सम्पर्हसको सब्रह्मवारीनं । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताय ।

प्र. "कथं न, भिक्खवे, पुगालो अत्तिहिताय चेव पिटपन्नो होति परिहृताय च ? इस, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो खिप्पनिसन्ती च होति कृसलेसु धम्मेसु, सुतानं च धम्मानं वारकजातिको होति, धातानं च धम्मानं अत्यूपपित्सती होति अत्यमञ्ञाय धम्ममञ्ञाय, धम्मानुधम्मप्रिटपन्नो होति; कत्याणवाचो च होति कत्याणवाचकरणो पोरिया वाचाय समझागतो विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्जापिनया, सन्दस्सको च होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं । प्रवं खो, भिक्खवे, पुगालो अत्तिहिताय चेव पिटपन्नो होति परिहताय च । इमे खो, भिक्खवे, चतारो पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकहिंसा" ति ।

द. ग्रत्तहितसुत्तं

१. "बत्तारोमे, भिक्खबे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे बत्तारो ? अत्तहिताय पिटपन्नो नो परिहताय, परिहताय पिट-पन्नो नो अत्तिहताय, नेबत्तिहताय पिटपन्नो नो परिहताय, अत्तिहताय 15 बेव' पिटपन्नो परिहताय च । इमे खो, भिक्खवे, बत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म" ति ।

६. सिक्लापदसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? अत्तहिताय पटिपन्नो नो परिहृताय, परिहृताय पटि-पन्नो नो अत्तहिताय, नेवत्तहिताय पटिपन्नो नो परिहृताय, अत्तहिताय 20 चेव पटिपन्नो परिहृताय च ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो धत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परिहताय? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो धत्तना पाणातिपाता पटिविरतो होति, नो परं पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति; ध्रातना ध्रदिन्नादाना पटिविरतो होति, नो परं ध्रदिन्नादाना वेरमणिया समाद- 25

१. सविज्ञमानं - रो० । २. च - स्वा०।

B. 412

पेति; भ्रत्तना कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, नो परं कामेसु-मिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; भ्रत्तना मुसावादा पटिविरतो होति, नो परं मुसावादा वेरमणिया समादपेति; श्रत्तना सुरामेरय-मज्जपमादद्वाना पटिविरतो होति, नो परं सुरामेरयमज्जपमादद्वाना ३ वेरमणिया समादपेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो भ्रत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताय ।

३. "क्यं च, भिक्खवे, पुग्गलो परिहताय पटिपन्नो होति, नो म्रत्तिहताय ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो म्रत्तना पाणातिपाता म्रप्पिटिविरतो होति, परं पाणातिपाता वरमणिया समादपेति; श्रत्तना
 ग्राविन्नादाना म्रप्पिटिविरतो होति, परं म्रदिन्नादाना वेरमणिया समादपेति; श्रत्तना कामेमुमिच्छाचारा अप्पटिविरतो होति, परं कामेमु मिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; श्रत्तना मुसावादा अप्पटिविरतो होति, परं मुसावादा वेरमणिया समादपेति; श्रत्तना सुरामेरयमज्ज पमादहाना ग्रप्पिटिवरतो होति, परं मुरामेरयमज्जपमादहाना वेर मणिया समादपेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो परिहताय पटिपन्नो होति, नो अत्तिहताय ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तिहिताय पिटपन्नो होति नो परिहिताय ? इम, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो अत्तना पाणातिपाता अप्पिटिविरतो होति, नो परं पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति... पे०... २० अत्तना सुराभेरयमञ्जपमादट्ठाना अप्पिटिविरतो होति, नो परं सुरा-मेरयमञ्जपमादट्ठाना वेरमणिया समादपेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तिहिताय पिटपन्नो होति, नो परिहताय ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो अत्तिहिताय चेव पिटपन्नो होति
 परिहताय च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो अत्ता च पाणातिपाता
 पटिवरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति ... पे०...
 अत्ता च सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटिवरतो होति, परं च सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पेटपिवरतो होति, परं च सुरामेरयमज्जपमादट्टाना वेरमणिया समादपेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो अत्तिहिताय चेव पटिपन्नो होति परिहताय च । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो.
 पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम" ति ।

१. च - स्या**ः** रो० ।

१०. पोतलियसूत्तं

१. ग्रथ खो पोतलियो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्गीत्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो पोतलियं परिब्बाजकं भगवा एतदवीच -

२. "चत्तारोमे, पोतलिय, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना 5 लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इध, पोतलिय, एकच्चो पूग्गलो अवण्णा-रहस्स ग्रवण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन, नो च स्रो वण्णारहस्स वण्णं भासिता होति भतं तच्छं कालेन । इघ पन, पोत्तलिय, एकच्चो पग्गलो वण्णारहस्स वण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन, नो च खो भ्रवण्णारहस्स श्रवण्णं भासिता होति भृत तच्छं कालेन । इध पन, 10 पोतिलय, एकच्चो पुगालो नेव अवण्णारहस्स अवण्णं भासिता होति भत तच्छं कालेन, नो चै वण्णारहस्स वण्णं भासिता होति भतं तच्छं कालेन । इध पन, पोतलिय, एकच्चो पूगालो ग्रवण्णारहस्स च ग्रवण्णं भासिता होति भूत तच्छं कालेन, वण्णारहस्स च वण्णं भासिता होति भृतं तच्छं कालेन । इमे खो, पोतलिय, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्ज- 15 माना लोकस्मि । इमेसं खो, पोतलिय, चतुन्नं पुग्गलानं कतमो ते प्रगालो खमित ग्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

३. "बत्तारोमे, भो गोतम, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चतारो ? इध, भो गोतम, एकच्चो पुग्गलो भ्रवण्णा-रहस्स ग्रवण्णं भासिता होति भृतं तच्छं कालेन, नो च खो वण्णारहस्स 20 वण्णं भासिता होति भतं तच्छं कालेन ... इघ पन, भो गोतम, एकच्चो पुमाली अवण्णारहस्स च अवण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन, वण्णा-रहस्स च वण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन । इमे खो, भो गोतम, चतारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं, भो गोतम, चतुत्रं पुग्गलानं स्वायं पुग्गलो नेव अवण्णारहस्स अवण्णं भासिता होति 25 R. 101 भूतं तच्छं कालेन, नो च वण्णारहस्स वण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन; ग्रयं में पुग्गलो लमति इमेसं चतुत्रं पुग्गलानं अभिवकन्ततरो च पणीततरो च। तं किस्स हेतू ? ग्रमिक्कन्ता हेसा, भो गोतम, यदिदं उपेक्खा" ति ।

४. "चत्तारोमे, पोतलिय, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ... पे०... इमें खो. पोतलिय, चतारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं खो, पोतलिय, चतुन्नं पुग्गलानं म्बायं पुगलो ग्रवण्णारहस्स च ग्रवण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन, वण्णारहस्स च वण्णं भासिता होति भूतं तच्छं कालेन; ग्रयं इमेसं चतुन्नं पुग्गलानं ग्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो च। तं किस्स हेतु ? ग्रभिक्कन्ता हेसा, पोतलिय, यदिदं तत्थे तत्थे कालञ्जता" ति ।

५. "चत्तारोमे, भो गोतम, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ... पे०... इमे खो, भो गोतम, चत्तारो पूग्गला 10 सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं, भो गोतम, चतुन्नं पुग्गलानं य्वायं पुग्नलो ग्रवण्णारहस्स च ग्रवण्णं भासिता भूतं तच्छं कालेन, वण्णा-रहस्स च वण्णं भासिता भूतं तच्छं कालेन; ग्रयं मे पुग्गलो लमित इमेसं चतुत्रं पुग्गलानं ग्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स हेत् ? ग्रभिक्कन्ता हेसा, भी गोतम, यदिदं तत्थ तत्थ कालञ्जूता ।

६. "ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्त, भो गोतम ! सेय्य-थापि, भो गोतम, निक्कृज्जितं वा उक्कृज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मन्हस्स वा मग्गं ग्राचिक्खेय्य, ग्रन्थकारे वा तेलपज्जीतं धारेय्य -चक्खमन्तो रूपानि दक्खन्ती ति, एवमेवं भोता गोतमेन ग्रनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं भवन्तं गोतमं सरणं गच्छामि धम्मं च 20 भिक्खुसङ्कं च । उपासकं मं भवं गोतमो धारेतू ग्रज्जतगो पाणपेतं सरणं गतं" ति ।

असूरवन्गो दसमो।

तस्सुद्दानं

ग्रसूरो तयो समाघी, छवालातेन पञ्चमं। रागो विसन्ति अत्तहित , सिक्खा पोतलियेन वा ति ।।

द्रतियो पण्णासको समत्तो ।

B. 415

15

१-१ तत्र तत्र - स्था०। २. खलावातेन - स्था०। ३-३. रागान सन्ति अस-हिताय - स्था॰, सन्ति अत्तहिता - रो॰। ४-४. पोतनिकेन ते दसा ति - रो॰।

११ वलाहकवरगो

१. पठमबलाहकसूत्तं

१. एवं में सुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनायपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिवखू आमन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिवखू भगवतो पच्चस्सोसुं । मगवा एतदवोच — B. 416,

- २. "चतारोमे, भिक्खवे, वलाहका । कतमे चतारो ? 5 गण्जिता नो विस्सिता, विस्सिता, ने गण्जिता नो विस्सिता, गण्जिता च विस्सिता व । इमे खो, भिक्खवे, चतारो वलाहका । एव-मेव खो, भिक्खवे, चतारो वलाहकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? गण्जिता नो वस्सिता, वस्सिता नो गण्जिता, नेव गण्जिता नो वस्सिता, गण्जिता च वस्सिता च ।
- ३. "कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो गज्जिता होति नो वस्सिता ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो भासिता होति, नो कता । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गज्जिता होति, नो वस्सिता । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको गज्जिता, नो वस्सिता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।
- ४. "कयं च, भिक्खवे, पुगालो विस्सता होति, नो गिज्जिता ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो कत्ता होति, नो भासिता । एवं खो, भिक्खवे, पुगालो विस्सता होति, नो गिज्जिता । सेव्यथापि सो, भिक्खवे, बलाहको विस्सता, नो गिज्जिता; तथुपमाहं, भिक्खवे, इमं पुगालं बदािम ।
- ५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो नेव गिज्जता होति, नो बिस्सता ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो नेव भासिता होति, नो कत्ता । एवं 20 खो, भिक्खवे, पुग्गलो नेव गिज्जता होति, नो बिस्सता । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको नेव गिज्जता, नो विस्सता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं बदामि ।

६. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो गज्जिता च होति विस्सता च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो भासिता च होति कत्ता च । 25 एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गज्जिता च होति विस्तता च । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको गज्जिता च विस्सता च; तथूपमाहं, भिक्खवे, R. 103

इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खवे, चतारो वलाहकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकर्स्मि" ति ।

२. दुतियवलाहकसुत्तं

- १ "चत्तारोमे, भिक्खवे, वलाहका। कतमे चत्तारो ? गांज्जता नो विस्सता, विस्सता नो गांज्जता, नेव गांज्जता नो विस्सता गांज्जता च विस्सता च। इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो वलाहका। एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो वलाहकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म। कतमे चत्तारो ? गांज्जता नो विस्सता, विस्सता नो गांज्जता, नेव गांज्जता नो विस्सता, गांज्जता च विस्सता च।
- २. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो गिज्जता होति, नो विस्तता ? इध, किक्खवे, एकच्चो पुग्गलो धम्मं पिरयापुगाति मुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवुत्तकं, जातकं, ग्रव्भृतधम्मं, वेदल्लं । सो 'इदं दुक्खं ति यथाभृतं नप्पजानाति, 'ग्रयं दुक्खसिन्दायो' ति यथाभृतं नप्पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभृतं नप्पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभृतं नप्पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधों ति यथाभृतं नप्पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधों ति यथाभृतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गिज्जता होति, नो विस्तता । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको गिज्जता, नो विस्तता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इसं पुग्गलं वदािम ।
- ३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो विस्सता होति, नो गिजजता ? इख, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो धम्मं न परियापुणाति सुत्तं, गेय्यं, वेय्या- करणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अव्भुतधम्मं, वेदल्लं । सो 'इदं क. 418 20 दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अय दुक्खिनरोधगामिनी पटि- पदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो विस्सता होति, नो गज्जिता । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको विस्सता, नो गज्जिता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इसं पुग्गलं वदामि ।
 - ४. "कथं न, भिन्छतं, पुग्गलो नेव गण्जिता होति, नो विस्सिता ? इघ, भिन्छतं, एकच्चो पुग्गतो नेव धम्मं परियापुणति – सुत्तं, ग्रेग्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, ग्रन्थुतधम्मं, वेदल्लं। सो 'इदं दुक्वं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पं०... 'ग्रंग्यं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिन्छतं, 'पुगालो नेव

गज्जिता होति, नो वस्सिता । सेय्यवापि सो, भिक्खवे, वलाहको नेव गज्जिता, नो वस्सिता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो गिज्जिता च होति विस्सिता च? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो घम्मं परियापुणाति — सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अब्भृतपम्मं, वेदल्लं। सो 'इदं दुक्खं' ति व्याभूतं पजानाति ... पेव... 'अयं दुक्खिनरोधगामिनी पटिपदा' ति पथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गिज्जिता च होति विस्सिता च । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, वलाहको गिज्जिता च विस्सता च ; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो वलाहकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

R 104

३. कुम्भसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, कुम्भा। कतमे चत्तारो ? तुच्छो पिहितो, पूरो विवटो, तुच्छो विवटो, पूरो पिहितो – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो कुम्भा। एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो कुम्भाप पुग्गला सत्तो संविज्जमाना लोकस्मि। कतमे चत्तारो ? तुच्छो पिहितो, पूरो विवटो, तुच्छो विवटो, पूरो पिहितो।

२. "कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो तुच्छो होति पिहितो ? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स पासादिकं होति अभिक्कन्तं पटिवकन्तं स्रालोकितं विलोकितं सिम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खिनरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो 20 तुच्छो होति पिहितो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, कुम्भो तुच्छो पिहितो; त्रपूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

B. 419

15

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो पूरो होति विवटो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स न पासादिकं होति अभिक्कन्तं पटिक्कन्तं म्रालोकितं विजोकितं सम्मिष्ट्यितं पसारितं सङ्काटिपत्तचीवरघारणं । 25 सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'म्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो पूरो होति

10

R. 105

विवटो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, कूम्भो पूरो विवटो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पूग्गलं वदामि ।

- ४. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो तुच्छो होति विवटो ? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स न पासादिकं होति ग्रभिक्कन्तं पटिक्कन्तं ग्रालोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरघारणं । मो 'इदं दुक्खं' ति यथाभृतं नष्पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्खनिरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो तुच्छो होति विवटो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, कुम्भो तुच्छो विवटो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।
- प्र. "कथं च, भिक्खवे, प्रमालो प्रो होति पिहितो ? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स पासादिकं होति ग्रभिक्कन्तं पटिक्कन्तं ग्रालोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभृतं पजानाति ... पे०... 'श्रयं दुक्खनिरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पूग्गलो 15 परो होति पिहितो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, कुम्भो पूरो पिहितो; तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खने, चतारो कूम्भपमा पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

४. उदकरहदसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, उदकरहदा। कतमे चतारो? उत्तानो गम्भीरोभासो, गम्भीरो उत्तानोभासो, उत्तानो उत्तानोभासो, गम्भीरो गम्भीरोभासो – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो उदकरहदा। एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो उदकरहदूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? उत्तानो गम्भीरोभासो, गम्भीरो उत्तानोभासो, उत्तानो उत्तानोभासो, गम्भीरो गम्भीरोभासो ।
- २. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो उत्तानो होति गम्भीरोभासो ? 25 इघ भिक्खवे, एकच्चस्स पुगालस्स पासादिकं होति ग्रभिक्कन्तं पटिक्कन्तं श्रालोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं । सो 'इदं दुक्लं' ति यद्याभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्लनिरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो

B. 420

R. 106

उत्तानो होति गम्भीरोभासो । सेय्ययापि सो, भिक्खवे, उदकरहदो उत्तानो गम्भीरोभासो; तथुपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदागि ।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो गम्भीरो होति उत्तानोभासो ? इध भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स न पासादिकं होति अभिक्कन्तं पटि-क्कन्तं आलोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवर- ऽ घारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्ख-निरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गम्भीरो होति उत्तानोभासो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, उदक-रहदो गम्भीरो उत्तानोभासो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो उत्तानो होति उत्तानोभासो ? 10 इघ, भिक्खवे, एकज्वस्स पुगालस्स न पासादिकं होति अभिक्कन्तं पिटक्कन्तं प्रालोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्त-चीवरधारणं । सो 'इदं दुक्खं ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुगालो उत्तानो होति उत्तानोभासो । सेव्यथापि सो, भिक्खवे, 15 उदकरहदो उत्तानो उत्तानोभासो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुगालं वदािम ।

५. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो गम्भीरो होति गम्भीरोभासो ? इघ भिक्खवं, एकण्चस्स पुग्गलस्स पासादिकं होति झिभक्कन्तं पटिककन्तं मालोकितं विलोकितं सिम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं। 20 सो 'इवं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'म्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो गम्भीरो होति गम्भीरोभासो। सेट्यथापि सो, भिक्खवं, उदकरहदो गम्भीरो गम्भीरोभासो; तथूपमाहं, भिक्खवं, इमं पुग्गलं बदामि । इमं खो, भिक्खवं, चतारो उदकरहदूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना 25 लोकिस्मि" ति ।

४. ग्रम्बसुत्तं

"चत्तारिमानि, भिक्खबे, ग्रम्बानि । कतमानि चत्तारि ?
 ग्रामं पक्कवण्णि , पक्कं ग्रामवण्णि , ग्रामं ग्रामवण्णि , पक्कं पक्क-

R 491

१. रो॰ पोत्यके नत्यि । २.पक्कवण्णी – स्या॰ । ३. ग्रामवण्णी – सी॰, स्या॰ ।

R 107

विष्ण - इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि ग्रम्बानि । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो ग्रम्बूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? ग्रामो पक्कवण्णी, पक्को ग्रामवण्णी, ग्रामो ग्रामवण्णी, पक्को पक्कवण्णी ।

२. "कथं च, भिक्खने, पुग्गलो ख्रामो होति पक्कवण्णी ? इध, भिक्खने, एकण्चस्स पुग्गलस्स पासादिकं होति अभिक्कन्तं पटि-क्कन्तं स्रालोकितं विलोकितं सिम्मिञ्जितं पसाग्ति सङ्घाटिपत्तचीवर-धारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्ख-निरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खने, पुग्गलो ग्रामो होति पक्कवण्णी । सेट्यथापि तं, भिक्खने, ग्रम्बं ग्रामं पक्कविण, तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुग्गलं नदामि ।

३. "कथं च, भिक्खने, पुग्गलो पक्को होति ग्रामवण्णी ? इघ, भिक्खने, एकच्चस्स पुग्गलस्स न पासादिकं होति ग्रभिक्कलं पटिक्कलं ग्रालोकितं विलोकितं सम्मिष्ट्यतं पसारितं सङ्घाटिपत्त-15 चीवरघारणं । सो 'इदं दुक्ख' ति यथाभूत पजानाति ... पे० .. 'ग्रयं दुक्खनिरोघगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खने, पुग्गलो पक्को होति ग्रामवण्णी । सेय्यथापि तं, भिक्खने, ग्रम्ब पक्कं ग्रामवण्णि; तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुग्गलं बदामि ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो ग्रामो होति ग्रामवण्णी ? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स पुगालस्स न पासादिकं होति ग्राभिकन्तं पटि-क्कत्तं ग्रालोकितं विलोकितं सिम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवर-धारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्ख-निरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुगालो ग्रामो होति ग्रामवण्णी । सेट्यथापि तं, भिक्खवे, ग्रम्बं ग्रामविण्ण; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुगालं बदामि ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो पक्को होति पक्कवण्णी ? इघ, भिक्खवे, एकज्चस्स पुग्गलस्स पासादिकं होति अभिक्कन्तं पटिक्कन्तं ब्रालोकितं विनोकितं सिम्मञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरघारणं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्खनिरोधगामिनी

B 422

१ बत्तारोमे -स्या०, रो०।

R. 108

पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो पक्को होति पक्कवण्णी । सेट्यथापि तं, भिक्खवे, ग्रम्बं पक्कं पक्कवण्णि; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो ग्रम्बूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

६. दुतियग्रम्बसुत्तं

७. मुसिकसुत्तं

- १. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, मूसिका । कतमा चतस्सो ? उ गायं कत्ता नो वसिता, वसिता नो गायं कत्ता, नेव गायं कत्ता नो वसिता, गायं कत्ता च वसिता च – इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो मूसिका । एवमेव खो, भिक्खवे, चतारो मूसिकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? गायं कत्ता नो वसिता, वसिता नो गायं कत्ता, नेव गायं कत्ता नो वसिता, गायं कत्ता च वसिता च ।
- २. "कयं च, भिक्खवे, पुगालो गाघं कत्ता होति नो वसिता ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो धम्मं परिवापुणाति — सुत्तं, गेय्यं, वेय्या-करणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, ग्रब्भृतधम्मं, वेदल्लं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुगालो गाधं कत्ता, कत्ता होति, नो वसिता । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका गाघं कत्ता, नो वसिता; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुगालं वदामि ।
- ३. "कयं च, भिक्खवे, पुम्मलो विसता होति, नो गाघं कत्ता ? इथ, भिक्खवे, एन.च्चो पुम्मलो धम्मं न परियापुणाति — सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अब्भुतधम्मं, वेदल्लं । 20 11 423 सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्मलो विसता होति, नो गाघं कत्ता । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका विसता होति, नो गाघं कत्ता; तथूपमाइं, भिक्खवे, इमं, पुग्मलं वदामि ।

श्रुट्ट उत्तानत्यमेदा ति श्रुट्टकदायं दस्सित, पालिपोत्यकेसु पन कत्यिन न दिस्सिति ।
 सत्ता – री० । ३. स्वा० पोत्यके नित्य ।

स०२-१५

४. "क्यं च, भिक्खवे, पुमालो नेव गाघं कत्ता होति नो विसता ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुमालो घम्मं न परियापुणाति — सुलं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, झब्भुतधम्मं, वेदल्लं । सो 'इदं दुक्खं ति यथाभूतं नप्पजानाति ... पे०... 'झयं दुक्खांनरोष-5 गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुमालो नेव गाघं कत्ता होति, नो विसता । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका नेव गाघं कत्ता होति, नो विसता । त्यूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुमालं वदामि ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो गाधं कत्ता च होति विस्ता च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो धम्मं परियापुणाति – सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाधं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अब्भुतधम्मं, वेदल्लं । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभृतं पजानाति .. पे o... 'ध्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभृतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो गाध कत्ता च होति विस्ता च । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका गाध कत्ता च होति विस्ता च । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका गाध कत्ता च होति विस्ता च । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, मूसिका गाध कत्ता च । सेय्यथापि सा, भिक्खवे । स्वाप्त सा व । सेय्यथापि सा, भिक्खवे । स्वाप्त सा व । सेय्यथापि सा, भिक्चवे । सेय्यथापि सा, भिक्चवे । स्वाप्त सा व । सेय्यथापि सा, भिक्चवे । स्वाप्त सा व । सेय्यथापि सा, भिक्चवे । स्वाप्त सा व । सेय्यथापि सा । सेयथापि सा ।

द. बलीबद्दमुत्तं

R. 109

 "चतारोमे, भिक्खते, बलीबहा । कतमे चत्तारो ? सगव-१. "चण्डों नो परगवचण्डो, परगवचण्डो नो सगवचण्डो, सगवचण्डो च परगवचण्डो च, नेव सगवचण्डो नो परगवचण्डो – इमे सो, भिक्खते,
 चतारो बलीबहा । एवमेव खो, भिक्खते, चतारो वलीवद्दूपमा पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? सगवचण्डो नो परगवचण्डो, परगवचण्डो नो सगवचण्डो, सगवचण्डो च परगवचण्डो च. नेव सगवचण्डो नो परगवचण्डो ।

B 424

२. "कथं न, भिनस्बने, पुग्गलो सगवचण्डो होति, नो परगव-चण्डो ? इस, भिनस्बने, एकच्चो पुग्गलो सकपरिसं उब्बेजेता होति, नो परपरिसं । एवं सो, भिनस्बने, पुग्गलो सगवचण्डो होति, नो परगव-चण्डो । सेय्यथापि सो, भिनस्बने, बलीबहो सगवचण्डो, नो परगवचण्डो; तथूपमाहं, भिनस्बने, इमं पुग्गलं बदामि ।

१. बलीबद्धसुत्त - म०। २. सकगवचण्डो - री०।

10

R. 110

B. 425

३. "कयं च, भिनखवे, पुग्गलो परगवचण्डो होति, नो सगव-चण्डो ? इथ, भिनखवे, एकच्चो पुग्गलो परपरिसं उब्बेजेता होति, नो सकपरिसं । एवं खो, भिनखवे, पुग्गलो परगवचण्डो होति, नो सगवचण्डो । सेय्यथापि सो, भिनखवे, वलीबहो परगवचण्डो, नो सगवचण्डो; तथुपमाहं, भिनखवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो सगवचण्डो च होति परगवचण्डो च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो सकपरिसं उब्बेजेता होति पर-परिसं च । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो सगवचण्डो च होति परगवचण्डो च । संस्यथापि सो, भिक्खवे, बलीबहो सगवचण्डो च परगवचण्डो च; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं बदामि ।

५. "कथं च, भिक्खने, पुगालो नेन सगवचण्डो होति नो परगव-चण्डो ? इघ, भिक्खने, एकच्चो पुगालो नेन सकपरिसं उब्बेजेता होति, नो परपरिसं च । एवं खो, भिक्खने, पुगालो नेन सगनचण्डो होति, ना परगनचण्डो । सेव्यथापि सो, भिक्खने, वलीबहो नेन सगनचण्डो, नो परगनचण्डो; तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुगालं बदामि । इमे 15 खो, भिक्खने, चत्तारो बलीबद्दूपमा पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकर्सिम" ति ।

६. रक्समुत

१. "चतारोमे, भिक्खवे, रुक्खा । कतमे चत्तारो ? फेम्मु फेम्मुपरिवारो, फेम्मु सारपरिवारो, सारो सार-परिवारो – इमे खो, भिक्खवे, चतारो रुक्खा । एवमेव खो, भिक्खवे, २० चत्तारो रुक्खा । एवमेव खो, भिक्खवे, २० चत्तारो रुक्खामा प्रमाला सन्तो संविज्जमाना लोकोरिम । कतमे चत्तारो ? फेम्मु फेम्मुपरिवारो, फेम्मु सारपरिवारो, सारो फेम्मुपरिवारो, सारो सारपरिवारो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो फोगु होति फोग्गुपरिवारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति पापधम्मो; परिसा पिस्स 25 होति दुस्सीला पापधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो फेग्गु होति फेग्गु-परिवारो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, रुक्खो फेग्गु फेग्गुपरिवारो; तथू-पमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

१. सकपरिसं च - स्था॰, रो॰। २. बलिवदद्पमा - स्था॰; बलिवदद्पमा - रो॰।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो फेग्गु होति सारपरिवारो ? इप्त, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति पापधम्मो; परिसा च स्वस्स होति सीलवती कल्याणधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो फेग्गु होति सारपरिवारो । सेव्यथापि सो, भिक्खवे, रुक्खो फेग्गु सार-उपरिवारो; तथुपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो सारो होति फेग्गुपरिवारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति कल्याणधम्मो; परिसा च स्वस्स होति दुस्सीला पापधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो मारो होति फेग्गुपरिवारो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, रुववो मारो फेग्गुपरि-।० वारो; तथुपमाई, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो सारो होति सारपरिवारो ? इध भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति कल्याणधम्मो, पिरसा पिस्स होति सीलवती कल्याणधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो सारो होति सारपरिवारो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, रुक्खो सारो सारपरि-15 बारो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खवे, चतारो रुक्ख्पमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

१०. ग्रासीविससुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, श्रासीविसा । कतमे चत्तारो ? श्रागतविसो न घोरिवसो, घोरिवसो न श्रागतविसो च घोरिवसो च, नेवागतिवसो न घोरिवसो — इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो श्रासीविस । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो श्रासीविस । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारो श्रासीविस पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? श्रागतिवसो न घोरिवसो न श्रागतिवसो, श्रागतिवसो च घोरिवसो च, नेवागतिवसो न घोरिवसो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रागतिवसो होति, न घोर-25 विसो ? इम, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो ग्रिभिष्टं कुज्झित । सो च स्वस्स कोघो न दीघरत्तं अनुसेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रागतिवसो होति, न घोरविसो । सेट्यघापि सो, भिक्खवे, ग्रासीविसो ग्रागतिवसो, न घोरविसो; तयूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

10

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो घोरविसो होति, न ग्रागत-विसो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो न हेव खो ग्रमिण्हं कुण्झति । सो च स्वस्स कोघो दीघरतं ग्रनुसेति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो घोरविसो होति, न ग्रागतविसो । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, ग्रासीविसो घोरविसो, न ग्रागतविसो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदािम । ऽ

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ध्रागतिवसो च होति घोरिवसो च ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो ध्रभिष्हं कुण्झति । सो च स्वस्स कोघो दीघरत्तं अनुसीत । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो ध्रागतिवसो च होति घोरिवसो च । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, ब्रासीविसो ध्रागतिवसो च घोरिवसो च; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

५. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो नेवागतिवसो होति न घोर-विसो? इघ, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो न हेव खो ग्रिमिण्हं कुण्झति । सो च स्वस्स कोघो न दीघरत्तं ग्रनुसेति । एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो नेवागतिवसो होति, न घोरिवसो । संय्यथापि सो, भिक्खवं, ग्रासीविसो गेवागतिवसो न घोरिवसो; तथूपमाहं, भिक्खवं, इमं पुग्गलं वदामि । ¹⁵ इमे खो, भिक्खवं, चत्तारो ग्रासीविसूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्मि" ति ।

वलाहकवग्गो एकादसमो ।

तस्सुद्दानं

हे बलाहा कुम्भउदकरहदा, हे होन्ति अम्बानि। मूसिका बलीबद्दा रुक्खा, श्रासीविसेन ते दसा ति।।

१२. केसिवग्गो

१. केसिसुत्तं

१. ग्रथ स्रो केसि अस्सदम्मसार्थि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; ²⁰ ^{B. 427}, R. 112 उपसङ्कमित्वा भगवन्तं भ्रभिवादेत्वा एकमन्तं निर्सीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो भेसि अस्सदम्मसार्थि भगवा एतदवोच —

१. वलाहककुम्भा उदकरहदा - स्था०, रो० । २. केसी - स्था०, रो० ।

10

२. "त्वं खोसि", केसि, पञ्जातो अस्सदम्मसारथी ति । कथं पन त्वं. केसि, ग्रस्सदम्मं विनेसी'' ति ?

"ग्रहं स्रो, भन्ते, ग्रस्सदम्मं सण्हेन पि विनेमि, फरुसेन पि विनेमि, सण्हफरुसेन पि विनेमी'' ति ।

"सचे ते, केसि, ग्रस्सदम्मो सण्हेन विनयं न उपेति, फरुसेन विनयं न उपेति, सण्हफरुसेन विनयं न उपेति, किन्ति नं करोसी" ति ?

"सचे में, भन्ते, ग्रस्सदम्मो सण्हेन विनयं न उपेति, फरुसेन विनयं न उपेति, सण्हफ़रुसेन विनयं न उपेति; हनामि नं, भन्ते । तं किस्स हेतु ? मा मे ग्राचरियकुलस्स ग्रवण्णो ग्रहोसी ति ।

३. "भगवा पन, भन्ते, अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष । कथं पन, भन्ते, भगवा पुरिसदम्मं विनेती" ति ?

"श्रहॅ सो, केसि, पुरिसदम्मं सण्हेन पि विनेमि, फरसेन पि विनेमि, सण्हफस्तेन पि विनेमि। तित्रद, केसि, सण्हिस्स – इति कायसुवरितं इति कायसुवरितस्स विपाको, इति वची
पुवरितं इति कायसुवरितस्स विपाको, इति वची
इसि देवा, इति मनुस्सा ति। तित्रदं, केसि, फरसिंस्म – इति कायदुच्चरितं इति कायदुच्चरितस्स विपाको, इति वचीदुच्चरितं इति

वचीदुच्चरितस्स विपाको, इति मनोदुच्चरितं इति सनोदुच्चरितस्स

विपाको, इति निरयो, इति तिरच्छानयोनि, इति पेतिविसयो ति।

"तित्रदं, केसि, सण्हफस्सास्म – इति कायमुचरितं इति काय-सुवरितस्स विपाको, इति कायटुच्चरितं इति कायटुच्चरितस्स विपाको, इति वचीसुचरितं इति वचीसुचरितस्स विपाको, इति वचीटुच्चरितं इति वचीदुच्चरितस्स विपाको, इति - नोसुचरितं इति मनोसुचरितस्स विपाको, इति मनोदुच्चरितं इति मनोटुच्चरितस्स विपाको, इति देवा, इति मनुस्सा, इति निरयो, इति तिरच्छानयोनि, इति पेत्तिवसयो" ति ।

४. "सचे ते, भन्ते, पुरिसदम्मो सण्हेन विनयं न उपेति, फरुसेन विनयं न उपेति, सण्हफरसेन विनयं न उपेति, किन्ति नं भगवा करोती" ति ?

R. 428

१. च स्वासि – स्या॰, रो॰। २–२ सञ्जातो ग्रस्मदम्मसारिय – सी॰, स्या॰, रो॰। ३. ॰ पि – रो॰। ४. फर्सस्म – स्या॰, रो॰।

"सचे में, केसि, पुरिसदम्मो सण्हेन विनयं न उपेति, फरुसेन विनयं न उपेति, सण्हफरुसेन विनयं न उपेति, हनामि नं, केसी" ति ।

५. "ने खो', भन्ते, भगवतो पाणातिपातो कप्पति । अध च पन भगवा एवमाह – 'हनामि, नं केसी''' ति !

"सच्चं, केसि ! न तथागतस्स पाणातिपातो कप्पति । ग्रिप 5 च यो पुरिसदम्मो सण्हेन विनयं न उपेति, फरुसेन विनयं न उपेति, सण्हफरुसेन विनयं न उपेति, न तं तथागतो वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जाति, ना पि विञ्जू सन्नह्मचारी वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जाति । वघो हेसो, केसि, ग्रारियस्स विनयं – यं न तथागतो वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जाति, ना पि विञ्जू सन्नह्मचारी वत्तव्यं अनुसासितव्यं 10 मञ्जानती" ति ।

६. "सो हि नून, भन्ते", सुहतो" होति – य न तथागतो वत्तव्बं ग्रनुसासितव्बं मञ्जाति, ना पि विज्ञ् सब्रह्मचारी वत्तव्बं ग्रनुसासितव्बं मञ्जान्ती ति । ग्रभिक्कन्तं, भन्ते, ग्रभिक्कन्तं, भन्ते . पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेतु ग्रज्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

२. जवसुत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, ग्रङ्गेहि समझागतो रञ्जो भद्रो ग्रस्सा-जानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गे तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि चतूहि ? ग्रज्जवेन , जवेन, खिन्तया, सोरच्चेन — इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि ग्रङ्गेहि समझागतो रञ्जो भद्रो ग्रम्साजानीयो राजारहो होति, राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं तेव सङ्खं गच्छति ।

२. "एवमेव खो, भिक्खने, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्स । कतमेहि चतूहि ? ग्रज्जवेन, जवेन, खन्तिया, सोरच्चेन – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेनं लोकस्सा" ति ।

R 114

25

15

१-१. नो - स्या०, रो० । २.यो अन्ते - रो० । ३. सुवधो - स्या०; सुगतहतो -रो० । ४. ग्राज्जवेन - स्या० । ५. जहो - रो० ।

३. पतोदसुत्तं

B. 429

B. 430

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, भद्रा अस्साजानीया सन्तो संविष्ण-माना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो भद्रो अस्साजानीयो पतोदच्छायं दिस्वा सविष्णति संवेगं आपण्णति — 'किं नु खो मं ग्रज्ज अस्सदम्मसारिय कारणं कारेस्सिति, किमस्साहं पटि-करोमी' ति ! एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो भद्रो अस्साजानीयो होति । अयं, भिक्खवे, पटमो भद्रो अस्साजानीयो सन्तो सविष्णमानो लोकस्मि ।
- २ "पुन च परं, भिक्खने, इधेकच्चो अहो ग्रस्साजानीयो न हेव खो पतोदच्छायं दिस्वा संविज्जिति सेवेगं ग्रापज्जित, श्रिप च खो 10 लोमवेधिवद्धो संविज्जित संवेगं ग्रापज्जित – "कि नु खो मं ग्रज्ज ग्रस्स-दम्मसारिथ कारणं कारेस्सति, किमस्साहं पटिकरोमी' ति । एवस्पो पि, भिक्खने, इधेकच्चो भद्रो ग्रस्साजानीयो होति । ग्रयं, भिक्खने, दृतियो भद्रो ग्रस्साजानीयो सन्तो संविज्जमानो लोकिस्म ।
- ३. "पुन च परं, भिक्सवे, इधेकच्चो भद्रो अस्साजानीयो न हेव खो पतोदच्छायं दिस्वा संविज्जित संवेगं आपज्जित ना पि लोम-वेधविद्धो संविज्जिति संवेग आपज्जित, अपि च खो चम्मवेधविद्धों संविज्जिति संवेग आपज्जित — "िक नु खो मं अञ्ज अस्सदम्मसार्गध्य कारणं कारेस्सित, किमस्साहं पटिकरोमी" ति ! एवस्पो पि, भिक्सवे, इधेकच्चो भद्रो अस्साजानीयो होति । अय, भिक्खवे, ततियो भद्रो 20 अस्साजानीयो सत्तो संविज्जमानो लोकिस्म ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो भद्रो अस्साजानीयो न हेव खो पतोदच्छायं दिस्वा सविज्जति संवेगं भ्रापज्जति ना पि लोम-वेघविद्धो संविज्जति संवेगं भ्रापज्जति नापि चम्मवेघविद्धो संविज्जति संवेगं भ्रापज्जति, भ्रपि च खो श्रद्धिवेघविद्धो संविज्जति संवेगं भ्रापज्जति — "कि नु खो म श्रज्ज अस्सदम्मसारिध कारणं कारेस्सति, किमस्साहं पटिकरोमी' ति ! एवस्पो पि, भिक्खवे, इघेकच्चो भद्रो अस्साजानीयो होति । श्रयं, भिक्खवे, चतुत्थो भद्रो अस्साजानीयो सन्तो संविज्ज-

१-१ महो बस्साजानीयो – रो०। २ कर्ष – रो०। ३. सविजति – स्या०। ४. ससवेषविद्यो – रो०।

मानो लोकस्मि । इमे खो. भिक्खवे. चत्तारो भट्टा ग्रस्साजानीया सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

- प्र. "एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे भद्रा परिसाजानीया सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो भद्रो पुरिसाजानीयो स्णाति - 'ग्रमकस्मि नाम गामे वा निगमे वा 5 इत्थी वा परिसो वा दुक्खितो वा काल झूतो वा ति । सो तेन संविज्जति, संबेगं भापज्जित । संविग्गो योनिसो पदहति । पहितत्तो कायेन चेव परमसञ्चं सञ्छिकरोति, पञ्जाय च ग्रतिविज्झ पस्सति । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो पतोदच्छायं दिस्वा संविज्जित संवेगं म्रापज्जितः; तथुपमाहं, भिक्लवे, इमं भद्रं पुरिसाजानीयं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो भद्रो परिसाजानीयो होति । अयं, भिक्खवे, पटमो भद्रो पुरिसाजानीयो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि ।
- ६. "पन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो भद्रो परिसाजानीयो न हेव खो सुणाति - 'ग्रमकस्मि नाम गामे वा निगमे वा इत्थी वा पुरिसो वा दुक्खितो वा कालकुतो वा' ति, ग्रपि च खो सामं पस्सति इत्थि वा पूरिसं वा दुक्खितं वा कालञ्चतं वा । सो तेन संविज्जित. संवेगं ग्राप-ज्जित । संविग्गो योनिसो पदहति । पहितत्तो कायेन चेव परमसच्चं सन्दिकरोति, पञ्चाय च ग्रतिविज्ञ पस्सति । सेय्यथापि सो, भिक्खवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो लोमवेधविद्धो संविज्जति संवेगं ग्रापज्जति: तथप-माहं, भिक्खवे, इमं भद्रं परिसाजानीयं बदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, 20 इघेकच्ची भद्रो पुरिसाजानीयो होति । ग्रयं, भिक्खवे, दुतियो भद्रो परिसाजानीयो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि ।
- ७. "पून च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो भद्रो पुरिसाजानीयो न हेव सो सुणाति - 'ग्रमुकरिंम नाम गामे वा निगमे वा इत्थी वा पुरिसो वा दुक्खितो वा कालकुतो वा' ति, ना पि सामं पस्सति इत्यि वा पूरिसं 25 वा दक्खितं वा कालकृतं वा. ग्रपि च स्वस्स जाति वा सालोहितो वा दुक्खितो वा होति कालकुतो वा । सो तेन संविज्जति, संवेगं ग्राप-ज्जित । संविग्गो योनिसो पदहति । पहितत्तो कायेन चेव परम-सच्चं सिच्छकरोति, पञ्जाय च ग्रतिविज्ञ पस्सति । सेय्यथापि सो. भिक्खवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो चम्मवेधविद्यो संविज्जति संवेगं ग्राप- 30

B 431. R. 116

१. कासकतो – सी०, स्था०, रो० । २. पुग्गली – रो० ।

ज्जति; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं भद्रं पुरिसाजानीयं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो भद्रो पुरिसाजानीयो होति । श्रयं, भिक्खवे, ततियो भद्रो पुरिसाजानीयो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि ।

इ. "पुन च परं, भिक्खवे, इषेकच्चो भद्रो पुरिसाजानीयो न हें ब सो सुणाति — 'अमुकिस्म नाम गामे वा निगमे वा इत्थी वा पुरिसो वा दुक्खितो वा कालङ्कृतो वा' ति, ना पि सामं पस्सित इत्थि वा पुरिसो वा दुक्खितो वा कालङ्कृतो वा' ति, ना पि सामं पस्सित इत्थि वा पुरिसो वा दुक्खितो वा कालङ्कृतो वा, अपि च स्वो सामञ्येव पुद्धो होति सारीरकाहि वेदनाहि दुक्खाहि तिब्बाहि' खराहि कटुकाहि' असाताहि अमनापाहि । पाणहराहि । सो तेन संविज्जति, संवेगं आपज्जति । संविग्मो योनिसो पदहति । पहितत्तो कायेन चेव परमसच्चं सच्छिकरोति, पञ्जाय च आतिविज्झ पस्सति । सेव्यथापि सो, भिक्खवे, भद्रो अस्साजानीयो अद्विवेधविद्धो संविज्जति संवेगं आपज्जति; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं मद्रं पुरिसाजानीयां वदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, मद्रो पुरिसाजानीयां होति । अयं, भिक्खवे, चतुत्वो मद्रो पुरिसाजानीयो सन्तो संविज्जमानो लोकरिम । इमें खो, भिक्खवे, चतारो भद्रा परिसाजानीया सन्तो संविज्जमानो लोकरिम । इसे खो, भिक्खवे, चतारो भद्रा परिसाजानीया सन्तो संविज्जमानो लोकरिम' ति ।

४. नागसूत्तं

 "चतृहि, भिक्खने, श्रङ्गोह समन्नागतो रञ्जो नागो राजा-ग्हो होति राजभोग्गो, रञ्जो श्रङ्गं तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि
 चतृहि ? इष, भिक्खने, रञ्जो नागो सोता च होति, हन्ता च, खन्ता च, गन्ता च ।

२. "कथं च, भिनखवे, रञ्जो नागो सोता होति ? इझ, भिनखवे, रञ्जो नागो यमेनं हित्यदम्मसारिय कारणं कारेति — यदि वा कतपुथ्बं यदि वा अकतपुथ्बं — तं अट्टिं कत्वा भनसि कत्वा सब्ब-छ. 492 25 चेतसा समन्नाहरित्वा स्रोहितसोनो सुणाति । एवं खो, भिनखबे, रञ्जो नागो सोता होति ।

१ तिप्पाहि – सी॰, रो॰ । २ कटुक्काहि – स्या॰ । ३–३ म्राट्टिकत्वा – सी॰, स्या॰, रो॰ । ४. सब्ब चेतसो – स्या॰, सब्बचेतसो – रो॰ ।

15

१२३

 "कथं च, भिनखने, रञ्चो नागो हन्ता होति ? इघ. भिक्खवे, रञ्बो नागो सङ्गामगतो हत्यि पि हनति, हत्यारूहं पि हनति, ग्रस्सं पि हनति । ग्रस्सारूहं पि हनति, रथं पि हनति, रिधकं पि हनति, पत्तिकं पि हनति । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो हन्ता होति ।

R. 117

- ४. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो खन्ता होति ? इध. भिक्खवे. रञ्जो नागो सङ्गामगतो खमो होति सत्तिप्पहारानं ग्रसि-प्पहारानं उसुप्पहारानं फरसुप्पहारानं भेरिपणवसङ्खतिणवनिन्नाद-सद्दानं । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो खन्ता होति ।
- पू. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो गन्ता होति ? इघ, 10 भिक्खवे, रञ्जो नागो यमेनं हत्यिदम्मसारिय दिसं पेसेति - यदि वा गतपुब्बं यदि वा भ्रगतपुब्बं - तं े खिप्पमेव गन्ता होति । एवं खो, भिक्खवे, रञ्बो नागो गन्ता होति । इमेहि खो, भिक्खवे, चतहि ग्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो नागो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं तेव सङ्खं गच्छति ।
- ६. "एवमेव खो, भिक्खवे, चतृहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख म्राहुनेय्यो होति ... पे०... मनुत्तरं पुञ्जनखेतं लोकस्स । कतमेहि चतिह ? इध, भिक्खवे, भिक्ख सोता च होति, हन्ता च, खन्ता च. गन्ता च।
- ७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख सोता होति ? इघ, भिक्खवे, 20 भिक्ख तथागतप्पवेदिते धम्मविनये देसियमाने श्राट्ट कत्वा मनसि कत्वा सब्बचेतसा समन्नाहरित्वा भोहितसोतो धम्मं सुणाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु सोता होति ।
- द. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु हन्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख उप्पन्नं कामवितक्कं नाधिवासेति पजहति विनोदेति हनति 25 ब्यन्तीकरोति अनभावं गमेति. उप्पन्नं ब्यापादवित्तवकं ... पे०... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... पे०... उप्पन्नपन्ने पापके सकुसले धम्मे नाषिवासेति

१. हन्ति - रो०। २. स्वा० पोत्वके नत्वि। ३. रो० पोत्वके नत्वि। ४. धम्मेहि - रो० । ५. त्वेव - स्था० । ६. सी०, स्था०, रो० पोत्यकेषु नत्यि । ७. व्यन्तिकरोति - रो०।

B. 433

R. 118

पजहित विनोदेति हनित व्यन्तीकरोति ग्रनभावं गमेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु हन्ता होति ।

६. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु खन्ता होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय, इंसमकस्य वातातपिसिर्दिसपसम्फस्सानं दुक्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खपानं कट्कानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासकजातिको होति । एवं खो, भिक्खुं खन्ता होति ।

१०. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु गन्ता होति ? इघ, भिक्खवे, 10 भिक्खु यायं' दिसा धगतपुब्बा इसिना दीघेन ग्रद्धना यदिदं सब्बसङ्खार-समयो सब्बूपधिपटिनिस्सगो तण्हाक्खयो विरागो निरोघो निब्बानं, तं खिप्पञ्चेव गन्ता होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु गन्ता होति । इमेहि खो, भिक्खवे, चतुहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्सा" ति ।

४. ठानसुत्तं

- १. "चत्तारिमानि, भिक्खने, ठानानि । कतमानि चत्तारि ? प्रत्यि, भिक्खने, ठानं प्रमनापं कातुं; तं च कयिरमानं प्रनत्याय संवत्तति । प्रत्या, भिक्खने, ठानं प्रमनापं कातुं; तं च कयिरमानं प्रत्याय संवत्तति । प्रत्या, भिक्खने, ठानं मनापं कातुं; तं च कयिरमानं प्रत्याय संवत्तति । प्रत्या, भिक्खने, ठानं मनापं कातुं; तं च कयिरमानं प्रत्याय संवत्तति । प्रत्या, भिक्खने, ठानं मनापं कातुं; तं च कयिरमानं प्रत्याय संवत्तति ।
- २० २. "तत्र, भिक्सवे, यिमदों ठानं ध्रमनापं कातुं; तं च कियर-मानं ध्रनत्थाय संवत्तति – इदं, भिक्सवे, ठानं उभयेनेव न कत्तत्वं मञ्जाति । यिम्पदं ठानं ध्रमनापं कातुं; इमिना पि नं न कत्तत्व्वं मञ्जाति । यिम्पदं ठानं कियरमानं ध्रनत्थायं संवत्तति; इमिना पि नं न कत्तव्वं मञ्जाति । इदं, भिक्सवे, ठानं उभयेनेव न कत्तव्वं प्रज्ञाति ।

१. तिप्पानं -रो०। २. प्रविचातिकजातिको - रो०। ३. या-स्वा०; या सा-रो०। ४. यदिदं - स्या०। ४. त - सी०, रो०; स्या० पोत्पके नतिय । ६. प्रनद्वाय - रो०। ७. सी०, स्या० पोत्पकेसु नतिय।

३. "तन्न, भिन्नस्त्वे, यिमदं ठानं ग्रमनापं कातुं; तं च कयिरमानं ग्रत्थाय संवत्तति — इमिर्सम, भिन्नस्त्वे, ठाने बालो च पण्डितो च वेदितस्त्वो पुरिस्तत्थामे पुरिस्तिविरिये पुरिसपरकक्मे । न, भिन्नस्त्वे, बालो इति पिट-सिञ्चित्वस्ति — "किञ्चा पि स्त्रो इदं ठानं अमनापं कातुं; ग्रथ चरहिदं ठानं कियरमानं अत्थाय संवत्ततीं ति । सो तं ठानं न करोति । तस्स कि ठानं अकथिरमानं अनत्थाय संवत्तति । पण्डितो च स्त्रो, भिन्नस्त्रे, इति पटिसञ्चित्वस्त्रिति — "किञ्चा पि स्त्रो इदं ठानं अमनापं कातुं; ग्रथ चरहिदं ठानं कपिरमानं अत्थाय संवत्तति । सो तं ठानं करोति । तस्स तं ठानं कपिरमानं अत्थाय संवत्तति ।

B. 434

R. 119

४. "तत्र, भिक्खने, यमिदं ठानं मनापं कातुं; तं च कथिरमानं भ्रमत्त्याय संवत्तित — इमस्मि पि, भिक्खने, ठाने बालो च पण्डितो च वेदितब्बो पुरिसत्यामे पुरिसिविरिये पुरिसपरकक्मे । न, भिक्खने, बालो इति पटिसिञ्च्चिति — "किञ्चा पि खो इदं ठानं मनापं कातुं; अध्य चरिहदं ठानं कथिरमानं अनत्थाय संवत्तति" ति । सो तं ठानं करोति । तस्स तं ठानं कथिरमानं अनत्थाय संवत्तति । पण्डितो च खो, भिक्खने, । इति पटिसञ्चिक्खति — "किञ्चा पि खो इदं ठानं मनापं कातुं; अध्य चरिहदं ठानं कथिरमानं अनत्थाय संवत्तति । सो तं ठानं न करोति । तस्स तं ठानं कथिरमानं अत्थाय संवत्तति । सो तं ठानं न करोति । तस्स तं ठानं अकथिरमानं अत्थाय संवत्तति ।

५. "तत्र, भिक्खवे, यमिदं ठानं मनापं कातुं, तं च कियरमानं अत्याय संवत्तति — इदं, भिक्खवे, ठानं उभयेनेव कत्तब्बं मञ्जाति । २० यिग्यदं ठानं मनापं कातुं, इमिना पि नं कत्तब्बं मञ्जाति ; यिग्यदं ठानं कियरमानं अत्याय संवत्तति, इमिना पि नं कत्तब्बं मञ्जाति । इदं, भिक्खवे, ठानं उभयेनेव कत्तब्बं मञ्जाति । इमानि खो, भिक्खवे, जनारि ठानानी" ति ।

६. श्रप्पमावसुत्तं

१. "चतृहि, भिक्खवे, ठानेहि अप्पमादो करणीयो । कतमेहि 25 चतृहि ? कायदुच्चरितं, भिक्खवे, पजहथ, कायसुचरितं भावेथ; तत्थ च मा पमादत्थ । वचीदुच्चरितं, भिक्खवे, पजहथ, वचीसुचरितं भावेथ; तत्थ च मा पमादत्थ । मनोदुच्चरितं, भिक्खवे, पजहथ, मनोसुचरितं

भावेष; तत्थ च मा पमादत्थ । मिच्छादिर्द्धि, भिक्खवे, पजहथ, सम्मा-दिर्द्धि भावेष; तत्थ च मा पमादत्य ।

B. 435, R. 120

B. 436

 "यतो खो, भिक्खने, भिक्ख्नो कायदुच्चरितं पहीनं होति कायसुचरितं भावितं, वचीदुच्चरितं पहीनं होति वचीसुचरितं भावितं,
 मनोदुच्चरितं पहीनं होति मनोसुचरितं भावितं, मिच्छादिद्वि पहीना होति सम्मादिद्वि भाविता, सो न भायति सम्परायिकस्स मरणस्सा" ति ।

७. ग्रारक्लसूत्तं

१. "चतूसु, भिक्खवे, ठानेसु अत्तरूपेन अप्पमादो सित चेतसो आरक्खो करणीयो । कतमेसु चतूसु ? 'मा मे रजनीयेसु धम्मेसु चित्तं रज्जी' ति अत्तरूपेन अप्पमादो सित चेतसो आरक्खो करणीयो; 'मा मे दोसनीयेसु धम्मेसु चित्तं दुस्सी' ति अत्तरूपेन अप्पमादो सित चेतसो आरक्खो करणीयो; 'मा मे मोहनीयेसु धम्मेसु चित्तं मुख्टी' ति अत्तरूपेन अप्पमादो सित चेतसो आरक्खो करणीयो; 'मा मे मदनीयेसु धम्मेसु चित्तं मज्जी' ति अत्तरूपेन अप्पमादो सित चेतसो आरक्खो करणीयो।

२. "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खुनो रजनीयेसु धम्मेसु चित्तं न रज्जित वीतरागत्ता, दोसनीयेसु धम्मेसु चित्तं न दुस्सित वीतदोसत्ता, मोहनीयेसु धम्मेसु चित्तं न मृय्हित वीतमोहत्ता, भदनीयेसु धम्मेसु चित्तं न मज्जित वीतमदत्ता, सो न झम्भित न कम्पित न वेषति न सन्तासं भाषज्जित, न च पन समणवचनहेतु पि गच्छती" ति ।

द. संवेजनीयसूत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयानि संवेजनीयानि ठानानि । कतमानि चत्तारि ? 'इष तथागतो जातो' ति, भिक्खवे, सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयं संवेजनीयं ठानं । 'इष तथागतो अनुत्तरं सम्मासम्बोधि अभिसम्बुद्धो' ति, भिक्खवे, सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयं संवेजनीयं ठानं । 'इष तथागतो अनुत्तरं धम्म-उचक्कं पवत्तेती' ति, भिक्खवे, सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयं संवेजनीयं ठानं । 'इष तथागतो अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बुतो'

R. 121

ति, भिक्खने, सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयं संवेजनीयं ठानं । इमानि स्रो, भिक्खने, चत्तारि सद्धस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयानि संवेजनीयानि ठानानी''ति ।

६. पठमभयसत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिवखवे, भयानि । कतमानि चत्तारि ? जातिभयं, जराभयं, व्याधिभयं, मरणभयं — इमानि खो, भिक्खवे, ऽ चत्तारि भयानी रे" ति ।

१०. दुतियभयसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिवखवे, भयानि । कतमानि चत्तारि ? ग्रान्मियमं, उदकभयं, राजभयं, चोरभयं – इमानि खो, भिवखवे, चत्तारि भयानी रें '' ति ।

केसिवग्गो द्वादसमी।

10

तस्सुद्दानं

केसि जवो पतोदो च, नागो' ठानेन' पञ्चमं। भ्रप्पमादो'च भ्रारक्खो, संवेजनीय"च द्वेभयाति।।

१३. भयवग्गो

१. ग्रत्तानुवादसुत्तं

- १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, भयानि । कतमानि चत्तारि ? स्रतानुवादभयं, परानुवादभयं, दण्डभयं, दुग्गतिभयं ।
- २. "कतमं च, भिक्खवे, ध्रतानुवादभयं ? इघ, भिवखवे, एकज्चो इति पटिसिञ्चवखित – 'म्रहं चेव खो पन कायेन दुज्चरितं 15 चरेंच्यं, वाचाय दुज्वरितं चरेंच्यं, मनसा दुज्वरितं चरेंच्यं, किञ्च तं यं में म्रत्ता सीलतो न उपवदेंच्या' ति ! सो म्रतानुवादभयस्स भीतो

१. व्यापित्रयं - रो० । २. वयानानी - रो० । ३-३. नायठानेन - रो० । ४. वपमाचो - रो० । ४. वेजनीयं - रो० । ६-६ तं म - सी०; म -स्या०; त कम्मं - रो० ।

कायदुच्चरितं पहाय कायसूचरितं भावेति, वचीदुच्चरितं पहाय वची-सुचरितं भावेति, मनोदुच्चरितं पहाय मनोसुचरितं भावेति, सुद्धं अत्तानं परिहरति । इदं वृच्चति, भिक्खवे, ग्रतान्वादभयं ।

R. 122

B. 437

 "कतमं च. भिक्खवे. परानवादभयं ? इघ, भिक्खवे, 5 एकच्चो इति पटिसञ्चिक्खति - 'ग्रहं चेव खो पन कायेन दुच्चरितं चरेय्यं, बाचाय दुच्चरितं चरेय्यं, मनसा दुच्चरितं चरेय्यं, किञ्च तं कम्मं परे सीलतो न उपवदेय्युं ति ! सो परानुवादभयस्स भीतो काय-दुच्चरितं पहाय कायसूचरितं भावेति, वचीदुच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेति, मनोदुच्चरितं पहाय मनोसूचरितं भावेति, सुद्धं ग्रत्तानं परि-10 हरति । इदं वृच्चति, भिक्खवे, परान्वादभयं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, दण्डभयं ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पस्सित चोरं ग्रागचारि, राजानो गहेत्वा विविधा कम्मकरणा कारेन्ते, कसाहि पि ताळेन्ते, वेत्तेहि पि ताळेन्ते, ग्रद्धदण्डकेहि पि ताळेन्ते, हत्यं पि छिन्दन्ते, पादं पि छिन्दन्ते, हत्थपादं पि छिन्दन्ते, कण्णं पि छिन्दन्ते. 15 नासं पि छिन्दन्ते, कण्णनासं पि छिन्दन्ते, बिलञ्जथालिकं पि करोन्ते, सङ्घमण्डिकं पि करोन्ते, राहमखं पि करोन्ते, जोतिमालिकं पि करोन्ते, हत्थपज्जोतिकं पि करोन्ते, एरकवत्तिकं पि करोन्ते, चीरकवासिक पि करोन्ते. एणेय्यकं पि करोन्ते. बलिसमंसिकं पि करोन्ते. कहापणकं पि करोन्ते, खारापतच्छिकं पि करोन्ते, पलिघपरिवृत्तिकं पि करोन्ते, पलाल-20 पीठकं पि करोन्ते, तत्तेन पि तेलेन श्रोसिञ्चन्ते, सुनखेहि पि खादापेन्ते. जीवन्तं पि सूले उत्तासेन्ते, ग्रसिना पि सीसं छिन्दन्ते । तस्स एवं होति -'यथारूपानं खो पापकानं कम्मानं हेतु चोरं श्रागुचारि राजानो गहेत्वा विविधा कम्मकरणा कारेन्ति, कसाहि पि ताळेन्ति ... पे०... ग्रसिना पि सीसं छिन्दन्ति, ग्रहं चेव खो पन एवरूपं पापकम्म करेय्यं, मं पि B 438 25 राजानो गहेत्वा एवरूपा विविधा कम्मकरणा कारेय्युं ... ग्रसिना पि सीसं छिन्देय्यं ति । सो दण्डभयस्स भीतो न परेसं पाभतं विलम्पन्तो चरति । कायदुच्चरितं पहाय ... पे०... सुढं अत्तानं परिहरति । इदं वुच्चति, भिक्खवे, दण्डभयं ।

५. "कतमं च, भिक्सवे, दुग्गतिभयं ? इघ, भिक्सवे, एकच्चो इति पटिसञ्चिक्सित – 'कायदुच्चरितस्स खो पापको विपाको झिम-

१. भद्धदण्डेहि - रो० । २. पनुम्पन्तो - रो० ।

सम्परायं, वचीवच्चरितस्स पापको विपाको ग्रभिसम्परायं, मनोदूच्च-रितस्स पापको विपाको सभिसम्परायं। सहं चेव खो पन कायेन दुच्चरितं चरेय्यं, वाचाय दुच्चरितं चरेय्यं, मनसा दुच्चरितं चरेय्यं. किञ्च तं याहं न कायस्स भेदा परं मरणा भ्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जेयां ति ! सो दुगातिभयस्स भीतो कायदृच्चरितं 5 पहाय कायसूचरितं भावेति, वचीदूच्चरितं पहाय वचीसूचरितं भावेति, मनोदुच्चरितं पहाय मनोसचरितं भावेति, सुद्धं ग्रत्तानं परिहरित । इदं वृच्चित, भिक्खवे, दुगातिभयं। इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि भयानी" ति ।

२. ऊमिभयसत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिवखवे, भयानि उदकोरोहन्तस्स पाटि- 10 कङ्कितब्बानि । कतमानि चत्तारि ? ऊमिभयं, कुम्भीलभयं, ग्रावट-भयं, सुमुकाभयं - इमानि खो, भिवखवे, चत्तारि भयानि उदकोरोहन्तस्स पाटिकक्कितब्बानि । एवमेव स्रो, भिवस्तवे, चत्तारि भयानि इधेकच्चस्स कुलपुत्तरस र इमिस्म धम्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बिजितस्स पाटिकङ्कितब्बानि । कतमानि चत्तारि ? ऊमिभयं, कुम्भीलभयं, 15 माबद्दभयं, सुसुकाभयं।

२. "कतमं च. भिक्खवे, ऊमिभयं ? इध, भिक्खवे, एकच्चो कुलपुत्तो सद्धा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पञ्जिततो होति - 'भ्रोतिण्णोम्हि जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपाया-सेहि, दुक्खोतिण्णो दुक्खपरेतो; ग्रप्पेव नाम इमस्स केवलस्स दुक्ख- 20 B 439 क्खन्धस्स ग्रन्तिकरिया पञ्जायेथा' ति ! तमेनं तथा पञ्जीजतं समानं सबहाचारिनो भोवदन्ति अनसासन्ति - 'एवं ते अभिवकमितब्बं, एवं ते पटिक्कमितब्बं, एवं ते ग्रालोकेतब्बं, एवं ते विलोकेतब्बं, एवं ते सम्मिञ्जितब्बं, एवं ते पसारितब्बं, एवं ते सङ्घाटिपत्तचीवरं धारेतब्बं' ति । तस्स एवं होति - 'मयं खो पुब्बं बगारियभूता समाना 25 श्रुक्त श्रोवदाम पि श्रनसासाम पि । इसे पनम्हाकं पूत्तमत्ता सञ्जे

R. 124

१. उप्परवेद्यं - रो० । २-२. रो० पोत्वके नित्व । ३-३ इघेकच्चे कुलपूते -रो । ४. सदा बनारस्मा - सी ०, स्था ० । ५. पञ्चलतो - मी ०: पञ्चलिते - रो ० । ६. समझाचारी - रो० ।

नत्तमत्ता मञ्जे स्रोवदितब्बं ग्रनुसासितब्बं मञ्जान्ती ति । सो कुपितो ग्रनत्तमनो सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, भिक्ख ऊमिभयस्स भीतो सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तो । ऊमिभयं ति खो, भिक्खवे, कोघपायासस्सेतं ग्रधिवचनं । इदं वृच्चति,

5 भिक्खवे. ऊमिभयं।

३. "कतमं च, भिक्खवे, कुम्भीलभयं ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो कलपत्तो सद्धा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजितो होति - 'ग्रोतिण्णोम्हि जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपाया-सेहि, दुक्खोतिण्णो दुक्खपरेतो; ग्रप्पेव नाम इमस्स केवलस्स दुक्ख-10 क्खन्धस्स अन्तिकिरिया पञ्जायेथा' ति ! तमेनं तथा पब्बजितं समानं सब्रह्मचारिनो श्रोवदन्ति ग्रनसासन्ति - 'इदं ते खादितब्बं, इदं ते न खादितब्बं, इदं ते भञ्जितब्बं, इदं ते न भञ्जितब्बं, इदं ते सायितब्बं, इदं ते न सायितब्बं, इदं ते पातब्बं, इदं ते न पातब्बं, कप्पियं ते खादितब्बं, म्रकप्पियं ते न खादितब्बं, कप्पियं ते भञ्जितब्बं, म्रकप्पियं ते न भञ्जि-15 तब्बं, कप्पियं ते सायितब्बं, ग्रकप्पियं ते न सायितब्बं, कप्पियं ते पातब्बं, श्रकप्पियं ते न पातब्बं, काले ते खादितब्बं, विकाले ते न खादितब्बं, काले ते भञ्जितब्बं, विकाले ते न भञ्जितब्बं, काले ते सायितब्बं, विकाले ते न सायितब्बं, काले ते पातब्बं, विकाले ते न पातब्बं' नि । तस्स एवं होति - 'मयं खो पूब्बे अगारियभृता समाना यं इच्छाम तं 20 खादाम, यंन इच्छाम न तं खादाम; यं इच्छाम तं भुञ्जाम, यंन इच्छाम न तं भूञ्जाम; यं इच्छाम तं सायाम, यं न इच्छाम न तं सायाम; यं इच्छाम तं पिवाम, यं न इच्छाम न तं पिवाम; कप्पियं पि खादास श्रकप्पियं पि खादाम कप्पियं पि भुञ्जाम श्रकप्पियं पि भुञ्जाम कप्पियं पि सायाम श्रकप्पियं पि सायाम कप्पियं पि पिवाम श्रकप्पियं पि पिवाम. 25 काले पि खादाम विकाले पि खादाम काले पि भुञ्जाम विकाले पि भञ्जाम काले पि सायाम विकाले पि सायाम काले पि पिवाम विकाले पि पिवाम; यं पि नो सद्धा गहपतिका दिवा विकाले पणीतं खादनीयं वा भोजनीयं वा देन्ति, तत्र पिमे मुखावरणं मञ्जे करोन्ती' ति । सो कृपितो अनत्तमनो सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । अयं वृच्चिति, 20 भिक्सवे, भिक्सु कुम्मीलभयस्स भीतो सिक्सं पञ्चवसाय हीनायावस्तो ।

B. 440. R. 195

१. पिपास - रो॰ I

कूम्भीलभयं ति स्रो, भिक्सवे, भोदरिकत्तस्सेतं अधिवचनं । इदं वृच्चति, भिक्खवे. कम्भीलमयं।

४. "कतमं च, भिक्खवे, ग्रावट्टभयं ? इघ, भिक्खवे, एकच्ची कलपत्तो सद्धा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो होति - 'भ्रोतिण्णोस्हि जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि, दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपाया- 5 सेहि दुक्खोतिण्णो दुक्खपरेतो; अप्पेव नाम इमस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स ग्रन्तिकिरिया पञ्जायेथा' ति ! सो एवं पञ्चिजतो समानो पुन्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसति ग्ररिक्सतेनेव कायेन ग्ररिक्सताय वाचाय ग्ररिक्सतेन चित्तेन ग्रन-पदिताय सतिया असंवृतेहि इन्द्रियेहि । सो तत्य पस्सति गहपति वा 10 गहपतिपत्तं वा पञ्चिह कामगणेहि समप्पितं समञ्जीभतं परिचारय-मानं । तस्स एवं होति - 'मयं खो पूब्बे झगारियभुता समाना पञ्चिह कामगणेहि समप्पिता समञ्जीभता परिचारिम्हा ; संविज्जन्ति खो पन में कूले भोगा। सक्का भोगे च भुञ्जितं पुञ्जानि च कातं। यन्ननाहं सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तित्वा भोगे च भञ्जेय्यं 15 पञ्जानि च करेय्यं' ति ! सो सिक्खं पच्चवलाय हीनायावत्तति । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, भिक्खु ग्रावट्टभयस्स भीतो सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तो । ग्रावद्रभयं ति खो, भिक्खवे, पञ्चन्नेतं कामगणानं ग्रधिवचनं । इदं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रावट्टभयं ।

५. "कतमं च, भिक्खवे, सुसुकाभयं ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो 20 कूलपुत्ती सद्धा श्रगारस्मा अनगारियं पञ्जिजतो होति - 'श्रोतिष्णोम्हि जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासेहि, दुक्खोतिष्णो दुक्खपरेतो; ग्रप्पेव नाम इमस्स केवलस्स दुक्खक्खन्त्रस्स ग्रन्तिकिरिया पञ्जायेया' ति ! सो एवं पञ्जीजतो समानी पुरुबण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय गामं वा निगमं वा पिण्डाय 25 B 441. पविसति ग्ररिक्खतेनेव कायेन ग्ररिक्खताय वाचाय ग्ररिक्खतेन चिलेन भनुपद्भिताय सतिया असंवृतेहि इन्द्रियेहि । सो तत्य पस्सति मातृगामं दिम्नवत्यं वा दप्पारुतं वा । तस्स मातुगामं दिस्वा दिम्नवत्यं वा दप्पारुतं वा रागो चित्तं अनुद्धंसेति । सो रागानुद्धंसितेन चित्तेन सिक्खं पच्च-क्खाय हीनायावत्तति । अयं वुच्चति, भिक्खवे, भिक्खु सूस्काभयस्स 30

R. 126

भीतो सिक्सं पञ्चक्थाय हीनायावतो । सुमुकाभयं ति स्रो, भिक्सवे, मातुगामस्सेतं प्रधिवचनं । इदं वृच्चति, भिक्सवे, सुमुकाभयं । इमानि स्रो, भिक्सवे, चत्तारि भयानि इधेकच्चस्स कुलपुतस्स इमस्मि धम्म-विनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजितस्स पाटिकङ्कितव्बानीं' ति ।

३. पठमनानाकरणसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खने, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंस । कतमे चत्तारो ? इब, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो विविच्चेन कामेहि विवच्च अकुसलेहि धम्मेहि सिव्तक्कं सिवचारं विवेच्चं कामेहि विवच्च अकुसलेहि धम्मेहि सिव्तक्कं सिवचारं विवेच्चं पीतिसुखं पटमं झानं उपसम्पज्ज विहरित । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्तं आपज्जति । तत्थ टितो तदिधमुत्तो तब्बहुलविहारी अपिनः हिनो कालं कुरुमानो ब्रह्मकायिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जति । ब्रह्मकायिकानं, भिक्खने, देवानं कम्पो आयुप्पमाणं । तत्थ पुयुज्जतो यावतायुकं टत्वा यावतकं तेसं देवानं आयुप्पमाणं तं सब्बं खेपेता निरयि प गच्छिति । पच्छिति । पच्छिति । पच्छिति । पच्छित । प्रयं स्ता । प्रयं सावते पत्ति स्तयो प प्रयं सावते पत्ति अरिय-सावकस्स अस्स्तवता प्रयुज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्ति । प्रयं स्ति । स्वयं वित्ति साव । प्रयं स्ति । प्रयं अधिप्पयासो । इदं नानाकरण सुतवतो अरिय-सावकस्स अस्स्तवता प्रयुज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्ति । प्ररिवर्त अरिय-सावकस्स अस्स्तवता प्रयुज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्ति । सित्ते ।

R 127

B 442

२. "पुन च परं, भिक्खवे, इथेकच्चो पुग्गलो वितवकविचारानं वूपसमा अञ्झल सम्प्रसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितककं अविचारं समाधिजं पीतिसुखं दुतियं झान उपसम्पज्ज विहरित । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्त आपज्जित । तत्थ ठितो तदिधमुत्तो तब्बहुल-विहारी अपरिहीनो काल कुरुमानो आभस्सरानं देवानं सहस्यत उपपज्जित । आभस्सरानं, भिक्ववे, देवानं हे कप्पा आयुष्पमाणं । तत्थ पुगुज्जनो यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं हेवानं आयुष्पमाणं तथ्य सुगुज्जनो यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं हेवानं आयुष्पमाणं तथ्य स्वतं खेपेत्वा निरयं पि गच्छित तिरच्छानयोनि पि गच्छिति पेत्तिविसयं पि गच्छिति । भगवतो पन सावको तत्थ यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं आयुष्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा निर्मयेव भवे परिनिब्बायिति ।

१ उप्पजाति - रो० । २ पित्तिविमय - रो० । ३ मिष्णायासी - रो० । ४. उप्पत्तिया - रो० । ५ सम्पमादो - रो० ।

धयं खो, भिक्खवे, विसेसो धयं अधिप्यशासो इदं नानाकरणं सूतवतो म्ररियसावकस्स मस्सुतवता पुयुज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्तिया सित ।

 "पून च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो पुग्गलो पीतिया च विरागा उपेक्सको च विहरति सतो च सम्पजानो सूखं च कायेन पटिनंबेदेति यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - 'उपेक्खको सतिमा सखिवहारी' ति ततियं 5 झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति ग्रापज्जित । तत्व ठितो तदिषमुत्तो तब्बहलविहारी ग्रपरिहीनो, कालं कुरुमानो सुभिकण्हानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । सुभिकण्हानं, भिक्खवे, देवानं चत्तारो कप्पा ग्रायप्पमाणं । तत्य पूथुज्जनो यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं भ्रायप्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा निरयं पि गच्छति 10 तिरच्छानयोनि पि गच्छति पेत्तिविसयं पि गच्छति । भगवतो पन सावको तत्थ यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं भ्रायप्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा तरिंमयेव भवे परिनिब्बायित । ग्रयं खो, भिक्खवे, विसेसो श्रयं ग्रधिप्पयासो इदं नानाकरणं सुतवतो ग्ररियसावकस्स ग्रस्सुतवता पथज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्तिया सति ।

४. "पून च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो पूगालो सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पूब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्यञ्जमा ग्रदुक्खमसूखं उपेक्खासितपारिस्द्विं चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो तदस्सा-देति, तं निकामेति, तेन च विक्ति श्रापञ्जति । तत्य ठितो तदिधमुत्तो तब्बहलविहारी अपरिहीनो कालं कुरुमानो बेहण्फलानं देवानं सहब्यतं 20 उपपज्जित । बेहप्फलानं, भिक्सवे, देवानं पञ्च कप्पसतानि भ्रायप्प-माणं । तत्य पुर्यज्जनो यावतायकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं ग्रायप्यमाणं तं सब्बं खेपेत्वा निरयं पि गच्छति तिरच्छानयोनि पि गच्छति पेत्ति-विसयं पि गच्छति । भगवतो पन सावको तत्थ यावतायकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं भ्रायप्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा तस्मियेव भवे परिनिब्बायति । 25 ग्रयं खो, भिक्खवे, विसेसो ग्रयं ग्रिषण्यासो इदं नानाकरणं सुतवतो श्ररियसावकस्स श्रस्सूतवता पृथ्जजनेन, यदिदं गतिया उपपत्तिया सित । इमें खो, भिक्खवे, चत्तारो पूरगला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति

R. 128

15

B. 443

१. उपेक्सासतिपरिसर्डि - रो० ।

R. 129

४. दुतियनानाकरणसूत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पूगालो विविच्चेव कामेहि ... पे पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्ञाणगतं, ते धम्मे 5 ग्रनिच्चतो दक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो श्रवतो श्राबाघतो परतो पलोकतो सुञ्ञातो अनत्ततो समनुपस्सति । सो कायस्स भेदा परं मरणा सद्धावासानं देवानं सहव्यतं उपपज्जित । श्रयं, भिक्खवे, उपपत्ति असाघारणा पुथुज्जनेहि।

२. "पून च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो पुग्गलो वितक्कविचारानं 10 वपसमा ... पे०... दूतियं झानं ... पे०... ततियं झानं ... पे०... चतूत्यं क्षानं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्घारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुवखतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो आबाघतो परतो पलोकतो सञ्जातो अनत्ततो समनपस्सति । सो कायस्स भेदा परं मरणा सुद्धावासानं देवानं सहस्यतं उपपज्जिति । ग्रयं, भिक्खवे, उपपत्ति ग्रसाधारणा पृथुज्जिनेहि । इमे खो. भिक्खवे. चत्तारो प्रगला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

५. पठममेत्तासूत्तं

१. "बत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो सविज्जमाना लोकस्मि । कतमें चतारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पूग्गलो मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति, तथा दुतिय तथा ततियं तथा चतृत्थं। B. 444 20 इति उद्धमधो तिरियं सञ्बधि सञ्बत्तताय सञ्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महम्मतेन ग्रप्पमाणेन अवेरेन ग्रब्याबण्झेन फरित्वा विहरति । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति ग्रापण्जति । तत्य ठितो तदिषमुत्तो तब्बहुलिवहारी ग्रपरिहीनो कालं कुरुमानो ब्रह्म-कायिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । ब्रह्मकायिकानं, भिवस्तवे, देवानं 25 कप्पो भ्रायुप्पमाणं। तत्थ पुयुज्जनो यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं ग्रायुप्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा निरयं पि गच्छति तिरच्छानयोनि पि

१. उप्पत्ति - रो॰ ।

B. 445

गच्छिति पेत्तिविसयं पि गच्छिति । भगवतो पन सावको तत्य यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं देवानं आयुष्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा तर्दिमयेव भवे परिनिब्बायित । धयं खो, भिवस्वने, विसेसो धयं अधिष्पयासो इदं नानाकरणं सुतवतो प्ररियसावकस्स अस्सुतवता पृषुज्जनेन, यदिदं गितया उपपत्तिया सित ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चे पुग्गलो करुणासहगतेन चेतसा ... पे०... मुदितासहगतेन चेतसा ... पे०... उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति, तथा दतियं तथा ततियं तथा चतृत्यं । इति उद्धमधो तिरियं सञ्बधि सञ्बत्तताय सञ्जाबन्तं लोकं उपेक्खा-सहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन अप्यमाणेन अवेरेन अब्याबज्झेन 10 फरित्वा विहरित । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति म्राप-ज्जति । तत्य ठितो तदधिमुत्तो तब्बहुलविहारी ग्रपरिहीनो कालं क्रमानो ग्राभस्सरानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । ग्राभस्सरानं, भिक्सवे, देवानं द्वे कप्पा श्रायुष्पमाणं । ... पे०... सुभिकण्हानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । सुभिकण्हानं, भिक्खवे, देवानं चतारो कप्पा 15 ग्रायुष्पमाणं । ... पे०... वेहष्फलानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । वेह-प्फलानं, भिक्खवे, देवानं पञ्च कप्पसतानि आयुष्पमाणं । तत्थ पुषुजनो यावतायुकं ठतवा यावतकं तेसं देवानं आयप्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा निरयं पि गच्छति तिरच्छानयोनि पि गच्छति पेत्तिविसयं पि गच्छति । भगवतो पन सावको तत्य यावतायुकं ठत्वा यावतकं तेसं 20 देवानं श्रायुष्पमाणं तं सब्बं खेपेत्वा तस्मियेव भवे परिनिब्बायति । ग्रयं स्तो, भिक्सने, विसेसी ग्रयं ग्रिषिप्पयासी इदं नानाकरणं सुतवती श्ररियसावकस्स श्रस्सुतवता पुयुज्जनेन, यदिदं गतिया उपपत्तिया सित । इमें खो, भिक्खवे, चतारो पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

६. बुतियमेसासुसं

१. "चतारोमे, भिक्सवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना 25 R. 190 लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्सवे, एकज्वो पुग्गलो मेत्तासह-गतैन चैतसा एकं दिसं फरिस्वा विहर्रात, तथा द्रतियं तथा ततियं तथा

१. स्था॰ पोत्सके पन कस्लावयो तयो विद्याय झानस्सरावीहि तीहि विसुं विसुं योवेत्या परिपुज्यनेव वस्तिता ।

चतुत्वं । इति उद्धमघो तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं
मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महम्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन अध्याधण्झेन
फरित्वा विहरति । सो यदेव तत्व होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं
सङ्खारगतं विञ्ञाणगतं ते धम्मे अनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो

सल्लतो अध्यतो आबाधतो परतो पलोकतो सुञ्जातो अनत्ततो समनुपस्सति । सो कायस्स भेदा परं मरणा सुद्धावासानं देवानं सहस्थतं
उपपज्जति । अयं, भिक्खवं, उपपत्ति असाधारणा पुशृज्जनेहि ।

२. "पून च परं, भिक्सवे, इघेकच्चो पुग्गलो करुणा .. पे०... मुदिता ... पे०... उपेक्सासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा दुितयं तथा तितयं तथा चतुत्यं । इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं उपेक्सासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन प्रप्यमाणेन प्रवेरेन प्रध्यावज्झेन फरित्वा विहरित । सो यदेव तत्य होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागत सङ्खारगतं विञ्जाणगतं ते धम्मे प्रनिच्चतो दुक्सतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो आबाधतो परतो 15 पत्तोकतो सुञ्जातो अन्तत्तो समनुपस्सित । सो कायस्स भेदा पर मराणा सुद्वावासानं देवानं सहब्यतं उपपञ्जित । ग्रयं, भिक्सवे, उपपत्ति असाधारणा पुयुज्जतेहि । इसे लो, भिक्सवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकर्तिम" ति ।

७. पठमतथागतमञ्ज्ञरियसुत्तं

B 446

१. "तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्य पातुभावा चत्तारो अञ्चिरमा अन्भृता धम्मा पातुभवित्तः। कतमे चत्तारो ? वदा, भिक्खवे, बोधिसत्तो तुसिता काया चित्रता सतो सम्पजानो मातु-कृष्ट्चि ओक्कमति, अथ सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समण-बाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अप्पमाणो उळारो ओभासो पातुभवित अतिक्कम्मेव देवानं देवानुभावं। या पि ता लोकन्तरिका अचा असंबुता अन्यकारा अन्यकारितिमसा यत्थिममेतं चित्रसमुरियान एवंमहि-द्विकानं एवंमहानुभावानं साभा नातुभोन्ति, तत्व पि अप्पमाणो उळारो स्रोआसो पातुभवित स्रतिक्कम्मेव देवानं देवानुभावं। ये पि तत्व स्वक्ता

[.] १. सब को - स्वा॰, रो॰। २-२. धन्युतघरमा - स्वा॰। ३. यरिवयेसं - सी॰, स्वा॰।

R. 131

उपपन्ना ते पित्तेनोभार्तेन धञ्जामञ्जं सञ्जानीता – 'झञ्जे पि किर, भो, सन्ति सत्ता इसूपपन्ना' ति । तथागतस्स, भिनस्ते, प्ररहतो सम्मा-सम्बद्धस्स पात्रभावा अयं पठमो अञ्खरियो अञ्भतो धम्मो पात्रभवति ।

२. "पून च परं, भिक्खने, यदा बोधिसत्तो सतो सम्पानानो मातुकृष्ण्यम्हा निक्समित, ग्रय सदेवने लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय ग्रप्पमाणो उळारो ग्रोभासो पातुभवित ग्रात्वकम्मेव देवानं देवानुभावं । या पि ता लोकन्तरिका ग्रधा श्रसंबुता ग्रन्थकारा ग्रन्थकारतिमिसा यत्यपिमेसं चन्दिमसुरियानं एवं महिद्धिकानं एवं महानुभावानं ग्राभा नानुभोन्ति, तत्य पि ग्रप्पमाणो उळारो ग्रोभासो पातुभवित ग्रात्वकम्मेव देवानं देवानुभावं । ये पि तत्य सत्ता उपपन्ना १० ते पि तेनोभासेन ग्रञ्जमञ्जां सञ्जानन्ति – 'ग्रञ्जे पि किर, भो, सन्ति सत्ता इ्षूपपन्ना' ति । तथागतस्स, भिक्खवे, ग्ररहतो सम्मा-सम्बुद्धस्स पातुभावा ग्रयं दृतियो ग्रन्छरियो ग्रन्भतो धम्मो पातुभवित ।

३. "पुन च परं, भिन्छवं, यदा तथागती अनुत्तरं सम्मासम्बोधि अभिसम्बुज्झिति, अय सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया 15 पजाय सदेवमनुस्साय अप्पमाणो उळारो श्रीभासो पातुभवित अति-ककम्मेव देवानं देवानुभावं । या पि ता लोकन्तरिका अधा असंबुता अन्यकारा अन्यकारितिमसा यत्थपिमसे चन्दिमसुरियानं एवंमहिद्धिकानं एवंमहानुमावानं आभा नानुभोन्ति, तत्थ पि अप्पमाणो उळारो श्रोभासो पातुभवित अतिककम्मेव देवानं देवानुभावं । ये पि तत्थ सत्ता उपपन्ना 20 ते पि तेनोभासेन अञ्चामञ्ज सञ्जानित — "अञ्बे पि किर, भो, सन्ति सत्ता इषूपपन्ना" ति । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहती सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा अयं तित्यो अच्छरियो अवभूतो धम्मो पातुभवित ।

४. "पुन च परं, भिक्खने, यदा तथागतो अनुत्तरं घम्मचक्कं पक्तिति, अंध सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया 25 पजाय सदेवमनुस्साय अप्पमाणो उळारो झोभासो पातुभवित अति-क्कम्मेव देवानं देवानुभावं। या पि ता लोकन्तरिका अघा असंबुता अन्वकारा अन्वकारितिस्सा यत्यपिमेसी चित्तमपुरियानं एवमहिद्धिकानं एवंमहानुभावानं झाभा नानुभोन्ति, तत्य पि अप्पमाणो उळारो झोभासो

उप्पन्ना – रो० । २–२. घनमुत्रवस्मो – स्वा० । ३. मातुकुष्किस्मा – स्वा०,
 रो० । ४. यत्विमेसं – स्वा० ।

पातुमवित अतिक्कम्मेव देवानं देवानुभावं । ये पि तत्य सत्ता उपपन्ना ते पि तेनोभासेन अञ्जामञ्जां सञ्जानन्ति – 'ग्रञ्बे पि किर, भी, सन्ति सत्ता इध्पपन्ना' ति । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मा-सम्बुद्धस्स पातुभावा अयं चतुत्यो अञ्छिरियो अञ्भुतो धम्मो पातुभवति । उ तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा इमे चत्तारो अञ्छिरिया अञ्भूता धम्मा पातुभवन्ती'' ति ।

द. दुतियतथागतश्र**च्छरियसु**त्तं

१. "तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा चत्तारो अच्छिरिया अब्भुता धम्मा पातुभवन्ति । कतमे चत्तारो ? आलयारामा, भिक्खवे, पजा आलयरता आलयसम्मृदिता; सा तथा-गतेन अनालये धम्मे देसियमाने सुस्सूतित सोतं ओदहति अञ्ञा चित्तं उपदुपेति । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा अयं पठमो अच्छिरियो अब्भुतो धम्मो पातुभवति ।

B. 448 R. 132

- "मानारामा, भिक्खवे, पजा मानरता मानसम्मृदिता ।
 मा तथागतेन मानविनये धम्मे देसियमाने मुस्सूसिते' सोतं ब्रोदहित
 अञ्ञा चित्तं उपटुपेति । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा ब्रयं दुतियो अञ्छरियो अञ्चतो धम्मो पातुभवति ।
- अनुपसमारामा, भिक्खवे, पजा अनुपसमन्ता अनुपसम-सम्मुदिता । सा तथागतेन ओपसमिके घम्मे देसियमाने सुरसूसित सोतं ओदहित अञ्जा चित्तं उपटुपेति । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो
 सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा अयं तितयो अच्छिरियो अन्भृतो धम्मो पातुभवति ।

४. "म्रविज्जागता, भिक्खवे, पजा म्रण्डभूता" परियोनद्धा । सा तथागतेन म्रविज्जाविनये धम्मे देसियमाने सुस्सूमति सोतं म्रोदहित चञ्चा वित्तं उपटुपेति । तथागतस्स, भिक्खवे, भ्ररहृतो सम्मासम्बुद्धस्य पातुभावा म्रयं चतुत्यो म्रज्झरियो म्रक्भुतो धम्मो पातुभवति । तथा-

१ मालबरामा – रो० । २. उपद्वापेति – रो० । ३. बुस्सुति – स्या०; सुस्सूयति – रो० । ४. बनुपदमसन्दिता – रो० । १ मन्त्रभृता – स्या०, रो० । ६. तथागतस्त – रो० ।

15

R. 133

गतस्स, भिक्सवे, ग्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावा इमे चतारो ग्रच्छरिया ग्रन्भुता धम्मा पातुभवन्ती" ति ।

६. ग्रानन्दश्रच्छरियसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, श्रच्छिरिया श्रव्भुता घम्मा श्रानन्दे । कतमे चत्तारो ? सचे, भिक्खवे, भिक्खुपरिसा श्रानन्दं दस्सनाय उपसङ्कः मित, दस्सनेन पि सा श्रत्तमना होति । तत्र चे श्रानन्दो घम्मं भासित, अ भासितेन पि सा श्रत्तमना होति । श्रतित्ता व, भिक्खवे, भिक्खुपरिसा होति, श्रथ श्रानन्दो तुण्ही भवति ।
- "सचे, भिक्खवे, भिक्खुनिपरिसा ब्रानन्दं दस्सनाय उपसङ्क-मित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्य चे ब्रानन्दा धम्मं भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । ब्रितित्ता व, भिक्खवे, भिक्खुनिपरिसा 10 होति, ब्रथ ब्रानन्दो तुण्ही भवति ।
- ३. "सचे, भिक्खवे, उपासकपरिसा धानन्दं दस्सनाय उप-सङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे आनन्दा धम्मं भासित, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतित्ता, व भिक्खवे, उपासकपरिसा होति, अय आनन्दो तुण्ही भवति ।

४. "सचे, भिक्खवे, उपासिकापिरसा आनन्दं दस्सनाय उप-सङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे आनन्दो धम्मं भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतित्ता व, भिक्खवे, उपासिका-परिसा होति, अथ आनन्दो तुण्ही भवति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो अच्छिरिया श्रवभृता धम्मा आनन्दे" ति ।

१०. चक्कवत्तिश्रच्छरियमुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिनस्ववे, अच्छरिया भ्रव्भुता घम्मा रञ्जे चनकवित्तिम्हि । कतमे चत्तारो ? सचे, भिनस्ववे, स्रत्तियपरिसा राजानं चनकवित्त दस्सनाय उपसङ्क्ष्मप्ति, दस्सनेन पि सा भ्रत्तमना होति । तत्र वे राजा चनकवत्ती भासति, भासितेन पि सा भ्रत्तमना होति । भ्रतित्ता व, भिनस्ववे, स्रतियपरिसा होति, भ्रष्य राजा चनकवत्ती पुण्ही भवति । 25

१. प्रानन्द - रो॰। २. तत्व - स्था॰, रो॰।

B 450

25

- "सचे, जिक्खवे, बाह्यणपरिसा राजानं चक्कवींस दस्सनाय उपसङ्कर्मात, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे राजा चक्कवतीं भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतित्ता न, भिक्खवे, बाह्यण-परिसा होति, अय राजा चक्कवती तुष्ही भवति ।
- ३. "समे, भिनस्तने, गहपितपरिसा राजानं चनकर्नात दस्सनाय उपसङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे राजा चनकवत्ती भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतित्ता व, भिनस्तने, गहपित-परिसा होति, अय राजा चनकवत्ती तुष्टी भवति ।
- ४. "सचे, भिक्खवे, समणपरिसा राजानं चक्कवित्त दस्सनाय उपसङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे राजा चक्क-वत्ती भासित, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतिता न, भिक्खवे, समणपरिसा होति, अय राजा चक्कवत्ती तुण्ही भवति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो अच्छरिया अञ्जुता धम्मा रञ्जे चक्कवित्तिहि ।
- ५. "एवमेव खो, मिक्खवे, चत्तारो ग्रन्छिरिया अन्भुता 15 धम्मा आनन्दे । कतमे चत्तारो ? सचे, भिक्खवे, भिक्खुपरिसा प्रानन्दे दस्सनाय उपसङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे आनन्दो धम्मं भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । ग्रतित्ता व, भिक्खवे, भिक्खुपरिसा होति, अय आनन्दो तुष्ही भवति ।
- ६. "सचे, भिक्खवे, भिक्खानेपरिसा ... पे०... सचे, भिक्खवे, उपासकपरिसा ... पे०... सचे, भिक्खवे, उपासकपरिसा आनन्दं दस्स-नाय उपसङ्कमित, दस्सनेन पि सा अत्तमना होति । तत्र चे आनन्दो धम्मं भासति, भासितेन पि सा अत्तमना होति । अतिता न, भिक्खवे, उपासिकापरिसा होति, अय आनन्दो तुष्ट्री भवति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो अच्छरिया अन्भुता धम्मा आनन्दो ? ति ।

भयवग्गो तेरसमी ।

तस्सुद्दानं

अत्तानुवादकिमिंच, द्वेच नाना द्वेच होन्ति। मेत्ता द्वेच अच्छरिया, अपरा'च तथा दुवे'ति॥

१. रञ्जो – री॰ । २. मतानुबादतस्म – रो॰ । ३–३. म्रब्मुतबस्मी परा हें – रो॰ ।

R 134

B. 451

25

१४. पुगगसवम्गो

१. संयोजनसत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चस्स पुगलस्स भ्रोरम्भागियानि संयोजनानि मप्पहीनानि होन्ति, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि भ्रप्पहीनानि होन्ति, भवपटिलाभियानि संयोजनानि श्रप्पहीनानि होन्ति ।
- २. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स ग्रोरम्भागियानि 5 संयोजनानि पहीनानि होन्ति, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि भ्रप्प-हीनानि' होन्ति, भवपटिलाभियानि संयोजनानि ग्रप्पहीनानि होन्ति ।
- ३. "इघ पन, भिवखवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स श्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति, भवपटिलाभियानि संयोजनानि अप्पहीनानि होन्ति ।
- ४. "इघ पन, भिनखवे, एकच्चस्स पुग्गलस्स म्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि पही-नानि होन्ति, भवपटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति ।
- ५. "कतमस्स, भिवखवे, पूग्गलस्स मोरम्भागियानि संयोजनानि भ्रप्पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि भ्रप्पहीनानि, भवपटि- 15 लाभियानि संयोजनानि अप्पहीनानि ? सकदागामिस्स । इमस्स खो, भिक्खवे, प्रगलस्स भ्रोरम्भागियानि संयोजनानि भ्रप्यहीनानि, उपपत्ति-पटिलाभियानि संयोजनानि ग्रप्पद्वीनानि, भवपटिलाभियानि संयोजनानि भ्रप्यहीनानि ।
- ६. "कतमस्स, भिक्खवे, पूग्गलस्स ग्रोरम्भागियानि संयोज- 20 नानि पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि अप्पहीनानि, भव-पटिलाभियानि संयोजनानि ग्रप्पहीनानि ? उद्धंसोतस्स ग्रकनिट्टगामिनो । इमस्स खो, भिक्खवे, पुग्गलस्स ग्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि अप्पहीनानि, भवपटिलाभियानि संयोजनानि भ्रप्यहीनानि ।
- ७. "कतमस्स, भिक्खवे, पूम्मलस्स भ्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि, भवपटिलाभि-

१. उप्पत्तिपटिसामिकानि – स्था॰, रो॰। २. अप्पतीना – रो॰।

यानि संयोजनानि ग्रप्पहीनानि ? श्रन्तरापरिनिब्बायिस्स । इसस्स खो, भिक्खवे, पुग्गलस्स श्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि, उपपत्ति-पटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि, भवपटिलाभियानि संयोजनानि श्रप्पहीनानि ।

इ. "कतमस्स, भिक्खवे, पुग्गलस्स भ्रोरम्भागियानि संयोज-नानि पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि, भवपटि-लाभियानि संयोजनानि पहीनानि ? श्ररहृतो । इमस्स लो, भिक्खवे, पुग्गलस्स भ्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि, उपपत्तिपटिलाभि-यानि संयोजनानि पहीनानि, भवपटिलाभियानि संयोजनानि पहीनानि । इमे लो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमना लोकस्मि" ति ।

२. पटिभानसुत्तं

B. 452, R. 135

20

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविष्णमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? युत्तप्यटिभानो, नो भृत्तप्यटिभानो; मृत्त-प्यटिभानो, नो युत्तप्यटिभानो; युत्तप्यटिभानो च मृत्तप्यटिभानो च; नेव युत्तप्यटिभानो न मृत्तप्यटिभानो – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला 15 सन्तो संविष्णमाना लोकिस्म" ति ।

३. उग्घटितञ्जूसुत्तं

१. "क्तारोमे, भिक्सवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम । कतमे क्तारो ? उप्घटितञ्ज्र, विपञ्चितञ्ज्रू, नेय्यो, पदपरमो – इमे खो, भिक्सवे, क्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम" ति ।

४. उट्टानफलसुत्तं

 "बत्तारोमें, भिक्खने, पृगाला सन्तो संविष्णमाना लोकिस्म । कतमे चत्तारो ? उट्टानफलूपजीवी न कम्मफलूपजीवी, कम्मफलूप जीवी न उट्टानफलूपजीवी, उट्टानफलूपजीवी चेव कम्मफलूपजीवी च,

१. घरहती बीणासवस्त – स्या०। २ न – स्या०, री०। ३ विपवितञ्जू – स्या०, री०। ४. क्षेम्यो – री०।

R 136

B 453

नेव उट्टानफलूपजीवी न कम्मफलूपजीवी - इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्मि" ति ।

५. सावज्जसुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्सवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चत्तारो ? सावज्जो, वज्जबहुलो, श्रप्पवज्जो, श्रनवज्जो ।
- २. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो सावञ्जो होति ? इघ, भिक्खवं, ऽ एकच्चो पुग्गलो सावञ्जेन कायकम्मेन समक्षागतो होति, सावञ्जेन वचीकम्मेन समक्षागतो होति, सावञ्जेन मनोकम्मेन समक्षागतो होति । एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो सावञ्जो होति ।
- ३. "कथं च, भिक्खवं, पुग्गलो वज्जबहुलो होति ? इघ, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो सावज्जेन बहुलं कायकम्मेन समन्नागतो 10 होति, ग्रप्यं ग्रनवज्जेन; सावज्जेन बहुलं वचीकम्मेन समन्नागतो होति, ग्रप्यं ग्रनवज्जेन; सावज्जेन बहुलं मनोकम्मेन समन्नागतो होति, ग्रप्यं ग्रनवज्जेन; सावज्जेन बहुलं मनोकम्मेन समन्नागतो होति, ग्रप्यं ग्रनवज्जेन। एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो वज्जबहुलो होति।
- ४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रप्पवज्जो होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो अनवज्जेन बहुलं कायकम्मेन समन्नागतो होति, 15 ग्रप्पं सावज्जेन; अनवज्जेन बहुलं वचीकम्मेन समन्नागतो होति, भ्रप्पं सावज्जेन; भ्रनवज्जेन बहुलं मनोकम्मेन समन्नागतो होति, श्रप्पं सावज्जेन। एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो भ्रप्पवज्जो होति।
- ५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ध्रनवज्जो होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो ध्रनवज्जेन कायकम्मेन समक्षागतो होति, 20 ध्रनवज्जेन वचीकम्मेन समक्षागतो होति, ध्रनवज्जेन मनोकम्मेन समक्षा-गतो होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो ध्रनवज्जो होति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

६. पठमसीलसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पृम्मला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम । कतमे चत्तारो ? इष, भिक्खवे, एकच्चो पुग्मलो सीलेसु न परिपूरकारी 25 होति, समाधिरिम न परिपूरकारी, पञ्जाय न परिपूरकारी । R. 137

- २. "इघ पन, भिक्सवे, एकच्चो पुगालो सीलेसु परिपूरकारी होति, समाविस्मि न परिपूरकारी, पञ्जाय न परिपूरकारी।
- ३. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूरकारी होति, समाधिस्मि परिपूरकारी, पञ्जाय न परिपूरकारी ।
- ४. "इघ पन, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूरकारी होति, समाधिस्मि परिपूरकारी, पञ्ञाय परिपूरकारी । इमे खो, भिक्खने, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि"ति ।

७. दुतियसीलसुत्तं

- "चतारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म ।
 कत्तमे चतारो ? इष, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो न सीलगरु होति
 न सीलाधिपतेय्यो, न समाधिगरु होति न समाधिपतेय्यो, न पञ्जा-गरु होति न पञ्जाधिपतेय्यो ।
- p. 454 २. "इष पन, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो सीलगरु होति सीला-षिपतेय्यो, न समाधिगरु होति न समाधिपतेय्यो, न पञ्ञागरु होति न पञ्ञाधिपतेय्यो ।
 - "इघ पन, भिक्खते, एकच्चो पुग्गलो सीलगर होति सीला-घिपतेय्यो, समाधिगर होति समाधाधिपतेय्यो, न पञ्जागर होति न पञ्जाधिपतेय्यो ।
 - ५. "इध पन, भिक्खने, एकच्चो पुग्नलो सीलगरु होति सीलाधि-पतेय्यो, समाधिगरु होति समाधाधिपतय्यो, पञ्जागरु होति पञ्जा-विपतेय्यो । इमे खो, भिक्खने, चत्तारो पुग्नला सन्तो संविज्जमाना लोकाँस्म" ति ।

द. निकट्टसुत्तं

 "चतारोमे, भिक्खवे, पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे चतारो ? निकट्ठकायो अनिकट्ठिचत्तो, अनिकट्ठ-कायो निकट्ठचित्तो, अनिकट्ठकायो च अनिकट्टिचत्तो च, निकट्ठकायो 25 च निकट्ठचित्तो च । २. "कयं च, भिक्खवे, पुग्गलो निकट्ठकायो होति ग्रनिकट्ट-चिता ? इस, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो ग्ररञ्ञावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । सो तत्थ कामवितक्कं पि वितक्केति ब्यापाद-वितक्कं पि वितक्केति विहिंसावितक्कं पि वितक्केति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो निकट्ठकायो होति ग्रनिकट्ठचित्तो ।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो धनिकट्ठकायो होति निकट्टिचित्तो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो न हेव खो धरञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । सो तत्थ नेक्खम्मवितक्कं पि वितक्केति अव्या-पादवितक्कं पि वितक्केति अविहिसावितक्कं पि वितक्केति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो अनिकट्ठकायो होति निकट्ठचित्तो ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रानिकटुकायो च होति ग्रानिकटु-चित्तो च ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो न हेव खो ग्ररञ्जावन-पत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेविति । सो तत्थ कामवितक्कं पि वितक्केति ब्यापादिवतक्कं पि वितक्केति विहिंसावितक्कं पि वित-क्केति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रानिकटुकायो च होति ग्रानिकटु- 15 चित्तो च ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो निकटुकायो च होति निकटु-चित्तो च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो प्ररञ्ञावनपत्थानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेबति । सो तत्य नेक्सम्मवितक्कं पि चितक्केति प्रध्यापादवितक्कं पि वितक्केति प्रविहिंसावितक्कं पि वितक्केति । एवं 20 खो, भिक्खवे, पुग्गलो निकटुकायो च होति निकटुचित्तो च । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सत्तो संविज्जमाना लोकर्सिम" ति ।

६. धम्मकथिकसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, धम्मकथिका । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो धम्मकथिको ग्रप्पं च भासति ग्रसहितं च; परिसा चस्स' न कुसला होति सहितासहितस्स । एवरूपो, भिक्खवे, धम्मकथिको 25 एवरूपाय परिसाय धम्मकथिको त्वेच सङ्ख्यं गच्छति ।

[ै] अरञ्जे बनपत्थानि — सी॰, रो॰ । २. पुगाली — रो॰ । ३. च — सी॰, स्था॰, रो॰ ।

म०२-११

- "इघ पन, भिक्खने, एकच्चो धम्मकथिको ग्रप्पं च मासित सहितं च; परिसा चस्स कुसला होति सहितासहितस्स । एवरूपो, भिक्खने, धम्मकथिको एवरूपाय परिसाय धम्मकथिको त्वेन सङ्खं गच्छति ।
- ३. "इध पन, भिक्खने, एकच्चो धम्मकथिको बहुं च भासति प्रसिहतं च; परिसा चस्स न कुसला होति सहितासहितस्स । एवरूपो, भिक्खने, धम्मकथिको एवरूपाय परिसाय धम्मकथिको त्वेव सङ्खं गच्छति ।
- ४. "इष पन, भिक्सवे, एकच्चो घम्मकथिको बहुं च भासित ाठ सहितं च; परिसा चस्स कुसला होति सहितासहितस्स । एवरुपो, भिक्सवे, धम्मकथिको एवरुपाय परिसाय घम्मकथिको त्वेव सङ्खं गच्छति । इमे खो, भिक्सवे, चत्तारो घम्मकथिका" ति ।

१०. वादीसुत्तं

R 139 B 456 15

"चत्तारोमे, भिक्सवने, वादी । कतमे चत्तारो ? प्रत्यि, भिक्सवने, वादी प्रत्यतो परियादानं गच्छिति, नो ब्यञ्जनतो; प्रत्यि, भिक्सवने, वादी ब्यञ्जनतो' परियादानं गच्छिति, नो अत्थतो; प्रत्यादानं प्रच्छिति, नो अत्थतो; प्रत्यादानं प्रच्छिति; प्रत्यादानं गच्छिति; प्रत्यादानं गच्छिति; प्रत्यादानं गच्छिति । इमे खो, भिक्सवने, चतारो वादी । अद्वानमेतं, भिक्सवने, अनवकासो यं चत्रिह पटिसम्भिदाहि समन्नागतो अत्थतो वा व्यञ्जनतो वा परिया वातं गच्छेय्या" ति ।

पुमालवमा। चुद्दसमी।

तस्सुहानं

संयोजनं पटिभानो, उम्घटितञ्ज्ञु उट्टानं³। सावज्जो द्वे च सीलानि^{*}, निकट्ट धम्म वादी चा ति ।।

१. ध्यञ्जनतो – रो० । २. समझागतो मिक्सु – सी०, स्था० । ३. ठानं – रो० । ४. सीतापि – रो० ।

१५. आभावग्गो

१. ग्राभासूतं

१. "वतस्सो इमा, भिक्खवे, ग्राभा । कतमा चतस्सो ? चन्दाभा, सुरियाभा, ग्रम्भाभा, पञ्जाभा – इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो ग्राभा । एतदम्गं, भिक्खवे, इमासं चतस्सन्ने ग्राभानं यदिदं पञ्जाभा" ति ।

२. पभासुत्तं

१. "चतस्सो इमा, भिनखते, पभा । कतमा चतस्सो ? उ चन्दप्पभा, सुरियप्पभा, प्रानगप्पभा, पञ्जापभा – इमा खो, भिनखते, चतस्सो पभा । एतदग्गं, भिनखते, इमासं चतस्सन्नं पभानं यदिदं पञ्जा-पभा" ति ।

३. ग्रालोकसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, आलोका । कतमे चत्तारो ? चन्दालोको, सुरियालोको, प्रम्मालोको, पञ्जालोको – इमे खो, भिक्खवे, 10 चत्तारो आलोका । एतदम्मं, भिक्खवे, इमेसं चतुन्नं आलोकानं यदिद पञ्जालोको" ति ।

' ४. ग्रोभाससुत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्खवे, ब्रोभासा । कतमे चत्तारो ? चन्दोभासो, सुरियोभासो, ब्रम्मोभासो, पञ्जोभासो – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो ब्रोभासा । एतदग्गं, भिक्खवे, इमेसं चतुत्रं ब्रोभासानं यदिदं 15 पञ्जोभासो" ति ।

B. 457, R. 140

प्र. पञ्जोतसत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पज्जोता । कतमे चत्तारो ? चन्द-पज्जोतो, सुरियपज्जोतो, ग्रम्मिपज्जोतो, पञ्ञापज्जोतो – इमे स्रो,

१. चतुमं - सी०, री०, म०।

भिक्खवे, चत्तारो पञ्जोता । एतदमां, भिक्खवे, इमेसं चतुन्नं पञ्जोतानं यदिदं पञ्जापञ्जोतो'' ति ।

६. पठमकालसुत्तं

 "चत्तारोमे, भिक्खवे, काला। कतमे चत्तारो? कालेन धम्मस्सवनं, कालेन धम्मसाकच्छा, कालेने सम्मसना, कालेन विपस्सना – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो काला" ति।

७. दुतियकालसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, काला सम्मा भावियमाना सम्मा अनुपरिवत्तियमाना अनुपुब्बेन ग्रासवानं खयं पापेन्ति । कतमे चत्तारो ? कालेन धम्मस्सवनं, कालेन धम्मसाकच्छा, कालेन सम्मसना, कालेन विपस्सना — इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो काला सम्मा भावियमाना 10 सम्मा अनुपरिवत्तियमाना अनुपुब्बेन ग्रासवानं खयं पापेन्ति ।

द. बुच्चरितसूत्तं

१. "वत्तारिमानि, भिक्सवे, वचीदुच्चरितानि । कतमानि व्य चत्तारि ? मुसावादो, पिसुणा वाचा, फरुसा वाचा, सम्फप्पलापो — इमानि स्रो, भिक्सवे, चत्तारि वचीदुच्चरितानी" ति ।

१-१. कालेन समयो - सी॰, रो॰; काले समयो - स्या॰। २. कुस्सुब्मे - रो॰। ३. समुद्दं सागरं - सी॰, रो॰; समुद्दसागरं - स्या॰।

६. सुचरितसत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, वचीसुचरितानि । कतमानि चत्तारि ? सच्चवाचा, प्रिप्तुणा वाचा, सण्हा वाचा, सन्तभासा – इमानि को, भिक्खवे, चत्तारि वचीसुचरितानी" ति ।

१०. सारमुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, सारा । कतमे चत्तारो ? सील-सारो, समाविसारो, पञ्जासारो, विमृत्तिसारो — इमे खो, भिक्खवे, ऽ चत्तारो सारा" ति ।

ग्रामावगो पण्णरसमो '

तस्सुद्दानं

- 0 -

भ्राभा पभा च घालोका, श्रोभासा' चेव पज्जोता'। द्वे काला चरिताॅ द्वे चॅ, होन्ति' सारेन ते दसा ति"।। तितयो पण्णासको समत्तो ।

१६. इन्द्रियवग्गो

१. इन्द्रियसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, इन्द्रियानि । कतमानि चत्तारि ? 2.4% सिंढन्द्रियं, विरियिन्द्रियं, सिर्तिन्द्रयं, समाधिन्द्रियं — इमानि खो, 10 भिक्खवे, चत्तारि इन्द्रियानी" ति ।

२. सदाबलसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खने, बलानि । कतमानि चत्तारि ? सद्धावलं, विरियवलं, सतिवलं, समाधिवलं — इमानि खो, भिक्खने, चत्तारि बलानी" ति ।

१-१. प्रपिसुणवाचा - स्वा० । २. मन्ताभासा - स्वा०, रो० । ३. प्रोभास पञ्जोता -रो० । ४-४. हे चरिता च सीसागा - रो० । १-१. होन्ति ते दस वस्ये चाति - रो० ।

R 142

३. पञ्जाबलसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि चत्तारिं?
 पञ्ञाबलं, विरियबलं, धनवज्जबलं, सङ्गहबलं – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि बलानीं ति ।

४. सतिबलसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि चत्तारि ?
 सतिबलं, समाधिबल, ग्रनवज्जवलं, सङ्गहबलं – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि बलानी" ति ।

४. पटिसङ्खानबलसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि चत्तारि ?
 पटिसङ्कानवलं, भावनाबलं, ग्रनवज्जवलं, सङ्गहवलं – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि बलानी" ति ।

६. कप्पसुत्तं

- B. 460 10 १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, कप्पस्स असङ्क्षेय्यानि । कत-मानि चत्तारि ? यदा, भिक्खवे, कप्पो संवट्टति , तं न सुकरं सङ्कालु – एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतानी ति वा, एत्तकानि वस्ससहस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा ।
 - २. "यदा, भिक्खने, कप्पो संबद्दो" तिट्टति, तं न सुकरं सङ्कातुं एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतानी ति वा, एत्तकानि वस्ससहस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा।
 - ३. "यदा, भिक्खवे, कप्पो विवट्टति", तं न सुकरं सङ्खातुं एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतानी ति वा, एत्तकानि वस्ससहस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा ।
 - 20 ४. "यदा, भिक्सवे, कप्पो विवट्टो तिट्टति, तं न सुकरं सङ्कातुं एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्सानी ति वा, एत्तकानि . वस्सानी नि वा, एत्तकानि . वस्सानी . वस्तानी . वस्सानी . वस्सानी . वस्तानी . वस्सानी . वस्सानी . वस्तानी . वस्सानी . वस्तानी . वस्सानी . वस्सानी . वस्तानी .

तिहृति – स्या०। ४. संबद्दृहायी – स्या०। १. विबदृो तिहृति – रो०; बिबदृहुाबी – स्या०।

R 143

B 461

वस्ससहस्सानी ति वा, एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा । इमानि स्रो, भिक्खवे, चत्तारि कप्पस्स असङ्खेय्यानी'' ति ।

७. रोगसूत्तं

१. "द्वेमे, भिवस्तवे, रोगा । कतमे द्वे ? कायिको च रोगो चेतसिको च रोगो । दिस्सन्ति, भिवस्तवे, सत्ता कायिकेन रोगेन एकं पि वस्सं आरोग्यं पटिजानमाना, द्वे पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, द्वे पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, क्तीर्णि पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, पञ्च पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, पञ्च पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, दस पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, वोसति पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, तिसं पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, वस्तारीसं पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, वस्तारीसं पि वस्सानि आरोग्यं पटिजानमाना, वस्तारीसं पि जानमाना, वस्तारी पि, भिवस्तो पे आरोग्यं पटिजानमाना । ते, भिवस्तवे, सत्ता सुदुल्लभा वोकिस्म ये चेतसिकेन रोगेन सुहुतं पि आरोग्यं पटिजाननित, अञ्जन स्वीणासवेहि ।

२ "चत्तारोमे, भिनखने, पव्बजितस्स रोगा । कतमे चत्तारो ? इघ, भिनखने, भिनखु महिच्छो होति विघातवा असन्तुहो इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चयभेसञ्जपरिनखारेन । सो महिच्छो समानो विघातवा असन्तुहो इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चयभेसञ्जपरिनखारेन ।। सो महिच्छो समानो विघातवा असन्तुहो इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चयभेसञ्जपरिनखारेन पापिकं इच्छं पणिदहित अनवञ्जाप्यिलाभाय । सो उद्वहित घटित वायमित अनवञ्जापटिलाभाय । सो थ्रा च वायमित अनवञ्जापटिलाभाय । सो थ्रा च स्क्षाय कुलानि उपसङ्कारीत, सङ्खाय निसीदित, सङ्खाय धम्मं भासित, सङ्खाय उच्चारपस्सावं सन्धारेति । इमे खो, भिनखने, चतारो प्रख्वितस्स रोगा ।

 "तस्मातिह, भिवस्वने, एवं सिविस्तत्व — 'न महिच्छ। भविस्साम विधातवन्नो' ग्रसन्तुट्टा इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासन- 25 गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, न पापिकं इच्छं पणिदहिस्सामा ग्रन-

१. भरोत - स्या॰। २. बीसं - स्या॰; बीसींत - रो॰। ३. दुल्लमा - सी॰,स्या॰, रो॰। ४. विषातिषत्ता - स्या॰।

B 462

वञ्जाप्यटिलाभाय लाभसक्कारसिलोकप्यटिलाभाय, न उद्विहस्साम न घटेस्साम न वायिभस्साम अनवञ्जाप्यटिलाभाय लाभसक्कारसिलोक-प्यटिलाभाय, खमा भिवस्साम सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय इंसमकसवातातपिसिरिसपसम्फरसानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं, उपप्रमानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अघिवासकजातिका भिवस्सामा ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं ति।

द. परिहानिसुत्तं

 तत्र स्तो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्सू ग्रामन्तेसि – "ग्रावृसो । । । भ्रावृसो" ति सो ते भिक्सू ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स

10 पच्चस्सोस्ं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

२. "यो हि कोचि, ब्राबुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा चत्तारो धम्मे अत्तित समनुपस्सति, निटुमेत्य गन्तब्बं — 'परिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। परिहानमेतं वृत्तं भगवता । कतमे चत्तारो ? रागवेपुल्लत्तं, दोसवेपुल्लत्तं, मोहवेपुल्लत्तं, गम्भीरेसु खो पनस्स ठानाठानेसु पञ्जा- चक्खु'न कमति । यो हि कोचि, ब्राबुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा इमे चत्तारो धम्मे अत्तिन समनुपस्सति, निटुमेत्य गन्तब्बं — 'परिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। परिहानमेतं वृत्तं भगवता ।

३. "यो हि कोचि, ब्रावुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा चतारो धम्मे अत्तिन समनुपस्सति, निट्टमेत्य गन्तव्यं – 'न परिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। अपरिहानमेतं बुत्तं भगवता । कतमे चत्तारो ? रागतनुत्तं, दोसतनुत्तं, मोहतनुत्तं, गम्भीरेसु खो पनस्स ठानाठानेसु पञ्जा चक्खु कमति । यो हि कोचि, ब्रावुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा इमे चत्तारो धम्मे अत्तिन समनुपस्सति, निट्टमेत्य गन्तव्यं – 'न परिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। अपरिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। अपरिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। अपरिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'। अपरिहायामि कुसलेहि धम्मेहि'।

१. बटबिस्साम – स्वा॰; घटिस्साम – रो॰। २ रागवेपुस्सतं – सी॰, स्वा॰, रो॰। ३. वञ्जाचन्त्रुं – स्वा॰, रो॰।

६. भिक्लुनीसत्तं

१. एवं में सतं। एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो कोसम्बियं विहरित घोसितारामे । अय खो ग्रञ्जातरा भिक्खनी ग्रञ्जातरं परिसं ग्रामन्तेसि - "एहि त्वं, ग्रम्भो पुरिस, येनय्यो ग्रानन्दो तेनुपसङ्कम; उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भ्रय्यस्स भ्रानन्दस्स पादे सिरसा वन्द -'इत्यन्नामा, भन्ते, भिक्खुनी म्राबाधिकिनी दुक्खिता बाव्हगिलाना । 5 सा ग्रय्यस्स ग्रानन्दस्स पादे सिरसा वन्दती' ति । एवं च वदेहि -'साध किर, भन्ते, ग्रय्यो ग्रानन्दो येन भिक्खनपरसयो येन सा भिक्खनी तेनुपसङ्कमत् अनुकम्पं उपादाया" ति । "एवं, श्रय्ये" ति सो सो पुरिसो तस्सा भिन्खनिया पटिस्स्त्वा येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-मित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं 10 निसिन्नो लो सो पुरिसो ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवोच -

R. 145

२. "इत्यन्नामा, भन्ते, भिक्खुनी म्राबाधिकिनी दुक्खिता बाव्ह-गिलाना । सा ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पादे सिरसा वन्दति, एवं च वदेति - 'साधु किर, भन्ते, ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भिक्खुनुपरसयो येन सा भिक्खनी तेनुपसञ्कमत् अनुकम्पं उपादाया'' ति । अधिवासेसि खो 15 ग्रायस्मा ग्रानन्दो तुण्हीभावेन ।

३. ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन भिक्खनुपस्सयो येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्कृमि । श्रद्दसा खो सा भिक्खनी ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं दुरतो व ग्रागच्छन्तं । दिस्वा ससीसं पारु-पित्वा मञ्चके निपण्जि । अय खो आयस्मा आनन्दो येन सा भिवखनी 20 तेनपसङ्गिः; उपसङ्गितवा पञ्जाते ग्रासने निसीदि । निसज्ज स्रो ग्रायस्मा ग्रानन्दो तं भिक्खुनि एतदवोच -

B. 463

४. "ब्राहारसम्भूतो अयं, भगिनि, कायो ब्राहारं निस्साय। धाहारो पहालब्बो । तण्हासम्भुतो ग्रयं, भगिनि, कायो तण्हं निस्साय । तण्हा पहातब्बा । मानसम्भृतो ग्रयं, भगिनि, कायो मानं निस्साय । 25 मानी पहालब्बी । मेथनसम्भतो अयं, भगिनि, कायो । मेथने च सेत्वातो वृत्तो भगवता ।

१-१. मेथुनी पहातब्बी मेथुनी - स्वा : मेथुनी च - री । **\$103-30**

R. 146

R 464

५. "'श्राहारसम्भूतो अयं, भिगित, कायो आहारं निस्साय। आहारो पहातब्बो' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? इध, भिगित, भिक्खु पटिसङ्खा योनिसो आहारं आहारेति – 'नेव दवाय न मदाय न मण्डनाय न विभूसनाय, यावदेव इमस्स कायस्स ठितिया आपाया विहिसूपरितया ब्रह्मचिरयानुग्गहाय । इति पुराणं च वेदनं पटिहङ्खामि, नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि । यात्रा च मे भिवस्सित अनवज्जता च फासुविहारो चा' ति । सो अपरेन समयेन आहारं निस्साय आहारं पजहित । 'आहारसम्भूतो अयं, भिगित, कायो आहारं निस्साय । आहार पहातब्बो' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

६. "'तण्हासम्भूतो अय, भिगति, कायो तण्हं निस्साय। तण्हा पहातब्बा' ति, इति लो पनेतं बुत्तं। किञ्चतं पटिच्च बुत्तं? इघ, भिगित, भिक्खु सुणाति — 'इत्यन्नामो किर भिक्खु प्रासवानं खया अनासवं चेतो- विमुत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव घम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छुकत्वा उपसम्पज्ज विहरती' ति। तस्स एवं होति — 'कुदास्सु' नाम अहं पि आसवानं लया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव घम्मे सय अभिञ्जा सिच्छ- कत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सामी' ति! सो अपरेत समयेन तण्हं निस्साय तण्हं पजहति। 'तण्हासम्भूतो अय, भिगित कायो तण्हं निस्साय। तण्हा पहातब्बा' ति, इति य तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं।

७. "'मानसम्भूतो अयं, भिगित, कायो मानं निस्साय । मानो पहातब्बो' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? इध, भिगित, भिभ्रखु सुणाति – 'इत्यन्नामो किर भिभ्रखु आसवानं खया अनासवं चेतो- विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरती' ति । तस्स एवं होति – 'सो हि नाम आयस्मा आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सम्पज्ज विहरती' ति । तस्स एवं होति – 'सो हि नाम आयस्मा आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सिति; किमञ्जो पनाहं' ति ! सो अपरेन समयेन मानं निस्साय मानं पजहित । 'मानसम्भूतो अयं, भिगित, कायो मानं निस्साय । मानो पहातब्बो' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

 पंचेषुनसम्भूतो अयं, भगिनि, कायो । मेथुने च सेतुषातो वृत्तो भगवता'' ति ।

१. कदास्सु – स्था०; कुदस्सु – रो०। २ किमञ्ज – सी०, रो०।

10

R. 147

६. ग्रथ स्त्रो सा भिक्सुनी मञ्चका बुट्टहित्वा एकंसं उत्तरासञ्जं करित्वा ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवोच – "ग्रच्चयो मं, भन्ते, ग्रच्चगमा, यथावासं यथामून्हं यथात्रकुससं, याहं एवमकासि । तस्सा मं, भन्ते, ग्रय्यो ग्रानन्दो ग्रच्चयं ग्रच्चयतो पटिन्गण्हातु, ग्रायति संवराया" ति ।

"तत्व तं', भिगिन, ग्रन्वयो अच्चगमा, यथाबालं यथामून्हं यथाग्रकुसलं, या त्वं एवमकासि । यतो च खो त्वं, भिगिन, ग्रन्वयं अच्च-यतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिमण्हाम । बृद्धि हेसा, भगिनि, प्ररियस्स विनये यो प्रच्नयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति ग्रायति संवरं ग्रापज्जती" ति ।

१०. सुगतविनयसुत्तं

 "सुगतो वा, भिक्खवे, लोके तिटुमानो सुगतिवनयो वा तदस्स बहुजनिहताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सुगतो ? इध, भिक्खवे, तथागतो लोके उप्पज्जति प्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्र 15 प्रमुत्तरो पुरिसदम्मसारिव सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा । ग्रयं, भिक्खवे, सुगतो ।

३. "कतमो च, भिक्खवे, सुगतिवनयो ? सो धम्मं देसेति ब्रादि-कल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केबलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । श्रयं, भिक्खवे, सुगतिवनयो । एवं 20 सुगतो वा, भिक्खवे, लोके तिट्टमानो सुगतिवनयो वा तदस्स बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय श्रत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं ति ।

४. "चतारोमे, भिनखने, धम्मा सहम्मस्स सम्मोसाय अन्तर-धानाय संवत्तन्ति । कतमे चत्तारो ? इध, भिनखने, भिनखू दुग्गहितं सुत्तत्तं परियापुणन्ति दुधिनिखत्तेहि पदब्यञ्जनेहि । दुधिनिखत्तस्स, भिनखने, 25 पदब्यञ्जनस्स अस्यो पि दुखयो होति । अयं, भिनखने, पटमो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तरधानाय संवत्तति ।

१. साहं - रो॰। २. त्वं - सी॰, रो॰। ३. या - स्या॰।

- ५. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख् दुब्बचा होन्ति दोवचस्स-करणेहि धम्मेहि समन्नागता धक्खमा प्रप्यदिक्खणगाहिनो स्रनुसासीन । प्रयं, भिक्खने, दुतियो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय श्रन्तरधानाय संवत्तति ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवें, ये ते भिक्ख् बहुस्सुता आगतागमा क घम्मघरा विनयघरा मातिकाघरा, ते न सक्कच्चं मुत्तन्तं परं वाचेन्ति । तेसं श्रच्चयेन खिक्षमूलको मुत्तन्तो होति अप्यटिसरणो । अयं, भिक्खवे, तितयो घम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तरधानाय संवत्तति ।

R. 148

७. "पुन च परं, भिक्खवे, थेरा भिक्ख् बाहुलिका' होन्ति सायलिका, श्रोक्कमने पुब्बङ्गमा, पिववेके निनिश्वत्तघुरा, न विरियं श्रारभन्ति श्रप्यत्तस्स पत्तिया श्रन्तिधातस्स श्रिधगमाय श्रसिच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । तेसं पच्छिमा जनता दिट्ठानुगति श्रापञ्जति । सा पि होति बाहुलिका सायलिका, श्रोक्कमने पुब्बङ्गमा, पिववेके निविश्वत्तघुरा, न विरियं श्रारभति श्रप्यत्तस्स पत्तिया श्रनिधगतस्स श्रिधगमाय श्रदिच्छ-कतस्स सच्छिकिरियाय । श्रयं, भिक्खवे, चतुत्यो घम्मो सद्धम्मस्स सम्मो-। साय श्रन्तरधानाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, चतारो धम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय श्रन्तरधानाय संवत्तत्ती ति ।

B 466

- द. "चतारोमे, भिक्खवे, धम्मा सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मो-साय अनन्तरधानाय संवत्तन्ति । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख् सुम्माहितं सुत्तन्तं परियापुणन्ति सुनिक्खित्तेहि पदव्यञ्जनेहि । सुनि-20 क्खित्तस्स, भिक्खवे, पदव्यञ्जनस्स अत्यो पि सुनयो होति । अयं, भिक्खवे, पठमो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्ति ।
- ध. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खू सुवचा होन्ति सोवचस्स-करणेहि चम्मेहि समन्नागता खमा पदिक्खणगाहिनो अनुतासिन । अयं,
 भिक्खवे, दुतियो घम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्तति ।
 - १०. "पुन च परं, भिक्खवे, ये ते भिक्खू बहुस्सुता श्रागतागमा घम्मघरा विनयघरा मातिकाघरा, ते सक्कच्चं सुत्तन्तं परं वाचेन्ति ।

१. बाहुत्लिका -- स्या० । २. म० पोत्पके नत्यि । ३. सुब्बचा -- रो० ।

तेसं अञ्चयेन निञ्छक्षमूलको सुतन्तो होति सप्पटिसरणो । अयं, भिक्खवे, ततियो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संबन्तति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, थेरा भिक्ख् न बाहुनिका होन्ति न साथिलका, भोक्कमने निक्खित्तघुरा, पविवेके पुज्बङ्गमा, विरियं 5 आरभन्ति अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स सिक्यमाय असिच्छिकतस्स सिच्छिकिरियाय । तेसं पिच्छमा जनता विट्ठानुगति आपञ्जति । सा पि होति न बाहुनिका न साथिलका, भोक्कमने निक्खित्तघुरा, पविवेके पुज्बङ्गमा, विरियं आरभित अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असिच्छकतस्स सिच्छिकिरियाय । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो धम्मो सढम्मस्स 10 ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो षम्मा सढम्मस स्विटमस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्ति।

इन्द्रियवगो सोळसमो।

15

तस्सद्दानं

इन्द्रियानि सद्धां पञ्ञा, सितं सङ्क्षानपञ्चमं । कप्पो रोगो परिहानि, भिक्खुनी सुगतेन वा ति ॥

१७. पटिपदावग्गो

१. सङ्खित्तसुत्तं

 "चतस्सो इमा, भिक्खने, पिटपदा । कतमा चतस्सो ? दुक्खा पिटपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पिटपदा खिप्पाभिञ्ञा, सुखा पिटपदा दन्धाभिञ्ञा, सुखा पिटपदा खिप्पाभिञ्ञा – इमा खो, भिक्खने, चतस्सो पिटपदा" ति ।

१. मण्डिलम्लको – स्वा॰; न च खिल्रम्लको – रो॰। २. तिवलानि – रो॰। २–३. सतिसङ्कार्तं पञ्चमं – रो॰ ४–४. सुगतविनवेन ते दक्षा – रो॰।

R. 150

२. विस्थारसत्तं

- "चतस्सो इमा, भिनखबे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ?
 दुनखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुनखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा ।
- "कतमा च, भिक्खबे, दुक्खा पिटपदा दन्धाभिञ्जा ? इष,
 भिक्खबे, एकच्चो पकितया पि तिब्बरागजातिको होति, प्रभिक्खणं रागजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पकितया पि तिब्बदोसजातिको होति, प्रभिक्खणं दोसजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पकितया पि तिब्बमोहजातिको होति, प्रभिक्खणं मोहजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । तिस्समानि पञ्चिनद्वयानि मुदूनि पातुभवन्ति सिद्धिन्द्रयं, विरिधिन्द्रयं, सितिन्द्रयं, समाधिन्द्रयं, पञ्चिलान्द्रयं । सो इमेसं पञ्चन्न इन्द्रियानं मुदुत्ता दन्धं ग्रानन्तियं पापुणाति ग्रासवानं खयाय । अयं बुच्चिति, भिक्खवे, दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा ।
- ३. "कतमा च, भिक्खवे, दुक्खा पिटपदा खिप्पाभिञ्जा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पकतिया पि तिब्बरागजातिको होति, प्रभिक्खणं । रागजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पकतिया पि तिब्बदोसजातिको होति, प्रभिक्खणं दोसजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । एकतिया पि तिब्बमोहजातिको होति, प्रभिक्खणं मोहजं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । तिस्मानि पिञ्चिन्द्रयानि प्रधिमत्तानि पानुभवन्ति सिद्धिन्द्रयं, तिरिधिन्द्रयं, सतिनिद्रयं, समाधिन्द्रयं, पञ्जान्द्रयं । सो इमेसं पञ्चप्रं । इसेसं वृच्चिति, भिक्खवे, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्जा ।
- "कतमा न, भिक्खने, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा? इध, भिक्खने, एकच्चो पकतिया पि न तिब्बरागजातिको होति, नाभिक्खणं रागजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । पकतिया पि न तिब्बदोसजातिको होति, नाभिक्खणं रागजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । पकतिया पि न तिब्बदोसजातिको
 होति, नाभिक्खणं दोसजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । पकतिया पि न तिब्बमोहजातिको होति, नाभिक्खणं मोहजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । तस्सिमानि पञ्चित्रियानि मुदूनि पातुभवन्ति सद्धिन्त्रयं पे०... पञ्चिनित्रयं । सो इमेसं पञ्चन्नं इन्द्रियानं मुदूत्ता दन्धं ग्रानन्तरियं पापुणाति ग्रासवानं खयाय । अयं वुच्चित, भिक्खवे, अ सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा ।

10

५. "कतमा च, भिक्खवे, सूखा पटिपदा खिप्पाभिज्ञा ? इघ. भिक्सवे. एकच्चो पकतिया पि न तिब्बरागजातिको होति. नाभिक्खणं रागजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । पकतिया पि न तिब्बदोसजातिको होति, नाभिक्खणं दोसजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । पकतिया पि न तिब्बमोहजातिको होति, नाभिक्खणं मोहजं दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । 5 तस्सिमानि पञ्चिन्द्रियानि अधिमत्तानि पातुभवन्ति - सद्धिन्द्रियं, विरियिन्द्रियं, सतिन्द्रियं, समाधिन्द्रियं, पञ्जिन्द्रियं । सो इमेसं पञ्चन्नं इन्द्रियानं ग्रधिमत्तत्ता खिप्पं ग्रानन्तरियं पापुणाति ग्रासवानं खयाय । ग्रयं वच्चित, भिक्खबे, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा । इमा खो, भिक्लवे. चतस्सो पटिपदा" ति ।

३. असुभसुत्तं

१. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? दुक्ला पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्ला पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, सूला पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, सुला पटिपदा लिप्पाभिञ्ञा ।

२. "कतमा च, भिक्खवे, दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्जा ? इध, भिक्खवे, भिक्खु असुभानुपस्सी कार्ये विहरति, ब्राहारे पटिकुलसञ्जी, 15 सब्बलोके ग्रनभिरतिसञ्जी', सब्बसङ्खारेस् ग्रनिच्चानुपस्सी; मरण-सञ्जा लो पनस्स भ्रज्झत्त सुपद्भिता होति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि उपनिस्साय विहरति - सद्धाबलं, हिरिबलं, ग्रोत्तप्पबलं, विरियबलं, पञ्जाबलं । तस्सिमानि पञ्चिन्द्रियानि मदनि पातभवन्ति — सद्धिन्द्रियं. विरियिन्द्रियं, सितन्द्रियं, समाधिन्द्रियं, पञ्जिनिद्रयं । सो इमेसं पञ्चन्नं 20 इन्द्रियानं मुदुत्ता दन्धं भ्रानन्तरियं पापुणाति श्रासवानं खयाय । श्रयं बुच्चित, भिक्खबे, दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा ।

३. "कतमा च, भिक्खवे, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्जा ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ग्रसुभानुपस्सी काये विहरति, ग्राहारे पटिकुलसञ्जी, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जी, सब्बसङ्खारेसु अनिच्चानुपस्सी; मरण- 25 सञ्जा लो पनस्स भज्झत्तं सुपद्भिता होति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि

१. पटिक्कुलसञ्जी - सी०, स्था०, रो० । २. धनमिरतसञ्जी - सी०, स्था०, रो० । ३. सेक्सबसानि - स्था० ।

R 151

B. 469

20

R. 152

B. 470

उपनिस्साय विहरति - सद्धावलं ... पे०... पञ्जावलं । तस्सिमानि पञ्चिन्द्रयानि ग्रधिमत्तानि पातभवन्ति – सद्धिन्द्रयं ... पे०... पञ्चि-न्द्रियं । सो इमेसं पञ्चन्नं इन्द्रियानं ग्रधिमत्तता खिप्पं ग्रानन्तरियं पापूणाति स्रासवानं खयाय । अयं वच्चति, भिक्खवे, दुक्खा पटिपदा बिप्पाभिञ्जा।

४. "कतमा च, भिक्खवे, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्जा ? इध भिक्खवे, भिक्ख विविच्चेव कामेहि विविच्च ग्रकसलेहि धम्मेहि सवितक्क सविचारं विवेकजं पीतिस्खं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति: वितक्क-विचारानं वपसमा अज्झत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति; पीतिया च विरागा उपेक्खको च विहरित सतो च सम्पजानो सखंच कायेन पटिसंवेदेति यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति 'उपेक्खको सतिमा सुखविहारी' ति ततियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति; सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं श्रत्यञ्जमा श्रद्भक्तमसुखं उपेक्ला-15 सतिपारिसद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पञ्ज बिहरति । सो इमानि पञ्च सेख-बलानि उपनिस्साय विहरति — सद्धावलं ... पे०... पञ्जावलं । तस्सिमानि पञ्चिन्द्रयानि मदुनि पातुभवन्ति – सद्धिन्द्रयं ...पे०... पञ्जिनिद्वयं । सो इमेसं पञ्चन्नं इन्द्रियानं मुद्रत्ता दन्धं ग्रानन्तरियं पापूणाति ग्रासवानं खयाय । ग्रयं वच्चिति, भिक्खवे, सुखा परिपदा दन्धाभिञ्ञा । प्र. "कतमा च, भिक्खवे, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्जा ? इध,

भिक्खवे. भिक्ख विविच्चेव कामेहि विविच्च अक्सलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसूखं पठमं झानं उपसम्पज्ज बिहरित ... पे दतियं झानं ... पे तितयं झानं ... पे चतूत्यं झानं उप-सम्पन्न विहरति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि उपनिस्साय विहरति -95 सद्घाबलं. हिरिबलं, ग्रोत्तप्पबलं, विरियबलं, पञ्जाबलं । तस्सिमानि पञ्चिन्द्रियानि अधिमत्तानि पातुभवन्ति - सद्धिन्द्रियं, विरिधिन्द्रियं, सतिन्द्रियं. समाधिन्द्रियं, पञ्जिनिद्रयं । सो इमेसं पञ्चन्नं इन्द्रियानं ग्रिधमत्तत्ता खिप्पं ग्रानन्तरियं पापुणाति ग्रासवानं खयाय । ग्रयं वृच्चति, भिनस्वने, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा । इमा स्रो, भिनस्वने, चतस्सो अपटिपदा" ति ।

१. प्रत्यगमा - रो० ।

R 153

४. पठमत्तमसूतं

- १. "नतस्सी इमा, भिक्खने, पिटपदा । कतमा चतस्सी ? प्रक्खमा पिटपदा, खमा पिटपदा, दमा पिटपदा, समा पिटपदा । कतमा च, भिक्खने, प्रक्खमा पिटपदा ? इस, भिक्खने, एकच्ची अक्कोसन्तं पच्चक्कोसित, रोसन्तं पिटरोसित, भण्डन्तं पिटभण्डित । अयं वुच्चित, भिक्खने, अक्खमा पिटपदा ।
- २. "कतमा च, भिक्खवे, खमा पटिपदा ? इध, भिक्खवे, एकच्चो अक्कोसन्तं न पच्चक्कोसति, रोसन्तं न पटिरोसति, भण्डन्तं न पटिभण्डति । अयं वुच्चति, भिक्खवे, खमा पटिपदा ।
- ३. "कतमा च, भिक्खवे, दमा पटिपदा ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा न निर्मित्तम्गाही होति नानुख्यञ्जनग्गाही; यत्वाधि । । करणमेनं चक्खुन्द्रियं ध्रसंबृतं विहरन्तं ध्रभिज्झादोभनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जति; रक्खित चक्खु- व्रित्र्यं; चक्खुन्द्रियं संवरं आपज्जित । सोतेन सहं सुत्वा ... धानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जनगगाही; यत्वाधि । करणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्झादोभनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जित; रक्खित मनिन्द्रियं; मनिन्द्रियं संवरं आपज्जित । अयं वृच्चति, भिक्खवे, दमा पटिपदा ।
- ४. "कतमा न, भिक्खने, समा पटिपदा ? इस, भिक्खने, भिक्खु उप्पन्नं कामनितक्कं नाधिनासेति पजहित निनोदेति समेति ब्यन्तीकरोति 20 अनभानं गमेति; उप्पन्नं ब्यापादनितक्कं ... पे०... उप्पन्नं निहिंसा-नितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले धम्मे नाधिनासेति पजहित निनोदेति समेति ब्यन्तीकरोति अनभानं गमेति । अयं वुच्चित, भिक्खने, समा पटिपदा । इमा खो, भिक्खने, चतस्सो पटिपदा" ति ।

५. दुतियसमसुत्तं

"चतस्सो इमा, भिन्छवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? 25
 श्रन्छमा पटिपदा, समा पटिपदा, दमा पटिपदा, समा पटिपदा ।

१. एकच्चो पुमालो – सी०, स्वा०। २. व्यक्तिकरोति – रो०। प्र•२–२१

२. "कतमा च, भिक्खवे, भ्रक्खमा पटिपदा ? इथ, भिक्खवे, एकच्चो भ्रक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय, डंसमकस-वातातपिसिरिसपसम्फस्सानं दृश्तानं दूरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दक्खानं तिब्बानं खरानं कटकानं ग्रसातानं ग्रमनापानं पाणहरानं ग्रनधिवासकजातिको होति । ग्रयं वच्चिति, भिक्खवे. ग्रक्खमा पटिपदा ।

३. "कतमा च, भिक्खवे, खमा पटिपदा ? इध, भिक्खवे, एकच्ची खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय, डंसमकसवातातप-सिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं 10 वेदनानं दुक्लानं तिब्बानं खरानं कटुकानं ग्रसातानं ग्रमनापानं पाणहरानं ग्रधिवासकजातिको होति । अयं वृच्चति, भिक्खवे, खमा पटिपदा ।

४. "कतमा च, भिक्खवे, दमा पटिपदा ? इध, भिक्खवे. भिक्ख वक्खुना रूपं दिस्वा न निमित्तग्गाही होति ... पे सोतेन सद्दं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन 15 फोडब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानव्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं श्रसंवृतं विहरन्तं ग्रभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा ग्रन्वास्सवेय्यं, तस्स संवराय पटिपज्जित: रक्खित मिनिन्द्रियं: मिनिन्द्रिये संवरं ग्रापज्जित । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, दमा पटिपदा ।

ध. "कतमा च, भिक्खवे, समा पटिपदा ? इध, भिक्खवे, भिक्ख उप्पन्नं कामवितक्कं नाधिवासेति पजहति विनोदेति समेति ब्यन्तीकरोति अनभावं गामेति, उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... पे०... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके ब्रकुसले धम्मे नाधिवासेति पजहित विनोदेति समेति ब्यन्तीकरोति ग्रनभावं गमेति । ग्रयं वृच्चित, भिक्खवे, 25 समा पटिपदा । इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो पटिपदा" ति ।

६. उभयसूतं

R. 154

20

१. "चतस्सो इमा, भिक्सवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्जा।

१. तिप्पानं - रो०। २. एकच्यो - रो०।

- २. "तत्र, भिक्कवे, यायं पटिपदा दुक्का दत्याभिज्ञा, अयं, भिक्कवे, पटिपदा उभयेनेव हीना अक्कायति । यम्पायं पटिपदा दुक्का, इमिनापायं हीना अक्कायति; यम्पायं पटिपदा दन्या, इमिनापायं हीना अक्कायति । अयं, भिक्कवे, पटिपदा उभयेनेव हीना अक्कायति ।
- ३. "तत्र, भिक्खवे, यायं पटिपदा दुक्खा खिप्पाभिञ्जा, श्रयं, 5 भिक्खवे, पटिपदा दुक्खत्ता हीना श्रक्खायति ।
- ४. "तत्र, भिक्खवे, यायं पटिपदा सुखा दन्धाभिञ्ञा, श्रयं, भिक्खवे, पटिपदा दन्धत्ता हीना श्रवखायति ।
- ५. "तत्र, भिक्खवे, यायं पटिपदा सुखा खिप्पाभिञ्ञा, श्रयं, भिक्खवे, पटिपदा उभयेनेव पणीता श्रक्खायति । यम्पायं पटिपदा १० सुखा, इमिनापायं पणीता श्रक्खायति ; यम्पायं पटिपदा खिप्पा, इमिना-पायं पणीता श्रक्खायति । श्रयं, भिक्खवे, पटिपदा उभयेनेव पणीता श्रक्खायति । इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो पटिपदा" ति ।

७. महामोग्गल्लानसुत्तं

- श्रय खो श्रायस्मा सारिपुत्तो येनायस्मा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्किमत्वा श्रायस्मता महामोग्गल्लानेन सिंढ सम्मोदि । 15 सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा सारिपुत्तो श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच —
- २. "वतस्सो इमा, भ्रावुसो मोग्गल्लान, पटिपदा। कतमा वतस्सो ? दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा। इमा खो, 20 ग्रावुसो, चतस्सो पटिपदा। इमासं, ग्रावुसो, चतस्सन्ने पटिपदानं कतमं ते पटिपदं ग्रागम्म अनुपादाय ग्रासवेहि चित्तं विमुत्तं" ति ?
- ३. "चतस्सो इमा, भावुसो सारिपुत्त, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? दुनखा पटिपदा दन्वाभिन्ना, दुनखा पटिपदा खिप्पाभिन्ना, मुखा पटिपदा दन्वाभिन्ना, मुखा पटिपदा खिप्पाभिन्ना । इमा खो, 25 भावुसो, चतस्सो पटिपदा । इमासं, भावुसो, चतस्सन्नं पटिपदानं यायं

R. 155

पटिपदा दुक्खा खिप्पाभिञ्जा, इमं मे पटिपदं भ्रागम्म भ्रनुपादाय भ्रासवेहि चित्तं विमृत्तं' ति ।

द. सारिपुत्तसुत्तं

- श्रथ खो ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा श्रायस्मता सारिपुत्तेन सिद्धं सम्मोदि ।
 सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा महामोग्गल्लानो श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच –
- २. "चतस्सो इमा, आबुसो सारिपुत्त, पटिपदा । कतमा चतस्सो? दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, सुक्खा पटिपदा किप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा किप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा किप्पाभिञ्ञा । इमा खो, 10 आबुसो, चतस्सो पटिपदा । इमासं, आवुसो, चतस्सो पटिपदा । इमासं, आवुसो, चतस्सो पटिपदा । क्रमासं, आवुसो, चतस्सो पटिपदा । क्रमासं आवुसो, चतस्सो पिटपदा । क्रमासं आवुसो, चतस्सो पिटपदा । क्रमासं आवुसो, चतस्सो पिटपदा । क्रमासं आवुसो । चिमुत्तं । ति ?
- "चतस्सो इमा, आबुसो मोग्गल्लान, पटिपदा । कतमा चतस्सो? दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पटिपदा कियाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा कियाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा कियाभिञ्ञा । इमा खो,
 माबुसो, चतस्सो पटिपदा । इमासं, आबुसो, चतस्सन्नं पटिपदानं यायं पटिपदा ख्रिखाभिञ्ञा । इस से पटिपदा स्वापिक्षाभिञ्ञा । इस मे पटिपदं झागम्म अनुपादाय स्रासवेहि चित्तं विमृत्तं" ति ।

६. ससङ्खारमुत्तं

- १. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंस । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, एकज्वो पुग्गलो दिट्ठेव घम्मे ससङ्क्षार-20 परिनिब्बायी होति । इघ पन, भिक्खवे, एकज्वो पुग्गलो कायस्स भेदा ससङ्क्षारपरिनिब्बायी होति । इघ पन, भिक्खवे, एकज्वो पुग्गलो दिट्ठेव घम्मे असङ्क्षारपरिनिब्बायी होति । इघ पन, भिक्खवे, एकज्वो पुग्गलो कायस्स भेदा असङ्क्षारपरिनिब्बायी होति ।
- २. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो दिट्ठेव घम्मे ससङ्खारपरि-25 निब्बायी होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु ग्रसुभानुपरसी काये विहरति,

१. सारिपुत्त - रो॰ ।

253

म्नाहारे पिटक्लसञ्जी, सब्बलोके मनिभरितसञ्जी, सब्बसङ्क्षारेसु मनिक्वानुपस्सी । मरणसञ्जा स्रो पनस्स मञ्जल स्पृटिता होति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि उपनिस्साय विहरति – सद्वाबलं, हिरिबलं, म्रोत्तप्यबलं, विरियबलं, पञ्जाबलं । तिस्सानि पञ्चित्तप्रयानि म्रिधि-मत्तानि पातुभवन्ति – सद्विन्द्रयं, विरियत्त्रियं, सितिन्द्रयं, समाधिन्द्रयं, पञ्जाबलं । तिस्सानि पातुभवन्ति – सद्विन्द्रयं, विरियत्द्रियं, सितिन्द्रयं, समाधिन्द्रयं, पञ्जावलं । सो इमेसं पञ्चलं इन्द्रियानं म्रिधिमत्तता दिट्ठेव धम्मे ससङ्क्षारपरिनिब्बायी होति । एवं सो, भिक्सवे, पुग्गलो दिट्ठेव धम्मे ससङ्क्षारपरिनिब्बायी होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो कायस्स भेदा ससङ्क्षारपरि-निब्बायी होति ? इघे, भिक्खवे, भिक्ख असुमानुपस्सी काये विहरति, 10 प्राहारे पटिकूलसञ्जी, सब्बलोके प्रनिभरतिसञ्जी, सब्बसङ्क्षारेसु प्रतिच्चानुपस्सी । मरणसञ्जा खो पनस्स अञ्झत्तं सूपट्टिता होति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि उपनिस्साय विहरति — सद्धावलं, हिरिबलं, प्रोत्तप्यवलं, विरियबलं, पञ्जावलं । तिस्समानि पञ्चिन्द्रयानि मुदूनि पानुभवन्ति — सद्धिन्द्रयं, विरियन्द्रियं, सतिन्द्रियं, समाधिन्द्रियं, पञ्जि-न्द्रयं । सो इमेसं पञ्चलं इन्द्रियानं मृदुत्ता कायस्स भेदा ससङ्क्षार-परिनिब्बायी होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो कायस्स भेदा ससङ्क्षार-परिनिब्बायी होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो दिट्टेव घम्मे ससङ्कारपरि-निब्बायी होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... 20 पठमं झानं ... पे०... दुर्तियं झानं ... पे०... तितयं झानं ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो इमानि पञ्च सेखबलानि उपनिस्साय विहरति – सद्धावलं ... पे०... पञ्ञावलं । तस्सिमानि पञ्चिन्द्रियानि प्रधिमत्तानि पातुभवन्ति – सद्धिन्द्रियं ... पे०... पञ्ञिन्द्रियं । सो इमेसं पञ्चकां इन्द्रियानं प्रधिमत्तत्ता दिट्टेव घम्मे प्रसङ्कारपरिनिब्बायी होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो दिट्टेव घम्मे प्रसङ्कारपरिनिब्बायी होति ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो कायस्स भेदा ग्रसङ्खारपरि-निब्बायी होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०...

१. इव पन - रो० । २. एकच्चो पूनालो - रो० ।

पठमं झानं ... पे०... दुतियं झानं ... पे०... तितयं झानं ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो इमानि पञ्च संखवलानि उपनिस्साय विहरति – सद्धावलं, हिरिवलं, ग्रोत्तप्पवलं, विरियवलं, पञ्जावलं । तिस्समानि पञ्चित्वयानि ... पे०... पञ्जित्वयां । सो इमेसं पञ्चमं उ इन्द्रियानं मुदुत्ता कायस्स मेदा श्रसङ्कारपरिनिब्बायी होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो कायस्स भेदा श्रसङ्कारपरिनिब्बायी होति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकोर्समं ति ।

१०. युगनद्वसुत्तं

B. 475

१. एवं में सुतं। एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसम्बियं विहरति घोसितारामे। तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्खू आमन्दोसि — 10 "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्य पच्चस्सोसं। आयस्मा आनन्दो एतदवोच —

R. 157

15

- २. "यो हि कोचि, ग्रावुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा मम सन्तिके ग्ररहत्तप्पत्ति व्याकरोति, सब्बो सो चतृहि मग्गेहि, एतेसं वा ग्रञ्ञतरेन ।
- ३. "कतमेहि चतूहि ? इध, ग्रावुसो, भिक्खु समयपुब्बङ्गमं विपस्सनं भावेति । तस्स समयपुब्बङ्गमं विपस्सनं भावेती मन्मो सञ्जायित । सो तं मन्मां ग्रासेवित भावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मन्मां ग्रासेवतो भावेतो बहुलीकरोतो संयोजनानि पहीयन्ति, ग्रनुसया व्यन्तीहोन्ति ।
- ४. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु विपस्सनापुब्बङ्गमं समयं भावेति । तस्स विपस्सनापुब्बङ्गमं समयं भावयतो मम्मो सञ्जायति । सो तं मम्मं ग्रासेवति मावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मम्मं ग्रासेवतो भावयतो बहुलीकरोतो संयोजनानि पहीयन्ति, श्रनुसया ब्यन्तीहोन्ति ।
- पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु समयविपस्सनं युगनढं भावेति ।
 तस्स समयविपस्सनं युगनढं भावयतो मग्गो सञ्जायित । सो तं मन्मं ग्रासेवित भावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मन्मं ग्रासेवतो भावयतो बहुलीकरोतो संयोजनानि पहीयन्ति, ग्रनुसया ब्यन्तीहोन्ति ।

१-१. सम्बसी - स्या०। २. मङ्गेहि - री०।

10

R. 158

६. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खुनो घम्मुढच्चिवगहितं मानसं होति । सो, आबुसो, समयो यं तं चित्तं अञ्झत्तमेव सन्तिद्वृति सिन्न-सीदित एकोदि होति समाधियति । तस्स मग्गो सञ्जायति । सो तं मगां आसेवति भावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मगां आसेवतो भाव-यतो बहुलीकरोतो संयोजनानि पहीयन्ति, अनुसया व्यन्तीहोन्ति ।

 "यो हि कोचि, ग्रावुसो, भिक्खु वा भिक्खुनी वा मम सन्तिके भ्ररहत्तप्पत्ति व्याकरोति, सब्बो सो इमेहि चतूहि मग्गेहि, एतेसं वा भ्रञ्जातरेना" ति ।

पटिपदावनगो सत्तरसमो ।

तस्सुद्दानं

सङ्क्षित्तं वित्थारासुभं', द्वे खमा उभयेन' च । मोग्गल्लानो सारिपुत्तो, ससङ्खारं युगनद्वेन' चाति ॥

१८. सञ्चेतनियवग्गो

१. चेतनासुत्तं

- १. "काये वा, भिक्खवे, सित कायसञ्चेतनाहेतु उप्पज्जित अज्ञातं सुखदुक्खं । वाचाय वा, भिक्खवे, सित वचीसञ्चेतनाहेतु उप्पज्जित अज्ञातं सुखदुक्खं । मने वा, भिक्खवे, सित मनोसञ्चेतना-हेतु उप्पज्जित अज्ञातं सुखदुक्खं अविज्जापञ्चया वै ।
- २. "सामं वा तँ, भिनखने, कायसङ्खारं ग्रभिसङ्खरोति, यंपच्च- 15 यास्स तं उप्पज्जित श्रज्झतं सुखदुन्खं । परे वास्स तं, भिनखने, काय-सङ्खारं ग्रभिसङ्खरोत्ति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित श्रज्झतं मुखदुन्खं । सम्पजानो वा तं, भिनखने, कायसङ्खारं ग्रभिसङ्खरोति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित श्रज्झतं सुखदुन्खं । श्रसम्पजानो वा तं, भिनखने, काय-सङ्खारं श्रभिसङ्खरोति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित श्रज्झतं सुखदुन्खं । १०
- ३. "सामं वा तं, भिक्खवे, वचीसङ्खारं अभिसङ्खरोति, यं-पच्चयास्स तं उप्पञ्जिति अज्झतं सुखदुक्खं; परे वास्स तं, भिक्खवे,

१-१. धम्मुद्वक्वविमाहीतमना - रो० । २. बिल्बत्त झसुणं - रो० । ३. द्वृतियेन -रो० । ४. युगनन्वेन - रो० । १. वा - स्था०, रो० । ६. रो० पोल्बके नल्वि ।

R 159

20

वचीसङ्खारं भ्रमिसङ्खरोन्तिः यंपच्चयास्य तं उप्पज्जति भ्रज्झत्तं सुखदुक्खं; सम्पजानो वा तं, भिक्खवे, वचीसङ्कारं ग्रभिसङ्करोति, यंपच्चयास्य तं उप्पज्जति ग्रज्झतं सखदक्खं: ग्रसम्पजानो वा तं, भिक्खवे, वचीसङ्कारं ग्रभिसङ्करोति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित श्रज्झत्तं , स्बद्भवं ।

४. "सामं वा तं, भिक्लवे, मनोसङ्खारं ग्रभिसङ्खरोति, यं-पच्चयास्स तं उप्पञ्जति ग्रज्झतं सुखदुनखं; परे वास्स तं, भिनखवे, मनोसङ्खारं अभिसङ्खरोन्ति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित अज्झत्तं सुखदुक्खं; सम्पजानो वा तं, भिक्खवे, मनोसङ्खारं अभिसङ्खरोति, 10 यंपच्चयास्स तं उप्पज्जित अज्झत्तं सूखदुक्खं; असम्पजानो वा तं, भिक्खवे, मनोसङ्खारं ग्रभिसङ्खरोति, यंपच्चयास्स तं उप्पज्जिति ग्रज्झत्तं सुखदुक्खं ।

 "इमेस्, भिक्खवे, धम्मेस् ग्रविज्जा अनुपतिता, ग्रविज्जाय त्वेव ग्रसेसविरागिनरोधा सो कायो न होति यंपच्चयास्स तं उप्पज्जति 15 श्रज्झत्तं सुखदुक्खं, सा वाचा न होति यंपच्चयास्स तं उप्पज्जति श्रज्झत्तं सुखदुक्खं, सो मनो न होति यंपच्चयास्स तं उप्पज्जति अज्झत्तं सुख-दुक्खं, खेत्तं तं न होति ... पे०... वत्यु तं न होति ... पे०... ग्रायतनं तं न होति ... पे०... अधिकरणं तं न होति यंपच्चयास्स तं उप्पज्जति ग्रज्झत्तं सुखदुक्खं ति ।

६. "वत्तारोमे, भिक्खवे, भ्रतभावपटिलाभा । कतमे चत्तारो ? ग्रत्थि. भिनलवे, ग्रत्तभावपटिलाभो, यस्मि ग्रत्तभावपटिलाभे ग्रत्तसञ्चेतना कमति, नो परसञ्चेतना । ग्रत्थि, भिक्खवे. ग्रत्तभावपटिलाभो, यरिम श्रत्तभावपटिलाभे परसञ्चेतना कर्मात. नो ग्रत्तसञ्चेतना । ग्रत्थि, भिनखवे, ग्रत्तभावपटिलाभो, यस्मि ग्रत्त-25 भावपटिलाभे अत्तसञ्चेतना च कमित परसञ्चेतना च । ग्रन्थि भिक्खवे. ग्रत्तभावपटिलाभो, यस्मि ग्रत्तभावपटिलाभे नेवत्तसञ्चेतना कमति, नो परसञ्चेतना। इमे खो, भिक्खवे, चतारो ग्रतभाव-पटिलाभा" ति ।

७. एवं वृत्ते ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवीच - "इमस्स खो so ग्रहं, भन्ते, भगवता सिद्धत्तेन भासितस्स एवं वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानामि

१. स्वा॰ पोत्यके नित्य । २. वत्य - सी॰, स्वा॰, रो॰ ।

10

15

- 'तत्र, भन्ते, यायं अत्तभावपटिलाभो यस्मि अत्तभावपटिलाभे अत्त-सञ्चेतना कमित नो परसञ्चेतना, ग्रत्तसञ्चेतनाहेत तेसं सत्तानं तम्हा काया चित होति । तत्र, भन्ते, यायं ग्रत्तभावपटिलाभो यस्मि ग्रत्तभावपटिलाभे परसञ्चेतना कमित नो ग्रत्तसञ्चेतना. परसञ्चेतना-हेत तेसं सत्तानं तम्हा काया चृति होति । तत्र, भन्ते, यायं ग्रत्तभाव- 5 पटिलाभी यस्मि अत्तभावपटिलाभे अत्तसञ्चेतना च कमित पर-सञ्चेतना च, ग्रत्तसञ्चेतना च परसञ्चेतना च हेतु तेसं सत्तानं तम्हा काया चुति होति । तत्र, भन्ते, यायं ग्रत्तभावपटिलाभो यस्मि ग्रत्तभाव-पटिलाभे नेव अत्तसञ्चेतना कमित नो परसञ्चेतना, कतमे तेन देवा दट्टब्बा" ति ?

"नेवसञ्जानासञ्जायतनूपगा, सारिपुत्त, देवा तेन दट्टब्बा" ति ।

 "को न खो, भन्ते, हेत् को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता तम्हा काया चुना ग्रागामिनो होन्ति ग्रागन्तारो इत्थत्तं ? को पन. भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता तम्हा काया चता अना-गामिनो होन्ति ग्रनागन्तारो इत्थत्तं" ति ?

"इष, सारिपुत्त, एकच्चस्स पूग्गलस्स ब्रोरम्भागियानि संयोज-नानि श्रप्पहीनानि होन्ति, सो दिट्ठेव धम्मे नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति म्रापज्जित; तत्थ ठितो तदिधमुत्तो तब्बहुलिवहारी म्रपरिहीनो कालं कुरुमानो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनुपगानं देवानं सहब्यतं उपपुरुजति । 20 सो ततो चतो आगामी होति आगन्ता इत्यत्तं ।

६. "इध पन, सारिपुत्त, एकच्चस्स पुग्गलस्स ग्रोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति, सो दिट्टेव धम्मे नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो तदस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्तिं ग्रापज्जितः तत्थ ठितो तदिधमुत्तो तब्बहुलविहारी ग्रपरिहीनो 25 कालं कुरुमानो नेवसञ्जानासञ्जायतनुपगानं देवानं सहब्यतं उप-पज्जित । सो ततो चुतो ग्रनागामी होति ग्रनागन्ता इत्यत्तं ।

१० "ब्रयं स्रो, सारिपुत्त, हेतु ब्रयं पच्चयो, येन मिघेकच्चे सत्ता तम्हा काया चुता ग्रागामिनो होन्ति ग्रागन्तारो इत्यत्तं । ग्रयं

१. व्यायं - स्वा०, रो०। २. मापज्यति - रो०। ३. मनावस्तारो - रो०। ष०२-२२

पन, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता तम्हा काया चुता अनागामिनो होन्ति अनागन्तारो इत्यत्तं" ति ।

२. विभक्तिसुत्तं

B 479

- तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् ग्रामन्तेसि "ग्रावृसो भिक्खवे" ति । "ग्रावृसो" ति खो ते भिक्ख् ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स
 पच्चस्सोस्ं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –
- २. "श्रद्धमासूपसम्पन्नेन मे, श्रावुसी, अत्थपटिसम्भिदा सिन्छ-कता श्रोधिसी ब्यञ्जनसो । तमहं अनेकपरियायेन श्राचिक्खामि देसेमि' पञ्जापेमि पट्टपेमि विवरामि विभजामि उत्तानीकरोमि । यस्स खो पनस्स कह्वा वा विमति वा, सो मं पञ्हेन । श्रहं वेय्याकरणेन सम्मुखी-१० भृतो नो सत्था यो नो धम्मानं मुकुसलो ।
- ३. "श्रद्धमासूपसम्पन्नेन मे, श्रावुसो, धम्मपटिसिम्भदा सिच्छ-कता श्रोधिसो व्यञ्जनसो । तमहं श्रनेकपरियायेन श्राचिक्छामि देसेमि पञ्जापेमि पट्टपेमि विवरामि विभजामि उत्तानीकरोमि । यस्स खो पनस्स कङ्क्षा वा विमति वा, सो मं पञ्हेन । श्रहं वेय्याकरणेन सम्मुखी-15 भृतो नो सत्या यो नो धम्मानं सृकुसलो ।
- ४. "श्रद्धमासूपसम्पन्नेन मे, श्रावुसो, निरुत्तिपटिसम्भिदा सच्छिकता श्रोधिसो व्यञ्जनसो। तमहं अनेकपरियायेन श्राविबल्लामि देसेमि पञ्जापेमि पट्टपेमि विवरामि विभजामि उत्तानीकरोमि। यस्स लो पनस्स कङ्खा वा विमति वा, सो मं पञ्हेन। श्रहं वेय्याकरणेन 20 सम्मुलीभृतो नो सत्था यो नो थम्मानं सुकुसलो।
- पू. "ग्रद्धमासूपसम्पन्नेन मे, श्रावुसो, पटिभानपटिसम्भिदा सच्छिकता श्रोधिसो व्यञ्जनसो । तमहं श्रनेकपरियायेन ग्राचिकसामि देसेमि पञ्जापेमि पट्टपेमि विवरामि विभजामि उत्तानीकरोमि । यस्स स्त्रो पनस्स कङ्क्षा वा विमति वा, सो मं पञ्हेन । ग्रहं वेय्याकरणेन यः सम्मुस्त्रीमृतो नो सत्या यो नो धम्मानं सकुसलो" ति ।

१. त्रिक्सवो – स्था॰, रौ॰। २. देसेमि पकासेमि – रो॰। ३. प्रदुमासूपसम्पन्नेन – स्था॰।

B 480

10

३. महाकोद्विकसूत्तं

१. ग्रथ खो ब्रायस्मा महाकोट्टिको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा श्रायस्मता सारिपुत्तेन सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ब्रायस्मा महाकोट्टिको ब्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच –

२. "छन्नं, ब्रावुसो, फस्सायतनानं ब्रसेसविरागनिरोधा अत्थञ्ञां किञ्ची''ति ?

"मा हेवं, ग्रावसो"।

"छन्नं, ग्रावुसों, फस्सायतनानं ग्रसेसविरागनिरोधा नत्यञ्ञां किञ्चीं" ति ?

"मा हेवं, आवसो"।

"छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसविरागनिरोधा ग्रत्थि च नन्थि च ग्रञ्जं किञ्ची" ति ?

"मा हेवं, ग्रावसो"।

"छन्नं, ग्रावुसों, फस्सायतनानं ग्रसेसविरागनिरोधा नेवित्थ ।5 नो नत्थञ्ञां किञ्ची" ति ?

"मा हेवं, ग्रावुसो"।

३. "'छन्नं, आनुसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोघा अत्यव्यं किञ्ची' ति, इति पुट्टो समानो 'मा हेवं, आनुसो' ति वदेसि । 'छन्नं, आनुसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोघा नत्यञ्ञं किञ्ची' 20 ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, आनुसो' ति वदेसि । 'छन्नं, आनुसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोघा अत्यि च नत्यि च अञ्ञं किञ्ची' ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, आनुसो' ति वदेसि । 'छन्नं, आनुसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोघा नेवत्यि नो नत्यञ्जं किञ्ची' ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, आनुसो' ति वदेसि । यथा कथं 23 पन, आनुसो, इमस्स मासितस्स अत्यो दट्टब्बो'' ति ?

४. "'छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसविरागनिरोधा ग्रत्थञ्बं किञ्ची' ति, इति वदं ग्रप्पपञ्चं पपञ्चेति । 'छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं

१. महाकोद्वितो - स्या॰, रो॰।

असेसिवरागिनरोधा नत्यञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं अप्यपञ्जं पपञ्चेति । 'छसं, आवसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोधा अत्यि च नित्य च अञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं अप्पपञ्चं पपञ्चेति । 'छसं, आवसो, फस्सायतनानं असेसिवरागिनरोधा नेवित्य नो नत्यञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं अप्पपञ्चं पपञ्चेति । यावता, आवसो, छसं फस्सायतनानं गति तावता पपञ्चस्स गति; यावता पपञ्चस्स गति तावता छसं फस्सायतनानं गति । छसं, आवसो, फरसायतनानं असेसिवरागिनरोधा पपञ्चितरोधो पपञ्चवपसमो'' ति ।

४. ग्रानन्दसूत्तं

१ ग्रथ को ग्रायस्मा ग्रानन्दो येनायस्मा महाकोट्टिको तेनु-॥ 481 10 पसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा श्रायस्मना महाकोट्टिकेन सदि सम्मोदि ।

सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो ग्रायस्मन्तं महाकोट्टिकं

एतदवोच –

> २. "छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेमविरागनिरोधा ग्रत्थञ्ञां 15 किञ्ची'' ति ?

> > "मा हेवं, ग्राव्सो"।

"छन्नं, आवुमो, फस्सायतनानं असेसविरागनिरोधा नत्थञ्जां किञ्ची'' ति ?

"मा हेवं, ग्रावुसो"।

"छन्नं, ग्रानुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसिविरागिनरोधा ग्रत्थि च नित्य च भ्रञ्जं किञ्ची" ति ?

"मा हेवं, ग्रावुसो"।

"छन्नं, ब्रावुसो, फस्सायतनान ब्रसेसिविरानिरोधा नेवित्य नो नत्यञ्ञां किञ्ची" ति ?

"मा हेवं, ग्रावुसो"।

25

३. "खत्रं, प्रावुसो, फत्सायतनानं ग्रसेसविरागनिरोधा ग्रत्यञ्ञां कञ्चीं ति, इति पुट्ठो समानो – 'मा हेवं, ग्रावुसों' ति

१. महाकोद्वितो – स्या ०,रो० । २. साराणीय – स्या ०, रो० ।

B 482

वदेसि । 'खन्नं, भ्रावुसो, फस्सायतनानं असेसविरागनिरोघा नत्यञ्ञं किञ्ची' ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, भ्रावुसो' ति वदेसि । 'खन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं असेसविरागनिरोघा श्रत्यि च नत्यि च म्रञ्ञं किञ्ची' ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, भ्रावुसो' ति वदेसि । 'खन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं असेसविरागनिरोघा नेवत्यि नो नत्यञ्ञं किञ्ची' ऽ ति, इति पुट्टो समानो – 'मा हेवं, भ्रावुसो' ति वदेसि । यथा कथं पना-वुसो, इमस्स भासितस्स ग्रत्यो दट्टब्बो'' ति ?

४. "'ख्रसं, ब्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसिवरागिनरोधा ग्रत्थञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं ग्रप्पपञ्चं पपञ्चेति । 'छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसिवरागिनरोधा नत्थञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं 10 ग्रप्पपञ्चं पपञ्चेति । 'छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसिवरागिनरोधा ग्रत्थि च नत्थि च ग्रञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं ग्रप्पपञ्चं पपञ्चेति । 'छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रसेसिवरागिनरोधा नेवित्थं नो नत्थञ्जं किञ्ची' ति, इति वदं ग्रप्पपञ्चं पपञ्चेति । यावता, ग्रावुसो, छन्नं फस्सायतनानं गिति तावता पपञ्चस्स गित । यावता 15 पपञ्चस्य गित । वात्र क्रावुसो, फस्सायतनानं गित । छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं गित । छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं गित । छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रति । छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रति । छन्नं, ग्रावुसो, फस्सायतनानं ग्रति । छन्नं, ग्रावुसो, प्रस्तायतनानं ग्रति । स्वत्नं, ग्रावुसो, पर्सायतनानं ग्रति । स्वत्नं, ग्रावुसो, पर्सायतनानं ग्रति । स्वत्नं, ग्रावुसो, पर्सायतनानं ग्रति ।

५. उपवाणसूत्तं

१. श्रथ खो श्रायस्मा उपवाणो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुप-सङ्क्षमि; उपसङ्कमित्वा श्रायस्मता सारिपुत्तेन सिद्ध सम्मोदि । सम्मोद-नीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो 20 खो श्रायस्मा उपवाणो श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – "िक नु खो, श्रावुसो सारिपुत्ते, विज्जायन्तकरो होती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

"किं पनावुसो सारिपुत्त, चरणेनन्तकरो होती" ति ?

"नो हिदं, आवुसो"।

"कि पनावुसो सारिपुत्त, विज्जाचरणेनन्तकरो होती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

१. स्या॰ पोत्यके नत्यि ।

R. 164

"किं पनावुसो सारिपुत्त, ग्रञ्ञत विज्जाचरणेनन्तकरो होती" ति ?

"नो हिदं, स्रावुसो"।

- २. "'किं नु खो, ब्रावुसो सारिपुत्त, विज्जायन्तकरो होती'
 5 ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ब्रावुसो' ति वदेसि । "किं पनावुसो सारिपुत्त, चरणेनन्तकरो होती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ब्रावुसो' ति वदेसि । "किं पनावुसो सारिपुत्त, विज्जाचरणेनन्तकरो होती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ब्रावुसो' ति वदेसि । "किं पनावुसो सारिपुत्त, ब्रञ्ञाच विज्जाचरणेनन्तकरो होती' ति, इति
 10 पुट्टो समानो 'नो हिदं, ब्रावुसो' ति वदेसि । यथा कथं पनावुसो, ब्रन्तकरो होती' ति?
- इ. "विज्जाय चे, ब्रावुसो, ब्रन्तकरो अभविस्स, सउपादानो व समानो ब्रन्तकरो अभविस्स । चरणेन चे, ब्रावुसो, ब्रन्तकरो अभविस्स, सउपादानो व समानो ब्रन्तकरो अभविस्स । विज्जाचरणेन चे, ब्रावुसो, । ब्रन्तकरो अभविस्स, सउपादानो व समानो ब्रन्तकरो अभविस्स । अञ्जान विज्जाचरणेन चे, ब्रावुसो, अन्तकरो अभविस्स, पुषुज्जनो ब्रन्तकरो अभविस्स । पुषुज्जनो हि, ब्रावुसो, अञ्जान विज्जाचरणेन । चरण-विपन्नो खो, ब्रावुसो, यथाभूतं न जानाति न पस्सति । चरणसम्पन्नो यथाभूतं जानाति पस्सति । यथाभूतं जानं पस्सं ब्रन्तकरो होती" ति ।

६. म्रायाचनसूत्तं

- १. "सद्धो, भिक्खने, भिक्ख एवं सम्मा आयाचमानो आया-चेय्य – 'तादिसो होमि यादिसा सारिपुत्तमोग्गल्लाना' ति । एसा, अ. अ. अ. अक्खने, तुला एतं पमाणं मम सावकानं भिक्खूनं, यदिदं सारिपुत्त-मोग्गल्लाना ।
 - २. "सद्धा, भिक्खने, भिक्खनी एवं सम्मा आयाचमाना आया-व्य — 'तादिसा होमि यादिसा खेमा च भिक्खुनी उप्पलवण्णा चा' ति । एसा, भिक्खने, तुला एतं पमाणं मम साविकानं भिक्खुनीनं, यदिदं खेमा च भिक्खुनी उप्पलवण्णा च ।

१. नु सो भावुसो - स्या०, रो०।

B. 484

३. "सद्धो, भिक्खने, उपासको एवं सम्मा आयाचमानो आया-चेय्य — 'तादिसो होमि यादिसो चित्तो च गहपति हत्यको च आळवको' ति । एसा, भिक्खने, तुला एतं पमाणं मम सावकानं उपासकानं, यदिदं चित्तो च गहपति हत्यको च आळवको ।

४. "तद्धा, भिक्सवे, उपासिका एवं सम्मा आयाचमाना इ आयाचेय्य – 'तादिसा होमि यादिसा खुज्जुत्तरा च उपासिका वेळु-कण्डिकया' च नन्दमाता' ति । एसा, भिक्सवे, तुला एतं पमाणं मम साविकानं उपासिकानं, यदिदं खुज्जुत्तरा च उपासिका वेळुकण्डिकया च नन्दमाता" ति ।

७. राहुलसूत्तं

 श्रथ खो ग्रायस्मा राहुलो येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्क- 10
 मित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं राहुलं भगवा एतदवोच —

२. "या च, राहुल, अञ्चलिका पथवीधातु या च बाहिरा पथवीधातु, पथवीधातुरेवेसा । 'तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति, एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय दट्टब्बं। एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय 15 दिस्वा पथवीधातुया निब्बन्दति, पथवीधातुया चित्तं विराजेति ।

३. "या च, राहुल, अञ्झत्तिका आपोधातु या च बाहिरा आपोधातु, आपोधातुरेवेसा । 'तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति, एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दहुळां । एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा आपोधातुया निव्वन्दति, आपोधातुया चित्तं विराजेति ।

४. "या च, राहुल, अञ्ज्ञत्तिका तेजोघातु या च बाहिरा तेजोघातु, तेजोघातुरेवेसा । 'तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति, एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दटुव्वं । एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा तेजोघातुया निब्बन्दति, तेजोघातुया चित्तं विराजेति ।

५. "या च, राहुल, अज्झत्तिका वायोघातु या च बाहिरा 25 वायोघातु, वायोघातुरेवेसा । 'तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता ति, एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दट्टब्बं । एवमेतं यथाभूतं

१. वेळुकण्टिकया - स्या॰, रौ॰ । २. पठनीचातुमा - स्या॰; पञ्जाम - रो॰ ।

सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा वायोघातुया निब्बन्दति, वायोघातुया चित्तं विराजेति ।

६. "यतो खो, राहुल, भिक्खु इमासु चतुसु धातूसु नेवत्तानं न अत्तिनयं समनुपस्सिति, अयं वृज्चिति, राहुल, भिक्खु अच्छेच्छि तण्हं, 5 विवत्तियि संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया अन्तमकासि दुक्खस्सा" ति ।

द. जम्बालीसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकाँस्म । कतमे चतारो ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु अञ्जातरं सन्तं चेतोविमृत्तिं उपसम्पज्ज विहरित । सो सक्कायिनरोधं मनिस करोति । तस्स स्वा एवं , भिक्खवे, भिक्खुनो न सक्कायिनरोधो पाटिकङ्क्को । संय्यवापि, भिक्खवे, पुग्सो लेपगतेन हत्येन सास्तं गण्हेय्य, तस्स सो हत्यो सज्ज्ञेय्य पि गण्हेय्य पि वज्क्केय्य पि एवमेव स्वो, भिक्खवे, भिक्खु अञ्जातरं सन्तं चेतोविमृत्ति उपसम्पज्ज विहरित । सो सक्कायिनरोधे मनिस करोति । तस्स सक्काय- विरोधे मनिस करोतो सक्कायिनरोधे चित्तं न पक्खन्दित नण्यसीदित न सन्तिद्वति नाधिमुच्चित । तस्स स्वो एवं, भिक्खवे, भिक्खुनो न सक्काय- विरोधे पाटिकङ्को ।

B 485 R 166 २. "इघ पन, भिक्खने, भिक्ख घठ्ठातरं सन्तं नेतोविमुत्ति उपसम्पज्ज विहरति । सो सक्कायिनरोधं मनिस करोति । तस्स सक्कायिनरोधं मनिस करोति । तस्स सक्कायिनरोधं मनिस करोति । तस्स सिन्दुित प्रधिमुच्चित । तस्स खो एवं, भिक्खने, भिक्खने सक्कायिनरोधं पाटिकङ्क्षो । सेट्यथापि, भिक्खने, पुरिसो सुद्धेन हत्येन साखं गण्हेय्य, तस्स सो हत्यो नेव सज्जेय्य न गण्हेय्य न बड्सेय्य; एक्सेय खो, भिक्खने, भिक्खु अञ्जातरं सन्तं नेतोविमुत्ति उपसम्पज्ज विहरति । से सिक्कायिनरोधं मनिस करोति । तस्स सक्कायिनरोधं मनिस करोतो सक्कायिनरोधं मनिस करोतो । तस्स सक्कायिनरोधं मिन्दु क्या प्रधमुच्चित । तस्स खो एसं, भिक्खने, भिक्खने सक्कायिनरोधं पाटिकङ्को ।

१. एतं - सी०, स्वा०, री०। २. तसगतेन - सी०, रो०; लपगतेन - स्वा०। १-३. सज्जेम्यापि गण्डेम्यापि - रो०। ४. ऋज्येन्या - सी०।

३. "इष पन, भिनस्वने, भिनस्वु श्रञ्जतरं सन्तं चेतोविमुत्ति उपसम्यज्ज विहरति । सो श्रविज्जाप्पभेदं मनिस करोति । तस्स श्रविज्जाप्पभेदं मनिस करोतो श्रविज्जाप्पभेदं चित्तं न पन्त्यन्दित नप्पसीदिति
न सिन्तद्वित नाधिमुच्चिति । तस्स खो एवं, भिनस्वने, भिनस्वनो न
श्रविज्जाप्पभेदो पाटिकङ्क्षो । संप्यचापि, भिनस्वने, जन्वाली श्रनेकः 5
वस्सगिणका । तस्सा पुरिसो यानि चेव श्रायमुखानि तानि पिदहेम्य,
यानि च श्रपायमुखानि तानि विवरेस्य, देवो च न सम्मा धारं अनुप्पवेच्छेस्य । एवं हि तस्सा, भिनस्वने, जम्बालिया न श्राळिप्पभेदो पाटिकङ्क्षो । एवमेव खो, भिनस्वने, भिनस्वु शञ्जार्यने चेनोविमुत्ति
उपसम्पज्ज विहरति । सो श्रविज्जाप्पभेदं मनिस करोति । तस्स 10
श्रविज्जाप्पभेदं मनिस करोतो श्रविज्जाप्पभेदं चित्तं न पनस्तन्दिति
नप्पसीदिति न सन्तिद्वित नाधिमुच्चिति । तस्स खो एवं, भिनस्वने,
भिनस्वनो न श्रविज्जाप्पभेदं ।

४. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु अञ्जातरं सन्तं चेतोविमुन्ति उपसम्पञ्ज विहरति । सो अविज्जाप्पभेदं मनिस करोति । तस्स 15 अविज्जाप्पभेदं मनिस करोति । तस्स 15 अविज्जाप्पभेदं मनिस करोति । तस्स वो एवं, भिक्खवे, भिक्खुनो अविज्जाप्पभेदो पाटिकङ्क्षो । संस्यवापि, भिक्खवे, जम्बाली अनेकदस्साणिका । तस्सा पुरिसो यानि चेव आयमुखानि तानि विवरेय्य, यानि च अपायमुखानि तानि पिदहेय्य, देवो च सम्मा धारं अनुप्पवेच्छ्रय्य । एवं हि 20 तस्सा, भिक्खवे, जम्बालिया आळिप्पभेदो पाटिकङ्क्षो । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु अञ्जातरं सन्तं चेतोविमुन्ति उपसम्पञ्ज विहरति । सो अविज्जाप्पभेदे मनिस करोतो अविज्जाप्पभेदे मनिस करोतो अविज्जाप्पभेदे निस्तं पक्खन्दित (सिस्तिहित अधिमुच्चित । तस्स को एवं, भिक्खवे, भिक्खवे । अनेक्षवे । स्वस्त सो एवं भिक्खवे, अन्वचाने अविज्जाप्पभेदो पाटि- 25 कङ्क्षो । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो पुग्गला सन्तो संविज्जामाना लोकिस्म" ति ।

B. 486

R 167

१. प्रविज्ञापभेदं - रो० । २. बालिप्पभेदो - स्वा०, रो० । ३. त्रिक्सुनो - रो० । ४. विमुच्चति - रो० ।

१. निब्बानसूत्तं

१. अथ खो आयस्मा आनन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कमिः, उपसङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंढ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच — "को नु खो, आबुसो 5 सारिपुत्तं, हेतु को पच्चयो, येन मिघेकच्चे सत्ता दिट्ठेव धम्मे न परि-निव्वायन्ती' ति ?

२. "इधावुसो म्रानन्द, सत्ता इमा हानभागिया सञ्जा ति यथाभूतं नप्पजानन्ति, इमा ठितिभागिया सञ्जा ति यथाभूतं नप्प-जानन्ति, इगा विसेसभागिया सञ्जा ति यथाभूतं नप्पजानन्ति, इमा 10 निब्बेषभागिया सञ्जा ति यथाभूतं नप्पजानन्ति । भ्रयं खो, स्रावुसो भ्रानन्द, हेतु भ्रयं पञ्चयो, येन मिषेकञ्चे सत्ता विट्ठेव धम्मे न परि-निब्बायन्ती" ति ।

३. "को पनावुसो सारिपुत्त, हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता दिट्ठेव धम्मे परिनिब्बायन्ती" ति ?

"इधानुसो श्रानन्द, सत्ता इमा हानभागिया सञ्जा ति यथाभूतं पजानन्ति, इमा ठितिभागिया सञ्जा ति यथाभूतं पजानन्ति, इमा विसेसभागिया सञ्जा ति यथाभूतं पजानन्ति, इमा निब्बेधभागिया सञ्जा ति यथाभूतं पजानन्ति । अयं स्त्रो, आनुसो श्रानन्द, हेतु अयं पञ्चयो, येन मिषेकच्चे सत्ता दिट्टेव धम्मे परिनिब्बायन्ती" ति ।

१०. महापदेससुत्तं

१. एकं समयं भगवा भोगनगरे विहरति म्रानन्दचेतिये । तत्र खो भगवा भिक्ख् म्रामन्तेसि – "भिक्ख्वो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख्य भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच – "चतारोमे, भिक्ख्वे, महापदेसे देसेस्सामि, तं सुणाय, साधुकं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, मन्ते" ति खो ते भिक्ख्ये भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –

२. "कतमें, भिक्खवे, चत्तारो महापदेसा ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य – 'सम्मुखा मेतं, प्रावृक्षो, भगवतो सुतं सम्मुखा

B. 487

R. 168

१. कतमे च - स्या o, रोo ।

पिटिगाहितं — अयं घम्मो, अयं विनयो, इदं सत्युसासनं ति । सस्स, भिनस्तने, भिनस्तुनो भासितं नेव अभिनन्दितब्बं नप्पटिनकोसितब्बं । अनिभनन्दित्वा अप्पटिनकोसित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधुकं उग्गहित्वा सुत्ते भ्रोतारेतब्बानि, विनये सन्दस्सेतब्बानि । तानि चे सुत्ते भ्रोतारियमानानि विनये सन्दस्सियमानानि न चेव सुत्ते भ्रोतरित्त न उविनये सन्दिस्सामानि न चेव सुत्ते भ्रोतरित्त न उविनये सन्दिस्सामानि न चेव सुत्ते भ्रोतरित्त न उविनये सन्दिस्साम्ति, निट्टमत्थ गन्तब्बं भ्रम्बा, इदं न चेव तस्य भगवतो वचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स; इमस्स च भिनस्तुनो दुग्गहितं ति । इति हेतं भ्रमस्त्वे, छड्डेय्याथ ।

३. "इघ पन, भिक्खने, भिक्खु एवं वदेय्य — 'सम्मुखा मेतं, आनुसो, भगवतो सुतं सम्मुखा पिटग्गहितं — घ्रयं घम्मो, ध्रयं विनयो, 10 इदं सत्युसासनं' ति । तस्स, भिक्खने, भिक्खुनो भासितं नेव अभिनित्त्वव्यं नप्पटिक्कोसितव्यं । अनिभनिन्दत्वा अप्पटिक्कोसितव्यं । त्रामिनिन्दत्वा अप्पटिक्कोसितव्यं । अनिभनिन्दत्वा अप्पटिक्कोसितव्यं तानि पदव्यञ्जनानि साधुकं उग्गहेत्वा सुत्ते ओतारेतब्बानि, विनये सन्दस्से-तब्बानि । तानि चे सुत्ते औतारियमानानि विनये सन्दिस्यमानानि सुत्ते चेव ओतरिन्त विनये च सन्दिस्सन्ति, निटुमेत्थ गन्तव्यं — 'अद्धा, 15 इदं तस्स भगवतो वचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्य; इमस्स च भिक्खुनो सुग्गहितं' ति । इदं , भिक्खने, पठमं महापदेसं धारेय्याथ ।

४. "इष पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य — 'श्रसुकांस्म' नाम आवासे सङ्क्षो विहरति सथेरो सपामोक्खो । तस्स मे सङ्क्षस्स सम्मुखा पुतं सम्मुखा पिटग्गहितं — श्रयं धम्मो, श्रयं विनयो, इदं सत्युसासनं 20 ति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो भासितं नेव अभिनन्दितब्बं नप्पटिक्को-सितब्बं । अनभिनन्दित्वा श्रप्पटिक्कोसित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधुकं उग्गहेत्वा सुत्ते श्रोतारेतब्बानि, विनये सन्दरसेतब्बानि । तानि चे सुत्ते श्रोतारियमानानि विनये सन्दरस्यमानानि न चेव सुत्ते श्रोत-रित्त विनये सन्दरस्यमानानि न चेव सुत्ते श्रोत-रित्त न विनये सन्दरस्यमान्दितं , निर्देशस्य गन्तब्बं — 'श्रद्धा, इदं न चेव 25 तस्स भगवतो वचनं श्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स; तस्स च सङ्कर्स्स दुग्गहितं' ति । इति हेतं, भिक्खवे, श्रद्धेय्याय ।

 ५. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य – 'असुकिस्म नाम श्रावासे सङ्को विहरित सथेरो सपामोक्खो । तस्स मे सङ्कस्स सम्मुखा B. 488

R 169

१. हिदं - सी०; हीदं - स्था० । २. इमं - री० । ३. अमुकरिमं - स्था०, री० ।

सतं सम्मुखा पटिगाहितं - अयं घम्मो, अयं विनयो, इदं सत्युसासनं ति । तस्स, भिक्सवे, भिक्सुनो भासितं नेव ग्रभिनन्दितब्बं नप्पटिक्कोसि-तब्बं । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटिक्कोसित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधकं उग्गहेत्वा सत्ते भ्रोतारेतब्बानि, विनये सन्दरसेतब्बानि । तानि चे 5 सत्ते ग्रोतारियमानानि विनये सन्दस्सियमानानि सूत्ते चेव ग्रोतरन्ति विनये च सन्दिस्सन्ति, निट्रमेत्य गन्तब्बं - 'ग्रद्धा, इदं तस्स भगवतो वचनं ग्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्सः तस्स च सङ्कस्स सम्महितं'ति । इदं, भिक्खवे, दुतियं महापदेसं घारेय्याथ ।

६. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य - 'ग्रसुकरिंग नाम 10 ग्रावासे सम्बहला थेरा भिक्ख विहरन्ति बहुस्सुता ग्रागतागमा धम्म-घरा विनयधरा मातिकाधरा । तेसं मे थेरानं सम्मुखा सूतं सम्मुखा पटि-गहितं - ग्रयं घम्मो, ग्रयं विनयो, इदं सत्युसासनं ति । तस्स, भिनखवे, भिक्खनो भासितं नेव ग्रभिनन्दितब्बं नप्पटिक्कोसितब्बं । ग्रनभि-नन्दित्वा भ्रप्पटिक्कोसित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधकं उगाहेत्वा सत्ते 15 श्रोतारेतब्बानि, विनये सन्दस्सेतब्बानि । तानि चे सत्ते श्रोतारिय-मानानि विनये सन्दिस्सयमानानि न चेव सूत्ते स्रोतरन्ति न विनये सन्दिस्सन्ति, निट्रमेत्य गन्तब्बं - 'ग्रद्धा, इदं न चेव तस्स भगवतो वचनं श्ररहतो सम्मासम्बद्धस्सः तेसं च थेरानं दूग्गहित' ति । इति हेतं. भिक्लवे, छड़ेय्याय ।

७. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य - 'श्रसुकरिंम नाम प्रावासे सम्बद्धला थेरा भिक्ख विहरन्ति बहुस्सुता ग्रागतागमा धम्मधरा विनयघरा मातिकाघरा। तेसं मे थेरानं सम्मुखा सूतं सम्मुखा पटिगाहितं -श्रयं धम्मो, श्रयं विनयो, इदं सत्युसासनं' ति । तस्स भिनखने, भिनखनो भासितं नेव ग्रिभनन्दितब्बं नप्पटिक्कोसितब्बं । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटि-विकासित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधुकं उग्गहेत्वा सुत्ते म्रोतारेतब्बानि. विनये सन्दस्सेतब्बानि । तानि चे सूत्ते श्रोतारियमानानि विनये सन्द-स्सियमानानि सुत्ते चेव ग्रोतरन्ति विनये च सन्दिस्सन्ति, निट्रमेत्थ गन्तब्बं-'ग्रहा. इदं तस्स भगवतो वचनं ग्ररहतो सम्मासम्बद्धस्सः तेसं च थेरानं सुगाहितं' ति । इदं, भिक्खवे, ततियं महापदेसं घारेय्याथ ।

द. "इघं पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य - 'ग्रसुकस्मि नाम भावासे एको थेरो भिक्ख विहरति बहुस्सुतो भागतागमो धम्मधरो

B. 489

R.170

20

विनयघरो मातिकाघरो । तस्स मे बेरस्स सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटि-गाहितं – प्रयं धम्मो, प्रयं विनयो, इदं सत्युसासनं ति । तस्स, भिक्खने, भिक्खुनो मासितं नेव धभिनन्दितब्बं नप्पटिक्कोसितब्बं । अनिभनन्दित्वा ग्रप्पटिक्कोसित्वा तानि पदब्यञ्जनानि साधुकं उग्गहेत्वा सुत्ते ग्रोतारे-तब्बानि, विनये सन्दस्सेतब्बानि । तानि चे सुत्ते ग्रोतारियमानानि । विनये सन्दस्सियमानानि न चेव सुत्ते ग्रोतरन्ति न विनये सन्दिस्सन्ति, निटुमेत्य गन्तब्बं-'ग्रह्वा, इदं न'चेव' तस्स भगवती वचनं ग्ररहतो सम्मा-सम्बुद्धस्स; तस्स च थेरस्स दुग्गहितं' ति । इति हेतं, भिक्खने, खड्डेय्याय ।

६. "इघ पन, भिवलवे, भिवल्लु एवं वदेय्य – 'अयुकास्म नाम आवासे एको थेरो भिवल्लु विहरित बहुस्सुतो आगतागमो धम्मघरो 10 विनयधरो मातिकाघरो । तस्स मे थेरस्स सम्मुला सुतं सम्मुला पटि-गहितं – अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्युसासनं ति । तस्स, भिवल्लवे, भिक्लुनो भासितं नेव अभिनन्दितव्यं नप्पटिक्कोसितव्यं । अतिभ-निदित्या अप्पटिक्कोसितवा तानि पदव्यञ्जनानि साधुकं उम्महेत्वा सुत्ते ओतारितव्यानि, विनये सन्दरसेतव्यानि । तानि चे सुत्ते ओतारिय- 15 मानानि विनये सन्दरस्सयमानानि सुत्ते के ओतारित विनये च सन्दिस्स्मानानि सुत्ते के आतारित विवये च सन्दिस्स्मतं, निदुमेत्य गन्तव्यं – 'अद्धा, इदं तस्स भगवतो वचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स; तस्स च थेरस्स सुग्गहितं ति । इदं, भिवल्लवे, चतुत्यं महापदेसं धारेय्याथ । इमे लो, भिवल्लवे, चत्तारो महापदेसां ति । सञ्चेतियवणो अट्ठारसमे ।

तस्सृहानं

चेतना विभक्ति कोट्ठिको³, ग्रानन्दो³ उपवाणपञ्चमं । ग्रायाचनराहलजम्बाली, निब्बानं पहापदेसेना^४ ति ।।

0 B. 49

१६. बाह्यणवग्गो

१. योघाजीवसूत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवें, अङ्गोहि समन्नागतो योघाजीवो राजा-रहों होति राजभोग्गो, रञ्जो अङ्गं तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि

१-१. रो॰ पोल्पके नित्य । २. कोट्टिक - रो॰। ३. झानन्द - रो॰। ४. महा-पदेसेन बग्गो - रो॰। ४. बोचजीको - रो॰।

चतूहि ? इम, भिक्खवे, योघाजीवो ठानकुसलो च होति, दूरेपाती च, अक्खणवेधी च, महतो च कायस्स पदालेता । इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि अङ्गेहि समन्नागतो योघाजीवो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो अङ्गे तेव सङ्ख्यं गच्छिति । एवमेव खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि उ समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलि-करणीयो अनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्स । कतमेहि चतूहि ? इम, भिक्खवे, भिक्खु ठानकुसलो च होति, दूरेपाती च, अक्खणवेधी च, महतो च कायस्स पदालेता ।

"कयं च, भिक्खवे, भिक्खु ठानकुसलो होति ? इघ,
 भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु ।
 एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ठानकुसलो होति ।

३. "कयं च, भिक्खवे, भिक्ख दूरेपाती होति? इध, भिक्खवे, भिक्ख यं किञ्च रूपं अतीतानागतपञ्चुप्पन्नं अज्ञ्ज्ञतं वा बहिद्धा वा भोळारिकं वा सुखुमं वा हीनं वा पणीतं वा यं दूरे सन्तिके वा, सब्ब रूपं 'नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय पस्सति । या काचि बेदना ... या काचि सञ्ज्ञा ... ये केचि सङ्खारा ... यं किञ्चि विञ्जाणं अतीतानागतपञ्चुप्पन्नं अज्ञ्जतं वा बहिद्धा वा ओळारिकं वा सुखुमं वा हीनं वा पणीतं वा यं दूरे सन्तिके वा, सब्ब विञ्जाणं 'नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय पस्सति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख दूरेपाती होति ।

४. "कयं च, भिक्खने, भिक्खु अक्खणवधी होति ? इध, भिक्खने, भिक्खु 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खने, भिक्खु अक्खणवेधी होति ।

५. "कथं न, भिनखने, भिनखु महतो कायस्स पदालेता होति ? इध, भिनखने, भिनखु महत्तं अविज्जानकान्धं पदालेता । एवं खो, भिनखने, भिनखु महतो कायस्स पदालेता होति । इमेहि खो, भिनखने, चतूहि धम्मीहि समन्नागतो भिनखु आहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुठ्यानुखेतां लोकस्सा" ति ।

B. 491

R. 171

१. पदालेति - स्या॰, रो॰ ।

x. te. \$ 1

R 172

15

25

B. 492

२. पाटिभोगसूतं

- १. "चतुन्नं, भिक्खवे, घम्मानं नित्य कोचि पाटिभोगो समणी वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिस्म ।
- २. "कतमेसं चतुन्नं ? 'जराधम्मं मा जीरी'' ति नित्य कोचि पाटिभोगो समणो वा बाह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिर्सम; 'ब्याधिधम्मं' मा व्याधियी' ति नित्य कोचि पाटिभोगो 5 समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिर्सम; 'मरणध्ममं मा' मीयी'' ति नित्य कोचि पाटिभोगो समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिर्सम; 'यानि खो पन लानि पुज्वे' अतना कर्तानि 'पापकानि कम्मानि सिङ्क् लेकिकानि पोनेश्यविकानि सदरानि दुक्ख विपाकोनि झार्योत जातिजरामरणिकानि, तेसं विपाको 10 मानिव्यती' ति नित्य कोचि पाटिभोगो समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिर्सम ।
- ३. "इमेसं खो, भिक्खवे, चतुम्नं घम्मानं नित्य कोचि पाटि-भोगो – समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिस्म" ति ।

३. सुतसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित वेळुवने कलन्दक-निवापे । अथ खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगघमहामत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवता सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगघमहामत्तो भगवन्तं एतदवोच —
- २. "अहं हि, भो गोतम, एवंवादी एवंदिट्ठि' 'यो कोचि दिट्ठं भासति — एवं में दिट्ठं ति, नित्य ततो दोसो; यो कोचि सुतं भासति — एवं में सुतं ति, नित्य ततो दोसो; यो कोचि मुतं भासति — एवं में मुतं ति, नित्य ततो दोसो; यो कोचि विञ्ञातं भासति — एवं में विञ्ञातं ति, नित्य ततो दोसो;'' ति ।

१. जिरी - स्या०; जीवी - रो०। २. व्यामिषम्म - रो०। ३-३. वा मिय्यी - स्या०; मा मिय्यी - रो०। ४-४. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्वि। ५. मय -स्या०। ६. एवंबिट्टी - सी०, स्वा०, रो०।

¥.86.4-

R. 173

25

३. "नाहं, ब्राह्मण, सब्बं दिट्टं भासितब्बं ति वदामि; न पनाहं, बाह्मण, सब्बं दिट्टं न भासितब्बं ति वदामि; नाहं, बाह्मण, सब्बं सतं भासितब्बं ति वदामि; न पनाहं, बाह्मण, सब्बं सुतं न भासितब्बं ति वदामि; नाहं, ब्राह्मण, सब्बं मुतं भासितब्बं ति वदामि; न पनाहं, बाह्मण, सब्बं मृतं न भासितब्बं ति वदामि; नाहं, बाह्मण, सब्बं विञ्ञातं भासितब्बं ति वदामि; न पनाहं, ब्राह्मण, सब्बं विञ्ञातं न भासितब्बं ति वदामि ।

४. "यं हि, ब्राह्मण, दिट्टं भासतो अकुसला धम्मा ग्रभिवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं दिद्वं न भासितब्बं ति वदामि । गं च स्वस्स, ब्राह्मण, दिट्टं ग्रभासतो कुसला घम्मा परिहायन्ति, अकुसला' धम्मा अभिवड्गन्ति, एवरूपं दिट्टं भासितब्बं ति वदामि ।

- "यं हि, ब्राह्मण, सुतं भासतो अकुसला धम्मा अभिवड्नित, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं सूतं न भासितब्बं ति बदामि । यं च ख्वस्स, ब्राह्मण, सुतं श्रभासतो कुसला धम्मा परिहायन्ति, श्रकुसला 15 धम्मा ग्रभिवड्वन्ति, एवरूपं सुतं भासितब्बं ति वदामि ।
 - ६. "यं हि, ब्राह्मण, मुतं भासतो अकुसला धम्मा ग्रभिवङ्गुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं मुतं न भासितब्बं ति वदामि । यं च स्वस्स, ब्राह्मण, मृतं ग्रभासतो कुसला धम्मा परिहायन्ति, ग्रकुसला धम्मा ग्रभिवड्वन्ति, एवरूपं मुतं भासितब्बं ति वदामि ।
- ७. "यं हि, ब्राह्मण, विञ्ञातं भासतो अकुसला धम्मा अभि-B 493 20 वड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं विञ्ञातं न भासितब्बं ति वदामि । यं च स्वस्स, ब्राह्मण, विञ्ञातं अभासतो कूसला धम्मा परिहायन्ति, ब्रकुसला धम्मा ग्रभिवड्डन्ति, एवरूपं विञ्ञातं भासितब्बं ति वदामी" ति ।

ग्रथ लो वस्सकारो बाह्मणो मगधमहामत्तो भगवतो भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा उद्रायासना पक्कामी ति ।

४. ग्रभयसुत्तं

१. ग्रथ स्त्रो जाणुस्सोणि बाह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं

१-१. मासतो श्रकुसला - स्या॰, रो॰ । २. कुसला - स्या॰, रो॰ ।

15

बीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणुस्सोणि बाह्यणो भगवन्तं एतदवीच -

२. "ग्रहं हि. भो गोतम, एवंबादी एवंदिदि - 'नित्य यो ' मरणधम्मो समानो न भायति, न सन्तासं आपज्जति मरणस्सा'" ति ।

"ग्रत्थि, ब्राह्मण, मरणघम्मो समानो भायति, सन्तासं श्रापज्जति 5 मरणस्सः ग्रत्थि पन्, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो न भायति, न सन्तासं शायज्जिति सरणस्म ।

- ३. "कतमो च, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो भायति, सन्तासं ग्रापज्जित मरणस्स ? इध, बाह्मण, एकच्चो कामेसु ग्रवीतरागो होति ग्रविगतच्छन्दो ग्रविगतपेमो ग्रविगतपिपासो ग्रविगतपरिळाहो ग्रविगत- 10 R. 174 तण्हो । तमेनं ग्रञ्जतरो गाव्हो रोगातङ्को फुर्मात । तस्स ग्रञ्जतरेन गाव्हेन रोगात क्रेन फद्रस्स एवं होति - 'पिया वत मं कामा जहिस्सन्ति. पिये चाहं * कामे जिहस्सामी' ति । सो सोचित किलमित परिदेवित, उरताळि कन्दति, सम्मोहं ग्रापज्जित । ग्रयं खो, बाह्मण, मरणधम्मो समानो भायति, सन्तासं ग्रापज्जति मरणस्स ।
- ४. "पून च परं, ब्राह्मण, इघेकच्चो काये अवीतरागो होति अविगत-च्छन्दो अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपरिळाहो अविगततण्हो । तमेनं ग्रञ्ञतरो गाव्हो रोगातको फुसति । तस्स ग्रञ्जातरेन गाव्हेन रोगात द्भेन फुट्रस्स एवं होति - 'पियो वत मं कायो जहिस्सति, पियं चाहं कायं जहिस्सामी' ति । सो सोचित किलमित परिदेवति, उरत्ताळि कन्दित. 20 सम्मोहं ग्रापज्जित । ग्रयं पि खो, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो भायति, सन्तासं भ्रापञ्जित मरणस्स ।
- ५. "पून च परं, ब्राह्मण, इधेकच्चो अकतकल्याणो होति अकत-कुसली ग्रकतभी रुताणी कतपापी कतलहो कतकिब्बिसी। तमेनं ग्रञ्जातरी गान्ही रोगातको फसति । तस्स ग्रञ्जातरेन गान्हेन रोगातकोन फट्टस्स 25 एवं होति - 'प्रकतं वत मे कल्याणं, अकतं क्सलं, अकतं भीरुत्ताणं; कतं पापं, कतं लद्दं, कतं किब्बिसं । यावता, भो, ग्रकतकत्याणानं श्रकत-कुसलानं अकतभीरुताणानं कतपापानं कतलृहानं कतकिब्बिसानं गति तं गति पेच्च गच्छामी' ति । सो सोचित किलमति परिदेवति, उरलाळि

१. मर्य - स्था०। २. सो - स्था०, रो०। ३. अविगतखन्दो - रो०। ४. बाह -रो॰। ४. उमत्यमं - रो॰।

कन्दति, सम्मोहं ग्रापञ्जति । श्रयं पि खो, बाह्मण, मरणधम्मो समानो भायति. सन्तासं ग्रापञ्जति मरणस्स ।

६. "पुन च परं, ब्राह्मण, इघेकच्चो कङ्क्षी होति विचिकिच्छी मिटुङ्गतो सद्धम्मे । तमेनं भ्रञ्ञतरो गान्हो रोगातच्क्को फुसति । तस्स अञ्ञतरोन गान्हो रोगातच्क्को फुसति । तस्स अप्रञ्जतरोन गान्होन रोगातच्क्केन फुहस्स एवं होति – 'कङ्की वर्ताम्ह विचिकिच्छी भ्रतिटुङ्गतो सद्धम्मे' ति । सो सोचित किलमति परिदेवित, उरत्तार्कि कन्दित, सम्मोहं भ्रापज्जित । अयं पि खो, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो भायित, सन्तासं भ्रापज्जित मरणस्स । इमे खो, ब्राह्मण, चत्तारो मरणधम्मा समाना भायित्त, सन्तासं भ्रापज्जित मरणस्स ।

R 175 10

७. "कतमो च, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो न भायित, न सन्तासं ग्रापञ्जित मरणस्स ? इध, ब्राह्मण, एकच्चो कामेमु वीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतिपासो विगतपरिळाहो विगततण्हो । तमेनं ग्रञ्जातरो गाब्हो रोगातङ्को फुसति । तस्स ग्रञ्जातरेन गाब्हेन रोगातङ्को फुसति । तस्स ग्रञ्जातरेन गाब्हेन रोगातङ्को कुटुस्स न एवं होति – "पिया वत मं कामा जिहस्सन्ति, पिये वाहं कामे जिहस्सामी' ति । सो न सोचित न किलमति न परिदेवित, न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं ग्रापञ्जित । ग्रयं खो, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो न भायित, न सन्तासं ग्रापञ्जित मरणस्स ।

B. 495

25

- ट. "पुन च परं, ब्राह्मण, इचेकच्चो काये वीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतपिपासो विगतपरिळाहो विगतपेमो तिगतपिपासो विगतपरिळाहो विगतपर्ले । तस्स श्रञ्जातरो गाव्हो रोगातङ्को फुसति । तस्स श्रञ्जातरेन गाव्होन रोगातङ्कोन फुटुस्स न एव होति "पियो वत मं कायो जहिस्सािन, पियं चाहं कायं जिहस्सािमी" ति । सो न सोचित न किलमित न परिदेवित, न उरत्तािळ कन्दित, न सम्मोहं आपज्जित । ग्रयं पि खो, ब्राह्मण, मरण-घम्मो समानो न भायति, न सन्तासं आपज्जित मरणस्स ।
- ६. "पुन च परं, बाह्मण, इधेकच्चो अकतपापो होति अकतलुद्दो अकतिब्बिसो कतकत्याणो कतकुसलो कतभीरुत्ताणो । तसेनं अञ्जतरो गाव्हो रोगातक्को फुमित । तस्स अञ्जतरेन गाव्हेन रोगातक्को फुमित । तस्स अञ्जतरेन गाव्हेन रोगातक्को फुम्रत । तस्स अञ्जतरेन गाव्हेन रोगातक्को फुम्रत । तस्स अञ्जतरेन गाव्हेन कि कत्याणं, कर्तं होति 'अकत वत मे पापं, अकतं लुद्दं, अकतं कि ब्बिसं; कर्तं कत्याणं, कर्तं कुसलं, कर्तं भीरुत्ताणं । यावता, भो, अकतपापानं अकतल्हानं अकत-

१ स्या० पोत्यके नत्यि ।

B. 496

15

किब्बिसानं कतकल्याणानं कतकुसलानं कतभीक्ताणानं गति तं गति पेच्च गच्छामी'ति।सो न सोचित न किलमित न परिदेवति, न उरलाळि कन्दिति, न सम्मोहं ग्रापज्जित। ग्रयं पि खो, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो न भायित, न सन्तासं श्रापज्जित । रायं पि स्त्रो,

१०. "पुन च परं, ब्राह्मण, इघेकच्चो अकङ्की होति अविधि- 5 किच्छी निटुज्जतो सद्धम्मे । तमेनं अञ्जतरो गाब्हो रोगातङ्को फुसति । तस्स अञ्जतरेन गाब्हेन रोगातङ्केन फुटुस्स एवं होति – 'अकङ्की वतिम्ह अविधिकच्छी निटुज्जतो सद्धम्मे' ति । सो न सोचित न किलमित न परिदेवित, न उरताळि कन्दित, न सम्मोहं आपञ्जति । अयं पि खो, ब्राह्मण, मरणधम्मो समानो न भायित, न सन्तासं आपञ्जति मरणस्स । 10 इमे खो, ब्राह्मण, चतारो मरणधम्मा समाना न भायिन्त, न सन्तासं आपञ्जन्ति' मरणस्मा' ति ।

११. "ग्रभिनकन्तं, भो गोतम, ग्रभिनकन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु अञ्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

५. समणसच्चसूत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते । तेन खो पन समयेन सम्बहुला ग्रिमिञ्जाता ग्रिमिञ्जाता परिब्बाजका सिप्पिनिकातीरे परिब्बाजकारामे पिटवसन्ति, सेय्यचीदं ग्रन्नभारो वरघरो सकुलुदायि च परिब्बाजको ग्रञ्बे च ग्रिमिञ्जाता ग्रिमि-ञ्जाता परिब्बाजका । ग्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना 20 वृद्धितो येन सिप्पिनिकातीरे परिब्बाजकारामो तेनुपसक्कुमि ।

२. तेन स्त्रो पन समयेन तेसं अञ्जातिस्वयानं परिब्बाजकानं सिन्निसिन्नानं सिन्नपतितानं अयमन्तरा कथा उदपादि — "इति पि ब्राह्मण-सच्चानि, इति पि ब्राह्मणसच्चानी" ति । अथ स्त्रो भगवा येन ते परिब्बाजका तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्जाते आसने निसीदि । 25 निसज्ज स्त्रो भगवा ते परिब्बाजके एतदवीच —

१. मापञ्जति – रो॰ । २. सप्पिनियातीरे – स्था॰, रो॰ । ३. सेय्ययिदं – म० । ४. मन्तमारो – रो॰ । ५. वचरो – स्था॰ ।

R. 177

B. 497 20

३. "काय नृत्य, परिब्बाजका, एतरिह कथाय सिन्निसिन्ना", काचपन वो ग्रन्तराकया विष्यकता" ति?

"इष, भो गोतम, ग्रम्हाकं सिन्नसिन्नानं सिन्नपिततानं ग्रयमन्तराकथा उदपादि – 'इति पि ब्राह्मणसच्चानि, इति पि उ ब्राह्मणसच्चानी'" ति ।

४. "चत्तारिमानि, परिब्बाजका, ब्राह्मणसच्चिनि मया सयं प्रिमिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? इध, परिब्बाजका, ब्राह्मणो एवमाह – 'सब्बे पाणा अवज्झां' ति । इति वदं ब्राह्मणो सच्चं श्राह, नो मुता । सो तेन न समणो ति मञ्जाति, न ब्राह्मणो ति मञ्जाति, न सद्योहमस्मी ति मञ्जाति, न सदिसोहमस्मी ति मञ्जाति, न हीनोहमस्मी ति मञ्जाति । श्रिपं च यदेव तत्व सच्चं तदिमञ्जाय पाणानंयेव अनुद्यायं अनुकम्पाय पटिपन्नो होति ।

 पुन च परं, परिब्बाजका, ब्राह्मणो एवमाह – 'सब्बे कामा
 म्रिनिच्चा दुक्सा विपरिणामधम्मा' ति । इति वदं ब्राह्मणो सच्चमाह, नो मुसा । सो तेन न समणो ति मञ्जति, न ब्राह्मणो ति मञ्जति, न सैय्योहमस्मी ति मञ्जति, न सदिसोहमस्मी ति मञ्जति, न हीनो-हमस्मी ति मञ्जति । प्रपि च यदेव तत्थ सच्चं तदिभिञ्जाय कामानयेव निब्बदाय विरागाय निरोधाय परिपन्नो होति ।

६. "पुन च परं, परिब्बाजका, बाह्यणो एवमाह – सब्बे भवा ग्रनिच्चा ... पे०... तदभिञ्ञाय भवानंयेव निब्बदाय विरागाय निरोषाय पटिपन्नो होति ।

७. "पुन च परं, परिब्बाजका, ब्राह्मणो एवमाह – 'नाहं क्वचिनि' कस्सिचि किञ्चनतिस्म न च मम क्वचिन कत्थिचि किञ्चनतिस्थी' ति । इति वदं ब्राह्मणो सच्चं ग्राह, नो मुसा । सो तेन न समणो ति मञ्जाति, न ब्राह्मणो ति मञ्जाति, न सेय्योहमस्मी ति मञ्जाति, न सदिसोहमस्मी ति मञ्जाति, न हीनोहमस्मी ति मञ्जाति, न हीनोहमस्मी ति मञ्जाति । श्रिप च यदेव तत्थ सच्चं तदिमञ्जाय ग्राह्मिञ्चल्योवेच पटिपदं पटिपन्नो होति । इमानि सो,

१. ० सम्निपतिता – रो० । २. घनिज्ञा – रो० । ३. घनुदयाय – स्या० । ४. क्वरन – सी०, स्या० ।

10

R. 498

परिब्बाजका, चत्तारि ब्राह्मणसच्चानि मया सयं ग्रिमञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदितानी'' ति ।

६. उम्मगगयुत्तं

- १. ग्रथ खो ग्रञ्जातरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच — "केन नु खो, भन्ते, लोको उ नीयति, केन लोको परिकस्सति', कस्स च उप्पन्नस्स वसं गच्छती'' ति ?
- २. "साधु साधु, भिक्खु! भहको खो ते, भिक्खु, उम्मम्मो , भहकं पटिभानं, कल्याणी परिपुच्छा । एवं हि त्वं, भिक्खु, पुच्छिस — 'केत नु खो, भन्ते, लोको नीयिति, केन लोको परिकस्सति, कस्स च उप्पन्नस्स वसं गच्छती'''ति ?

"एवं, भन्ते"।

"चित्तेन खो, भिक्खु, लोको नीयति, चित्तेन परिकस्सति, चित्तस्स उप्पन्नस्स वसं गच्छती" ति ।

- ३. "साषु, भन्ते" ति स्रो सो भिक्सु भगवतो भासितं स्रभि-नन्दित्वा अनुमोदित्वा भगवन्तं उत्तरिः पञ्हं अपुष्ट्धं — "'बहुस्सुतो 15 धम्मधरो, बहुस्सुतो धम्मधरो' ति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु स्रो, भन्ते, बहुस्सुतो धम्मधरो होती" ति ?
- ४. "साघु साघु, भिक्खु! भह्को खो ते, भिक्खु उम्मग्गो, भह्कं पटिभानं, कल्याणी परिपुच्छा। एवं हि त्वं, भिक्खु, पुच्छिस – 'बहुस्सुतो धम्मधरो, बहुस्सुतो धम्मधरो ति, भन्ते, वुच्चित । कित्ता- 20 वता नु खो, भन्ते, बहुस्सुतो धम्मधरो होती" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"बहू खो, भिक्खु, मया धम्मा देसिता – सुतं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथा, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अन्भुतवम्मं, वेदल्लं । चतुण्यदाय चे पि, भिक्खु, गाथाय अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटि- 25 पन्नो होति बहुस्सुतो धम्मरो ति श्रलं वचनाया" ति ।

१. परिकिस्सिति – रो॰ । २. उम्मङ्को – स्था॰ । ३. उत्तरि – स्था॰, रो॰ । ४. बतप्पाताय – रो॰ १

R. 179 20

R. 499

५. "साघू, भन्ते" ति खो सो भिक्खु भगवतो भासितं प्रभि-नन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा भगवन्तं उत्तरि पञ्हं अपुष्टिष्ठ — "'सुतवा निब्बे-धिकपञ्जो, सुतवा निब्बेधिकपञ्जो' ति, भन्ते, बुच्चित । कित्तावता नृ खो, भन्ते, सुतवा निब्बेधिकपञ्जो होती" ति ?

६. "साधु साधु, भिक्खु! भह्को खो ते, भिक्खु, उम्मगो, भह्कं पटिभानं, कत्याणी परिपुच्छा। एवं हि त्वं, भिक्ख्, पुच्छित्त – 'सुतवा निव्वधिकपञ्जो, सुतवा निव्वधिकपञ्जो ति, भन्ते, वृच्वित । कित्तावता नु खो, भन्ते, सुतवा निव्वधिकपञ्जो होती'" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इंघ, भिक्खु, भिक्खुनो 'इदं दुक्खं' ति सुतं होति, पञ्जाय वस्स अत्यं अतिविज्झ पस्सति; 'अयं दुक्खसमृदयो' ति सुतं होति, पञ्जाय वस्स अत्यं अतिविज्झ पस्सति; 'अयं दुक्खनिरोधो' ति सुतं होति, पञ्जाय वस्स अत्यं अतिविज्झ पस्सति; 'अयं दुक्खनिरोध-गामिनी पटिपदा' ति सुतं होति, पञ्जाय वस्स अत्यं अतिविज्झ पस्सति । 15 एवं खो, भिक्खु, मृतवा निव्वधिकपञ्जो होती'' ति ।

७. "साधु, भन्ते" ति खो सो भिक्खु भगवतो भासितं ग्रभि-नन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा भगवन्तं उत्तरि पञ्हं अपुन्छि – "'पण्डितो महा-पञ्जो, पण्डितो महापञ्जो' ति, भन्ते, वुच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, पण्डितो महापञ्जो होती" ति ?

इ. "साघु साघु खो, भिक्खु ! भहको खो ते, भिक्खु, उम्मग्गो, भइकं पटिभानं, कल्याणी परिपुच्छा । एवं हि त्वं भिक्खु पुच्छिसि — 'पण्डितो महापञ्चो, पण्डितो महापञ्चो ति, भन्ते, बुच्चिति । कित्तावता नु खो, भन्ते, पण्डितो महापञ्चो होती'" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"इघ, भिक्खु, पण्डितो महापञ्जो नेवत्तव्याबाघाय चेतेति न परव्याबाघाय चेतेति न उभयव्याबाघाय चेतेति अत्तहितपरहित-उभयहितसव्यलोकहितमेव' चिन्तयमानो चिन्तेति । एवं खो, भिक्खु, पण्डितो महापञ्जो होती'' ति ।

१. अत्तहित परहित उभवहितं सञ्चलोकहितमेव - स्या॰, रो॰।

७. वस्सकारसुतं

- १. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकिनवापे । ग्रथ खो वस्सकारो बाह्यणो मगधमहामत्तो येन भगवा तेनुपसङ्किः उपसङ्किमत्ता भगवता सिंढ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो भगवन्तं एतदवोच —
- २. "जानेय्य नु खो, भो गोतम, ग्रसप्पुरिसो ग्रसप्पुरिसं 'ग्रसप्पुरिसो ग्रयं भवं''' ति ?

"श्रट्ठानं स्रो एतं, ब्राह्मण, ग्रनवकासो यं ग्रसप्पुरिसो श्रसप्पुरिसं जानेय्य – 'ग्रसप्पुरिसो ग्रयं भवं'' ति ।

"जानेय्य पन, भो गोतम, ग्रसप्पुरिसो सप्पुरिसं – 'सप्पुरिसो 10 ग्रयं भवं'' ति ?

"एतं पि स्रो, ब्राह्मण, ब्रह्मनं ब्रनवकासो यं ब्रसप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य – 'सप्पुरिसो ब्रयं भवं'" ति ।

"जानेय्य नु खो, भो गोतम, सप्पुरिसो सप्पुरिसं - 'सप्पुरिसो भ्रयं भवं'' ति ?

"ठानं खो एतं, ब्राह्मण, विज्जति यं सप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य – 'सप्पुरिसो ग्रयं भवं''' ति ।

"जानेय्य पन, भो गोतम, सप्पुरिसो ग्रसप्पुरिसं – 'ग्रसप्पुरिसो ग्रयं भवं'' ति ?

"एतं पि खो, ब्राह्मण, ठानं विज्जिति यं सप्पुरिसो असप्पुरिसं 20 जानेय्य – 'भ्रसप्पुरिसो भ्रयं भवं'" ति ।

"अच्छरियं, भो गोतम, अन्भुतं, भो गोतम ! याव सुभा-सितं चिदं, भोता गोतमेन — 'अट्टानं खो एतं, ब्राह्मण, अनवकासो यं असप्पुरिसो असप्पुरिसं जानेय्य — असप्पुरिसो अयं भवं ति । एतं पि खो, ब्राह्मण, अट्टानं अनवकासो यं असप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य — 25 सप्पुरिसो अयं भवं ति । ठानं खो एतं, ब्राह्मण, विज्जति यं सप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य — सप्पुरिसो अयं भवं ति । एतं पि खो, ब्राह्मण, ठानं विज्जति यं सप्पुरिसो असप्पुरिसं जानेय्य — असप्पुरिसो अयं भवं ति ।

३ "एकमिदं, भो गोतम, समयं तोदेय्यस्स क्राह्मणस्स परिसति

B. 500

परूपारम्भं वत्तेन्ति – 'बालो झयं राजा एळेय्यो' समणे रामपुत्ते झिमप्यसन्नो, समणे च पन रामपुत्ते एवरूपं परमितपच्चकारं करोति, यदिवं
झिभवादनं पच्चुट्टानं झञ्जलिकम्मं सामीविकम्मं ति । इमे पि रञ्जो
एळेय्यस्स परिहारका बाला – यमको मोम्गल्लो उग्गो नाविन्दकी'

गन्यद्वो झिग्गवेस्सो, ये समणे रामपुत्ते झिभप्यसन्ना, समणे च पन
रामपुत्ते एवरूपं परमितपच्चकारं करोन्ति, यदिदं झिभवादनं पच्चुट्टानं
झञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं ति । त्यास्मुदं तोदेय्यो ब्राह्मणो इमिना
नयेन नेति । तं कि मञ्जान्ति, भोन्तो, पण्डितो राजा एळेय्यो करणीयाधिकरणीयेषु वचनीयाधिवचनीयेसु झलमत्थदसतरेहि झलमत्थवसतरो' ति ?

'एवं, भो, पण्डितो राजा एळेट्यो करणीयाधिकरणीयेसु वचनीयाधिवचनीयेसु अलमत्यदसतरेहि अलमत्यदसतरो ति । यस्मा' च सो', भो, समणो रामपुत्तो रञ्ञा एळेट्येन पण्डितेन पण्डिततरो करणीयाधिकरणीयेसु वचनीयाधिवचनीयेसु अलमत्यदसतरेन अलमत्य-15 दसतरो, तस्मा राजा एळेट्यो समणे रामपुत्ते अभिप्पसन्नो, समणे च पन रामपुत्ते एवरूपं परमनिपच्चकारं करोति, यदिदं अभिवादनं पच्चुट्टानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं'।

R 181

तं कि मञ्जानित, भोन्तो, पण्डिता रञ्जो एळेय्यस्स परि-हारका — यमको मोग्गल्तो उग्गो नाविन्दकी गन्धब्बो झग्गिवेस्सो, 20 करणीयाधिकरणीयेसु वचनीयाधिकचनीयेसु झलमत्थदसतरेहि झलमत्थ-टसनराण ति?

'एवं, भो, पण्डिता रञ्जो एळेट्यस्स परिहारका — यसको मोगगल्लो उग्गो नाविन्दकी गन्यज्जो ग्राग्गिवस्सो, करणीयाधि-करणीयेषु वचनीयाधिवचनीयेसु अलमत्यदसतरिह अलमत्यदसतरा ति । 25 यस्मा च खो, भो, समणो रामपुत्तो रञ्जो एळेट्यस्स परिहार-केहि पण्डितोहि पण्डिततरो करणीयाधिकरणीयेषु वचनीयाधि-वचनीयेसु अलमत्यदसतरिहि अलमत्यदसतरो, तस्मा रञ्जो एळेट्यस्स परिहारका समणे रामपुत्ते अभिष्पसन्ना; समणे च पन रामपुत्ते एवरूपं

१. एलेय्यो यो – स्या॰, रो॰। २. नाविनाको – स्या॰, नाविन्दकि – रो॰। ३. स्यस्तुद – स्या॰, रो॰। ४–४. कस्मा खो – स्या॰, रो॰। ४. धलसत्यवस्तुरो – स्या॰।

परमनिपच्चकारं करोन्ति, यदिदं ग्रभिवादनं पच्चुट्टामं ग्रञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं ति ।

४. "अच्छरियं, मो, गोतम, अब्भृतं, भो गोतम ! याव सुभा-सितं विदं भोता गोतमेन – 'म्रट्ठानं स्रो एतं, ब्राह्मण, अनवकासो यं असप्पुरिसो असप्पुरिसं जानेय्य – असप्पुरिसो अयं भवं ति । एतं 5 पि स्रो, ब्राह्मण, म्रट्ठानं अनवकासो यं असप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य – सप्पुरिसो अयं भवं ति । ठानं स्रो एतं, ब्राह्मण, विज्जति यं सप्पुरिसो सप्पुरिसं जानेय्य – सप्पुरिसो अयं भवं ति । एतं पि स्रो, ब्राह्मण, ठानं विज्जति यं सप्पुरिसो असप्पुरिसं जानेय्य – असप्पुरिसो अयं भवं' ति । इन्द च दानि मयं, भो गोतम, गच्छाम । बहुकिच्चा मयं बहु- 10 करणीया" ति ।

"यस्सदानि त्वं, ब्राह्मण, कालं मञ्जासी" ति ।

ग्रथ लो वस्सकारो ब्राह्मणो मगघमहामत्तो भगवतो भासितं
 ग्रिमनिन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामी ति ।

द्र. उपकसुत्तं

 एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिण्झकूटे पब्बते । 15
 म्रथ खो उपको मण्डिकापुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं म्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उपको मण्डिकापुत्तो भगवन्तं एतदवीच –

२. "श्रहं हि, भन्ते, एवंवादी एवंदिट्टि — 'यो कोचि परूपारम्भं वत्तेति, परूपारम्भं वत्तेत्तो सब्बो' सो' न उपपादेति' । अनुपपादेन्तो' 20 गारव्हो होति उपवज्जो'' ति ।

"परूपारम्भं चे, उपक, बत्तेति' परूपारम्भं वत्तेत्तो न उपपादेति, श्रनुपपादेत्तो गारव्हो होति उपवज्जो । त्वं खो, उपक, परूपारम्भं वत्तेत्तो न उपपादेसि, श्रनुपपादेन्तो गारव्ही होसि उपवज्जो'' ति ।

१-१. सब्बसी - सी॰, रो॰। २. उप्पादेति - स्वा॰, रो॰। ३. झनुप्पादेन्तो -स्वा॰, रो॰। ४-४. रो॰ पंन्सके नत्वि। ५. गारखीस - स्वा॰।

B. 502

"संय्यवापि, भन्ते, उम्मुज्जमानकंयेव महता पासेन बन्धेय्य; एवमेव खो भ्रहं, भन्ते, उम्मुज्जमानकोयेव भगवता महता वादपासेन बढो" ति ।

- ३. "इदं अकुसलं ति खो, उपक, मया पञ्जातं। तत्य अपरिमाणा पदा अपरिमाणा व्यञ्जाना अपरिमाणा तथागतस्स घम्म-देसना — इति पिदं अकुसलं ति । तं खो पनिदं अकुसलं पहातस्यं ति खो, उपक, मया पञ्जातं। तत्य अपरिमाणा पदा अपरिमाणा व्यञ्जाना अपरिमाणा तथागतस्स घम्मदेसना — इति पिदं अकुसलं पहातव्यं ति ।
- ४. "इदं कुसलं ति खो, उपक, मया पञ्चातं, तत्व अपरिमाणा 10 पदा अपरिमाणा व्यञ्जना अपरिमाणा तथागतस्स धम्मदेसना — इति पिदं कुसलं ति । तं खो पनिदं कुसलं भावेतब्बं ति खो, उपक, मया पञ्जातं । तत्व अपरिमाणा पदा अपरिमाणा व्यञ्जना अपरिमाणा तथागतस्स धम्मदेसना — इति पिदं कुसलं भावेतब्बं" ति ।
- प्र. ग्रय खो उपको मण्डिकापुत्तो भगवतो भासितं अभिनन्दित्वा 15 ग्रनुमोदित्वा उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिन्तलणं कत्वा येन राजा मागघो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा यावतको प्रहोसि भगवता सद्धि कथासल्लापो तं सव्वं रञ्जो भागधस्स अजातसत्त्तस्स वेदेहिपुत्तस्स आरोचेसि ।
- ६. एवं वृत्ते राजा मागघो अजातसत्त् वेदेहिपुत्तो कृपितो अनत्त-भनो उपकं मण्डिकापुत्तं एतदवोच — "याव घंसी बतायं लोणकारदारको याव मुखरो याव पगब्बो यत्र हि नाम तं भगवन्तं अरहत्तं सम्मासम्बुद्धं आसादेतब्बं मिञ्ज्ञिस्सिति; अपेहि त्वं, उपक, विनस्स, मा तं श्रहसं" ति ।

६. सञ्चिकरणीयसूत्तं

१. "चत्तारोमे, भिनखने, सच्छिकरणीया घम्मा । कतमे १. 183 25 चत्तारो ? ग्रत्थि, भिनखने, धम्मा कायेन सच्छिकरणीया; ग्रत्थि, भिनखने, घम्मा सतिया सच्छिकरणीया; ग्रत्थि, भिनखने, घम्मा चन्छ्ना सच्छिकरणीया; ग्रत्थि, भिनखने, घम्मा पञ्ञाय सच्छिकरणीया ।

१. भपसादेतव्यं – स्था० ।

कतमे ज, भिक्खवे, धम्मा कायेन सच्छिकरणीया ? ब्रहु व्रिमोक्खा', भिक्खवे, कायेन सच्छिकरणीया ।

- २. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा सतिया सच्छिकरणीया ? पूज्बनिवासो, भिक्खवे, सतिया सच्छिकरणीयो ।
- ३. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा चक्खुना सच्छिकरणीया ? ऽ सत्तानं चूत्पपातो , भिक्खवे, चक्खुना सच्छिकरणीयो ।
- ४. "कतमे न, भिक्खने, धम्मा पञ्जाय सिच्छिकरणीया ? म्रासवानं खयो, भिक्खने, पञ्जाय सिच्छिकरणीयो । इमे खो, भिक्खने, चतारो सिच्छिकरणीया धम्मा" ति ।

१०. उपोसथसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित पुष्वारामे मिगार- 10 B. 503 प्रातुपासादे । तेन लो पन समयेन भगवा तदहृपोसचे भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अय लो भगवा तुष्हीभूतं तुष्हीभूतं भिक्खुसङ्घ अनु-विलोकेत्वा भिक्खु आमन्तेसि –
- २. "अपलापायं, भिक्खवं, परिसा निप्पलापायं, भिक्खवं, परिसा सुद्धा सारे पतिद्विता । तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, परिसा । तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, परिसा । यथारूपा परिसा दुल्लमा दस्सनाय पि लोकिर्सम, तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, तथारूपायं, भिक्खवं, परिसा । यथारूपा परिसा आहुनेस्या पाहृनेस्या दिक्खणेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्जक्षेत्रं लोकरस, तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खुं, सक्कुं, लिक्खवं, भिक्खवं, परिसा । यथारूपाय परिसाय अप्पं 20 दिश्चं बहुने दिश्चं बहुतरं, तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, तथारूपो परिसा वहुं दिश्चं वहुतरं, तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, परिसा । यथारूपं परिसं अलं योजनगणनानि पि दस्सान्य गत्तुं अपि पुटोसेना पि, तथारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, भिक्खवं, परिसा । स्थारूपो अयं, भिक्खवं, भिक्खवं, सिक्खवं, सिक्खवं, सिक्खवं, सिक्खवं, सिक्खवं, सिक्खवं, परिसा ।
- ३. "सन्ति, भिक्खवे, भिक्ख् इमिंस्म भिक्ख्सङ्के देवप्पत्ता 25 क्र.184 विद्वरन्ति: सन्ति, भिक्खवे, भिक्ख इमिंस्म भिक्खसङ्के ब्रह्मप्पत्ता

१. मोक्खा - स्था०; विमोका - रो० । २. बुतुप्पातो - रो० । ३. ब्रप्पं पि -स्था०, रो० । ४-४. बहुं होति वहुं - स्था०, रो० । १. पुटवेना - स्था०, रो० । ६-६. सी०, स्था०, रो० पोस्पकेस निष्य ।

विहरन्ति; सन्ति, भिक्खवे, भिक्खू इमिर्स्म भिक्खुसङ्घे आनेञ्जप्यत्ता विहरन्ति; सन्ति, भिक्खवे, भिक्खू इमिर्सम भिक्खुसङ्घे अरियप्पता विहरन्ति ।

४. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु देवप्पत्तो होति ? इघ, भिक्खवे, ५ भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित; वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुितयं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु देवप्पत्तो होति ।

"कयं च, भिक्खवे, भिक्खु ब्रह्मप्पत्तो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति, तथा दुतियं
 तथा तितयं तथा चतुत्थं । इति उद्धमधो तिरियं सब्बधि सब्बतताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन अब्याबज्झेन फरित्वा विहरति । करुणा ... मृदिता ... उपेक्खा-सहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति, तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्थं । इति उद्धमधो तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं
 उपेक्खासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन अव्याबज्झेन फरित्वा विहरति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ब्रह्मप्पत्तो होति ।

६. "कय च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रानेञ्जप्पत्तो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सब्बसो स्पसञ्ज्ञानं समितवकमा परिघसञ्ज्ञानं प्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्ज्ञानं ग्रमनिषकारा 'ग्रनतो प्राकासो' ति प्राकासाग्रन्थायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सब्बसो प्राकासानञ्ज्ञायतनं समितिककम्म 'ग्रनतं विञ्ञ्ञाणं' ति विञ्ञ्ञाणं ज्ञावसानं उपसम्पञ्ज विहरति । सब्बसो विञ्ञाणं ज्ञावसानं समितिककम्म 'नित्य किञ्ज्यो' ति आकिञ्ज्वञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सब्बसो ग्राकिञ्ज्वज्ञायतनं समितककम्म नेवसञ्जानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ।

७. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु श्ररियप्पत्तो होति ? इध, भिक्खवं, भिक्खु 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'श्रयं दुक्खनिरोघगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु श्ररियप्पत्तो होती" ति ।

बाह्मणवन्गो एकूनवीसतिमो ।

B. 504

१. योषाजीववस्यो - सी०, स्था०, रौ०।

तस्सुद्दानं

योघा पाटिभोगसुतं, ग्रभयं समणसच्चेन पञ्चमं। उम्मग्गवस्सकारो, उपको सच्छिकिरिया च उपोसथो ति ।। R. 185

२०. महावग्गो

१. सोतानुगतसुत्तं

- १. "सोतान्गतानं, भिक्खवे, धम्मानं, वचसा परिचितानं, मनसानुपेक्खितानं, दिट्टिया सुप्पटिविद्धानं चत्तारो आनिसंसा पाटिकङ्का। कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु धम्मां परियापुणाति सुत्तं, उग्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अक्भृतधम्मं, वेदस्तं। तस्स ते धम्मा सोतान्गता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानुपेक्खिता, दिट्टिया सुप्पटिविद्धा। सो मुद्रुस्सितं कालं कुरुमानो अञ्जातरं देव-निकायं उपपज्जित। तस्स तत्थ सुखिनो धम्मपदा प्लवन्ति । दन्धो, भिक्खवे, सतुप्पादो; ग्रथ सो सत्तो खिप्पयेव विसेसगामी होति। 10 सोतानुगतानं, भिक्खवे, धम्मानं, वचसा परिचितानं, मनसानृपेविखतानं, दिट्टिया सुप्पटिविद्धानं ग्रयं पटमो ग्रानिसंसो पाटिकङ्को।
- २. "पुत च परं, भिक्सवते, भिक्स् धम्मं परियापुणाति सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अन्भृतधम्मं, वेदल्लं । तस्स ते धम्मा सोतानुगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानुपेविस्तता, 15 विद्विया सुप्पटिविद्धा । सो मुटुस्सित कालं कुरुमानो अञ्जातरं देव- निकायं उपपज्जति । तस्स तत्थ न हेव सो सुस्तिनो धम्मपदा प्लवन्तिः, अपि च सो भिक्सु इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो देवपरिसायं अध्यम्मं देसेति । तस्स एवं होति 'अयं वा सो धम्मिवनयो, यत्थाहं पुत्वं ब्रह्मचरियं अवर्षिरं ति । दन्धो, भिक्सवे, सतुष्पादो; अध सो सो विष्पयेष 20 विसेसनामी होति । सेय्यवापि, भिक्सवे, पुरिसो कुरुको सोरिसह्स । विसेसनामी होति । सेय्यवापि, भिक्सवे, पुरिसो कुरुको सोरिसहस्स । सो अद्धानमगण्यटिपन्नो भेरिसहं सुणेन्य । तस्स न हेव सो अस्त कक्क्का वा विमति वा 'भेरिसहो नु सो, न नु सो भेरिसहो' ति ! अथ सो भेरिसहो तेव निट्टं गण्डदेय्य । एवमेव स्त्री, भिक्सवे, भिक्सवु सम्मं

१. मृद्वसती - सी । २. पिजवन्ति - सी ०, स्था ०, रो ० । ३. देवपरिसाम - स्था ० ।

R. 186

B. 506

परियापुणाति — सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, ध्रव्मुत्तवम्मं, वेदल्लं । तस्स ते वम्मा सोतानुगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानुपेन्सिता, दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । सो मुट्टस्सित कालं
कुरमानो ग्रञ्ञतरं देवनिकायं उपपज्जति । तस्स तत्व न हेव सो

प्रिक्षनो वम्मपदा प्लवन्ति; श्रिप च सो भिन्स्बु इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो
देवपरिसायं घम्मं देसेति । तस्स एवं होति — 'श्रयं वा सो धम्मविनयो,
यत्थाहं पुब्बे बह्याचरियं श्रविर' ति । दन्धो, भिन्स्बने, सतुप्पादो; श्रथ
सो सत्तो खिप्पयेव विसेसगामी होति । सोतानुगतानं, भिन्स्बने,
धम्मानं, वचसा परिचितानं, मनसानुपेन्स्सितानं, दिट्टिया सुप्पटिविद्धानं

ग्रयं दुतियो ग्रानिसंसो पाटिकङ्को ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मं परियापुणाति - सुत्तं, गेय्यं. वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, ग्रब्भुतधम्मं, वेदल्लं । तस्स ते धम्मा सोतानगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानपेक्खिता, दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । सो मुटुस्सित कालं कुरुमानो अञ्जातरं देव-15 निकायं उपपज्जित । तस्स तत्थ न हेव खो सिखनो धम्मपदा प्लविन्त. न पि भिक्ल इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो देवपरिसायं घम्मं देसेति: ग्रपि च खो देवपूत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति । तस्स एवं होति - 'ग्रयं वा सो धम्मविनयो, यत्थाहं पुब्बे ब्रह्मचरियं ग्रचरिं ति । दन्धो, भिक्खवे, सत्पादो; प्रथ सो सत्तो खिप्पयेव विसेसगामी होति । सेय्यथापि, 20 भिक्सवे, पूरिसो कुसलो सङ्खसहस्स । सो अद्धानमग्गप्पटिपन्नो सङ्खसहं सुणेय्य । तस्स न हेव खो अस्स कह्ना वा विमति वा - 'सङ्क्रसहो न खो, न न खो सङ्घसहों ति ! अथ खो सङ्घसहो त्वेव निट्टं गच्छेया । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख धम्मं परियापुणाति - सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, भ्रब्भुतधम्मं, वेदल्लं । तस्स ते धम्मा 25 सोतानगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानुपेक्खिता, दिट्टिया सूप्पटि-विद्धा । सो मद्रस्सति कालं कृष्मानो झञ्जातरं देवनिकायं उप-पज्जित । तस्स तत्य न हेव खो सुखिनो धम्मपदा प्लवन्ति, न पि भिक्खु इदिमा चेतोवसिप्पत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति; श्रपि च खो देवपूत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति । तस्स एवं होति - 'ग्रयं वा सो धम्मविनयो, यत्याहं पुत्र्वे बहाचिरयं ग्रचीर ति । दन्यो, भिक्खवे, सतुप्पादो; प्रथ सो सत्तो बिप्पंयेव विसेसगामी होति । सोतानगतानं, भिनस्तवे, धम्मानं,

वचसा परिचितानं, मनसानुपेनिखतानं, दिट्टिया सुप्पटिविद्धानं भ्रयं तितयो भ्रानिसंसो पाटिकक्को ।

४. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मं परियापूणाति - सुत्तं, गेय्यं. वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवत्तकं, जातकं, श्रव्भत्तधम्मं, वेदल्लं । तस्स ते धम्मा सोतानुगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसान्- 5 पेक्बिता, दिद्रिया सुप्पटिविद्धा । सो मुद्रस्सति कालं कुरुमानो ब्रञ्ञातरं देवनिकायं उपपज्जित । तस्स तत्य न हेव स्रो सुखिनो घम्मपदा प्लवन्ति, न पि भिक्ख इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति, न पि देवपुत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति; ग्रपि च खो ग्रोपपातिको श्रोपपातिकं सारेति - 'सरसि त्वं, मारिस, सरसि त्वं, मारिस, यत्थ मयं पुब्बे ब्रह्म- 10 चरियं अचरिम्हा' ति । सो एवमाह - 'सरामि, मारिस, सरामि, मारिसा' ति । दन्धो, भिक्खवे, सतूप्पादो; ग्रथ सो सत्तो खिप्पं-येव विसेसगामी होति । सेय्यथापि, भिक्खवे, हे सहायका सहपंसु-कीळिका'। ते कदाचि' करहचि' ग्रञ्जमञ्जं समागच्छेय्यं । ग्रञ्जो' पन' सहायको सहायकं एवं वदेय्य - 'इदं पि, सम्म, सरसि, इदं पि, 15 सम्म. सरसी' ति । सो एवं वदेय्य - 'सरामि. सम्म. सरामि. सम्मा' ति । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख धम्मं परियापुणाति - सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, श्रब्भ्तघम्मं, वेदल्लं । तस्स ते धम्मा सोतानगता होन्ति, वचसा परिचिता, मनसानपेविखता, दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । सो मुद्रस्सति कालं कुरुमानो मञ्जातरं देवनिकायं 20 उपपज्जित । तस्स तत्थ न हेव खो सूखिनो धम्मपदा प्लवन्ति, न पि भिक्ख इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति, न पि देवपूत्तो देवपरिसायं धम्मं देसेति: ग्रपि च खो ग्रोपपातिको ग्रोपपातिकं सारेति --'सरिस त्वं, मारिस, सरिस त्वं, मारिस, यत्थ मयं पूब्बे ब्रह्मचरियं श्रच-रिम्हा' ति । सो एवमाह - 'सरामि, मारिस, सरामि, मारिसा' ति । 25 दन्धो, भिक्खवे, सतुप्पादो; ग्रथ स्रो सो सत्तो खिप्पंयेव विसेसगामी होति । सोतानुगतानं, भिक्खवे, धम्मानं, वचसा परिचितानं, मनसानु-पेक्सितानं, दिट्टिया सूप्पटिविद्धानं अयं चतुत्थो आनिसंसो पाटिकाको ।

१. सहपंसुकीळका - स्वा०; सहपंसुकीलिता - रो०। २-२. करहिच कदाचि -

B. 50

R. 187

सोतानुगतानं, भिक्खवे, धम्मानं, क्चसा परिचितानं, मनसानुपेनिखतानं दिट्रिया सुप्पटिविद्धानं इमे चत्तारो ग्रानिसंसा पाटिकक्का" ति ।

२. ठानसूत्तं

- १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, ठानानि चत्हि ठानेहि वेदि-तब्बानि । कतमानि चत्तारि ? संवासेन, भिक्खवे, सीलं वेदितब्बं, तं च खो दीघेन ग्रद्धना, न इत्तरं; मनिसकरोता, नो श्रमनिसकरोता'; पञ्जावता, नो दुप्पञ्जेन । संवोहारेन, भिक्खवे, सोचेय्यं वेदितब्बं, तं च सो दीघेन ग्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो भ्रमनसिकरोता; पञ्जावता, नो दुष्पञ्जेन । ग्रापदासु, भिक्सवे, थामो वेदितब्बो, सो च लो दीघेन ग्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो श्रमनसिकरोता; 10 पञ्जावता, नो दुप्पञ्जेन । साकच्छाय, भिक्लवे, पञ्जा वेदितब्बा, सा च लो दीघेन ग्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो ग्रमनसिकरोता; पञ्जवता, नो दुप्पञ्जेना ति ।
- २. "'संवासेन, भिक्खवे, सीलं वेदितब्बं, तं च खो दीघेन भद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो अमनसिकरोता; पञ्जावता, नो 15 दुप्पञ्चेना' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खवे, पूग्गलो पूग्गलेन सिंद्ध संवसमानो एवं जानाति - 'दीघरत्तं खो ग्रयमायस्मा खण्डकारी छिद्दकारी सवलकारी कम्मासकारी, न सन्तत-कारी न सन्ततवत्ति, सीलेस दूस्सीलो अयमायस्मा, नायमायस्मा सीलवा' ति ।

"'इघ पन, भिक्खवे, पुमालो पुम्मलेन सिंह संवसमानो एवं जानाति - 'दीघरत्तं खो ग्रयमायस्मा ग्रखण्डकारी ग्रच्छिद्दकारी ग्रसबल-कारी अकम्मासकारी सन्ततकारी सन्ततवृत्ति; सीलेस सीलवा ग्रयमायस्मा, नायमायस्मा दुस्सीलो' ति । 'संवासेन, भिवखवे, सीलं वेदितब्बं, तंच खो दीघेन ग्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो 25 ग्रमनसिकरोता; पञ्जावता, नो दुपञ्जेना'ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

३. "'संवोहारेन, भिक्खवे, सोचेय्यं वेदितव्बं, तं च स्रो दीघेन ग्रहुना, न इत्तर्षः; मनसिकरोता, नो ग्रमनसिकरोताः; पञ्जावता.

B. 508

R. 188

20

१. ग्रमनिसकारा - स्था॰, रो॰ । २-२. सततकारी न सतत्वित - स्था॰ ।

R. 189

नो बुप्पञ्जेना' ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इष, भिक्खेनं, पृग्गलो पृग्गलेन सर्वि संवोहरमानो एवं जानाति — 'प्रञ्ञाया सो प्रयमायस्मा एकेन एको वोहरति, प्रञ्ञाया द्वीहि, प्रञ्ञाया सीहि, प्रञ्ञाया सम्बहुलेहि; वोक्कमित प्रयमायस्मा पुरिमवोहारा पच्छिमवोहारं ; अपरिसुद्धवोहारो प्रयमायस्मा, नायमायस्मा परि- 5 सुद्धवोहारो ति ।

"इष पन, भिक्खने, पुग्गलो पुग्गलेन सिंह संवोहरमानो एवं जानाति — 'यथेव लो अयमायस्मा एकेन एको वोहरित, तथा द्वीहि, तथा तीहि, तथा सम्बहुलेहि । नायमायस्मा वोक्कप्रति पुरिमवोहारा पिछ्यमवोहारां; परिसुद्धवोहारो अयमायस्मा, नायमायस्मा अपरिसुद्ध- 10 8.509 वोहारो' ति । 'संवोहारेन, भिक्खने, सोचेय्यं वेदितब्बं, तं च खो दीघेन अद्धुना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो अमनसिकरोता; पञ्जावता, नो दुप्पञ्जेना' ति, इति यं तं वृत्तं इत्मेतं पटिच्च वृत्तं।

४. "'आपदासु, भिक्खवे, थामो वेदितब्बो, सो च खो दीघेन प्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो ग्रमनसिकरोता; पञ्जवता, नो 15 दुप्पञ्जेता' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पटिञ्च बृत्तं ? इष, भिक्खवे, एकञ्चो ञातिब्यसनेन वा फुट्ठो समानो, भोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो, रोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो, रोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो, रोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो न इति पटिसञ्चिक्खति – 'तथाभूतो खो भयं गोकसिवासे यथाभूते अत्तभावपटिलाभे अट्ठ लोकधम्मा थाभूते लोकसिवासे यथाभूते अत्तभावपटिलाभे अट्ठ लोकधम्मा वा लोकं अनुपरिवत्तति – लाभो च, अद्याभे च, पत्संसा च, सुखं च, दुक्खं चा' ति । सो ञातिब्यसनेन वा फुट्ठो समानो भोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो सोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो रोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो सोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो सोगव्यसनेन वा फुट्ठो समानो सोचित किलमित परिदेवित, उरतार्कि कन्दित, सम्मोहं आपज्जित ।

"इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो ञातिब्यसनेन वा फुट्टो समानो भोगव्यसनेन वा फुट्टो समानो रोगव्यसनेन वा फुट्टो समानो इति पटिसञ्चिक्खति – 'तथाभूतो खो झयं लोकसिन्नवासो तथाभूतो झयं अत्तभावपटिलाभो यथाभूते लोकसिन्नासे यथाभूते झत्तभावपटिलाभे

१. सबोहारमानी - रो० । २. पच्छिमवोहारा - रो० । ३. स्था०, रो० पोत्यकेसु नत्य ।

B. 510

श्रद्ध लोकथम्मा लोकं श्रनुपरिवत्तान्त लोको च श्रद्ध लोकथम्मे श्रनुपरि-वत्तति – लाभो च, श्रलाभो च, यसो च, श्रयसो च, निन्दा च, पसंसा च, सुखं च, दुक्खं चा' ति । सो ञातिब्यसनेन वा फुट्टो समानो भोग-ब्यसनेन वा फुट्टो समानो रोगब्यसनेन वा फुट्टो समानो न सोचित न किलमित न परिदेवित, न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं श्रापज्जित । 'श्रापदासु, भिक्खवे, थामो वेदितब्बो, सो च खो दीघेन श्रद्धना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो श्रमनसिकरोता; पञ्जवता, नो दुष्पञ्जेना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिज्च वृत्तं ।

४. "शाकच्छाय, भिक्खवे, पञ्जा बेदितब्बा, सा च खो विद्यालय स्थान
20 "सेय्यथापि, भिक्खने, चक्क्षमा पुरिस्तो उदकरहदस्स तीरे िठतो पस्सेय्य पिरतं मच्छं उम्मुज्जमानं । तस्म एवमस्म – 'यथा खो इमस्स मच्छस्स उम्मगो यथा च ऊमिघातो यथा च वेगायितत्तं, पिरत्तो ग्रयं मच्छो, नायं मच्छो महन्तो ति । एवमेव खो, भिक्खने, पुग्गलो पुग्गलेन सीँढ साकच्छायमानो गृवं जानाति – 'यथा खो इमस्स अग्रयस्मतो उम्मग्गो यथा च ग्रभिनीहारो यथा च पञ्हासमुदाहारो, दुष्पञ्जो ग्रयमायस्मा, नायमायस्मा पञ्जावा । तं किस्स हेतु ? तथा हि ग्रयमायस्मा न चेव गम्भीरं यत्थपदं उदाहरति सन्तं पणीतं ग्रतकावचरं निपुणं पण्डितवेदनीयं । यं च ग्रयमायस्मा धम्मं भासति, तस्स च न पटिवलो सिङ्कानेन वा वित्थारेन वा ग्रत्थं ग्राचिविक्खतुं देसेतुं पञ्जापेतुं.

१ पञ्हसमृदाचारो - स्था०, रो० । २ न पटिबनो - स्था०, रो० ।

10

B. 511

R. 190

पट्टपेतुं विवरितुं विभजितुं उत्तानीकातुं । दुप्पञ्ञो श्रयमायस्मा, नायमायस्मा पञ्जावा'ति ।

"इष पन, भिक्खने, पुग्गलो पुग्गलेन सिंह साकच्छाथमानो एवं जानाति – 'यथा खो इमस्स झायस्मतो उम्मग्गो यथा च श्रभिनीहारो यथा च पञ्हासमुदाहारो, पञ्ञावा अयमायस्मा, नायमायस्मा दुप्पञ्जो । अतं किस्स हेतु ? तथा हि अयमायस्मा गम्भीरं चेव अत्थपदं उदाहरित सन्तं पणीतं अतनकावचरं निपुणं पण्डितवेदनीयं । यं च अयमायस्मा धम्मं भासति, तस्स च पटिबलो सिङ्क्ष्तिन वा वित्थारेन वा अत्थं आचिनिक्खतुं देसेतुं पञ्जापेतुं पटुपेतुं विवरितुं विभाजतुं उत्तानीकातुं । पञ्जावा अयमायस्मा, नायमायस्मा दुप्पञ्जो'ति ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, चक्कुमा पुरिसो उदकरहृदस्स तीरे
िटतो परसेय्य महन्तं मच्छं उम्मुज्जमानं । तस्स एवमस्स — 'यथा
खो इमस्स मच्छुस्स उम्मग्गो यथा च ऊिमघातो यथा च वेगायितत्तं,
महन्तो अयं मच्छो, नायं मच्छो परित्तो' ित । एवमेव खो, भिक्खवे,
पुगालो पुगालेन सिंढ साकच्छायमानो एवं जानाति — 'यथा खो इमस्स 15
आयस्मतो उम्मगो यथा च अभिनीहारो यथा च पञ्हासमुदाहारो,
पञ्जाव अयमायस्मा, नायमायस्मा दुप्पञ्चो । तं किस्स हेतु ?
तथा हि अयमायस्मा गम्भीरं चेव अत्थपदं उदाहरित सन्तं पणीतं
अतक्कावचरं निपुण पिष्डतवेदनीयं । यं च अयमायस्मा धम्मं भासति,
तस्स च पटिबलो सिङ्क्तिन वा वित्थारेन वा आत्यं आचिक्खतुं देसेतुं 20
पञ्जापेतुं पट्टपेतुं विवरितुं विभित्ततुं उत्तानीकातुं । पञ्जावा अयभायस्मा, नायमायस्मा इप्पञ्को' ति ।

६. "'साकच्छाय, भिक्खवे, पञ्जा वेदितब्बा, सा च सो दीषेन प्रद्धुना, न इत्तरं; मनसिकरोता, नो प्रमनसिकरोता; पञ्जावता, नो दुष्पञ्जेना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं । इमानि खो, 25 भिक्खवे, चत्तारि ठानानि इमेहि चतृहि ठानेहि वेदितब्बानी'' ति ।

३. भहियसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं। अथ को भहियो लिच्छवि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो भहियो लिच्छवि भगवन्तं एतदबोच –

२. "सुतं मेतं, भन्ते – 'मायावी समणो गोतमो आवर्ट्टाने' मायं जानाति याय अञ्जातित्वयानं सावके आवट्टिती' ति । ये ते, ५ मन्ते, एवमाहंसु – 'मायावी समणो गोतमो आवट्टानि मायं जानाति याय अञ्जातित्वयानं सावके आवट्टिती' ति, कच्चि ते, भन्ते, भगवतो वृत्तवादिनो, न च भगवन्तं अभूतेन अञ्माचिक्खन्ति, धम्मस्स च अनु-धम्मं ब्याकरोन्ति, न च कोचि सहधम्मिको वादानुपातो गारव्हं ठानं आगच्छति, अन्वभक्खातुकामा हि मयं, भन्ते, भगवन्तं'' ति ?

B. 512, 10 R. 191

20

३. "एष तुम्हे, प्रदिय, मा अनुस्सवेन, मा परम्पराय, मा इतिकिराय, मा पिटकसम्पदानेन, मा तक्कहेतु, मा नयहेतु, मा आकार-परिवितक्केन, मा विद्विनिज्ञानक्खन्तिया, मा भव्बरूपताय, मा 'समणो नो गरू' ति । यदा तुम्हे, भिद्दय, अन्तना व जानेय्याय — 'इमे धम्मा अनुसता, इमे धम्मा सावज्जा, इमे धम्मा विञ्जुगरिहता, इमे धम्मा समाविक्षा अहिताय दुक्खाय संवत्तन्ती' ति, अथ तुम्हे, भिद्दय, पजहेय्याय ।

४. "तं कि मञ्जय, भिह्य, लोभो पुरिसस्स ग्रज्झत्तं उप्पज्ज-मानो उप्पज्जित हिताय वा ग्रहिताय वा" ति ?

"ग्रहिताय, भन्ते"।

"नुद्धो पनायं, भिंद्य, पुरिसपुग्गलो लोभेन प्रभिभूतो परिया-दिक्षचित्तो पाणं पि हनति, अदिक्षं पि आदियति, परदारं पि गच्छति, मुसा पि भणति, परं पि तचत्ताय समादपेति यं स होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाया" ति ।

"एवं, भन्ते"।

25 ५. "तं कि मञ्ञाय, मिह्य, दोसो पुरिसस्स ... पे०... मोहो पुरिसस्स ... पे०...सारम्भो पुरिसस्स अञ्झत्तं उप्पण्जमानो उप्पण्जति हिताय वा अहिताय वा" ति ?

"ब्रहिताय, मन्ते" ।

"सारद्धो^र पनायं, महिय, पुरिसपुग्गलो सारम्भेन ग्रमिभूतो so परियादिस्रचित्तो पाणं पि हनति, ग्रदिसं पि ग्रावियति, परदारं पि

१-१. बाबट्टनी मार्च - सी०; बाबट्टनिमार्च - स्था० । २. सारम्मी - स्था० ।

10

R. 192

B. 513

गच्छति, मुसा पि भणति, परं पि तथत्ताय समादपेति यं स होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाया'' ति ।

"एवं, भन्ते"।

६. "तं कि मञ्ञाय, भहिय, इमे धम्मा कुसला वा अकुसला वा" ति ?

"ग्रकुसला, भन्ते"।

"सावज्जा वा ग्रनवज्जा वा" ति ?

"सावज्जा, भन्ते"।

"विञ्जुगरहिता वा विञ्जुष्पसत्था वा" ति ?

"विञ्जुगरहिता, भन्ते" ।

"समत्ता समादिन्ना ग्रहिताय दुक्खाय संवत्तन्ति, नो वा? कथं वा एत्य होती" ति?

"समत्ता, भन्ते, समादिन्ना अहिताय दुक्खाय संवत्तन्ति । एवं नो एत्थ होती" ति ।

७. "इति खो, भिट्टय, यं तं ते अवोचुम्हां – 'एष तुम्हे, भिट्टय, 15 मा अनुस्सवेन, मा परम्पराय, मा इतिकिराय, मा पिटकसम्पदानेन, मा तक्कहतु, मा नयहेतु, मा आकारपरिवितक्केन, मा दिट्टिनिज्झान-क्खन्तिया, मा मब्बरूपताय, मा समणो नो गरू ति । यदा तुम्हे, भिट्टय, अत्तना व जानेय्याथ – इमे धम्मा अकुसला, इमे धम्मा सावज्जा, इमे धम्मा विव्युगरहिता, इमे धम्मा समत्ता समादिक्षा अहिताय दुक्खाय 20 संवत्तन्ती ति, अथ तुम्हे, भिट्टय, पजहेय्याथा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पिटच्च वृत्तं ।

द. "एष तुन्हे, भिट्ट्य, मा अनुस्सवेन, मा परम्पराय, मा इतिकिराय, मा पिटकसम्पदानेन, मा तक्कहेतु, मा नयहेतु, मा आकार-पिरिवितक्केन, मा विट्ठिनिज्झानक्खन्तिया, मा भब्बरूपताय, मा 'समणो थ नो गरू' ति । यदा तुम्हे, भिट्ट्य, अत्तना व जानेय्याथ — 'इमे धम्मा कुसला, इमे धम्मा अनवज्जा, इमे धम्मा समता समादिक्षा हिताय सुलाय संवत्तन्ती' ति, अथ तुम्हे, भिट्ट्य, उपसम्पज्ज विहरेय्याथा ति ।

१-१. प्रवोचुम्ह - सी॰, स्वा॰, रो॰।

६. "तं कि मञ्ज्ञाय, मिह्य, ग्रलोभो पुरिसस्स ग्रज्झतं उप्पज्ज-मानो उप्पज्जित हिताय वा ग्रहिताय वा" ति ?

"हिताय, भन्ते"।

"अलुद्धो पनायं, भिह्य, पुरिसपुगालो लोभेन अनिभभूतो अपरियादिश्रचित्तो नेन पाणं हनति, न अदिश्लं आदियति, न परवारं गच्छिति, न मुसा भणित, परं पि तथत्ताय न समादपेति यं स होति दीघरत्तं हिताय सुलाया" ति ।

"एवं, भन्ते"।

१०. "तं कि मञ्जाय, भिह्य, ब्रदोसो पुरिसस्स ... पे०...

प्रमाहो पुरिसस्स ... पे०... ब्रसारम्भो पुरिसस्स ब्रज्झत्तं उप्पज्जमानो
उप्पज्जित हिताय वा ब्रहिताय वा" ति?

"हिताय, भन्ते"।

"असारद्धो पनायं, मह्यि, पुरिसपुग्गलो सारम्भेन अनिभभूतो अपरियादिल्लचितो नेव पाणं हनति, न अदिल्लं आदियति, न परवारं
गन्ध्वति, न मुसा भणति, परं पि तथत्ताय न समादपेति यं स होति दीषरत्तं हिताण सुखाया" ति ।

"एवं, भन्ते"।

११. "तं किं मञ्जाय, भिंद्य, इमें घम्मा कुसला वा अकुसला वा" ति ?

"कुसला, भन्ते"।

"सावज्जा वा ग्रनवज्जा वा" ति ?

"ग्रनवज्जा, भन्ते"।

"विञ्जूगरहिता वा विञ्जूष्पसत्या वा" ति ?

"विञ्नुप्पसत्या, भन्ते"।

प्र. 193 25 "समत्ता समादिन्ना हिताय मुखाय संवत्तन्ति नो वा? कथं वा एत्य होती" ति?

> "समत्ता, भन्ते, समादिश्ना हिताय सुखाय संवत्तन्ति । एवं नो एत्य होती" ति ।

B 514 १२. "इति खो, महिम, यंतं ते खवोचुम्हा — 'एच तुम्हे, 30 महिम, मा धनुस्तवेन, मा परम्पराय, मा इतिकिराय, मा पिटकसम्प- दानेन, मा तक्कहेतु, मा नबहेतु, मा भाकारपरिवितक्केन, मा दिट्टि-निज्ञानक्खन्तिया, मा भव्बरूपताय, मा 'समणो नो गरू' ति । यदा तुम्हे, भिट्टिय, ग्रत्तना व जानेय्याथ — इमे घम्मा कुसला, इमे घम्मा श्रन-वज्जा, इमे घम्मा विञ्जूष्पसत्या, इमे घम्मा समत्ता समादिक्षा हिताय सुखाय संवत्तन्ती ति, श्रथ तुम्हे, भिट्टिय, उपसम्पज्ज विहरेय्याया' ऽ ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१३. "ये खो तो, भिह्य, लोके सन्तो सप्पुरिसा ते सावकं एवं समावपेन्ति" – 'एहि त्वं, ग्रम्भो पुरिस, लोभं विनेव्यं विहराहि । लोभं विनेव्यं विहराहि । लोभं विनेव्यं विहराति । लोभं विनेव्यं विहराती न लोभजं कम्मं किरस्सिस कायेन वाचाय मनसा । दोसं विनेव्यं विहराति । दोसं विनेव्यं विहराति । मोहं विनेव्यं विहराति । मोहं विनेव्यं विहरत्तो न मोहंजं कम्मं किरस्सिस कायेन वाचाय मनसा । सारम्भं विनेव्यं विहराति । सारम्भं विनेव्यं विहराति । सारम्भं विनेव्यं विहराति । सारम्भं किरस्सिस कायेन वाचायं मनसा । सारम्भं विनेव्यं विहराति । सारम्भं विनेव्यं विहरति न सारम्भजं कम्मं किरस्सिस कायेन वाचायं मनसा" ति ।

१४. एवं बुत्ते भिह्यो लिच्छवि भगवन्तं एतदवोच — "ग्रभि- 15 क्कन्तं, भन्ते ... पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा घारेतु अञ्जतको पाणु-पेतं सरणं गतं" ति ।

१५. "भ्रपि नु ताहं, भिह्य, एवं अवचं - 'एहि मे त्वं, भिह्य, सावको होहि; भ्रहं^{*} सत्था भिवस्सामी'" ति ?

"नो हेतं. भन्ते"।

स्या । ४. ग्रहं ते - स्या ।

"एवंवादि खो मं, भिंद्य, एवमक्खायि एके समणबाह्मणा प्रसता तुच्छा मुसा प्रभूतेन अन्भाविक्खन्ति – 'मायावी समणो गोतमो ग्रावट्टनि मायं जानाति याय अञ्जातित्वयानं सावके श्रावट्टेती'" ति ।

"प्रह्मित, भन्ते, भ्रावट्टनी माया । कत्याणी, भन्ते, भ्रावट्टनी माया । पिया मे, भन्ते, ञातिसालोहिता इमाय आवट्टनिया आवट्टय्युं, 25 पियानं पि में श्रस्स ञातिसालोहितानं दीघरत्तं हिताय सुखाय । सब्बे चे पि, भन्ते, खत्तिया इमाय भ्रावट्टनिया श्रावट्टय्युं, सब्बेसं पिस्स खत्तियानं दीघरत्तं हिताय सुखाय । सब्बे चे पि, भन्ते, ब्राह्मणा ... वेस्सा

R. 194

90

... सुद्दा इमाय ब्रावट्टनिया ब्रावट्टेय्युं, सब्बेसं पिस्स सुद्दानं दीघरत्तं हिताय सुखाया" ति ।

१६. "एवमेतं, महिय, एवमेतं, महिय! सब्बे चे पि, महिय, खत्तिया इमाय भ्रावट्टनिया भ्रावट्टेय्युं भ्रकुसलघम्मप्पहानाय कुसलघम्मूप-5 सम्पदाय, सब्बेसं पिस्स खत्तियानं दीघरत्तं हिताय सूखाय । सब्बे चे पि, भहिय, बाह्यणा ... वेस्सा ... सुद्दा श्रावट्टेय्युं श्रकुसलघम्मप्पहानाय कुसलघम्मूपसम्पदाय, सब्बेसं पिस्स सुद्दानं दोघरत्तं हिताय सुखाय । सदेवको चे पि, भट्टिय, लोको समारको सब्रह्मको सस्समणबाह्मणी पजा सदेवमनुस्सा इमाय ब्रावट्टनिया ब्रावट्टेय्युं ब्रकुसलधम्मप्पहानाय 10 कुसलघम्मुपसम्पदाय, सदेवकस्स पिस्स लोकस्स समारकस्स सब्रह्मकस्स सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय दीघरत्तं हिताय सुखाय। इमे चे पि, भिद्य, महासाला इमाय आवट्टनिया आवट्टेय्युं अकुसलधम्म-प्यहानाय कुसलघम्मुपसम्पदाय, इमेसं पिस्स महासालानं दीघरत्तं हिताय सुखाय । को पन वादो मनस्सभृतस्सा" ति !

४. सामुगियसुत्तं

१. एकं समयं त्रायस्मा ग्रानन्दो कोळियेसु विहरति सामुगं ध नाम कोळियानं निगमो । अथ खो सम्बहुला सामुगिया कोळियपूत्ता येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिस् । एकमन्तं निसिन्ने खो ते सामगिये कोळियपुत्ते आयस्मा आनन्दो एनदवोच -

२. "चत्तारिमानि, ब्यम्बपज्जा, पारिसुद्धिपधानियङ्गानि तेन भगवता जानता पस्सता ग्ररहता सम्मासम्बद्धेन सम्मदक्खातानि सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिनकमाय दुनखदोमनस्सानं अत्थ-द्भमाय नायस्स भ्रधिगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाय । कतमानि चत्तारि ? सीलपारिसुद्धिपघानियङ्गं, चित्तपारिसुद्धिपधानियङ्गं, दिट्टि-25 पारिसुद्धिपधानियञ्जं, विमुत्तिपारिसुद्धिपधानियञ्जं ।

३. "कतमं च, ब्यग्घपज्जा, सीलपारिसुद्धिपधानियङ्गं ? इध,

R. 195

20

B. 516

सचे चेतेय्यु को - सी०, स्या०, रो०। २. कोलियेसु - रो०। ३. सापूर -सी॰, रो॰; सापुर्ग - स्था॰। ४. कोलियपुर्ते - रो॰। ५ सोकपरिद्वानं - सी॰। ६. अत्यगमाय - रो० ।

20

R. 196

ब्यग्वपञ्जा, भिक्ख सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खा-पदेस । भ्रयं वच्चति, ब्यग्घपज्जा, सीलपारिसुद्धि । इति एवरूपिं सीलपारिसुद्धि भ्रपरिपुरं वा परिपुरेस्सामि परिपुरं वा तत्थ तत्थ पञ्जाय भ्रनुगाहेस्सामी ति, यो तत्य छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जां च, इदं वुच्वति, ब्यग्वपज्जा, ठ सीलपारिसुद्धिपधानियञ्जं ।

४. "कतमं च, ब्यग्यपज्जा, चित्तपारिसृद्धिपधानियञ्जं ? इध, ब्यग्घपज्जा, भिक्तु विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । भ्रयं वृच्चति, ब्यग्घपज्जा, चित्तपारिसुद्धि । इति एवरूपि चित्तपारिसृद्धि भ्रपरिपुरं वा परिपुरेस्सामि परिपुरं वा तत्थ तत्थ पञ्जाय 10 धनगाहेस्सामी ति. यो तत्य छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च अप्पटिवानी च सति च सम्पज्ञां च, इदं वुच्चति, ब्यग्घपज्जा, चित्तपारिसृद्धिपधानियङ्गं ।

५. "कतमं च, ब्यग्घपज्जा, दिट्टिपारिसृद्धिपधानियङ्कं ? इध, ब्यग्घवज्जा, भिक्तु 'इदं दुक्त्वं' ति यथाभृतं पजानाति ... पे०... 'ग्रयं 15 दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभृतं पजानाति । ग्रयं बुच्चति, व्यग्चपज्जा, दिट्रिपारिसुद्धि । इति एवरूपि दिट्रिपारिसुद्धि अपरिपुरं वा ... पे०... तत्व तत्व पञ्ञाय ग्रनुग्गहेस्सामी ति, यो तत्व छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सित च सम्प-जञ्ञां च, इदं वुच्चति, ब्यग्वपञ्जा, दिट्टिपारिसुद्धिपधानियङ्गां ।

६. "कतमं च, ब्यग्घपज्जा, विमुत्तिपारिसुद्धिपधानियङ्गं ? स खो सो, ब्यग्वपज्जा, ग्ररियसावको इमिना च सीलपारिसुद्धिपधानियञ्जेन समन्नागतो इमिना च चित्तपारिसद्धिपधानियञ्जेन समन्नागतो इमिना च दिट्टिपारिसुद्धिपधानियञ्जेन समन्नागतो रजनीयेस धम्मेस चित्तं विराजेति, विमोचनीयेसु घम्मेसु चित्तं विमोचेति । सो रजनीयेसु 25 धम्मेस चित्तं विराजेत्वा, विमोचनीयेस धम्मेस चित्तं विमोचेत्वा सम्मा-विमुत्ति फुसति । ग्रयं वुच्चति, ब्यग्वपज्जा, विमुत्तिपारिसुद्धि । इति एवरूपि विमुत्तिपारिसुद्धि ग्रपरिपूरं वा परिपूरेस्सामि परिपूरं वा तत्थ तत्थ पञ्जाय भनग्गहेस्सामी ति. यो तत्थ छन्दो च वायामी च उस्साहो

१. व्याचपज्जा - रो० । २. एवहमं - स्या०, रो० । ३. बनुमहिस्सामी - रो० । **प**०२-२७

B. 517

15

25

व उस्सोब्ही व ग्रप्पटिवानी च सित च सम्पज्ञा च, इदं वुच्चिति, ब्यग्यपज्जा, विमृत्तिपारिसुद्धिपद्यानियङ्गं।

 "इमानि खो, ब्यन्षपज्जा, चत्तारि पारिसुद्धिपधानियङ्गानि तेन भगवता जानता पस्सता भरहता सम्मासम्बुद्धेन सम्मदस्खातानि
 सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोमनस्सानं अत्यङ्ग-माय आयस्स अधियमाय निब्बानस्स सिच्छिकरियाया" ति ।

५. वप्पसुत्तं

 एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवत्युस्मि निग्नोघा-रामे । अथ स्रो वप्पो सक्को निगण्ठसावको येनायस्मा महामोग्ग-ल्लानो तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा आयस्मन्तं महामोग्ग-ल्लानं प्रिभि-। वादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो वप्पं सक्कं निगण्ठसावकं आयस्मा महामोग्ग-ल्लानो एतदवीच —

२. "इधस्स, वप्प, कायेन संवृतो वाचाय संवृतो मनसा संवृतो ग्रविज्ञाविरागा विज्ञुप्पादा । पस्सिस नो त्वं, वप्प, तं ठानं यतो-निदानं पुरिसं दुक्खवेदनिया ग्रासवा अस्सवेर्व्यु प्रश्निसम्परायं" ति ?

"पस्सामहं, भन्ते, तं ठानं । इधस्स, भन्ते, पुब्बे पापकम्मं कतं अविपक्कविपाकं । ततोनिदानं पुरिसं दुक्खवेदिनया आसवा अस्स-वेय्यं अभिसम्परायं" ति ।

श्रयं चेव खो पन श्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स वप्पेन सक्केन निगण्टसावकेन सिद्धि श्रन्तराकथा विप्पकता होति; श्रथ खो भगवा १२. १९७ २० सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येन उपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्चात्ते श्रासने निसीदि । निसज्ज खो भगवा श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच —

> ३. "काय नुत्य, मोग्गल्लान, एतरिह कथाय सिन्नसिन्ना; का चपन वो ग्रन्तराकथा विष्पकता" ति ?

> "इघाहं, भन्ते, वप्पं सक्कं निगण्डसावकं एतदवोचं – 'इघस्स, वप्प, कायेन संवुतो वाचाय संवुतो मनसा संवुतो प्रविज्जाविरागा विज्जुप्पादा । पस्ससि नो त्वं, वप्प, तं ठानं यतोनिदानं पूरिसं दुक्ख-

१. क्या - स्था०, रो० ।

वेदिनिया भ्रासवा भ्रस्सवेय्युं भ्रिभसम्परायं ति ? एवं वृत्ते, भन्ते, वप्पो सक्को निगण्ठसावको मं एतदवोच — 'पस्सामहं, भन्ते, तं ठानं । इधस्स, भन्ते, पुब्बे पापकम्मं कतं भ्रविपक्कविपाकं । ततोनिदानं पुरिसं दुक्ख-वेदिनिया भ्रासवा भ्रस्सवेय्युं भ्रिभसम्परायं ति । भ्रयं खो नो, भन्ते, वप्पेन सक्केन निगण्ठसावकेन सिद्धं भ्रन्तराकथा विप्पकता; अथ मगवा उ भ्रमप्पत्ती' ति ।

В. 518

R 198

४. ग्रथ स्रो भगवा वप्पं सक्कं निगण्ठसावकं एतदवोच — "सचे मे त्वं, वप्प, ग्रनुञ्जेय्यं चेव ग्रनुजानेय्यासि, पिटक्कोसितब्बं च पिट-क्कोसिय्यासि, यस्स च मे भासितस्स ग्रत्थं न जानेय्यासि ममेवेत्व उत्तरिं पिटपुञ्छेय्यासि — 'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को ग्रत्थों ति, सिया नो 10 एत्थ कथासल्लापों" ति ।

"अनुञ्जेय्यं चेवाहं, भन्ते, भगवतो अनुजानिस्सामि, पिट-क्कोसितब्बं च पिटक्कोसिस्सामि, यस्स चाहं भगवतो भासितस्स अत्यं न जानिस्सामि भगवन्तंयेवेत्य उत्तरि पिटपुज्छिस्सामि – 'इदं भन्ते, कयं, इमस्स को अत्यो' ति ? होतु नो एत्य कथासल्लापो" ति ।

५. "तं कि मञ्जिस, वप्प, ये कायसमारस्भापच्चया उप्प-ज्जित्त ग्रासवा विधातपरिळाहा, कायसमारस्भा पिटिवरतस्स एवंस ते ग्रासवा विधातपरिळाहा न होत्ति । सो नवं च कम्मं न करोति, पुराणं च कम्मं फुस्स फुस्स व्यन्तीकरोति, सन्दिद्विका निज्जरा प्रका-लिका एहिपस्सिका ग्रोपनेध्यिका पच्चतं वेदितब्बा विञ्जूहि । 20 पस्सिस नो त्वं, वप्प, तं ठानं यतोनिदानं पुरिसं दुक्खवेदनिया ग्रासवा ग्रस्सवेय्यं ग्रीभसम्परायं" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

६. "तं कि मञ्जसि, वप्त, ये वचीसमारम्भपच्चया उप्य-ज्जन्ति ग्रासवा विधातपरिक्राहा, वचीसमारम्भा पटिविरतस्स एवंस 25 ते ग्रासवा विधातपरिक्राहा न होन्ति । सो नवं च कम्मं न करोति, पुराणं च कम्मं फुस्स फुस्स ब्यन्तीकरोति । सन्दिट्टिका निज्जरा ग्रकालिका एहिपस्सिका ग्रोपनेय्यिका पच्चत्तं वेदितब्बा विज्जूहि । पस्सिस नो त्वं, वप्प, तं ठानं यतोनिदानं पुरिसं दुक्खवेदनिया ग्रासवा ग्रस्सवेय्युं ग्रीभसम्परायं" ति ?

१. उत्तर्रि — स्था॰, री॰ । २. विञ्जूहीति — सी॰, री॰ ।

B. 519

10

"नो हेतं, भन्ते" ।

७. "तं कि मञ्जासि, वप्प, ये मनोसमारम्भपच्चया उप्प-ज्जन्ति ग्रासवा विघातपरिक्वाहा, मनोसमारम्भा पटिविरतस्स एवंस ते श्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । सो नवं च कम्मं न करोति, पुराणं उ च कम्मं फूस्स फूस्स ब्यन्तीकरोति । सन्दिट्टिका निज्जरा अकालिका एहिपस्सिका ग्रोपनेथ्यिका पच्चत्तं वेदितब्बा विञ्जृहि । पस्सिस नो त्वं, वप्प, तं ठानं यतोनिदानं पुरिसं दुनखवेदनिया श्रासवा श्रस्सवेय्यं म्रभिसम्परायं" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

मतं कि मञ्ज्ञासि, वप्प, ये भ्रविज्जापच्चया उप्पज्जन्ति ग्रासवा विघातपरिळाहा, ग्रविज्जाविरागा विज्जुप्पादा एवंस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । सो नवं च कम्मं न करोति, पुराणं च कम्मं फूस्स फूस्स ब्यन्तीकरोति । सन्दिट्टिका निज्जरा स्रकालिका एहिपस्सिका भ्रोपनेय्यिका पच्चत्तं वेदितब्बा विञ्ल्रहि । पस्ससि नो त्वं, वप्प, 15 तं ठानं यतोनिदानं पुरिसं दुक्खवेदनिया ग्रासवा ग्रस्सवेय्यं ग्राभ-सम्परायं" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"एवं सम्मा विमुत्तचित्तस्स खो, वप्प, भिक्खुनो छ सतत-विहारा अधिगता होन्ति । सो चक्खना रूपं दिस्वा नेव समनो होति 20 न दम्मनो; उपनेखको निहरति सतो सम्पजानो । सोतेन सह सत्वा ... पे०... घानेन गन्धं घायित्वा ... पे०... जिव्हाय रसं सायित्वा ... पे०... कायेन फोट्रब्बं फुसित्वा ... पे०... मनसा धम्मं विञ्ञाय नेव समनो होति न दुम्मनो; उपेक्खको विहरति सतो सम्पजानो । सो कायपरि-यन्तिकं वेदनं वेदियमानो 'कायपरियन्तिकं वेदनं वेदियामी' ति पजा-25 नाति: जीवितपरियन्तिकं वेदनं वेदियमानो 'जीवितपरियन्तिकं बेदनं वेदियामी' ति पजानाति: 'कायस्स भेदा उद्धं जीवितपरियादाना इधेव सब्बवेदयितानि ग्रनिभनन्दितानि सीती भविस्सन्ती' ति पुजानाति ।

१०. "सेय्यथापि, वप्प, बूणं पटिच्च छाया पञ्जायति । ग्रय पुरिसो ग्रागच्छेय्य कुदालपिटकं ग्रादाय । सो तं यूणं मुले छिन्देय्य; मूले छिन्दित्वा पिलखणेय्य; पिलखणित्वा मुलानि उद्धरेय्य, अन्तमसो

१. खेत्वा - स्था॰, रो॰।

उसीरताळिमत्तानि पि । सो तं वूणं खण्डाखण्डिकं छिन्देय्य । खण्डा-खण्डिकं छेत्वा फालेय्य । फालेत्वा सकिलकं सकिलकं करेय्य । सक-लिकं सकिलकं करवा वातातपे विसोसेय्य । वाततपे विसोसेत्वा प्रिमाना डहेय्य । ग्रम्मिना डहेत्वा मिस करेय्य । मिस करित्वा महावाते वा ग्रोफुणेय्य निदया वा सीघसोताय पवाहेय्य । एवं हिस्स, वप्प, या उ यूणं पिटच्च छाया सा उच्छिन्नमूला तालावत्युकता ग्रनभावक्कृता ग्रायितं ग्रमुप्पादधम्मा ।

"एवमेव खो, वप्प, एवं सम्मा विमृत्तवित्तस्स भिक्खुनो छ सतत-विहारा प्रविगता होन्ति । सो चक्खुना रूपं दिस्वा नेव सुमनो होति न दुम्मनो; उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । सोतेन सहं सुत्वा 10 ... पे०... घानेन गन्धं घायित्वा ... पे०... जिव्हाय रसं सायित्वा ... पे०... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... पे०... मनसा घम्मं विञ्ञाय नेव सुमनो होति न दुम्मनो; उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । सो कायपरि-यन्तिकं वेदनं वेदियमानो 'कायपरियन्तिकं वेदनं वेदियामी' ति पजा-नाति; जीवितपरियन्तिकं वेदनं वेदियमानो 'जीवितपरियन्तिकं वेदनं वेदियामी' ति पजानाति; 'कायस्स भेदा उद्धं जोवितपरियादाना इधेव सम्बवेदियतिन भ्रनभिनन्दितानि सीती भविस्सन्ती' ति पजानाति"।

११. एवं बुत्ते वप्पो सक्को निगण्ठसावको भगवन्तं एतदबोच —
"सैय्यथापि, भन्ते, पुरिसो उदयित्थको अस्सपिणयं पोसेय्य । सो उदयं
चेव नाधिगच्छेय्य, उत्तरिं च किलमथस्स विधातस्स भागी अस्स । 20
एवमेव को आहं, भन्ते, उदयित्थको बाले निगण्ठे पियरुपासि । स्वाहर्षे
उदयं चेव नाधिगच्छि, उत्तरिं च किलमथस्स विधातस्स भागी अहोसि ।
एसाहं, भन्ते, अञ्जतमो यो मे बालेसु निगण्ठेसु पसादो तं महावाते वा
श्रोष्ठुणामि नदिया वा सीधसोताय पवाहोमि । अभिक्कन्तं, भन्ते ... पे०...
उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेतु श्रज्जतम्मे पाण्पेतं सरणं गतं" ति । 25 8.200

६. सान्हसुत्तं

१. एकं समयं मगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-सालायं। ग्रथ स्रो सान्हो च लिच्छिवि ग्रमयो च लिच्छिवि येन मगवा

१. उसिरनातमत्तानि – सी० । २. करित्वा – स्था०, रो० । ३. डहित्वा – स्था०, रो० । ४. तोई – स्था० । ४. सम्पतादों – रो० ।

तेनुपसङ्क्ष्मिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्नो स्रो साव्हो लिच्छवि भगवन्तं एतदवोच –

२. "सन्ति, भन्ते, एके समणब्राह्मणा हयेन म्रोघस्स नित्थरणं पञ्ज्यपेन्ति – सीलिवसुद्धिहेतु च तपोजिगुच्छाहेतु च । इघ, भन्ते, 5 भगवा किमाहा" ति ?

B. 521

३. "सीलविसुद्धि स्रो ग्रहं, सान्ह, ग्रञ्जतरं सामञ्ज्ञञ्जं ति वदामि । ये ते, सान्ह, समणबाह्मणा तपोजिगुच्छान्वारा तपोजिगुच्छा-सारा तपोजिगुच्छाग्रत्लीना विहरन्ति, श्रभब्बा ते श्रोघस्स नित्थर-णाय । ये पि ते, सान्ह, समणबाह्मणा अपरिसुद्धकायसमाचारा अपरि-ग्रिवचिसमाचारा अपरिसुद्धमनोसमाचारा अपरिसुद्धाजीवा, श्रभब्बा ते जाणदस्सनाय अन्तराय सम्बोधाय ।

४. "संस्ययापि, सान्ह, पुरिसो निंद तिरतुकामो तिण्हं कुठारिं मादाय वनं पिवसंय्य । सो तत्य पस्संय्य महति साललिंट्ट उर्जु नवं मकुक्कुच्चकजातं । तमेनं मूले छित्त्येयः; मूले छेत्वा म्रग्यो छित्त्य्यः; म्रग्ये छेत्वा म्रग्यो छित्त्य्यः; म्रग्ये छेत्वा म्राग्ये छित्त्य्यः; म्रग्ये छेत्वा सासापलासं सुविसोधितं विसोधेत्यः सासापलासं सुविसोधितं विसोधेत्वा कुठारीहि तच्छेत्यः कुठारीहि तच्छेत्वा वासीहि तच्छेत्यः वासीहि तच्छेत्या लेखण्या लिखत्या पासाणगुळेन धोवेत्यः । तं कि मठ्यात्रि, सान्ह, मब्बो नृ खो सो पुरिसो निंद तरित्" ति ?

"नो हेतं, भन्ते" ।

"तं किस्स हेतु" ?

R. 201

20

25

"असु^{*} हि, भन्ते, साललट्टि बहिद्धा सुपरिकम्मकता अन्तो अविसुद्धा । तस्सेतं पाटिकङ्क्षं – साललट्टि^{*} संसीदिस्सति, पुरिसो अनय-व्यसनं आपिञ्जस्सती" ति ।

"एवमेव सो, साब्ह, ये ते समणबाह्मणा तपोजिगुच्छावादा तपोजिगुच्छासारा तपोजिगुच्छाग्रत्लीना विहरन्ति, ग्रभव्वा ते ग्रोघस्स नित्यरणाय । ये पि ते, साब्ह, समणबाह्मणा श्रपरिसुढकायसमाचारा ग्रपरिसुढवचीसमाचारा ग्रपरिसुढमनोसमाचारा ग्रपरिसुढाजीवा, ग्रभव्वा ते जाणदस्सनाय श्रनृत्तराय सम्बोधाय ।

तपोजिगुच्छवादा – स्या०; तपोजिगुच्छाहेतुबादा – रो० । २. कृषारि – रो० ।
 बोपेय्य – सी०, स्या०, रो० । ४. प्रायं – स्था० । ५. सालकट्टी – रो० ।

"ये च स्रो ते, सान्ह्, समणबाह्मणा न तपीजिगुच्छावादा न तपीजिगुच्छासारा न तपीजिगुच्छास्त्रसीना विहरन्ति, भव्वा ते स्रोधस्स नित्यरणाय । ये पि ते, सान्ह्, समणबाह्मणा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धकायसमाचारा परिसुद्धजीवा, भव्वा ते आणदस्सनाय अनुत्तराय सम्बोधाय ।

५. "संय्यथापि, साब्ह, पुरिसो नींद तरितुकामो तिण्हं कुठारि श्रादाय वनं पविसेय्य । सो तत्य पस्सेय्य महींत साललिंद्र उजुं नवं श्रकुक्कुच्चकजातं । तमेनं मूले छिन्देय्य; मूले छिन्दित्वा श्रमो छिन्देय्य; प्रमणे छिन्दित्वा साखापलासं सुविसोधितं विसोधय्य; साखापलासं सुविसोधितं विसोधेत्वा कुठारीहि तच्छेय्य; कुठारीहि तच्छेत्या वासीहि 10 तच्छेय्य; वासीहि तच्छेत्या निखादनं श्रादाय श्रन्तो सुविसोधितं विसो-श्रेय्य; अन्तो सुविसोधितं विसोधेत्वा लेखणिया लिखेय्य; लेखणिया तिलित्वा पासाणगुळेन घोनेत्वा नावं करेय्य; नावं करवा फियारित्तं बन्धेय्य; फियारित्तं बन्धित्वा नींद पतारेय्य । तं किं मञ्जासि, साळ्ड, भळ्बो न खो सो पुरिसो नींद तरित्तं" ति ? 15

> "एवं, भन्ते"। "तं किस्स हेत"?

"असु हि, भन्ते, साललिट्ठ बहिद्धा सुपरिकम्मकता, अन्तो सुविसुद्धा नावा कता फियारित्तबद्धा । तस्सेतं पाटिकङ्क्षं – 'नावा न संसीविस्सति, पूरिसो सोत्थिना पारं गमिस्सती''' ति ।

"एवमेव खो, साल्ह, ये ते समणब्राह्मणा न तपोजिगुच्छावादा न तपोजिगुच्छासारा न तपोजिगुच्छाग्रस्तीना विहरन्ति, भब्बा ते श्रोघस्स नित्यरणाय । ये पि ते, साल्ह, समणब्राह्मणा परिसुढकाय-समाचारा परिसुढवचीसमाचारा परिसुढमायेसमाचारा परिसुढाजीवा, भव्बा ते ञाणदस्सनाय अनुत्तराय सम्बोधाय । सेय्यथापि, साल्ह, 25 योघाजीवो बहुनि चे पि कण्डचित्रकानि' जानाति; अय खो सो तीहि ठानेहि राजारहो होति राजभोगो, रञ्जो अङ्गं तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहितीहि ? दूरेपाती च, अम्बजवेबी च, महतो च कायस्स पदालेता ।

B. 522

R 202

१ खेला - स्या॰, रो॰। २. पियारितं - सी॰, रो॰, जियारितं - स्या॰। ३. कण्डचित्तकानि - स्या॰, रो॰।

६. "संय्यषापि, सान्ह, योषाजीवो दूरेपाती; एवमेव सो, सान्ह, प्रियसावको सम्मासमाधि होति । सम्मासमाधि, सान्ह, प्रियसावको यं किञ्च रूपं प्रतीतानागतपन्चुप्पश्चं प्रज्ञातं वा बहिद्धा वा प्रोठारिकं वा सुखुमं वा हीनं वा पणीतं वा यं दूरे सन्तिके वा सब्बं उ रूपं 'नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय पस्सति । या काचि वेदना ... या काचि सञ्जा ... ये केचि सङ्खारा ... यं किञ्च विञ्जाणं अतीतानागतपञ्चुप्पश्चं प्रज्ञातं वा बहिद्धा वा प्रोठारिकं वा सुखुमं वा हीनं वा पणीतं वा यं दूरे सन्तिके वा, सब्बं विञ्जाणं 'नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो प्रता' ति एवमेतं व यथाभुतं सम्मप्पञ्जाय पस्सति ।

७. "सेय्यथापि, सान्ह, योघाजीवो अन्सणवेघी; एवमेव स्रो, सान्ह, प्ररियसावको सम्मादिट्टि होति । सम्मादिट्टि, सान्ह, प्ररिय-सावको 'इदं दुन्स्वं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुन्स्विनरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति ।

द्र. "सेय्यथापि, सान्ह, योघाजीवो महतो कायस्स पदालेता; एवमेव खो, सान्ह, श्ररियसावको सम्माविमृत्ति होति । सम्माविमृत्ति, सान्ह, श्ररियसावको महन्तं ग्रविज्जाक्खन्यं पदालेती" ति ।

७. मिल्लकावेबीसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने प्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । श्रय खो मिल्लिका देवी येन भगवा तेनुपसङ्किः ;
 उपसङ्किमित्वा भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसन्ना खो मिल्लिका देवी भगवन्तं एतदवोच –

२. "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिश्रेकच्चो मातुगामो दुब्बण्णा व होति दुरूपा सुपापिका दस्सनाय; दिलहा ब होति अप्पस्सका अप्पभोगा अप्पेसक्खा व ? को पन, भन्ते, हेतु को 25 पच्चयो, येन मिश्रेकच्चो मातुगामो दुब्बण्णा व होति दुरूपा सुपापिका दस्सनाय; अश्वा व होति महद्वना महाभोगा महेसक्खा व ? को नु खो,

R. 203

15

B 523

१-१ दुब्बण्णो व होति दुक्ष्णो सुपापिको - स्वा०, रो०। २-२. विसहो व होति प्रप्यस्सको प्रप्यभोगो प्रप्यसम्बो - स्वा०, रो०। ३. दुब्बुष्णो - स्वा०, रो०। ४-४. श्रद्धो व होति महदनो महामोगो महेसक्खो - स्वा०, रो०।

R. 524

R. 204

भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिषेकच्चो मातुगामो ग्रिमिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समझागता; दिलहा च होति अप्यस्सका अप्यभोगा अप्येसक्खा च ? को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन मिषेकच्चो मातुगामो अभिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समझागता, अड्डा च होति महद्धना अमहाभोगा महेसक्खा चा" ति ?

३. "इष, मल्लिके, एकच्चो मातुगामो कोषना होति उपा-यासबहुला । अप्पं पि बुत्ता समाना अभिसज्जित कुप्पति ब्यापज्जित पतित्वीयति, कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । सा न दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा असं पानं वत्य यानं मालागन्धविलेपनं 10 संय्याबसयपदीपय्यं । इस्सामिनका को पन होति; परलाभसक्कार-गरुकारमाननबन्दनपूजनासु इस्सित उपदुस्सित इस्सं बन्धित । सा चे ततो चुता इत्यासं आगच्छित, सा यत्य यत्य पच्चाजायति दुब्बण्णा च होति दुल्पा सुपापिक । १८०० भोगा अप्रसंसकत च ।

४. "इघ पन, मिललके, एकच्चो मातुगामो कोधना होति उपायासबहुला । अप्पं पि बुत्ता समाना अभिसज्जित कुप्पिति ब्यापज्जिति पितत्थीयित, कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । सा दाता होति समणस्स वा आह्मणस्स वा अन्नं पानं वत्यं यानं मालागन्धिवलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । अनिस्सामिनका खो पन होति; परलाभसक्कार- २० गरुकारमाननवन्दनपूजनामु न इस्सित न उपदुस्सित न इस्सं बन्धित । सा चे ततो चुता इत्थतं आगच्छित, सा यत्य यत्य पच्चाजायित दुब्बण्णा च होति दुल्पा सुपापिका दस्सनाय; अड्डा च होति महद्धना महाभोगा महेसक्सा च ।

५. "इष पन, मिल्लिके, एकच्चो मातुगामो अवकोधना होति अ अनुपायासबहुला । बहुं पि वृत्ता समाना नाभिसज्जित न कुप्पति न ब्यापज्जिति न पतित्यीयिति, न कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । सा न दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अन्नं पानं वत्यं यानं माला-गन्यविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । इस्सामनिका खो पन होति; पर-

१. सो – स्था० । २. मालं गन्वं विलेपनं – रो० । ३. इस्सामनको – स्था०; इस्स-मानिका – रो० । ४. चुतो – स्था० ।

लाभसक्कारगरुकारमाननवन्दनपूजनासु इस्सति उपदुस्सति इस्सं बन्धति । सा चे ततो चुता इत्यत्तं ग्रागच्छति, सा यत्य यत्य पच्चा-B. 525 जायति ग्रभिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागता; दलिहा च होति ग्रप्पस्सका ग्रप्पभोगा ग्रप्पेसक्खा च।

> ६. "इघ पन, मल्लिके, एकच्चो मातुगामो ग्रक्कोधना होति अनुपायासबहुला । बहुं पि वृत्ता समाना नाभिसज्जति न कुप्पति न ब्यापज्जित न पितत्थीयति, न कोपं च दोसं च ग्रप्पच्चयं च पातुकरोति । सा दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा स्रन्नं पानं वत्थं यानं माला-गन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । ग्रनिस्सामनिका खो पन होति; ग्रिक्ति म्हिल्लास्य विकास स्थानन्त्र प्रति । प्रत न इस्सं बन्धति । सा चे ततो चुता इत्थत्तं ग्रागच्छति, सा यत्थ यत्थ पच्चाजायति अभिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागता; ब्रङ्गा च होति महद्धना महाभोगा महेसक्खा च।

> ७. "ग्रयं लो, मल्लिके, हेतु ग्रयं पच्चयो, येन मिधेकच्चो मातुगामो दुव्वण्णा च होति दुरूपा सुपापिका दस्सनाय, दलिहा च होति अप्पस्सका अप्पभोगा अप्पेसक्खा च । अय पन, मल्लिके, हेत् ग्रयं पच्चयो, येन मिधेकच्चो मातुगामो दुब्बण्णा च होति दुरूपा सूपा-पिका दस्सनाय, ब्रह्मा च होति महद्धना महाभोगा महेसक्खा च । 20 ग्रयं खो, मल्लिके, हेत् ग्रयं पच्चयो, येन मिधेकच्चो मातुगामो ग्रभिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागता: दलिहा च होति ग्रप्पस्सका ग्रप्पभोगा ग्रप्पेसक्खा च । ग्रयं पन, मल्लिके, हेतु ग्रयं पच्चयो, येन मिधेकच्चो मातुगामो ग्रिभिरूपा च होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागता; श्रु अड्डा च होति महद्धना महाभोगा महेसक्ला चा" ति ।

 एवं वृत्ते मिल्लका देवी भगवन्तं एतदवोच ~ "या नृनाहं भन्ते, ग्रञ्जां जार्ति कोधना ग्रहोसि उपायासबहुला, ग्रप्पं पि बुत्ता समाना ग्रमिसर्जिज कुर्ण्यि ब्यापर्जिजै पतित्थीय कोपंच दोसंच च ग्रप्पच्चयं च पात्वाकासि, साहं, भन्ते, एतरिह दुव्वण्णा दुरूपा

15

B. 526, R. 205

सुपापिका दस्सनाय । या नूनाहं, भन्ते, अञ्जं जाति दाता अहोसिं समणस्स वा बाह्मणस्स वा अन्नं पानं वत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्या- वस्त्रपदीपेय्यं, साहं, भन्ते, एतरिह अड्डां महढना महाभोगा । या नूनाहं, भन्ते, धञ्जं जाति अनिस्सामिनका अहोसि, परलाभसक्कार- गरुकारमाननवन्दनपुणनासु न इस्सि न उपपुस्सि न इस्सं बन्धि, साहं, 5 भन्ते, एतरिह महेसक्सा । सन्ति खो पन, भन्ते, इमस्मि राजकुले खित्तपकञ्जा पि बाह्मणकञ्जा पि गहपतिकञ्जा पि, तासाहं इस्सराधिपच्यं कारेमि । एसाहं, भन्ते, अज्जतम्ये अक्कोधना भविस्सामि अनुपायासबहुला, बहुं पि वृत्ता समाना नाभिसिज्यस्सामि न क्रप्पच्ययं च 10 न पातुकरिस्सामि न पतित्थीयस्सामि, कोपं च दोसं च प्रपच्चयं च यानं मालान्यिवलेपनं संय्यावसथपदीपेय्यं। अनिस्सामित मिसस्सामि, परलाभसक्कारगरुकारमाननवन्दनपूजनासु न इस्स्स्सामि न उप- दुस्स्स्सामि न इस्सं बन्धिस्सामि । अभिवक्तन्तं, मन्ते ...पे उपायिकं मं, भन्ते, भगवा धारेत अज्जतन्ये पाणपेतं सरणं गतं" ति । 15

द. ग्रत्तन्तपसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिम । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो श्रत्तन्तपो होति श्रत्त-परितापनानुयोगमनुयुत्तो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो परन्तपो होति परपरितापनानुयोगमनुयुत्तो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो श्रत्तन्तपो च होति श्रत्तपरितापनानुयोगमनुयुत्तो, परन्तपो च परपरि- 20 तापनानुयोगमनुयुत्तो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो नेवत्तन्तपो होति नात्तपरितापनानुयोगमनुयुत्तो न परन्तपो न परपरितापनानुयोगमनुयुत्तो । सो नेव श्रत्तापनानुयोगमनुयुत्तो । सुलप्पटिसंवेदी ब्रह्मभूतेन श्रत्ताप विहरति । 23

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो ग्रत्तन्तपो होति ग्रत्तपरितापना-नुयोगमनुयुत्तो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो ग्रचेलको होति मुत्ताचारो हत्यापलेखनो नर्राहभइन्तिको नतिद्रभइन्तिको नाभिहटं न उहिस्सकतं B. 527, R. 206

१. प्रवासि – स्वा॰, रो॰। २. प्रद्वा च – सी॰, रो॰। ३. च – स्वा॰। ४. एकण्यो पुगालो – स्वा॰, री॰। ४. हत्वावलेखनो – स्वा॰।

न निमन्तनं सादियति । सो न कूम्भिम्खा पटिगण्हाति, न कळोपिमुखा पटिग्गण्हाति, न एळकमन्तरं न दण्डमन्तरं न मसलमन्तरं न द्विन्नं भञ्ज-मानानं न गब्भिनिया न पायमानाय न परिसन्तरगताय न सिक्क्तिस न यत्य सा उपद्वितो होति न यत्य मिन्स्वका सण्डसण्डचारिनी s न मच्छं न मंसं न सुरं न मेरयं न शुसोदकं पिवति । सो एकागारिको वा होति एकालोपिको द्वागारिको वा होति द्वालोपिको ... पे सत्तागारिको वा होति सत्तालोपिको: एकिस्सा पि इत्तिया यापेति द्वीहि पि दत्तीहि यापेति . . पे सत्तिहि पि दत्तीहि बापेति: एकाहिकं पि आहारं आहारेति हाहिकं पि आहारं आहारेति 10 ... पे o ... सत्ताहिकं पि माहारं माहारेति । इति एवरूपं महमासिकं पि परियायभत्तभोजनानयोगमनयत्तो विहरति । सो साकभक्तो पि होति सामाकभक्खो पि होति नीवारभक्खो पि होति दददलभक्खो पि होति हटभक्बो पि होति कणभक्बो पि होति ग्राचामभक्बो पि होति पिञ्ञाकभक्लो पि होति तिगभक्लो पि होति गोमयभक्लो पि होति: 15 वनमलफलाहारो पि यापेति पवत्तफलभोजी । सो साणानि पि धारेति मसाणानि पि घारेति छवदस्सानि पि घारेति पंसूकुलानि पि घारेति तिरीटानि पि धारेति अजिनं पि धारेति अजिनक्षिपं पि धारेति कसचीरं पि धारेति वाकचीरं पि धारेति फलकचीर पि धारेति केस-कम्बलं पि धारेति वाळकम्बलं पि धारेति उलकपक्ख पि धारेति: 20 केसमस्स्लोचको पि होति केसमस्स्लोचनानुयोगमनुयुत्तो; उब्भट्टको पि होति ग्रासनप्पटिक्खितो; उक्कुटिको पि होति उक्कुटिकप्पधान-मन्यत्तो; कण्टकापस्सयिको पि होति कण्टकापस्सये सेय्यं कप्पेति: सायतितयकं पि उदकोरोहनानुयोगमनुयुत्तो विहरति । इति एवरूपं ग्रनेकविहितं कायस्स ग्रातापनपरितापनानुयोगमनुयुत्तो विहरति । 25 एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो अत्तन्तपो होति अत्तपरितापनानुयोगमनुयुत्तो ।

R. 207 B. 528

 [&]quot;कथं च, मिनखले, पुग्गलो परन्तपो होति परपरिताप-नानुयोगमनुयुत्तो ? इध, भिनखले, एकच्चो पुग्गलो झोरिल्भिको होति सूकरिको साकुणिको मागिवको लुहो मच्छ्रघातको चोरो चोरधातको गोघातको बन्धनागारिकौ, ये वा पनञ्छे पि केचि कुछरकम्मन्ता ।
 एवं सो, भिनखले, पुग्गलो परन्तपो होति परपरितापनानुयोगमनुमुत्तो ।

१. तिरीटकानि - स्था॰, रो॰ । २. श्रविनानि - रो॰ । ३. केससस्युकोचनो - रो॰ ।

R. 208

E. 529

20

४. "कथं च, भिक्खवे, पुगालो अत्तन्तपो च होति अत्तपरि-तापनानयोगमनयत्तो परन्तपो च परपरितापनानयोगमन्यत्तो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पूग्गलो राजा वा होति खत्तियो मुद्धावसित्तो, ब्राह्मणो वा होति महासालो । सो पुरत्थिमेन नगरस्स नवं सन्थागारं कारापेत्वा केसमस्सं ग्रोहारेत्वा खराजिनं निवासेत्वा सप्पितेलेन कायं ग्रब्भिञ्जत्वा ः मगविसाणेन पिट्टि कण्डवमानो नवं सन्धागारं पविसति, सिद्ध महेसिया बाह्मणेन च पूरोहितेन । सो तत्थ अनन्तरहिताय भूमिया हरित्-पिलत्ताय सेय्यं कप्पेति । एकिस्साय गाविया सरूपवच्छाय यं एकस्मि थने खीरं होति तेन राजा यापेति; यं दुतियस्मि थने खीरं होति तेन महेसी यापेति: यं ततियस्मि थने खीरं होति तेन ब्राह्मणो प्रोहितो 10 यापेति; यं चतुत्थिस्म थने खीरं होति तेन ग्राग्ग जुहति ; ग्रवसेसेन वच्छको यापेति । सो एवमाह – 'एत्तका उसभा हञ्ञान्तु यञ्जात्थाय, एत्तका बच्छतरा हञ्जान्तु यञ्जात्याय, एत्तका वच्छतरियो हञ्जान्त् यञ्ञात्थाय, एत्तका भ्रजा हञ्ञान्तू यञ्ञात्थाय, एत्तका उरब्भा हञ्ञान्तु यञ्जात्थाय, एतका ग्रस्सा हञ्जान्त् यञ्जात्थाय", एत्तका रुवेखा 15 छिज्जन्त युपत्थाय, एत्तका दब्बा' लुयन्तु बरिहिसत्थाया' ति । ये पिस्स ते होन्ति दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा ते पि दण्डतिज्जता भयतज्जिता ग्रस्सुमुखा रुदमाना परिकम्मानि करोन्ति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो म्रतन्तपो च होति म्रतपरितापनानुयोगमनुयुत्तो परन्तपो च परपरितापनानुयोगमनुयुत्तो ।

 "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तन्तपो होति नात्तपरि-तापनानुयोगमनयत्तो न परन्तपो न परपरितापनानुयोगमनुयुत्तो ? सो अनत्तन्तपो अपरन्तपो दिट्टेव धम्मे निच्छातो निब्बुतो सीतीभृतो सुख-प्पटिसंवेदी ब्रह्मभूतेन ग्रत्तना विहरति । इध, भिन्खवे, तथागतो लोके उप्पञ्जित ग्ररहं सम्मासम्बद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो स्गतो लोकविद् 25 मनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्बह्मकं सस्समणबाह्मणि पजं सदेवमनस्सं सयं मभिञ्ञा सन्छिकत्वा पवेदेति । सो धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं मज्झे-कल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसद्धं

१. मिगबिसाणेन - रो॰। २. एकिस्सा - रो॰। ३. जुहन्ति - सी॰, रो॰। ४. एतिका - रो०। १. सी०, स्था० पोस्थकेस नृत्यि। ६. वटना - रो०।

R. 209

ब्रह्मचरियं पकासेति । तं धम्मं सुणाति गहपति वा गहपतिपुत्तो वा ग्रञ्ञतर्रात्म वा कुले पच्चाजातो । सो तं घम्मं सूत्वा तथागते सद्धं पटिलभति । सो तेन सद्धापटिलाभेन समन्नागतो इति पटिसञ्चिक्वति -'सम्बाघो घरावासो रजापथो, ग्रब्भोकासो पब्बज्जा: नियदं सुकरं ग्रगारं ग्रज्झावसता एकन्तपरिपृष्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खलिखितं ब्रह्म-चरियं चरितुं; यन्नुनाहं केसमस्स् भ्रोहारेत्वा कासायानि बत्थानि श्रच्छा-देत्वा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजेयां' ति । सो ग्रपरेन समयेन ग्रप्यं वा भोगक्लन्वं पहाय, महन्तं वा भोगक्लन्वं पहाय, ग्रप्पं वा ञाति-परिवट्टं पहाय, महन्तं वा ञातिपरिवट्टं पहाय, केसमस्सं श्रोहारेत्वा 10 कासायानि वत्थानि ग्रच्छादेत्वा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पञ्जजित ।

६. "सो एवं पब्बजितो समानो भिक्खनं सिक्खासाजीवसमा-पन्नो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभतहितानकम्पी विहरित । भ्रदिन्नादानं पहाय अदिन्नादाना पटिविरतो होति दिन्नादायी दिन्न-गिटिकह्वी, अथेनेन सुचिभूतेन अत्तना विहरति । अब्रह्मचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति ग्राराचारी विरतो ग्रसद्धम्मा गामधम्मा । मुसावादं पहाय मसावादा पटिविरतो होति सच्चवादी सच्चसन्धो थेतो पच्चियको ग्रविसंवादको लोकस्स । पिसूणं वाचं पहाय पिसूणाय वाचाय पटि-विरतो होति, न इतो सूत्वा अमुत्र अक्लाता इमेसं भेदाय, न अमुत्र वा B. 530 20 सत्वा इमेसं अक्खाता अम्सं भेदाय; इति भिन्नानं वा सन्धाता, सहितानं वा अनप्पदाता, समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी समग्गकर्णि वाचं भासिता होति । फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति: या सा वाचा नेला³ कण्णसूखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजनमनापा तथारूपि वाचं भासिता होति । सम्फप्पलापं पहास 25 सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी भतवादी असवादी धम्मवादी विनयवादी; निधानवींत वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्त-वित ग्रत्थसंहितं ।

७. "सो बीजगामभूतगामसमारम्भा पटिविरतो होति । एक-भत्तिको होति रत्तूपरतो विरतो विकालभोजना । नच्चगीतवादित-विसुकदस्सना पटिविरतो होति । मालागन्धविलेपनधारणमण्डनविभूसन-

१. घराचारी - रो०। २. मेबुना - रो०। ३. नेळा - रो०।

द्वाना पटिविरतो होति । उच्चासयनमहासयना पटिविरतो होति । जातरूपरजतपटिग्गहणा पटिविरतो होति । आमकषञ्चपटिग्गहणा पटिविरतो होति । आमकषञ्चपटिग्गहणा पटिविरतो होति । इत्थि कुमारिकपटिग्गहणा पटिविरतो होति । इत्थि कुमारिकपटिग्गहणा पटिविरतो होति । इत्थि कुमारिकपटिग्गहणा पटिविरतो होति । कुक्कुटसूकर- 5 पटिग्गहणा पटिविरतो होति । कुक्कुटसूकर- 5 पटिग्गहणा पटिविरतो होति । इत्ययपहिगगमना होति । क्रेत्वत्यपटिग्गहणा पटिविरतो होति । द्वययपहिगगमना न्योगा पटिविरतो होति । क्यविक्कया पटिविरतो होति । त्याकृट-क्संक्ट्यानकृटा पटिविरतो होति । उक्कोटनवञ्चनिकितसाचियोगा पटिवरतो होति । छेदनवधवन्धनिवरपामोसग्रालोपसहसाकारा पटि- 10 विरतो होति । छेदनवधवन्धनिवरपामोसग्रालोपसहसाकारा पटि- 10 विरतो होति ।

प्र. "सो सन्तुट्टो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि-हारिकेन पिण्डपातेन । सो येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित । सेय्ययापि नाम पक्खी सकुणो येन येनेव डेति, सपत्तभारो व डेति; एवमेव भिक्खु सन्तुट्टो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि- 15 हारिकेन पिण्डपातेन । सो येन येनेव पक्कमित, समादायेव पक्कमित । सो इमिना अरियेन सीलक्खन्येन समन्नागतो अण्झत्तं अनवज्जसुखं पटिसंबेदेति ।

६. "सो चक्खुना रूपं दिस्वा न निमित्तग्गाही होति नानु-ब्यञ्जनगाही। यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं असंबुतं विहरन्तं अभिज्झा- 20 दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटि-पञ्जति; रक्खित चक्खुन्द्रियं; चक्खुन्द्रियं संवरं आपञ्जति। सोतेन सद्दं सुत्वा ... धानेन गन्धं धायित्वा ... जिव्हाय उसं सायित्वा ... कायेन

फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानु-ब्यञ्जनगाही। यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंबुतं विहरन्तं अभिज्ञा- 25 दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जिति; रक्खिति मनिन्द्रियं; मनिन्द्रियं संवरं आपज्जिति। सो इमिना अरियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो अज्ज्ञत्तं अब्यासेकसुसं पटिसंबेदेति।

१०. "सो ग्रभिक्कन्ते पटिक्कन्ते सम्पजानकारी होति, ग्रालो- अ किते विलोकिते सम्पजानकारी होति, सम्मिञ्जिते पसारिते सम्प-

R 210

जानकारी होति, सङ्घाटिपत्तचीवरघारणे सम्पजानकारी होति, प्रसिते पीते खायिते सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्प-जानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुत्ते जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति ।

११. "सो इमिना च ग्ररियेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो, इमाय" च ग्ररियाय सन्तुट्रिया समन्नागतो , इमिना च ग्ररियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागनो. इमिना च ग्ररियेन सतिसम्पजञ्जेन समन्नागतो विवित्तं सेनासनं भजित ग्ररञ्ञां रुक्खमूलं पब्बतं कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वन-प्पत्यं ग्रब्भोकासं पलालपुञ्जं । सो पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो 10 निसीदित पल्ल ड्रं ग्रामुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सित उपट्रपेत्वा । सो ग्रभिज्झं लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरति, ग्रभिज्ञाय चित्तं परिसोधेति । व्यापादपदोसं पहाय ग्रव्यापन्नचित्तो विहरित सञ्बपाणभतहितानकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति । थीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहर्रात आलोकसञ्जी सतो मम्पजानो, थीनिमद्धा चित्तं परिसोधिति । उद्धच्चकूक्क्चं पहाय ग्रनुद्धनो विहरति ग्रज्झत्तं वृपसन्तिचत्तो, उद्धच्चकृक्कृच्चा चित्तं परि-सोधेति । विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति स्रकथन्द्रशी कसलेस धम्मेम, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति । सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतमो उपिककलेसे पञ्ञाय दुब्बलीकरणे विविच्चेव 20 कामेहि ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति ।

B 532

R. 211

१२. "सो एवं समाहित चित्ते परिसुद्धे पित्योदाते अनङ्गणे विगतूपिकलेसे मृदुभूते कम्मिनये ठिते आनेञ्जप्पत्ते पुट्येनिवासानुस्सितिञाणाय ... पे सत्तानं चृतूपपातञाणाय ... पे आसवानं खयञाणाय चित्तं अभिनिन्नामित । सो 'इदं दुक्खं'ति यथाभूतं पजा25 नाति, 'श्रयं दुक्खसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं कुक्खनिरोधों ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं आसवत्ममृत्यो' ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं आसवत्ममृतं पजानाति, 'श्रयं आसवत्मनुत्यो' ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं आसवनिरोधों ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं आसवनिरोधों ति यथाभूतं पजानाति, 'श्रयं आसवनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति,

१-१. सी०, स्या० पोत्वकेसु नन्यि । २. गिरिं गृहं - री० ।

R. 212

B. 588

15

१३. "तस्स एवं जानतो एवं पस्सतो कामासवा पि चित्तं विमञ्जति, भवासवा पि चित्तं विमञ्जति, श्रविज्जासवा पि चित्तं विमच्चितः विमत्तरिम विमत्तमिति आणं होति । 'खीणा जाति, वसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्तायां ति पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो नेवत्तन्तपो होति नात्तपरितापनानुयोग- अ मनयत्तो न परन्तपो न परपरितापनानयोगमनयत्तो । सो न अत्तन्तपो न परन्तपो दिद्वेव धम्मे निच्छातो निब्बतो सीतीभृतो सुखप्पटिसंवेदी ब्रह्मभतेन अत्तना विहरति । इमे खो. भिक्खवे, चतारो पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

६. तण्हासतं

१. भगवा एतदवीच - "तण्हं वी, भिक्खवे, देसेस्सामि जालिनि 10 सरितं विसटं विसत्तिकं, याय ग्रयं लोको उद्धस्तो परियोनद्वो तन्ता-कूलकजाती गुणागुण्ठिकजातो मुञ्जपब्बजभूतो भ्रपायं दूरगति विनि-पातं संसारं नातिवत्तति । तं सुणाय, साधकं मनसि करोय: भासि-स्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोसं । भगवा एतदवीच -

२. "कतमा च सा, भिक्खवे, तण्हा जालिनी सरिता विसटा विसत्तिका, याय भ्रयं लोको उद्धस्तो परियोनद्धो तन्ताकुलकजातो गणा-गुण्ठिकजातो मुञ्जपब्बजभूतो श्रपायं दुग्गति विनिपातं संसारं नाति-वत्तति ? ब्रद्वारस लो पनिमानि, भिक्खवे, तण्हाविचरितानि ब्रज्झत्ति-कस्स उपादाय, ग्रद्वारस तण्हाविचरितानि बाहिरस्स उपादाय ।

३. "कतमानि म्रद्वारस तण्हाविचरितानि म्रज्झत्तिकस्स उपा-दाय ? ग्रस्मी ति. भिक्खवे. सित इत्यस्मी ति होति, एवंस्मी ति होति, ग्रञ्ञाथास्मी ति होति, ग्रसस्मी ति होति, सतस्मी ति होति, सं ति होति, इत्थं सं ति होति, एवं सं ति होति, ग्रञ्ञाया सं ति होति, भ्रपिहं^{*} सं ति होति, श्रपिहं^{*} इत्थं सं ति होति, श्रपिहं एवं सं ति होति, 25 धपिहं ग्रञ्ज्या सं ति होति, भविस्सं ति होति, इत्यं भविस्सं ति होति,

१. संसरितं - स्याः । २. क्लागुष्टिकजातो - सीः; गुलागुष्टिकजातो - स्याः; पूळानुष्डिकजाती - री॰ । ३. एवमस्मि - सी॰; एवस्मी - स्या॰, रो॰ । ४. ग्राप ह -सी०, रो०; अप - स्था० । ४. अप - सी०, स्था०, रो० ।

एवं भविस्सं ति होति, ब्रञ्ञाचा भविस्सं ति होति । इमानि ब्रह्छारस तण्डाविचरितानि श्रज्ञातिकस्स उपादाय ।

"कतमानि अट्ठारस तण्हाविचरितानि बाहिरस्स उपादाय ? इमिनास्मी ति, भिक्खने, सित इमिना इत्यस्मी ति होति, इमिना अञ्ज्ञायास्मी ति होति, इमिना अञ्ज्ञायास्मी ति होति, इमिना अपस्मी ति होति, इमिना अपस्मी ति होति, इमिना सतस्मी ति होति, इमिना सत्य सं ति होति, इमिना एवं सं ति होति, इमिना अप्य सं ति होति, इमिना प्रवं सं ति होति, इमिना अपिहं इत्यं सं ति होति, इमिना अपिहं एवं सं ति होति, इमिना अपिहं अञ्ज्ञाया सं ति होति, इमिना अपिहं एवं सं ति होति, इमिना अपिहं प्रवं सं ति होति, इमिना अपिहं स्वयं सित होति, इमिना अञ्ज्ञ्या अविस्सं ति होति, इमिना अञ्ज्ञ्या अविस्सं ति होति।

 "इति अद्वारस तण्हाविचरितानि अण्झित्तकस्स उपादाय, अद्वारस तण्हाविचरितानि बाहिरस्स उपादाय । इमानि वृच्चन्ति, अन्स्ववे, खीत्तस तण्हाविचरितानि । इति एवरूपानि अतीतानि खीत्तस तण्हाविचरितानि, अनागतानि खीत्तस तण्हाविचरितानि, पञ्चुप्पन्नानि खीत्तस तण्हाविचरितानि । एवं अट्ठसर्ते तण्हाविचरितं होन्ति² ।

 ६. "अयं खो सा, भिक्खन, तण्हा जालिनी सरिता विसटा विसत्तिका, याय अयं लोको उद्धस्तो परियोनद्धो तन्ताकुलकजातो
 गुणागुण्ठिकजातो मुञ्जपव्यजभूतो अपायं दुग्गाँत विनिपातं संसारं नातिवत्ततो" ति ।

१०. पेमसुतं

- "चत्तारिमानि, भिक्खवे, पेमानि जायन्ति । कतमानि चत्तारि ? पेमा पेमं जायित, पेमा दोसो जायित, दोसा पेमं जायित, दोसा दोसो जायित ।
- २५ १. "कथं च, भिक्खवे, पेमा पेमं जायित ? इझ, भिक्खवे, पुग्गलो पुग्गलस्स इट्ठो होति कन्तो मनापो । तं परे इट्ठेन कन्तोन

R. 213

B. 534

१. एवस्मी — स्यां०, रो० । २-२. बहुारस तच्हाविचरितानि सातं होति — रो० । ३. जातिना – रो० । ४. सी०, स्यां०, रो० पोल्डकेस नस्यि ।

R. 214

B. 535

मनापेन समुदाचरन्ति । तस्स एवं होति — 'यो खो म्यायं पुगालो इहो कन्तो मनापो, तं परे इहुेन कन्तेन मनापेन समुदाचरन्ती' ति । सो तेसु पेमं जनेति । एवं खो, भिक्खवे, पेमा पेमं जायति ।

३. "कथं च, भिक्खवं, पेमा दोसो जायित ? इध, भिक्खवं, पुगालो पुगालस्स इट्ठो होति कन्तो मनापो । तं परे अनिट्ठेन अकन्तेन 5 अमनापेन समुदाचरन्ति । तस्स एवं होति — 'यो खो म्यायं पुगालो इट्ठो कन्तो मनापो, तं परे अनिट्ठेन अकन्तेन अमनापेन समुदाचरन्ती' ति । सो तेसु दोसं जनेति । एवं खो, भिक्खवं, पेमा दोसो जायित ।

४. "कथं च, भिक्खवे, दोसा पेमं जायित ? इघ, भिक्खवे, पुगालो पुग्गलस्स अनिट्ठो होति अकन्तो अमनापो । तं परे अनिट्ठेन 10 अकन्तो अमनापेन समुदाचरिन्त । तस्स एवं होति — 'यो खो म्यायं पुगालो अनिट्ठो अकन्तो अमनापो, तं परे अनिट्ठेन अकन्तेन अमनापेन समुदाचरन्ती' ति । सो तेसु पेमं जनेति । एवं खो, भिक्खवे, दोसा पेमं जायित ।

५. "कयं च, भिक्खवे, दोसा दोसो जायित ? इघ, भिक्खवे, 15 पुग्गलो पुग्गलस्स अनिट्ठो होति अकन्तो अमनापो । तं परे इट्ठेन कन्तेन मनापेन समुदाचरिन्त । तस्स एवं होति — 'यो खो म्यायं पुग्गलो अनिट्ठो अकन्तो अमनापो, तं परे इट्ठेन कन्तेन मनापेन समुदा-चरन्ती' ति । सो तेमु दोसं जनेति । एवं खो, भिक्खवे, दोसा दोसो जायित । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि पेमानि जायन्ति ।

६. "यहिंस, भिन्नखने, समये भिन्नखु निविच्चेन कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज निहरति, यं पिस्स पेमा पेमं जायित तं पिस्स तहिंस समये न होति, यो पिस्स पेमा दोसो जायित सो पिस्स तहिंस समये न होति, यं पिस्स दोसा पेमं जायित तं पिस्स तहिंस समये न होति, यो पिस्स दोसा दोसो जायित सो पिस्स तहिंस समये न होति ।

७. "यहिंम, भिक्खने, समये भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा
... पे०... दुतियं झानं ... पे०... ततियं झानं ... पे०... चतुत्वं झानं उपसम्पञ्ज विहरति, यं पिस्स पेमा पेमं जायित तं पिस्स तिस्म समये न
होति, यो पिस्स पेमा दोस्रो जायित सो पिस्स तिस्म समये न होति, यं
पिस्स दोसा पेमं जायित तं पिस्स तिस्म समये न होति, यो पिस्स दोसा
अ
वोसो जायित सो पिस्स तिस्म समये न होति, यो पिस्स दोसा
अ
वोसो जायित सो पिस्स तिस्म समये न होति।

द. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु आसवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति, यं पिस्स पेमा पेमं जायित तं पिस्स पहीनं होति उच्छिन्नम्, तालावत्युकतं अनभावङ्कतं आर्यात अनुप्पादधम्मं, यो उपस्त पेमा वोसो जायित सो पिस्स पहीनो होति उच्छिन्नम्, तालावत्युकतो आर्मात अनुप्पादधम्मा, यं पिस्स पेमा वोसो जायित सो पिस्स पहीनो होति उच्छिन्नम्, यं पिस्स दोसा पेमं जायित तं पिस्स पहीनं होति उच्छिन्नम्, तालावत्युकतं अनभावङ्कतं आर्यात अनुप्पादधम्मा, यो पिस्स दोसा दोसो जायित सो पिस्स पहीनो होति अनुप्पादधम्मा, यो पिस्स दोसा दोसो जायित सो पिस्स पहीनो होति उच्छिन्नम्, तो तालावत्युकतो अनभावङ्कतो आर्यात अनुप्पादधम्मो । अर्य वुच्चति, भिक्खवे, भिक्खु नेव उस्सेनेति न पटिसेनेति न धूपायित न पज्जलित न सम्पञ्जायित ।

"कषं च, भिक्खवे, भिक्खु उस्सेनेति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु रूपं अत्ततो समनुपस्सति, रूपवन्तं वा अत्तानं, अत्तिन वा रूपं, रूपिंस्स वा अत्तानं; वेदनं अत्ततो समनुपस्सति, वेदनावन्तं वा अत्तानं; ज्ञाति वा वेदनं, वेदनाय वा अत्तानं; सञ्ज्ञां अत्ततो समनुपस्सति, सञ्ज्ञावन्तं वा अत्तानं, अत्तिन वा सञ्ज्ञां, सञ्ज्ञाय वा अत्तानं; सङ्क्षारे अत्ततो समनुपस्सति, सङ्क्षारे अत्ततो समनुपस्सति, विञ्ज्ञाणं अत्ततो समनुपस्सति, विञ्ज्ञाणं वा अत्तानं, अत्तिन वा सङ्क्षारे, सङ्क्षारे सु वा अत्तानं; विञ्जाणं अत्ततो समनुपस्सति, विञ्जाणवन्तं वा अत्तानं, अत्तिन वा विञ्जाणं, विञ्जाणिंस्म वा अत्तानं । एवं खो, अत्रक्ष्यं, अक्खु उस्सेनेति ।

B. 536, R. 215

१. न - स्वा०। २. पटिस्सेनेति - सी०, स्वा०, रो०। ३. श्रपण्डायति - सी०; पण्डायति - स्वा०, रो०।

११. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पटिसेनेति ? इघ, भिक्खवे, भिक्स प्रक्कोसन्तं पच्चक्कोसित, रोसन्तं पटिरोसित, भण्डन्तं पटि-भण्डति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पटिसेनेति ।

१२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न पटिसेनेति ? इध, भिक्खवे, भिक्स ग्रक्कोसन्तं न पञ्चक्कोसति, रोसन्तं न पटिरोसति, भण्डन्तं 5 न पटिभण्डति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख न पटिसेनेति ।

१३. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख धृपायति ? ग्रस्मी ति, भिक्खवे, सति इत्यस्मी ति होति, एवंस्मी ति होति, अञ्जायास्मी ति होति, ग्रसस्मी ति होति, सतस्मी ति होति, सं ति होति, इत्थं सं ति होति, एवं सं ति होति, ग्रञ्ज्या सं ति होति, ग्रपिहं सं ति होति, 10 ग्रपिहं इत्यं सं ति होति. ग्रपिहं एवं सं ति होति. ग्रपिहं ग्रञ्ज्या सं ति होति. भविस्सं ति होति. इत्थं भविस्सं ति होति. एवं भविस्सं ति होति, ग्रञ्ज्या भविस्सं ति होति । एवं खो, भिनखबे, भिनख् धपायति ।

१४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख न ध्पायति ? अस्मी ति, 15 B. 597 भिक्खवे, ग्रसति इत्यस्मी ति न होति, एवंस्मी ति न होति, ग्रञ्ज-थास्मी ति न होति, ग्रसस्मी ति न होति, सतस्मी ति न होति, सं ति न होति, इत्थं सं ति न होति, एवं सं ति न होति, ग्रञ्जाया सं ति न होति, अपिहं सं ति न होति, अपिहं इत्थं सं ति न होति, अपिहं एवं सं ति न होति, ग्रपिहं ग्रञ्ज्या सं ति न होति, भविस्सं ति न होति, इत्यं 20 भविस्सं ति न होति, एवं भविस्सं ति न होति, ग्रञ्ञाया भविस्सं ति न होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख न घपायति ।

१४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पज्जलति ? इमिना ग्रस्मी ति, भिक्खवे, सति इमिना इत्यस्मी ति होति, इमिना एवंस्मी ति होति, इमिना ग्रञ्ज्यास्मी ति होति, इमिना ग्रसस्मी ति होति, इमिना 25 सतस्मी ति होति, इमिना सं ति होति, इमिना इत्थं सं ति होति, इमिना एवं सं ति होति, इमिना ग्रञ्ज्या सं ति होति, इमिना ग्रपिहं सं ति होति, इमिना अपिहं इत्यं सं ति होति. इमिना अपिहं एवं सं ति होति. इमिना अपिहं अञ्ज्ञाया सं ति होति, इमिना भविस्सं ति होति, इमिना

१. होन्ति - रो॰ । २. इवमस्ति - सी०; एवस्ती - स्वा॰, रो॰ ।

इत्वं भविस्सं ति होति, इमिना एवं भविस्सं ति होति, इमिना श्रञ्जाथा भविस्सं ति होति । एवं स्तो, भिक्स्त्वे, भिक्स्तु पज्जलति ।

१६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न पज्जलित ? इमिना धस्मी ति, भिक्खवे, धसित इमिना इत्यस्मी ति न होति, इमिना एवंस्मी ति न होति, इमिना एवंस्मी ति न होति, इमिना अञ्ज्ञथास्मी ति न होति, इमिना असस्मी ति न होति, इमिना असस्मी ति न होति, इमिना सं ति न होति, इमिना इत्यं सं ति न होति, इमिना एवं सं ति न होति, इमिना अञ्ज्ञथा सं ति न होति, इमिना अपिहं सं ति न होति, इमिना अपिहं एवं सं ति न होति, इमिना अपिहं अञ्ज्ञथा सं ति न होति, इमिना अपिहं अञ्ज्ञथा सं ति न होति, इमिना अप्यं भविस्सं ति न होति, इमिना अञ्ज्ञथा भविस्सं ति न होति। एवं सो, भिक्खवं, भिक्ख न पज्जलित।

B. 538

१७. "कथं" च, भिक्खवं, भिक्खु सम्पज्झायति ? इध, भिक्खवं, भिक्खुनो अस्मिमानो पहीनो न होति उच्छिक्षमूलो ताला15 वत्युकतो अनभावङ्कतो आर्यात अनुप्पादधम्मो । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु सम्पज्झायति ।

"कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न सम्पज्झायति' ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो ग्रस्मिमानो पहीनो होति उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रन-भावक्कुतो ग्रायति ग्रनुप्पादधम्मो । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न 20 सम्पक्झायती' ति ।

महावमाो धीसतियो ।

तस्सुद्दानं

सोतानुगतं ठानं, भिह्य सामुगियं वप्प साव्हां च । मिल्लक ग्रत्तन्तापों , तण्हा पेमेन च दसा ते ति ।।

-0-

चतुत्वो महापण्णासको समत्तो ।

^{°-°} रो॰ पोरपके नरिल । १. घपण्डायति – डी॰; पण्डायति – स्वा॰, रो० । २. घनभावकतौ – रो० । ३. डापुणी च – रो० । ४. डाळो – रो० । ४. घस्तस्वपी – रो० ।

२१. सप्पुरिसवग्गो

१. सिक्खापबसूत्तं

१. "म्रसप्पुरिसं च वो, भिन्खने, देसेस्सामि, म्रसप्पुरिसेन म्रसप्पुरिसतदं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतदं च। तं सुणाय, सामुकं मनसि करोष; भासिस्सामी" ति। "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खु भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदबोच – B. 539, R. 217

- ३. "कतमो च, भिक्खवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो अस्ता च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते 10 समादपेति; अस्ता च अदिक्षादायी होति, परं च अदिक्षादाने समादपेति; अस्ता च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति; अस्ता च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च मुसावादे समादपेति; अस्ता च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति; अस्ता च सुरामेरयमज्जपमादट्ठायो होति, परं च सुरामेरयमज्जपमादट्ठायो होति, परं च सुरामेरयमज्जपमादट्ठायो समादपेति। अयं चुच्चति, भिक्खवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो। 15
- ४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसो? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, ब्रविक्रादाना पटिविरतो होति, कामेसु-मिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, सुरामेरय-मण्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । ब्रयं वुच्चित, भिक्खवे, सप्पुरिसो ।
- ५. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो ? इघ, 20 भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च पाणाितपाता पिटिविरतो होति, पर्य च पाणाितपाता वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अदिभादाना पिटिविरतो होति, पर्य च अदिभादाना वेरमणिया समादपेति; अत्तना च कामेसु-भिच्छाचारा पिटिविरतो होति, परं च कामेसुभिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च मुसावादा पिटिविरतो होति, परं च मुसावादा 25 वेरमणिया समादपेति; अत्तना च मुसावादा पिटिविरतो होति, परं च मुसावादा विवरतो होति, परं च सुसावादा विवरतो होति, परं च सुरामेरयमण्यपादहाना पिटिविरतो होति, परं च सुरामेरयमण्यपादहाना चेरमणिया समादपेति । अयं वच्चिति, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो" ति ।

२. घरसदसुतं

R. 218

- १. "असप्पुरिसं च बो, शिक्खवे, देसेस्सामि, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरं च। तं सुणाय, साधुकं मनसिकरोष; भासिस्सामी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच –
- २. "कतमो च, भिक्खने, ग्रसप्पुरिसो ? इघ, भिक्खने, एकच्चो उ सस्सद्धो होति, ग्रहिरिको होति, ग्रनोत्तप्पी होति, ग्रप्पस्मुतो होति, कुसीतो होति, मुटुस्सित होति, दुप्पञ्जो होति । ग्रयं वृच्चित, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ? इब, भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च अस्सद्धो होति, परं च अस्सद्धिये समाद10 पेति; अत्तना च अहिरिको होति, परं च अहिरिकताय समादपेति; अत्तना च अनोत्तप्पी होति, परं च अनोत्तप्पी समादपेति; अत्तना च अप्पस्सुतो होति, परं च अप्पस्सुते समादपेति; अत्तना च अप्पस्सुतो होति, परं च अप्पस्सुते समादपेति; अत्तना च मुद्रस्सच्चे समादपेति; अत्तना च नुद्रस्सच्चे समादपेति; अत्तना च नुद्रस्सच्चे समादपेति; अत्तना च नुप्रम्थो होति, परं च वृष्पञ्जाताय समाद15 पेति । अयं वृच्चिति, भिक्खवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ।
- ४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसो? इघ, भिक्खवे, एकच्चो सद्धो होति, हिरिमा होति, भ्रोत्तप्पी होति, बहुस्सुतो होति, आरद्धविरियो होति, सितमा होति, पञ्जावा होति। अयं वुच्चित, भिक्खवे, सप्पुरिसो।
 ४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो? इघ,
 भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च सद्धासम्पन्नो होति, परं च सद्धासम्पन्नाय समादपेति; अत्तना च हिरिमा होति, परं च हिरिमताय' समादपेति; अत्तना च ब्राह्सचुतो होति, परं च बाहुसच्चे समादपेति; अत्तना च ब्राह्सचुतो होति, परं च वाहुसच्चे समादपेति; अत्तना च आरद्धविरियो होति, परं च विरियारम्भे समादपेति; अत्तना च उपद्वितस्सित होति, परं च सतिउपद्वाने समादपेति; अत्तना च उपद्वितस्सित होति, परं च पञ्जासम्पन्नो होति, परं च पञ्जासम्पन्नाय समादपेति। अयं वुच्चित, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसेतरो' ति।

१. झनोतापी - रो॰ । २. झसडाय - रो॰ । ३. मृहुसच्चे - सी॰, स्या॰, रो॰ । ४. हिरीमताय - स्या॰, हिरिमन्ते - रो॰ । ४. सतिण्हाने - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

३. सत्तकम्मसूतं

 "ग्रसप्पुरिसं च बो, भिक्खवे, देसेस्सामि, श्रसप्पुरिसेन ग्रसप्पुरिसतरं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरं च। तं सुजाध, साघकं मनसि करोष; भासिस्सामी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच –

R. 219

- २. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रसप्पृरिसो ? इष, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति, ग्रदिश्नादाथी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, ऽ मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसवाचो होति, सम्फप्पलापी होति । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रसप्पृरिसो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रसण्पुरिसेन ग्रसण्पुरिसतरो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो ग्रत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादंपेति; ग्रत्तना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समाद- 10 पित; ग्रत्तना च कामेमुमिच्छाचारी होति, परं च कामेमुमिच्छाचारे समादंपेति; ग्रत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादंपेति; ग्रत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च पिसुणाय वाचाय समादंपेति; ग्रत्तना च फरस्तवाचो होति, परं च फरसाय वाचाय समादंपेति; ग्रत्तना च सम्फप्पतापो होति, परं च सम्फप्पतापे समादंपेति । ग्रयं वुच्चिति, 15 भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसेत ग्रसप्पुरिसतरो ।
- ४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाता पढिविरतो होति, अदिकादाना पटिविरतो होति, कामेयु-मिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो होति, पियुणाय बाचाय पटिविरतो होति, फरसाय बाचाय पटिविरतो, होति, सम्फ- 20 प्यलापा पटिविरतो होति । अयं बुच्चित, भिक्खवे, सप्पुरिसो ।

५. "कतमो च, भिक्सवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो ? इध भिक्सवे, एकच्चो अत्तना च पाणातिपाता पटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अदिक्षादाना पटिविरतो होति, परं च अदिक्षादाना वेरमणिया समादपेति; अत्तना च कामेसु- 25 मिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसावादा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय वेरमणिया समादपेति; अत्तना च फरुसाय

वाचाय पटिविरतो होति, परं च फरुसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति; भ्रत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति। भ्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरों' ति।

४. दसकम्मसुत्तं

- "ग्रसप्पुरिसं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, श्रसप्पुरिसेन श्रसप्पुरिसतरं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरं च। तं सुणाय, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्साभी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच –
- "कतमो च, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसो ? इच, भिक्खवे, एकच्चो
 पाणातिपाती होति, ग्रादिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति,
 मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरुसवाचो होति, सम्फप्पलापी
 होति, ग्राभिज्ञालु होति, व्यापन्नचित्तो होति, मिच्छादिट्टिको होति ।
 प्रयं वच्चित, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसो ।
- ३. "कतमो न, भिक्खने, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ? इध, भिक्खने, एकच्चो अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते । समादपेति ... पे०... अत्तना च अभिज्ञालु होति, परं च अभिज्ञाल समादपेति; अत्तना च ब्यापप्रचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति, अत्तना च ब्यापप्रचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति । अयं वुच्चति, भिक्खने, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ।
- ४. "कतमो न, भिक्खने, सप्पुरिसो ? इध, भिक्खने, एकच्चो 20 पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०. अनभिज्झानु होति, ग्रब्था-पन्नचित्तो होति, सम्मादिट्ठिको होति । अयं बुच्चिति, भिक्खने, सप्पुरिसो ।
- पंकतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो ? इछ, भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च पाणातिपाता पिटिबिरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति ... पे०... अत्तना च अनभिज्ञालु होति, परं च अनभिज्ञात समादपेति; अत्तना च अव्यापन्नचित्तो होति, परं च सम्मादिद्विया समादपेति; अत्तना च सम्मादिद्वियो समादपेति । अयं बुच्चिति, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसेतरो ति । ।

B. 543

R. 220

५. ब्रट्डिकसत्तं

- १. "असप्पुरिसं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरं च। तं सुणाथ, साध्वकं मनसि करोष; भासिस्सामी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच —
- २. "कतमो च, भिक्खने, ग्रसप्पुरिसो ? इष, भिक्खने, एकच्चो भिच्छादिद्विको होति, भिच्छासङ्कप्पो होति, भिच्छानाचो होति, भिच्छा- उ कम्मन्तो होति, भिच्छाग्राजीनो होति, भिच्छानायामो होति, भिच्छासति होति, भिच्छासमाधि होति । ग्रयं नुच्चति, भिक्खने, ग्रसप्पुरिसो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो ? इष भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च मिच्छादिद्विको होति, परं च मिच्छादिद्विया समादपेति; अत्तना च मिच्छादिद्विको होति, परं च मिच्छासङ्कप्पे समा- 10 दपेति; अत्तना च मिच्छावाचो होति, परं च मिच्छावाचाय समादपेति; अत्तना च मिच्छाकम्मन्तो होति, परं च मिच्छाकम्मन्ते समादपेति; अत्तना च मिच्छाक्रममन्तो होति, परं च मिच्छाक्रममन्ते समादपेति; अत्तना च मिच्छाक्रावायामो होति, परं च मिच्छावायामे समादपेति; अत्तना च मिच्छात्वायामो होति, परं च मिच्छावायामे समादपेति; अत्तना च मिच्छात्वायामो होति, परं च मिच्छात्वायामे समादपेति; अत्तना च मिच्छात्वाति होति, परं च मिच्छासितिया समादपेति; अत्तना च मिच्छात्वाति, परं च मिच्छासितिया समादपेति; अत्तना च मिच्छान्वित, परं च मिच्छासितिया समादपेति। अयं बुच्चिति, भिक्छवे, असप्पुरिसेन असप्पुरिसतरो।
- ४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो सम्मादिट्ठिको होति, सम्मासङ्कप्पो होति, सम्मावाचो होति, सम्मा-कम्मन्तो होति, सम्माम्राजीचो होति, सम्मावायामो होति, सम्मासित 20 होति, सम्मासमाधि होति । ग्रयं वृच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिसो ।
- ५. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च सम्मादिट्टिको होति, परं च सम्मादिट्टिया समादपेति; अत्तना च सम्मासङ्कप्पो होति, परं च सम्मासङ्कप्पो समा-वपेति; अत्तना च सम्मावाचो होति, परं च सम्मावाचाय समादपेति; अत्तना च सम्माकम्मन्तो होति, परं च सम्माकम्मन्ते होति, परं च सम्माकम्मन्ते होति, परं च सम्माकम्मन्ते समादपेति; अत्तना च सम्माआजीवो होति, परं च सम्माआजीवे समादपेति; अत्तना च सम्मावायामो होति, परं च सम्मावायामो समादपेति; अत्तना च सम्मावायामो स्नाव्योति होति, परं च सम्मावायामो समादपेति; अत्तना च सम्मावायामो स्नाव्योति होति, परं च सम्मावायामो समादपेति; अत्तना च सम्मावायामो स्नाव्योति होति, परं च सम्मावायामो स्नाव्योति; अत्तना च सम्मावायामो स्नाव्योति होति, परं च सम्मावायामो स्नाव्योति ।

B. 544

R 221

होति, परं च सम्मासमाधिम्हि समादपेति । श्रयं वृच्चति, भिक्सवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरों" ति ।

६. दसमग्गसुत्तं

- "ग्रसप्पुरिसं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, ग्रसप्पुरिसेन ग्रसप्पुरिसतरं च; सप्पुरिसं च, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरं च। त सुणाथ,
 साधुकं मनसिकरोथ; भासिस्सामी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच –
 - २. "कतमो च, भिक्सवे, ग्रसप्पुरिसो ? इघ, भिक्सवे, एकच्चो मिच्छादिट्टिको होति ... पे०... मिच्छाञाणी होति, मिच्छा-विमृत्ति होति । ग्रयं वुच्चति, भिक्सवे, ग्रसप्पुरिसो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, असप्पृरिसेन असप्पृरिसतरो ? इघ, 10 भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च मिच्छादिट्ठिको होति, परं च मिच्छादिट्ठिया समादपेति ... पे०... अत्तना च मिच्छाञाणी होति, परं च मिच्छाञाणे समादपेति; अत्तना च मिच्छाविमृत्ति होति, परं च मिच्छाविमृत्तिया समादपेति । अयं बुच्चति, भिक्खवे, असप्पृरिसेन असप्पृरिसतरो ।

"कतमो च, भिक्खने, सप्पुरिसो ? इध, भिक्खने, एकच्चो
 सम्मादिट्टिको होति ... पे०... सम्माञाणी होति, सम्माविमुत्ति होति ।
 ग्रयं वृच्चति, भिक्खने, सप्पुरिसो ।

४. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो ? इन, भिक्खवे, एकच्चो श्रत्तना च सम्मादिट्ठिको होति, परं च सम्मादिट्ठिया समादपित ... पे०... श्रत्तना च सम्माञाणी होति, परं च सम्माञाणे शात, परं च सम्माञाणे समादपित; श्रत्तना च सम्माविमुत्ति होति, परं च सम्माविमुत्तिया समादपित । श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरो" ति ।

७. पठमपापघम्मसुत्तं

- १. "पापंच वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, पापेन पापतरंच;
 कल्याणंच, कल्याणेन कल्याणतरंच। तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ;
 मासिस्सामी" ति। एवं ... पे०... एतदवोच –
- २. "कतमो च, भिक्खवे, पापो ? इद्य, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्टिको होति । अयं बुच्चति, भिक्खवे, पापो ।

R. 222

15

- ३. "कतमो च, भिक्खवे, पापेन पापतरो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो ग्रत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति ... पे०... ग्रत्तना च मिच्छादिट्टिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समा-दपेति । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, पापेन पापतरो ।
- ४. "कतमो च, भिक्सवे, कल्याणो ? इघ, भिक्सवे, एकच्चो 5 पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्मादिद्विको होति । ध्रयं R.223 वच्चति, भिक्सवे, कल्याणो ।
- ५. "कतमो च, भिक्खवे, कल्याणेन कल्याणतरो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च पाणातिपाता पटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति ... पे०... अत्तना च सम्मादिट्टिको 10 होति, परं च सम्मादिट्टिया समादपेति । अयं वुच्चिति, भिक्खवे, कल्या-णेन कल्याणतरो" ति ।

८. दुतियपापधम्मसुत्तं

- १. "पापं च बो, भिक्खते, देसेस्सामि, पापेन पापतरं च; कल्याणं च, कल्याणेन कल्याणतरं च । तं सुणाथ, साधुकं मनसिकरोथ; भासिस्सामी" ति । एवं ... पे०... एतदवोच –
- "कतमो च, भिक्सवे, पापो ? इध, भिक्सवे, एकच्चो मिच्छादिट्टिको होति ... पे०... मिच्छाञ्चाणी होति, मिच्छाविमृति होति । म्रयं व्च्चति, भिक्सवे, पापो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, पापेन पापतरो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो ग्रत्तना च मिच्छादिट्ठिको होति, परं च मिच्छादिट्ठिया समादपेति 20 ... पे o... ग्रत्तना च मिच्छाञाणी होति, परं च मिच्छाञाणे समादपेति; ग्रत्तना च मिच्छाविमृत्ति होति, परं च मिच्छाविमृत्तिया समादपेति । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, पापेन पापतरो ।
- ४. "कतमो च, भिक्खने, कल्याणो ? इघ, भिक्खने, एकच्चो B. 546 सम्मादिष्टिको होति ... पे०... सम्माञ्चाणी होति, सम्माविमुत्ति होति । 25 प्रयं वृच्चति, भिक्खने, कल्याणो ।
- फेनलमो च, भिक्खवे, कत्याणेन कत्याणतरो ? इघ,
 भिक्खवे, एकच्चो ग्रत्तना च सम्मादिट्टिको होति, परं च सम्मादिट्टिया

समादपेति ... पे श्रतना च सम्माञाणी होति, परं च सम्माञाणे समादपेति; श्रत्तना च सम्माविमृत्ति होति, परं च सम्माविमृत्तिया समादपेति । श्रयं वृच्चति, भिक्खवे, कल्याणेन कल्याणतरों" ति ।

६. ततियपापधम्मसुत्तं

R. 224

- "पापधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, पापधम्मेन पाप धम्मतरं च; कल्याणधम्मं च, कल्याणधम्मेन कल्याणधम्मतरं च। तं सुणाय, साधुकं मनिस करोध; भासिस्सामी" ति । एवं ...पे०... एतदबोच –
- २. "कतमो च, भिक्खवे, पापधम्मो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्टिको होति । अयं बुच्चित, 10 भिक्खवे. पापधम्मो ।
 - ३. "कतमो च, भिक्खवे, पापधम्मेन पापधम्मतरो ? इध भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति ... पे०... अत्तना च मिच्छादिट्टिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादपेति । अयं चुच्चति, भिक्खवे, पापधम्मेन पापधम्मतरो ।
- 15 ४. "कतमो च, भिक्खवे, कल्याणधम्मो ? इध, भिक्खवे, एकंच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्मादिट्ठिको होति । भ्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, कल्याणधम्मो ।
- ५. "कतमो च, भिक्खवे, कल्याणघम्मेन कल्याणघम्मतरो ?
 इध, भिक्खवे, एकच्चो म्रत्तना च पाणातिपाता पिटिवरतो होति, परं
 च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति ... पे०... म्रत्तना च सम्मादिट्टिको होति, परं च सम्मादिट्टिया समादपेति । म्रयं वुच्चित, भिक्खवे, कल्याणघम्मेन कल्याणघम्मतरो" ति ।

१० चतुत्यपापधम्मसुत्तं

 "पापघम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि, पापघम्मेन पाप-घम्मतरं च; कत्याणघम्मं च, कत्याणघम्मेन कत्याणघम्मतरं च ।
 तं सुणाय, साघुकं मनिस करोष; भासिस्सामी" ति । एवं ... पे०... एतदवोच –

- २. "कतमो च, भिक्सवे, पापधम्मो ? इव, भिक्सवे, एकच्चो भिच्छादिद्विको होति ...पे०... भिच्छाञाणी होति, मिच्छाविमुत्ति होति । झयं बुच्चति, भिक्सवे, पापधम्मो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, पापधम्मेन पापधम्मतरो ? इध, भिक्खवे, एकच्चो अत्तना च मिच्छादिट्ठिको होति, परं च मिच्छा- 5 प्र दिट्ठिया समादपेति ... पे०... अत्तना च मिच्छाञ्गाणी होति, परं च मिच्छाञ्गाणे समादपेति; अत्तना च मिच्छाविमृत्ति होति, परं च मिच्छाविमृत्तिया समादपेति । अयं वृच्चिति, भिक्खवे, पापधम्मेन पाप-धम्मतरो ।
- ४. "कतमो च, भिनखवे, कल्याणधम्मो ? इघ, भिनखवे, 10 एकच्चो सम्मादिट्ठिको होति ... पे०... सम्माञाणी होति, सम्माविमुत्ति होति । ग्रयं वृच्चिति, भिनखवे, कल्याणधम्मो ।
- पू. "कतमो च, भिक्खवं, कल्याणधरमंन कल्याणधरमतरो ? इध, भिक्खवं, एकच्चो ग्रताना च सम्मादिद्विको होति, परं च सम्मादिद्विया समादपेति ... पे ०... ग्रताना च सम्माञाणी होति, परं च सम्माञाणे 15 समादपेति; ग्रताना च सम्माविमृत्ति होति, परं च सम्माविमृत्तिया समादपेति । ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवं, कल्याणधम्मेन कल्याण-धम्मतरो" ति ।

सप्पृरिसवग्गो एकवीसतिमो ।

20

तस्सुहानं

सिक्खापदं च ग्रस्सद्धं, सत्तकम्मं ग्रथो च दसकम्मं । श्रट्ठाङ्गकं च दसमम्मं है दे पापघम्मा ग्रपरे द्वे ति ।।

२२. परिसावग्गो

१. परिसामुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, परिसदूसना' । कतमे चत्तारो ? भिक्खु^{*}, भिक्खवे^{*}, दुस्सीलो पापधम्मो परिसदूसनो; भिक्खुने, भिक्खवे,

१. सत्तनासो – रो०। २. दसमम्म – रो०। ३. परिसदुस्सना – रो०। ४-४. इव भिक्सवे भिक्सु – रो०।

- हुस्सीला पापधम्मा परिसदूचना; उपासको, भिक्खने, हुस्सीलो पापघम्मो परिसदूसनो; उपासिका, भिक्खने, हुस्सीला पापधम्मा परिस-दूसना । इमे खो, भिक्खने, चतारो परिसदूसना ।
- २. "बत्तारोमे, भिक्खवे, परिससीभना । कतमे बत्तारो ? भिक्खु, भिक्खवे, सीलवा कल्याणघम्मो परिससोभनो; भिक्खुनी, भिक्खवे, सीलवती कल्याणघम्मा परिससोभना; उपासको, भिक्खवे सीलवा कल्याणघम्मो परिससोभनो; उपासिका, भिक्खवे, सीलवती कल्याणघम्मा परिससोभना । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो परिस-सोभना''ति ।

२. दिट्टिसुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खबे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखतो एवं निरये। कतमेहि चतूहि? कायदुच्चरितेन, वचीदुच्चरितेन, मनो-दुच्चरितेन, मिच्छादिट्टिया — इमेहि खो, भिक्खबे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये।
- २. "चतूहि, भिक्खते, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खतो 15 एवं सम्मे । कतमेहि चतूहि ? कायसुचरितेन, वचीसुचरितेन, मनो-सुचरितेन, सम्मादिट्ठिया – इमेहि खो, भिक्खते, चतूहि धम्मेहि समझा-गतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

३- अकतञ्जूतासुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निनिखत्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? कायहुच्चरितेन, वचीदुच्चरितेन, क्रक्तटच्युताश्रकतवेदिता' इमेहि खो, भिक्खने, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये ।
- २. "चतुहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे । कतमेहि चतुहि ? कायसुचिरतेन, वचीसुचिरतेन, मनो-सुचिरतेन, कतञ्जुताकतवेदिता" – इमेहि सो, भिक्खने, चतुहि धम्मेहि क्षमन्नागतो यथामतं निक्खित्तो एवं सग्गे" ति ।

प्रकतञ्जूतामकतवेदिताय - सी० । २. कतञ्जूताकतवेदिताय - सी० ।

10

४. पाणातिपातीसुत्तं

 सरिकादारी होति, कामेयु-मिच्छाचारी होति, मुसावादी होति ... पे०... पाणातिपाता पटिविरतो होति, अदिकादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति ... ।

५. पठममग्गमुत्तं

१. ... पे०... मिच्छादिद्विको होति, मिच्छासङ्कप्पो होति, 5 ह. 227 मिच्छावाचो होति, मिच्छाकम्मन्तो होति ... पे०... सम्मादिद्विको होति, सम्मासङ्कप्पो होति, सम्मावाचो होति, सम्माकम्मन्तो होति ... ।

६. दुतियमग्गसुत्तं

 सच्छात्राजीवो होति, मिच्छावायामो होति, मिच्छासित होति, मिच्छासमिथ होति ... पे०... सम्मान्नाजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मासित होति, सम्मासमाथि होति ... ।

७. पठमबोहारपयसुत्तं

१. ... पे०... प्रदिट्ठे दिट्टबादी होति, अमुते सुतबादी होति, प्रमुते मुतबादी होति, प्रविञ्ञात विञ्ञातवादी होति ... पे०... प्रदिट्ठे प्रदिट्ठवादी होति, अमुते अमुतवादी होति, अमृते अमृतवादी होति, प्रविञ्ञाते अविञ्ञातवादी होति ... ।

E. दुतियवोहारपथसुत्तं

 ... पे०... दिट्टे प्रविट्टवादी होति, मुते अमुतवादी होति, । मुते अमुतवादी होति, विञ्ञाते प्रविञ्ञातवादी होति ... पे०... दिट्टे विट्टवादी होति, मुते सुतवादी होति, मृते मुतवादी होति, विञ्ञाते विञ्ञातवादी होति ... ।

६. ग्रहिरिकसुत्तं

 प्रस्तद्धो होति, बुस्सीको होति, ब्रहिरिको होति, अनोत्तप्पी होति ... पे०... सद्धो होति, सीलवा होति, हिरिमा होति, 20 भ्रोत्तप्पी होति ... ।

१०. दुस्सीलयुत्तं

B. 550

 "चतूहि, भिक्खते, बम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? अस्सद्धो होति, दुस्सीलो होति, कुसीतो होति, दुप्यञ्ज्ञ्यो होति – इमेहि खो, भिक्खते, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खतो एवं निरये ।

R. 228

10

B. 551

२. "चतूहि, भिक्खते, धम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं सम्मे । कतमेहि चतूहि ? सद्धो होति, सीलवा होति, ग्रारद्ध-विरियो होति, पञ्जावा होति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्में" ति ।

परिसावग्गो वावीसतिमो ।

तस्सुद्दानं

परिसा दिट्ठिश्रकतञ्जुता, पाणातिपाता पि द्वे मग्गा । द्वे बोहारपथा बुत्ता, ग्रहिरिकं दुष्पञ्जेन चा ति ।।

२३. दुचरितवग्गो

१. दुच्चरितसुत्तं

१. "चतारिमानि, भिक्खवे, वचीडुच्चरितानि । कतमानि चत्तारि ? मुसावादो, पिसुणा वाचा, फरुसा वाचा, सम्फप्पलापो — इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि वचीदुच्चरितानि । चत्तारिमानि, भिक्खवे, वचीसुचरितानि । कतमानि चत्तारि ? सच्चवाचा, ग्रपिसुणा 15 वाचा, सण्हा वाचा, मन्तवाचा — इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि वची-सुचरितानी" ति ।

२. दिट्टिमुत्तं

 "नतृहि, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो वालो ग्रव्यक्तो"
 ग्रसप्पुरिसो खतं उपहृतं भ्रतानं परिहृरित, सावज्जो च होति सानु-वज्जो च विञ्जूनं; बहुं च अपुञ्जं पसवित । कतमेहि चतृहि ?

१. सोमणवम्मो - सी॰, रो॰; सोमनवम्मो - स्या॰। २. हिरिकं - रो॰। १-३. सण्हवाचा मन्तावाचा - सी॰, स्या॰, रो॰। ४. झब्यत्तो - रो॰।

कायदुच्चरितन, वचीदुच्चरितन, मनोदुच्चरितन, मिच्छादिट्ठिया — इमेहि खो, भिक्खने, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो बालो प्रव्यक्तो असप्पुरिसो खतं उपहतं प्रक्तानं परिहरति, सावज्जो च होति सानुबज्जो विञ्चनं, बहुं च अपुञ्जं पसवित ।

२. "चत्ति, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो वियत्तो उ सप्पुरिसो अन्वतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननु-वज्जो विञ्चूनं, बहुं च पुञ्ञां पसवित । कतमेहि चत्हि ? काय-पुचरितेन, वचीसुचरितेन, मनोसुचरितेन, सम्मादिद्वया — इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननुवज्जो विञ्चूनं; व वहं च पुञ्जां पसविती" ति ।

३. स्रकतञ्जूतासूत्तं

१. चत्हि, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो अब्यत्तो असप्पुरिसो खतं उपहतं अत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो विञ्जूनं, बहुं च अपुञ्जं पसवित । कतमेहि चतुहि ? कायदुज्चरितेन, वचीदुज्चरितेन, मनोदुज्चरितेन, अकतञ्जूताअकतवेदिता — इमेहि 15 ... पे०... कायसुचरितेन, वचीसुचरितेन, मनोसुचरितेन कतञ्जुता- कतवेदिता ... पे०... ।

४. पाणातिपातीसुत्तं

 ग. ...पं... पाणातिपाती होति, श्रविन्नादायी होति, कामेसु-मिच्छाचारी होति, मुसावादी होति ... पं०... पाणातिपाता पटिविरतो होति, श्रविन्नादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो 20 होति, मुसावादा पटिविरतो होति ... पं०... ।

५. पठममग्गसुत्तं

१. ...पे... मिच्छादिट्टिको होति, मिच्छासक्कूप्पो होति, मिच्छा-वाचो होति, मिच्छाकम्मन्तो होति ... पे०... सम्मादिट्टिको होति, सम्मा-सक्कुप्पो होति, सम्मावाचो होति, सम्माकमन्तो होति ... पे०... ।

६. दुतियमग्गसुत्तं

B. 552

 प्रेक्षा मिच्छामाजीवो होति, मिच्छावायामो होति, मिच्छासित होति, मिच्छासमाघि होति ... पे०... सम्माम्राजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मासित होति, सम्मासमाघि होति ... पे०... ।

७. पठमबोहारपयसुत्तं

.... पे०... अदिट्ठे दिट्ठवादी होति, असुते सुतवादी होति,
 अस्ते मृतवादी होति, अविञ्ञाते विञ्ञातवादी होति ... पे०... अदिट्ठे अदिट्ठवादी होति, असुते असुतवादी होति, अमृते अमृतवादी होति, अविञ्ञाते अविञ्ञातवादी होति ... पे०... ।

द. दुतियबोहारपथसुत्तं

र. ... पे०... दिट्टे ब्रिट्टिबादी होति, सुते ब्रसुतवादी होति, सुते ब्रसुतवादी होति, विञ्ञाते ब्रिविञ्ञातवादी होति ... पे०... दिट्टे 10 दिट्टवादी होति, सुते सुतवादी होति, मृते मृतवादी होति, विञ्ञात विञ्ञातवादी होति ... पे०... ।

६. ब्रहिरिकसुत्तं

१. ... पे०... अस्सद्धो होति, बुस्सीलो होति, ब्रह्मिको होति, म्रानेतप्पी होति ... पे०... सद्धो होति, सीलवा होति, हिरिमा होति, म्रोतप्पी होति ... पे०... ।

१०. दुप्पञ्जासुत्तं

R. 230 15

१. ... पे०... ग्रस्सद्धो होति, दुस्सीलो होति, कुसीतो होति, दुप्पञ्जो होति ... पे०... सद्धो होति, सीलवा होति, ग्रारद्धविरियो होति, पञ्जाव होति ... पे०... सद्धो होति, सीलवा होति, ग्रारद्धविरियो होति, पञ्जाव होति – इमेहि लो, मिक्लवे, बतूहि धम्मीहि समन्नागतो पण्डितो वियक्तो । सप्परिसो अक्लतं अनुपहतं अतानं परिहरित, ग्रनवज्जो च होति अननुवज्जो विञ्झूनं, बहुं च पुञ्जं पसवती" ति ।

१. मनोत्तापी - रो॰ । २. व्यक्ती - रो॰ ।

११. कविसूत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, कवी । कतमे चत्तारो ? चिन्ता-कवि, सुतकिव, स्रत्यकिव, पटिभानकिव – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो कवी' ति ।

दुच्चरितवगो तेवीसतिमो ।

तस्सुद्दानं

दुच्चरितं दिट्ठि ग्रकतञ्जू च, पाणातिपाता पि द्वे मग्गा । द्वे वोहारपथा बुत्ता, ग्रहिरिकं दुष्पञ्ञकविना चा ति ।।

२४. कम्मवग्गो

१. सङ्खित्तसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खने, कम्मानि मया सयं श्रभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? श्रत्यि, भिक्खने, कम्मं कण्हं कण्ह्विपाकः; श्रत्यि, भिक्खने, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकः; श्रत्यि, भिक्खने, कम्मं कण्ह् सुक्कं कण्ह्यसुक्कं कण्ह्यसुक्कविपाकः; श्रत्यि, भिक्खने, कम्मं अकण्हं श्रसुक्कं अकण्ह्यसुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति । इमानि १० खो, भिक्खने, चतारि कम्मानि मया सयं श्रभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदितानी" ति ।

२. वित्थारसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खने, कम्मानि मया सयं अभिञ्ञा सिच्छिकत्वा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? अत्यि, भिक्खने, कम्मं कण्हं कण्ह्विपाकं; अत्यि, भिक्खने, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं; अत्यि, १३ भिक्खने, कम्मं कण्ह्सुक्कं कण्ह्सुक्कविपाकं; अत्य, भिक्खने, कम्मं अरुष्ट्, अस्य अप्रकृति ।

२. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्हं कण्हविपाकं? इघ, भिक्खवे, एकच्चो सब्याबज्झं कायसङ्खारं ग्रभिसङ्खरोति, सब्या-

१. प्रभिञ्ञाय - रो॰ । २. सञ्चापकां - सी॰, स्वा॰; सञ्चापकां - रो॰ ।

बज्झं वचीसङ्क्षारं ग्रभिसङ्क्ष्योति, सल्याबज्झं मनोसङ्क्षारं ग्रभिसङ्क्ष्य रोति । सो सल्याबज्झं कायसङ्क्षारं ग्रभिसङ्क्ष्यित्वा, सल्याबज्झं वचीसङ्क्षारं ग्रभिसङ्क्ष्यित्वा, सल्याबज्झं मनोसङ्क्षारं ग्रभिसङ्क्ष्यित्वा सल्याबज्झं लोकं उपपञ्जति । तमेनं सल्याबज्झंलोकं उपपन्नं समानं सल्याबज्झा फस्सा फुसन्ति । सो सल्याबज्झेहि फस्सेहि फुट्टो समानो सल्याबज्झं वेदनं वेदयित एकन्तदुक्खं, सेय्यथापि सत्ता नेरियका । इदं बुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कष्टुं कष्ट्विपाकं ।

३. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं मुक्किवपाकं ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो प्रव्यावज्झं कायसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति, प्रव्यावज्झं नानोसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति । वचीसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति । सो प्रव्यावज्झं कायसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति । सो प्रव्यावज्झं कायसङ्खारं प्रभिसङ्खरित्वा, प्रव्यावज्झं वचीसङ्खारं प्रभिसङ्खरित्वा, प्रव्यावज्झं सोससङ्खरित्वा, प्रव्यावज्झं लोकं उपपज्ञं समानं प्रव्यावज्झा फस्सा फुसिन्त । सो प्रव्यावज्झे लोकं उपपन्नं समानं प्रव्यावज्झा फस्सा फुसिन्त । सो प्रव्यावज्झे हि फस्सेहि फुट्टो समानो प्रव्यावज्झे वेदनं वेदयति एकन्तमुखं, सेय्यथापि देवा सुभिकण्हा । इदं वृच्चित, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं सुक्कविपाकं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्कं विपाकं? इघ, भिक्खवे, एकच्चो सब्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि कायसङ्खार प्रभिसङ्खरोति, सब्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि वचीसङ्खारे अभिसङ्खरोति, रा सिक्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि मनोसङ्खारे अभिसङ्खरित्वा सव्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि मनोसङ्खारे अभिसङ्खरित्वा सव्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि अव्यावज्झं पि अव्यावज्झे पि अव्यावज्झे पि अव्यावज्झे पि प्रस्तावज्झे पि अव्यावज्झे पि

R. 232

कण्हसुक्कविपाकं ।

वेदनं वेदयित वोकिण्णसुखदुक्खं, सेय्यथापि मनुस्सा एकच्चे च देवा एकच्चे च विनिपातिका । इदं वच्चिति, भिक्खवे, कम्मं कण्डसक्कं

१. उप्पञ्जति – रो०। २. वेदियति – सी०, स्या०, रो०। ३. वोकिष्णं सङ्क्रिणं सुबदुक्वं – रो०।

५. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं प्रकण्हं असुक्कं अकण्ह्असुक्कं विपाकं कम्मक्खयाय संवत्ति ? तत्र, भिक्खवे, यमिदं कम्मं कण्हं कण्ह्विपाकं तस्स पहानाय या चेतना, यमिदं कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं तस्स पहानाय या चेतना, यमिदं कम्मं कण्हुसुक्कं कण्हुसुक्कविपाकं तस्स पहानाय या चेतना — इदं बुच्चति, भिक्खवे, कम्मं प्रकण्हं असुक्कं अ प्रकण्हुअसुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्ति । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि कम्मानि मया सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदितानी" ति ।

३. स्रोणकायनसूत्तं

- १. ग्रथ खो सिखामोग्गल्लानो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सर्वि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो 10 सिखामोग्गल्लानो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच –
- २. "पुरिमानि, भो गोतम, दिवसानि पुरिमतरानि सोणकायनो माणवो येनाहं तेनुपसङ्कीमः; उपसङ्कीमत्वा मं एतदवोच – 'समणो गोतमो सब्बकम्मानं अिकरियं पञ्जापेति, सब्बकम्मानं खो पन अिकरियं पञ्जापेन्तो उच्छेदं आह लोकस्स – कम्मसच्चायं, भो³, लोको कम्म- 15 समारम्भद्वायी'" ति ।
- ३. "दस्सनं पि खो ग्रहं, ब्राह्मण, सोणकायनस्स माणवस्स नाभिजानामि; कृतो पनेवरूपो कथासल्लापो ! चत्तारिमानि, ब्राह्मण, कम्मानि मया सयं ग्रीभञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? ग्रीत्य, ब्राह्मण, कम्मं कण्हं कण्हविपाकं; ग्रीत्य, ब्राह्मण, 20 कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं; ग्रीत्य, ब्राह्मण, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्क विपाकं; ग्रीत्य, ब्राह्मण, कम्मं ग्रकण्हं ग्रसुक्कं ग्रकण्हस्रसुक्कविपाकं कम्मक्खयायौ संवत्तति ।

४. "कतमं च, ब्राह्मण, कम्मं कष्ट्ं कष्ट्विपाकं? इघ, ब्राह्मण, एकच्चो सव्यावज्यं कायसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति, सव्यावज्यं वचीसङ्खारं 25 प्रभिसङ्खरोति, सव्यावज्यं मनोसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति । सो सव्यावज्यं

१. यम्पिर्व - सी॰, स्या॰, री॰। २. सिखी मीमात्सानी - री॰। ३. खो - री॰। ४. सोणकायस्म - री॰। ५. कच्चुं सुक्कं - स्या॰। ६. कम्मं कम्मक्स्ययाय - री०। ७. सम्यापक्कं - सी॰, स्या॰: सम्यापक्कं - री॰।

कायसङ्खारं प्रभिसङ्खारत्वा, सन्यावज्यां वचीसङ्खारं प्रभिसङ्खारत्वा, सन्यावज्यां मनोसङ्खारं प्रभिसङ्खारित्वा सन्यावज्यां लोकं उपपज्जित । तमेनं सन्यावज्यां लोकं उपपन्नं समानं सन्यावज्या फरसा फुसिन्त । सो सन्यावज्यां फरसेहि फुट्ठो समानो सन्यावज्यां वेदनं वेदयित इ एकन्तदुक्यां, सेय्यथापि सत्ता नेरियका । इदं वुच्चिति, ब्राह्मण, कम्मं कण्डं कण्डविपाकं ।

B. 556

६. "कतमं च, ब्राह्मण, कम्मं कण्टसुक्कं कण्टसुक्कविपाकं ? इघ, ब्राह्मण, एकच्चो सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि कायसङ्खारं श्रक्रि-सङ्खरोति, सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि वचीसङ्खारं श्रिभिसङ्खरोति, सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि मनोसङ्खारं श्रिभिसङ्खरोति । सो सव्या-वज्झं पि श्रव्यावज्झं पि कायसङ्खारं श्रिभिसङ्खरित्वा, सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि वचीसङ्खारं श्रिभिसङ्खरित्वा, सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं मनासङ्खारं श्रिभिसङ्खरित्वा सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि लोकं उपपज्जिति । तमेनं सव्यावज्झं पि श्रव्यावज्झं पि लोकं उपपज्ञं समानं स्वयावज्झीति पि फस्सीहि फुट्ठी समानो सव्यावज्झं पि ग्रव्यावज्झे पि वेदनं वेदयिति वोकिण्णमुखदुक्झं, सेय्यथापि मनुस्सा एकच्चे च देवा एकच्चे च विनिपातिका । इदं वुच्चिति, ब्राह्मण, कम्मं कण्डसुक्कं कण्डसुक्कविपाकं ।

"कतमं च, ब्राह्मण, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्हअसुक्कः
 विपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति ? तत्र, ब्राह्मण, यिमदं कम्मं कण्हं

१. वेडियति - स्वा० ।

B. 557

कण्हिविपाकं तस्स पहानाय या चेतना, यिमदं कम्मं मुक्कं पुक्कविपाकं तस्स पहानाय या चेतना, यिमदं कम्मं कण्हमुक्कं कण्हमुक्कविपाकं तस्स पहानाय या चेतना — इदं नुच्चति, बाह्मण, कम्मं स्रकण्हं असुक्कं अकण्ट्-प्रसुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्ति । इमानि खो, बाह्मण, चत्तारि कम्मानि मया सयं स्रिक्ञा सच्छिक्त्वा पवेदितानी'' ति ।

४. पठमसिक्खापदसुत्तं

- १. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, कम्मानि मया सयं ग्राभिञ्ञा सिन्छिकत्वा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? ग्रात्थि, भिक्खवे, कम्मं कण्हं कण्हिवपाकं; ग्रात्थि, भिक्खवे, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं; ग्रात्थि, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह्य्रसुक्कं विपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति । 10 कतमं न, भिक्खवे, कम्मं कण्हं कण्हिवपाकं ? इस, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति, ग्रादिशादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, सुरामेरयमञ्जपमादद्वायी होति । इदं वुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कण्हं कण्हिवपाकं ।
- २. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं सुक्कविपाकं? इघ, 15 भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, अदिन्नादाना पटि-विरतो होति, कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटि-विरतो होति, सुरामेरयमण्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । इदं बुच्चिति, भिक्खवे, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं।
- ३. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्कविपाकं ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो सब्यावण्झं पि झब्यावण्झं पि कायसङ्खारं प्रभि-सङ्खरोति ... पे०... इदं वुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्क-विपाकं ।
- ४. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह्असुक्क-विपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति ? तत्र, भिक्खवे, यमिदं कम्मं कण्हं कण्ह-विपाकं ... पे०... इदं वुच्चिति, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह-असुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि कम्मानि मया सयं अभिक्ष्णा सच्छिकत्वा पवेदितानी" ति ।

B. 558, R. 235

५. दुतियसिक्सापदसुत्तं

- १. "चतारिमानि, भिक्खने, कम्मानि मया सयं प्रमिञ्जा सिच्छिकत्वा पवेदितानि । कतमानि चतारि ? प्रत्थि, भिक्खने, कम्मं कण्हुं कण्हुविपाकं; प्रत्थि, भिक्खने, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं; प्रत्थि, भिक्खने, कम्मं कण्हुसुक्कं कण्हुसुक्कविपाकं; प्रत्थि, भिक्खने, कम्मं प्रकण्हुं प्रसुक्कं प्रकण्हुत्रसुक्कविपाकं कम्मक्खसाय संवत्तति ।
- "कतमं च, भिक्खवं, कम्मं कण्हं कण्ह्विपाकं? इघ, भिक्खवं, एकच्चेन माता जीविता बोरोपिता होति, पिता जीविता बोरोपितो होति, घरहं जीविता बोरोपितो होति, तथागतस्स दुट्ठेन चित्तेन लोहितं उप्पादितें होति, सङ्घो भिन्नो होति । इदं वृच्चिति
 भिक्खवं, कम्मं कण्टं कण्टविपाकं ।
- ३. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं मुक्कविपाकं? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, अदिभादाना पटि-विरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, अनभिज्झालु होति, अब्यापभ-वित्तो होति, सम्मादिट्टिं होति । इदं वुच्चित, भिक्खवे, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकं ।
- ४. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्कविपाकं ? इच, भिक्खवे, एकच्चो सव्यावज्झं पि प्रव्यावज्झं पि कायसङ्क्षारं प्रभि-20 सङ्क्षरोति ... पे०... इदं वुच्चिति, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्क-विपाकं ।
- ५. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह्असुक्क-विपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति ? तत्र, भिक्खवे, यिमदं कम्मं कण्हं कण्हविपाकं ... पे०... इदं बुच्चित, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह-असुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्ति । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि कम्मानि मया सर्यं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदितानी" ति ।

१. एकच्चो - रो०। २. बोरोपिता - रो०। ३. पबुट्टेन - रो०। ४. उप्पादिता -रो०। ४. सम्माविट्टिको - सी०, स्था०, रो०।

६. ग्ररियमग्गसूत्तं

- १. "चतारिमानि, भिक्खने, कम्मानि मया सयं प्रभिञ्ञा सिच्छकरवा पवेदितानि । कतमानि चत्तारि ? प्रतिष, भिक्खने, कम्मं कण्हं कण्हविपाकः; प्रतिष, भिक्खने, कम्मं मुक्कं सुक्कविपाकः; प्रतिष, भिक्खने, कम्मं सुक्कं सुक्कविपाकः; प्रतिष, भिक्खने, कम्मं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रस्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रकण्हं प्रसुक्कं प्रसुकं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुक्कं प्रसुकं प्रसुक्कं प्रसुकं प्रसुक्कं प्रसुकं प्रसुकं प्रसुकं प्रसुकं प्रसुक्कं प्रसुकं - २. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्ट्ं कण्ट्विपाकं? इध, भिक्खवे, एकच्चो सव्याबज्झं कायसङ्कारं प्रभिसङ्खरोति ...पे०... इदं वुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कण्ट्ं कण्ट्विपाकं।
- ३. "कतमं च, भिक्खते, कम्मं मुक्कं मुक्कविपाकं? इघ, भिक्खते, एकच्चो अव्यावज्झं कायसङ्खारं अभिसङ्खरोति ... पे०... इदं 10 बुच्चति, भिक्खते, कम्मं मुक्कं मुक्कविपाकं।

R. 236

15

20

- ४. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुककं कण्हसुककिविपाकं ? इष, भिक्खवे, एकच्चो सव्याबज्झं पि अव्याबज्झं पि कायसङ्कार्व प्रभि-सङ्क्षरोति ... पे०... इदं वुच्चित, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्क-विपाकं ।
- ५. "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्ह्असुक्क-विपाकं कम्मक्खयाय संवत्तति । सम्मादिष्टि ... पे०... सम्मासमाधि । इदं वुच्चति, भिक्खवे, कम्मं अकण्हं असुक्कं अकण्हअसुक्कविपाकं कम्म-क्खयाय संवत्तति । इमानि खो, भिक्खवे, चतारि कम्मानि मया सर्यं अभिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदितानी" ति ।

७. बोज्सङ्गसुत्तं

- "चत्तारिमानि, भिक्खवे, कम्मानि ...पे०... कण्हं कण्ट्-विपाकं ...पे०... इघ, भिक्खवे, एकच्चो सञ्याबज्झं कायसङ्खारं प्रभि-सङ्खरोति ... पे०... इदं बुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कण्हं कण्ट्विपाकं ।
- "कतमं च, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं मुक्किवपाकं? इघ, भिक्खवे, एकच्चो प्रव्यावच्कं कायसङ्खारं धभिसङ्खरोति ...पे०... 25 इदं वुच्चिति, भिक्खवे, कम्मं मुक्कं मुक्किविपाकं।

B. 560

20

R. 238

३. "कतमं च, भिचखवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्हसुक्कविपाकं ? इथ, भिक्खवे, एकच्चो सब्यावज्यं पि प्रब्यावज्यं पि कायसङ्खारं प्रभिसङ्खरोति ...पे०... इदं वुच्चति, भिक्खवे, कम्मं कण्हसुक्कं कण्ह-सुक्कविपाकं ।

5 ४. "कतमं च, शिक्खवे, कम्मं ग्रकष्ट् ग्रसुक्तं ग्रकष्ट्-ग्रसुक्कविपाकं कम्मक्खयाय संवत्ति ? सतिसम्बोज्झङ्गो, धम्म-विचयसम्बोज्झङ्गो, विरियसम्बोज्झङ्गो, पीतिसम्बोज्झङ्गो, परसद्धि-सम्बोज्झङ्गो, समाधिसम्बोज्झङ्गो, उपेक्खासम्बोज्झङ्गो – इदं वृज्वति, भिक्खवे, कम्मं ग्रकण्ट्ं ग्रसुक्कं ग्रकण्ट्रग्रसुक्कविपाकं कम्मक्खयाय ए संवत्ति । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि कम्मानि मया सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदितानी" ति ।

द. सावज्जसूत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये। कतमेहि चतूहि? सावज्जेन कायकम्मेन, सावज्जेन वचीकम्मेन, सावज्जेन मनोकम्मेन, सावज्जाय दिट्टिया — इमेहि खो, अभिक्खवे, चतूहि धम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये।

२. "चतूहि, भिक्खने, वम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे । कतमेहि चतूहि ? अनवज्जेन कायकम्मेन, अनवज्जेन वचीकम्मेन, अनवज्जेन मनोकम्मेन, अनवज्जाय दिट्टिया — इमेहि खो, भिक्खने, चतृहि बम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सग्गे" ति ।

६. म्रब्याबज्ज्ञसुत्तं

 "चतुहि, भिक्खवे, वम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये । कतमेहि चतुहि ? सब्याबज्झेन कायकम्मेन, सब्याबज्झेन वचीकम्मेन, सब्याबज्झेन मनोकम्मेन, सब्याबज्झाय दिट्टिया — इमेहि स्रो, भिक्खवे, चतुहि वम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये ।

 "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खित्तो अ एवं सम्मे । कतमेहि चतूहि ? अन्यावज्झेन कायकम्मेन, अन्यावज्झेन

१. पस्तविसम्बोज्ज्ञाङ्गं - री॰ । २. निक्वती - स्वा॰ ।

वचीकम्मेन, ग्रब्धाबज्झेन मनोकम्मेन, ग्रब्धाबज्झाय दिट्टिया – इमेहि स्रो, भिक्सबे, चतूहि धम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्सित्तो एवं समो" ति ।

१०. समणसुत्तं

- १. "इमेन, भिनस्तने, पटमो समणो, इघ दुतियो समणो, इघ तितयो समणो, इघ चतुत्यो समणो; सुञ्ञा परप्पवादा समणेहि ऽ प्रञ्मेही" ति - एवमेतं, भिनस्तने, सम्मा सीहनादं नदथ ।
- २. "कतमो च, भिवखने, पठमो समणो ? इध, भिवखने, भिवखु तिण्णं संयोजनानं परिक्खया सोतापन्नो होति भ्रविनिपात-धम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो । अयं, भिक्खने, पठमो समणो ।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, दुितयो समणो ? इघ, भिक्खवे, 10 B. 561 भिक्ख ितण्णं संयोजनानं परिक्खया रागदोसमोहानं तनुता सकदागामी होति, सिकदेव इमं लोकं आगन्त्वा दुक्खस्सन्तं करोति । अयं, भिक्खवे, दुितयो समणो ।
- ४. "कतमो च, भिक्खवे, तितयो समणो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चन्नं भ्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया भ्रोपपातिको 15 होति तत्य परिनिब्बायी भ्रनावित्तधम्मो तस्मा लोका । भ्रयं, भिक्खवे, त्रतियो समणो ।
- ५. "कतमो च, भिक्खवे, चतुत्थो समणो ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु घासवानं खया धनासवं चेतोविमृत्ति पञ्ञाविमृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं प्रभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । घ्रयं, भिक्खवे, 20 चतुत्थो समणो ।
- ६. "'इघेन, भिक्खने, पठमो समणो, इघ दुितयो समणो, इघ तितयो समणो, इघ चतुत्यो समणो; सुञ्ञा परप्पवादा समणेहि स्रञ्मेही' ति – एवमेतं, भिक्खने, सम्मा सीहनादं नदया"' ति ।

१. स्था०, रो० पोरवकेषु न दिस्सति । २-२. घञ्चेति - सी०, रो०; घञ्चेहि -स्था० । ३. ० परायनो - स्था०, रो० । ४. नवती - रो० ।

B 562

R. 240

११. सप्पुरिसानिसंसमुत्तं

१. "सप्पुरिसं, भिक्खवे, निस्साय चत्तारो भ्रानिसंसा पाटि-कङ्का । कतमे चत्तारो ? भरियेन सालेन वृह्वित, भरियेन समाधिना वृह्वित, भरियाय पञ्जाय वृह्वित, भरियाय विमृत्तिया वृह्वित – सप्पुरिसं, भिक्खवे, निस्साय इमे चत्तारो भ्रानिसंसा पाटिकङ्का'' ति ।

तस्सुद्दानं

सङ्खित्त वित्थार सोनकायन, सिक्खापदं ग्ररियमग्गो बोज्झङ्गं। सावज्जं चेव ग्रब्याबज्झं, समणो च सप्पुरिसानिसंसो ति।।

२५, आपत्तिभयवग्गो

१. सङ्घभेदकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । श्रय खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो । श्रायस्मन्तं श्रानन्दं भगवा एतदवोच — "श्रपि नु तं, श्रानन्द, श्रधिकरणं वृपसन्तं" ति ?

"कुतो तं, भन्ते, अधिकरणं वूपसिमस्सितं ! आयस्मतो, भन्ते, अनुरुद्धस्स बाहियो नाम सद्धिवहारिको केवलकप्पं सङ्घभेदाय ठितो । तत्रायस्मा अनुरुद्धो न एकवाचिकं पि भणितब्बं मञ्जाती" ति ।

- २. "कदा पनानन्द, अनुरुद्धो सङ्घमज्झे अधिकरणेसु वोयु-ञ्जित ! नन्, आनन्द, यानि कानिचि अधिकरणानि उप्पज्जन्ति, सब्बानि तानि तुम्हे चेव वूपसमेथ सारिपुत्तमोग्गल्लाना च ।
- ३. "वत्तारोमे, आनन्द, श्रत्थवसे सम्पस्समानो पापिभक्खु सङ्क्षभेदेन नन्दित । कतमे चत्तारो ? इघानन्द, पापिभक्खु दुस्सीलो 20 होति पापधम्मो असुचि सङ्क्षस्सरसमाचारो पटिच्छुशकम्मन्तो अस्समणो समणपटिञ्जो अब्बह्मचारी ब्रह्मचारिपटिञ्जो अन्तोपृति अवस्सुतो कसम्बुजातो । तस्स एवं होति – 'सचे खो मं भिक्खू जानिस्सन्ति –

१. तत्वायस्मा - स्या०; तवायस्मा - रो०। २. वणितस्वं - स्या०।

B 563

दुस्सीको पापधम्मो प्रसुचि सङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो प्रस्समणो समणपटिञ्को प्रवहाचारी बहाचारिपटिञ्को प्रन्तोपूति प्रवस्सुतो कसम्बुजातो ति, समग्गा मं सन्ता नासेस्सन्ति; वग्गा पन मं न नासेस्सन्ति' ति । इदं, प्रानन्द, पठमं प्रत्यवसं सम्परसमानो पापभिक्क सङ्क्षेयेन नन्दति ।

४. "पुन च परं, भ्रानन्द, पापिभक्खु मिच्छादिद्विको होति, भ्रन्तम्गाहिकाय दिद्विया समन्नागतो । तस्स एवं होति — 'सचे खो मं भिक्खु जानिस्सन्ति — मिच्छादिद्विको भ्रन्तम्गाहिकाय दिद्विया समन्नागतो ति, समग्गा मं सन्ता नासेस्सन्ति ; वग्गा पन मं न नासेस्सन्ति । इदं, भ्रानन्द, दुतियं भ्रत्यवसं सम्पस्समानो पापिभक्खु सङ्घभेदेन 10 नन्दति ।

५. "पुन च परं, आनन्द, पापित्रक्षु मिच्छाआजीवो होति, मिच्छाआजीवेन जीविक् केपित । तस्स एवं होति — 'सचे खो मं भिक्ख् जानिस्सन्ति — मिच्छाआजीवो मिच्छाआजीवेन जीविक कप्पेती ति, समग्गा मं सन्ता नासेस्सन्ति; वग्गा पन मं न नासेस्सन्ती' ति । 15 इदं, आनन्द, तितयं अत्थवसं सम्परसमानो पापित्रक्षु सङ्कुभेदेन नन्दति ।

६. "पुन च परं, ग्रानन्द, पापिभक्खु लाभकामो होति सक्कार-कामो ग्रनवञ्ञात्तिकामो । तस्स एवं होति — 'सचे खो मं भिक्खु जानिस्सन्ति — लाभकामो सक्कारकामो ग्रनवञ्ञात्तिकामो ति, समगा मं सन्ता न सक्करिस्सन्ति न गरुं करिस्सन्ति न मानेस्सन्ति न पूजे-स्सन्ति; वग्गा पन मं सक्करिस्सन्ति गरुं करिस्सन्ति मानेस्सन्ति पूजे-स्सन्ति' ति । इदं, ग्रानन्द, चतुत्वं ग्रत्थवसं सम्पस्समानो पापिभक्खु सङ्कमदेन नन्दति । इमे खो, ग्रानन्द, चत्तारो ग्रत्थवसे सम्पस्समानो पापिभक्खु सङ्कमेदेन नन्दती'' ति ।

२. श्रापत्तिभयसूत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, भ्रापत्तिभयानि । कतमानि 25 चत्तारि ? सैय्ययापि, भिक्खवे, चोरं भ्रागुचारिं गहेत्वा रञ्जो दस्सैय्युं — 'भ्रयं ते, देव, चोरो भ्रागुचारी । इमस्स देवो दण्डं पणेतू' ति । तमेनं

१. जीवित - स्था०, री० । २. स्था० पोत्यके नत्य । ३. गरु - स्था०, री० ।

B. 564

R. 242

राजा एवं वदेय्य - 'गच्छय, भो, इमं पुरिसं दब्हाय रज्जुया पच्छा-बाहं गाव्हबन्धनं बन्धित्वा खरमण्डं करित्वा खरस्सरेन पणवेन रिधकाये रिथकं सिङ्काटकेन सिङ्काटकं परिनेत्वा दक्खिणेन द्वारेन निक्खामेत्वा दिक्लणतो नगरस्स सीसं छिन्दथा' ति । तमेनं रञ्जो पूरिसा दन्हाय रज्जुया पच्छाबाहं गाव्हबन्धनं बन्धित्वा खुरमुण्डं करित्वा खरस्सरेन पणवेन रियकाय रियकं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं परिनेत्वा दिवलणेन द्वारेन निक्खामेत्वा दक्खिणतो नगरस्स सीसं छिन्देय्यं । तत्रञ्ञातरस्स थलट्टस्स परिसस्स एवमस्स - 'पापकं वत, भो, भ्रयं परिसो कम्मं भ्रकासि गारव्हं सीसच्छेज्जं। यत्र हि नाम रञ्बो पुरिसा दव्हाय रज्जुया 10 पच्छाबाहं गाब्हबन्धनं बन्धित्वा खरमण्डं करित्वा खरस्सरेन पणवेन रियकाय रिथकं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं परिनेत्वा दिवलणेन द्वारेन निक्खामेत्वा दक्खिणतो नगरस्स सीसं छिन्दिस्सन्ति ! सो वतस्साहं एवरूपं पापकम्मं ैन करेय्यं भारय्हं सीसच्छेज्जं ति । एवमेव खो, भिक्खवे, यस्स कस्सचि भिक्खस्स वा भिक्खनिया वा एवं तिब्बा भय-15 सञ्जा पच्चपद्विता होति पाराजिकेस धम्मेस् । तस्सेतं पाटिकङ्कं -अनापन्नो वा पाराजिकं धम्मं न आपिज्जिस्सति, आपन्नो वा पाराजिकं धम्मं यथाधम्मं पटिकरिस्सति ।

२. "संय्यवापि, भिक्खने, पुरिसो काळवल्यं परिधाय केसे पिकरित्वा मुसलं खन्धे आरोपेत्वा महाजनकायं उपसङ्क्षिमत्वा एवं वदय्य — 'श्रहुं, मन्ते, पापकम्मं अकासिं गारय्हं मोसल्सं, येन में आयस्मन्तो अत्तमना होन्ति तं करोमीं ति । तत्रञ्जातस्स चलट्टस्स पुरिसस्स एवमस्स — 'पापकं वत, भो, अयं पुरिसो कम्मं अकासि गारय्हं मोसल्लं । यत्र हि नाम काळवत्थं परिधाय केसे पिकरित्वा मुसलं बन्धे आरोपेत्वा महाजनकायं उपसङ्क्षित्वा एवं वक्खति — 'श्रहं, भन्ते, पापकम्मं महाजनकायं उपसङ्क्षित्वा एवं वक्खति — 'श्रहं, भन्ते, पापकम्मं ति । सो वतस्साहं एवरूपं पापकम्मं न करेव्यं गारय्हं मोसल्लं ति । सो वतस्साहं एवरूपं पापकम्मं न करेव्यं गारय्हं मोसल्लं ति । एवमेव खो, भिक्खने, यस्स कस्सचि भिक्खुस्त वा भिक्खुनिया वा एवं तिब्बा भयसञ्जा पच्चुपट्टिता होति सङ्कादिसेसेस् घम्मेस्, तस्सेतं

१-१. रिमयाय रिवय - री०; रिवया रिवय - स्वा०। २. बतस्ताय - सी०, स्था०। ३. पाप कम्म - सी०, री०। ४. करेय्य - सी०, स्था०। ५. काळकं बत्यं - सी०, स्था०, री०।

R. 243

पाटिकङ्क् - श्रनापन्नो वा सङ्घादिसेसं वस्मं न श्रापिजस्सिति, श्रापन्नो वा सङ्घादिसेसं वस्मं यथाधस्मं पटिकरिस्सिति ।

३. "संय्यवापि, भिक्खवे, पुरिसो काळवत्थं परिषाय कैसे पिकिरित्वा भस्मपुटं खन्थं आरोपेत्वा महाजनकायं उपसङ्कमित्वा एवं विदेय – 'श्रहं, भन्ते, पापकम्मं श्रकासि गारग्हं भस्मपुटं। येन में 5 आयस्मन्तो अत्तमना होन्ति तं करोमीं ति । तत्रञ्जतरस्य थलट्टस्स पुरिसस्स एवमस्स — 'पापकं वत, भो, श्रयं पुरिसो कम्मं श्रकासि गारग्हं भस्मपुटं। यत्र हि नाम काळवत्थं परिषाय कैसे पिकिरित्वा भस्मपुटं अत्ये आरोपेत्वा महाजनकायं उपसङ्कमित्वा एवं वक्खित — श्रहं, भन्ते, पापकम्मं श्रकासि गारग्हं भस्मपुटं; येन में श्रायमन्तो अत्यमना होन्ति 10 तं करोमी ति । सो वतस्साहं एवक्पं पापकम्मं न करेय्यं गारग्हं भस्मपुटं ति । एवमेव लो, भिक्खवे, यस्स कस्सचि भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा एवं तिब्बा भयसञ्जा पच्चुपट्टिता होति पाचित्त्येसु धम्मसु, तस्सेतं पाटिकङ्कं — ग्रनापन्नो वा पाचित्त्यं धम्मं न श्रापिज-स्सति, श्रापन्नो वा पाचित्त्यं धम्मं यथाधम्मं पटिकरित्सति ।

४. "सेय्यथापि, भिक्खवे, पुरिसो काळवत्थं परिधाय वेसे पिकिरित्वा महाजनकायं उपसङ्कमित्वा एवं वदेय्य — 'ग्रहं, मन्ते, पापकम्मं अकासि गार्य्यहं उपवज्जं । येन मे आयस्मन्तो अत्तमना होन्ति तं करोमी' ति । तत्रञ्जातरस्स थलट्टस्स पुरिसस्स एवमस्स — 'पापकं वत, भो, अयं पुरिसो कम्मं अकासि गार्य्यहं उपवज्जं । यत्र हि नाम था काळवत्थं परिधाय केसे पिकिरित्वा महाजनकायं उपसङ्कमित्वा एवं वक्खित — ग्रहं, भन्ते, पापकम्मं अकासि गार्य्यहं उपवज्जं; येन मे आयस्मन्तो अत्तमना होन्ति तं करोमी ति । सो वतस्साहं एवरूपं पापकम्मं न करेय्यं गार्य्यहं उपवज्जं' ति । एवमेव को, भिक्खवे प्रस्त कस्सचि भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा एवं तिब्बा अयसञ्जा पच्चुपट्टिता होति 25 पाटिदेसनीयं अम्मनं, तस्सैतं पाटिकक्कुं — अनापन्नो वा पटिदेसनीयं अम्मं न प्रापज्जिस्सितं, प्रापको वा पाटिदेसनीयं चम्मं यश्वाधम्मं पटि-करिस्सितं । इमानि खो, भिक्खवे, बत्तारि आपित्रियानीयं अम्मं प्रापनो वा । सिक्खवे, बत्तारि आपित्रियानीयं । इमानि खो, भिक्खवे, बत्तारि आपित्रियानीयं ।

१. घस्सपुट — स्था॰, रो॰। २. बतस्साय — स्था॰। ३. पाटिदेसनीयकेसु — रो॰।

25

३. सिक्खानिसंसमुत्तं

- १. "सिक्खानिसंसिमदं, भिक्खवे, बहावरियं वुस्सित पञ्जुत्तरं विमुत्तिसारं सताधिपतेय्यं । कथं च, भिक्खवे, सिक्खानिसंसं होति ? इघ, भिक्खवे, मया सावकानं ग्राभिसमाचारिका सिक्खा पञ्जात्ता ग्राभसमानं पसादाय पसन्नानं भिष्योभावाय । यथा यथा, भिक्खवे, मया सावकानं ग्राभिसमाचारिका सिक्खा पञ्जाता ग्राभसमानं पसादाय पसन्नानं भिष्योभावाय तथा तथा सो तस्सा सिक्खाय ग्रामसानं पसादाय पसन्नानं भिष्योभावाय तथा तथा सो तस्सा सिक्खाय ग्रामसानारी ग्रामसानारी, समादाय सिक्खित सिक्खा-पदेस् ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, मया सावकान आदिब्रह्मचरियिका"
 18 सिक्खा पञ्जाता सब्बसो सम्मा दुक्खक्खयाय । यथा यथा, भिक्खवे,
 मया सावकानं आदिब्रह्मचरियिका सिक्खा पञ्जाता सब्बसो सम्मा
 दुक्खक्खयाय तथा तथा सो तस्सा सिक्खाय अखण्डकारी होति अिछ्छ्कारी असबलकारी अकम्मकारी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु ।
 एवं खो, भिक्खवे, सिक्खानिसंसं होति ।
 - ३. "कथं च, भिक्खवं, पञ्जुत्तर होति ? इघ, भिक्खवं, मया सावकानं धम्मा देसिता सब्बसो सम्मा दुक्वक्खयाय । यथा यथा, भिक्खवं, मया सावकानं धम्मा देसिता सब्बसो सम्मा दुक्बक्खयाय तथा तथास्स³ ते धम्मा पञ्जाय समवेक्खिता होन्ति । एवं खो, भिक्खवं, पञ्जुत्तरं होति ।
- 9.244 20 ४. "कयं न, भिन्छवे, विमृत्तिसारं होति ? इघ, भिन्छवे, मया सावकानं धम्मा देसिता सब्बसो सम्मा दुन्छवन्छयाय । यथा यथा, भिन्छवे, मया सावकानं धम्मा देसिता सब्बसो सम्मा दुन्छवन्छयाय तथा तथास्स ते धम्मा विमृत्तिया फुसिता होन्ति । एवं लो, भिन्छवे, विमृत्तिसार होति ।
 - ५. "कथं च, भिक्खवे, सताधिपतेय्यं होति ? 'इति प्रपरिपूरं वा प्रभिसमाचारिकं सिक्खं परिपूरेस्सामि, परिपूरं वा प्रभिसमाचारिकं सिक्खं तत्य तत्य पञ्जाय अनुग्यहेस्सामी' ति – प्रज्ञक्षत्तंयेव सति सूपट्टिता होति । 'इति प्रपरिपूरं वा प्रादिब्रह्मचिरियकं सिक्खं परिपूरे-

१. मादिबद्वाचरिवका - स्या॰। २ तथा सब्बे - स्या॰। ३. फस्सिता - रो॰।

स्सामि, परिपूरं वा प्राविब्रह्मचरियिकं सिक्सं तत्व तत्व पञ्जाय प्रमुगाहेस्सामी' ति — प्रज्झत्त्वेव सित सूपट्टिता होति। 'इति असमवेक्सिलं
वा धम्मं पञ्जाय समवेक्सिस्सामि, समवेक्सिलं वा धम्मं तत्व तत्व पञ्जाय अनुगाहेस्सामी' ति — प्रज्झत्त्वेव सित सूपट्टिता होति। 'इति अफुसितं' वा धम्मं विमुत्तिया फुसिस्सामि, फुसितं वा धम्मं तत्व उ तत्व पञ्जाय अनुगाहेस्सामी' ति — प्रज्झत्तंयेव सित सूपट्टिता होति। एवं सो, भिक्सवे, सताधिपतेय्यं होति। 'सिक्सानिसंसमितं, भिक्सवे, ब्रह्मचरियं वृस्सितं' पञ्जुत्तरं विमृत्तिसारं सताधिपतेय्यं' ति, इति य तं वत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं' ति।

४. सेय्यासुत्तं

- "चतस्सो इमा, भिक्खवे, सेय्या। कतमा चतस्सो? 10 पेतसेय्या, कामभोगिसेय्या, सीहसेय्या, तथागतसेय्या। कतमा च, भिक्खवे, पेतसेय्या? येमुय्येन, भिक्खवे, पेता उत्ताना सेन्ति; अयं बुज्वति, भिक्खवे, पेतसेय्या।
- २. "कतमा च, भिक्खवे, कामभोगिसेय्या ? येभुय्येन, भिक्खवे, कामभोगी वामेन पस्सेन सेन्ति; ग्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, 15 कामभोगिसेय्या ।
- ३. "कतमा च, भिक्खवे, सीहसेय्या ? सीहो, भिक्खवे, मिगराजा दिक्खणेन पस्सेन सेय्यं कप्पेति, पादे पादं अञ्चाघाय, अन्तर-सित्यिम्ह् नक्कुट्टं अनुपिक्खिपत्वा । सो पटिबुज्झित्वा पुरिमं कायं अब्भुन्नामेत्वा पिच्छमं कायं अवृत्विलोकेति । सचे, भिक्खवे, सीहो था मिगराजा किञ्च पस्सित कायस्स विक्खितं वा विसटं वा, तेन, भिक्खवे, सीहो मिगराजा किञ्च पस्सित कायस्स विक्खितं वा विसटं वा, तेन, भिक्खवे, सीहो मिगराजा न किञ्च पस्सित कायस्स विक्खितं वा विसटं वा, तेन, भिक्खवे, सीहो मिगराजा न किञ्च पस्सित कायस्स विक्खितं वा विसटं वा, तेन, भिक्खवे, सीहो मिगराजा अत्तमनो होति । अयं बुच्चित, भिक्खवे, सीहसेय्या ।
- ४. "कतमा च, भिक्खवे, तथागतसेय्या ? इघ, भिक्खवे, 25 तथागतो विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्वं झानं उपसम्पज्ज विहरति ।

१. प्रफस्तित – रो० । २. बुच्चित – स्या० । ३. पायेन – स्या० । ४. धन्तरा-सिट्टिम्ह – स्या०; प्रन्तरासियनं – रो० । ५ महाराजा – रो० । ६. प्रिक्सु – स्या०, रो० ।

द्मयं बुच्चित, भिक्खवे, तथागतसेय्या । इमा खो, भिक्खवे, चतस्सी सेय्या'' ति ।

५. बूपारहसुत्तं

 "चतारोमे, भिक्खने, यूपारहा । कतमे चत्तारो ? तथा-गती ग्ररहं सम्मासम्बुढो यूपारहो, पच्चेकबुढो यूपारहो, तथागतसावको
 यूपारहो, राजा चक्कवत्ती यूपारहो – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो यूपा-रहा" ति ।

६. पञ्जाबुद्धिसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, घम्मा पञ्ञावृद्धिया संवत्ताति । कतमे चतारो ? सप्पुरिससंसेवो, सद्धम्मसवनं, योनिसो मनसिकारो, घम्मानृघम्मप्यटिपत्ति – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो घम्मा पञ्ञावृद्धिया 10 संवतन्ती" ति ।

७. बहुकारसुत्तं

B. 568

15

. १. "चतारोमे, भिक्खवे, धम्मा मनुस्सभूतस्स बहुकारा होन्ति । कतमे चत्तारो ? सप्पुग्मसंसेवो, सद्धम्मसवनं, योनिसो मनसिकारो, धम्मानुधम्मप्यटिपत्ति — इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो धम्मा मनुस्सभूतस्स बहुकारा होन्ती" ति ।

८. पठमबोहारसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, ग्रनिरयवोहारा । कतमे चत्तारो ? ग्रदिट्टे दिट्टवादिता, अमुते मुतवादिता, ग्रमुते मुतवादिता, ग्रविञ्ञाते विञ्ञातवादिता – इमे खो, भिक्खवे, चतारो ग्रनिरयवोहारा" ति ।

६. दुतियबोहारसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्सवे, अरियवोहारा । कतमे चत्तारो ? अदिट्ठे अदिट्ठवादिता, असुते असुतवादिता, अमुते अमृतवादिता, १. बहुकारे - रो० । ग्रविञ्ञाते ग्रविञ्ञातवादिता – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो ग्ररिय-वोहारा'' ति ।

१०. ततियवोहारसुत्तं

१. "चत्तारोमे, भिक्खवे, ग्रनिरयवोहाग । कतमे चत्तारो ? विट्ठे ग्रविट्ठवादिता, मुते ग्रमुतवादिता, विञ्ञाते ग्रविञ्ञातवादिता – इमे सो, भिक्खवे, चत्तारो ग्रनिरयवोहारा" ति । ऽ

११. चतुत्थवोहारसुत्तं

१. "चतारोमे, भिक्खवे, ब्रिरियवोहारा । कतमे चत्तारो ? दिट्ठे दिट्ठवादिता, सुते सुतवादिता, मिक्काते विञ्ञात-वादिता – इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो ब्रिन्यवोहारा" ति ।

तस्सद्दानं

भेदग्रापत्ति सिक्खा चै, सेय्या थूपारहेन च। पञ्ञावुद्धि बहुकारा, वोहारा चतुरो ठिता ति ।।

पञ्चमो पण्णासको समत्तो ।

B. 569

B 570

R. 247

श्रापत्तिभयवग्गो पञ्चवीसतिमो ।

२६. अभिज्ञावग्गो

१. श्रभिञ्ञासुत्तं

- "चतारोमे, भिक्खवे, धम्मा । कतमे चतारो ? अत्थि, भिक्खवे, धम्मा अभिञ्ञा परिञ्केय्या; अत्थि, भिक्खवे, धम्मा अभिञ्ञा पहातब्बा; अत्थि, भिक्खवे, धम्मा अभिञ्ञा भावेतब्बा; अत्थि, भिक्खवे, धम्मा अभिञ्ञा सच्छिकातब्बा ।
- २. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा ग्रभिञ्ञा परिञ्जेय्या ? 15 पञ्चुपादानक्खन्धा – इमे वृज्वन्ति, भिक्खवे, धम्मा ग्रभिञ्ञा परिञ्जेय्या।

१-१. द्वे भापति सिक्सानिसंसो - रो॰ । २-२. क्तारो बोहार उमयेन बमो - रो॰ ।

B 571

R. 248

३. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा ग्रिभिञ्ञा पहातब्बा ? ग्रिविज्जा च भवतण्हा च — इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, धम्मा ग्रिभिञ्ञा पहातब्बा ।

४. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा ग्रभिञ्ञा भावेतब्बा ? समथो 5 च विपस्सना च – इमे वच्चन्ति, भिक्खवे, धम्मा ग्रभिञ्ञा भावेतब्बा ।

५. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा ग्रिभिञ्ञा सच्छिकातब्बा ? विज्जा च विमृत्ति च – इमे वुच्चिन्ति, भिक्खवे, धम्मा ग्रिभिञ्ञा सच्छिकातब्बा। इमे खो. भिक्खवे, चत्तारो धम्मा" ति।

२. परियेसनासुत्तं

- १. "चतस्सो इमा, भिक्खते, अनिरयपरियेसना । कतमा जिल्ला विस्सो ? इध, भिक्खते, एकच्ची अत्तना जराधम्मो समानो जराधम्मेयेव परियेसित; अत्तना व्याधिधम्मो समानो व्याधिधम्मयेव परियेसित; अत्तना मरणधम्मो समानो मरणधम्मयेव परियेसित; अत्तना सिङ्कलेसधम्मो समानो सिङ्कलेसधम्मयेव परियेसित । इमा खो, भिक्खते, चतस्सो अनिरयपरियेसना ।
- 15 २. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, ग्रिट्यपिट्येसता । कतमा चतस्सो ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो ग्रत्ता जराधम्मो समानो जराधम्मे प्रादीनवं विदित्वा ग्रजर ग्रनुत्तर योगक्खेम निब्बान पिर्यसेति; ग्रत्ताना व्याधियम्मो समानो व्याधियम्मे ग्रादीनवं विदित्वा ग्रव्याधि ग्रनुत्तरं योगक्खेमं निब्बानं पिर्यसेति; ग्रत्ताा मरणधम्मो समानो १०० मरणधम्मे ग्रादीनवं विदित्वा ग्रम्या ग्रत्या मरणधम्मे ग्रादीनवं विदित्वा ग्रम्या ग्रत्या परियेसति; ग्रत्ताना सङ्किलेस्यम्मे प्रादीनवं विदित्वा ग्रम्या ग्रादीनवं विद्या ग्रम्या ग्रादीनवं विद्या ग्रम्या ग्रादीनवं विद्या ग्रम्या ग्रादीनवं विद्या ग्रम्या ग्रम्या ग्रादीनवं विद्या ग्राद्या
३. सङ्गहवत्युसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गहवत्यूनि । कतमानि
 चत्तारि ? दानं, पेयवज्जं, अत्यचरिया, समानत्तता – इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि सङ्गहवत्यूनी" ति ।

१. संकिलेसिकश्रमयेव - स्या०।

४. मासुक्यपुत्तसुत्तं

 श्रय खो ग्रायस्मा मालुक्यपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्राभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसन्नो खो ग्रायस्मा मालुक्यपुत्तो भगवन्तं एतदवोच –

२. "साधु में, भन्ते, भगवा सिङ्कत्तेन घम्मं देसेतु, यमहं भगवतो धम्मं सुत्वा एको वपकट्टो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरेय्यं" ति । ऽ

"एत्य इरानि', मालुक्यपुत्त, कि दहरे भिक्खू वक्काम; यत्र'हि नाम त्वं जिण्णो बुद्धो महल्लको तथागतस्स सिङ्क्षत्तेन भ्रोवादं याचसी'' ति !

"देसेतु मे, भन्ते, भगवा सिङ्क्तिन घम्मं; देसेतु सुगतो सिङ्क्तिन धम्मं । ग्रप्पेव नामाहं भगवतो भासितस्स ग्रत्यं ग्राजानेय्यं; ग्रप्पेव 10 नामाहं भगवतो भासितस्स दायादो ग्रस्सं" ति ।

"क्तारोमें, मालुक्यपुत्त, तण्हुप्पादा यत्य भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । कतमे क्तारो ? बीवरहेतु वा, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । पिण्डपातहेतु वा, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । सेनासनहेतु 15 वा, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । इतिमवाभ्यहेतु वा, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । इमे खो, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । इमे खो, मालुक्यपुत्त, वतारो तण्हुप्पादा यत्य भिक्खुनो तण्हा उप्पज्जमाना उप्पज्जित । यतो खो, मालुक्यपुत्त, भिक्खुनो तण्हा पहीना होति उच्छिक्षभूला तालावत्युक्ता अन्यावक्कृता आर्यार्त अनुप्पादधम्मा, 20 अयं वुच्चति, मालुक्यपुत्त, भिक्खु अष्टुलि, विवत्तिय संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया अन्तमकार्ति दुक्खस्या''' ति ।

R. 249

३. म्रथ खो म्रायस्मा मानुक्यपुत्तो भगवता इमिना म्रोवादेन म्रोविदतो उद्वायासना भगवन्तं म्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि । म्रथ खो म्रायस्मा मानुक्यपुत्तो एको वूपकट्ठो म्रप्पमत्तो म्रातापी पहितत्तो 25 विहरत्तो निवरस्सेव –यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव म्रगारस्मा म्रनगारियं पक्कानित, तदनुत्तरं – ब्रह्मचरियपरियोसानं विट्ठेव धम्मे सयं म्रभिञ्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज बिहासि । "खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं,

१. मालुंक्यपुत्तो – सी॰, स्था॰। २. दानि – स्था॰, रो॰। ३. यत्थ – रो॰। ४. प्रनमावकता – रौ॰।

कतं करणीयं, नापरं इत्यत्तायां' ति स्रव्भञ्ञासि । स्रञ्जतरो च पनायस्मा मालुक्यपुत्तो झरहतं स्रहोसी ति ।

प्र. कुलसुत्तं

१. "यानि कानिचि, भिक्खवें, कुलानि भोगेसु महत्तं पत्तानि न चिरद्वितिकानि भवन्ति, सब्बानि तानि चतूहि ठानेहि, एतेसं वा उ ग्रञ्जातरेन । कतमेहि चतूहि ? नद्वं न गवेसन्ति, जिण्णं न पटि-सङ्खरोन्ति, ग्रपरिमितपानभोजना होन्ति, दुस्सीलं इत्थि वा पुरिसं वा ग्राधिपच्चे ठपेन्ति । यानि कानिचि, भिक्खवें, कुलानि भोगेसु महत्तं पत्तानि न चिरद्वितिकानि भवन्ति, सब्बानि तानि इमेहि चतूहि ठानेहि, एतेसं वा ग्रञ्जातरेन ।

२. "यानि कानिचि, भिक्खवे, कुलानि भोगेसु महत्तं पत्तानि चिरद्वितिकानि भवन्ति, सब्बानि तानि चतूहि ठानेहि, एतेसं वा अञ्ञातरेन । कतमेहि चतूहि ? नट्ठं गवेसन्ति, जिष्णं पटिसङ्करोन्ति, पिरिमितपानभोजना होन्ति, सीलवन्तं इत्थि वा पुरिसं वा श्राधिपच्चे ठपेन्ति । यानि कानिचि, भिक्खवे, कुलानि भोगेसु महत्तं पत्तानि विपट्टितिकानि भवन्ति, सब्बानि तानि इमेहि चतूहि ठानेहि, एतेसं वा अञ्ञातरेना" ति ।

६. पठमग्राजानीयसुत्तं

R 250 B 573

- १. "चतूहि, भिक्सव, प्रङ्गोहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो प्रस्साजानीयो राजारहो होति राजाभागो, रञ्जो प्रञ्ज तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि चतूहि? इघ, भिक्सवे, रञ्जो भद्रो प्रस्सा-आनीयो वण्णसम्पन्नो च होति वलसम्पन्नो च जवसम्पन्नो च ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो च । इमेहि खो, भिक्सवे, चतूहि प्रङ्गोहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो प्रस्साजानीयो राजारहो होति राजमोन्गो, रञ्जो प्रङ्गे तेव सङ्खं गच्छति ।
- "एवमेव खो, भिक्खवे, चतूहि घम्मेहि समझागतो भिक्खु
 आहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स । कतमेहि

१. महत्त्व - रो० । २. सम्बानि हि - रो० । ३. परिमितपानमोजना च - रो० । ४. त्वेच - स्था० ।

R 251

B 574

चतूहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु वण्णसम्पन्नो च होति बलसम्पन्नो च जवसम्पन्नो च ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

- ३. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु वण्णसम्पन्नो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु वण्णसम्पन्नो होति ।
- ४. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु बलसम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु भ्रारद्धविरियो विहरीत श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्यरक्कमो भ्रतिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु बलसम्पन्नो होति ।
- ५. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु जवसम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवं, 10 भिक्खु 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'ब्रथं दुक्खिनरोध-गामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु जवसम्पन्नो होति ।
- ६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु आरोहपरिणाहसम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु लाभी होति चीवरपिण्डपातसेनासनिपलानप्पचय- 15 भेसज्जपरिक्खारानं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु आरोहपरिणाह-सम्पन्नो होति ।

"इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख्
 म्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्सा" ति ।

७. दुतियद्माजानीयसुत्तं

- १. "चत्हि, भिक्खवे, अङ्गेहि समझागतो रञ्जो भद्रो अस्सा- 20 जानीयो राजारहो होति राजमोग्गो, रञ्जो अङ्गं तेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि चत्हि? इध, भिक्खवे, रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो वण्ण-सम्पन्नो च होति, बलसम्पन्नो च, जवसम्पन्नो च, आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमेहि खो, भिक्खवे, चत्हि अङ्गेहि समझागतो रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो राजारहो होति राजमोग्गो, रञ्जो अङ्गं तेव सङ्खं गच्छति । 25
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु भ्राहुनेय्यो होति ... पे०... भ्रनुत्तरं पुञ्ञाक्खेत्तं लोकस्स । कतमेहि भ्रव-२-३४

10

B. 575

चतूहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु वण्णसम्पन्नो च होति, बलसम्पन्नो च, जवसम्पन्नो च, ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

"कवं च, भिक्सवं, भिक्सु वण्णसम्पन्नो होति ? इघ,
 भिक्सवं, भिक्सु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्स्रति सिक्सा पदेसु । एवं सो, भिक्सवं, भिक्सु वण्णसम्पन्नो होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु बलसम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु धारद्धविरियो विहरति श्रकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्यरक्कमो श्रनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु बलसम्पन्नो होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु जवसम्पन्नो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु झासवानं खया ... पे० ... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहृरति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु जवसम्पन्नो होति ।

६. "कथं च, भिक्खने, भिक्खु आरोहपरिणाहसम्पन्नो होति ? इम्र, भिक्खने, भिक्खु लाभी होति चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चर-प्र.252 15 भेसज्जपरिक्खारानं । एवं खो, भिक्खने, भिक्खु आरोहपरिणाह-सम्पन्नो होति ।

> ७. "इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति ... पे० ... ब्रनुत्तरं पुञ्ञक्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

द. बलसुत्तं

 "चत्तारिमानि, भिक्खबे, बलानि । कतमानि चत्तारि ?
 विरियवलं, सतिबलं, समाधिबलं, पञ्ञाबलं – इमानि खो, भिक्खबे, चत्तारि बलानी" ति ।

६. ग्ररञ्जासुत्तं

 "चतूहि, भिक्खने, घम्मोह समन्नागतो भिक्खु नालं अरञ्ज्ञवनप्पत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं। कतमेहि चतूहि? कामवितक्केन, ब्यापादवितक्केन, विहिंसावितक्केन, पुष्पञ्जो होति

१. भरञ्जे बनपत्थानि - स्था०, री० ।

जळो एळमूगो - इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु नालं ग्ररञ्ञवनप्पत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं।

२. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु भ्रलं अरञ्जा-बनप्पत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं । कतमेहि चतूहि ? नेक्खम्म-वितक्केन, भ्रव्यापादवितक्केन, भ्रविहिंसावितक्केन, पञ्जवा होति ऽ भ्रजळो भ्रनेळमूगों – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु भ्रलं अरञ्जवनप्पत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं" ति ।

१०. कम्मसुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो झब्यत्तो असप्पुरिसो खतं उपहतं अत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो विञ्जूनं, बहुं च अपुञ्जं पसवित । कतमेहि चतूहि ? सावज्जेन 10 कायकम्मेन, सावज्जेन वचीकम्मेन, सावज्जेन मनोकम्मेन, सावज्जाय दिट्टिया इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो बालो झब्यत्तो असप्पुरिसो खतं उपहतं अत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो विञ्जूनं, बहुं च अपुञ्जं पसवित ।
- २. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो पण्डितो वियत्तो 15 सप्पुरिसो अक्खतां अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो च होति अननुबज्जो विञ्जूनं, बहुं च पुञ्जां पसवित । कतमेहि चतूहि ? अनवज्जेन कायकम्मेन, अनवज्जेन वचीकम्मेन, अनवज्जेन मनोकम्मेन, अनवज्जेन सनोकम्मेन, अनवज्जाय विट्टिया इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समझागतो पण्डितो वियत्तो सप्पुरिसो अक्खतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित, अनवज्जो 20 च होति अननुबज्जो विञ्जूनं, बहुं च पुञ्जां पसवती" ति ।

ग्रमिञ्ञावसो छब्बीसतिमो ।

तस्सुद्दानं

ग्रभिञ्ञा परियेसना, सङ्ग्रहं मानुन्यपुत्तो / कुलं हे च ग्राजानीया , बलं ग्ररञ्जकम्मुना ति ।।

B. 576

R 253

१. भनेलमूरो - म॰ । २. सङ्गहो - रो०। ३-३. अत्यकुलं हे आजञ्ञा - रो०।

R. 254

B. 577 20

२७. कम्मपथवग्गो

१. पाणातिपातीसुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्रागतो यथाअतं निक्खतो एवं निरसे । कतमेहि चतूहि ? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनुञ्जो होति, पाणातिपाते च समनुञ्जो होति, पाणाति-पातस्स च वण्णं भासति इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समक्षागतो उ यथाअतं निक्खितो एवं निरसे ।
- २. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं सम्मे । कनमेहि चतूहि ? अत्तना च पाणातिपाता पटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेरमणिया च समनुञ्जो होति, पाणातिपाता वेरमणिया च वण्णं ग्रामित – इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे" ति ।

२. ब्रदिन्नादायीसुत्तं

- १. "चतूहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये । कतमेहि चतूहि ? अत्तना च अदिन्नादायी होति, परं च अदिन्नादाने समादपेति, अदिन्नादाने च समनुञ्चो होति, अदिन्नादानस्स 15 च वण्णं भासति – इमेहि खो ... पे०... एवं निरये ।
 - २. "अत्तना च अदिक्षादाना पटिविरतो होति, परं च अदिक्षा-दाना वेरमणिया समादपेति, अदिक्षादाना वेरमणिया च समनुञ्जो होति, अदिक्षादाना वेरमणिया च वण्णं भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, ...पेo... एवं सम्में" ति ।

३. मिच्छाचारीसुत्तं

- १. "ग्रतना च कामेयुमिच्छाचारी होति, परं च कामेयु-मिच्छाचारे समादपेति, कामेयुमिच्छाचारे च समनुञ्जो होति, कामेयु-मिच्छाचारस्स च वण्णं भासति – इमेहि स्रो ... पे०... एवं निरये ।
- "ग्रतना च कामेसु मिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति, कामेसुमिच्छाचारा वेर-

15

मणिया च स्मनुञ्जो होति, कायेसुमिच्छाचारा वेरमणिया च वण्णं भासति – इमेहि स्रो ... पे०... एवं सम्पे 'ति ।

४. मुसावादीसुत्तं

- "क्रत्तना च मुसाबादी होति, परं च मुसाबादे समादपेति, मुसाबादे च समनुञ्जो होति, मुसाबादस्स च बण्णं भासति – इमेहि स्रो ... पे०... एवं निरये ।
- २. "भ्रत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसावादा वेरमणिया समादपेति, मुसावादा वेरमणिया च समतुञ्जो होति, मुमावादा वेरमणिया च वण्णं भासति – इमेहि खो ... पे०... एवं सम्मे" ति ।

५. पिसुणवाचासुत्तं

- "भ्रतना च पिसुणवाचो होति, परं च पिसुणाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति, पिसुणाय वाचाय च 10 वण्णं भासति – इमेहि ... पे०... एवं निरये ।
- २. "भ्रत्तना च पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय वेरमणिया समादपेति, पिसुणाय वाचाय वेरमणिया च समनुञ्जो होति, पिसुणाय वाचाय वेरमणिया च वण्णं भासति — इमेहि खो ... पे०... एवं सम्गे" ति ।

६. फरसवाचासुत्तं

- १. "भ्रत्तना च फहसवाचो होति, परं च फहसाय वाचाय समादपेति, फहसाय वाचाय च समनुञ्जो होति, फहसाय वाचाय च वण्णं भासति – इमेहि खो ... पे०... एवं निरये।
- २. "फ्रत्तना च फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च B. 578 फरसाय वाचाय वेरमणिया समादपैति, फरसाय वाचाय वेरमणिया 20 R 255 च समनुञ्जो होति, फरसाय वाचाय वेरमणिया च वण्णं भासति इमेहि सो ... पे o... एवं सम्गे" ति ।

20

७. सम्फप्पलापसूत्तं

- "अत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे समा-दपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति, सम्फप्पलापस्स च वण्णं भासति — इमेहि खो ... पे०... एवं निरये ।
- २. "ग्रन्तना च सम्फप्पलापा पिटिविरतो होति, परं च सम्फप्प-5 लापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च वण्णं भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, ...पे०... एवं सग्गे" ति ।

दः ग्रभिज्ञालुसुत्तं

- "अत्तना च अभिज्झालु होति, परं च अभिज्झाय समादपेति, अभिज्झाय च समनुञ्जो होति, अभिज्झाय च वण्णं भासति – इमेहि
 लो ... पे०... एवं निरये ।
 - २. "म्रतना च म्रनभिज्झालु होति, परं च म्रनभिज्झाय समा-दपेति, म्रनभिज्झाय च समनुञ्जो होति, म्रनभिज्झाय च वण्णं भासति — इमेहि खो ... पेठ... एवं सग्गे" ति ।

६. व्यापन्नचित्तसुत्तं

- "ग्रत्तना च व्यापप्तचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति,
 व्यापादे च समनुञ्जो होति, व्यापादस्स च वण्णं भासित इमेहि स्रो ... पे०... एवं निरये ।
 - २. "अतना च ब्रब्यापन्नचित्तो होति, परं च अब्यापादे समा-दपेति, अब्यापादे च समनुञ्जो होति, अब्यापादस्स च वण्णं भासति — इमेहि खो ... पे०... एवं सम्मे" ति ।

१०. मिच्छादिद्विसुत्तं

१. "श्रत्तना च मिच्छादिट्टिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादपेति, मिच्छादिट्टिया च समनुञ्जो होति, मिच्छादिट्टिया च वर्ण्ण मासति – इमेहि खो ... पे ०... एवं निरये । "श्रत्तना च सम्मादिट्टिको होति, परंच सम्मादिट्टिया समादपेति, सम्मादिट्टिया च समनुञ्जो होति, सम्मादिट्टिया च वण्णं भासति – इमेहिं सो, भिक्सवे, चतुहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सत्तो एवं सग्गे" ति ।

B. 579

कम्मपथवग्गो सत्तवीसतिमो ।

२८. रागपेय्यालं

१. सतिपट्टानसुत्तं

१. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय चत्तारो धम्मा भावेतब्बा । क कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित स्रातापी सम्पजानो सितमा विनय्य लोके अभिज्झादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... पे०... धम्मेसु धम्मानुपस्सी विहरित आतापी सम्प-जानो सितमा विनय्य लोके अभिज्झादोमनस्सं । रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय इमे चत्तारो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

२. सम्मप्पधानसुत्तं

१. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय क्तारो धम्मा भावेतब्बा। कतमे वत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्ख अनुष्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुष्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित क्तिं पगण्हाति पदहित; उप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय ... पे०... अप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उपादाय ... पे०... उप्पन्नानं 15 कुसलानं धम्मानं ठितिया असम्मोसाय भिय्योभावाय वेपुत्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित क्तिं पगण्हाति पदहित । रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय इमे क्तारो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

३. इद्विपादसूत्तं

१. "रागस्स, भिक्सवे, ग्रामञ्जाय चतारो धम्मा भावेतब्बा। 20 कतमे चतारो ? इध, भिक्खवे, भिक्ख छन्दसमाधिपधानसङ्खारसमन्ना-

». ॐ गतं इद्विपादं भावेति; विरियसमाधि ... पे०... चित्तसमाधि ... पे०... वीमंसासमाधिपधानसङ्खारसमक्षागतं इद्विपादं भावेति । रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय इसे चतारो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

४-३०. परिञ्जादिसुत्तानि

रागस्स, भिक्खने, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ...
 १ वहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ...
 पदिनिस्सगाय चत्तारो धम्मा भावेतब्बा ... पे०... ।

३१-५१०. दोसम्रभिञ्जादिसूत्तानि

१. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मक्खस्स ... पलासस्स ... इस्साय ... मच्छिरयस्स ... मायाय ... साटे-य्यस्स ... थम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रितमानस्स ... मदस्स 10 ... पमादस्स ग्रिभञ्ञाय ... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटि-निस्सग्गाय इमे चत्तारो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

> रागपेय्यालं निद्वितं । बतुक्कनिपातो[†] निद्वितो[†] ।

१. इमे चतारों - स्या०, रो० । २. पळासस्स - स्या०, रो० । ३-३. श्रुतक समत्तं - सी०, रो०; चतुरकनिपातपाळि निद्वता - स० ।

५. पञ्चकनिपातो

१. सेखबलवग्गो

१. सङ्खित्तसुत्तं

- १. एवं में मुतं। एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने १. रूजा II.1, ग्रनायिपिण्डकस्स ग्रारामे। तत्र स्रो भगवा भिक्सू ग्रामन्तेसि — "भिक्सवो" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्सू भगवतो पच्चरसोसुं। भगवा एतदवोच —
- २. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सेखबलानि । कतमानि पञ्च ? ऽ सद्धावल, हिरीवल[ो] भ्रोत्तप्पवलं, विरियवलं⁸, पञ्ञाबलं — इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सेखबलानि ।
- ३. "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं 'सद्धावलेन समन्नागता भिवस्साम सेखबलेन, हिरीबलेन समन्नागता भिवस्साम सेखबलेन, श्रोत्तप्पबलेन समन्नागता भिवस्साम सेखबलेन, विरियबलेन १० समन्नागता भिवस्साम सेखबलेन, पञ्जाबलेन समन्नागता भिवस्साम सेखबलेना' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं" ति ।
 - ४. इदमवोच भगवा । अत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं ग्रिभिनन्दुं ति ।

२. वित्यतसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिनस्वने, सेसवलानि । कतमानि पञ्च ? 15 B 2, सद्धावलं, हिरीबलं, श्रोत्तप्पबलं, विरियवलं, पञ्ञावलं । कतमं च, भिनस्वने, सद्धावलं, हिरीबलं, श्रोत्तप्पबलं, विरियवलं, पञ्ञावलं । कतमं च, भिनस्वने, सरियसावको सद्धो होति, सहहत्ति तथागतस्स बोधि 'इति पि सो भगवा श्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्द श्रनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष सत्था देव-मनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इदं वुच्चति, भिनस्वने, सद्धावलं । 20
- २. "कतमं च, भिक्खवे, हिरीबलं ? इघ, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको हिरीमा होति, हिरीयित कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनो-

१. हिरिवल - सी०, रो०। २. बीरियवल - म०।

R. 3

8. 3

दुच्चरितेन, हिरीयित पापकानं ग्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । इदं वुच्चति, भिक्खवे, हिरीबलं ।

- इ. "कतमं च, भिक्खवे, श्रोत्तण्यवलं ? इघ, भिक्खवे, श्ररिय-सावको श्रोत्तणी होति, श्रोत्तण्यति कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन अमनोदुच्चरितेन, श्रोत्तण्यति पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । इदं वुच्चति, भिक्खवे, श्रोत्तण्यवलं ।
- ४. "कतमं च, भिक्खने, विरियबलं ? इघ, भिक्खने, प्ररिय-सावको धारद्धविरियो निहरति अकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, धामवा दब्हपरकक्षमे अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु 10 धम्मेसु । इदं वुच्चति, भिक्खने, विरियबलं ।
 - ५. "कतमं च, भिक्खवे, पञ्जाबलं ? इध, भिक्खवे, प्ररिय-सावको पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो प्ररि-याय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । इदं वृच्चिति, भिक्खवे, पञ्जाबलं । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सेखबलानि ।
 - ६. "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं 'सद्धाबलेन समन्नागता भविस्साम सेखबलेन, हिरीबलेन ... श्रोत्तप्पबलेन ... विरिय-बलेन ... पञ्ञाबलेन समन्नागता भविस्साम सेखबलेना' ति । एवं हि खो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं" ति ।

३. दुक्खसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु विद्वेव थ धम्मे दुक्ख विहरित सविधातं सउपायास सपरिळाहं, कायस्स च भेदा परं मरणा दुगाति पाटिकङ्का । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु ध्रस्सद्धो होति, ब्रहिरिको होति, ब्रनोत्तप्पी होति, कुसीतो होति, दुप्पञ्चो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु विट्वेव धम्मे दुक्खं विहरित इस सविधातं सउपायासं सपरिळाहं, कायस्स च भेदा परं मरणा दुग्गति पाटिकङ्का ।
 - २. "पञ्चिह, भिन्सवने, घम्मेहि समन्नागतो भिनस् विद्वेव धम्मे सुखं विहरित अविधातं अनुपायासं अपरिळाहं, कायस्स च भेदा

15

परं मरणा सुनति पाटिकङ्क्का । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्सवे, भिक्ख् सद्धो होति, हिरीमा होति, श्रोत्तण्यी होति, श्रारद्धविरियो होति, पञ्चाव होति । इमेहि लो, भिक्खते, पञ्चिह चम्मेहि समप्तागतो भिक्ख दिट्टेव धम्मे सुखं विहरति श्रविधातं श्रनुपायासं श्रपरिळाहं, कायस्स च भेदा परं मरणा सुगति पाटिकङ्का" ति ।

४. यथाभतसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, बम्मेहि समन्नागतो भिक्खु यथाभतं निक्खतो एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह? इम, भिक्खवे, भिक्खु प्रस्तद्धो होति, प्राहिरको होति, प्रतीत्ता होति, कुसीतो होति, दुप्पञ्जो होति। इमेहि लो, भिक्खवे, पञ्चिह समन्नागतो भिक्खु यथाभतं निक्खतो एवं निरये।

२. "पञ्चिह, भिक्लवे, धम्मेहि समझागतो भिक्लु यथाभतं निक्लितो एवं सगो। कतमेहि पञ्चिहि ? इघ, भिक्लवे, भिक्लु सद्धो होति, हिरीमा होति, श्रोत्तप्पी होति, श्रारद्धविरियो होति, पञ्जाबा होति । इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो भिक्लु यथा-भतं निक्लितो एवं सगो" ति ।

५. सिक्खासुत्तं

१. "यो हि कोचि, भिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावत्तति, तस्स विद्वेच धम्मे पञ्च सहधिम्मका वादानुपाता गारयहा ठाना आगञ्छित्त । कतमे पञ्च ? सद्धा पि नाम ते नाहोसि कुसलेसु धम्मेसु, श्रोत्तप्पं पि नाम ते नाहोसि कुसलेसु धम्मेसु । यो हि कोचि, भिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावत्तति, तस्स विद्वेच धम्मे इमे पञ्च सहधिम्मका बादानुपाता गारयहा ठाना आगञ्छन्ति ।

१. भारद्धवीरियो — म० । २. विट्ठे चेव — सी० । ३–३. गारव्हं ठानं — स्था० ४. वीरियं — म० ।

B 5

२. "यो हि कोचि, मिक्खने, भिक्खु वा भिक्खुनी वा सहा पि दुक्खेन सहा पि दोमनस्सेन अस्सुमुखो हदमानो परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्स-चिरयं चरित, तस्स दिट्ठेव घम्मे पञ्च सहधिम्मका पासंसा ठाना आगण्डहित्त । कतमे पञ्च ? सदा पि नाम ते ब्रहोसि कुसलेसु धम्मेसु, 5 हिरी पि नाम ते ब्रहोसि कुसलेसु धम्मेसु, अोत्तप्पं पि नाम ते ब्रहोसि कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जासि कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जासि कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जासि कुसलेसु धम्मेसु, विरियं पि नाम ते ब्रहोसि कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जासि नाम ते ब्रहोसि कुसलेसु धम्मेसु । यो हि कोचि, भिक्खने, भिक्खु वा भिक्खुनी वा सहा पि दुक्खेन सहा पि दोमनस्सेन अस्सुसुबो च्दाना परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, तस्स दिट्ठेव धम्मे इमे पञ्च सहअस्मिका पासंसा जाना आगच्छन्ती" ति ।

६. समापत्तिसुत्तं

- १. "न तान, भिक्खवे, अकुसलस्स समापित होति यान सदा पच्चुपद्विता होति कुसलेसु धम्मेसु । यतो च खो, भिक्खवे, सदा भ्रन्तरहिता होति, भ्रसद्वियं परियुद्धाय तिद्वृति; अथ अकुसलस्स समापित होति ।
- १५ न ताब, भिक्खबे, अकुसलस्स समापत्ति होति याब हिरीपच्चुपट्टिता होति कुसलेमु धम्मेमु । यतो च खो, भिक्खबे, हिरी अन्तरिहता होति, अहिरिकं परियुट्टाय तिट्टिति; अथ अकुसलस्स समापत्ति होति ।
- ३. "न ताव, भिक्खवे, अकुसलस्स समापित होति याव भ्रोत्तप्यं 20 पच्चुपट्टितं होति कुसलेमु धम्मेसु । यतो च खो, भिक्खवे, भ्रोत्तप्यं श्रन्तरिहतं होति, श्रनोत्तप्यं परियुट्टाय तिट्ठति; अथ अकुसलस्स समापित्त होति ।
- "न ताव, भिक्खवे, अकुसलस्स समापत्ति होति याव विरियं पच्चुपट्टितं होति कुसलेमु घम्मेसु । यतो च खो, भिक्खवे,
 विरियं प्रन्तरहितं होति, कोसञ्जं परियुद्वाय तिद्वृति; अय अकुसलस्स समापत्ति होति ।

१. मस्सुमुको पि – स्था॰, रो॰ । २–२. पासंसं ठान – सी॰ । ३. श्रस्सद्धियं परियुद्धाय – स्था॰ ।

20

B. 6

 "न ताव, भिक्खवे, अकुसलस्स समापत्ति होति याव पञ्ञा पच्चपद्विता होति कुसलेसु धम्मेसु । यतो च खो, भिक्खवे, पञ्जा ग्रन्तरहिता होति, दुप्पञ्ञा परियुद्राय तिद्रति; ग्रथ ग्रकुसलस्स समापत्ति होती" ति ।

कानसूर्त

७. कामसत्तं

१. "येभुय्येन, भिक्खवे, सत्ता कामेसू लळिता । ग्रसित- 5 व्याभिङ्ग, भिक्खवे, कुलपुत्ती ग्रीहाय ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजितो होति, 'सद्धापञ्जितो' कुलपूत्तो' ति ग्रह्मं वचनाय । तं किस्स हेतू ? लब्भा 3. भिक्खवे, योब्बनेन कामा ते च खो यादिसा वा तादिसा वा । ये च. भिक्खवे, हीना कामा ये च मज्झिमा कामा ये च पणीता कामा. सब्बे कामा कामा त्वेव सङ्घं गच्छन्ति । सेय्यथापि, भिक्खवे, दहरो 10 R.6 कमारो मन्दो उत्तानसेय्यको धातिया पमादमन्वाय कट्टं वा कठलं वा मखे ग्राहरेय्य । तमेनं धाति सीघं सीघं मनसि करेय्य: सीघं सीघं मनसि करित्वा सीघं सीघं ब्राहरेय्य । नो चे सक्कूणेय्य सीघं मीघं ब्राहरितुं, वामेन हत्येन सीसं परिग्गहेत्वा दक्खिणेन हत्थेन बङ्कर्ज़ील करित्वा सलोहितं पि म्राहरेय्य । तं किस्स हेत् ? 'म्रत्येसा, भिक्खवे, कुमारस्स 15 विहेसा; नेसा नत्थी' ति वदामि । करणीयं च खो एतं", भिक्खवे, धातिया ग्रत्यकामाय हितेसिनिया ग्रनकस्पिकाय, ग्रनकस्पं उपादाय । यतो च लो, भिक्लवे, सो कुमारो वृद्धो होति झलम्पञ्जो, झनपेक्ला दानि', भिक्खवे, धाति तस्मि कुमारे होति - 'स्रतगत्तो दानि कुमारो नालं पमादाया' ति ।

२. "एवमेव खो. भिक्खवे. यावकीवञ्च भिक्खनो सद्धाय श्रकतं होति कुसलेस धम्मेस, हिरिया अकतं होति कुसलेस धम्मेस, बोत्तप्पेन भ्रकतं होति कुसलेसु घम्मेस्, विरियेन भकतं होति कुसलेसु घम्मेस्, पञ्जाय स्रकतं होति कुसलेसु घम्मेसु, अनुरक्खितब्बो ताव मे सो, भिक्खवे, भिक्ख होति । यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खनो" सद्धाय 25 कतं होति कुसलेंसु धम्मेस्, हिरिया कतं होति कुसलेसु धम्मेसु, ब्रोत्तप्पेन

१. पलाळिता - सी॰, रो॰। २. सङ्घो पब्बजितो - स्था॰, रो॰। ३. लब्सा हि -स्याः । ४-४. सीवसीवं - सीः । ४. सीवं - स्याः । ६. वक्क्रमुत - स्याः, रोः । ७. एवं - स्था॰, रो॰। ८. बुढ्ढो - स्था॰। १. पन - सी॰, स्था॰। १०. कुमारस्मि -स्या०। ११. भिक्सु - स्या०।

R 7

क्तं होति कुसलेसु बम्मेसु, बिरियेन क्तं होति कुसलेसु धम्मेसु, पञ्चाय कतं होति कुसलेसु बम्मेसु, भ्रनपेन्स्रो दानाहं , भिन्सवने, तर्हिम भिन्सुर्हिम होमि – 'भ्रतगुत्तो दानि भिन्स्तु' नालं पमादाया'' ति ।

८. चवनसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु चवित, जिप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? ग्रसदो, भिक्खवे, भिक्ख चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । ग्रहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । ग्रहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । ग्रुसीतो, भिक्खवे, भिक्खु चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । ग्रुपत्ञो, भिक्खवे, भिक्खु चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । ग्रुपत्ञो, भिक्खवे, भिक्खु चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । श्रमेहि खो, विक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खवे चवित, नप्पतिट्ठाति पद्धम्मे ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? सद्धो, भिक्खवे, भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । हिरीमा, भिक्खवे, निक्खु न चवित, धितद्वाति सद्धम्मे । झोत्तप्पी, भिक्खवे, भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । झारद्धविरियो, भिक्खवे, भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । पञ्चावा, भिक्खवे, भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु न चवित, पितद्वाति सद्धम्मे ।

६. पठमश्रगारवसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? असद्धो, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । अहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । अहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो चवित, नप्पतिट्ठाति सद्धम्मे । अनोत्तप्पी, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो चवित, व्यातिस्सो चवित, व्यातिस्सो चवित, भिक्ख अगारवो अप्पतिस्सो चवित, व्यातिस्सो चवित, व्यातिस्सो चवित, व्यातिस्सो व्यातिस्सो । अस्तितो, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो । अस्तितो, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो । अस्तितो, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो । अस्तितो । भिक्खवे । भिक्खु अगारवो अप्पतिस्सो । अस्तिते । भिक्खवे । भिक्षवे । भिक्खवे । भिक्खवे । भिक्षवे
१. पनाहं – सी०, स्था० । २. स्था० पोत्वके नित्व । ३ भिनखवे भिनखु – स्था० । ४. भनोत्तापी – रो० ।

चवित, नप्पतिट्राति सद्धम्मे । वुप्पञ्चो, भिन्तवने, भिन्तवु ध्रगारवो श्रप्पतिस्त्रो चवित, नप्पतिट्राति सद्धम्मे । इमेहि स्रो, भिन्तवने, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिन्तवु ध्रगारवो श्रप्पतिस्तो चवित, नप्पतिट्राति सद्धम्मे ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सगारवो 5 सप्पतिस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? सद्धो, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्पतिस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । हिरीमा, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्पतिस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । श्रोत्तप्पी, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्पितस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । श्रारद्धविरियो, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्प- 10 तिस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चित स्वपारवो सप्पत्सिसो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समझातो भिक्खु सगारवो सप्पितस्सो न चवित, पितट्टाित सद्धम्मे" ति ।

१०. दुतियग्रगारवसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु प्रगारवो । अप्रपितस्सो प्रमञ्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं प्रापिज्जतुं । कतमेहि पञ्चिह ? असदो, भिक्खवे, भिक्खु प्रगारवो अप्यतिस्सो अभन्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं आपिज्जतुं । अहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्यतिस्सो अभन्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं आपिज्जतुं । अहिरिको, भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्यतिस्सो अभन्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं आपिज्जतुं । अनोत्तप्पी, २० भिक्खवे, भिक्खु अगारवो अप्यतिस्सो अभन्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं आपिज्जतुं । कुसीतो, भिक्खवे, भिक्ख अगारवो अप्यतिस्सो अभन्जो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं आपिज्जतुं । इमिह खो, २० भिक्खवे, धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वोपुल्लं आपिज्जतुं । इमेहि खो, २० भिक्खवे, धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वोपुल्लं आपिज्जतुं । इमेहि खो, २० भिक्खवे, धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वोपुल्लं आपिज्जतुं । इमेहि खो, २० भिक्खवे, धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वोपुल्लं आपिज्जतुं । इमेहि खो, २० भिक्खवे, धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वोपुल्लं आपिज्जतुं ।

१. बृद्धि – स्था० ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सगारवो सप्पतिस्सो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिष्णतुं । कतमेहि पञ्चिह ? सदो, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्पतिस्सो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिण्णतुं । हिरीमा, 5 भिक्खवे, भिक्खु ... पे o... ग्रात्पी, भिक्खवे, भिक्खु ... पे o... ग्रार्ट्टिविरियो, भिक्खवे, भिक्खु ... पे o... पञ्जावा, भिक्खवे, भिक्खु सगारवो सप्पतिस्सो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिण्णतेस्यो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्छि सगारवो सप्पतिस्सो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिण्णतेस्यो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिण्णतेस्यो त्राप्तिस्सो भव्बो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरुच्हि वेपुत्लं ग्रापिण्णतेस्यो त्रिवेष्टि वेपुत्लं ग्रापिण्णतेस्यो त्रिवेष्टि विरुच्छि स्वित्य विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छि विरुच्छ विरुच्छि विरुच्छ विरुच विरुच्छ विरुच विरुच विरुच विरुच्छ विरुच विरुच विरुच विरुच विर

सेखबलवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

सिङ्क्षत्तं वित्थतं दुक्खां, भतं सिक्खाय पञ्चमं । समापत्ति च कामेसु, चवना द्वे अगारवा ति ।।

२. बलवग्गो

१. ग्रननुस्सुतसुत्तं

 "पुब्बाहं, भिक्खने, अमनुस्मुतेमु धम्मेसु ग्रिभिञ्ञावोसान-पारिमण्पत्तो पटिजानामि । पञ्चिमानि, भिक्खने, तथागतस्स तथागत-उव्हानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानासि, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्माचकं पवत्तेति । कतमानि पञ्च ? सद्धावलं, हिरीबलं, ग्रोत्तण्यवलं, विरियबलं, पञ्जाबलं — इमानि खो, भिक्खने, पञ्च तथागतस्स तथागतबलानि येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्माचककं पवत्तेती" ति ।

२. कूटसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्सवे, सेखबलानि । कतमानि पञ्च ? सद्धावलं, हिरीवलं, ब्रोत्तप्पवलं, विरियवलं, पञ्जावलं – इमानि

R 10

१ दुक्लं - स्या०, रो०

- लो, भिक्लवे, पञ्च सेलबलानि । इमेसं लो, भिक्लवे, पञ्चन्नं सेल-बलानं एतं ग्रन्थं एतं सङ्गाहिकं एतं सङ्गातनियं, यदिदं पञ्जाबलं ।
- २. "सेय्यथापि, भिक्खवे, कृटागारस्स एतं ग्रगां एतं सङ्का-हिकं एतं सङ्कातनियं, यदिदं कटं । एवमेव खो, भिनखवे, इमेसं पञ्चन्नं सेखबलानं एतं अग्गं एतं सङ्गाहिकं एतं सङ्गातनियं, यदिदं 5 पञ्जाबलं ।
- ३. "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं 'सद्धाबलेन समन्नागता भविस्साम सेखबलेन, हिरीबलेन ... श्रोत्तप्पबलेन ... विरियबलेन... पञ्जाबलेन समन्नागता भविस्साम सेखबलेना' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं" ति ।

३. सङ्क्षित्तसूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि पञ्च ? सद्धाबलं, विरियबलं, सतिबलं, समाधिबलं, पञ्जाबलं - इमानि खो, भिक्खवे. पञ्च बलानी" ति ।

४. वित्यतसत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि पञ्च ? सद्धाबलं, विरियबलं, सतिबलं, समाधिबलं, पञ्जाबलं ।
- २. "कतमं च, भिक्खवे, सद्धाबलं ? इघ, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको सद्धो होति, सदृहति तथागतस्स बोधि - 'इति पि सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्र श्रनुत्तरो पूरिसदम्मसारिथ सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इदं बुच्चिति, भिक्खवे. सद्धावलं ।
- ३. "कतमं च, भिक्खवे, विरियवलं ? इघ, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको म्रारद्धविरियो विहरित मकसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्सित्तघरो कुसलेस् धम्मेस् । इदं वृच्चति, भिक्खवे, विरियबलं ।

१. कटं - स्या० ।

ष०२–३६

B 10

- ४. "कतमं च, भिक्खवे, सितबलं ? इघ, भिक्खवे, प्ररिय-सावको सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरमासितं पि सिरिता अनुस्सरिता । इदं बुच्चिति, भिक्खवे, सितबलं ।
- ४. "कतमं च, भिक्सवे, समाधिवलं ? इध, भिक्सवे, ग्रिरय-असवको विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितककं सविचारं विवेकजं पीतिमुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति; वितकक-विचारानं वूपसमा अज्ज्ञता सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितककं अविचारं समाधिजं पीतिमुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति, पीतिया विरागा उपेक्सको च विहरति सतो च सम्पजानो मुखं च कारो पटिसंवेदेति यं तं अरिया आचिक्सिल्त - पेर्यक्सको सतिमा मुखंविहारी' ति ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरति, मुखस्स च पहाना दुब्खस्स च पहाना पुब्वेव सीमनस्सदोमनस्सानं अत्याङ्गमा अदुक्तमम्मुखं उपेक्सा-सति पारिसुद्धि चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । इद वुच्चिति, भिक्सवे, समाधिवल ।
 - ६. "कतमं न, भिक्खने, पञ्जाबल ? इध, भिक्खने, प्ररिय-सावको पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो श्रीरयाय निव्वधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । इदं वुच्चति, भिक्खने, पञ्जाबलं । इमानि खो, भिक्खने, पञ्च बलानी" ति ।

४. बहुब्बसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खने, बलानि । कतमानि पञ्च ?
१. "पञ्चिमानि, भिक्खने, बलानि । कतमानि पञ्च ?
सद्धावलं, विरियवलं, सितवलं, समाधिवलं, पञ्चावलं । कत्य च,
भिक्खने, सद्धावलं दट्टब्बं ? चतुषु सोतापत्तियङ्गेषु । एत्य सद्धावलं
दट्टब्बं । कत्य च, भिक्खने, विरियवलं दट्टब्बं ? चतुषु सम्मण्यधानेषु ।
एत्य विरियवलं दट्टब्बं । कत्य च, भिक्खने, सतिवलं दट्टब्बं ? चतुषु
सतिपद्वानेषु । एत्य सतिवलं दट्टब्बं । कत्य च, भिक्खने, समाधिवलं
दट्टब्बं ? चतुषु झानेषु । एत्य समाधिवलं दट्टब्बं । कत्य च, भिक्खने,
पञ्चावलं दट्टब्बं ? चतुषु झारिसच्चेषु । एत्य पञ्चावलं दट्टब्बं ।
इसानि खो, भिक्खने, पञ्च बलानी" ति ।

६. पुनक्टसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्सवे, बलानि । कतमानि पञ्च ? सद्धावलं, विरियवलं, सतिवलं, समाधिवलं, पञ्चावलं – इमानि स्रो, भिक्सवे, पञ्च बलानि । इमेसं स्रो, भिक्सवे, पञ्च बलानि एतं अगां एतं सङ्गाहिकं एतं सङ्घातियं, यदिदं पञ्जावलं । सेय्ययापि, भिक्सवे, कूटागारस्स एतं अगां एतं सङ्गाहिकं एतं सङ्घातियं, यदिदं क्ट्रां एतं अगां एतं सङ्गाहिकं एतं सङ्घातियं, यदिदं क्ट्रां । एवमेव स्रो, भिक्सवे, इमेसं पञ्चन्नं बलानं एतं अगां एत सङ्गाहिकं एतं सङ्घातिनयं, यदिदं पञ्जावलं । ते ।

७. पठमहितसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिन्नस्वे, धर्मोह समन्नागतो भिनस् अत्त-हिताय पटिपन्नो होति, नो परिहताय । कतमेहि पञ्चिह ? इम, भिन्नस्वे, भिन्नस् अत्तना सीलसम्पन्नो होति, नो परं सीलसम्पदाय समादपेति; 10 अत्तना समाधिसम्पन्नो होति, नो परं समाधिसम्पदाय समादपेति; अत्तना पञ्चासम्पन्नो होति, नो परं पञ्चासम्पदाय समादपेति; अत्तना विमृत्तिसम्पन्नो होति, नो परं विमृत्तिञाणदस्सनसम्पदाय समादपेति । इमेहि सो, भिनस्ववे, पञ्चिह अङ्गेहि समन्नागतो 15 ह.18 भिनन्सु अत्तिहताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ।

द. दुतियहितसुत्तं**र**

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मोह समझागतो भिक्खु परिहताय पिटपन्नो होति, नो अत्तिहिताय । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अत्तना न सीलसम्पन्नो होति, परं सीलसम्पदाय समादपेति; अत्तना न समाधिसम्पन्नो होति, परं समाधिसम्पदाय समादपेति; अत्तना न पञ्चासम्पन्नो होति, परं पञ्चासम्पदाय समादपेति; अत्तना न विमुत्तिसम्पन्नो होति, परं विमुत्तिसम्पन्नो होति, परं विमुत्तिसम्पन्नो होति, परं विमुत्ति समादपेति; अत्तना न विमुत्तिज्ञाणदस्सनसम्पन्नो होति, परं विमृत्तिज्ञाणदस्सनसम्पदाय समादपेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मोहि समझागतो भिक्खु परहिताय पटिपन्नो होति, नो अत्तिहताया" ति ।

१. जम्मेहि - स्या॰ री॰ ।

B 12,

10

20

६. ततियहितसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख नेव अत्त-हिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताय। कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्ख अत्तना न सीलसम्पन्नो होति, नो परं सीलसम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना न समाधिसम्पन्नो होति, नो परं समाधिसम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना न पञ्जासम्पन्नो होति, नो परं पञ्जासम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना न विमुत्तिसम्पन्नो होति, नो परं विमुत्तिसम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना न विमत्तिञाणदस्सनसम्पन्नो होति, नो परं विमत्तिञाणदस्सन-सम्पदाय समादपेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्ना-गतो भिक्ख नेव अत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ।

१०. चतुत्यहितसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अत्तहिताय च पटिपन्नो होति परिहताय च । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्ख ब्रत्तना च सीलसम्पन्नो होति, परं च सीलसम्पदाय समादपेति; ग्रतना च समाधिसम्पन्नो होति, परं च समाधिसम्पदाय समादपेति, ग्रत्तना च पञ्ञासम्पन्नो होति, परं च पञ्ञासम्पदाय समादपेति; ग्रज्ञना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, परं च विमुत्तिसम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना च विमुत्तिञ्जाणदस्सनसम्पन्नो होति, परं च विमुत्तिञाणदस्सन-सम्पदाय समादपेति । इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अत्तहिताय च पटिपन्नो होति परहिताय चा" ति ।

बलवग्गो दुतियो ।

तस्सुहानं

ग्रननुस्सुतकूटं च, सङ्कित्तं वित्यतेन च। दट्टब्बं च पून कटं, चत्तारो पि हितेन चा ति ।।

३. पश्चिक्कवग्गो

१. पठमग्रगारवसुत्तं

१. "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु ग्रगारवो ग्रप्पतिस्सो ग्रसभाग-वृत्तिको 'सब्रह्मचारीसु म्राभिसमाचारिकं' घम्मं परिपुरेस्सती' ति

१. च - रो॰। २. समिससाचारिकं - हो०।

R 15

B 13

20

R. 16

नेतं ठानं विज्जति । 'ग्राभिसमाचारिकं धम्मं ग्रपरिप्रेत्वा सेखं धम्मं परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सेखं धम्मं ग्रपरिपुरेत्वा सीलानि परिपरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सीलानि ग्रपरिपरेत्वा सम्मादिद्रि परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सम्मादिष्ट्रं ग्रपरिपुरेत्वा सम्मा-समाधि परिप्रेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

२. "सो वत, भिक्खवे, भिक्ख सगारवो सप्पतिस्सो सभाग-वृत्तिको 'सब्रह्मचारीसु म्राभिसमाचारिकं घम्मं परिपुरेस्सती' ति ठान-मेतं विज्जति । 'ग्राभिसमाचारिकं घम्मं परिपरेत्वा सेखं धम्मं परि-परेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सेखं धम्मं परिपुरेत्वा सीलानि परि-पुरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सीलानि परिपुरेत्वा सम्मादिष्ट्रि परि- 10 परेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मादिष्ट्रिं परिपरेत्वा सम्म्यसमाधि परिपरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

२. इतियश्रगारवसूत्तं

१. "सो वत, भिक्खवे, भिक्ख अगारवी अप्पतिस्सो असभाग-वृत्तिको 'सब्रह्मचारीस् ग्राभिसमाचारिकं धम्मं परिप्रेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित । 'ब्राभिसमाचारिकं धम्मं ब्रपरिपुरेत्वा सेखं धम्मं 15 परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सेखं धम्मं ग्रपरिपरेत्वा सीलक्खन्धं परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सीलक्खन्धं ग्रपरिपूरेत्वा समाधिक्खन्वं परिपूरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'समाधिक्खन्धं ग्रपरिपुरेत्वा पञ्जाक्खन्धं परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

२. "सो वत, भिक्खवे, भिक्ख सगारवो सप्पतिस्सो सभाग-वृत्तिको 'सब्रह्मचारीस् माभिसमाचारिकं धम्मं परिपरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जित । 'म्राभिसमाचारिकं घम्मं परिपुरेत्वा सेखं घम्मं परिपुरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । सेखं धम्मं परिपरेत्वा सीलक्खन्धं परिपरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सीलक्खन्धं परिपुरेत्वा समाधिक्खन्धं परि- 25 पुरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'समाधिक्खन्वं परिपरेत्वा पञ्जा-नखन्धं परिप्रोस्सती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

B 14

३. उपक्किलेसमुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खबे, जातरूपस्स उपिककलेसा, येहि उप-क्किलेसेहि उपिक्किलिट्टं जातरूपं न चेव मुदु होति न च कम्मनियं न च पभस्सरं पभक्कु च न च सम्मा उपेति कम्माय । कतमे पञ्च ? अयो, लोहं, तिपु, सीसं, सज्झे ' – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च जातरूपस्स उप-क्किलेसा, येहि उपिक्किलेसेहि उपिक्किलिट्टं जातरूपं न चेव मुदु होति न च कम्मनियं न च पभस्सरं पभक्कु च न च सम्मा उपेति कम्माय । यतो च खो, भिक्खवे, जातरूपं इमेहि पञ्चिह उपिक्किलेसेहि विमुत्तं होति, तं होति जातरूपं मुदु च कम्मनियं च पप्तस्सरं च न च पभक्कु सम्मा उपेति कम्माय । यस्सा यस्सा च पिलच्चनिकतिया प्राकक्कृति – यदि मुद्दिकाय यदि कृष्डलाय यदि गीवेय्यकाय यदि सुवण्णमालाय – तं चस्स अरखं अनुभोति ।
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, पिञ्चमे चित्तस्स उपिक्कलेसा, येहि उपिक्कलेसेहि उपिक्किलिट्ठं चित्तं न चेव मुदु होति न च कम्मिनयं न च पभस्सरं पभक्कु च न च सम्मा समाधियित आसवानं खयाय । कि कतमे पञ्च ? कामच्छ्रत्यो, व्यापादो, थीनिमिट्ठं, उद्यक्षकुष्कृष्णं, विचिक्तिच्छा इसे खो, भिक्षववे, पञ्च चित्तस्स उपिक्कलेसा येहि उपिक्किलेसि उपिक्किलेसि ट्रिंग चेव मुदु होति न च कम्मिनय न च पभस्सर पभक्कु च न च सम्मा समाधियित आसवानं खयाय । यतो च खो, भिक्षवे, चित्तं रमेहि पञ्चिह उपिक्किलेसि विमृतं होति, तं होति चित्तं मुदु च कम्मिनयं च पभस्सरं च न च पशक्कु सम्मा समाधियित आसवानं खयाय । यत्ता प्रति चित्तं मुदु च कम्मिनयं च पभस्सरं च न च पशक्कु सम्मा समाधियति आसवानं खयाय । यत्ता प्रस्त च अभिञ्ञासिच्छिकरणीयस्स धम्मस्स चित्तं अभिनिज्ञामेति अभिञ्ञासिच्छिकरणीयस्स धम्मस्स चित्तं अभिनिज्ञामेति अभिञ्ञासिच्छिकरियाय तत्र तत्रेव सिक्सम्ब्बतं पापुणाति सित सित आयवते ।
 - ३. "सो सचे आकङ्क्षित 'अनेकविहितं इद्धिविषं पच्चनुभवेय्यं 25 एको पि हुत्वा बहुचा अस्सं, बहुचा पि हृत्वा एको अस्सं; आविभावं, तिरोभावं; तिरोकुट्ठं तिरोपाकारं तिरोपव्वतं असज्जमानो गच्छेय्यं, सेय्यथापि आकासे; पथविया पि उम्मुज्जिनमुज्जं करेय्यं, सेय्यथापि

१ सज्झु – सी० । २. विष्पमृतं – सी० । ३–३. यस्स कस्सचि पिसन्वनविकतिया – स्या०, रो० । ४. गीवेय्यकेन – स्वा०, रो० । ५ थिनमिद्ध – म० । ६. तिरोकुट्टं – म० ।

5

B. 15

RIA

उदके; उदके पि भ्रभिज्जमानों गच्छेर्य्यं, सेय्यथापि पथिवयं; भ्राकासे पि पल्लक्केन कमेर्य्यं, सेय्यथापि पक्की सकुणो; इने पि चन्दिमसुरिये एवंमहिद्धिके एवंमहानुभावे पाणिना परिमसेय्यं परिमज्जेर्यं याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं वत्तेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिक्क्षभव्यतं पापुणाति सित भ्रायतने ।

४. "सो सचे आकङ्कात - 'दिब्बाय सोतघातुया विसुद्धाय ग्रतिककन्तमानुसिकाय उभी सहें सुणेय्यं - दिब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके चा' ति, तत्र तत्रेव सिक्सभब्बतं पापुणाति सति सति आयतने ।

५. "सो सचे आकक्क्षात — 'परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानेय्यं — सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पजानेय्यं, 10 वीतरागं वा चित्तं वीतरागं वित्तं ति पजानेय्यं, सदोसं वा चित्तं सदोसं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतरोसं वा चित्तं ति पजानेय्यं, सदोसं वित्तं ति पजानेय्यं, वीतरोसं वा चित्तं ति पजानेय्यं, समीहं वा चित्तं समोहं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतमोहं चित्तं ति पजानेय्यं, सिक्क्षत्तं वा चित्तं सिक्क्षत्तं वित्तं ति पजानेय्यं, विविश्वत्तं वा चित्तं विविश्वतं चित्तं ति पजानेय्यं, अमहागतं वा चित्तं अमहागतं वा चित्तं ति पजानेय्यं, असतारं वा चित्तं सउत्तरं चित्तं ति पजानेय्यं, अमहागतं वा चित्तं अपतारं वा चित्तं अपतारं वा चित्तं अपतारं वित्तं ति पजानेय्यं, समाहितं वा चित्तं समाहितं चित्तं ति पजानेय्यं, समाहितं वा चित्तं प्रतानेयं, वित्तं वित्त

६. "सो सचे भ्राकह्विति – भ्रनेकिविहितं पुळ्वेनिवासं अनुस्सरेय्यं, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पट्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चत्तारीसं पि जातियो चत्ताराते विच्य पट्च पि जातियो जातिसतं पि 23 जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि भ्रनेके पि संबद्धकृष्ये भ्रनेके पि विबद्धकृष्ये भ्रनेके पि संबद्धकृष्ये भ्रनेके पि संवद्धकृष्ये भ्रकृष्ये भ्रनेके पि संवद्धकृष्ये भ्रनेके पि संवद्धकृष्ये भ्रवे स्वत्ये स्व

१. प्रभिज्जमाने – स्था०, रो०। २. पठविया – स्था०, रो०। ३. चन्दिमसूरिये – म०। ४. परामसेय्यं – स्था०, रो०। ५. सेय्यथिदं – म०। ६. चताळीस – स्था०, रो०।

R. 19

R 20

ततो चुतो अमुत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरिधन्तो, सो ततो चुतो इधूपपन्नो ति, इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरेय्यं ति, तत्र तत्रेव सक्खिभव्यतं पापुणाति सति सति आयतने।

७. "सो सचे आकक्क्वित – 'दिब्बेन चक्क्वुना विसुद्धेन श्रतिकक्त्तमानुसकेन सत्ते पस्सेय्यं वयमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे
कुब्बण्णे, सुगते दुगते यथाकम्मूपये सत्ते पजानेय्यं – इसे वत भोत्तो सत्ता
कायकुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनोदुच्चरितेन
समन्नागता श्ररियानं उपवादका मिच्छादिट्ठिका मिच्छादिट्ठिकम्मसमावाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपन्ना,
इसे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता वचीमुचरितेन
समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता श्ररियानं अनुपवादका सम्मादिट्ठिका सम्मादिट्ठिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति
सम्माविट्ठिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति
केन सत्तं पस्तेयमं वयमाने उपपज्जमानं हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे,
मुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिक्सभव्यत
पापणाति सति सति सति स्नायतने ।

द. "सो सचे श्राकङ्क्षित – 'श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रिमिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिक्खिमब्बतं पापुणाति सति सति श्रायतने'' ति ।

४. दूस्सीलसूत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खने, सीलविपल्लस्स हतूपिनसां होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह असित सम्मासमाधिविपल्लस्स हतूपिनस होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने असित यथाभूत-ञाणदस्सनविपल्लस्स हतूपिनसो होति निब्बदाविरागो; निब्बदा-25 विरागे असित निब्बदाविरागविपल्लस्स हतूपिनसं होति विमुत्तिञाण-दस्सनं। सैय्यथापि, भिक्खने, रुक्खो साखापनासविपल्लो। तस्स पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छति, तचो पि न पारिपूरिं गच्छति; ऐनमेन खो, भिक्खने, पारिपूरिं गच्छति, सारो पि न पारिपूरिं गच्छति; एनमेन खो, भिक्खने,

१. हतपनिसो - व्या ०, रो०।

B. 17

R. 21

दुस्सीलस्स सोलविपन्नस्स हतूपनिसो होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह म्रसति सम्मासमाधिवपन्नस्स हतूपनिसं होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथा-भूतञाणपदस्सने म्रसति यथाभूतञाणदस्सनविपन्नस्स हतूपनिसो होति निम्बदाविरागो; निम्बदाविरागो म्रसति निम्बदाविरागविपन्नस्स हतूपनिसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं।

२. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पश्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सनं सित यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बिदाविदागो; निब्बिदाविदागो सित निब्बिदाविदागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्ति । विद्यापाद्याप्ति, भिक्खवे, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपिटका पादपूर्ति गच्छित, तेचो पि पारपूर्ति गच्छित, केग्गृ पि पारपूर्ति गच्छित, सोग्नि पारपूर्ति गच्छित, केग्गृ पि पारपूर्ति गच्छित, सारो पि पारपूर्ति गच्छित; एवमेव खो, भिक्खवे, सीजवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि सम्मानमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ने होति यथाभूत- 15 जाणदस्सनं; यथाभूतजाणदस्सनं सित यथाभूतजाणदस्सनं सित यथाभूतन। विव्वदाविदागो; निब्बदाविदागे सित निब्बदाविदागो; निब्बदाविदागे सित विव्वदाविदागो सित विव्वदाविदागो तिविवदाविदागो तिविवदाविदा तिविदाय तिविवदाविदा तिविदाय तिविदाय तिविदाय तिविदाय तिविदाय तिविदाय

प्र. ब्रनुग्गहितसुत्तं

 "प्ठचिंह, भिक्सबे, ग्रङ्गेहि धनुग्यहिता सम्मादिट्ट चेतो-विमृत्तिफला च होति चेतोविमृत्तिफलानिसंसा च, पञ्ञाविमृत्तिफला 20 च होति पञ्ञाविमृत्तिफलानिसंसा च।

२. "कतमेहि पञ्चिह ? इम्र, भिक्खवे, सम्मादिष्ट सीला-नृगाहिता च होति, सुतानुगाहिता च होति, साकच्छानुगाहिता च होति, समयानुगाहिता च होति, विपस्सनानुगाहिता च होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह अङ्गोहि अनुगाहिता सम्मादिष्ट चेतोविमुत्तिफला च 23 होति चेतोविमुत्तिफलानिसंसा च, पञ्जाविमुत्तिफला च होति पञ्जा-विमृत्तिफलानिसंसा च," ति ।

१. पप्पटिका - स्या० ।

ष०२-३७

B 18

R. 22

६. विमुत्तायतनसुत्तं

- १. "प्टिच्नानि, भिक्सने, निमुत्तायतनिन यत्य भिक्सुनो अप्पमत्तस्य आतापिनो पहितत्तस्स निहरतो अनिमृत्तं ना चित्तं निमुच्चित, अपिरिक्षीणा ना आसना परिक्सयं गच्छिन्ति, अननुष्पत्तं ना अनुत्तरं योगक्कोमं अनुपापुणाति ।
- उ. "कतमानि पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो सत्या घम्मं देसेति प्रञ्जातरो वा गरुट्टानियो सब्बह्मचारी । यथा यथा, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो सत्या घम्मं देसेति, प्रञ्जातरो वा गरुट्टानियो सब्बह्मचारी, तथा तथा सो तस्मि घम्मे ग्रत्थपटिसंवेदी च होति घम्मपटिसंवेदी च । तस्स श्रत्थपटिसंवेदिनो धम्मपटिसंवेदी च । तस्स श्रत्थपटिसंवेदिनो धम्मपटिसंवेदिनो पामोज्जं जायति । पमुदितस्स पीति जायति । पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति । पस्सद्धकायो सुखं वेदेति । सुखिनो चित्तं समाधियति । इदं, भिक्खवे, पठमं विमुत्तायतनं यत्य भिक्खुनो अप्पमत्तस्स भ्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो भ्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चति, अपरिक्खीण वा श्रासवा परिक्खयं गच्छन्ति, भ्रानन्थतं वा श्रन्तरः योगक्खेमं अनुपापुणाति ।
- ३. "पुत च परं, भिक्खवे, भिक्खुतो न हेव खो सत्या धम्मं देसेति, अञ्जतरो वा गरुट्टानियो सब्रह्मचारी, ग्रिप च खो यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेति । यथा यथा, भिक्खवे, भिक्खु यथानुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेति तथा तथा सो तिस्म धम्मं अत्थपटिसंवेदी च होति धम्मपटिसंवेदी च । तस्स अत्थपटिसंवेदिनो धम्मपटिसंवेदिनो पामोज्जं जायित । पसुदितस्स पीति जायित । पीतिमनस्स कायो पस्सम्भिति । पस्सद्धकायो सुखं वेदित । सुखिनो चित्रं समाधियित । इदं, भिक्खवे, दुतियं विमुत्ता-यतनं यत्य व्यव्य भिक्खुनो अप्यमत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चितं, अपिक्खेमं अनुपापुणाति । परिक्खयं गच्छिन्तं, अननुप्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाति ।
 - ४. "पुन च परं, भिक्खते, भिक्खुनो न हेव खो सत्या घम्मं देसेति, भ्रञ्ञतरो वा गस्ट्रानियो सब्रह्मचारी, नापि यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन परेसं देसेति, भ्रपि च खो यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं

१. पामुज्जं - स्या॰, रो॰ । २. वेदियति - सी॰ ।

B. 19

R 23

वित्थारेन सज्झायं करोति । यथा यथा, भिन्नवे, भिन्नबु यथामुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन सज्झायं करोति तथा तथा सो तर्हिम धम्मे अत्यपटिसंवेदी च होति धम्मपटिसंवेदी च । तस्स अत्थपटिसंवेदिनो धम्मपटिसंवेदिनो पामोज्जं जायित । पमुदितस्स पीति जायित । पीति-मनस्स कायो पस्सम्भित । पस्सद्धकायो सुखं वेदेति । सुखिनो चित्तं उ समाधियति । इदं, भिन्नवेते, तित्यं विमुतायतनं यत्थ भिन्नबुनो अप्प-मत्तस्स आतापिनो ... पे०... योगन्नवेमं अनुपापुणाति ।

६. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खनो न हेव खो सत्या धम्मं वेसेति प्रञ्जातरो वा गरुट्टानियो सब्रह्मचारी, नापि यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन परेसं देसेति, नापि यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन सर्फ्यायं करोति, नापि यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनुवितवकेति अनुविवारेति मनसानुपेक्खति; अपि च स्वस्स अञ्जातरं समाधिनिमित्तं अपाहितं होति सुमनसिकतं सुपधारितं सुप्पटिवढं पञ्जाय । यथा यथा, भिक्खने, भिक्खुनो अञ्जातरं समाधिनिमित्तं सुप्पिति सुमनसिकतं सुप्धारितं सुप्पिति समाधिनिमित्तं सुप्पिति सम्माधिनिमित्तं सुप्पिति अप्यारी स्वाया, भिक्खने सुप्धारितं सुप्पिति अर्था तथा तथा सो तिस्म धम्मे अत्यपित्संवेदी च होति धम्मपित्संवेदी च । तस्स अत्यपितसंविदानो धम्मपितसंविदानो पामोञ्जं जायति । प्रमुदितस्स पीति जायति । पीति- अ

१. निप - स्था॰, रो॰ । २. धनुविचरति - रो॰ ।

मनस्स कायो पस्सम्भति । पस्सद्धकायो सुखं वेदेति । सुखिनो चित्तं समाधियति । इदं, भिक्खवे, पञ्चमं विमुत्तायतनं यत्य भिक्खुनो ग्रप्यमत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो श्रविमत्तं वा चित्तं विमञ्चति, ग्रपरिक्खीणा वा ग्रासवा परिक्खयं गच्छन्ति, ग्रननुष्पत्तं वा अनत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाति ।

७. "इमानि खो. भिक्खवे. पञ्च विमत्तायतनानि यत्य भिक्खनो ग्रप्यमत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो ग्रविमत्तं वा चित्तं विमञ्चति, ग्रपरिक्लीणा वा ग्रासवा परिक्लयं गच्छन्ति, ग्रननप्पत्तं वा ग्रनत्तरं योगक्लेमं ग्रनपापुणाती" ति ।

७. समाधिसत्तं

- १. "समाघि, भिक्खवे, भावेथ अप्पमाणं निपका पतिस्सता । समाधि, भिक्खवे, भावयतं ग्रप्पमाणं निपकानं पतिस्सतानं पञ्च ञ्चाणानि पच्चलञ्जेव उपप्रजनित । कतमानि पञ्च ? 'ग्रयं समाधि पच्चप्पन्नसुखो चेव श्रायति च सुखविपाको' ति पच्चत्तञ्जेव जाणं उप्परजति, 'ग्रयं समाधि ग्ररियो निरामिसो' ति पच्चलक्रवेव क्राणं 15 उप्पज्जित, 'अयं समाधि अकापुरिससेवितो' ति पच्चत्तञ्जेव आणं उप्पज्जित, 'ग्रयं समाधि सन्तो पणीतो पटिप्पस्सद्धलद्धो एकोदि-भावाधिगतो, न सङ्खारनिग्गय्हवारितगतो 'त पच्चसञ्जेव ञाणं उप्पज्जित, 'सतो' खो पनाहं इमं' समापज्जामि सतो बदहामी' ति पच्चत्तञ्जेव ञाणं उप्पज्जिति ।
 - २. "समाधि. भिक्खवे. भावेथ श्रप्पमाणं निपका पतिस्सता । समाधि, भिक्खवे, भावयतं अप्पमाणं निपकानं पतिस्सतानं इमानि पञ्च ञाणानि पच्चलञ्जेव उपपन्जनी" नि ।

८. पञ्चिङ्कसूत्तं

१. "ग्ररियस्स, भिक्खवे, पञ्चिङ्गकस्स सम्मासमाधिस्स भावनं देसेस्सामि । तं सुणाय, साघुकं मनसि करोय; भासिस्सामी" ति ।

R 24

10

R 25

B. 20.

१. पटिप्पस्सद्भिद्धो - स्था०, रो० । २. च ससंबारनिमास्हवारितपत्तो - स्था०: च सर्सक्षारिनम्मव्हवारितप्पतितो -सी॰; च ससंक्षारिनमव्हवारिताबटो- रो॰। ३-३.सो सो पनाहं इमं समाधि सतीव - सी०. स्था० ।

R. 21

R. 26

"एवं, भन्ते" ति स्रो ते भिक्सू भगवतो पञ्चस्सोसुं। भगवा एतदबोच-

२. "कतमा च, भिक्खवे, प्ररियस्स पञ्चिक्क् कस्स सम्मासमाधिस्स भावना ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे ०...
पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो इममेव कायं विवेक्जेन पीति- 5
सुखेन प्रभिसन्देति परिसन्देति परिपूरेति परिप्फरित; नास्स किञ्चि
सब्बावतो कायस्स विवेक्जेन पीतिसुखेन प्राप्कुटं होति । सेय्यथापि,
भिक्खवे, दक्खो न्हापको वा न्हापकन्तेवासी वा कंसधाले न्हानीयचुण्णानि प्राक्तिरत्वा उदकेन परिष्फोसकं परिष्फोसकं सम्रेय्य । सायं '
न्हानीयिपिण्ड' स्नेहानुगता स्नेहपरता सन्तरवाहिरा फुटा स्नेहन, न 10
च पग्चरिनी । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु इममेव कायं विवेक्जेन
पीतिसुखेन ग्रभिसन्देति परिसन्देति परिप्फरित; नास्स
किञ्च सब्बावतो कायस्स विवेक्जेन पीतिसुखेन ग्रप्फुटं होति ।
ग्रिरियस्स, भिक्खवे, पञ्चिक्कस्स सम्मासमाधिस्स ग्रयं पटमा भावना ।

३. "पुत च परं, भिनखंदे, भिनखं वितनकिविचारानं बूपसमा 15
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इममेव कायं समाधिजेन पीतिपुलेन सिभान्देति परिसन्देति परिपूरेति परिफरिति; नास्स
किञ्च सब्बावतो कायस्स समाधिजेन पीतिसुलेन अप्पुटं होति ।
संय्ययापि, भिनखंदे, उदकरहदो गम्भीरो उिक्भवोदको । तस्स नेवस्स
पुरित्यमाय दिसाय उदकस्स आयमुखं, न पिन्छमाय दिसाय उदकस्स
आयमुखं, न उत्तराय दिसाय उदकस्स आयमुखं, न दिन्छणाय दिसाय
उदकस्स आयमुखं, देवो च कालेन कालं सम्मा धारं नानुप्यवेच्छेय्य ।
अय स्रो तम्हा व उदकरहदा सीता वारिधारा उिक्भिजिलता तस्ते उदकरह्वं सीतेन वारिना अभिसन्देय्य परिसन्देय्य परिपूरेय्य परिफरेय्य;
नास्स किञ्च सब्बावतो उदकरहदस्स सीतेन वारिना अपुटं भरस । 25
एवमेन स्रो, भिनखंदेत परिपूरेति परिफरितः, नास्स किञ्च सब्बावतो

१. नहांपको – वी०, रो०। २. नहानियक्ष्णानि – वी०, रो०? न्हानियक्ष्णानि – स्या०। ६ – ३. सांस्स नहानीयपिच्ची – ती०; सास्स नहानियपिच्च – रो०। ४-४. किने-हानुगता सिनेहररेता – स्या०। ४. समन्तरबाहिरा – स्या०। ६. पण्चरति – स्या०, रो०। ७. इकिनतीयको – स्या०।

कायस्स समाधिजेन पीतिसुखेन ग्रप्फुटं होति । ग्ररियस्स, भिक्खवे पञ्चिङ्गकस्स सम्मासमाधिस्स ग्रयं दुतिया भावना ।

B. 22

४. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरित । सो इममेव कायं निप्पीतिकेन सुखेन इम्मिन्देत परिसन्देति परिपूरित परिप्फरित; नास्स किञ्च सब्बावतो कायस्स निप्पीतिकेन सुखेन झप्फुटं होति । सेय्यथापि, भिक्सवे, उप्पतिनियं वा पुण्डरीकिनियं वा झप्पेकच्चानि उपप्तािन वा पुडुमािन वा पुण्डरीकिनियं वा झप्पेकच्चािन उपपािन वा पुडुमािन वा पुण्डरीकिनियं वा आप्रेकच्चािन उपपािन वा पुडुमािन वा पुण्डरीकिनियं वा अप्पेकच्चािन उपपािन वा पुण्डरीकािन वा उदके जातािन उदके संबद्घािन उदकानुगानतािन झन्तो निम्मुग्यपेसिति । तािन याव चग्गा याव च मूला सीतिन वारिना अप्मिन्दािन परिस्मािन परिपूरािन परिप्फुटािन; नास्स किञ्च सब्बावतं उपपातां वा पुग्डरिकानं वा पुण्डरिकानं वा सीतिन वारिना अप्फुटं अस्स । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु इसमेव कायं निप्पीतिकेन सुखेन झामसन्देति परिसन्देति परिप्फरित गरितः, नास्स किञ्च सब्बावते कायस्स निप्पीतिकेन सुखेन अप्फुटं होित । अरियस्स, भिक्खवे, पुण्डविकस्स सम्मासमािष्टस अयं तितया भावना ।

R 27

प्र. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्वं झानं उपसम्पञ्ज बिहरित । सो इममेन कायं परिसुद्धेन चेतसा परियोदातेन फरित्वा निसिन्नो होति; नास्स किञ्च्च स्व्वावतो कायस्स परिसुद्धेन चेतसा परियोदातेन अप्फुटं होति । सेय्यथापि, भिक्खने, पुरिसो भ्रोदातेन वत्थेन ससीसं पारुपित्वा निसिन्नो अस्स; नास्स किञ्च्च सब्बावतो कायस्स भ्रोदातेन वत्थेन अप्फुटं अस्स । एवमेन खो, भिक्खने, भिक्खु इममेन कायं परिसुद्धेन चेतसा परियोदातेन फरित्वा निसिन्नो होति; नास्स किञ्च्च सब्बावतो कायस्स किञ्च सब्बावतो कायस्स परिसुद्धेन चेतसा परियोदातेन अप्फुटं होति । अरियस्स, भिक्खने, पञ्चिङ्गक्तस्स सम्मासमाधिस्स अर्थं चत्त्था भावना ।

६. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्सुनो पञ्चवेक्सणानिमित्तं सुग्व-हितं होति सुमनिसकतं सूपधारितं सुप्पटिविद्धं पञ्जाय । सेय्यथापि, भिक्सवे, अञ्बो व अञ्जो पञ्चवेक्सय्य, ठितो वा निसिन्नं पञ्च-वेक्सय्य, निसिन्नो वा निपन्नं पञ्चवेक्सय्य । एवमेव स्तो, भिक्सवे,

१-१. भञ्जो वा भञ्जां वा - सी०: भञ्जो वा भञ्जां - स्था० ।

भिक्खुनो पञ्चवेक्खणानिमित्तं सुग्महितं होति सुमनिसकतं सुपमारितं सुप्पटिविद्धं पञ्जाय । प्ररियस्स, भिक्खवे, पञ्चिक्किक्सस सम्मा-समाधिस्स प्रयं पञ्चमा भावना । एवं भाविते खो, भिक्खवे, भिक्ख प्रयोपे प्रारिये पञ्चिक्किक्स सम्मासमाधिम्ह एवं बहुलीकते यस्स यस्स प्रभिञ्ञा-सच्छिकरणीयस्स घम्मस्स चित्तं प्रभिनिष्ठामेति प्रभिञ्ञासिच्छिकिरि- 5 याय, तत्र तत्रेव सिक्खभव्वतं पापुणाति सित सित प्रायतने ।

७. "संय्यवापि, भिक्खवे, उदकमणिकौ आधारे ठिपतो पूरो उदकस्स समितित्तको काकपेय्यो । तमेनं बलवा पुरिसो यतो यतो आवज्जेय्य, आगच्छेय्य उदक" ति?

"एवं, भन्ते"।

10 R. 28

B 23

"एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख एवं भाविते ग्ररिये पञ्चिङ्गके सम्मासमाधिम्हि एवं बहुलीकते यस्स यस्स ग्रिभिञ्ञासिन्छिकरणीयस्स धम्मस्स चित्तं ग्रिभिनिन्नामेति ग्रिभिञ्ञासिन्छिकिरियाय, तत्र तत्रेव सिक्सभव्वतं पापुणाति सति सति ग्रायतने ।

द. "संय्यथापि, भिक्खवे, समे भूमिभागे पोक्खरणी चतुरंसा 15 श्रालिबद्धा पूरा उदकस्स समितित्तिका काकपेय्या । तमेनं बलवा पुरिसो यतो यातो श्रालि मुञ्चेय्य, श्रागच्छेय्य उदकं" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"एतमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख एवं भाविते ग्ररिये पञ्चिक्षिके सम्मासमाधिम्हि एवं बहुलीकते यस्स यस्स ग्रभिञ्ञासिष्ठ्यकरणीयस्स 20 धम्मस्स ... पे०... सति सति श्रायतने ।

१. "सेय्यथापि, भिक्खवे, सुमूमियं चातुम्महापये" ग्राजञ्जरखो युत्तो ग्रस्स ठितो श्रोधस्तपतीयो । तमेनं दक्खो योग्याचिरयो ग्रस्स-दम्मसारिथ प्रभिरुहित्वा वामेन हत्येन रस्मियो गहेत्वा दक्ष्विणेन हत्येन पतौदं गहेत्वा येनिच्छकं यदिच्छकं सारेय्य पि पच्चासारेय्य पि । 25 एवमेन खो, भिक्खवे, भिक्ख एवं भाविते ग्रिरिये पञ्चिक्कि सम्मास्माधिम्ह एवं बहुलीकते यस्स यस्स ग्राभिञ्जासिच्छकरणीयस्स धम्मस्स चित्तं ग्राभिनिक्नायेति ग्राभिञ्जासिच्छकिरियाय, तत्र तत्रेव सिक्ख-भब्बतं पापुणाति सति सति ग्रायतने ।

१. सुगतं – स्या०। २. पञ्चनी – ती०। ३. ती० पोत्पके नित्व। ४ प्रावट्टेय्य – स्या०। १. बतुरस्ता – स्या०, रो०। ६. बतुप्रहापमे – म०। ७. भोततपतीमे – स्या०।

R. 29

B. 24

१०. "सो सचे आकक्कृति – 'धनेकविहितं इद्विविषं पण्चनु-भवेय्यं – एको पि हृत्वा बहुधा अस्सं ... पे०... याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं वत्तेय्य' ति, तत्र तत्रेव सिक्सभव्वतं पापुणाति सति सति आयतने ।

११. "सो सचे श्राकद्भृति – 'दिब्बाय' सोतधातुया विसुद्धाय 3 श्रतिककत्तमानुसिकाय उभो सहे सुणेय्यं – दिब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके वा' ति, तत्र तत्रेव सिक्खभब्बतं पापुणाति सति सति श्रायतने ।

१२. "सो सचे अकङ्कात — 'परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानेय्यं — सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतरागं वा चित्तं वीतरागं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतरागं वा चित्तं वीतरागं चित्तं ति पजानेय्यं, सदोसं वा चित्तं ... विविद्यां वा चित्तं ... सिक्ष्यं वा चित्तं ... सिक्ष्यं वा चित्तं ... सिक्ष्यं वा चित्तं ... अमहग्गतं वा चित्तं ... अमहग्गतं वा चित्तं ... सउत्तरं वा चित्तं ... अनुतरं वा चित्तं ... समाहितं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुत्तं वा चित्तं ... विस्तुतं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुतं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुतं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुतं वा चित्तं .

१३. "सो सर्चे आकङ्कृति – 'म्रानेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरेय्यं, सेय्यथीदं – एकं पि जाति, द्वे पि जातियो . पे ० ... इति . साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सक्खिभब्बतं पापुणाति सति सति आयतने ।

१४. "सो सचे भ्राकङ्कृति – 'दिब्बेन चन्खुना विसुद्धेन भ्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपणे सत्ते पजानेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सक्खिभब्बतं पापुणाति सति सति भ्रायतने ।

१५. "सो सचे प्राकङ्कृति – 'प्रासवानं खया प्रनासवं चेतो-विमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं प्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उप-25 सम्पज्ज विहरेय्यें ति, तत्र तत्रेव सक्खिभन्वतं पापुणाति सति सति ग्रायतने" ति ।

६. चक्रुमसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, चङ्कमे झानिसंसा । कतमे पञ्च ? ग्रद्धानक्खमो होति, पधानक्खमो होति, ग्रप्याबाघो होति, ग्रसितं

B. 25

पीतं सायितं सायितं सम्मा परिणामं गच्छति, चङ्कमाधिगतो समाधि चिरद्वितिको होति । इमे स्रो, भिन्स्बवे, पञ्च चङ्कमे ग्रानिसंसा'' ति ।

१०. नागितसूत्तं

१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्खसङ्क्षेन सिद्ध येन इच्छानङ्गलं नाम कोसलानं ब्राह्मणगामो तदवसरि । तत्र सुदं भगवा इच्छानञ्जले विहरति इच्छा- 5 नङ्गलवनसण्डे । ब्रस्सोसुं खो इच्छानङ्गलका बाह्यणगहपतिका -"समणो खल भो गोतमो सक्यपूत्तो सक्यकूला पब्बजितो इच्छानङ्गलं अनप्पत्ती; इच्छानङ्गले विहरति इच्छानङ्गलवनसण्डे । तं स्रो पन भवन्तं गोतमं एवं कल्याणो कित्तिसहा ग्रब्भुग्गतो - इति पि सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो स्गतो लोकविद् ग्रन्तरो 10 पूरिसदम्मसारिथ, सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा ति । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणबाह्मणि पजं सदेवमनस्सं सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेति । सो धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरिपण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । साध खो पन तथारूपानं ग्ररहतं दस्सनं होती" ति । ग्रथ 15 लो इच्छानञ्जलका ब्राह्मणगहपतिका तस्सा रत्तिया अच्चयेन पहुतं खादनीयं भोजनीयं ग्रादाय येन इच्छानञ्जलवनसण्डो तेनुपसङ्कर्मिसु; उपसङ्कमित्वा बहिद्वारकोट्नके ब्रद्वंस उच्चासहमहासहा³।

२. तेन स्त्रो पन समयेन श्रायस्मा नागितो भगवतो उपट्टाको होति । श्रय स्त्रो भगवा श्रायस्मन्तं नागितं श्रामन्तेसि – "के पन स्रो", 20 नागित, उच्चासहमहासहा, केवट्टा सञ्जे सच्छविलोपे "" ति ?

"एतं, भन्ते, इच्छानःङ्गलका ब्राह्मणगहपतिका पहूतं खादनीयं भोजनीयं ख्रादाय बहिद्धारकोट्ठके ठिता भगवन्तञ्जेव उद्दिस्स भिक्खु-सङ्घं चा" ति ।

"माहं, नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो । यो खो, 25

शंगितका – ती० । २. उच्चातहा महासहा – स्था०, रो० । ३. ते –
 स्था०, रो० । ४. मच्चे वितोपेन्ती – स्था०, रो० । ५. मगवन्तञ्चेव – स्था० ।
 म०२-३०

R. 26

R 32

नागित, नियमस्स नेष्कम्मयुक्तस्स पिववेषमुक्षस्स उपसमयुक्तस्स सम्बोध-सुक्तस्स निकामलाभी भ्रस्स प्रकिच्छलाभी अकसिरलाभी, यस्साहं नेक्सम्मयुक्तस्स पिववेषमुक्तस्स उपसमयुक्तस्स सम्बोधयुक्तस्स निकाम-लाभी प्रकिच्छलाभी अकसिरलाभी। सो तं मीव्हसुखं मिद्धसुखं उ लाभसकारसिलोकसुखं सादियेय्या" ति।

३. "श्रिघवासेतु दानि, भन्ते, भगवा, श्रिघवासेतु सुगतो; ग्रिघवासनकालो दानि, भन्ते, भगवतो । येन येनेव दानि भगवा' गिमस्सिति तंनिश्ता व गिमस्सिन्ति' ब्राह्मणगहपितका नेगमा चेव जानपदा च । संय्ययापि, भन्ते, बुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते यथानिश्रं उदकानि ग्रिपवस्ति , एवमेव खो, भन्ते, येन येनेव दानि भगवा गिमस्सिति, तंनिश्ता व गिमस्सिन्ति ब्राह्मणगहपितका नेगमा चेव जानपदा च । तं किस्स हेतु ? तथा हि, भन्ते, भगवतो सीलपञ्जाणं" ति ।

४. "माहं, नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो । यो खो, नागित, नियमस्स नेन्छन्मसुखस्स पिववेकमुखस्स उपसमसुखस्स । सम्बोधमुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधमुखस्स निकामलाभी ग्रस्स ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, यस्साहं नेक्खन्मसुखस्स पिववेकमुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधमुखस्स निकामन्ताभी प्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी । सो तं मीव्हसुखं लाभ-सक्कारिसलोकमुखं सादियेय्य । ग्रसितपीतखायितसायितस्स खो, नागित, उच्चारपस्सावो – एसो तस्स निस्सन्ते । पियानं खो, नागित, १० विपरिणामञ्ज्ञायाभावा उप्पज्जन्ति सोकपरिवेवहुक्खदोमनस्सुपायासा – एसो तस्स निस्सन्ते । ग्रमुभिमित्तां नुयोगं अनुयुत्तस्स खो, नागित, मुभिमित्ते पिटिकुल्यता स्फाति – एसो तस्स निस्सन्ते । ग्रस्स पाटिकुल्यता स्फाति – एसो तस्स निस्सन्ते । पञ्चसु खो, नागित, उपादानक्खन्धेसु उदयब्बयानुपरिसनो विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता स्फाति – एसो तस्स निस्सन्ते । वहरतो उपादाने पाटिकुल्यता स्फाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । विहरतो उपादाने पाटिकुल्यता सफाति – एसो तस्स निस्तन्ते । ति ।

पञ्चिक्तकवम्गो ततियो ।

१-१. मिळ्हसुलं - स्वा० । २. जन्ते भगवा - स्वा०, रो० । ३. अविस्सन्ति -स्वा०, रो० । ४-४. ० न पटिक्कूनता - सी०; अमुननिभिक्ते पाटिक्कून्यता -स्वा०, ० पाटिक्कून्यता - रो० ।

B. 27

तस्सुद्दानं

द्वे ग्रगारवृपक्किलेसा, दुस्सीलानुग्गहितेंन[े] च । विमुत्तिसमाघिपञ्चिङ्गका^{*}, चङ्कमं^{*} नागितेन चा ति ।।

८. सुमनवम्गो

१. सुमनसुत्तं

 एकं समयं ... पे०... अनाथिपिण्डिकस्स आरामे । प्रथ खो सुमना राजकुमारी पञ्चिह रयसतेहि पञ्चिह राजकुमारिसतेहि परिवृता येन भगवा तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा उ एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो सुमना राजकुमारी भगवन्तं एतदवोच --

२. "इधस्सु, भन्ते, भगवतो हे सावका समसद्धा समसीला समपञ्ञा – एको दायको, एको ब्रदायको। ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जेय्युं। देवभूतानं पन नेसं^{*}, भन्ते, सिया 10 विसेसो, सिया नानाकरणं" ति ?

"सिया, सुमने," ति भगवा अवोच — "यो सो, सुमने, दायको सो अमुं अदायकं देवभूतो समानो पञ्चहि ठानेहि अधिगण्हाति — दिब्बेन आयुना, दिब्बेन वण्णेन, दिब्बेन सुखेन, दिब्बेन यसेन, दिब्बेन आधिपतेय्येन । यो सो, सुमने, दायको सो अमुं अदायकं देवभूतो 15 समानो इमेहि पञ्चहि ठानेहि अधिगण्हाति"।

३. "सचे पन ते, भन्ते, ततो चुता इत्यत्तं भ्रागच्छन्ति, मनुस्स-भूतानं पन नेसं, भन्ते, सिया विसेसो, सिया नानाकरणं' ति ?

"सिया, सुमने," ति भगवा अवोच — "यो सो, सुमने, दायको सो अर्मु अदायकं सनुस्सभूतो समानो पञ्चिह ठानेहि अधिगण्हाति — 20 मानुसकेन आयुना, मानुसकेन वण्णेन, मानुसकेन सुखेन, मानुसकेन यसेन, मानुसकेन आधिपतेय्येन । यो सो, सुमने, दायको सो अर्मु अदायकं मनुस्सभूतो समानो इमेहि पञ्चिह ठानेहि अधिगण्हाति"।

१. दुस्तीलानुमहेन - स्वा०, रो० । २. विमृत्तिसमाविक्का - स्वा०, रो० । ३. वक्कमो - स्वा०, रो० । ४. तेसं - सी० ।

R. 34

४. "सचे पन ते, भन्ते, उसो अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति, पब्बजितानं पन नेसं, भन्ते, सिया विसेसो, सिया नानाकरणं" ति ?

"सिया, सुमने," ति भगवा अवोच — "यो सो, सुमने, दायको सो अमुं अदायकं पब्बजितो समानो पञ्चिह ठानेहि अधिगण्हाति — उ याचितो व बहुलं चीवरं परिमुञ्जित अप्पं अयाचितो, याचितो व बहुलं पिण्डपातं परिमुञ्जित अप्पं अयाचितो, याचितो व बहुलं सिगसनं परिमुञ्जित अप्पं अयाचितो, याचितो व बहुलं सिगसनं परिमुञ्जित अप्पं अयाचितो, याचितो व बहुलं गिलानप्पच्चयभेसज्ज-परिस्तारं परिमुञ्जित अप्पं अयाचितो। येहि स्रो पन सम्बद्धाचारीहि सर्बि विहरित त्यस्य मनापेनेव बहुलं कायकम्मेन समुदाचरिन्त अप्पं अमनापेन, मनापेनेव बहुलं वचीकम्मेन समुदाचरिन्त अप्पं अमनापेन, मनापेनेव बहुलं उपहारं उपहरिन्त अप्पं अमनापं । यो सो, सुमने, दायको सो अप्नं अदायकं पञ्चितातो समानो इमेहि पञ्चिह ठानेहि अधिनगण्हाती" ति।

४. "सर्च पन ते, भन्ते, उभी ब्रयहत्तं पापुणन्ति, ब्रयहत्तप्पत्तानं पन नेसं. भन्ते. सिया विसेसो. सिया नानाकरणं" ति ?

"एत्य खो पनेसाहं, सुमने, न किञ्च नानाकरणं वदामि, यदिदं विमुत्तिया विमुत्ति" ति ।

६. "भ्रच्छरियं, भन्ते, ग्रन्भुतं, भन्ते ! यावञ्चिदं, भन्ते, श्र म्रलमेव दानानि दातुं भ्रलं पुञ्ञानि कातुं; यत्र हि नाम देवभूतस्सा पि उपकारानि पुञ्ञानि, भनुस्सभूतस्सा पि उपकारानि पुञ्ञानि, पब्बजितस्सा पि उपकारानि पुञ्ञानी" ति ।

"एवमेतं, सुमने ! अलं हि, सुमने, दानानि दातुं अलं पुञ्जानि कातुं ! देवभूतस्सा पि उपकारानि पुञ्जानि, मनुस्सभूतस्सा पि उप-25 कारानि पुञ्जानि, पब्बजितस्सा पि उपकारानि पुञ्जानी" ति ।

 ७. इदमवोच भगवा । इदं वत्वान मुगतो ग्रथापरं एतदवोच सत्था –

> "यथा पि चन्दो विमलो, गच्छं आकासधातुया। सब्बे तारागणे लोके, आभाय अतिरोचित।।

१. विमुत्तं - स्था०। २. देवमूतस्य - स्था०, गे०। ३. अपकारानि - स्था०। ४. बत्वा - सी०, रो०।

"तथेव सीलसम्पन्नो, सद्दो पुरिसपुग्गलो। सब्बे मच्छरिनो लोके, चागेन ग्रतिरोचित ॥ "यथा पि मेघो थनयं, विज्जमाली सतकक् । यलं निम्नं च पूरेति, ग्रिशवस्सं वसन्धरं ॥ "एवं दस्सनसम्पन्नो, सम्मासम्बद्धसावको। मच्छरि ग्रधिगण्हाति, पञ्चठानेहिं पण्डितो ।। "ग्रायना यससा चेव, वण्णेन च सुखेन च। स वे भोगपरिब्युव्हों, पेच्च सम्गे पमोदती" ति ॥

२. चन्वीसूत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति वेळ्वने कलन्दक-निवापे। अथ स्रो चुन्दी राजकुमारी पञ्चिह रथसतेहि पञ्चिह च 10 कुमारिसतेहि परिवृता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो चन्दी राजकुमारी भगवन्तं एतदवीच -

२. "अम्हाकं, भन्ते, भाता चुन्दो नाम राजकुमादो, सो एवमाह - 'यदेव सो होति इत्थी वा पुरिसो वा बुद्धं सरणं गतो, धम्मं 15 सरणं गतो, सङ्घं सरणं गतो, पाणातिपाता पटिविरतो, भ्रदिन्नादाना पटिविरतो, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो, मुसावादा पटिविरतो, सरामेरयमज्जपमादद्वाना पटिविरतो, सो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतियेव उपपज्जति, नो दुगातिं ति । साहं, भन्ते, भगवन्तं पुच्छामि - 'कथंरूपे खो, भन्ते, सत्यरि पसन्नो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति- 20 येव उपपज्जित, नो दुग्गीत ? कथंरूपे धम्मे पसन्नो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतियेव उपपज्जति, नो दुग्गति ? कथंरूपे सङ्खे पसन्नो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतियेव उपपज्जित, नो दुगाति ? कथं-रूपेसु, सीलेसु परिपूरकारी कायस्स भेदा परं मरणा सुगतियेव उपपज्जित, नो दुग्गित" ति ?

३. "यावता, चुन्दि, सत्ता अपदा^{*} वा द्विपदा वा चतुप्पदा वा बहुप्पदा वा किपिनो वा ग्ररूपिनो वा सञ्ज्ञिनो वा ग्रसञ्ज्ञिनो वा

१. पञ्चट्टानेहि – स्था० । २. मोगपरिब्युळहो – सी०, रो०; मोगपरिब्युळहो – स्या । ३. प्रत्यी - स्या । ४-४. प्रपादा वा द्विपादा वा चतुष्पादा वा - ती ।।

R. 36

20

25

नेबसञ्जिनासञ्जिनो वा, तथागतो तेसं ग्रम्मम्बायित ग्ररहं सम्मा-सम्बुद्धो । ये खो, बुन्दि, बुद्धे पसन्ना, ग्रम्मे ते पसन्ना । ग्रम्मे खो पन पसन्नानं ग्रम्मो विपाको होति ।

४. "यावता, चुन्दि, घम्मा सङ्ख्ता वा असङ्ख्ता वा, विरागो तसं अग्ममन्त्रायति, यदिदं – मदिनम्मदनो पिपासिवनयो आलय-समुग्धातो क्ट्टूपच्छेदो तच्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं । ये खो, चुन्दि, विरागे धम्मे पसन्ना, अग्मे ते पसन्ना । अग्मे खो पन पसन्नानं अग्मो विपाको होति ।

४. "यावता, चुन्दि, सङ्घा वा गणा वा, तथागतसावकसङ्घो ग्रेतं अम्ममक्खायित, यदिदं – चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला, एस भगवतो सावकसङ्घो आहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलि-करणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स । ये खो, चुन्दि, सङ्घो पसन्ना, अम्मे ते पसन्ना । अमो खो पन पसन्नानं अम्मो विपाको होति ।

६. "यावता, चुन्दि, सीलानि, प्ररियकन्तानि सीलानि तेसं ग्रम्मनक्तायिने, यदिदं — प्रखण्डानि प्रक्षिद्धानि असबलानि अकम्मा-सानि भुजिस्सानि विञ्जुष्यसत्यानि अपरामट्ठानि समाधिसंवत्तनिकानि । ये खो, चुन्दि, अरियकन्तेसु सीलेसु परिपूरकारिनो, अमो ते परिपूर-कारिनो । अमो खो पन परिपूरकारीनं अमो विपाको होती ति ।

"अग्यतो वे पसन्नानं, ग्रग्यं घम्मं विजानतं।
अग्ये बुद्धे पसन्नानं, दिक्खणेय्ये अनुत्तरं।।
"अग्ये धम्मे पसन्नानं, विराग्पसमे सुखे।
अग्ये सङ्घे पसन्नानं, पुञ्ञक्खेते अनुत्तरं।।
"अग्यास्मि दानं ददतं, अग्यं पुञ्ञे पबङ्गति।
अग्यं आयु च वण्णो च, यसो कित्ति सुखं बलं।।
"अग्यस्स दाता मेघावी, अग्यधम्मसमाहितो।
देवभूतो मनुस्सो वा, अग्यधम्मसमाहितो।

१. तेसं यम्मानं – सी०। २. सी०, स्या०, रो० पोल्यकेसु निष्य । ३. प्रमामनसा-यन्ति – स्था०।

३. उग्नहसुत्तं

- एकं समयं भगवा भिंद्ये विहरित जातिया वने । श्रथ खो उग्गहो मेण्डकनत्ता येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उग्गहो मेण्डक-नत्ता भगवन्तं एतदवोच –
- २. "प्रधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय अत्तचतुत्वो 5 8.3 भत्तं" ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अय स्रो उग्गहो R.3 मेण्डकनत्ता भगवतो अधिवासनं विदित्वा उद्वायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिस्थणं कत्वा पक्कामि ।
- ३. अथ स्त्रो भगवा तस्सा रितया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तवीवरमादाय येन उम्गहस्स मेण्डकनतुनो निवेसनं 10 तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामित्वा पञ्जाते आसने निसीदि । अय स्त्रो उम्गहो मेण्डकनत्ता भगवन्तं पणीतेन स्नादनीयेन भोजनीयेन सहत्या सन्तप्पेसि सम्पवारीस । अय स्त्रो उम्गहो मेण्डकनत्ता भगवन्तं मुत्तावि क्रोनीत-पत्तपाणि एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीतो सो उम्गहो मेण्डकनत्ता भगवन्तं एतदवीच "इमा भे, भन्ते, कुमारियो पतिकुलानि गमिस्सन्ति । 15 भोवदतु तासं, भन्ते, भगवा; अनुसासतु तासं, भन्ते, भगवा; यासं असस वीघरतं हिताय सुस्तायां" ति ।
- ४. ग्रथ खो भगवा ता कुमारियो एतदवोच "तस्मातिह, कुमारियो, एवं सिक्खितब्बं — 'यस्स' वो' मातापितरो भत्तुनो दस्सन्ति ग्रत्थकामा हितेसिनो श्रनुकम्पका श्रनुकम्पं उपादाय, तस्स भविस्साम 20 पृब्बुद्वायिनियो पच्छानिपातिनियो किङ्कारपटिस्साविनियो मनापचारि-नियो पियवादिनियो' ति । एवं हि वो, कुमारियो, सिक्खितब्बं ।
- ५. "तस्मातिह, कुमारियो, एवं सिक्खितब्बं 'ये ते भत्तु गरुनो मिनस्सिन्त माता ति वा पिता ति वा समणबाह्मणा ति वा, ते सक्करिस्साम गरुं किरिस्साम मानेस्साम पूजेस्साम प्रवसागते च 25 ग्रासनोदकेन पटिपूजेस्सामा" ति । एवं हि वो, कुमारियो, सिक्खितब्बं ।
- ६. "तस्मातिह, कुमारियो, एवं सिक्खितब्बं 'ये ते भत्तु भ्रम्भन्तरा कम्मन्ता उण्णा ति वा कप्पासा ति वा, तत्व दक्का भविस्साम

१. ० लो - सी०, स्वा०; यस्स - रो०। २. गरु - सी०, स्वा० रो०। ३. पूर्वस्सामा

R. 38

15

20

B. 33,

B. 32 भनलसा, तत्रुपायाय वीमंसाय समझागता, अलं कातुं अलं संविधातुं ित । एवं हि वो, कुमारियो, सिक्सितब्बं।

७. "तस्मातिह, कुमारियो, एवं सिक्सितब्बं – 'यो सो भन्नु अञ्चलतरो अन्तोजनो दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा, तेसं कतं च कततो जानिस्साम अकतं च अकततो जानिस्साम, गिलानकानं च बलाबलं जानिस्साम, खादनीयं भोजनीयं चस्से पच्चेसेन' संविभजिस्सामा'' ति । एवं हि वो, कुमारियो, सिक्सितब्बं ।

द. "तस्मातिह, कुमारियो, एवं सिक्खितब्बं – 'यं भत्ता आहिरिस्सिति धनं वा धञ्ञां वा राजतं वा जातरूपं वा, तं आरक्खेन' गृतिया सस्पादेस्साम, तत्थ च भिवस्साम अधुत्ती अधेनी असोण्डी अविनासिकायों ति। एवं हि वो, कुमारियो, सिक्खितब्बं। इमेहि खो, कुमारियो, पञ्चिह धमेहि समझागतो मातुगामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जती ति।

पकाशिकान दवान सहस्थत उपपञ्जता ति।

"यो नं भरित सम्बदा, निच्चं म्रातािप उस्सुको ।
सम्बकामहरं पोसं, भत्तारं नाितमञ्जाित ।।

"न चािप सोित्य भत्तारं, इस्साचारेन रोसये ।
भत्तु च गरुनो सच्चे, पिटपूजेित पण्डिता ।।

"उट्टाहिका अनलसा, सङ्गहितपरिज्जना ।
भत्तु मनार्ण चरित, सम्भतं म्रनुरन्सिति ।।

"या एवं वत्तती नारी, भत्तुख्यन्वसानुगा ।
मनापा नाम ते देवा, यत्य सा उपपञ्जती" ति ।।

४. सीहसेनापतिसत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं । अथ खो सीहो सेनापित येन भगवा तेनुपसङ्कमः; उप-सङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो 25 खो सीहो सेनापित भगवन्तं एतदवोच — "सक्का नु खो, भन्ते, भगवा" सन्दिद्धिकं दानफलं पञ्ञापेतुं" ति ?

व - रो॰। २. पञ्चवन्तेन - ती॰, पञ्चवतेन - स्वा॰। ३ विम्रजिस्सामा - ती॰, स्या॰, रो॰। ४. म्रास्क्बाय - ती॰। १. म्रिनासिका - स्वा॰। १. इच्छाचारेन -ती॰; इस्सावारेन - रो॰। ७. उट्टायिका - स्वा॰। ४-८. म्रतुमनाया - ती॰। १. स्वा॰ रो॰ पोस्कीकृतिया।

- २. "सक्का, सीहा," ति भगवा अबोच "दायको, सीह, दानपति बहुनो जनस्स पियो होति मनापो । यं पि, सीह, दायको दानपति बहनो जनस्स पियो होति मनापो, इदं पि सन्दिट्टिकं दानफलं ।
- ३. "पून च परं, सीह, दायकं दानपति सन्तो सप्पूरिसा भजन्ति । यं पि, सीह, दायकं दानपति सन्तो सप्परिसा भजन्ति, इदं पि सन्दिटिकं 5 दानफलं।
- ४. "पून च परं, सीह, दायकस्स दानपतिनो कल्याणो कित्तिसहो ग्रब्भुगगच्छति । यं पि, सीह, दायकस्स दानपतिनो कल्याणो कित्तिसहो ग्रब्भुग्गच्छति, इदं पि सन्दिद्विकं दानफलं ।
- पू. "पून च परं, सीह, दायको दानपति यं यदेव परिसं 10 उपसङ्कात - यदि खत्तियपरिसं यदि ब्राह्मणपरिसं यदि गहपतिपरिसं यदि समणपरिसं - विसारदो उपसङ्कमति अमङकुभतो। यं पि, सीह, दायको दानपति यं यदेव परिसं उपसङ्क्रमति - यदि खत्तियपरिसं यदि ब्राह्मणपरिसं यदि गहपतिपरिसं यदि समणपरिसं - विसारदो उपसङ्क्रमति अमङक्रभूतो, इदं पि सन्दिट्टिकं दानफलं।
- ६. "पून च परं, सीह, दायको दानपति कायस्स भेदा परं मरणा सगित सग्गं लोकं उपपज्जित । यं पि, सीह, दायको दानपित कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जति, इदं पि सम्परायिकं दानफलं'' ति ।
- ७. एवं वृत्ते सीहो सेनापति भगवन्तं एतदवीच "यानिमानि", 20 भन्ते, भगवता चत्तारि सन्दिट्टिकानि दानफलानि श्रन्खातानि, नाहं एत्य भगवतो सद्धाय गच्छामि; ब्रहं पेतानि जानामि । ब्रहं, भन्ते, दायको दानपति बहुनो जनस्स पियो मनापो । ब्रहं, भन्ते, दायको दानपति; मं सन्तो सप्पुरिसा भजन्ति । ब्रहं, भन्ते, दायको दानपति; मयहं कल्याणो कित्तिसद्दो ग्रब्भुग्गतो - 'सीहो सेनापित दायको कारको 25 B 34 सङ्ख्पट्टाको' ति । ग्रहं, भन्ते, दायको दानपति यं यदेव परिसं उप-सक्यमामि - यदि खत्तियपरिसं यदि ब्राह्मणपरिसं यदि गहपतिपरिसं यदि समणपरिसं - विसारदो उपसङ्कमामि अमङकुभूतो । यानिमानि, भन्ते, भगवता चत्तारि सन्दिट्टिकानि दानफलानि अक्लातानि, नाहं

१. विसारदो व - सी०। २. यानीमानि - स्या०, रो०। 5-7-7E

15

20

एत्य भगवतो सद्धाय गच्छामि; ब्रहं पेतानि जानामि । यं च सो मं, भन्ते, भगवा एवमाह – 'दायको, सीह, दानपति कायस्स भेदा परं मरणा सुगीत सम्यं लोकं उपपज्जती' ति, एताहं न जानामि; एत्य च पनाहं भगवतो सद्धाय गच्छामी'' ति ।

"एवमेतं, सीह, एवमेतं, सीह ! दायको दानपति कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्म लोकं उपपज्जती ति ।

"ददं पियो होति भजन्ति नं बहु ,
कित्ति च पप्पोति यसो च 'व 'बहुति ।
भमङकुभूतो परिसं विगाहित ,
विसारदो होति नरो ग्रमच्छरी ।।
"तस्मा हि दानानि ददन्ति पण्डिता ,
विनेय्य मच्छेरमल सुर्खेसिनो ।
ते दीघरत्त तिदिवे पतिष्ठिता ,
दवानं सहस्यगता 'रमन्ति ते ।।
"कतावकासा कतकुसला इतो चुता ,
सर्यपा अनुविचरन्ति नन्दनं ।
तं तत्य नक्निम रमन्ति मोदरे ,
,समप्यिता नक्मागुणेहि पञ्चहि ।।
"कत्वान वाक्यं ग्रसितस्स सावका"ति ।
"कत्वान वाक्यं ग्रसितस्स सावका"ति ।
"सन्ति सम्गे सगतस्स सावका"ति ।

५. दानानिसंससुत्तं

8.41 १. "पञ्चिम, भिक्सवे, दाने आनिसंसा । कतमे पञ्च ? बहुनो जनस्स पियो होति मनापो, सन्तो सप्पुरिसा भजन्ति; कत्याणो कित्तिक्षा अञ्चर्गणच्छिति; गिहिधम्मा अनपगतो होति, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपञ्जति । इमे स्तो, भिक्सवे, पञ्च अ ताने आनिसंसा ति ।

१. दायको सीह – स्या०, रो०। २–२. यसस्य – स्या०। ३–३. सहस्यसंगता रमन्ति – सी०। ४. ततो – सी०। ४ नन्दने – स्या०। ६–६. कमन्ति सब्बे – स्या०। ७. प्रनरेतो – सी०, रो०।

15

R 42

"ददमानो पियो होति, सतं धम्मं अनुक्कमं। सन्तो नं सदा भजन्ति, सञ्ञता ब्रह्मचारयो।। "ते तस्स धम्मं देसेन्ति, सब्बदुक्लापनुदनं। यं सो धम्मं इधञ्जाय, परिनिब्बाति श्रनासवी" ति ।।

६. कालवानसूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, कालदानानि । कतमानि पञ्च ? 5 भ्रागन्तुकस्स दानं देति; गमिकस्स दानं देति; गिलानस्स दानं देति: इब्भिक्खे दानं देति; यानि तानि नवसस्सानि नवफलानि तानि पठमं सीलवन्तेसु पतिद्वापेति । इमानि स्रो, भिक्सवे, पञ्च कालदानानी ति ।

"काले ददन्ति सप्पञ्जा, वदञ्त्र वीतमच्छरा। कालेन दिन्नं ग्ररियेस्, उजुभूतेसु तादिसु।। "विष्पसन्नमना तस्स, विपुला होति दक्खिणा। ये तत्थ अनमोदन्ति, वेय्यावच्च करोन्ति वा। न तेन दिक्खणा ऊना, ते पि पूज्जस्स भागिनो ॥ "तस्मा ददे अप्पटिवानचित्तो, यत्थ दिन्नं महप्फलं। पुरुञानि परलोकस्मि, पतिद्वा होन्ति पाणिनं'' ति ।।

७. भोजनसत्तं

१ "भोजनं, भिक्खवे, ददमानो दायको पटिग्गाहकानं पञ्च ठानानि देति । कतमानि पञ्च ? आयुं देति, वण्णं देति, सुखं देति, बलं देति, पटिभानं देति । ग्रायुं खो पन दत्वा ग्रायुस्स भागी होति दिब्बस्स वा मान्सस्स वा, वण्णं दत्वा वण्णस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा; सूखं दत्वा मुखस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानसस्स 20 B. 36 वा; बलं दत्वा बलस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानुसस्स वा; पटिभानं दत्वा पटिभानस्स भागी होति दिब्बस्स वा मानसस्स वा । भोजनं, भिक्खवे, ददमानो दायको पटिग्गाहकानं इमानि पञ्च ठानानि देती ति । "म्रायदो बलदो घीरो, वण्णदो पटिभानदो।

सुलस्स दाता मेघावी, सुखं सो ग्रधिगच्छति ।।

१-१. सन्तो भजन्ति सप्पुरिसा - सी०। २. तेस - रो०। ३. पटिभाणं - सी०, या॰ ।

"ग्रायुं दत्वा बलं वण्णं, सुखं च पटिभानकं'। दीषायु यसवा होति, यत्य यत्युपपज्जती" ति ।।

द. सदस्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, सद्धे कुलपुत्ते ग्रानिसंसा । कतमे पञ्च ? ये ते, भिक्खवे, लोके सन्तो सप्पुरिसा ते सद्धञ्येव पठमं 5 अनुकम्पन्ता अनुकम्पन्ति, नो तथा अस्सद्धं; सद्धञ्जेव पठमं उपसङ्कः-मन्ता उपसङ्कमन्ति, नो तथा ग्रस्सद्धं; सद्धञ्जेव पठमं पटिगाण्हन्ता पटिगाण्हन्ति, नो तथा अस्सद्धं'; सद्धञ्त्रेव' पठमं घम्मं देसेन्ता देसेन्ति, नो तथा ग्रस्सदं: सदो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सद्धे कूलपुत्ते ग्रानिसंसा ।

२. "सेय्यथापि, भिक्खवे, सुभूमियं चातुम्महापथे महानिग्रोधो समन्ता पक्खीनं पटिसरणं होति; एवमेव खो, भिक्खवे, सद्घी कुलपूत्ती बहनो जनस्स पटिसरणं होति भिक्खुनं भिक्खुनीनं उपासकानं उपासि

कानं ति ।

10

15

B. 37 20

R. 43

"साखापत्तफलपेतो. खन्धिमा व' महादमो। मलवा फलसम्पन्नो, पतिट्ठा होति पक्खिनं।। "मनोरमे भ्रायतने, सेवन्ति नं विहक्कमा। छायं छायत्यिका यन्ति, फलत्या फलभोजिनो ॥ "ਜਬੇਰ सीलसम्पन्नं, सद्धं पुरिसपुग्गलं। निवातवत्ति अत्यद्धं, सोरतं सिखलं मदं।। "वीतरागा वीतदोसा, वीतमोहा पूञ्जाक्खेत्तानि लोकस्मि, सेवन्ति तादिसं नसं।। "ते तस्स धम्मं देसेन्ति, सब्बद्दक्खापन्दनं। यं सो धम्मं इधञ्जाय, परिनिब्बाति ग्रनासबो" ति ॥

६. पुत्तसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ठानानि सम्पस्सन्ता मातापितको 25 पुत्तं इच्छन्ति कुले जायमानं । कतमानि पञ्च ? भतो वा नो १. पटिमाणक - सी॰, पटिभाणदो - स्था॰;पटिभानदो - रो॰। २-२. श्रस्खस्स

सदस्सेव - स्या॰, रो॰। ३. च - मी॰। ४. छायत्विनी - मी॰। ६. सुरतं - स्या॰।

25

भरिस्सिति; किञ्चं वा नो करिस्सिति; कुनवंसी चिरं ठस्सिति; दायञ्जं पटिपञ्जिस्सिति'; प्रथं वा पन पेतानं कालञ्कतानं दक्षिणं अनुप्पदस्सती ति । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च ठानानि सम्परसन्ता मातापितरो पुत्तं इच्छन्ति कुले जायमानं ति ।

"पञ्च ठानानि सम्पस्सं, पुत्तं इच्छन्ति पण्डिता ।
भतो वा नो भरिस्सिति, किच्चं वा नो करिस्सिति ।।
"कुलवंसो चिरं तिट्ठे, दायज्जं पटिपज्जित ।
अथ वा पन पेतानं, दिन्छणं अनुप्पदस्सित ।।
"ठानानेतानि सम्पस्सं, पुत्तं इच्छन्ति पण्डिता ।
तस्मा सन्तो सप्पुरिसा, कतञ्ज् कतवेदिनो ।।
"भरिन्त मातापितरो, पुत्वे कतमनुस्सरं ।
करोन्ति नेसं किच्चानि, यथा तं पुब्बकारिमं ।।
"भ्रीवादकारी भतपोसी, कुनवंसं अहापयं ।
सदो सीलेन सम्पन्नो, पुत्तो होति पसंसियो" ति ।।

१०. महासालपुत्तसुत्तं

१. "हिमबन्तं, भिक्खवे, पञ्चतराजं निस्साय महासाला पञ्चिह 15 वड्डीहि घड्डन्ति । कतमाहि पञ्चिह ? साखापत्तपलासेन वड्डन्ति; त्वेन वड्डन्ति । कतमाहि पञ्चिह ? साखापत्तपलासेन वड्डन्ति । हिमबन्तं, भिक्खवे, पञ्चतराजं निस्साय महासाला इमाहि पञ्चिह वड्डीहि वड्डन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, सद्धं कुलपुत्तं निस्साय अन्तो-जनो पञ्चिह वड्डीहि वड्डित । कतमाहि पञ्चिह ? सद्धाय वड्डित ; 20 8.48 सीलेन वड्डित ; सुतेन वड्डित ; चागेन वड्डित ; पञ्चाय वड्डित । सद्धं, भिक्खवे, कुलपुत्तं निस्साय अन्तोजनो इमाहि पञ्चिह वड्डीहि वड्डती ति ।

"यथाहि पञ्चतो सेलो, भ्ररञ्ञासम ब्रहावने । तं रुक्खा उपनिस्साय, वङ्गन्ते ते वनप्पती ॥ "तथेव सीलसम्पन्नं, सद्धं कुलपुत्तं इमं । उपनिस्साय वङ्गन्ति, पुत्तदारा च बन्धवा॥

१. पटिपण्यति — स्या॰ । २. पप्पटिकाय — स्या॰ । ३ कुलपति — स्था॰. रो॰ ४–४. कुलपति इष — ती॰, रो॰; कुलपुत इष — स्था॰

R. 45

B. 39

"ग्रमच्चा ञातिसङ्का च, ये चस्स प्रनुजीविनो । त्यस्स सीलवतो सीलं, चागं सुचरितानि च ।। "पस्समानानुकुब्बन्ति, ये भवन्ति विचक्खणा । इमं घम्मं चरित्वान, मर्गां सुगतिगामिनं । नन्दिनो देवलोकस्मि, मोदन्ति कामकामिनो''ति ।।

सुमनवम्गो चतुत्यो ।

तस्सुद्दानं

सुमना चुन्दी उग्गहो, सीहो दानानिसंसको । कालभोजनसद्धा च, पुत्तसालेहि ते दसा ति ।।

५. मुण्डराजवग्गो

१. ग्रादियसुत्तं

- १. एक समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । अथ लो अनाथपिण्डिको गहपित येन भगवा 10 तेनुपसङ्क्षीम, उपसङ्क्षीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं लो अनाथिपिण्डिकं गहपित भगवा एतदवोच — "पिञ्चमे, गहपित, भोगानं आदिया । कतमे पञ्च ? इथ, गहपित, अदियमावको उट्ठानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदा-विक्ततेहि धिम्मकेहि धम्मनद्वेहि अनानं मुखेति पीणेति सम्मा सुखं 13 परिहरित; मातािमतरो मुखेति पीणेति सम्मा सुखं पिन्हरित, पुत्तदार-दासकम्मकरपीरिसे मुखेति पीणेति सम्मामुखं पिन्हरित । अयं पटमो भोगानं आदियो ।
 - "पुन च परं, गहपिन, प्ररियसावको उट्ठानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिनिर्ताह सेराविक्सत्तेहि धिम्मकेहि धम्मलढेहि
 भित्तामच्चे मुखेति पीणेनि सम्मा सुखं पिरहरित । अयं दुतियो भोगानं आदियो ।
 - ३. "पुन च परं, गहपनि, ग्ररियसावको उट्टानविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्खत्तेहि धम्मकेहि धम्मलद्धेहि

१. मर्गा – स्था० । २ बानानिसंसयो – म्या० रो० ! ३. ठानपुत्तेन – रो०, ४. पुतदारादासकम्मकरपोरिमे – रो० ।

या ता होन्ति भ्रापदा - भ्रम्मितो वा उदकतो वा राजतो वा चोरतो वा भ्रम्पियतो वा दायादतो - तथारूपासु भ्रापदासु भोगेहि परियोघाय वत्तति, सोरिथ भ्रत्तानं करोति । अयं ततियो भोगानं भ्रादियो ।

४. "पुन च परं, गहपति, ग्रिरियसावको उट्ठानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाबिनसत्तेहि धिम्मकेहि धम्मलद्वेहि ऽ पञ्चविले कत्ता होति । ञातिबिल, ग्रितिधिबलि, पुब्बपेतबिल, राज-बलि, देवताबिल – ग्रयं चतुत्थो भोगानं ग्रादियो ।

प्र. "पुन च परं, गह्पति, अरियसावको उट्ठानिविरियाधिगतेहि भोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्खत्तीह धम्मिकेहि धम्मलद्धिर ये ते समणबाह्मणा मदण्पमादा पटिविरता खन्तिसोरच्चे निविद्वा एकमत्तानं दमेन्ति एकमत्तानं समेन्ति एकमत्तानं परिनिब्बापेन्ति, तथा- रूपेसु समणबाह्मणेसु उद्धिग्यकं दिक्खणं पितद्वापेति सोबिग्यकं सुखविपाकं सग्गसंवत्तिकं । प्रयं पञ्चमो भोगानं ब्रादियो । इमे खो, गह्पति, पञ्च भोगानं ब्रादिया ।

६. "तस्स चे, गहपति, श्रारियसावकस्स इमे पञ्च भोगानं 15 श्राविये आदियतो भोगा परिक्खयं गच्छन्ति, तस्स एवं होति — 'ये वत भोगानं आदिया ते वाहं आदियामि भोगा च मे परिक्खयं गच्छन्ती' ति । इतिस्स होति अविष्यदिसारो । तस्स चे, गहपति, श्रारियसावकस्स इमे पञ्च भोगानं आदिये आदियतो भोगा अभिवङ्गन्ति, तस्स एवं होति – 'ये वत भोगानं आदिये आदियतो भोगा अभिवङ्गन्ति, तस्स एवं होति – 'ये वत भोगानं आदिया ते चाहं आदियामि भोगा च मे अभि- 20 वङ्गन्ती' ति । इतिस्स होति उभयेनेव अविष्यदिसारो ति ।

"भुता भोगा भता भच्चा, वितिष्णा श्रापदासु में । उद्धग्गा दिक्लिणा दिन्ना, अयो पञ्चवलीकता । उपद्विता सीलवन्तो, सञ्जाता ब्रह्मचारयों ।। "यदत्यं भोगं इच्छेय्य, पण्डितो घरमावसं । सो मे अत्यो अनुप्पत्तो, कतं अननुतापियं ।। "एतं अनुस्सरं मच्चो, अरियधम्मे ठितो नरो । इभेव नं पसंसन्ति, पेच्च सम्मे पमोदती" ति ।।

१-१. पञ्चवतिकता - स्या०, रो० । २. देववति - रो० । ३. होति प्रविष्णिट-सारो - ती०, स्या० । ४. ब्रह्मचारियो - रो० । ५. सम्बेच - ती०, रो०

R. 47

15

B. 41

२. सप्पुरिससुत्तं

१. "सप्पृरिसो, भिक्खबे, कुले जायमानो बहुनो जनस्स अत्याय हिताय युखाय होति; मातापितूनो अत्याय हिताय सुखाय होति; पुत्तदारस्स अत्याय हिताय सुखाय होति; दासकम्मकरपोरिसस्स अत्याय हिताय सुखाय होति; मितामच्चानं अत्याय हिताय सुखाय होति; 5 समणबाह्मणानं अत्याय हिताय सुखाय होति ।

२. "संय्यचापि, भिक्खने, महामेघो सब्बसस्सानि सम्पादेन्तो बहुनो जनस्स अत्थाय हिताय सुखाय होति; एवमेव खो, भिक्खने, सप्पुरिसो कुले जायमानो बहुनो जनस्स अत्थाय हिताय सुखाय होति; मातापितूनं अत्थाय हिताय सुखाय होति; पुत्तदारस्स अत्थाय हिताय सुखाय होति; पुत्तदारस्स अत्थाय हिताय सुखाय होति; पित्ताम सुखाय होति; समणबाह्मणानं अत्थाय हिताय सुखाय होती ति ।

"हितो बहुन्नं पटिपज्ज भोगे, तं देवता रक्खिति धम्मगुत्तं। बहुस्मुतं सीलवतूपपन्नं, धम्मे ठितंन विजहाति किति।।

"धम्मद्वं सीलसम्पन्नं, सञ्चवादि हिरीमनं। नेक्खं जम्बोनदस्सेव, को तं निन्दितुमरहति। देवा पि नं पसंसन्ति, ब्रह्मना पि पसंसितो" ति।।

३. इट्टसुत्तं

- 20 १. श्रथ खो अनाथिपण्डिको गृहपित येन भगवा तेनुपसङ्काम; उपसङ्कामित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकभन्तं निसीदि । एकभन्तं निसिन्नं खो अनाथिपिण्डकं गृहपित भगवा एतदवोच —
- "पञ्चिमे, गहपित, घम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्मि। कतमे पञ्च ? आयु, गहपित, इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो
 लोकिस्म; वण्णो इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिस्म; सुखं इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म; यसो इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिस्म;

१. मातापितुमं - सी॰, री॰। २. विजहति - म॰।

सम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकस्मि । इमे खो, गहपति, पञ्च प्रम्मा इट्रा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकस्मि ।

- ३. "इमेसं खो, गह्पति, पञ्चक्षं घम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि न आयाचनहेतु वा पत्थनाहेतु वा पिटलाभं वदामि । इमेसं खो', गहपति, पञ्चक्षं घम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं उ लोकस्मि आयाचनहेतु वा पत्थनाहेतु वा पिटलाभो अभविस्स, को इध केन हायेथ ?
- ४. "न खो, गहराति, अरहित अरियसावको आयुकामो आयुं आयाजितुं वा अभिनन्दितुं वा आयुक्त वा पि हेतु । आयुकामेन, गहपित, अरियसावकेन आयुसवत्तनिका पटिपदा पटिपजितव्बा । आयुसवत्त- 10 निका हिस्स पटिपदा पटिपना आयुपटिलाभाय संवत्तति । सो लाभी होति आयस्स दिब्बस्स वा मान्सस्स वा ।
- ५. "न सो, गहपति, अरहित अरियसावको वण्णकामो वण्णं आयाचितुं वा अभिनन्दितुं वा वण्णस्स वा पि हेतु । वण्णकामेन, गहपित, अरियसावकेन वण्णसंवत्तनिका पटिपदा पटिपजितब्बा । वण्णसंवत्त- 15 निका हिस्स पटिपदा पटिपन्ना वण्णपटिलाभाय संवत्तति । सो लाभी होति वण्णस्स दिब्बस्स वा मानुसस्स वा ।
- ६. "न खो, गहपति, अरहति अरियसावको सुखकामो सुखं भ्रायाचितुं वा अभिनन्दितुं वा सुखस्स वा पि हेतु । सुखकामेन, गहपति, भ्रारियसावकेन सुखसंवत्तानिका पटिपदा पटिपज्जितब्दा । सुखसंवत्तानिका 20 हिस्स पटिपदा पटिपन्ना सुखपटिलाभाय संवत्तति । सो लाभी होति सुखस्स दिब्बस्स वा मानुसस्स वा ।
- ७. "न खो, गहपति, अरहित अरियसावको यसकामो यसं आयाचितुं वा अभिनन्दितु वा यसस्स वा पि हेतुँ। यसकामेन, गहपित, प्रिरियसावकेन यससंवत्तिका पिटपदा पिटपिज्जितब्बा। यससंवत्तिका 25 हिस्स पिटपदा पिटपन्ना यसपिटलाभाय संवत्ति । सो लाभी होति यसस्स दिब्बस्स वा मानुसस्स वा।
- द्र. "न स्रो, गहपति, अरहति अरियसावकौ सम्गकामो सम्गं भ्रायाचितुं वा अभिनन्दितुं वा सग्गानं वा पि हेतु । सग्गकामेन, गहपति,

१. न पत्यनहेतु – स्या०; न पत्यनाहेतु – रो०। २ चे – स्या०, रो०। ३. हेतु – रो०। प्र०२-४०

10

25

R. 19

B. 43

श्ररियसावकेन समासंवत्तिका पटिपदा पटिपज्जितब्बा । सम्गसंवत्त-निका हिस्स पटिपदा पटिपन्ना सम्मपटिलाभाय संवत्तति । सो लाभी होति सग्गानं ति ।

"ग्रायं वण्णं यसं कित्ति, समां उच्चाकुलीनतं। रतियो पत्थयानेन, उळारा म्रप्पमादं पसंसन्ति, पुञ्जिकिरियासु पण्डिता ।। "ग्रप्यमत्तो उभो ग्रत्थे, ग्रधिगण्हाति पण्डितो। दिटे धम्मे च यो ग्रत्थो, यो चत्थो सम्परायिकौ । ग्रत्थाभिसमया घीरो, पण्डितो ति पवच्चती" ति ।।

४. मनापदायीसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कृटागार-सालायं । ग्रथ खो भगवा पृथ्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन उग्गस्स गृहपतिनो वेसालिकस्स निवेसनं तेनुपसङ्क्षमः; उपसङ्क-मित्वा पञ्ञाते ग्रासने निसीदि । ग्रथ खो उग्गो गहपति वेसालिको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं 15 निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उँग्गो गहपति वेसालिको भगवन्तं एतदवीच -

२. "सम्म्खा मेतं, भन्ते, भगवतो सुतं सम्मुखा पटिग्गहितं -'मनापदायी लभते मनापं' ति । मनापं मे, भन्ते, सालपूष्फकं खादनीयं; तं मे भगवा पटिग्गण्हात् अनुकम्पं उपादाया" ति । पटिग्गहेसि भगवा 20 ग्रनकम्पं उपादाय ।

- ३ "सम्मुखा मेतं, भन्ते, भगवतो सूतं सम्मुखा पटिग्गहितं -'मनापदायी लभते मनापं' ति । मनापं मे, भन्ते, सम्पन्नकोलकं ^६ सूकरमंसं रं तं मे भगवा पटिग्गण्हातु अनुकम्पं उपादाया" ति । पटिग्ग-हेसि भगवा ग्रनकम्पं उपादाय ।
- ४. "सम्मुखा मेतं, भन्ते, भगवतो सुतं सम्मुखा पटिग्गहितं -'मनापदायी लभते मनापं' ति । गनापं मे, भन्ते, निब्बत्ततेलकं नालिय-साकं"; त मे भगवा पटिग्गण्हातु ब्रनुकम्पं उपादाया" ति । पटिग्गहेसि भगवा अनुकम्पं उपादाय ।

१. दिट्टेंब बम्मे – सी० । २-२. सम्पन्नसुकरमस – सी०; सम्पन्नवरसुकरमंसं – स्या० । ३. निब्बद्धतेनक – सी०, रो० । ४. नालिया साकं – रो० ।

५. "सम्मुला मेतं, भन्ते, भगवतो सुतं सम्मुला पटिग्गहितं – 'मनापदायी लभते मनापं' ति । मनापो मे, भन्ते, सालीनं म्रोदनो विचित-काळको मनेकसूपो अनेकव्यञ्जनो; तं मे भगवा पटिग्गण्हातु म्रनुकम्पं उपादाया" ति । पटिग्गहेसि भगवा अनुकम्पं उपादाय।

् ६. "सम्मुखा मेतं, भन्ते, भगवतो सुतं सम्मुखा पटिग्गहितं – 5 'मनापदायी लभते मनाप' ति । मनापानि मे, भन्ते, कासिकानि वत्थानि; तानि मे भगवा पटिग्गण्हातु अनुकम्पं उपादाया'' ति । पटिग्गहिस भगवा अनुकम्पं उपादाय।

७. "सम्मुला मेतं, भन्ते, भगवतो सुतं सम्मुला पिटमाहितं — 'मनापदायी लभते मनापं ति । मनापो मे, भन्ते, पल्लङ्को गोनकरखतो 10 पटिलकरखतो कदिलिमगपवरपच्चत्थरणो सउत्तरच्छदो उभतोलोहित-कूपधानो । ग्रिप च, भन्ते, मयं पेतं जानाम — 'नेतं भगवतो कप्पती' ति । इदं मे, भन्ते, चन्दनफलकं अग्वति अधिकसतसहस्सं; तं मे भगवा पटिमण्हातु अनुकम्पं उपादाया" ति । पटिम्गहेसि मगवा अनुकम्पं उपादाय । अथ लो भगवा उम्मं गहपति वेसालिकं इमिना 15 अनुमोदनीयेन अनुमोदि —

> "मनापदायी लभते मनापं, यो उज्जुभूतेषु ददाति छुन्दसा। श्रन्छादनं सयनमयश्रपानं , नानाप्पकारानि च पच्चयानि।। "चतं च मुत्तं च श्रनुगाहीतं , खेतूपमे श्ररहत्ते विदित्वा। सो दुच्चजं सप्पुरिसो चजित्वा, मनापदायी लभते मनापं ति।।

भ्रय सो भगवा उग्गं गहर्रात वेसालिकं इमिना अनु- 25 मोदनीयेन भ्रनुमोदित्वा उट्टायासना पक्कामि ।

 प्रथ स्रो उस्मो गहपति वेसालिको अपरेन समयेन काल-मकासि । कालकूतो च उस्मो गहपति वेसालिको अञ्ञातरं भनोमयं

१. विमतकाळको – स्था०, रो०। २. पटिकत्वती पटीलकत्वतो – रो०। ३. कादलि ० - सी०। ४. ० क्रुपवानी – स्था०। ५-४. मयमेतं – स्था०। ६. उजुभूतेतु – स्था०, रो०। ७. सयमयक्षपानं – म०। ८. धनमाडीतं – सी०। ६. कालकतो – सी०, स्था०, रो०।

B 45

R. 52

R 51

कायं उपपिज्ज । तेन खो पन समयेन भगवा सावत्थ्ययं विहरित जेतबने भ्रमाथपिण्डिकस्स भ्रारामे । भ्रथ खो उम्मो देवपुत्तो भ्रभिक्कत्ताय रित्तया भ्रभिक्कत्तवण्णो केवलकप्यं जेतवनं भ्रोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसञ्जीम; उपसञ्जीमत्वा भगवन्तं भ्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रष्टासि । 5 एकमन्तं ठितं खो उम्मं देवपुत्तं भगवा एतदवोच –

"कच्चि ते, उग्ग, यथाधिप्पायो" ति ?
"त्रघ मे, भगवा, यथाधिप्पायो" ति ।

ह. भ्रय स्त्रो भगवा उस्पं देवपुत्तं गायाहि भ्रष्टसभासि – "मनापदायी लभते मनापं, श्रमस्स दाता लभते पुनस्यं। वरस्स दाता वरलाभि होति, मेट्ठं ददो सेट्ठमुपेति ठानं।।

"यो° ग्रम्मदायी वरदायी, सेंट्रदायी च यो नरो । दीघायु यसवा होति, यत्थ यत्यूपपज्जती" ति ।।

५. पुञ्ञाभिसन्दसुत्तं

- १. "पिञ्चमे, भिक्ववे, पुञ्ञाभिसन्दा कुसलाभिसन्दा सुबस्साहारा सोविगिका मुखिवपाका सम्मसंवत्तिका इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय मुखाय सवत्तित । कतमे पञ्च ? यस्स, भिक्खवे, भिक्ख वीवरं पिरभुञ्जमानो अप्पमाण चेतोसमाघि उपसम्पज्ज विहर्ग, अप्पमाणो तस्स पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोर्गागको सुखिवपाको सम्मसंवत्तिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्ति ।
- २. "यस्स, भिक्खवे, भिक्खु पिण्डपातं परिभुञ्जमानो ... पे०... यस्स, भिक्खवे, भिक्खु विहारं परिभुञ्जमानो ... पे०... यस्स, भिक्खवे, भिक्खु मञ्चपीठं परिभुञ्जमानो ... पे०... यस्स, भिक्खवे, भिक्खु मञ्चपीठं परिभुञ्जमानो ... पे०... यस्स, भिक्खवे, भिक्खु गिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारं परिभुञ्जमानो अप्पमाणं चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरित, अप्पमाणो तस्स पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोवग्गिको सुखविपाको सग्गसंवत्तनिको इट्टाय कन्ताय

१. वरलाभि च - स्या० । २. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्यि ।

मनापाय हिताय सुखाय संवत्ति । इमे खो, भिवखवे, पञ्च पुञ्जाभि-सन्दा कुसलाभिसन्दा सुखस्साहारा सोवग्गिका सुखविपाका सग्गसंवत्त-निका इद्वाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति ।

३. "इमेहि च पन, भिक्खने, पञ्चिह पुञ्जाभिसन्देहि कुसला-भिसन्देहि समझागतस्स धरियसावकस्स न सुकरं पुञ्जास्स पमाणं गहेतुं – ५ 'एत्तको पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुबस्साहारो सोवग्गिको सुब-विपाको सगासंवत्तिनको इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तती' ति । प्रथ खो प्रसङ्खेय्यो प्रप्पमेय्यो महापुञ्जाक्तको त्वेव सङ्खं गच्छति ।

४. "सेय्यपापि, भिक्सवे, महासमृहे न सुकरं उदकस्स पमाणं गहेतुं — 'एत्तकानि उदकाव्हकसतानी ति वा एत्तकानि उदकाव्हकसतानी ति वा एत्तकानि उदकाव्हकसतानी ति वा एत्तकानि उदकाव्हकसतानी ति वा एत्तकानि उदकाव्हकसत्तम् सत्तसहस्तानी ति वा; प्रय सो अराङ्केय्यो प्रपमेय्यो महाउदकवलम्भे त्वेव सङ्कं गच्छति । एवमेव सो, भिक्सवे, इमेहि पञ्चिह पुञ्जाभि-सन्देहि कुसलाभिसन्देहि समक्षागतस्स अरियसावकस्स न सुकरं पुञ्जास्य पमाणं गहेतुं — 'एत्तको पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुस्तसाहारो सोवन्तिको सुक्षविपाको सग्यसवत्तिनको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुस्ताय संवत्तति' ति । प्रथ सो असङ्कर्यो अप्यमेय्यो महापुञ्जवस्तको ति ।

"महोदिष अपिरिमितं महासरं, बहुभेरवं रत्नगणानमालयं। नज्जो यथा नरगणसङ्घसेवितां, पुष् सक्तीं उपयन्ति सागरं॥ "एवं नरं अन्नद्रपानवत्थदं, सेय्यानिसज्जत्थरणस्स दायकं। पुञ्ञास्स घारा उपयन्ति पण्डितं, नज्जो यथा वारिवहा व सागरं" ति।।

R 53

20

25

६. सम्पदासुत्तं

 "पञ्चिमा, भिनस्रवे, सम्पदा। कतमा पञ्च? सद्धा-सम्पदा, सीलसम्पदा, सुतसम्पदा, नागसम्पदा, पञ्ञासम्पदा – इमा स्रो, भिनस्रवे, पञ्च सम्पदा" ति।

७. घनसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खवे, धनानि । कतमानि पञ्च ?
 सद्धाधनं, सीलघनं, सुतधनं, चागघनं, पञ्ञाधनं ।
 - २. "कतमं च, भिक्खवे, सद्धाधनं ? इध, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको सद्धो होति, सह्हति तथागतस्स बोधि – 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इदं वुच्चति, भिक्खवे, सद्धाधनं ।
- 3 47 10 इ. "कतमं च, भिक्खवे, सीलधनं? इध, भिक्खवे, प्ररिय-सावको पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरयमण्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । इदं बुज्चित, भिक्खवे, सीलधनं ।
 - ४. "कतमं च, भिक्खवे, सुतधनं ? इघ, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको बहुस्मुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पिटिविद्धो । इदं बुच्चित, 15 भिक्खवे, सुतधनं ।
 - ४. "कतमं च, भिक्खवे, चागधनं ? इध, भिक्खवे, प्ररिय-सावको विगतमलमच्छेरेन चेतसा अगारं अज्झावसित मुत्तचागो पयत-पाणि वोस्सग्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो । इदं वुच्चति, भिक्खवे, चागधनं ।
 - ६. "कतमं च, भिक्खवे, पञ्चाधनं ? इध, भिक्खवे, ग्रिरय-सावको पञ्चावा होति, उदयत्वगामिनिया पञ्चाय समलागतो ग्रिरयाय निव्वेधिकाय सम्मादुक्कक्षयगामिनिया । इदं वुच्चति, भिक्खवे, पञ्चाधनं । इसानि खो, भिक्खवे, पञ्च धनानी ति ।
- ध.54 "यस्स सद्धा तथागते, ग्रचला सुप्पतिट्ठिता।
 सीलं च यस्स कल्याणं, ग्ररियकन्तं पसंसितं।।

१. सुप्पटिविद्धा - स्या॰ ।

R. 48

R. 55

"सङ्के पसादो यस्सित्य, उजुमूतं च दस्सनं । प्रदित्तहो ति तं प्राहु, प्रमोघं तस्स जीवितं ।। "तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं घम्मदस्सनं । प्रतुयुञ्जेय मेघावी, सरं बुढान सासनं" ति ।।

द. ठानसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खने, अलब्भनीयानि ठानानि समणेन उ वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकरिंस। कतमानि पञ्च? 'जराधम्मं मा जीरीं ते अलब्भनीयं ठानं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकरिंस। 'ब्याधिधम्मं' मा ब्याधीयी' ति ... पे०... 'मरणधम्मं मा मीयीं' ति ... 'खयधम्मं मा खीयीं' ति ... 'नस्सनधम्मं मा नस्सी' ति अलब्भनीयं 10 ठानं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकरिंस।
- २. "अस्सुतवतो, भिनस्तवे, पुयुज्जनस्स जगधममं जीरति । सो जराधम्मे जिण्णे न इति पटिसञ्चिनस्ति 'न स्तो मय्हेवेकस्स' जराधम्मं जीरति, अय स्तो यावता सत्तानं आगित गित चृति उपपत्ति । अस्ते से सत्तानं जराधम्मं जीरति । अहं चेव स्तो पन जराधम्मे जिण्णे सोचेय्यं किलमेय्यं परिदेवेय्यं, उरत्ताळि कन्त्र्य्यं, सम्मोहं आपज्जेय्यं, भत्तं पि मे नच्छादेय्यं, काये पि दुब्बिण्णयं ओक्काय्यं, कम्मन्ता पि नप्य-वत्त्रेय्युं, अमित्ता पि इत्तमना अस्सु, मित्ता पि दुम्मना अस्सुं ति । सो जराधम्मे जिण्णे सोचिति किलमित परिदेवति, उर्त्ताळि कन्दितं, सम्मोहं 20 आपज्जित । अयं वुच्चति, भिनस्तवे 'अस्सुतवा पुयुज्जनो विद्वो सिवसेन सोककालोन अनानयेव परितापेति'।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, ग्रस्सुतवतो पुणुज्जनस्स व्याधिधम्मं व्याधीयति ... पेo... मरणधम्मं मीयति ... खयधम्मं सीयति ... नस्सन-धम्मं नस्सति । सो नस्सनधम्मे नट्ठे न इति पटिसञ्चिक्खति — 'न स्त्रो 25 मय्हेवेकस्स नस्सनधम्मं नस्सति, ग्रथ स्त्रो यावता सत्तानं ग्रागति गति चृति

१. ग्रदछिद्दो – स्वा॰ । २. जिरी – स्वा॰ । ३–३. व्याधियम्मं मा व्याधीयी – सी॰, रो॰; ॰ व्याधियी – स्वा॰ । ४. मिन्नी – स्वा॰ । ५. खियी – स्वा॰ । ६. ब्रद्धमेषेकस्स – सी॰ ।

B 49

R. 36

उपपत्ति सब्बेसं सत्तानं नस्सनधम्मं नस्सति । ग्रहं चेव खो पन नस्सनधम्मे
नट्टे सोचेय्यं किलमेय्यं परिदेवेय्यं, उरत्ताळि कन्देय्यं, सम्मोहं श्रापञ्जेय्यं,
भत्तं पि मे नच्छादेय्य, कार्ये पि दुब्बिण्णयं श्रोक्कमेय्य, कम्मन्ता पि
नप्पवत्तेय्युं, श्रमित्ता पि ग्रत्तमना ग्रस्सु, मित्ता पि दुम्मना श्रस्सु ति ।

सो नस्सनधम्मे नट्टे सोचिति किलमित परिदेवित, उरत्ताळि कन्दिति,
सम्मोहं ग्रापञ्जित । श्रयं वुच्चिति, भिक्खवे – श्रस्सुतवा पुथुञ्जनो
विद्धो सविसेन सोकसल्तेन श्रतानंयेव परितापेति'।

४. "मुतवतो च खो, भिक्खवे, ग्रिरियसावकस्स जराधम्मं जीरित । सो जराधम्मे जिण्णे इति पटिसिञ्चक्खित – 'न खो मय्हेवे10 कस्स जराधम्मं जीरित, ग्रथ खो यावता सत्तानं ग्रागित गित चृति
उपित सब्बसं सत्तानं जराधम्मं जीरित । ग्रहं चेव खो पन जराधम्मे
जिण्णे सोचेय्यं कितमेय्यं परिदेवेय्यं, उरत्ताळि कन्देय्यं, सम्मोहं ग्रापज्येय्यं, भर्ता पि मे नच्छादेय्यं, काये पि दुब्बिण्यं ग्रोक्कमेय्यं, कम्मन्ता
पि नप्पवतेय्यु, ग्रमित्ता पि ग्रतमना ग्रस्सु, मित्ता पि दुम्मना ग्रस्सू

15 ति । सो जराधम्मे जिण्णे न सोचित न किलमित न परिदेवित, न
उरत्ताळि कन्दित, न सण्मोहं ग्रापञ्जित ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे –
'मुतवा ग्रियसावको ग्रब्बुहिं सविसं सोकसत्ल', येन विद्धो ग्रस्सुतवा
पुषुज्जनो ग्रतानयेव परितापेति । ग्रसोको विसल्लो ग्रियसावको
भ्रतानयेव परिनिव्बापेति' ।

५. "पुन च परं, भिनखवं, सुतवतो घरियसावकस्स ब्याधिधममं ब्याधीयित ... परसन्धमं मीयित ... लयधम्मं सीयित ... नरसन्धमं नस्सित । सो नस्सन्धमं नट्ठे इति पटिसञ्चिक्खति — 'न खो मग्हेवंकस्स नस्सत्धमं नस्सित, अय खो यावता सत्तानं ग्रागित गित चृति उपपत्ति सब्बेसं सत्तानं नस्सनधमं नस्सित । आहं चेव खो पन तस्सनधम्मं नट्ठे सोचेय्यं किनमेय्यं परिदेवंत्य, उरसाळि कन्देय्यं, सम्मोहं प्रापञ्जेय्यं, भत्तं पि मे नच्छादेय्यं, काये पि दुब्बिण्यं श्लोकमेथ्यं, कम्मनता पि नप्पवत्तेय्यं, ग्रामिता पि ग्रामाना अस्सु, भित्ता पि दुम्मना अस्सु, ति । सो नस्सनधम्मं नट्ठे न सोचित न किलमित न परिदेवित, न उरताळि कन्दित, न सम्मोहं ग्रापञ्जित । ग्रायं वुच्चित, भिक्खवे

१ उरताळी - स्या॰, रो॰ । २ ग्रब्बहि - सी॰। ३. सोसल्लं - स्था॰।

15 B. 50

20

 - 'सुतवा ग्रिरियसावको ग्रब्बुहि सिवसं सोकसल्लं, येन विद्धो अस्सुतवा पुयुज्जनो ग्रलानयेव परितापेति । श्रसोको विसल्लो ग्रिरियसावको ग्रसानयेव परिनिब्बापेती' ति ।

६. "इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रलब्भनीयानि ठानानि समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनचि वा ठ लोकरिंस ति ।

> "न सोचनाय परिदेवनाय", ग्रत्थोघ^र लब्भा^{*} ग्रपि ग्रप्पको पि। सोचन्तमेनं दुखितं विदित्वा, पच्चत्थिका ग्रनमना भवन्ति।। "यतो च स्त्रो पण्डितो ग्रापदास , न वेधती ग्रत्थविनिच्छयञ्ज् । पच्चत्तिकास्स दुखिता भवन्ति , दिस्वा मखं ग्रविकारं पुराणं।। "जप्पेन मन्तेन सुभासितेन, अनुष्पदानेन पवेणिया यथा यथा यत्य लभेच ग्रत्यं, तथा तथा तत्थ परक्कमेय्य।। "सचे पजानेय्य श्रलक्शनेय्यो . मया व ध्रञ्चेन वा एस ग्रत्थो। ग्रसोचमानो ग्रधिवासयेय्य . कम्मं दब्हं किन्ति करोमि दानी'' ति ।।

ह. कोसलसूत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । 23

१. न परिदेवनाय - स्या०, रो०। २. बत्यो इच सम्मति - स्या०; प्रत्यो इच सम्मा - रो०। ३. व जानेय्य - रो०। ४. वा - स्या०, रो०। ४. कोसल - रो०। प्र०२-४१

1 58

२. तेन' लो पन समयेन मिल्लिका देवी कालक्कुता होति'। अथ लो प्रञ्जातरो पुरिसो येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसक्कुमि; उप-सक्कुमित्वा रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स उपकण्णके आरोचेति — "मिल्लिका देवी', देव', कालक्कुता'' ति। एवं वृत्ते राजा पसेनदि कोसलो दुक्ली दुम्मनो पत्तक्खन्यो अधोमुलो पज्झायन्तो अप्पटिआनो निसीदि।

३. अथ खो भगवा राजानं पसेनर्ति कोसलं दुनिख दुम्मनं पत्त-क्खन्यं अघोमुखं पज्झायन्तं अप्पटिभानं विदित्वा राजानं पसेनर्ति कोसलं एतदवोच — "पिञ्चमानि, महाराज, अलब्भनीयानि ठानानि समणेन 10 वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनचि वा लोकस्मि । कतमानि पञ्च ? 'जराधम्मं मा जीरी' ति अलब्भनीयं ठानं ... पे०... न सोचनाय परिदेवनाय ... पे०... कम्मं दब्हं किन्ति करोमि दानीं" ति ।

१०. नारदसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा नारदो पाटलिपुत्ते विहरित कुक्कुटा-रामें । तेन लो पन समयेन मुण्डस्स रञ्जो भद्दा देवी कालक्कुता होति पिया मनापा । सो भद्दाय देविया कालक्कुताय पियाय मनापाय नेव न्हायित ने विलम्पित न भत्तं भुज्जति न कम्मन्तं पयोजिति — रित्तित्ववं महाय देविया सरीरे अच्छोमुष्कितो । अय लो मुण्डो राजा पियकं कोसारक्खं आमन्तीस — "तेन हि, सम्म पियक, भद्दाय देविया सरीरं आयसाय तेनलेबीणिया पिक्लिपत्वा अञ्जिस्सा आयसाय दोणिया पिकुज्जय, यथा मयं भद्दाय देविया सरीरं चिरतरं पस्सेय्यामा" ति । "एवं, देवा" ति लो पियको कोसारक्लो मुण्डस्स रञ्जो पटिस्पुत्वा महाय देविया सरीरं आयसाय तेनदोणिया पिक्लिपत्वा प्रक्रिक्तरसा आयसाय देविया सरीरं आयसाय तेनदोणिया पिक्लिपत्वा प्रक्रिक्तरसा आयसाय देविया पटिकुज्जि ।

 श्रथ खो पियकस्स कोसारक्बस्स एतदहोसि – "इमस्स खो
 मृण्डस्स रञ्जो भहा देवी काल द्वृता पिया मनापा । सो भहाय देविया काल द्वृताय पियाय मनापाय नेव न्हायित न विलिम्पति न भत्तं भुञ्जित

१-१. सी० पोत्सके नित्त । २-२. देव देवी - स्था०, रो० । ३. पातिसपुत्ते - स्था० । ४-४. पियापायेन - रो० । ५ नहायति - सी० । ६. सोकारस्वं - स्था० । ७ प्रयसाय -स्था० ।

R. 59

न कम्मन्तं पयोजेति – रत्तिन्दिवं भद्दाय देविया सरीरे ब्रज्झोमुच्छितो । क' नु स्नो मुख्डो राजा समणं वा ब्राह्मणं वा पयिरुपासेय्य, यस्स धम्मं सुत्वा सोकसल्लं पजहेय्या'' ति !

३. ग्रथ को पियकस्स कोसारक्खस्स एतदहोसि — "श्रयं को ग्रायस्मा नारदो पाटिलपुत्ते विहरित कुक्कुटारामे । तं को पनायस्मन्तं अ नारदं एवं कल्याणो कित्तिसहो ग्रव्भुग्गतो — 'पण्डितो वियक्तो मेघावी बहुस्सुतो चिक्तकथी कल्याणपटिमानो वृद्धो चेव श्ररहा च' । यसून मुण्डो राजा श्रायस्मन्तं नारदं पियल्पासेय्य, श्रप्पेव नाम मुण्डो राजा श्रायस्मतो नारदस्स धम्मं सुत्वा सोकसल्लं पजहेट्या'' ति ।

४. श्रय सो पियको कोसारक्सो येन मुण्डो राजा तेनुपसङ्क्रीम; 10 उपसङ्क्रीमत्वा मुण्डं राजानं एतदबोच — "श्रयं सो, देव, आयस्मा नारदो पाटलिपुत्ते विहरति कुक्कुटारामे । तं सो पनायस्मन्तं नारदं एवं कल्याणो कित्तिसहो अन्भूगातो — 'पण्डितो वियत्तो मेघावी बहुस्सुतो चित्तकथी कल्याणपटिभानो वृद्धो चेव अरहा च'। यदि पन देवो आयस्मन्तं नारदं पयिरुपासेय्य, अप्पेव नाम देवो आयस्मतो नारदस्स 15 घम्मं सत्वा सोकसल्लं पजहेय्या' ति ।

"तेन हि, सम्म पियक, आयस्मन्तं नारदं पटिवेदेहि । कथं हि नाम मादिसो समणं वा ब्राह्मणं वा विजिते वसन्तं पुत्र्वे अप्पटि- संविवितो उपसङ्कमितन्वं मञ्जेय्या" ति ! "एवं, देवा" ति स्रो पियको कोसारक्वो मुण्डस्स रञ्जो पटिस्सुत्वा येनायस्मा नारदो २० तेनुपसङ्कमित् उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं नारदं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदी । एकमन्तं निसन्नो स्रो पियको कोसारक्वो आयस्मन्तं नारदं एतदवीच —

५. "इमस्स, भन्ते, मुण्डस्स रञ्जो भट्टा देवी कालङ्कता पिया मनापा। सो भट्टाय देविया कालङ्कताय पियाय मनापाय नेव 23 न्हायित न विलिम्पति न भत्तं भुञ्जित न कम्मन्तं पयोजेति – रित्तित्दवं भट्टाय देविया सरीरे अज्ज्ञोमुच्छितों । साधु, भन्ते, आयस्मा नारदो मुण्डस्स रञ्जो तथा धम्मं देसेतु यथा मुण्डो राजा आयस्मतो नारदस्स धम्मं सुत्वा सीकसल्लं पजहेय्यां ति ।

र्क - रो०। २. व्यक्तो - सी०, रो०; व्यक्तो - स्वा०। ३. अप्पटिसंविवितं -स्वा०। ४. अज्ङ्रोमुञ्चितो - स्वा०।

R. 60

"यस्तदानि, पियक, मुण्डो राजा कालं मञ्जाती" ति ।

६. प्रथ खो पियको कोसारक्खो उट्टायासना आयस्मन्तं नारदं ग्रिमवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा येन मुण्डो राजा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कः मित्वा मुण्डं राजानं एतदवोच — "कतावकासो खो, देव, श्रायस्मता 5 नारदेन । यस्सदानि देवो कालं मञ्जती" ति ।

"तेन हि, सम्म पियक, भद्रानि भद्रानि यानानि योजापेही" ति ।

"एवं, देवा" ति खो पियको कोसारक्खो मुण्डस्स रञ्जो पटि-स्सुत्वा भद्रानि भद्रानि यानानि योजापेत्वा मुण्डं राजानं एतदवीच — 10 "युत्तानि खो तें, देव, भद्रानि भद्रानि यानानि । यस्सदानि देवो कालं मञ्जाती" ति ।

- ७. श्रथ खो मुण्डो राजा भद्वं यानं अभिरुहित्वा भद्रेहि भद्रेहि यानेहि येन कुक्कुटारामो तेन पायासि महच्चा राजानुभावेन आयस्मन्तं नारदं दस्सनाय । यावतिका यानस्स भूमि यानेन गन्त्वा, 15 याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व आरामं पाविसि । अथ खो मुण्डो राजा येन आयस्मा नारदो तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमत्वा आयस्मन्तं नारदं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो मुण्डं राजानं आयस्मा नारदो एतदवोच —
- म्हाराज, श्रलब्सिनि टानानि समणेन वा बाह्याने वा केनिच वा लोकिस्स । कतमानि पञ्च ? 'जराधस्म मा जीरी' ति श्रलब्सनीय ठानं समणेन वा बाह्याने वा वेतने वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्स । काह्याने वा वेतने वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्स । 'ब्याधियस्मं मा ब्याधीयी' ति ... 'मरणधस्मं मा मीयी' ति ... 'खयधस्मं मा खीयी' ति ... 'नस्सनधस्मं मा नस्सी' ति श्रलब्सनीयं ठानं समणेन वा बाह्याने वा देनेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्स ।
 - ६. "श्रस्सुतवतो, महाराज, पुणुज्जनस्स जराधम्मं जीरति । सो जराधम्मे जिण्णे न इति पटिसञ्चिक्सति – 'न सो मय्हेवेकस्स जराधम्मं जीरति, श्रथ सो यावता सत्तानं श्रागति गति चृति उपपत्ति

१-१. महानि महानि – रो० । २-२. महानि महानि यानानि – स्या०; सहं यानं – रो० ।

सब्बेसं सत्तानं जराधम्मं जीरति । श्रहं चैव को पन जराधम्मे जिण्णे सोचेय्यं किलमेय्यं परिवेदेय्यं, उरताळि कन्देय्यं, सम्मोहं श्रापञ्जेय्यं, भत्तं पि में नच्छादेय्यं, काये पि दुव्विण्यं श्रोक्कमेय्यं, कम्मन्ता पि नण्यवत्तेय्यं, ग्रमित्ता पि श्रत्तमना श्रस्यु, मित्ता पि दुम्मना श्रस्यू ति । सो जराधम्मे जिण्णे सोचिति किलमति परिवेदित, उरताळि कन्दित, 5 सम्मोहं श्रापञ्जित । श्रयं वुच्चितं, महाराज — 'श्रस्सुतवा पुथुज्जनो विद्धो सविसेन सोकसल्लेन श्रत्तानंथेव परितापेति' ।

१०. "पुन च परं, महाराज, अस्सुतवतो पुणुज्जनस्स ब्याधिधम्मं ब्याधीयति ... पे०... मरणधम्मं मीयति ... स्वयधम्मं सीयति ...
नस्यनधम्मं नस्सित । सो नस्सनधम्मं नट्टे न इति पटिसञ्चिक्सित — 10
'न सो मग्हेवेकस्स नस्सनधम्मं नस्सित, अध्य सो यावता सत्तानं आगिति
गित चुति उपपत्ति मब्बेसं सत्तानं नस्सनधम्मं नस्सित । अहं चेव
सो पन नस्सनधम्मे नट्टे सोचेस्यं किलमेय्यं परिदेवेस्यं, उरत्ताकि कन्देस्यं,
सम्मोहं आपज्जेय्यं, भर्ता पि मे नच्छावेय्य, काये पि वुब्बिणायं ओक्समेय्य,
कम्मनता पि नप्यवनेय्यं, अमित्ता पि अत्तमना अस्सु, मित्ता पि दुम्मना
अस्सु ति । सो नस्सनधम्मे नट्टे सोचेति किलमति परिदेवित, उरत्ताकि
कन्दित, सम्मोहं आपज्जति । अयं वुच्चति, महाराज — 'अस्सुतवा
पुणुज्जनो विद्यो सविसेन सोकस्मस्लनेन अस्तानयेव परितापेति ।

११. "मुतवतो च स्रो, महाराज, अरियसावकस्स जराधम्मं जीरित । सो जराधम्मे जिण्णे इति पटिसञ्चिक्सित — 'न स्रो मय्हे- 20 वेकस्स जराधम्मं जीरित, अय स्रो यावता सत्तानं आगित गित चृति उपपत्ति सब्बसं सत्तानं जराधम्मं जीरित । अहं चेव स्रो पन जराधम्मे जिण्णे सोचेय्यं किलमेय्यं परिदेवेय्यं, उरत्ताळि कन्देय्यं, सम्मोहं आपज्जेय्यं, भत्तं पि में नच्छादेय्यं, कामे पि दुब्बिण्यं श्रोक्कमेय्यं, कम्मन्ता पि नप्पवत्तेय्यं, प्रमित्ता पि अत्तमना अस्सु, मित्ता पि दुम्मना 25 अस्सु ति । सो जराधम्मे जिण्णे सोचित न किलमति न परिदेवित, न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं मापज्जित । अयं वृच्चित, महाराज — 'युतवा अरियसावको अब्बृहि सिवसं सोकसल्लं, येन विद्धो अस्सुतवा पुयुज्जनो अत्तानयेव परितापेति । असीको विसल्लो अरियसावको अत्तानयेव परितिक्वापेति ।

R 62

20

25

B. 55

१२. "पुन च परं, महाराज, सुतवतो ब्रियसावकस्स ब्याधिधम्मं ब्याधीयित ... पे०... मरणधम्मं मीयित ... स्वयममं सीयित ...
नत्सतपम्मं नत्सिति । सो नत्सतपम्मं नीयित ... स्वयममं सीयित ...
नत्सतपम्मं नत्सिति । सो नत्सतपम्मं नेट्ठे इति पटिसञ्चिक्सित —
'न स्तो मव्हेवेकस्स नत्सतपम्मं नत्सिति, अध सो यावता सत्तानं आगिति

गति चृति उपपत्ति सब्बेसं सत्तानं नत्सतपम्मं नत्सिति । अहं चेव स्तो
पन नत्सतपम्मं नद्धे सोचेय्यं किलमेय्यं पिरदेवेय्यं, उरत्ताळि कन्देय्यं,
सम्मोहं आपज्जेय्यं, भत्तं पि मे नच्छादेय्य, काम पि दुब्बिण्यं भोक्कमेय्य,
कम्मता पि नप्यत्वेय्युं, अमित्ता पि अत्तमना अस्यु, मित्ता पि दुम्मता

अस्यु ति । सो नत्सतपम्मं नट्टे न सोचिति न किलमिति न परिदेवित,
न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं आपज्जित । अयं वुच्चति, महाराज —
'मुतवा अरियसावको अब्बुहि सविसं सोकसल्तं, येन विद्धो अरस्युतवा
पुष्रज्जनो अत्तानयेव परितापिति । असोको विसल्लो अरियसावको

१३. "इमानि खो, महाराज, पञ्च अलब्भनीयानि ठानानि

ा समणेन वा बाह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा बह्मना वा केनिच वा
लोकस्मि ति।

ग्रत्तानंग्रेव परिनिब्बापेति'।

"न सोचनाय परिदेवनाय", अत्योध 'तन्भा अपि अप्यक्तो पि । सोचन्तमेनं दुवितां विदित्वा, पच्चित्वका अत्तमना भवन्ति ।। "यतो व खो पण्डितो आपदामु, न वेधती अत्यविनिच्छ्यञ्ज् । पच्चित्वका प्रदाविना भवन्ति ,। दिस्ता मुखं अविकारं पुराणं।। "अप्येन' मन्तेन सुमासितेन, अनुप्यदानेन पवेणिया वा। यथा यथा यथा तत्व परक्कमेट्य।

१. न परिदेवनाय – स्था०, रो० । २–२. झत्यो इव लब्धति – स्था०; झत्यो इय तक्या – रो० । ३. वर्षन – रो० ।

"सचे पजानेया" ग्रलभ्यनेयाो , मया व ग्रञ्भेन वा एस ग्रत्थो । श्रसोचमानो ग्रिविवासयेय्य , कम्मं दब्हें किन्ति करोमि दानी" ति ।।

१४. एवं वृत्ते मुण्डो राजा ग्रायस्मन्तं नारदं एतदवीच -- "को 5 नामो अयं, भन्ते, धम्मपरियायो" ति ?

"सोकसल्लहरणो नाम भ्रयं, महाराज, धम्मपरियायो" ति । "तग्घ, भन्ते, सोकसल्लहरणो ! इमं हि मे, भन्ते, धम्मपरियायं सत्वा सोकसल्लं पट्टीनं" ति ।

१५. भ्रय खो मुण्डो राजा पियकं कोसारक्खं भ्रामन्तेसि - 10
"तेन हि, सम्म पियक, भद्दाय देविया सरीरं झापेष; धूपं चस्सा
करोथ । अञ्जतगे दानि मयं न्हायिस्साम चेव विलिम्पिस्साम भत्तं^भ
च भूञ्जिस्साम कम्मन्ते च पयोजेस्सामा" ति ।

मुण्डराजवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

ब्रादियो सप्पुरिसो इट्टा^{*}, मनापदायीभिसन्दं। सम्पदा च धनं ठानं, कोसलो नारदेन चाति।। 15 पठमो पण्णासको समन्तो।

६. नीवरणवग्गो

१. भावरणसूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरित जेतवने B. 5 ग्रनाथिपिण्डकस्स भारामे। तत्र को भगवा भिक्क् भामन्तेसि — "भिक्कवो" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्क् भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच —

२. "पञ्चिमे, भिक्खते, भ्रावरणा नीतरणा चेतसा भ्रज्झारुहा 20 पञ्जाय दृब्बलीकरणा । कतमे पञ्च ? कामच्छत्त्वो, भिक्खते, भ्राव-

१. व जानेय्य – रो०। २. वा – स्था०, रो०। ३. नृ खो – सी०, रो०। ४–४. भत्तं – स्था०, रो०। ४. च इहुा – स्था०, रो०।

B 57

रणो नीवरणो चेतसी अज्झारहो पञ्जाय दुब्बलीकरणो । ब्यापादो, भिनखबे, आवरणो नीवरणो चेतसो अज्झारहो पञ्जाय दुब्बलीकरणो । धीनमिद्धं, भिनखबे, आवरणं नीवरणं चेतसो अज्झारहं पञ्जाय दुब्बली-करणं । उद्वज्चकुनकुज्जं, भिनखबे, आवरणं नीवरणं चेतसो अज्झारहं उ पञ्जाय दुब्बलीकरणं । विचिक्चि, भिनखबे, आवरणा नीवरणा चेतसो अज्झारहा पञ्जाय दुब्बलीकरणा । इमे खो, भिनखबे, पञ्च आवरणा नीवरणा चेतसो अज्झारहा पञ्जाय दुब्बलीकरणा ।

३. "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु इमं पञ्च स्रावरणे नीवरणे चेतसो स्रज्झारुहे पञ्जाय दुब्बलीकरणे स्रप्यहाय, स्रबलाय पञ्जाय पुब्बलीकरणे स्रप्यहाय, स्रबलाय पञ्जाय प्रविच्या क्रांतरे वा मनुस्सवा परत्यं वा ज्ञस्सित उत्तरि वा मनुस्सवामा स्रल्मिरियज्ञाणदस्सनिवसेस सिच्छिकरिस्सती ति नेतं ठानं विज्जति । सेय्यथापि, भिक्खवे, नदी पब्बतेय्या दूरङ्गमां सीघसोता हारहारिनी । तस्सा पुरिसो उभतो नङ्गलमुखानि विवरेय्य । एवं हि सो, भिक्खवे, मज्झे निदया मोतो विक्खतो विवसटो व्यादिष्णो । विक्तु से सुर्म स्था सीचसोतो न हारहारि । एवमेव लो, भिक्खवे, सो व दूरङ्गमां स्थस न सीघसोतो न हारहारि । एवमेव लो, भिक्खवे, सो वत् तिक्ला सुर्वे पञ्जाय पुञ्चति प्रचले स्था प्रज्ञारहे पञ्जाय दुब्बतीकरणे सप्पहाय, स्रवलाय पञ्जाय दुब्बतीय सत्तर्थं वा जास्सित परस्थं वा जास्सित उभयत्थं वा जास्सित उस्पर्यं वा जास्सित परस्थं वा जास्सित उभयत्थं वा जास्सित उत्तर्थं वा जास्सित परस्थं वा जास्सित सिच्छकरिस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।

४. "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु इसे पञ्च आवरणे नीवरणे चेतसो अज्झारु पञ्चाय दुब्बलीकरणे पहाय, बलवितया पञ्चाय अस्तत्यं वा ज्ञस्सित परत्यं वा ज्ञस्सित उत्तर्यत्यं वा ज्ञस्सित उत्तर्यत्यं वा ज्ञस्सित उत्तर्यत्यं वा ज्ञस्सित उत्तर्यत्यं वा ज्ञस्सित उत्तरि वा मनुस्स-धम्मा अलमरियञ्गाणदस्सनिवसेसं सिच्छिकरिस्सती ति ठानमेतं विज्जति । सेय्यथापि, भिक्खवे, नदी पब्बतेय्या दूरङ्गमा सीधसोता इ हारहारिनी । तस्सा पुरिसो जभतो नङ्गलमुखानि पिदहेय्य । एवं हि सो, भिक्खवे, मज्झे निदया सोतो अविक्खतो अविसटो अब्यादिण्णो दूरङ्गमो चेव अस्स सीधसोतो च हारहारी च । एवमेव खो, भिक्खवे, सो वत भिक्खु इमे पञ्च आवरणे नीवरणे चेतसो अज्झारुहे पञ्जाय दुब्बलीकरणे पहाय, बलवितया पञ्जाय अत्तर्त्यं वा ज्ञस्सित परत्थं

१. उत्तरि - सी॰, स्या॰, रो॰। २. दूरगमा -सी॰। ३. हारहारिणी - सी॰।

वा ञस्सिति उभग्रत्यं वा ञस्सिति उत्तरि वा मनुस्सघम्मा अलमरिय-ञाणदस्सनिवसेसं सिच्छकरिस्सती ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

२. अकुसलरासिसुत्तं

१. "अकुसलरासी ति, भिक्खवे, वदमानो पञ्चे नीवरणे सम्मा वदमानो वदेव्य । केवलो हायं , भिक्खवे, अकुसलरासि यदिदं पञ्च नीवरणा । कतमे पञ्च ? कामच्छल्दनीवरणं, ब्यापादनीवरणं, इ थीनमिद्धनीवरणं, उद्धच्चकुक्चुच्चनीवरणं, विचिकिच्छानीवरणं । अकुसलरासी ति, भिक्खवे, वदमानो इमे पञ्च नीवरणे सम्मा वदमानो वदेव्य । केवलो हायं, भिक्खवे, अकुसलरासि यदिदं पञ्चे नीवरणा'' ति ।

३. पधानियङ्गसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, पधानियङ्गानि । कतमानि पञ्च ? 10 इघ, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो होति, सह्हित तथागतस्स बोधि — 'इति पि सो भगवा प्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्द प्रमुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्था देवममुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । प्रम्पावाघो होति प्रम्पातकुद्धो; समवेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाच्चुन्हाय मिज्यमाय पधानक्षमाय; असठो होति 15 अमायावी; यथाभूतं ग्रत्तानं ग्राविकत्ता सत्थिर वा विञ्कूसु वा सब्ह्याचारीसु; प्रारद्धविरयो विहरित प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, वामवा वन्ह्यरक्कमो ग्रानिकत्त्वारीर कुसलेसु घम्मेसु; पञ्जावा होति, उदयत्यापिनिया पञ्जाय समन्नागतो प्ररियाय निब्बेषकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । इमानि खो, 20 भिक्खवे, पञ्च पघानियङ्कानी" ति ।

४. समयसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खते, असमया पघानाय । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खते, भिक्खु जिण्णो होति जरायाभिभूतो । अयं, भिक्खते, पठमो असमयो पघानाय ।

१. इसे पञ्च - सी०। २. हम - सी०, रो०; वर्ष - स्था०। ३. इसे पञ्च - स्था०। भ०२-४२

२. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख ब्याधितो होति व्याधिनाभि-भूतो । भ्रयं, भिक्खने, दुतियो असमयो पवानाय ।

३. "पुन च परं, भिक्खने, दुन्भिक्खं होति दुस्सस्सं दुल्लभिषण्डं, न सुकरं उञ्छेन पग्गहेन यापेतुं। अयं, भिक्खने, तितयो असमयो उ पद्यानाय।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भयं होति ग्रटविसङ्कोपो , चक्क-समारुव्हा जानपदा परियायन्ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो असमयो पद्यानाय ।

प्र. "पुन च परं, भिक्खवे, सङ्को भिन्नो होति । सङ्के खो पन, भिक्खवे, भिन्ने ग्रञ्जामञ्ज्ञं ग्रक्कोसा च होन्ति, ग्रञ्जामञ्ज्ञं परि-भासा च होन्ति, ग्रञ्जामञ्ज्ञं परिक्खेपा च होन्ति, ग्रञ्जामञ्ज्ञं परिच्चजा" च होन्ति । तत्थ ग्रप्पसन्ना चेव नप्पसीदन्ति, पसन्नानं च एकच्चानं ग्रञ्जायत्तं होति । ग्रयं, भिक्खवे, पञ्चमो ग्रसमयो पद्मानाय । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रसमया पद्मानाया ति ।

६. "पञ्चिमे, भिक्खवे, समयाँ पघानाय । कतमे पञ्च ? इष, भिक्खवे, भिक्खु दहरो होति युवा सुसुँ काळकेसो भद्रेन योब्बनेन समन्नागतो पठमेन वयसा । अयं, भिक्खवे, पठमो समयो पधानाय ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख अप्पाबाधो होनि अप्पातङ्को, समवेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाच्चुन्हाय मज्झि-या माय पद्यानक्खमाय । अयं, भिक्खवे, दुतियो समयो पद्यानाय ।

पुन च परं, भिक्खवे, सुभिक्खं होति सुसस्सं सुलभिष्छं,
 सुकरं उञ्खेन पगहेन यापेतुं। अयं, भिक्खवे, तितयो समयो पघानाय।

 "पुन च परं, भिक्खवे, मनुस्सा समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता श्रञ्ञामञ्ज्ञा पियचक्खूहि सम्परसन्ता
 विहरन्ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो समयो पथानाय ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, सङ्घो समगाो सम्मोदमानो भ्रविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरति । सङ्घे खो पन, भिक्खवे, समग्ये न चेव ग्रञ्ञमञ्ज्ञं धक्कोसा होन्ति, न च श्रञ्जमञ्ज्ञं परिभासा होन्ति,

B. 59

R 67

१. व्यापियानिभूतो – रो० । २. यहुवीसकोषो – स्या०; झटवीसकोषो – रो० । १-परिच्यजना – रो० । ४. समयो – रो० । ४. सुसू – स्या० ।

न च ग्रञ्जमञ्ज्ञं परिक्षेपा होन्ति, न च ग्रञ्जमञ्ज्ञं परिच्यका होन्ति । तत्य ग्रप्यसमा चेव पसीदन्ति, पसन्नानं च भिय्योमाबो होति । ग्रयं, भिक्खने, पञ्चमो समयो पद्मानाय । इमे खो, भिक्खने, पञ्च समया पद्मानाया" ति ।

४. मातापुत्तसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ध्रनाथ- 15 पिण्डिकस्स धारामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं उभो भातापुत्ता वस्सावासं उपगमिसु भिक्खु च भिक्खुनी च । ते अञ्जामञ्जासस ग्रभिण्हं दस्सनकामा अहेसुं । माता पि पुत्तस्स ध्रभिण्हं दस्सनकामा अहोसि; पुत्तो पि मातरं अभिण्हं दस्सनकामो अहोसि । तेसं अभिण्हं दस्सन संसगो अहोसि । तेसं अभिण्हं दस्सन संसगो अहोसि । वस्सासे 10 सित खोतारो अहोसि । ते धोतिण्णचित्ता सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अगविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेविसु ।
- श्रथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु;
 उपसङ्कमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्नो खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं "इष, भन्ते, सावत्थियं उभो 15 मातापुत्ता वस्सावासं उपगमिसु भिक्खु च भिक्खुनी च ... मेथुनं धम्मं पटिसेविसू" ति ।
- ३. "किं नु सो, भिक्खवे, मोषपुरिसो मञ्जाति 'न माता पुत्ते सारज्जित, पुत्तो वा पन मातरी' ति ? नाहं, भिक्खवे, श्रञ्जां एकरूपं पि समनुपस्सामि एवं रजनीयं एवं कमनीयं एवं मदनीयं एवं १० बन्धनीयं एवं मुज्जनीयं एवं श्रन्तरायकरं अनुत्तरस्स योगक्खेमस्स अधि-गमाय यथ्यियं, भिक्खवे, इत्यिरूपं । इत्यिरूपं, भिक्खवे, सत्ता रत्ता गिद्धा गथिता मुज्ज्जिता अञ्झोपन्ना । ते दीघरत्तं सोचन्ति इत्यिरूप-वसानुगा ।

४ "नाहं, भिक्सवे, ग्रञ्जं एकसहं पि ... एकगन्यं पि ... 25 एकरसं पि ... एकफोट्टब्वं पि समनुपस्सामि एवं रजनीयं एवं कमनीयं

श्रीयो शावो – रो॰ । २. वं एवं – ती॰ । ३. इत्वीक्यं इत्वीक्ये – स्वा॰ ।
 श्रीयता – स्वा॰, रो॰ ।

R 69

B. 61

15

20

एवं मदनीयं एवं बन्धनीयं एवं मुच्छनीयं एवं अन्तरायकरं अनुत्तरस्स योगक्कोमस्स अधिगमाय यथियं, भिक्कवे, इत्थिफोट्टब्बं । इत्थि-फोट्टब्बं, भिक्कवे, सत्ता रत्ता गिढा गथिता मुच्छिता अज्झोपन्ना । ते दीषरत्तं सोचन्ति इत्थिफोट्टब्बसान्गा ।

५. "इत्थी, भिक्खने, गच्छन्ती पि पुरिसस्स चित्तं परियादाय तिट्ठति; ठिता पि ... पे०... निसिन्ना पि ... सयाना पि ... इसन्ती पि ... भणन्ती पि ... गायन्ती पि ... रोदन्ती पि ... उग्धातिता पि ... मता पि पुरिसस्स चित्तं परियादाय तिट्ठति । यं हि तं, भिक्खने, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'समन्तपासो मारस्सा' ति मातुगामयेव सम्मा वदमानो वढेय्य – 'समन्तपासो मारस्सा' ति ।

"सल्लपे असिह्त्थेन, पिसाचेना पि सल्लपे । आसीविसं पि आसीवेन ते ।। मन्त्र स्वान प्रकार, प्रानुगामेन सल्लपे । मृद्धसर्तित ता बन्धन्ति, पेक्खितेन सितेन च ।। "अथो पि दुन्निक्त्येन, मञ्जुना भणितेन च । नेसो जनो स्वासीसदो , अपि उण्धातितो मतो ।। "पञ्च कामगुणा एते, इत्यिरूपॉस्म विस्सरे । रूपा सहा रसा गन्धा, फोट्टुब्बा च मनोरमा ।। "तेसं कामोधवून्हानं, कामे अपरिजानतं । कालं गति भवा भवं, संसारिस्म पुरक्खता ।। "ये च कामे परिञ्ञाय, चरन्ति अकुतोभया । ते वे पारक्कता नोके. ये पता आसवक्कयं" ति ।।

६. उपज्ज्ञायसूत्तं

१. श्रय खो अञ्जातरो भिक्खु येन सको उपज्झायो तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा सकं उपज्झायं एतदवोच — "एतरिह मे, भन्ते, मघुरक-25 जातो चेव कायो, दिसा च मे न पक्खायन्ति, धम्मा च मं नप्पटिभन्ति,

१. इत्वीफोट्टब्बो – स्था॰; इत्विफोट्टब्बो – रो॰। २. उत्वानिता – ती॰। ३. रिवाचेन – स्था॰, रो॰। ४. ब्रावदे – स्था॰। १. म्हितेन – स्था॰, रो॰। ६. स्थाबदो – स्था॰। ७. इत्यीक्परिय – स्था॰। द. वर्ति – ती॰, स्था॰, रो॰। १. वारवता – स्था॰ रो॰।

B 62

थीनमिद्धं च मे चित्तं परियादाय तिट्रति, अनिभरतो च ब्रह्मचरियं चरामि, ग्रत्थि च में धम्मेस विचिकिच्छा'' ति ।

२. मथ लो सो भिक्लु तं सद्धिविहारिकं भिक्लुं ग्रादांय येन भगवा तेनपसञ्ज्ञमि: उपसञ्ज्ञमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्ख भगवन्तं एतदवोच - "ग्रयं, 5 भन्ते, भिक्ख एवमाह - 'एतरिह मे, भन्ते, मघरकजातो चेव कायो, दिसा च में न पक्खायन्ति, धम्मा च मंं नप्पटिभन्ति, थीनमिद्धं च मे चित्तं परियादाय तिट्रति, अनिभरतो च ब्रह्मचरियं चरामि, अत्थि च मे धम्मेस विचिकिच्छा" ति ।

३. "एवं हेतं, भिक्ख, होति इन्द्रियेसु ग्रग्तद्वारस्स, भोजने 10 R. 70 ग्रमत्तञ्जूनो, जागरियं ग्रननुयुत्तस्स, ग्रविपस्सकस्स कुसलानं धम्मानं, पुरुबरत्तापररत्तं बोधिपक्लियानं धम्मानं भावनानयोगं ग्रननयत्तस्स विहरतो, यं मधुरकजातो चेव कायो होति, दिसा चस्स न पक्लायन्ति, धम्मा च तं नव्यटिभन्ति, थीनमिद्धं चस्स चित्तं परियादाय तिट्रति, ग्रनभिरतो च ब्रह्मचरियं चरति, होति चस्स धम्मेस् विचिकिच्छा । 15 तस्मातिह ते, भिक्ख, एवं सिक्खितब्बं - 'इन्द्रियेसु गुत्तद्वारो भविस्सामि, भोजने मत्तञ्ब, जागरिय अनुयत्तो, विपस्सको कुसलानं धम्मानं, पुब्बरत्तापररत्तं बोधिपिनखयानं धम्मानं भावनानुयोगं अनुयुत्तो विहरिस्सामी' ति । एवं हि ते, भिक्खु, सिक्खितब्बं" ति ।

४. ग्रथ खो सो भिक्ख भगवता³ इमिना ग्रोवादेन ग्रोवदितो 20 उद्यासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिनखणं कत्वा पक्कामि । अथ स्तो सो भिक्ख एको वृपकट्टो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो निचरस्येव - यस्सत्थाय कूलपूत्ता सम्मदेव ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजन्ति, तदनत्तरं - ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्टेव धम्मे सयं ग्रिभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि । "खीणा जाति, वसितं ब्रह्मचरियं, 25 कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया" ति ग्रन्भञ्जासि । ग्रञ्जातरो पन सो भिक्ख ग्ररहतं ग्रहोसि ।

५. ग्रथ लो सो भिक्ल अरहत्तं पत्ती येन सको उपज्झायो तेनपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा सकं उपज्ञायं एतदवीच - "एतरहि मे.

१. मं - म०। २. मे - म०। ३. भगवती - रो०। ४. च पन - स्था०, रो०। ४-४. घरहत्तपत्तो - स्या॰, रो॰।

R.71

B. 63

10

भन्ते, न चेव मधुरकजातो कायो, दिसा च मे पक्लायन्ति, धम्मा च मं पटिभन्ति, थीनमिद्धं च मे चित्तं न परियादाय तिट्रति, अभिरती च ब्रह्मचरियं चरामि, नत्थि च मे धम्मेसु विचिकिच्छा" ति । अथ खो सो भिक्ख तं सद्धिविहारिकं भिक्खुं श्रादाय येन भगवा तेनुपसङ्किम; 5 उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदबोच - "ग्रयं, भन्ते, भिक्खु एव-माह - 'एतरिह मे, भन्ते, न चेव मधुरकजातो कायो, दिसा च मे पक्खा-यन्ति, धम्मा च मं पटिभन्ति, थीनमिद्धं च मे चित्तं न परियादाय तिद्रति, ग्रभिरतो च ब्रह्मचरियं चरामि, नत्थि च मे धम्मेसू विचिकिच्छा''' ति ।

६. "एवं हेतं, भिक्खु, होति इन्द्रियेसु गुत्तद्वारस्स, भोजने मत्तञ्जुनो, जागरियं ग्रनुयुत्तस्स, विपस्सकस्स कुसलानं धम्मानं, पुब्बरत्तापररत्तं बोधिपिक्खयानं धम्मानं भावनानुयोगं अनुयुत्तस्स विह-रतो. यं न चेव मधरकजातो कायो होति, दिसा चस्स पक्लायन्ति, धम्मा च तं पटिभन्ति, बीनमिद्धं चस्स चित्तं न परियादाय तिट्रति, श्रभिरतो 15 च ब्रह्मचरियं चरति, न चस्स होति धम्मेसु विचिकिच्छा । तस्मातिह वो. भिन्खवे. एवं सिन्खितब्बं - 'इन्द्रियेसु गुत्तद्वारा भविस्साम, भोजने मत्तञ्जुनो, जागरियं ग्रनुयुत्ता, विपस्सका कुसलानं घम्मान, पूब्बरत्ता-पररत्तं बोधिपक्लियानं धम्मानं भावनानुयोगं ब्रनुयुत्ता विहरिस्सामा' ति । एवं हि वो. भिक्खवे. सिक्खितब्बं" ति ।

७. ठानसूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ठानानि ग्रभिण्हं पञ्चवेक्खितब्बानि इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्रेन वा पब्बजितेन वा । कतमानि पञ्च ? 'जराधम्मोम्हि, जरं अनतीतो' ति अभिण्हं पच्चवेनिखतब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पञ्जजितेन वा । 'ब्याधिधम्मोम्हि, ब्याधि ग्रनतीतो' ति ग्रिभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन 25 वा पब्बजितेन वा । 'मरणधम्मोम्हि, मरणं ग्रनतीतो' ति ग्रिभिण्हं पञ्चवेनिखतब्बं इस्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा। 'सब्बेहि में पियेहि मनापेहि नानाभावो विनामावो' ति ग्रमिण्हं पच्च-

१. त्वेच - सी० । २. बोविपनिसकानं - स्या०, रो० ।

R. 72

B. 64

वेक्सितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा । 'कम्मस्सकोम्हि, कम्मदायादो कम्मयोति कम्मवन्त्र कम्मपिटसरणो । यं कम्म करिस्सामि – कल्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादो मविस्सामी' ति स्रिमिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्ब-जितेन वा ।

२. "िकञ्च", भित्तसब्ते, ग्रत्थवसं पटिच्च 'जराधम्मोम्हि, जरं ग्रन्तिती' ति ग्रभिष्ट प्च्चवेत्तिस्तत्व्यं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहहुन वा पब्बिजितेन वा ? ग्रत्थि, भित्तस्ववे, सत्तानं योब्बने योब्बनमदो, येन मदेन मत्तां कायेन दुच्चित्तं चरित्त, वाचाय दुच्चित्तं चरित्त, मनसा दुच्चित्तं चरित्त । तस्सं तं ठानं ग्रभिष्टं पच्चवेत्तस्तो यो योब्बने 10 योब्बनमदो सो सब्बसो वा पहीयित तनु वा पन होति । इदं खो, भित्तस्ते, ग्रत्थवसं पटिच्च 'जराधम्मोम्हि, जरं ग्रन्तितो' ति ग्रभिष्टं पच्चवेत्त्तिस्तब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहटूने वा पब्बिजितेन वा ।

३. "किञ्च, भिक्खवे, अत्यवसं पटिच्च 'ब्याधिषम्मोम्हि, ब्याधि अनतीतो' ति अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा 15 पब्बिजितन वा ? अत्यि, भिक्खवे, सत्तानं आरोग्ये आरोग्यमदो, येन मदेन मत्ता कायेन दुच्चरितं चरन्ति, मनसा दुच्चरितं चरन्ति, मनसा दुच्चरितं चरन्ति। तस्स तं ठानं अभिण्हं पच्चवेक्खतो यो आरोग्ये आरोग्ये आरोग्यमदो सो सब्बसो वा पहीयित तनु वा पन होति। इदं खो, भिक्खवे, अत्यवसं पटिच्च 'ब्याधिषम्मोम्हि, ब्याधि अनतीतो' ति 20 अभिण्हं पच्चवेक्खतब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा।

४. "किञ्च, भिक्सवे, प्रत्यवसं पटिच्च 'मरणघम्मोम्हि, मरणं अनतीतो' ति अभिण्हं पच्चवेक्सितब्बं इत्यिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा ? अत्यि, भिक्सवे, सत्तानं जीविते जीवितमदो, येन मदेन मता कायेन दुच्चरितं चरन्ति, वाचाय दुच्चरितं चरन्ति, मनसा 25 श.78 दुच्चरितं चरन्ति । तस्स तं ठानं अभिण्हं पच्चवेक्सतो यो जीवितं जीवितमदो सो सब्बसे वा पहीयति तनु वा पन होति । इदं सो, भिक्सवे, अत्यवसं पटिच्च 'मरणघम्मोम्हि, मरणं अनतीतो' ति अभिण्हं पच्च-वेक्सतब्बं इत्यिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा ।

B 65

R. 74

थ. "किञ्च, भिक्खवे, ग्रत्थवसं पटिच्च 'सब्बेहि मे पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो ति ग्रिमण्हं पच्चवेन्खितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्रेन वा पब्बजितेन वा ? ग्रत्थि, भिक्खवे, सत्तानं पियेस मनापेस यो छन्दरागो येन रागेन रत्ता कायेन दुच्चरितं चरन्ति, s वाचाय दुच्चरितं चरन्ति, मनसा दुच्चरितं चरन्ति । तस्स तं ठानं ग्रिभिण्हं पच्चवेक्खतो यो पियेसू मनापेसु छन्दरागो सो सब्बसो वा पहीयति तन वा पन होति । इदं खो, भिक्खवे, ग्रत्थवसं पटिच्च 'सब्बेहि में पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो' ति ग्रभिण्हं पच्चवेनिस्तिब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्बजितेन वा ।

६. "किञ्च, भिक्खवे, ग्रत्थवसं पटिच्च 'कम्मस्सकोम्हि, कम्म-दायादो कम्मयोनि कम्मबन्धु कम्मपटिसरणो, यं कम्मं करिस्सामि -कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादो भविस्सामी' ति ग्रभिण्हं पच्च-वेक्खितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्रेन वा पब्बजितेन वा ? ग्रत्थि भिक्खवे, सत्तानं कायद्रच्चरितं वचीद्रच्चरितं मनोद्रच्चरितं। तस्स 15 तं ठानं ग्रभिण्हं पच्चवेक्खतो सब्बसो वा दुच्चरितं पहीयति तनु वा पन होति । इदं खो, भिक्खवे, ग्रत्थवसं पटिच्च 'कम्मस्सकोम्हि, कम्म-दायादो कम्मयोनि कम्मबन्धु कम्मपटिसरणो, यं कम्मं करिस्सामि -कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादो भविस्सामी' ति ग्रिभिण्हं पच्च-वेक्खितब्बं इत्थिया वा पुरिसेन वा गहट्टेन वा पब्वजितेन वा ।

७. "स ' खो', सो, भिनखवे, अरियसावको इति पटिसञ्चि-क्खति - 'न खो ग्रहञ्जेवेको' जराधम्मो जर ग्रनतीतो. ग्रथ खो यावता सत्तानं ग्रागित गति चुति उपपत्ति सब्बे सत्ता जराधम्मा जरं मनतीता' ति । तस्स तं ठानं म्रभिण्हं पच्चवेक्खतो मग्गो सञ्जायति । सो तं मगां त्रासेवति भावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मगां त्रासेवतो 25 भावयतो बहुलीकरोतो संथोजनानि सब्बसो पहीयन्ति अनुसया ब्यन्ती-होन्ति ।

 न सो ग्रहञ्जेवेको ब्याधिधम्मो ब्याधि ग्रनतीतो. श्रय लो यावता सत्तानं त्रागित गति चृति उपपत्ति सब्बे सत्ता व्याधि-

१-१ स्था॰, रो॰ पोत्वकेस् नत्वि । २. सत्ता - स्था॰ । ३-३. सवे - रो॰ । ४. ग्रहञ्चेव एको - रो०।

B. 66

R.75

25

धम्मा ब्याधि अनतीता ति । तस्स तं ठानं अभिण्हं पच्चवेक्खतो मग्गो सञ्जायति । सो तं मग्गं ग्रासेवति भावेति बहलीकरोति । तस्स तं मणं ग्रासेवती भावयती बहुलीकरोती संयोजनानि सब्बसी पहीयन्ति, ग्रनसया ब्यन्तीहोन्ति ।

 मरणवस्मो मरणं अनतीतो, 5 ग्रय खो यावता सत्तानं ग्रागति गति चति उपपत्ति सब्बे सत्ता मरणधम्मा मरणं अनतीता ति । तस्स तं ठानं अभिण्हं पच्चवेक्खतो मग्गो सञ्जा-यति । सो तं मग्गं ब्रासेवति भावेति बहलीकरोति । तस्स तं मग्ग भासेवतो भावयतो बहुलीकरोतो संयोजनानि सब्बसो पहीयन्ति, ग्रनसया ब्यन्तीहोन्ति ।

१०. ... न खो मय्हेबेकस्स सब्बेहि पियेहि मनापेहि नाना-भावो विनाभावो. अथ खो यावता सत्तानं आगति गति चति उपपत्ति सब्बेसं सत्तानं पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो ति । तस्स त ठानं ग्रभिण्हं पञ्चवेक्खतो मग्गो सञ्जायति । सो तं मग्गं श्रासेवति भावेति बहुलीकरोति । तस्स तं मग्गं श्रासेवतो भावयतो बहुलीकरोतो 15 संयोजनानि सब्बसो पहीयन्ति, ब्रनुसया ब्यन्तीहोन्ति ।

११. ... न खो ग्रहञ्जेवेको कम्मस्सको कम्मदायादो कम्म-योनि कम्मबन्ध कम्मप्यटिसरणो, यं कम्मं करिस्सामि - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादो भविस्सामि: ग्रथ स्रो यावता सत्तानं भागति गति चुति उपपत्ति सब्बे सत्ता कम्मस्सका कम्मदायादा कम्मयोनि 20 कम्मबन्ध कम्मप्पटिसरणा, यं कम्मं करिस्सन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भविस्सन्ती ति । तस्स तं ठानं ग्रभिण्हं पच्चवेबखतो मग्गो सञ्जायति । सो तं मग्गं ग्रासेवति भावेति बहलीकरोति । तस्स तं मग्गं ग्रासेवतो भावयतो बहुलीकरोतो संयोजनानि सब्बसो पहीयन्ति, अनुसया ब्यन्तीहोन्ती ति ।

> "ब्याधिधम्मा जराधम्मा, ग्रयो मरणधिम्मनो। यथा धम्मा तथा सत्तारे, जिगुच्छन्ति पुयुज्जना ।। "महं चे तं जिगच्छेय्यं, एवं धम्मेसु पाणिसु। न' मेतं पतिरूपस्स', मम एवं विहारिनो ।।

१. स्था॰, रो॰ पोत्यकेसू नत्थि । २. सन्ता - स्था॰ । ३-३. तमेत -- रो॰ । ४. पटिकपस्स - स्था॰, रो॰ ।

"सोहं एवं विहरन्तो, ञात्वा धम्मं निरूपिषं । आरोग्ये योव्यनिस्म च, जीवितिस्म च ये मदा ।। "सब्बे मदे प्रभिभोस्मि, नेवखम्मं दट्ठु खेमतो । तस्स मे ग्रहु उस्साहो, निब्बानं अभिपस्सतो ।। "नाहं भव्यो एतरिह, कामानि पटिसेवितुं । ग्रनिवित्त भविस्सामि, ब्रह्मचरियपरायणो³"ति ।।

८. लिच्छविकुमारकसुत्तं

१. एकं समय भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं। घ्रय खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । वेसालियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं 10 पिण्डपातपटिककन्तो महावनं अञ्झोगाहेत्वा अञ्ञातर्रास्म रुक्खमूले दिवाविहारं निसीदि ।

 तेन स्रो पन समयेन गम्बहुला लिच्छविकुमारका सज्जानि धनूनि आदाय कुक्कुरसङ्घपरिवृता महावन अनुचङ्कममाना अनुविचर-माना अहसंसु भगवन्तं अञ्ञातरिस्म रुक्कमूले निसिन्न. दिम्बान'
 सज्जानि धनूनि निक्खिपत्वा कुक्कुरसङ्घं एकमन्न उच्योजेन्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा तुण्हीभूता तुण्हीभूता पञ्जलिका भगवन्तं पियरुपासन्ति ।

३. तेन खो पन समयेन महानामो लिच्छवि महावने जङ्का-विहारं प्रनुचङ्कममानो प्रहस ते लिच्छविकुमारके तुण्हीभूते तुण्हीभूते १० पञ्जिकि भगवन्तं पिष्ठिपासन्ते; दिस्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो लिच्छवि उदानं उदानेसि – 'भविस्सन्ति वज्जी, भवि-स्सन्ति बज्जी'" ति ।

४. "कि पन त्वं, महानाम, एवं वदेसि — 'भविस्सन्ति वज्जी, 25 भविस्सन्ति वज्जी'" ति ?

B. 67

R. 76

१-१. यो मदो - स्वा॰, रो॰। २ बहावेरपरावनी - स्वा॰, बहावरिवपरावनी -रो॰। ३. बनुकानि - रो॰। ४. दिस्वा - स्वा॰, रो॰। ४. तिच्छवी - स्वा॰। ६. वेचविहारं - स्वा॰, रो॰। ७. बनुविवरमानी - स्वा॰, रो॰।

R 77

"इसे, भन्ते, लिच्छविकुमारका चण्डा फरुसा अपानुभा। यानि पि तानि कुलेसु पहेणकानि पहीयन्ति, उच्छू ति वा बदरा ति वा पूवा ति वा मोदका ति वा सङकुलिका ति वा, तानि विलुम्पित्वा विलुम्पित्वा क्षादिन्तः ; कुलित्थीनं पि कुलकुमारीनं पि पच्छालियं खिपन्ति । ते दानिमे तुण्हीभृता तृण्हीभृता पञ्जलिका भगवन्तं पयिरुपासन्ती" ति । व

५. "यस्स कस्सिच, महानाम, कुलपुत्तस्स पञ्च धम्मा संवि-ज्जन्ति – यदि वा रञ्जो चत्तियस्स मुद्धाभिसित्तस्स, यदि -वा रिट्ट-कस्स पेत्तनिकस्स, यदि वा सेनाय सेनापतिकस्स, यदि वा गामगामणि-कस्स, यदि वा पूगगामणिकस्स, ये वा पन कुलेसु पच्चेकाधिपच्चं कारेन्ति, विद्ययेव पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

६ "कतमे पञ्च ? इघ, महानाम, कुलपुत्ती उट्टानिविरियाधिगतेहिं भोगेहि बाहाबलपिनिविहि सेदानिक्सत्तेहि धम्मकेहि धम्मलढेहि मातापितरो सक्करोति गर्दं करोति मानेति पूजेति । तमेनं
मातापितरो सक्कता गरुकता मानिता पूजिता कत्याणेन मनसा अनुकम्पन्ति — 'चिरं जीव, दीधमायुं पालेहीं ति । मातापितानुकम्पितस्स, 15
महानाम, कुलपुत्तस्स बुद्धियेव पाटिकङ्क्का, नो परिहानि ।

७. "पुन च परं, महानाम, कुलपुत्तो उट्टानिविरियाधिगतिहि भौगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्खत्तिहि धिम्मकेहि धम्मलढेहि पुत्तदारदासकम्मकरपोरिसे सक्करोति गरं करोति मानेति पूजेति । तमेनं पुत्तदारदासकम्मकरपोरिसा सक्कता गरुकता मानिता पूजिता 20 कल्याणेन मनसा अनुकम्पन्ति – "चिरं जीन, दीधमायुं पालेही" ति । पुत्तदारदासकम्मकरपोरिसानुकम्पितस्स, महानाम, कुलपुत्तस्स वृद्धि-येव पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

द. "पुन च परं, महानाम, कुलपुत्तो ंद्रुानिविरियाधिगतिहि मोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्सत्तेहि धम्मिकेहि धम्मलढेहि 23 खेत्तकम्मन्तसामन्तसब्योहार सकरोति गरुं करोति मानेति पूजेति । तमेनं खेत्तकम्मन्तसामन्तसब्योहारा सक्कता गरुकता मानिता पूजिता

१. बपजहा ति – सी०; बपाटुमा – स्था०; बपजहा – रो०। २. पहीनकानि – सी०; पहीणकानि – स्था०; पहिणकानि – रो०।३ सम्बानका – सी०; सम्बनका – रो०। ४. मुदाबनितस्स – सी०। ४. नावपानिकस्स – स्था०। ६. उट्टानबीरियाधियरीहि – म०। ७. गर – स्या०, रो०। ६. ० वर्षनेहारी – सी०, रो०।

B. 69

25

I I I groper at a remaining

कल्याणेन मनसा अनुकम्पन्ति – 'विरं जीव, दीघमायुं पालेही' ति । खेत्तकम्मन्तसामन्तसब्योहारानुकम्पितस्स, महानाम, कुलपुत्तस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

६. "पुन च परं, महानाम, कुलपुत्तो उट्टानिविरियाधिगतिहि अभोगेहि बाहाबलपरिचितेहि सेदाविक्सतिहि धिम्मकेहि धम्मलढेहि याबता बेलिपटिम्गाहिका देवता सक्करोति गरं करोति मानेति पूजेति । तमेनं बेलिपटिम्गाहिका देवता सक्कता गरुकता मानिता पूजिता कल्याणेन मनसा अनुकम्पन्ति — "चिरं जीव, दीधमायुं पालेही" ति । देवतानु-किम्पतस्स, महानाम, कुलपुत्तस्स बुद्धियेव पाटिकङ्क्का, नो परिहानि ।

१०. "पुन च परं, महानाम, कुलपुत्ती उट्टानिविरयाधिगतेहि मोगेहि वाहावलपिरिवितेहि सेदाविक्खतेहि धिम्मकेहि धम्मलढेहि समणबाह्मणे सक्करोति गरु करोति मानेति पूर्जेति । तमेनं समण-बाह्मणा सक्कता गरुकता मानिता पूर्जिता कल्याणेन मनसा अनुकम्पन्ति – "चिरं जीव, दीघमायुं पालेही" ति । समणबाह्मणानुकम्पितस्स, महानाम, कुलपुत्तस्स वृद्धियेव पाटिकह्मा, नो परिहानि ।

११. "यस्स कस्सचि, महानाम, कुलपुत्तस्स इमे पञ्च धम्मा संविज्जन्ति – यदि वा रञ्जो लत्तियस्स मुद्धाभिसित्तस्स, यदि वा रिट्ठकस्स ऐत्तिनिकस्स, यदि वा सेनाय सेनापितिकस्स, यदि वा गाम-गामणिकस्स, यदि वा पूगगामणिकस्स, ये वा पन कुलेसु पच्चेकाधिपच्चं 20 कारेन्ति, वृद्धियेव पाटिकङ्का, नो परिहानी ति ।

"मातापितुिकच्चकरो, पुत्तदारिहतो सदा। अन्तोजनस्स अत्थाय, ये चस्स अनुजीवनो ।।
"उभिन्न चेव अत्थाय, वदञ्जू होति सीलवा।
ञातीनं पुक्वपेतानं, दिट्ठे धम्मे च जीवतं ।।
"समणानं बाह्यणानं, देवतानं च पण्डितो।
वित्तसञ्जननो होति, धम्मेन घरमावसं।।
"सो करित्वान कल्याणं, पुज्जो होति पसंसियो।
इधेव नं पसंसन्ति, पेच्च समो पमोदती" ति।।

१. याता - स्या॰, रो॰। २ तं मकारोति - स्या॰, रो॰। ३ जीविनं - सी॰; जीवित - स्या॰, रो॰।

ह. पठमबुडुपस्बजितसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समझागतो दुल्लभो बृङ्गपब्ब-जितो । कतमेहि पञ्चिह ? दुल्लभो, भिक्सवे, वृङ्गपब्बजितो निपुणो, दुल्लभो ग्राकप्यसम्पन्नो, दुल्लभो बहुस्सुतो, दुल्लभो धम्मकथिको, दुल्लभो विनयघरो । इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो दुल्लभो बुङ्गपब्बजितो" ति ।

१०. दुतियवुद्भुपब्बजितसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो दुल्लभो बुड्रुपब्ब-जितो । कतमेहि पञ्चिह ? दुल्लभो, भिक्खवे, बुड्रुपब्बजितो सुवचो, दुल्लभो सुगाहितगाही, दुल्लभो पदिक्खणगाही, दुल्लभो धम्म-कथिको, दुल्लभो विनयधरो । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो दुल्लभो बुड्रुपब्बजितो" ति ।

तस्सुद्दानं

ग्रावरणं रासि श्रङ्गानि, समय[ै] मातुपुत्तिका । उपज्झा[°]ठाना लिच्छवि[°], कुमारा[°] ग्रपरा[°] दुवे ति ।।

७. सञ्जावग्गी

१. पठमसञ्जासूत्तं

१. "पश्चिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा पञ्च? असुभसञ्जा, भरणसञ्जा, आदीनवसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, १३ सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा" – इमा खो, भिक्खवे, पञ्च सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमत-परियोसाना" ति ।

समयं च - रै। । २-२. उपज्वाद्वानकुमारा - स्वा०; उपज्वाद्वाना कुमारा - रे। १ ३-३. तिच्छवी धपरे - स्वा०, रो०। ४. झिनच्चसञ्ज्ञा बनतसञ्ज्ञा -स्वा०। ४. स्वा० गोव्यके नरिय । ६. पटिक्कूनसञ्ज्ञा - स्वा०, रो०। ७. झनश्चिरतसञ्ज्ञा - सी०, स्वा०, रो०।

[2.6.9-

R. 80

२. दृतियसञ्जासूत्तं

 "पञ्चिमा, भिक्खने, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा ग्रमतोगघा ग्रमतपरियोसाना । कतमा पञ्च ? ग्रानिच्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सञ्ज्ञलोके ग्रामिरतिसञ्जा – इमा खो, भिक्खने, पञ्च सञ्जा अमितता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा ग्रमतोगघा ग्रमत-परियोसाना" ति ।

३. पठमवड्डिसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, बङ्गीहि बङ्गमानो अरियसावको अरि-याय बङ्गिया बङ्गीत, सारादायी च होति वरादायी च कायस्स । कत-माहि पञ्चिह ? सद्धाय बङ्गीत, सीलेन वङ्गीत, मुतेन बङ्गीत, चागेन बङ्गीत, पञ्जाय बङ्गीत — इमाहि स्रो, भिक्सवे, पञ्चिह बङ्गीहि बङ्गमानो अरियसावको अरियाय बङ्गिया बङ्गीत, सारादायी च होति वरादायी च कायस्सा ति ।

"सद्धाय सीलेन च यो पवडुति , पञ्ञाय चागेन सुतेन चूभयं। सो तादिसो सप्पुरिसो विचक्खणो , आदीयती सारमिधेव श्रतनो" ति ।.

४. दुतियवड्रिस्सं

१. "पञ्चिहि, भिक्खने, वङ्गीहि बहुमाना अरियसानिका प्रिरियाय बिहुया बहुति, सारादायिनी च होति बरादायिनी च कायस्स । कतमाहि पञ्चिह ? सद्धाय बहुति, सोलेन बहुति, सुतेन बहुति, चागेन थ बहुति, पञ्चाय बहुति – इमाहि खो, भिक्खने, पञ्चिह बहुमीहा बहुमाना अरियसाविका अरियाय बहुया बहुति, सारादायिनी च होति बरादायिनी च कायस्सा ति ।

"सद्धाय सीलेन च या पवड्डति , पञ्ञाय चागेन मुतेन चूत्रयं। सा तादिसी सीलवती उपासिका , भादीयती सारमिषेव भ्रतनो" ति ।।

25

15

R. 71

१-१ योष बहुति - मी० । २-२. याष बहुति - सी० .

४. साकच्छसत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं-साकच्छो सब्रह्मचारीनं । कतमेहि पञ्चिह ? इष, भिक्खवे, भिक्खु ग्रस्तना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पदाय कथाय च ग्रागतं पञ्हं ब्याकता होति; ग्रस्तना च समाधिसम्पन्नो होति, सेमाधिसम्पदाय' कथाय' च ग्रागतं पञ्हं ब्याकता होति; ग्रस्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, अ पञ्जासम्पदाय कथाय च ग्रागतं पञ्हं ब्याकता होति; ग्रस्तना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, विमुत्तिसम्पदाय कथाय च ग्रागतं पञ्हं ब्याकता होति; श्रस्तना च विमुत्तिनाणदरसनसम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणदरसन-सम्पदाय कथाय च ग्रागतं पञ्हं ब्याकता होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलंसाकच्छो सब्रह्मचारीनं" ति । 10

६. साजीवसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिनखवे, घम्मेहि समन्नागतो भिनखु ग्रलंसाजीको सब्रह्मचारीनं । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिनखवे, भिनखु अत्तना च सीवसम्पन्नो होति, सीलमम्पदायं कथाय च कत पञ्हं व्याकत्ता होति; अत्तना च समाधिसम्पन्नो होति, समाधिसग्पदाय कथाय च कत पञ्छं व्याकत्ता होति; अत्तना च पञ्चासम्पन्नो होति, पञ्चासम्पन्ना होति; अत्तना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, विमुत्तिन सम्पदाय कथाय च कतं पञ्छं व्याकत्ता होति; अत्तना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, विमुत्तिन सम्पदाय कथाय च कतं पञ्छं व्याकत्ता होति, विमुत्तिन सम्पन्नाय कथाय च कतं पञ्छं व्याकत्ता होति; अत्तना च विमुत्तित्राण-दस्सनसम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति, विमुत्तिनाणवस्सनतमम्पन्नो होति। इमेहि खो, भिनखवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिनख्यु ग्रलंसाजीवो सब्रह्मचारीनं" ति।

७. पठमइद्धिपादसुत्तं

 "यो हि कोचि, मिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा पञ्च धम्मे भावेति, पञ्च धम्मे बहुलीकरोति, तस्स द्विश्रं फलानं भ्रञ्जतरं फल पाटिकक्कं – दिट्ठेव धम्मे भ्रञ्जा, सति वा उपादिसेसे श्रनागामिता ।

२. "कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु छन्दसमाधिपधान-सङ्खारसमक्षागतं इदिपादं भावेति, विरियसमाधि ... वित्तसमाधि ... 25

१-१. समाविसम्पदाकवाय - स्था॰, रो॰।

B. 73

R 83

वीमंसासमाधिपधानसङ्क्षारसमग्रागतं इदिपादं भावेति, उस्सोव्हिञ्झेवं ग्रञ्चामं । यो हि कोचि, भिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा इमें पञ्च धम्मे भावेति, इमे पञ्च धम्मे बहुलीकरोति, तस्स द्विष्टं फलानं मञ्जातरं फलं पाटिकङ्क्षं — विट्ठेव धम्मे ग्रञ्जा, सति वा उपादिसेसे अवनागमिता' ति ।

दुतियइद्विपादसुत्तं

 "पुब्बेवाहं", भिक्खवे, सम्बोधा ग्रनिभसम्बुद्धो बोधिसत्तो व समानो पञ्च धम्मे भावेसि, पञ्च धम्मे बहुनिसकासिः । कतमे पञ्च ? छन्दसमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्धिपादं भावेसि, विरिय-समाधि ... चित्तसमाधि ... बीमंसासमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्धिपादं ग भावेसि, उस्सोब्हिञ्जेव पञ्चीम । सो खो अहं, भिक्खवे, इमेसं उस्सोब्हिपञ्चमानं धम्मानं भावितत्ता बहुनीकतत्ता यस्स यस्स ग्रभिञ्जासिन्छिकरणीयस्स धम्मस्स चित्त ग्रभिनिन्नामेसि ग्रभिञ्जा-सिन्छिकरियाय, तत्र तत्रेव सविखभञ्चतं पापुणि सति सति ग्रायतने ।

२. "सो सचे आर्कीङ्ख – 'अनेकविहितं इढिविषं पच्चनु-15 भवेय्यं ... पे० .. याव ब्रह्मलोका पि कायेन वस वत्तेय्यं ति, तत्र तत्रेव सक्सिभव्वतं पापणि सति सति आयतने ।

३. "सो सचे ब्राक्तिं .. पे० .. 'ब्रासवानं खया झनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं दिट्टेन धम्मे सयं ब्रिभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरेट्यें ति, तत्र तत्रेव सिक्खभव्वतं पापुणि सित्त सित्ति 20 ग्रायतने" ति ।

६. निब्बिदासूत्तं

 "पञ्चिम, भिक्खने, धम्मा भाविता बहुलीकता एकत्त-निब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय अभिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति ।

"कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु असुभानुपस्सी काये
 विहरति, आहारे पटिकूलसञ्जी, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जी,

१–१. उस्सोब्ब्हियेव पञ्चमी – ती० । २. पुब्बाह – रो० । ३. बहुलीकासि – सी० । ४. पटिस्कृतसञ्जी – स्वा०, रो० । ३. ब्रन्तिरतसञ्जी – ती०, स्या०, रो० ।

सब्बसङ्खारेसु अनिच्चानुपस्सी, मरणसञ्जा खो पनस्स अन्झतं सूपट्टिता होति । इमे स्तो, मिक्सवे, पञ्च घम्मा भाविता बहुलीकता एकन्त-निब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय अभिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ती" ति ।

१०. श्रासवक्लयसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुलीकता स्रासवानं 5 खयाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु ब्रसुभानुपस्सी काये विहरति, म्राहारे पटिकूलसञ्जी, सब्बलोके मनिभरतिसञ्जी, सब्बसङ्खारेसु ग्रनिच्चानुपस्सी, मरणसञ्ज्ञा स्रो पनस्स भ्रज्झत्तं सूपट्टिता होति । इमे खो, भिक्लवे, पञ्च धम्मा भाविता बहलीकता ग्रासवानं खयाय संवत्तन्ती'' ति ।

सञ्जावग्गो सत्तमो ।

10

B. 74.

तस्सुहानं

द्वे च सञ्जा द्वे वड्ढी च, साकच्छेन च साजीवं। इद्धिपादा च द्वे वृत्ता, निब्बिदा चासवक्खया ति ।।

योधाजीववग्गो

१. पठमचेतोविमुत्तिफलसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता चेतो-विमुत्तिफला च होन्ति चेतोविमुत्तिफलानिसंसा च, पञ्ञाविमुत्तिफला च होन्ति पञ्जाविमुत्तिफलानिसंसा च ।

"कतमे पञ्च ? इघ, मिक्सवे, भिक्खु ग्रसुभानुपस्सी कामे विहरति, श्राहारे पटिकुलसञ्जी, सब्बलोके अनुभिरतिसञ्जी. सब्बसङ्खारेसु ग्रनिच्चानुपस्सी, मरणसञ्जा स्रो पनस्स ग्रज्झत्तं सूपट्ठिता होति । इमे लो, भिक्लवे, पञ्च धम्मा भाविता बहुलीकता चेतोबिमुत्तिफला च होन्ति चेतोविमुत्तिफलानिसंसा च, पञ्जाबिमुत्ति- 20 फला च होन्ति पञ्ञाविमत्तिफलानिसंसा च । यतो खो. भिक्खवे.

B. 75

भिक्कु चेतोविमुत्तो च होति पञ्जाविमुत्तो च होति' – ग्रयं बुण्चित, भिक्क्वने, 'भिक्कु उक्कित्तपलिषो इति पि, सिङ्क्ष्णणरिक्को' इति पि, ग्रब्बुब्हेसिको इति पि, निरम्गळो इति पि, ग्ररियो पन्नद्वजो पन्नभारो विसंयत्तो इति पि'।

- २. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु उक्खित्तपतिषो होति ? इष, भिक्खवे, भिक्खुनो अविज्जा पहीना होति उच्छिन्नमूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आर्थात अनुप्पादधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु उक्खितपतिषो होति ।
- ३. "कथं च, भिनस्वते, भिनस्व सिङ्कण्णपरिखो होति ? इध, 10 भिनस्वते, भिनस्वनो पोनोव्भिवको आतिसंसारो पहीनो होति उच्छिन्न-मूलो तालावत्युकतो अनभावञ्चतो आर्यात अनुप्पादधम्मो । एवं खो, भिनस्वते, भिनस्व सिङ्कण्णपरिखो होति ।
- ४. ''कयं च, भिक्खवे, भिक्ख् प्रब्युन्हेसिको होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुनो तण्हा पहीना होति उच्छिश्रमूला तालावत्युकता 15 ग्रनभावङ्कृता ग्रायित ग्रनुप्पादधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रब्युन्हेसिको होति ।
- ५. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु निरमाळो होति? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति उच्छिल्लमूलानि तालावत्युकतानि भ्रमभावङ्कतानि भ्रायति भ्रनुप्पाद-20 धम्मानि । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु निरमाळो होति ।
- ६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु प्ररियो पन्नद्वजो पन्नभारो विसंयुत्तो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो ग्रस्मिमानो पहीनो होति उच्छिनमूलो तालावत्युक्तो ग्रनभावङ्कृतो ग्रायित ग्रनुप्पादधम्मो । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख ग्रसियो पन्नद्वजो पन्नभारो विसंयुत्तो 25 होती" ति ।

२. दुतियचेतोविमुत्तिफलसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्सवे, घम्मा भाविता बहुलीकता चेतोविमुत्तिः फला च होन्ति चेतोविमुत्तिफलानिसंसा च, पञ्ञाविमुत्तिफला च होन्ति

१. स्था॰, रो॰ पोत्वकेसु नित्व । २. संकिष्णपरिक्सो - स्था॰ । ३. पोनोअविको - सी॰ ।

पञ्जाविमृत्तिफलानिसंसा च। कतमे पञ्च? भ्रानिच्यसञ्जा, भ्रानिच्ये दुक्खसञ्जा, दुक्खे भनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा भाविता बहुलीकता चेतोविमृत्तिफला च होन्ति पञ्जा-विमृत्तिफलानिसंसा च, पञ्जाविमृत्तिफला च होन्ति पञ्जा-विमृत्तिफलानिसंसा च। यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु चेतोविमृत्तो च होति पञ्जाविमृत्तो च – भ्रयं वुच्चित, भिक्खवे, 'भिक्खु उक्खित्तपलिषो इति पि, सिक्कुण्णपरिखो इति पि, भ्रव्युव्हेसिको इति पि, निरम्गळो इति पि, भ्रदियो पञ्चद्वजो पञ्जभारो विसंयुत्तो इति पि'।

- २. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु उक्खित्तपिलघो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो ग्रविष्णा पहीना होति उच्छिन्नमूला तालावत्युकता 10 ग्रनभावङ्कता ग्रायित अनुप्पादधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु उक्खितपिलघो होति ।
- ३. "कथं च, भिक्खते, भिक्खु सिङ्कण्णपरिखो होति ? इघ, भिक्खते, भिक्खुनो पोनोब्भविको जातिसंसारो पहीनो होति उच्छिन्न-मूलो तालावत्युकतो अनभावङ्कृतो आर्यात अनुप्पादचम्मो । एवं खो, 15 भिक्खते, भिक्ख सिङ्कण्णपरिखो होति ।
- ४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु अब्बुच्हेसिको होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो तण्हा पहीना होति उच्छिक्षमूला तालावत्युकता अनभावञ्कता आर्यात अनुष्पादधम्मा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु श्रब्बुच्हेसिको होति ।
- ५. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु निरम्मळो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुनी पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि पहीनानि होन्ति उच्छिन्न-मूलानि तालावत्युकतानि अनभावङ्कतानि आयाँत अनुप्पादघम्मानि । एवं स्तो, भिक्खवे, भिक्खु निरम्मळो होति ।
- ६. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रस्थि पन्नद्धजो पन्नभारो 25 विसंयुक्तो होति? इम, भिक्खवे, भिक्खुनो ग्रस्मिमानो पहीनो होति उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रनमावक्द्वतो ग्रायित अनुष्पादधम्मो । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रस्थि पन्नद्धजो पन्नभारो विसंयुक्तो होती" ति ।

B. 77

३. पठमघम्मविहारीसुत्तं

१. प्रथ को प्रञ्जातरो भिनकु येन भगवा तेनुपसक्कृमि; उपसक्कृमिस्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसिद्धी । एकमन्तं निसिद्धी को सो भिनक्षु भगवन्तं एतदवोच — "'धम्मिवहारी धम्मिवहारी ति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु को, भन्ते, भिक्क्षु धम्मिवहारी इहोती" ति ?

२. "इघ, भिक्खु, भिक्खु विस्मं परियापुणाति – सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अब्भृतधस्मं, वेदल्लं । सो ताय घम्मपरियत्तिया दिवसं स्रतिनामेति, रिञ्चित पटिसल्लानं, नानु-युञ्जित प्रज्यत्तं चेतोसमयं । स्रयं वृच्चिति, भिक्खु – "भिक्खु परियत्ति-10 बहलो. नो घम्मविहारी' ।

३. "पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन परेसं देसेति । सो ताय धम्मपञ्जित्या दिवसं अतिनामेति, रिञ्चित पटिसल्लानं, नानुयुञ्जित अज्झत्तं चेतोसमयं । अयं वुच्चिति, भिक्खु – 'भिक्खु पञ्जित्वहुलो, नो धम्मविहारी' ।

15 ४. "पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन सज्झायं कसोति । सो तेन सज्झायेन दिवसं अतिनामेति, रिञ्चति पटिसल्लानं, नानुयुञ्जति अज्झत्तं चेतोसमथं । अयं वुञ्चति, भिक्खु – 'भिक्खु सज्झायबहुलो, नो धम्मविहारी' ।

१. "पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथासुतं यथापरियत्तं घम्मं क्वेतसा अनुवितवकीत अनुविचारेति मनसानुपेक्खति । सो तेहि धम्म-वितक्कीह दिवसं अतिनामेति, रिञ्चित पटिसल्लानं, नानुयुञ्जति अज्झतं चेतोसमयं । अयं वुच्चित, भिक्खु – 'भिक्खु वितक्कबहुलो, नो घम्मविहारी' ।

६. "इघ, भिक्खु, भिक्खु घम्मं परियापुणाति — सुतं, गेय्यं, व्याकरणं, गायं, उदानं, इतिबुत्तकं, जातकं, अञ्मुतघम्मं, वेदल्लं । सो ताय घम्मपरियत्तिया न दिवसं अतिनामेति, नापि रिञ्चित पटिसल्लानं, अनुयुञ्जित प्रज्ञसत्तं चेतोसमयं । एवं सो, भिक्खु, भिक्खु घम्मविहारी होति ।

१. स्या० पोत्यके नत्यि ।

७. "इति खो, भिक्खुं, देसितो मया परियत्तिबहुलो, देसितो पञ्जातिबहुलो, देसितो सज्झायबहुलो, देसितो वितक्कबहुलो, देसितो घम्मविहारी । यं खो, भिक्खुं, सत्यारा करणीयं सावकानं हितेसिना अनुकम्पकेन अनुकम्पं उपादाय, कतं वो तं मया । एतानि, भिक्खुं, रुक्खमूलानि, एतानि सुञ्जागारानि । झायथ, भिक्खुं, मा पमादत्य, अमा पज्छा विप्यटिसारिनो अहुवत्य । अयं वो अम्हाकं अनुसासनी" ति ।

४. बुतियधम्मविहारीसुत्तं

- १. श्रथ खो ग्रञ्ञतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच — "'धम्मिवहारी धम्म-विहारी' ति, भन्ते, बुच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, भिक्खुं धम्म- 10 विहारी होती'' ति ?
- २. "इष, भिक्खु, भिक्खु धम्मं परियापुणाति सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवुत्तकं, जातकं, अब्भुतधम्मं, वेदल्लं; उत्तरि' चस्स पञ्जाय अत्यं नप्पजानाति । अयं वृच्चित, भिक्खु – 'भिक्खु परियत्तिबहुलो, नो धम्मविहारी' ।
- ३. 'पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथामुतं यथापरियत्तं घम्मं वित्यारेन परेसं देसेति, उत्तरि चस्स पञ्ञाय ग्रत्यं नप्पजानाति । ग्रयं कुच्चति, भिक्खु – 'भिक्खु पञ्जत्तिबहुत्तो, नो घम्मविहारी' ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन सज्झायं करोति, उत्तरि चस्स पञ्जाय भ्रत्यं नप्पजानाति । 20 भ्रयं बुच्चित, भिक्खु – 'भिक्खु सज्झायबहुलो, नो धम्मविहारी' ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खु, भिक्खु यथासुतं यथापरियत्तं घम्मं चेतसा अनुवितक्केति अनुविचारेति भनसानूपेक्खति, उत्तरि चस्स पञ्ञाय अत्थं नप्पजानाति । अयं वृच्चति, भिक्खु – 'भिक्खु वितवक-बहुतो, नो घम्मविहारी' ।
- ६. "इष, भिनखु, भिनखु धम्मं परियापुणाति सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, ग्रन्भुतधम्मं, वेदल्लं ; उत्तरि

१. जिस्सु जिस्सु - रो॰ । २-२. यं जिस्सु - स्वा॰, रो॰ । ३. स्वा॰ पोत्यके नरिय । ४. उत्तर्रि - सी॰, स्वा॰, रो॰ ।

R 89

B. 79

चस्स पञ्जाय ग्रत्थं पजानाति । एवं खो, भिक्खु, भिक्खु घम्मविहारी होति ।

७. "इति खो, भिक्खू, देसितो मया परियत्तिबहुलो, देसितो पञ्जात्मबहुलो, देसितो सञ्जायबहुलो, देसितो तितक्कबहुलो, देसितो उद्यम्मविहारी। यं खो, भिक्खु, सत्यारा करणीयं सावकानं हितेसिना अनुक्रम्पकेन अनुक्रम्प उपादाय, कतं वो तं मया। एतानि, भिक्खु, स्क्खमूलानि, एतानि सुञ्जागारानि । झायथ भिक्खु, मा पमादत्य, मा पच्छा विष्यटिसारिनो अहुबत्य । अयं वो अम्हाक अनुसासनी" ति ।

प्र. पठमयोघाजीवसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, योघाजीवा सन्तो संविज्जमाना ा लोकिस्म । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो योघाजीवो रजमाञ्जेव दिस्वा संसीदित विसीदित न सन्यम्भित न सक्कोति सङ्कामं ग्रोतिस्त्तिं । एवरूपो पि, भिक्खवे, इघेकच्चो योघाजीवो होति । अयं, भिक्खवे, पठमो योघाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकिस्म ।
- २. "पुन च परं, भिक्खने, इधेकच्चो योधाजीनो सहित रजगां; ग्रिप च खो धजगाञ्चेन दिस्ता संसीदित निसीदित, न सन्यम्मित, न सक्कोति सङ्गामं भोतिरतुं। एवरूपो पि, भिक्खने, इधेकच्चो योधाजीनो होति । श्रयं, भिक्खने, दुतियो योधाजीनो सन्तो संनिज्जमानो लोकाँस्म ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो योधाजीवो सहित रजमं यहित धजमां; श्रिप च खो उस्सारणञ्जेव सुत्वा संसीदित विसीदित, न सन्यम्भिति, न सक्कोति सङ्गामं श्रोतिरत्तुं। एवरूपो पि, भिक्खवे, इघेकच्चो योधाजीवो होति । अयं, भिक्खवे, तितयो योधाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकरिंस ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो योघाजीवो सहित रज्जमं, 25 सहित घजम्मं, सहित उस्सारणं इप्रिच खो सम्प्रहारे हञ्जिति । ब्यापज्जित । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो योघाजीवो होति । प्रयं, भिक्खवे, चतुत्थो योघाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि ।

१-१. एवरूपो - सी०। २. एकच्चो - सी०। ३. उस्सादन येव - सी०, रो०। ४. उस्सादन - रो०। ५. ब्राहञ्जति - सी०।

४. "पुन च परं, भिक्सवे, इधेकच्चो योघाजीवो सहित रजगां, सहित धजगां, सहित उस्सारणं, सहित सम्पहारं । सो तं सङ्काम प्रभिविजिनित्वा विजितसङ्कामो तमेव सङ्कामसीसं श्रज्झावसित । एवरूपो पि, भिक्सवे, इधेकच्चो योघाजीवो होति । ग्रयं, भिक्सवे, पञ्चमो योघाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकिस्म । इमे खो, भिक्सवे, 5 पञ्च योघाजीवा सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म ।

६. "एवमेव खो, भिक्खवे, पिञ्चमे योघाजीवृपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना भिक्खूसु । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु रजग्गञ्जेव दिस्वा संसीदित विसीदित, न सन्यम्मित, न सक्कोति ब्रह्मचिर्यं सन्यारेतुं । सिक्खादुब्बत्यं प्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय 10 हीनायावत्ति । किमस्स रजग्गस्मि ? इच, भिक्खवे, भिक्खु सुणाति — 'श्रमुक्तिस्म नाम गामे वा निगमे वा इत्थी वा कुमारी वा अभिरूपा सस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्षराया समन्नागता ति । सो तं सुत्वा संसीदित विसीदित, न सन्यम्भति, न सक्कोति ब्रह्मचिर्यं सन्यारेतुं । सिक्खादुब्बत्यं प्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनाया- 15 वर्तति । इदमस्स रजग्गारिम ।

"सेय्यथापि सो, भिक्खमे, योघाजीवो रजगाञ्मेव दिस्वा संसीदित विसीदिति, न सन्थम्भति, न सक्कोति सङ्कामं श्रोतिरत्तुं; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधे-कच्चो पुग्गलो होति । श्रयं, भिक्खवे, पठमो योघाजीवूपमो पुग्गलो 20 सन्तो संविज्जमानो भिक्खुसु ।

७. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्खु सहित रजम्मं; अपि च खो धजमाञ्येव दिस्वा संसीदित विसीदित, न सन्यम्भित, न सक्कोति ब्रह्मचित्यं सन्यारेतुं । सिक्खादुब्बत्यं आविकत्वा सिक्खं पञ्चवखाय हीनायावत्ति । किमस्स घजमारिम ? इघ, भिक्खवं, भिक्खु न हेव 25 खो सुणाति — 'अमुकर्सिम नाम गामे वा निगमे वा इत्यी वा कुमारी वा अभिरूपा दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय समझागता' ति; अपि च खो सामं पस्सति इत्या कुमारि वा अभिरूपं दस्सनीयं पासादिकं परमाय वण्णपोक्खरताय समझागतां । सो तं दिस्वा संसीदिति

१. सन्तानेतुं - सी०, स्था०, रो०।

विसीदति, न सन्यम्भिति, न सन्कोति ब्रह्मचरियं सन्धारेतुं । सिक्खा-दुब्बल्यं ग्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । इदमस्स धजर्गानम्

"संय्ययापि सो, भिक्खवे, योघाजीवो सहित रजगां; ग्रपि ज व वो घजग्गञ्जेव दिस्वा संसीदिति विसीदिति, न सन्यम्भिति, न सक्कोिति सङ्गामं भ्रोतिरितुं; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो पुग्गलो होिति । अयं, भिक्खवे, दुतियो योघा-जीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्जमानो भिक्खूसु ।

"सेट्ययापि सो, भिक्सवे, योघाजीवो महति रजम्मं. सहित 20 घजमां; ग्रपि च स्रो उस्सारणञ्जेव सुत्वा संसीदिति विसीदिति, न सत्यम्भिति, न सक्कोति सङ्कामं ग्रोतिरत्ं; तथूपमाह, भिक्सवे, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्सवे, इघेकच्चो पुग्गलो होति । ग्रयं, भिक्सवे, तितयो योघाजीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्जमानो भिक्सुसु ।

६. "पुन च परं, भिनखने, भिनखु सहित रजग्गं, सहित घजगां, सहित उस्सारणं; ग्रिप च खो सम्पहारे हञ्जित ब्यापज्जित । किमस्स सम्पहारिस्म ? इघ, भिनखने, भिनखुं ग्ररञ्जातं वा स्वखमूलगतं वा सुञ्जागारगतं वा मातुगामो उपसङ्क्षियत्वा ग्रिभिनसीदितः

B. 81 R. 92 25

१. उस्सादनं येव — सी०, रो० । २. ऊहसति — सी०, रो०; फोहसति — स्या० । ३. उज्ज्ञामोति — रो० । ४. उज्ज्ञाबोति — स्या० । ३. उस्सादनाय — रो० ।

प्रश्नित्पण्यति प्रकारियरित । सो मातुगामेन प्रभितिसीदियमानो प्रमितिपण्यियमानो प्रकारियरियमानो सिक्खं प्रपच्चक्खार्य दुब्बल्यं प्रनाविकत्वा मेथुनं वस्मं पटिसेबति । इदमस्स सम्पहारिस्म ।

"सैय्यथापि सो, भिनखने, योघाजीवो सहित रजगां, सहित घजमां, सहित उस्सारणं, ग्रिपि च खो सम्पहारे हञ्ञाति ब्यापञ्जति; 5 तथूपमाहं, भिनखने, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिनखने, इधे-कच्चो पुग्गलो होति । ग्रयं, भिनखने, चतुत्थो योघाजीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्जमानो भिनखुसु ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु संहित रजगां, सहित धजगां, सहित उत्तरारणं, सहित सम्पहारं, सो तं सङ्कामां प्रभिविजिनित्वा विजित- 10 सङ्कामो तमेव सङ्कामसीसं अञ्झावसित । किमस्स सङ्कामिवजयिस्म ? इष, भिक्खवे, भिक्खु अरञ्जागतं वा क्क्खमूलगतं वा गुञ्जागारगतं वा मातुगामो उपसङ्कामत्वा अभिनिसीदित अभिनिपज्जित अञ्झोत्थ-रित । सो मातुगामेन अभिनिसीदियमानो अभिनिपज्जियमानो अञ्झो-त्यरियमानो विनिवेठेत्वा विनिमोचेत्वा येन कामं पक्कमित । सो 15 विवित्तं सेनासनं भजित अरञ्जो स्वस्थम् पब्बतं कन्दरं गिरिगृहं सुसान वनपत्यं अञ्भोकासं पलालपुञ्जं ।

"सो प्ररञ्जातो वा रुक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पल्लङ्क प्राभुजित्वा उर्जु कायं पणिषाय परिमुख सति उपदुष्टेत्वा । सो प्रभिज्यं लोके पहाय विगताभिज्यंन चेतसा विहर्रात, 20 प्रभिज्याय चित्तं परिसोधेति; व्यापादपदोसं पहाय प्रव्यापत्रचित्तो विहरित, सब्बपाणमूर्ताहतानुकम्पी व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति; वीनिमद्धं पहाय विगतवीनिमद्धो विहरित प्राकाकेसञ्जी सतो सम्प-जानो, वीनिमद्धा चित्तं परिसोधेति; उद्धञ्चकुक्कुञ्चं पहाय प्रमुद्धतो विहरित प्रजक्षम् वृत्यस्तिचित्तो, उद्धञ्चकुक्कुञ्चं पहाय प्रमुद्धतो विहरित प्रजक्षम् वृत्यस्तिचित्तो, उद्धञ्चकुक्कुञ्चं पहाय परिसोधेति; 25 विचिक्च्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरित प्रकथ्यश्च कुसलेसु पम्मेसु, विचिकच्छा वित्तं परिसोधेति । सो इसे पञ्च नीवरणे पहाय नेतस्ते उपवस्त्व वित्तं परिसोधेति । सो इसे पञ्च नीवरणे पहाय नेतस्ते उपवस्त्रच्या विहरित विवच्चेव कामेहि ... पे०... चतर्षं झानं उपसम्पञ्च विहरित ।

o... चतुत्व झान उपसम्पञ्ज ।वहरात ।

१. ग्रप्पच्चक्साय - स्वा०, रो० ।

⁴⁰⁵⁻⁸⁸

B. 82

R. 94

R 83

"सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते अनङ्गणे विगत्पविकलेसे सृदुभूते कम्मनिये ठिते आनेञ्जप्यत्ते आसवानं खयञाणाय चित्तं अभिनिन्नामेति । सो 'इदं दुक्खं ति यथाभूतं पजानाति, 'अयं दुक्खतमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'अयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभूतं पजानाति, 'अयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभूतं पजानाति, 'इयं आसवसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'इयं आसवसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'इयं आसवसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'अयं आसवनिरोधो' ति यथाभूतं पजानाति, 'अयं आसवनिरोधगोमिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । तस्स प्रांत जानतो एवं पस्सतो कामासवा पि चित्तं विमुच्चति, भवासवा पि वित्तं विमुच्चति, भवासवा पि चित्तं विमुच्चति, भवासवा पि चित्तं विमुच्चति, वित्तास्य विमुच्चति, अविज्ञासवा पि चित्तं विमुच्चति, विमुच्चति, प्रविज्ञासवा पि चित्तं विमुच्चति, क्रवं करणीयं, नापरं इत्यताया' ति पजानाति । इदमस्स सङ्गामविजयस्मि ।

"संद्रयापि सो, भिक्खने, योघाजीवो सहित रजगां, सहित धजगां, सहित उस्सारणं, सहित सम्पहारं, सो तं सङ्गामं प्रभिविजिनित्वा । विजितसङ्गामो तमेव सङ्गामसीसं प्रज्यावसितः; तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुगालं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खने, इधेकच्चो पुगालो होति । प्रयं, भिक्खने, पञ्चमो योघाजीवूपमो पुगालो सन्तो संविज्जमानो भिक्ष्युसु । इमे खो, भिक्खने, पञ्च योघाजीवूपमा पुगाला सन्तो संविज्जमाना भिक्खसु" ति ।

६. दुतिययोधाजीवसूत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खने, योधाजीवा सन्तो संविज्जमाना लोकिस्स । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खने, एकज्वो योधाजीवो असि-चम्म गहेत्वा धनुकलापं सन्निष्टित्वा वियुन्हं सङ्गामं भ्रोतरित । सो तिस्म मङ्गामे उस्सहितं वायमति । तमेनं उस्सहन्तं वायमत्तं परे हनन्ति परियापादेन्ति । एवस्पो पि, भिक्खने, इघेकज्वो योधाजीवो उहाति । अयं, भिक्खने, पठमो योधाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकिस्म ।

२. "पुन च परं, भिक्सवे, इघेकच्चो योघाजीवो झसिचम्मं गहेल्वा घनुकलापं सम्नष्टिह्त्वा वियुव्हं सङ्गामं झोतरित । सो तस्मि सङ्गामं उस्सहित वायमति । तमेनं उस्सहन्तं वायमन्तं परे उपिलक्बिल्त, तमेनं ग्रपनेन्ति; ग्रपनेत्वा ञातकानं नेन्ति । सो ञातकिहि नीयमानो ग्रप्पत्वा व ञातके ग्रन्तरामम्मे कालं करोति । एवरूपो पि, भिक्खवे, इमेकच्चो योषाजीवो होति । ग्रयं, भिक्खवे, दुतियो योषाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकरिम ।

३. "पुन च परं, भिक्सवे, इधेकच्चो योघाजीवो ग्रसिचरमं अ
गहेत्वा धनुकलापं सम्नश्कित्वा वियुन्हं सङ्गामं ग्रोतरित । सो तरिम
सङ्गामे उत्सहित वायमित । तमेनं उत्सहन्तं वायमन्तं परं उपिलक्सिन्त,
तमेनं ग्रपनेन्ति; ग्रपनेत्वा ज्ञातकानं नेन्ति । तमेनं ज्ञातका उपट्रहन्ति
परिचरिन्त । सो ज्ञातकिहि उपट्रहियमानो परिचरियमानो तेनेव
न्नावाधेन कालं करोति । एवरूपो पि, भिक्सवे, इधेकच्चो योघाजीवो ।
होति । ग्रयं, भिक्सवे, तितयो योघाजीवो सन्तो संविज्जमानो
लोकरिम ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो योधाजीवो असिचम्मं गहेत्वा धनुकलापं सम्नाद्धित्वा वियुव्हं सङ्ग्रामं भ्रोतरित । सो तर्सिम सङ्ग्रामे उस्सहित वायमति । तमेनं उस्सहन्तं वायमन्तं परे उपिलक्खन्ति, 15 तमेनं प्रपनिन्तः; अपनेत्वा आतकानं नेन्ति । तमेनं आतका उपट्वहन्ति परिचरित्तः । सो आतकेहि उपट्वहित्मानो परिचरियमानो बुद्वाति तम्हा आवाधा । एवहपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो योधाजीवो होति । अयं, भिक्खवे, चतुत्वो योधाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, इषेकच्चो योघाजीवो ग्रसिचम्मं 20 गहेत्वा धनुकलापं सम्नश्चित्वा वियुच्हं सङ्गामं ग्रोतरित । सो तं सङ्गामं ग्रीप्तिविजिनित्वा विजितसङ्गामो तमेव सङ्गामसीसं ग्रज्झा-वसित । एवरूपो पि, भिक्खवे, इषेकच्चो योघाजीवो होति । ग्रयं, भिक्खवे, पञ्चमं योघाजीवो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मि । इमे लो, भिक्खवे, पञ्च योघाजीवा सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

६. "एवमेव स्तो, भिक्सवे, पिञ्चमे योघाजीवूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना भिक्सूसु । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्सवे, भिक्सु प्रञ्ञातरं गामं वा निगमं वा उपनिस्साय विहरति । सो पुक्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय तमेव गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसति प्ररिक्सितेनेव कायेन भरिक्सताय वाचाय भरिक्सतेन »

B. 84

R 96

B. 85

चित्तेन अनुपट्टिताय सितया असंबुतेहि इन्द्रियेहि । सो तत्य पस्सिति मातुगामं दुन्निबत्यं वा दुप्पारुतं वा । तस्स तं भातुगामं दिस्वा दुन्निबत्यं वा दुप्पारुतं वा रागो चित्तं अनुद्धसेति । सो रागानुद्धंसितेन चित्तेन तिक्सं अपच्चक्साय दुब्बत्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेविति ।

"संद्रयापि सो, भिक्सवे, योघाजीवो ग्रसिचम्मं गहेत्वा धन्कलापं सन्नस्टित्वा वियूव्हं सङ्गामं ग्रोतरित, सो तिस्म सङ्गामे उस्सहित वायमित, तमेनं उस्सहन्तं वायमन्तं परे हनन्ति परियापावेन्तिः, तथूपमाहं, भिक्सवे, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्सवे, इमे-कच्चो पुग्गलो होति । ग्रयं, भिक्सवे, पठमो योघाजीवूपमो पुग्गलो । सन्तो संविज्जमानो भिक्सुस् ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ग्रञ्ज्यतरं गामं वा निगमं वा उपिनस्साय विहरित । सो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय तमेव गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसति ध्ररिक्खतेनेव कायेन ध्ररिक्खतेन वाचय ध्ररिक्खतेन वित्तेन ध्रनुपट्टिताय सितया ध्रसंवृतेहि । हिन्द्रयेहि । सो तत्व पस्सिति मातुगामं दुन्निवत्वं वा दुप्पास्तं वा । तस्स तं मातुगामं दिस्वा दुभ्निवत्वं वा दुप्पास्तं वा रागो चित्तं ध्रनुद्धसेति । सो रागानुद्धसितेन चित्तेन परिडब्हतेव कायेन परिडब्हति चेत्तसा । तस्स एवं होति – 'यनूनाहं ध्रारामं गन्त्वा भिक्कुनं ध्रारोचेय्यं – राग-परिबृद्धिति — 'यनूनाहं ध्रारामं गन्त्वक्त्रमं झहावरियं सम्धारेतुं'; ति । सिक्खादुब्बत्यं ध्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्सामी' ति । सो आरामं गच्छन्तो ध्रप्यत्वा व आरामं ध्रन्तरामणे सिक्खादुब्बत्यं ध्राविकत्वा विक्षं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्तामे सिक्खादुब्बत्यं ध्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्ति ।

"सेय्यथापि सो, भिक्सवे, योधाजीवो असिचम्मं गहेत्व। धनुकलापं सत्रिय्हित्वा वियूव्हं सङ्गामं झोतरित, सो तिस्म सङ्गामे उ उस्सहित वायमित, तमेनं उस्सहन्तं वायमन्तं परे उपिलक्सन्ति, तमेनं प्रपनेन्ति; अपनेत्वा ञातकानं नेन्ति । सो ञातकेहि नीयमानो अप्यत्वा व ञातके अन्तरामम्गे कालं करोति; तषूपमाहं, भिक्सवे, इमं पुगलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्सवे, इषेकच्चो पुगलो होति ।

१. स्या॰, रो॰ पौरवकेसु नित्व । २. रामानुद्धतेन – स्वा॰, रो॰ । ३. रागर-वितोन्हि – सी॰, स्या॰ । ४. सन्तानेर्स् – स्या॰, रो॰ ।

ग्नयं, भिक्सवे, दुतियो योघाजीवूपमो पुग्गलो सन्द्रो संविज्जमानो भिक्कुसु।

द्र. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ग्रञ्ञातरं गामं वा निगमं वा उपनिस्साय विहरित । सो पुक्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय तमेव गामं वा निगमं वा पिण्डाय पिवसित ग्ररिक्सतेनेव कायेन उ ग्ररिक्सताय वाचाय ग्ररिक्सतेन् चित्तेन अनुपिट्टिताय सितया असंवृतेहि इन्द्रियेहि । सो तत्त्व पस्सित मानुगामं दुलिवत्यं वा दुप्पास्तं वा । तस्स तं मानुगामं दिस्वा दुलिवत्यं वा दुप्पास्तं वा । तस्स तं मानुगामं दिस्वा दुलिवत्यं वा दुप्पास्तं वा रागो चित्तं अनुद्धं-सितं । सो रागानुद्धंसितेन चित्तेन पिर्डब्हित कायेन पिर्डब्हित चेतसा । तस्स एवं होति – 'यन्त्राहं ग्रारामं गन्त्वा भिवसूनं ग्रारो- 10 क्यं – रागपित्यृद्धिनेतिह, श्रावुसो, रागपरेतो, न सक्कोभि ब्रह्मचित्यं स्त्यारेतुं; सिक्खादुब्बत्यं ग्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्त्सामी' ति । सो ग्रारामं गन्त्वा भिक्खूनं ग्रारोचेति – 'रागपित्यृद्धिनतेनिह, ग्रावुसो, रागपरेतो, न सक्कोभि ब्रह्मचित्यं सन्धारेतुं; सिक्खा-दुब्बत्यं ग्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तस्सामी' ति । ।

"तमेनं सब्रह्मचारी श्रोवदन्ति अनुतासन्ति – 'श्रप्प-स्सादा, प्रावुसो, कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, ग्रादीनवो एत्य भिय्यो । श्रद्धिक क्रूणूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहु-पायासा, श्रादीनवो एत्य भिय्यो । मंत्रपेसूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, ग्रादीनवो एत्य भिय्यो । तिणुक्कूपमा कामा 20 वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, श्रादीनवो एत्य भिय्यो । श्रष्ट्वार-कासूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, श्रादीनवो एत्य भिय्यो । सुपिनकूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, श्रादीनवो एत्य भिय्यो । याचितकूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुदुक्खा बहुपायासा, श्रादीनवो एत्य भिय्यो । श्रादीनवो एत्य भिय्यो । सित्-सूलूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, ग्रादीनवो एत्य भिय्यो । सित्-सूलूपमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा, ग्रादीनवो एत्य भिय्यो । सप्पसिक्पमा कामा वृत्ता भगवता बहुदुक्खा बहुपायासा,

B. 86

१. बहुपायासा - सी०, स्या०, रो०। २. ब्राहुस हुन्तूपमा - रो०।

B. 87

स्रादीनवो एत्य भिय्यो । स्रभिरमतायस्मा ब्रह्मचरिये; मायस्मा सिक्खा-दुब्बल्यं ग्राविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्ती' ति ।

"सो सब्रह्मचारीहि एवं क्रोविदयमानो एवं क्रनुसासिय-मानो एवमाह – 'किञ्चापि, आवृसो, अप्पस्सादा कामा वृत्ता भगवता वहुदुक्खा बहुपायासा, आदीनवो एत्य भिय्यो; अय को नेवाहं सक्कोमि ब्रह्मचिर्य सन्धारेतुं, सिक्खादुब्बल्यं आविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्सामी' ति । सो सिक्खादुब्बल्यं आविकत्वा सिक्खं पच्चक्खाय

"सेय्यथापि सो, भिनखने, योघाजीनो प्रसिचम्मं गहेत्ना

10 धनुकलापं सन्निष्टित्वा वियुव्हं सङ्गामं ओतर्गति, सो तिस्म सङ्गामे

उस्सहित वायमित, तमेनं उस्सहन्तं वायमन्तं परे उपलिनखन्ति, तमेनं

प्रपनेन्ति; प्रपनेत्वा ञातकानं नेन्ति, तमेनं ञातका उपट्टहन्ति

परिचरन्ति । सो ञातकेहि उपट्टहियमानो परिचरियमानो तेनेव प्रावाधेन कालं करोति; तथूपमाहं, भिन्खने, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो

15 पि, भिनखने, इथेकच्चो पुग्गलो होति । ग्रयं, भिन्खने, तित्यो योधाजीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्जमानो भिन्स्सुसु !

६. "पुन च परं, भिक्खबे, भिक्खु प्रञ्जातरं गामं वा निगमं वा जपनिस्साय विहरित । सो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय तमेव गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसति प्ररिक्वितेव कायेन य प्रतिक्वताय वाचाय प्ररिक्वितेन चित्तेन प्रमृपद्विताय सित्या प्रसंवृतिहि इन्त्रियेहि । सो तत्य पस्सित मातुगामं दुष्पिवत्यं वा दुष्पास्तं वा । तस्स तं मातुगामं दिस्वा दुष्पिवत्यं वा दुष्पास्तं वा रागो चित्तं प्रमृद्धं-सेति । सो रागानुद्धंसितेन चित्तेन एविष्टस्तेत कायेन परिडय्हिति केतिसा । तस्स एवं होति – 'यक्नूनाई प्रारामं गन्त्वा मिक्कूनं प्रारियेवत्या । तस्स एवं होति – 'यक्नूनाई प्रारामं गन्त्वा मिक्कूनं प्रारियेवत्या । तस्स एवं होति – 'यक्नूनाई प्रारामं गन्त्वा हीनायादित्यस्तारेतुं; सिक्सादुब्बत्यं प्राविकत्वा सिक्क्षं पच्चक्क्षाय हीनायादित्तिस्सामी' ति । सो प्रारामं गन्त्वा भिक्कूनं प्रारोचेति – 'रागपरियुट्टितोम्हिं, प्रावृत्ते।, रागपरेतो, न सक्कोमि ब्रह्माचरियं सन्धारेतुं; सिक्क्षा-दुब्बत्यं प्राविकत्वा सिक्क्षं पच्चक्क्षाय हीनायावित्तिस्सामी' ति । सो प्रारामं गन्त्वा भिक्क्षा-दुब्बत्यं प्राविकत्वा सिक्क्षं पच्चक्क्षाय हीनायावित्तिस्सामी' ति ।

रागायितोम्हि – सी०, स्था० ।

"सो सब्बह्मचारीहि एवं भ्रोविदयमानो एवं भ्रनुसासिय-मानो एवमाह – 'उस्सिहिस्सामि, भ्रानुसो, वायमिस्सामि', भ्रानुसो, भ्रमिरमिस्सामि, भ्रानुसो ! न दानाहं, भ्रानुसो, सिक्खादुब्बल्यं भ्रावि-करवा सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्सामी' ति ।

"संस्थयापि सो, भिक्सवे, योधाजीवो असिजम्मं गहेत्वा धनुकलापं सल्निट्ट्वा वियुल्हं सङ्गामं ओतरात, सो तरिम सङ्गामे उस्सहित वायमति, तमेनं उस्सहन्त वायमन्तं परे उपलिक्कन्ति, तमेनं अपनेत्ति; अपनेत्वा ज्ञातकानं नेन्ति, तमेनं ज्ञातका उपट्टहन्ति परिचरन्ति। सो ज्ञातकेहि उपट्टहियमानो परिचरियमानो बृद्वाति २० तम्हा आवाधा; तथूपमाहं, भिक्सवे, इमं पुग्गलं वदामि। एवल्पो पि, भिक्सवे, इसंकच्चो पुग्गलो होति। अयं, भिक्सवे, चतुत्थो योधा-जीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्जमानो भिक्स्सु ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ग्रञ्जातरं गामं वा निगमं वा उपनिस्साय विहरति । सो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर- 25 मादाय तमेव गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसति रिक्खितेनेव कायेन रिक्खताय वाचाय रिक्खतेन चित्तेन उपद्विताय सतिया संवृतेहि इन्द्रि-येहि । सो चक्खुना रूपं दिस्वा न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जन-गाही । यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं ग्रभिज्ञा-

१. घारियस्सामि - स्या० ।

R. 101

B. 89

R 100

दोमनस्सा पापका अकुसला घम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटि-पज्जितः; रक्खित वक्खुन्द्रियः; वक्खुन्द्रियं संवरं ध्रापज्जित । सोतेन सद्दं सुरवा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा घम्मं विज्ञाय न निमित्तमाही होति 5 नानुब्यञ्जननगाही । यत्वाधिकरणमेनं मिनिन्द्रियं स्रसंवृतं विहरत्तं प्रभिज्झादोमनस्सा पापका अकुसला घम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जितः; रक्खित मिनिन्द्रियः; मिनिन्द्रियं संवरं ध्रापज्जित । सो पच्छाभतं पिण्डपातपटिक्कन्तो विवित्तं सेनासनं भजित अरञ्जं रुक्ख-मूर्वं पब्बतं कन्दर्वं गिरिगृहं सुसानं वनपत्यं अक्योकासं पनालपुञ्जं । १ सो अरञ्जानतो वा रुक्खमूनगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पत्नकं आमुजित्वा उर्जु कायं पणिषाय परिमुखं सित उपटुपेत्वा । सो प्रभिज्झं लोके पहाय ... पे०... सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिक्कलेसे पञ्जाय दुब्बलीकरणे विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरितं ।

"सो एवं समाहिते चित्ते परिसुढे परियोदाते श्रनज्जभे विगतूपिकक्तिसे मुदुभूते कम्मनिये ठिते ग्रानेञ्जप्यत्ते ग्रासवानं स्वय-ञाणाय चित्तं ग्रीभिनिन्नामेति । सो 'इदं दुक्क्षं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे o.. 'नापरं इत्यत्ताया' ति पजानाति ।

"संय्यथापि सो, भिक्सवने, योघाजीवो ग्रसिचम्मं गहेत्वा 20 चनुकलापं सम्निष्ट्रिता वियून्हं सङ्गामं भ्रोतरित, सो तं सङ्गाम ग्रीभ-विजिनित्वा विजितसङ्गामो तमेव सङ्गामसीसं अज्जावसितः; तथूपमाहं भिक्सवने, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्सवने, इचेकच्चो पुग्गलो होति । प्रयं, भिक्सवने, पञ्चमो योघाजीवूपमो पुग्गलो सन्तो संविज्ज-मानो भिक्स्तुमु । इमे खो, भिक्सवने पञ्च योघाजीवूपमा पुग्गला सन्तो 25 संविज्जमाना भिक्सवस्" ति ।

७. पठमग्रनागतभयसुत्तं

 "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ब्रनागतभयानि सम्पस्समानेन अलमेव आरञ्जकेन भिक्खुना ब्रप्पमत्तेन ब्रातापिना पहितत्तेन विहरित् ब्रप्पत्तस्मे पत्तिया अनिधगतस्स ब्रधिगमाय असिच्छिकतस्स

१. म्रप्यमत्तस्स – स्था० ।

B. 90

सिच्छिकिरियाय । कतमानि पञ्च ? इस, भिक्खते, धारञ्जाको भिक्खु इति पटिसञ्चिक्खति — 'ग्रहं खो एतरिह एकको अरञ्जे विहरामि । एककं खो पन में अरञ्जे विहरतां ग्रहि वा मं डसेय्य, विच्छिकों वा मं डसेय्य, सतपदी वा मं डसेय्य, तेन में अस्स कालिङ्किरियां, सो ममस्स अन्तरायों; हन्दाहं विरियं आरभामि अप्पत्तस्य पत्तिया ग्रनिष- ज्ञातस्स अधिगमाय असिच्छकतस्स सिच्छिकिरियायां ति । इदं, भिक्खते, पठमं अनागतमयं सम्परसमानेन अलमेव आरञ्जेकेन भिक्खुना अप्पन्तनेन ज्ञातापिना पहितत्तेन विहरितुं अप्पत्तस्य पत्तिया अनिधिगतस्स अधिगमाय असिच्छकतस्स सिच्छकिरियाय ।

२. "पुन च परं, भिनस्वने, आरञ्जाको भिनस्तु इति पटिसञ्चि- 10 नस्ति — 'अहं स्तो एतरहि एकको अरञ्जे विहरामि । एकको स्तो पनाहं अरञ्जे विहरानो उपनस्त्रिलिवा वा पपतिष्यं, भत्तं वा मे भूत्तं ज्या- पज्जेय्य, पित्तं वा मे कुप्पेय्य, सेस्हं वा मे कुप्पेय्य, स्तर्यका वा मे वाता, कुप्पेय्य, तेन मे अस्त कालिङ्किरिया, सो ममस्स अन्तरायो; हन्दाहं विरियं आरभामि अप्पत्तस्त पत्तिया अनिधनतस्त अधिगमाय असिष्ध- 15 कतस्त सिष्धिकिरियायां ति । इदं, भिनस्त्रने, दुतियं अनागतभयं सम्यस्स- मानेन अलमेव आरस्य अप्यस्ते न प्रतिचतत्तेन विहरित्तं अप्पत्तस्त पत्तिया अनिधगतस्त अधिगमाय असिष्धिकतस्त सिष्टिकितत्तेन

३. "पुन च परं, भिक्खवे, आरञ्जाको भिक्खु इति पटिसञ्चि- 20 क्लांत — 'ग्रहं लो एतरिह एकको ग्ररञ्जे विहरामि । एकको लो पनाहं ग्ररञ्जे विहरत्तो वाळेहि समागच्छेय्यं, सीहेन वा ब्यग्चेन वा दीपिना वा ग्रच्छेन वा तरच्छेन वा, ते मं जीविता वोरोपेय्यं, तेन में ग्रस्स काविङ्कारिया, सो ममस्स ग्रन्तरायो; हत्त्वाहं विरियं ग्रारभामि ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनिधंगतस्स ग्रिषमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छिकिरि- 25 याया' ति । इदं, भिक्खवे, तितयं ग्रनागत्तभयं सम्पस्समानेन ग्रलभेव ग्रारञ्जकेन भिक्खुना ग्रप्पमत्तेन ग्रातिपना पहितत्तेन विहरितुं ग्रप्पत्तस्य पत्तिया ग्रनिधंगतस्स ग्रिषमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छि-किरियाय ।

१. स्था० पोत्यके नत्य । २. विच्छिका – स्था० । ३. कालकिरिया – स्था०, रो० । ४. उपक्लमेला – स्था० ।

४. "पून च परं, भिक्खवे, ग्रारञ्जाको भिक्खु इति पटिसञ्चि-क्खति - 'ग्रहं खो एतरिह एकको ग्ररञ्जे विहरामि । एकको खो पनाहं ग्ररञ्जे विहरन्तो माणवेहि समागच्छेय्यं कतकम्मेहि वा श्रकत-कम्मेहि वा, ते मं जीविता वोरोपेय्युं, तेन मे ग्रस्स कालिङ्करिया, सो ममस्स ग्रन्तरायो; हन्दाहं विरियं ग्रारभामि ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनिष-गतस्स ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छिकिरियाया' ति । इदं, भिनखवे, चतुत्यं ग्रनागतभयं सम्पस्समानेन ग्रलमेव ग्रारञ्जाकेन भिक्तुना ग्रप्प-मत्तेन ब्रातापिना पहितत्तेन विहरितुं श्रप्पत्तस्स पत्तिया श्रनिधगतस्स ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, ग्रारञ्जाको भिक्खु इति पटिसञ्चि-क्खति - 'ग्रहं खो एतरिह एकको ग्ररञ्जे विहरामि । सन्ति खो पनारञ्जे वाळा ग्रमनुस्सा, ते मं जीविता वोरोपेय्यं, तेन मे ग्रस्स कालिङ्करिया, सो ममस्स अन्तरायो; हन्दाहं विरियं श्रारभामि ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनधिगतस्स ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छि-15 किरियाया' ति । इदं, भिक्खवे, पञ्चमं अनागतभयं सम्परसमानेन ग्रलमेव ग्रारञ्जाकेन भिक्खना ग्रप्यमत्तेन ग्रातापिना पहितत्तेन विहरितुं ग्रप्पत्तस्य पत्तिया ग्रनधिगतस्य ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्य सच्छि-किरियाय।

६. "इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रनागतभयानि सम्परसमानेन 20 अलमेव आरञ्जकेन भिक्खुना अप्पमत्तेन आतापिना पहितत्तेन विहरितुं भ्रप्पत्तस्स पत्तिया भ्रनिधगतस्स भ्रविगमाय भ्रसन्छिकतस्स सन्छि किरियाया" ति ।

८. दतियम्रनागतभयसत्तं

R. 103

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ग्रनागतभयानि सम्पस्समानेन ग्रनमेव भिक्खुना ग्रप्पमत्तेन ग्रातापिना पहितत्तेन विहरितुं ग्रप्पत्तस्स 25 पत्तिया अनिवगतस्स अधिगमाय असच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय। कतमानि पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु इति पटिसञ्चिक्खति – 'ग्रहं लो एतरिह दहरो युवा सुसु' काळकेसो भद्रेन योब्बनेन समन्नागतो

१ बीरिय - म०। २. सुस - स्था०।

B. 91

R 104

B. 92

पठमेन वयसा । होति स्रो पन सो समयो यं इमं कायं जरा फुसित । जिण्णेन स्रो पन जराय प्रभिभृतेन न मुकरं बुद्धानं सासनं मनिस कातुं, न सुकरानि प्रराद्धानित पत्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं । पुरा मं सो घम्मो आगच्छित प्रनिद्धो ककन्तो प्रमनापो; हन्दाहं पटि-कच्चेव वित्यं आरभामि प्रप्पत्तस्य पत्तिया अनिधानस्य प्रधिगमाय उप्रसच्छिकतस्य सच्छिकिरियाय, येनाहं धम्मेन समन्नागतो जिण्णको पि फार्मुं विहरिस्सामी ति । इदं, भिक्सवे , पठमं अनागतमयं सम्पस्स-मानेन अलमेव भिक्सुना अप्यम्तेन यातापिना पहितत्तेन विहरितुं अप्य-त्तस्य पत्तिया अनिधिगतस्य अधिगमाय असिच्छकतस्य सच्छिकिरियाय ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु इति पटिसञ्चिक्खांत — 'श्रहं 10 खो एतरिह प्रप्याबाघो प्रप्यातङ्को समवेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाच्चुण्हाय मण्डिसमाय पद्यानक्खमाय । होति खो पन सो समयो यं हमं कायं व्याधि फुसति । व्याधितेन खो पन व्याधिना' प्रश्निभूतेन' न सुकरं बुढानं सासनं मनिस कात्ं, न सुकरानि ग्रारञ्जा-वनपत्यानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं । पुरा मं सो धम्मो प्रागच्छिति १३ प्रिनृते शकन्तो अमनापो; हन्दाहं पटिकच्चेव विरिखं ग्रारमामि प्रप्यतस्य परिचाय अपियासस्य अधिगमाय असिच्छुकतस्य सिच्छु-किरियाय, येनाहं धम्मेन समन्नागतो व्याधितो पि फासुं विहरिस्सामी' ति । इदं, भिक्खवे, दुतियं अनागतभयं सम्परसामोन प्रश्नमेव मिक्खुना प्रप्यमत्तेन प्रातापिना पहितत्तेन विहरित्तुं प्रप्यत्तस्य पत्तिया अनिधगतस्य अधिगमाय असिच्छुकतस्य सिच्छु-

३. "पुत च परं, भिक्खते, भिक्खु इति पटिसञ्चिक्खति — एतरिह खो सुभिक्खं सुसस्यं सुलभिपण्डं, सुकरं उञ्छेत पग्गहेत यापेतुं। होति खो पन सो समयो यं दुव्भिक्खं होति दुस्सस्यं दुल्लभिपण्डं, न सुकरं उञ्छेत पग्गहेत यापेतुं। दुव्भिक्खं खो पन मनुस्सा येन सुभिक्खं तेन सङ्कमित्त । तत्य सङ्गणिकविहारो होति भाकिण्णविहारो । सङ्ग-णिकविहारे खो पन सित भाकिण्णविहारे न सुकरं बुद्धानं सासनं मनिस कातुं, न सुकरानि भरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं। पुरा मं सो बम्मो भागच्छित अनिट्ठो भक्ततो भमनापो; हन्दाहं पटि-

१. पटिगच्चेद - सी॰ । २. फासु - रो॰ । ३-३. व्यावामिमूतेन - सी॰, रो॰ । ४. स्था॰ पोत्यके तत्वि ।

R 105

कच्चेव विरियं धारभामि धप्पत्तस्स पत्तिया ध्रनिषगतस्स प्रिषिणमाय असिच्छकतस्स सिच्छिकिरियाय, येनाहं वम्मेन समकागतो दुव्भिक्खे पि फासु विहरिस्सामी ति । इदं, भिक्खवे, तित्यं ध्रनागतभयं सम्पस्स-मानेन ध्रलमेव भिक्खुना ध्रप्पमत्तेन धातापिना पहितत्तेन विहरितुं अप्पत्तस्स पत्तिया ध्रनिषगतस्स अधिगमाय ध्रसिच्छकतस्स सिच्छ-किरियाय ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु इति पटिसिञ्चिक्खित – 'एतरिह खो मनुस्सा समस्या सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता अञ्जमञ्जा पियचक्खूहि सम्पस्सन्ता विहरन्ति । होति खो पन सो 10 समयो यं भयं होति अटिवसङ्कोपों, चक्कसमारूब्हा जानपदा परि-यायन्ति । भये खो पन सित मनुस्सा येन खेमं तेन सङ्कमन्ति । तत्य सङ्कणिकिविहारो होति आिकण्णविहारो । सङ्कणिकिविहारे खो पन सित आिकण्णविहारे न सुकर्ण निहारो मनिस कातुं, न सुकरानि अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेचितुं । पुरा मं सो 15 अमो आगच्छिति अनिद्धो अकन्तो अमनापो; हन्दाहं एकच्चेच विरियं आरआिम अप्तस्स पत्तिया अनिधनतस्स अधिगमाय असच्छिकतस्स सिच्छिकिरियाय, येनाहं धम्मेन समझानतो भये पि फासुं विहरिस्सामी' ति । इदं, भिक्छते, चतुत्वं अनागतभयं सम्पस्समानेन अलमेव भिक्छुना अप्यमत्तेन आतापिना पहितत्तेन विहरितुं अप्यतस्स पत्तिया अनिध-गतस्स अधिगमाय असच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु इति पटिसञ्चिक्खात — 'एतरिह खो सङ्खो समयाो सम्मोदमानो प्रविवदमानो एकुद्देसो फासु' विहरित । होति खो पन सो समयो यं सङ्खो भिज्जित । सङ्खे खो पन भिन्ने न सुकरं बुढानं सासनं मनिस कातुं, न सुकरानि प्ररञ्जवन-पत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं । पुरा मं सो धम्मो ग्रागच्छिति ग्रनिद्दो अकन्तो ग्रमनापो; हन्दाहं पटिकच्चेव विरियं ग्रारभामि ग्रप्यत्तस्स पत्तिया ग्रनिधगतस्स ग्रिषगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छि-किरियाय, येनाहं धम्मेन समन्नागतो भिन्ने पि सङ्खे फासुं विहरिस्सामी' ति । इदं, भिक्खवे, पञ्चमं ग्रनागतमयं सम्पस्तमानेन ग्रलमेव भिक्खुना

१. मट्टवीसंकोपो - स्था०; मटविसंबेपो - रो०। २. फासूं - स्था०।

R 106

भ्रप्यमत्तेन भ्रातापिना पहितत्तेन विहरितुं भ्रप्पत्तस्स पत्तिया भ्रनिष-गतस्स भ्रषिगमाय भ्रसन्छिकतस्स सच्छिकिरियाय ।

६. "इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अनागतभयानि सम्पस्स-मानेन अलमेव भिक्खुना अप्पमनेन आतापिना पहितत्तेन विहरितुं अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असिच्छकतस्स सच्छि- 5 किरियाया" ति ।

६. ततियश्रनागतभयसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ग्रनागतभयानि एतरिह ग्रसमुप्प-न्नानि श्रायति समुप्पिज्जस्सन्ति । तानि वो पटिबुज्झितब्बानिः; पटिबुज्झित्वा च तेसं पहानाय वायमितब्बं । कतमानि पञ्च ? भविस्सन्ति, भिक्खवे, भिक्ख अनागतमद्वानं अभावितकाया अभावित- 10 सीला ग्रभावितिचत्ता ग्रभावितपञ्जा । ते ग्रभावितकाया समाना ग्रभावितसीला ग्रभावितचित्ता ग्रभावितपञ्जा ग्रञ्बे उपसम्पादे-स्सन्ति । ते पि न सक्खिस्सन्ति विनेतुं अधिसीले अधिचित्ते अधि-पञ्जाय । ते पि भविस्सन्ति ग्रभावितकाया ग्रभावितसीला ग्रभावित-चित्ता ग्रभावितपञ्जा । ते ग्रभावितकाया समाना ग्रभावितसीला 15 ग्रभावितिचित्ता ग्रभावितपञ्जा ग्रञ्बे उपसम्पादेस्सन्ति । ते पि न सक्खिस्सन्ति विनेतं ग्रधिसीले ग्रधिचित्ते ग्रधिपञ्जाय । ते पि भवि-स्सन्ति ग्रभावितकाया ग्रभावितसीला ग्रभावितचित्ता ग्रभावितपञ्जा । इति खो. भिक्खवे. धम्मसन्दोसा विनयसन्दोसो: विनयसन्दोसा धम्म-सन्दोसो । इदं, भिक्खवे, पठमं ग्रनागतभयं एतरहि ग्रसमुप्पन्नं ग्रायति 20 समुप्पिज्जस्सित । तं वो पिटबुज्झितब्बं; पिटबुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमितव्वं ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भविस्सन्ति भिक्ख् अनागतमद्धानं प्रभावितकाया अभावितसीला अभावितिचत्ता अभावितपञ्ञा । ते अभावितकाया समाना अभावितसीला अभावितिचत्ता अभावितपञ्ञा 25 प्रञ्लेसं निस्सयं दस्सन्ति । ते पि न सिक्खस्सन्ति विनेतुं अधिसीले प्रधिचित्ते अधिपञ्ञाय । ते पि मविस्सन्ति अभावितकाया अभावित-

१-१. ते - सी० ।

सीला अभावितिचत्ता अभावितपञ्जा । ते अभावितकाया समाना अभावितितीला अभावितिचता अभावितपञ्जा अञ्झेसं निस्सयं दस्सन्ति । ते पि न सन्धिस्सन्ति विनेतुं अधिसीले अधिचत्ते अधिपञ्जाय । ते पि भविस्सन्ति अभावितकाया अभावितसीला अभावितिचत्ता । इति सो, भिन्छवे, वस्मसन्दोसा विनयसन्दोसो । इतं, भिन्छवे, दुतियं अनागतभयं एतरिह असमुष्पन्नं आयितं समुष्पिजस्सित । तं वो पटिबुज्झितव्वं; पटिबज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमितव्वं ।

R. 107

B. 94

३. "पुन च परं, भिक्खवे, मिबस्सिन्त भिक्खू म्रनागतमद्धानं म्रभावितकाया म्रभावितसीला म्रभावितिचत्ता म्रभावितपञ्जा। ते म्रभावितकाया सभावितपञ्जा । ते म्रभावितकाया समाना म्रभावितसीला म्रभावितचित्ता म्रभावितपञ्जा म्रभावितकाया समाना म्रभावितसीला म्रभावितचित्ता म्रभावितपञ्जा म्रभावितकाया सभावितपञ्जा म्रभावितकाया स्वाप्ति । इति खो, भिक्खवे, प्रममसन्दोसा विनयसन्दोसो; विनयसन्दोसा घम्मसन्दोसो। इदं, भिक्खवे, तितयं म्रनागतभयं एतरिह म्रसमुप्पम्नं म्रभावित समुप्पिजस्सित । तं वो पटिबुज्झितब्बं; पटिबुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमित्वबं।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, अविस्सिन्त भिक्ख् अनागतमद्वानं अभावितकाया अभावितसीला अभावितिचत्ता अभावितपञ्जा। ते अभावितकाया समाना अभावितसीला अभावितिचत्ता अभावितपञ्जा। ये ते मुत्तत्ता तथागतमासिता गम्भीरा गम्भीरत्था लोकुत्तरा सुञ्जाता-प्यटिसंयुत्ता, तेसु भञ्जामानेसु न सुस्सूसिस्सिन्तं, न सोतं भ्रोवहिर-स्सिन्ति, न अञ्जा चित्तं उपटुरेस्सिन्तं, न व विषमे अग्लेटस्या प्रियापुणितब्बं मञ्जिस्सिन्तं। ये पन ते सुत्तन्ता कवितां कावेद्या वित्तस्वर्या चाहिरका सावकभासिता, तेसु भञ्जामानेसु सुस्सूसिस्सिन्तं, सोतं भ्रोवहिस्सिन्तं, अञ्जा चित्तं उपटुरेस्सिन्तं, ते च धम्मे उग्गहेतब्बं परियापुणितब्बं मञ्जिस्सिन्तं । इति खो, भिक्खवे, धम्मसत्वोसा विनयसन्दोसो; विनयसन्दोसा धम्मसन्दोसो । इदं, भिक्खवे, चतुत्वं अनागतभयं एतरहि अससुप्पम्नं भ्रायति समुप्पज्ज-

१. कष्टुं घम्मं – स्वा॰, रो॰ । २. सुस्सूतन्ति – स्वा॰ । ३. उपट्टापेस्सन्ति – स्वा॰ । ४. कविकता – सी॰, स्वा॰, रो॰ ।

स्सिति । तं वो पिटबुज्झितब्बं; पिटबुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमि-तब्बं ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, प्रविस्मन्ति भिक्ख् प्रनागतमद्धानं प्रभावितकाया प्रभावितसीला प्रभावितचित्ता प्रभावितपञ्ञा । ते प्रभावितकाया सभावितसीला प्रभावितचित्ता प्रभावितपञ्ञा । ते प्रभावितकाया समाना प्रभावितसीला प्रभावितचित्ता प्रभावितपञ्ञा उ येरा भिक्ख् वाहुनिका भिवस्सित्त सार्थानका प्रोवकाने निक्खत्तपुरा, न विरियं प्रार्राभस्सित्त प्रप्रपत्तस्स पत्तिया प्रमिवगतस्स प्रविगमाय प्रसिच्छिकतस्स सिच्छ्रानिका साथ-निका प्रोवकाने पुब्बङ्गमा पविवेके निक्खत्तपुरा, न विरियं ग्रार्राभ-। तिहानुगाति प्रापिजन्सिति । सापि भिवस्सित बाहुनिका साथ-निका प्रोवकाने पुब्बङ्गमा पविवेके निक्छत्तपुरा, न विरियं ग्रार्राभ-। स्सित प्रप्यत्ता प्रमिवगतस्स प्रविगमाय प्रसिच्छिकतस्स सिच्छ्र-किरियाय । इति खो, भिक्खवे, पम्मसन्दोसा विनयसन्दोसा विनयसन्दोसा । इदं, भिक्खवे, पञ्चमं प्रनागतभयं एतरिह प्रसमुप्पन्नं प्रायति समुप्पिज्जस्सित । तं वो पटिबुज्जितक्बं; पटि-कुज्जरता व तस्स पहागय वायमितब्बं ।

६. "इमानि सो, भिक्सवे, पञ्च अनागतभयानि एतरिह् असमुप्पन्नानि' प्रायति समुप्पज्जिस्सन्ति । तानि वो पटिबुज्सितब्बानि; पटिबज्जित्वा च तेसं पहानाय वायमितब्बं" ति ।

१०. चतुत्यग्रनागतभयसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, अनागतभयानि एतरिह असमुप्पन्नानि आर्यात समुप्पिजस्सन्ति । तानि वो पटिबुज्झितब्बानि; 20
पटिबुज्झितवा च तेसं पहानाय वायमितब्बं । कतमानि पञ्च ? भविस्सन्ति, भिक्खवे, भिक्ख् अनागतमद्धानं चीवरे कल्याणकामा । ते
चीवरे कल्याणकामा समाना रिञ्चिस्सन्ति पंसुकृतिकत्तं, रिञ्चिस्सन्ति
अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि; गामनिगमराजधानीसु ओसरित्वा वासं कप्पेस्सन्ति, चीवरहेतु च अनेकविहितं अनेसनं अप्यतिरूपं
आपिजजस्सन्ति । इदं, भिक्खवे, पठमं अनागतभयं एतरिह असमृप्पन्नं
आर्यात समुप्पिजस्सति । तं वो पटिबुज्झितब्बं; पटिबुज्झित्वा च
तस्स पहानाय वायमितब्बं ।

१. बाहुल्लिका – स्या॰ । २. ब्रसमुप्पन्ना – स्वा॰ । ३. कप्पिस्सन्ति – स्वा॰ ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिवस्तिति भिक्खू झनागतमद्वानं पिण्डपाते कल्याणकामा । ते पिण्डपाते कल्याणकामा समाना रिञ्चिस्सित्ति पिण्डपातिकलं, रिञ्चिस्सित्ति धरञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि; गामनिगमराजधानीसु धोसरित्वा वासं कप्येस्सित्ति जिल्ह- अमेन रसम्पानि परियेसमाना, पिण्डपातहेतु च स्रनेकविहितं स्रनेसनं प्रप्यतिक्पं धापिज्जस्सिन्ति । इदं, भिक्खवे, दुतियं स्रनागतभयं एतरिह सससुप्पत्नं धार्याति समुप्पिज्जस्सिति । तं वो पिटबुज्झितब्बं; पिट-बुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमितब्बं ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिवस्सिन्त भिक्ख् भ्रनागतमद्वानं गे सेनासने कल्याणकामा । ते सेनासने कल्याणकामा समाना रिञ्चिस्सिन्ति क्ष्यभूलिकत्तं, रिञ्चिस्सिन्ति अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि, गामनिगमराजधानीसु भ्रोसिरत्वा वासं कप्पेस्सिन्ति, सेना-सनहेतु च अनेकविहितं अनेसनं अप्पतिरूपं आपिजस्सिन्ति । इदं, भिक्खवे, तित्यं अनागतभयं एतरीह असमुष्पन्नं आर्यात समुष्पिजस्सिति । तं वो पटिबुज्झितब्बं; पटिबुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमितब्बं ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिवस्सन्ति भिक्खू धनागतमद्वानं भिक्खुनीसिक्खमानासमणुद्देसेहि संसद्धा बिहरिस्सन्ति । भिक्खुनीसिक्खमानासमणुद्देसेहि संसद्धा बिहरिस्सन्ति । भिक्खुनीसिक्खमानासमणुद्देसेहि संसम्मे खो पन, भिक्खवे, सित एतं पाटिक ह्कूं — 'अनिभरता वा ब्रह्मचरियं चरिस्सन्ति, अञ्जातरुं वा सिङ्क्षिलट्टं आपर्ति आपर्णिजस्सन्ति, सिक्खं वा पञ्चक्खाय हीनायावित्तस्सन्ति'। इदं, भिक्खवे, बतुत्वं अनागतभयं एतरिह असमुण्यन्नं आर्यात समुण्यिजस्सिति । तं वो पटिबुज्झितब्बं; पटिबुज्झित्वा च तस्स पहानाय वायमितब्बं।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिवस्सिन्त भिक्ख् अनागतमद्वानं
अप्रामिकसमणुद्देसीह संसद्वा विहरिस्सिन्त । आरामिकसमणुद्देसीह संसम्मे खो पन, भिक्खवे, सित एतं पाटिकङ्क्षं — 'अनेकविहितं सिप्तिषि—कारपरिभोगं' अनुयुत्ता विहरिस्सिन्ति, ओळारिकं पि निमित्तं करिस्सिन्ति, पयविया पि हरितम्मे पि'। इदं, भिक्खवे, पञ्चमं अनागतभयं एतरिह

R 110

१. गामनिगमराजवानि – रो॰ । २. मारञ्जकत्तं – स्वा॰ । ३. समिषिकारक-परिमोर्ग – स्वा॰ रो॰ ।

श्रसमुष्पन्नं म्नायति समुष्पिजस्सिति । तं वो पटिबृज्झितब्बं; पटि-बृज्ज्ञित्वा च तस्स पहानाय वायमितब्बं ।

६. "इमानि खो, भिक्खबे, पञ्च अनागतभयानि एतरिह् स्रसमुप्पन्नानि आयितं समुप्पञ्जिस्सन्ति । तानि वो पटिबृज्झितब्बानि; पटिबृज्झितवा च तेसं पहानाय वायमितब्बं" ति ।

योघाजीववस्रो ग्रद्रमो ।

तस्सुद्दानं

द्वे चेतोविमुत्तिफला , द्वे च घम्मविहारिनो । योधाजीवा च द्वे वृत्ता, चत्तारो च ग्रनागता ति ।।

६. थेरवग्गो

१. रजनीयसूत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खते, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म-चारीनं प्रिष्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? रजनीये रज्जित, दुस्सनीये दुस्सित, मोहनीये मुम्हित, 10 कुप्पनीये कुप्पित, मदनीये मज्जित – इमेहि खो, भिक्खते, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च ।
- २. "पञ्चिह, भिक्लवं, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सम्बद्धावारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि 15 पञ्चिह ? रजनीये न रज्जित, दुस्सनीये न दुस्सित, मोहनीये न मुख्हित, कुप्पनीये न कुप्पति, मदनीये न मञ्जित इमेहि खो, भिक्खवं, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सम्बद्धावारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

२. वीतरागसुत्तं

"पञ्चिह, भिक्खवे, धन्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म- 20
 चारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च ।

१. वेतीविमुत्ती च - स्या० । २. वुसनीये - सी०, स्या०, री० । ३. कुपनीये - सी०, स्या०; कोपनीये - री० ।

कतमेहि पञ्चिह ? अबीतरागो होति, अवीतदोसो होति, अबीतमोहो होति, मक्खी च, पळासी च - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म-चारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? बीतरागो होति, बीतदोसो होति, बीतमोहो होति, ग्रमक्खी च, ग्रपळासी च - इमेहि खो. भिक्खवे. पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्ख सब्द्राचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

३. कुहकसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म-चारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रमावनीयो च। कतमेहि पञ्चिह ? कुहको च होति, लपको च, नेमित्तिको च, निप्पेसिको च, लाभेन च लाभं निजिगीसिता - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो इ. च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च ।

R. 112

B 99

10

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्ख सब्रह्म वारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कत्तमेहि पञ्चित ? न च कृहको होति, न च लपको, न च नेमिलिको, न च निप्पेसिको, न च लाभेन लाभं निजिगीसिता - इमेहि खो. भिक्खवे. 20 पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्ख सब्रह्मचारीनं पियो च होति मतापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

४. ग्रस्सद्वसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म-चारीनं ग्रप्थियो च होति, ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? अस्सद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी होति,

१. निमित्तिको - स्था०: नेमित्तको - रो०। २. निर्जीवसिता - सी०, स्था०, रो०। ग्रनोलापी – रो० ।

कुसीतो होति, दुप्पञ्चो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं प्रप्पियो च होति प्रमनापो च प्रगरु च प्रभावनीयो च।

२. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समक्षागतो बेरो भिक्स् सब्रह्म-चारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? ऽ सद्धो होति, हिरीमा होति, श्रोत्तप्पी होति, श्रारद्धविरियो होति, पञ्जावा होति – इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो बेरो भिक्स् सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

५. ग्रक्लमसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खते, धम्मेहि समन्नागतो घेरो भिक्खु सब्रह्य-चारीनं प्रिष्पियो च होति प्रमनापो च प्रगरु च प्रभावनीयो च । कतमेहि 10 पञ्चिह ? प्रक्खमो होति रूपानं, प्रक्खमो सहानं, प्रक्खमो गन्धानं, प्रक्खमो रसानं, प्रक्खमो फोटुब्बानं — इमेहि खो, भिक्खते, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं ग्रिष्पियो च होति ग्रमनापौ च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्म- 15 चारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? समो होति रूपानं, समो सहानं, समो गन्धानं, समो रसानं, समो फोटु-ब्बानं इमेहि सो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्ख सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

६. पटिसम्भिवाप्पत्तसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्तवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्त्यु सन्नहा- 20 वारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? अत्यपटिसम्भिदाप्पत्तो होति, विरुत्तिपटि-सम्भिदाप्पत्तो होति, पटिभानपटिसम्भिदाप्पत्तो होति, यानि तानि सन्नहाचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि तत्व दक्त्वो होति अनलसो तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो अलं कातुं अलं संविधातुं — इमेहि 25 B. 100

२. हिरिमा - रो॰। २. पटिमाण॰ - स्था॰।

B. 101

स्तो, मिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

७. सीलवन्तसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समलागतो थेरो भिक्खु सक्कष्टावारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ?

इ. सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित आचारगोचरसम्प्रश्नो
अगुमत्तेषु वञ्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु; बहुस्पुतो होति सुतवरो सुतसिलवयो, ये ते घम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा पिरयोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं प्रभिवदित, तथाक्ष्पास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाताः

व चसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्पटिबद्धा; कल्याणवाचो
होति कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्जापनिया; चतुत्रं झानानं आभिचेतिसकानं विदुघम्मसुखविहारानं निकामलामी होति अञ्जाविमुत्ति दिठ्ठेव घम्म सयं

अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चिह घम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति
मनापो च गठ च मावनीयो चा" ति ।

द. थेरसुत्तं

 "पञ्चिह, भिक्खवे, धर्म्मोह समन्नागतो येरो भिक्खु बहुजनप्रहिताय पटिपन्नो होति बहुजनप्रसुखाय बहुनो जनस्स प्रनत्थाय ब्रहिताय
 दुक्खाय देवमनुस्सानं । कतमेहि पञ्चिह ? येरो होति रक्तञ्जू चिरपब्बजितो; ञातो होति यसस्सी सगहद्वपब्बजितानं बहुजन-परिवारो; लाभी होति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्ज-परिक्खारानं ; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा प्राविकल्याणा मज्योकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं

१-१. सात्वा सम्यञ्जना – सी० । २. घता – ती०, स्वा०, रो० । ३. महट्टपब्ब-जितानं – सी० । ४. गिसानपञ्चय – स्वा०, रो० ।

केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं ध्रिमवदिन्त, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया अप्पटि- विद्वाः , मिच्छाविट्टिको होति विपरीतदस्सनो, सो बहुजनं सद्धम्मा वृद्वापेत्वा असद्धम्मे पितृद्वापेति । येरो भिक्खु रत्तन्त्र्यू चिरप्ब्वजितो हिति पिस्स दिट्टानुगर्ति आपज्जिन्त, न्नातो येरो भिक्खु यसस्सी उ सगहुद्वुप्ब्वजितानं बहुजनपरिवारो इति पिस्स दिट्टानुगर्ति आपज्जिन्त, न्नातो येरो भिक्खु यसस्सी उ सगहुद्वुप्ब्वजितानं बहुजनपरिवारो इति पिस्स दिट्टानुगर्ति आपज्जिन्त, लाभी येरो भिक्खु चीवरिण्ड्यातसेनासनिणनानप्ण्च्यभेसज्जपरिन्क्षारानं इति पिस्स दिट्टानुगर्ति आपज्जिन्त, बहुस्सुतो येरो भिक्खु सुत्वघरो सुतसिवयो इति पिस्स दिट्टानुगर्ति आपज्जिन्त, । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्भोतातो येरो भिक्खु बहुजनश्चिताय पटिपन्नो होति व बहुजनश्चसुवाय बहुनो जनस्स धनत्याय ब्रहिताय दुक्साय देवमनुस्सानं।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु बहु-जनहिताय पटिपन्नो होति बहुजनसुखाय बहुनो जनस्स प्रत्थाय हिताय सुसाय देवमनुस्सानं । कतमेहि पञ्चिह ? थेरो होति रत्तञ्ज चिर-पब्बजितो; ञातो होति यसस्सी सगहट्टपब्बजितानं बहुजनपरिवारो; 15 लाभी होति चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा ग्रादिकल्याणा मज्झे-कल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं त्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसान्पेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; सम्मादिट्टिको होति 20 ग्रविपरीतदस्सनो, सो बहुजनं ग्रसद्धम्मा वृद्वापेत्वा सद्धम्मे पतिद्वापेति । थेरो भिक्लु रत्तञ्जू चिरपब्बजितो इति पिस्स दिट्ठानुगति ग्रापञ्जन्ति, ञातो थेरो भिक्ख यसस्सी सगहद्रपञ्जजितानं बहुजनपरिवारो इति पिस्स दिट्रानुगति आपज्जन्ति, लाभी थेरो भिक्खु चीवरपिण्डपातसेना-सनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं इति पिस्स दिट्ठानुगति म्राप- 25 ज्जन्ति, बहुस्सुतो थेरो भिक्खु सुतघरो सुतसन्निचयो इति पिस्स दिट्ठानुगति ग्रापज्जन्ति । इमेहि खो, मिक्खवे, पञ्चहि धम्मेहि समन्ना-गतो थेरो भिक्ख बहुजनहिताय पटिपन्नो होति बहुजनसूखाय बहुनो जनस्स ग्रत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं" ति ।

B. 102, R. 116

१. सप्पटिविद्धा - स्था॰, रौ॰।

६. पठमसेलसूत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खने, घम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहारामता, सञ्जणिकारामता, यथाविमृत्तं चित्तं न पच्चवेक्खति – इमे खो, भिक्खने, पञ्च घम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति ।
- २. "पञ्चिम, भिक्खने, घम्मा सेखस्स भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? न कम्मारामता, न भस्सारामता, न निद्दारामता, न सङ्गणिकारामता, यथाविमृत्तं चित्तं पच्चवेक्खति — इमे खो, भिक्खने, पञ्च घम्मा सेखस्स भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ती" ति ।

१०. दुतियसेखसूत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्खवे, धम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, सेखो भिक्खु बहुकिच्चो होति बहुकरणीयो वियत्तो किङ्करणीयेषु; रिञ्चति पटिसल्लानं, नानु-युञ्जति अञ्झत्तं चेतोसमथं । अयं, भिक्खवे, पठमो धम्मो सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तति ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु अप्पमत्तकेन कम्मेन दिवसं अतिनामेति; रिञ्चति पटिसस्लानं, नानुयुञ्जति अञ्झतं चेतो-समयं । अयं, भिक्खवे, दुतियो धम्मो सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तति ।
- "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु संसद्द्रो विहरित गहटु पब्बिजितेहि भननुलोमिकेन गिहिसंसगोन; रिञ्चित पटिसल्लानं, नानु प्रञ्जित ग्रज्झतं चेतोसमधं। ग्रयं, भिक्खवे, तितयो धम्मो सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्ति।
 - ४. "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु ध्रकालेने गामं पविसति, ध्रतिदिवा पटिक्कमित; रिञ्चित पटिसल्लानं, नानुयुञ्जिति झज्झत्तं 25 चेतौसमयं । प्रयं, भिक्खवे, चतुत्वो घम्मो सेखस्स भिक्खुनो परि-हानाय संवत्तति ।

१. सगहट्टपव्यजितेहि - स्था॰, रो॰ । २. भतिकालेन - स्था॰, रो॰ ।

25

B. 103

- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु यायं कथा ग्रमिसल्ले-िखका चेतोविवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा सन्तुट्टिकथा पविवेककथा असंसम्पकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय न निकामलाभी होति न ग्रकिच्छलाभी न ग्रकसिरलाभी , रिञ्चित अपिसलानं, नानुयुञ्जति अप्झत्तं चेतोसमथं। ग्रयं, भिक्खवे, पञ्चमो घम्मो सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च घम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्ति ।
- ६. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा सेखस्स भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, सेखो भिक्खु न बहुकिच्चो ।० होति न बहुकरणीयो वियत्तो किङ्करणीयेसु; न रिञ्चित पटिसल्लानं, अनुयुञ्जति अञ्चत्तं चेतोसमयं । अयं, भिक्खवे, पठमो धम्मो सेखस्स भिक्खनो अपरिहानाय संवत्तति ।
- ७. "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु न अप्यमत्तकेन कम्मेन दिवसं अतिनामेति; न रिञ्चित पटिसल्लानं, अनुयुञ्जित अज्झतं 15 चेतोसमयं। अयं, भिक्खवे, दुतियो धम्मो सेखस्स भिक्खुनो अपरि-हानाय संवत्तति।
- ५. "पुन च परं, भिक्खने, सेखो भिक्खु ग्रसंसट्टो विहरित गहट्वपब्बजितेहि ग्रननुलोमिकेन गिहिसंसग्गेन; न रिञ्चित पटिसल्लानं, ग्रनुयुञ्जित ग्रज्झत्तं चेतोसमयं । ग्रयं, भिक्खने, तितयो धम्मो 20 प्र. 118 सेखस्स भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तति ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, सेखो भिक्खु न अतिकालेन गामं पविसति, नातिदिवा पटिककमितः; न रिञ्चित पटिसल्लानं, अनुयुञ्जित अज्ञ्चतः चेतोसमयं । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो धम्मो सेखस्स भिक्खुनो प्रपरिद्वानाय संवत्तति ।
- १०. "पुन च परं, भिक्खने, सेखो भिक्खु यायं कथा ग्रभिसल्ले-खिका चेतोविवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा सन्तुद्रिकथा पविवेककथा संसम्पक्षा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा

वीरियारम्मकवा – म०। २–२. किच्छलामी कसिरलामी – सी०, स्या०, रो०।
 अतो – स्या०; व्यतो – रो०। ४. सेव्यविदं – म०।

R 119

पञ्चाकथा विमुत्तिकथा विमुत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी; न रिञ्चति पटि-सल्लानं, अनुयुञ्जति अज्ञात्तं चेतोसमथं। अयं, भिनखवे, पञ्चभो धम्मो सेखस्स भिन्खुनो अपरिहानाय संवत्तति। इमे खो, भिन्खवे, उ पञ्च धम्मा सेखस्स भिन्खुनो अपरिहानाय संवत्तत्ती' ति ।

थेरवग्गो नवमो ।

त्तस्सुद्दानं

रजनीयो वीतरागो, कुहकास्सद्धग्रवसमा । पटिसम्भिदा च सीलेन, थेरो सेसा परे दुवे ति ।।

१०. क्कुधवरगो

१. पठमसम्पदासुत्तं

 "पञ्चिमा, भिक्खवे, सम्पदा। कतमा पञ्च? सद्धा-सम्पदा, सीलसम्पदा, मुतसम्पदा, चागसम्पदा, पञ्जासम्पदा – इसा
 खो, भिक्खवे, पञ्च सम्पदा" ति।

२. दुतियसम्पदासूत्तं

१. "पञ्चिमा, भिक्सवे, सम्पदा । कतमा पञ्च ? सील-सम्पदा, समाधिसम्पदा, पञ्जासम्पदा, विमृत्तिसम्पदा, विमृत्तिञाण-दस्सनसम्पदा – इमा स्रो. भिक्सवे, पञ्च सम्पदा" ति ।

३. ब्याकरणसूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिनसवे, अञ्जाब्याकरणानि । कतमानि 15 पञ्च ? मन्दत्ता मोमूहत्ता अञ्जं ब्याकरोति; पापिच्छो इच्छापकतो अञ्जं ब्याकरोति; उम्मादा चित्तक्षेपा अञ्जं ब्याकरोति; प्रधि-मानेन अञ्जं ब्याकरोति; सम्मदेव अञ्जं ब्याकरोति । इमानि स्रो, भिनस्ववे, पञ्च अञ्जाब्याकरणानी" ति ।

१. रजनीयं - स्था०। २. कृहकोसद्वश्वनसमो - स्था०, रो०।

४. फासुविहारसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, फासुविहारा । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्ख विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सिवचारं विवेक्जं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित; वितक्क-विचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित; धासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्चा- उ विमुत्ति विद्वेव धम्मे सयं धभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च फासुविहारा" ति ।

५. ब्रकुप्पसुत्तं

६. सुतघरसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु झानापान-स्सर्ति आसेनन्तो निचरस्सेन अकुण्पं पिटिनिज्ज्ञति । कतमेहि पञ्चिह ? 15 इध, भिक्खने, भिक्खु अप्पट्ठो होति अप्पिकच्चो सुभरो सुसन्तोसो जीवितपरिक्खारेसु; अप्पाहारो होति अनोदरिकत्तं अनुगुत्तो; अप्पिमद्वो होति जागरियं अनुगुत्तो; बहुस्सुतो होति सुत्वधरो सुतसिन्नयो, ये ते धम्मा आदिकत्याणा मज्जेकत्याणा परियोसानकत्याणा सात्यं सन्य-ञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिनदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता बन्धा परिचिता मनसानृपेनिखता दिष्टिया सुप्पटिनिद्धा; यथाविमृत्तं चित्तं पच्चवेक्खति । इमेहि खो, भिक्खने, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आनापानस्सर्ति आसेवन्तो निचर-स्सेन अकुण्पं पटिनिज्जती" ति ।

म०२–४५

श्वस्थपटिसम्भिदापत्तो – रो॰। २. श्वानापानसति – रो०।

७. क्यामुतं

B. 106

R 121

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समक्षागतो भिक्ख् ग्रानापान-स्पति भावेन्तो निचरस्सेव अकुण्यं पटिविज्झति । कतमेहि पञ्चिह ? इम, भिक्खवे, भिक्ख् ग्रप्यद्वो होति ग्रप्यिकच्चो सुभरो सुसन्तोसो जीवितपरिक्खारेषु; ग्रप्पाहारो होति ग्रनोदरिकत्तं अनुयुत्तो; ग्रप्प- मिद्धो होति जागरियं अनुयुत्तो; ग्रप्प- मिद्धो होति जागरियं अनुयुत्तो; ग्रापं कथा प्रभिसत्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, स्यययीदं – मप्पिच्छक्या ...पे०... विमुत्तिञाणदस्सन-कथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिर-लाभी; यथाविमुत्तं चित्तं पच्चवेक्खति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह चम्मेहि समन्नागतो भिक्ख् ग्रानापानस्सर्ति भावेन्तो नचिरस्सेव अकुष्पं । पटिविज्जती" ति ।

८. ग्रारञ्जकसूतं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आनापान-स्तितं बहुलीकरोन्तो निवरस्तेव अकुणं पिटिविज्यति । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अप्पद्धो होति अप्पिकच्चो सुभरो सुसत्तोसो जीवितपरिक्खारेसु; अप्पाहारो होति अनोदिरिकत्तं अनुयुत्तो; अप्पिम्ब्यो होति जागिरयं अनुयुत्तो; आरञ्जिको होति पन्तसेनासनो; यद्याविमुत्तं चित्तं पच्चवेक्खति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो भिक्खु आनापानस्तितं बहुलीकरोन्तो निवरस्तेव अकुप्पं पिटिवज्जती' ति ।

६. सीहसुत्तं

१. "सीहो, भिक्सवे, मिगराजा सायन्हसमयं आसया निक्स-मित; श्रासया निक्समित्वा विजम्भितः विजम्भित्वा समन्ता चतुद्दिसं अनुविलोकेता; समन्ता चतुद्दिसं अनुविलोकेता तिक्सत्तुं सीहनादं नदितः तिक्सत्तुं सीहनादं नदितः तिक्सत्तुं सीहनादं चेतिता गोचराय पक्कमति । सो हित्यस्स चे पि पहारं देति, सक्कच्चञ्जेव पहारं देति, नो असक्कच्चं; गाँहसस्स चे पि पहारं देति, सक्कच्चञ्जेव पहारं देति, नो असक्कच्चं; गवस्स

१. चतुर्दिसा - स्था॰, रो॰ । २. महिसस्स - सी॰, स्था॰; महीसस्स - रो॰

R. 122

R 123

B. 108

चे पि पहारं देति, सक्कच्चरूवेव पहारं देति, नो असक्कच्चं; दीपिस्स चे पि पहारं देति, सक्कच्चरूवेव पहारं देति, नो असक्कच्चं; खुद्दकानं चे पि पाणानं पहारं देति अन्तमसो ससविळारानं पि, सक्कच्चरूवेव पहारं देति, नो असक्कच्चं। तं किस्स हेतु ? 'मा मे योग्गपपो नस्सा'ति।

२. "सीहो ति स्रो, भिक्सवे, तथागतस्मेतं प्रधिवचनं प्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स । यं स्रो, भिक्सवे, तथागतो परिसाय धम्मं देसेति, इदमस्स होति सीहनादिस्म । भिक्स्यूनं चे पि, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, नो असक्कचं; भिक्स्युनीनं चे पि, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, नो असक्कच्चं; उपासकानं चे पि, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति, नो असक्कच्चं; युषुज्यनानं चे पि, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति अन्तमस्तो अन्नभारनेसादानं पि, सक्कच्चञ्चेव तथागतो धम्मं देसेति जा असक्कच्चं । तं किस्स हेतु ? धम्मगर, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति, नो असक्कच्चं । तं किस्स हेतु ? धम्मगर, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति, नो असक्कच्चं । तं किस्स हेतु ? धम्मगर, भिक्सवे, तथागतो धम्मं देसेति अन्तमसो

१०. ककुषयेरसुत्तं

१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा कोसम्बियं विहरित घोसितारामे। तेन खो पन समयेन ककुषो नाम कोळियपुत्ती प्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स उपट्ठाको प्रघुनाकालङ्कृतो ग्रञ्जतरं मनोमयं कायं 20 उपपन्नो। तस्स एवरूपो ग्रत्तभावपटिलाभो होति – सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागघकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन ग्रत्तभावपटिलाभेन नेव ग्रत्तानं नो परं व्यावाधिति ।

२. श्रय खो ककुषो देवपुत्तो येनायस्मा महामोग्गल्लानो तेनुप-सञ्कमिः, उपसङ्कामित्वा श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं श्रीमवादेत्वा 25 एकमन्तं श्रद्वासि । एकमन्तं ठितो खो ककुषो देवपुत्तो श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — "देवदत्तस्स, भन्ते, एवरूपं इच्छागतं

१. को।लसपुत्ती - रो॰ । २. मानविकानि - सी॰, रो॰ । ३-३. नेवत्तानं - सी॰ ।

उप्पण्जि – 'श्रहं भिक्बुसङ्खं परिहरिस्सामी' ति । सहिक्तिपादा च, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्विया परिहीनो'' ति । इदमवीच ककुधो देव-पुत्तो । इदं वत्वा ग्रायस्मन्तं महामोगन्लानं श्रीभवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्येवन्तरधायि ।

श्रथ खो श्रायस्मा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं
 निसिन्नो खो ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो भगवन्तं एतदवीच –

४. "ककुघो नाम, अन्ते, कोळियपुत्तो समं उपट्टाको अधुना-कालङ्कतो अञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो होति । तस्स एवरूपो अत्तभावपटिलाभो – सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागघकानि गाम-क्खेतानि । सो तेन अत्तभावपटिलाभेन नेव अत्तानं नो परं व्याबाघेति । अय खो, भन्ते, ककुघो देवपुत्तो येनाहं तेनुपसङ्क्क्षिपः उपसङ्क्ष्मित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठितो खो, भन्ते, ककुघो देवपुत्तो मं एतदवोच – 'देवदत्तस्स, भन्ते, एवरूपं इच्छागतं उप्पठ्जि उस्ह भिक्खुसङ्कं परिहरिस्सामी ति । सहिष्कत्तुप्ता म अन्ते, वेवपुत्तो । इसं तस्सा इद्विया परिहीनो' ति । इदमवोच, भन्ते, ककुघो देवपुत्तो । इसं दत्वा मं अभिवादेत्वा पदिक्षणं कत्वा तत्वेवन्तरायायी" ति ।

प्र. "कि पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो – 'यं किञ्च ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव 20 होति, नो प्रञ्ञथा" ति ?

"चेतसा चेतो परिच्च विदितो में, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो — यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सम्बं तं तथेव होति, नो ग्रञ्जया" ति ।

"रक्खरसेतं, मोग्गल्लान, वाचं! रक्खरसेतं, मोग्गल्लान, 25 वाचं! इदानि सो मोघपुरिसो श्रत्तना व श्रत्तानं पातुकरिस्सति ।

६. "पञ्चिमे, मोम्गल्लान, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकरिंम । कतमे पञ्च ? इध, मोम्गल्लान, एकच्चो सत्था ग्रपरि-मुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे

R. 124

१. मं - रो०। २. स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्य । ३-३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्य ।

20

R. 125

सीलं परियोदातं असङ्किलिद्वं ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति -'प्रयं खो भवं सत्या अपरिसुद्धसीलो समानो परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसद्धं मे सीलं परियोदातं ग्रसङ्किलट्टं' ति । मयं चेव खो पन गिहीनं ग्रारोचेय्याम े नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स ग्रमनापं, कथं नं मयं तेन समदाचरेय्याम - 'सम्मन्नति स्रो पन चीवर- 5 विण्डपातसेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारेन: यं तुमो करिस्सति तमो व तेन पञ्जायिस्सती' ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति: एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पचचामीसति³ ।

७. "पून च परं, मोम्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसद्धाजीवो 10 समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो ग्रसङ्किलिट्टो' ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति - 'ग्रमं लो भवं सत्या भ्रपरिसद्धाजीवो समानो परिसद्धाजीवोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसदो में आजीवो परियोदातो असिं लिट्टो' ति । मयं चेव खो पन गिहीनं ग्रारोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स 15 ग्रमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम - 'सम्मन्नति खो पन चीवर-पिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन: यं तुमो करिस्सति तुमो व तेन पञ्जायिस्सती' ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्यारं सावका ब्राजीवतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि ब्राजीवतो रक्कं पच्चासीसति ।

 "पून च परं, मोगाल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसद्ध-धम्मदेसनो समानो 'परिसद्भधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता श्रसिङ्कालट्टा' ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति - 'भ्रयं लो भवं सत्या अपरिसद्धधम्मदेसनो समानो परिसद्ध-धम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता 25 ग्रसिक्टिलिट्टा' ति । मयं चेव खो पन गिहीनं ग्रारोचेय्याम, नास्सस्स मनापं। यं खो पनस्स भमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम -'सम्मन्नति स्तो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्ज-परिक्खारेन: यं तुमी करिस्सति तुमी व तेन पञ्जायिस्सती' ति ।

१. भारोबेस्साम - स्था० । २. नृ तं - सी०; नृ - स्था०, रो० । ३. पञ्चा-संसति - सी॰, स्या॰, रो॰।

एवरूपं खो, मोम्गल्लान, सत्थारं सावका घम्मदेसनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि घम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसति।

१. "पुन च परं, मोमगल्लान, इघेकच्चो सत्या प्रपरिसुद्धवेय्या-करणो समानो 'परिसुद्ध वेय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं में वेय्याकरणं परियोदातं ग्रसिङ्किलिट्टं ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति – 'ग्रयं स्त्रो भवं सत्या ग्रपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो परिसुद्धवेय्याकरणो-म्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं में वेय्याकरणं परियोदातं ग्रसिङ्किलिट्टं ति । मयं चेव स्त्रो पन गिद्धीनं ग्रारोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं स्त्रो पनस्स ग्रमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचर्य्याम – 'सम्मन्नति स्त्रो पन वीवरिपण्डपातसेनासनिणनान्यण्चयभेसज्जपरिक्सारेन; यं तुमो करिस्सिति तुमो व तेन पञ्जायिस्सति' ति । एवस्पं स्त्रो, मोगगल्लान, स्त्यारं सावका वेय्याकरणतो रक्सं पच्चासीसिति ।

१०. "पुन च परं, मोम्मल्लान, इघेकच्चो सत्या अपरिसुद्ध
ाठ ज्ञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्ध-जाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे ज्ञाणदस्सनं परियोदातं असिद्धिलिट्ठं ति । तमेनं सावका
एवं जानन्ति – 'अयं खो भवं सत्या अपरिसुद्ध-जाणदस्सनो समानो
परिसुद्ध-जाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे ज्ञाणदस्सनं
परियोदातं असिद्धिलिट्ठं ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम,

8.126 20 नास्सस्स मनापं। यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम
– 'सम्मन्नति खो पन चीवरिपण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन; यं तुमो करिस्सिति तुमो व तेन पञ्जायस्सती' ति । एवरूपो
खो, मोम्मल्लान, सत्यारं सावका ज्ञाणदस्सनतो रखनितः । इक्ष्पो
च पन सत्या सावकेहि ज्ञाणदस्सनतो रक्खं पञ्चासीसिति । इमे खो,

25 मोम्मल्लान, पञ्च सत्यारो सन्तो सिवज्जमाना लोकर्सिस ।

११. "श्रहं खो पन, मोग्गल्लान, परिसुद्धसीलो समानो 'परि-सुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं में सीलं परियोदातं ग्रसिङ्क्तिष्ठुं' ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पञ्चासीसामि । परिसुद्धाजीबो समानो 'परिसुद्धाजीबोम्ही,' ति ३० पटिजानामि 'परिसुद्धो में ग्राजीबो परियोदातो ग्रसिङ्क्तिक्टो' ति ।

R. 127

न च मं सावका प्राजीवतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि प्राजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता प्रसिद्धलिट्ठा' ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि
धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवय्याकरणो समानो 'परिसुद्धवय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं प्रसिद्धिनिट्टं ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, न
चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं
मे जाणदस्सन परियोदातं ग्रसिङ्कालट्टं ति । न च मं सावका 10
जाणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि'' ति ।

ककुषवन्गो दसमो।

तस्मुद्दानं

द्वे सम्पदा व्याकरणं, फासु' अकुष्पपञ्चमं । सुतं कथा प्रारञ्ञको , सीहो च ककुघो दसा ति ।। दुतियो पण्णासको समतो ।

११. फासुविहारवग्गो

१. सारज्जसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्सवे, सेखवेसारज्जकरणा धम्मा । कतमे 15 B. 112 पञ्च ? इघ, भिक्सवे, भिक्सु सद्धो होति, सीलवा होति, बहुस्सुतो होति, श्रारद्धविरियो होति, पञ्जवा होति ।
- २. "यं", भिक्खवे, ग्रस्सद्धस्स सारज्जं होति, सद्धस्स तं सारज्जं न होति । तस्मायं घम्मो सेखवेसारज्जकरणो ।
- "यं, भिक्खवे, दुस्सीलस्स सारज्जं होति, सीलवतो तं 20 सारज्जं न होति । तस्मायं धम्मो सेखवेसारज्जकरणो ।
- १-१. फासुकुष्पेन पञ्चमं स्या॰, रो॰ । २-२. कषञ्च भ्रारुञ्जं स्था॰, रो॰ । ३-१. सीहककुषेन ते दसाति - स्या॰, रो॰ । ४. यं खो - स्या॰ ।

B. 113

15

20

४. "यं, भिक्खबे, ग्रप्पस्सुतस्स सारज्जं होति, बहुस्सुतस्स तं सारज्जं न होति । तस्मायं धम्मो सेखवेसारज्जकरणो ।

प्र. "यं, भिक्खवे, कुसीतस्स सारज्जं होति, श्रारद्धविरियस्स तं सारज्जं न होति । तस्मायं धम्मो सेखवेसारज्जकरणो ।

६. "यं, भिक्खवे, दुष्पञ्जस्स सारज्यं होति, पञ्जवतो तं सारज्यं न होति । तस्मायं घम्मो सेखवेसारज्यकरणो । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सेखवेसारज्यकरणा घम्मा" ति ।

२. उस्सिङ्कतसुत्तं

 "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो भिक्खु उत्सिङ्कृत-परिसङ्कितो होति पापभिक्खु ति अपि अकुप्पधम्मो पि । कतमेहि ा पञ्चिह ? इस, भिक्खवे, भिक्खु वेसियागोचरो वा होति, विधवागोचरो वा होति, धुल्लकुमारिकागोचरो वा होति, पण्डकगोचरो वा होति, भिक्खनीगोचरो वा होति ।

"इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु उस्सिङ्कितपरिसिङ्कितो होति पापभिक्लु ति ग्रिप ब्रकुप्पधम्मो पी" ति ।

३. महाचोरसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, अङ्गीह समक्रागतो महाचोरो सिन्धि पि ख्रिन्दित, निल्लोपं पि हरित, एकागारिकं पि करोति, परिपन्थे पि तिद्वति । कतमेहि पञ्चिह ? इच, भिक्खवे, महाचोरो विसमिनिस्सतो च होति, गहननिस्सितो च, बलविनिस्सितो च, भोगचागी च, एकचारी च ।
- "कथं च, भिक्खवे, महाचोरो विसमनिस्सितो होति ?
 इघ, भिक्खवे, महाचोरो नदीविदुगं वा निस्सितो होति पब्बतिवसमं वा । एवं खो, भिक्खवे, महाचोरो विसमनिस्सितो होति ।
- ३. "कथं च, भिक्खवे, महाचोरो गहननिस्सितो होति ? इघ, भिक्खवे, महाचोरो तिणगहनं वा निस्सितो होति रुक्खगहनं वा

१-१. म्रकुणवस्मो - सी०, स्या०; कुप्पवस्मो पि - रो०। २. पुरलकुमारीगोवरो - स्या०, रो०।

रोधं वा महावनसण्डं वा । एवं खो, भिक्खवे, महाचोरो गहननिस्सितो होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, महाचोरो बलविनिस्सितो होति ? इध, भिक्खवे, महाचोरो राजानं वा राजमहामत्तानं वा निस्सितो होति । तस्स एवं होति – 'सचे मं कोचि किञ्चि वक्खित, इमे में राजानो 5 ह. 129 वा राजमहामत्ता वा परियोधाय अत्यं भणिस्सन्ती' ति । सचे नं कोचि किञ्चि आह, त्यास्स राजानो वा राजमहामत्ता वा परियोधाय अत्यं भणिस्त । एवं खो, भिक्खवे, महाचोरो बलविनिस्सतो होति ।

५. "कथं च, भिक्खवं, महाचोरो भोगचागी होति ? इघ, भिक्खवं, महाचोरो श्रृङ्को होति महद्धनो महाभोगो । तस्स एवं होति – 10 'सचे मं कोचि किञ्चि वक्खति, इतो भोगेन पटिसन्थरिस्सामी' ति । सचे नं कोचि किञ्चि माह, ततो भोगेन पटिसन्यरित । एवं खो, भिक्खवं, महाचोरो भोगचागी होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, महाचोरो एकचारी होति ? इध, भिक्खवे, महाचोरो एकको व गहणानि कत्ता होति। तं किस्स हेतु ? 15 'मा मे गुय्हमन्ता बहिद्धा सम्भेदं अगमंसू' ति। एवं खो, भिक्खवे, महाचोरो एकचारी होति।

"इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो महाचोरो सन्धि पि खिन्दति निल्लोपं पि हरति एकागारिकं पि करोति परिपन्थे पि तिद्रति ।

७. "एवमेव सो, भिक्खने, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो पाप-भिक्खु खतं उपहतं अत्तानं परिहरित, सावज्जो च होति सानुवज्जो विञ्चूनं, बहुं च अपुञ्ञां पसवित । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खने, पापभिक्खु विसमिनिस्सतो च होति, गहनिनिस्सतो च, बलविनिस्सतो च, भोगचागी च, एकचारी च ।

५. "कथं च, भिक्खवे, पापभिक्खु विसमिनिस्तितो होति ? इथ, भिक्खवे, पापभिक्खु विसमेन कायकम्मेन समन्नागतो होति, विसमेन वचीकम्मेन समन्नागतो होति, विसमेन मनोकम्मेन समन्नागतो होति । एवं खो, भिक्खवे, पापभिक्खु विसमिनिस्तितो होति ।

१. गेर्घ - सी॰ । २. स्था॰, रो॰ पोत्यकेंचु नरिष । ३. निमाहणानि - सी॰, स्था॰, रो॰ ।

B 115

R. 131

६. "कथं च, भिक्खवे, पापभिक्ख् गहनिस्सितो होति ? इघ, भिक्खवे, पापभिक्खु मिच्छादिट्ठिको होति अन्तग्गाहिकाय दिट्टिया समन्नागतो । एवं खो, भिक्खवे, पापभिक्ख् गहनिन्सितो होति ।

१०. "कथं च, भिक्खवे, पापभिक्ख् बलविनिस्तितो होति ? इघ, भिक्खवे, पापभिक्खु राजानं वा राजमहामत्तानं वा निस्सितो होति। तस्स एवं होति – 'सचे मं कोचि किञ्चि वक्खति, इमे मे राजानो वा राजमहामत्ता वा परियोघाय अत्यं मणिस्सन्ती' ति। सचे नं कोचि किञ्च आह, त्यास्स राजानो वा राजमहामत्ता वा परियोघाय अत्यं भणन्ति। एवं खो, भिक्खवे, पापभिक्ख् बलविनिस्तितो होति।

११. "कयं च, भिक्खवे, पापभिक्खु भोगचागी होति ? इस, भिक्खवे, पापभिक्खु लाभी होति चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्यच्य-भेसज्जपरिक्खारानं । तस्स एवं होति – 'सचे मं कोचि किञ्च वक्खित, इतो लाभेन पटिसन्यरिस्साभी' ति । सचे नं कोचि किञ्चि भ्राह, ततो लाभेन पटिसन्यरित । एवं खो, भिक्खवे, पापभिक्खु भोगचागी होति । १२. "कयं च, भिक्खवे, पापभिक्खु भोगचागी होति ? इस,

१२. ''कथ च, ाभक्खव, पापाभक्खु एकचारा हाात ! इस, भिक्खवे, पापभिक्खु एकको व पच्चित्त्तमेमु जनपदेसु निवासं कप्पेति । सो तत्थ कुलानि उपसङ्कमन्तो लाभं लभित । एवं खो, भिक्खवे, पाप-भिक्खु एकचारी होति ।

"इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो पापभिक्सु
व सर्त उपहर्त ग्रत्तानं परिहरति, सावज्जो च होति सानुवज्जो विञ्जूनं,
बहुं च अपूञ्जं पसवती" ति ।

४. समणसूखुमालसुत्तं

१. "पञ्चित, भिनस्त्व, धम्मोह् समन्नागतो भिनस्तु समणेमु समणसुसावो होति । कतमेहि पञ्चित् ? इध, भिनस्त्व, भिनस्तु याचितो व बहुलं चीवरं परिमुञ्जित, अप्पं अयाचितो; याचितो व बहुलं सेनासनं परिमुञ्जित, अप्पं अयाचितो; याचितो व बहुलं सेनासनं परिमुञ्जित, अप्पं अयाचितो; याचितो व बहुलं मिलानप्पच्चयमेसण्ज-परिमुञ्जित, अप्पं अयाचितो; याचितो व बहुलं गिलानप्पच्चयमेसण्ज-परिमुङ्जित, अप्पं अयाचितो। येहि स्रो पन सब्रह्मचारीहि

१. त्यस्त - स्था० ।

सिंढ विहरित, त्यास्स मनापेनेव बहुलं कायकम्मेन समुदाचरित्त, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहुलं वचीकम्मेन समुदाचरित्त, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहुलं नचीकम्मेन समुदाचरित्त, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहुलं मनोकम्मेन समुदाचरित्त, अप्पं अमनापेन; मनापेवेव उपहार्षं उपहरित्त, अप्पं अमनापं। यानि स्त्रो पन तानि वेदियतानि पित्तसमुद्वानि वा संम्हसमुद्वानािन वा वातसमुद्वानािन वा सित्रपाति कानि वा उपुरिणामजािन वा विसमपिरहारजािन वा ओपक्किमलािन वा कम्मविपाकजािन वा, तानिस्स न बहुदेव उप्पज्जित। अप्पावाधो होति, चतुन्नं झानानं आफ्रिकेतिसकानं दिदुस्य प्रमुखविहारानं निकामनलाभी होति अकिञ्छलाभी अकिसरलाभी, आसवानं खया अनासवं चेतीविमृत्ति पञ्जािवमृत्ति दिद्वेव धम्मे सर्य अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरित । इमेहि सो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्ना-गतो भिक्खु समणेसु समणसुलुमालो होति।

२. "यं हि तं. भिक्खवे. सम्मा वदमानी वदेय्य - 'समणेस समणसूखमालो' ति, ममेव तं, भिक्खवे, सम्मावदमानो वदेय्य - 'समणेस समणसुखुमालो' ति । ग्रहं हि', भिक्खवे, याचितो व बहुलं चीवरं 15 B. 116 परिभञ्जामि. अप्पं अयाचितो; याचितो व बहलं पिण्डपातं परि-भुञ्जामि, ग्रप्प ग्रयाचितो; याचितो व बहलं सेनासनं परिभुञ्जामि, ग्रप्पं ग्रयाचितो; याचितो व बहलं गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं परिभञ्जामि, ग्रप्पं ग्रयाचितो । येहि खो पन भिक्खुहि सर्द्धि विहरामि, ते मं मनापेनेव बहुलं कायकम्मेन समुदाचरन्ति, श्रप्पं श्रमनापेन; मना- 20 पेनेव बहलं वचीकम्मेन समदाचरन्ति, अप्पं अमनापेन; मनापेनेव बहलं मनोकम्मेन समुदाचरन्ति, ग्रप्पं ग्रमनापेन; मनापंयेव उपहारं उप-हरन्ति, भ्रप्पं भ्रमनापं । यानि स्त्रो पन तानि वेदयितानि - पित्तसम-दानानि वा सेम्हसमद्रानानि वा वातसमद्रानानि वा सन्निपातिकानि वा उतपरिणामजानि वा विसमपरिहारजानि वा स्रोपक्कमिकानि 25 वा कम्मविपाकजानि वा - तानि मे न बहदेव उप्पज्जन्ति । भ्रप्पाबाघोहमस्मि, चतुन्नं खो' पनस्मि' झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्यम्मसुखविहारानं निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरामि ।

रो॰ पोत्यके नित्य । २-२. खो पन - सी॰; स्मा॰, रो॰ पोत्यकेसु नित्य ।
 श्रमिचेतिसकानं - रो॰। ४. निकामलाभी होमि - सी॰।

T 117

"यं हि तं, भिक्सवे, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'समणेसु समणसुखुमालो' ति, ममेव तं, भिक्सवे, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'समणेसु समणसुखुमालो''' ति ।

४. फासुविहारसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, फासुविहारा । कतमे पञ्च? इघ, 5 भिक्खवे, भिक्खुनो मेत्तं कायकम्मं पच्चुपट्ठितं होति सब्रह्मचारीसु श्रावि चेव रहो च, मेत्तं वचीकम्मं ... मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्ठितं होति सब्रह्म-चारीसु ग्रावि चेव रहो च । यानि तानि सीलानि श्रखण्डानि श्रच्छिद्दानि ग्रसबलानि श्रकम्मासानि भुजिस्सानि विञ्जुपसत्थानि श्रपरामट्ठानि समाधिसंवत्तनिकानि, तथारूपेहि सीलेहि सीलसामञ्जागतो विहरति 10 सब्रह्मचारीहि ग्रावि चेव रहो च । याय दिट्ठि श्ररिया निय्यानिका निय्याति तक्करस्स सम्मा दुक्खक्खयाय, तथारूपाय दिट्ठिया दिट्ठि-सामञ्जागतो विहरति सब्रह्मचारीहि ग्रावि चेव रहो च । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च फासुविहारा" ति ।

६. म्रानन्दसुत्तं

- एकं समयं भगवा कोसम्बयं विहरित घोसितारामे ।
 भ्रष खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —
 - २. "किनावता नु सो, भन्ते, भिक्सु सङ्घे विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति ?
- ह. 153 20 "यतो खो, आनन्द, भिक्खु अत्तना सीलसम्पन्नो होति, नो परं अधिसीले सम्पक्ता , एत्तावता पि खो, आनन्द, भिक्खु सङ्खे विहरत्तो फासुं विहरस्या" ति ।
 - ३. "सिया पन, भन्ते, ग्रञ्जो पि परियायो यथा भिक्खु सङ्खे विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति ?

१–१ भिक्बुसङ्घो – स्या॰, रो॰। २ फासु – रो॰। ३. धतना च – रो॰। ४. सम्पवता होति – रो॰।

"सिया, धानन्द ! यतो खो, धानन्द, भिक्खु धत्तना सील-सम्पन्नो होति, नो परं प्रधिसीले सम्पवत्ता; अत्तानुपेक्खी च होति, नो परानुपेक्खी; एत्तावता पि खो, धानन्द, भिक्खु सङ्घे विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति ।

४. "सिया पन, भन्ते, भ्रञ्जो पि परियायो यथा भिक्खु सङ्घे ऽ विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति ?

"सिया, आनन्द ! यतो खो, आनन्द, भिक्खु अत्तना सील-सम्पन्नो होति, नो परं अधिसीले सम्पवता; अत्तानुपेक्सी च होति, नो परानुपेक्सी अपञ्ञातो च होति, तेन च अपञ्ञातकेन नो परितस्सति; एत्तावता पि खो, आनन्द, भिक्खु सङ्घे विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति । 10

५. "सिया पन, भन्ते, ग्रञ्जो पि परियायो यथा भिक्खु सङ्घे विहरन्तो फासं विहरेक्या" ति ?

"सिया, भ्रानन्द ! यतो खो, भ्रानन्द, भिक्खु अत्तना सील-सम्पन्नो होति, नो परं अधिसीले सम्पवत्ता; अत्तानुपेक्खी च होति, नो परानुपेक्खी; अपञ्ञातो च होति, तेन च अपञ्ञाकतेन नो परि- 15 तस्सिति; चतुर्भे चै झानानं आभिचेतिसकानं विद्वधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी; एत्तावता पि खो , भ्रानन्द, भिक्खु सङ्के विहरन्तो फासुं विहरेय्या" ति ।

६. "सिया पन, भन्ते, ग्रञ्ओ पि परियायो यथा भिक्खु सङ्के बिहरन्तो फासुं बिहरेय्या" ति ?

"सिया, ग्रानन्द ! यतो सो, ग्रानन्द, भिक्सु प्रत्तता सील-सम्पन्नो होति, नो परं प्रधिसीले सम्पवत्ता; ग्रतानुपेक्सी च होति, नो परानुपेक्सी; ग्रपञ्ञातो च होति, तेन च ग्रपञ्ञातकेन नो परितस्सिति; चतुन्नं च ग्रानानं ग्राभिचेतिसकानं विदुधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभ्री अकसिरलाभी; ग्रासवानं च 23 खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमृत्ति विदुध चम्मे सयं ग्रामञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ञ विहरित; एत्तावता पि स्रो, ग्रानन्द, भिक्सु सञ्चे विहरत्नो फासुं विहरेट्य ।

१. धानन्या ति मगवा संबोध – स्या०, रो० । २-२. चतुसं – रो० । ३-३. एसावता स्रो – स्या०, रो० । ४. अप्पञ्जातिकेन – स्वा०, रो० । ५-४. धासवानं – सी०, रो० ।

B 119

"इमम्हा चाहं, आनन्द, फासुविहारा अञ्जो फासुविहारो उत्तरितरो वा पणीततरो वा नत्थी ति वदामी" ति ।

७. सीलसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु ब्राहुनेच्यो होति पाहुनेच्यो दिन्खणेच्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्ञानखेत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सीलसम्पको होति, समाधिसम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नो होति, विमृत्तिसम्पन्नो होति, विमृत्तिसम्पन्नो होति, विमृत्तिसम्पन्नो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेच्यो होति पाहुनेच्यो दिक्खणेच्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्षेत्तं लोकस्सा" ति ।

द. ग्रसेलमुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्खिणय्यो ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स । कतमेहि, पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन समाधिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन पञ्जाक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन होति, असेखेन विमृत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमृत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमृत्तिकाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्सा" ति ।

६. चातुद्दिससुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मीह समन्नागतो भिक्खु चातुहिसो कि होति । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित आचारगोचरसम्पन्नो ब्रणुमर्त्तेषु वज्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसन्निचयो, ये ते घम्मा आदिकल्याणा मञ्जोकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्माचरियं ग्रभिवदिन्त,

तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानु-पेक्सिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरपिण्ड-पातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन^र; चतुन्नं झानानं ग्राभि-चेतसिकानं दिट्रघम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी; ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति 5 दिट्रेव घम्मे सयं ग्रीभञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि, खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु चातुहिसो होती" ति ।

१०. ग्ररञ्जासूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ल ग्रलं ग्ररञ्ज-वनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं। कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खा- 10 पदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; आरद्धविरियो विहरित यामवा दब्हपरक्कमो अनिक्षित्तधरो कुसलेसु धम्मेसु; चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति श्रकिच्छलाभी अकसिरलाभी; श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रिभञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पण्ज 15 R. 186 विहरति । इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु ग्रलं ग्ररञ्जावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितं" ति ।

फासुविहारवमा एकादसमी ।

B. 120

तस्सद्वानं

सारज्जं सङ्कितो चोरो, सुखुमालं फासु पञ्चमं। ग्रानन्द सीलासेखा च र, चातुहिसो ग्ररञ्जेन चा ति ।।

१२. अन्धकविन्दवग्गो

१. कुलूपकसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो कुलूपको" भिक्खु 20 कुलेसु अप्पियो च होति अमनापो च अगरु च अभावनीयो च । कतमेहि

१ वता - स्या॰, री॰ । २. इतरीतरेन॰ - स्या॰ । ३. स्स्माल - स्या॰, री॰ । ४-४. सीससेविया - स्या॰, रो॰ । ५. कुलुपको - स्या॰, रो॰ ।

पञ्चिह ? असत्थविवस्सासी च होति, अनिस्सरिवकप्पी च, विस्स-ट्रुपसेवी च, उपकण्णकजप्पी च, अतियाचनको च । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो कुलूपको भिक्खु कुलेसु अप्पियो च होति अमनापो च अगरु च अभावनीयो च ।

5 २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो कुल्पको भिक्खु कुलेसु पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? न ग्रसन्यविवस्सासी च होति, न ग्रनिस्सरिवकप्पी च, न विस्सट्ठ्पसेवी च, न उपकृष्णकजप्पी च, न ग्रतियाचनको च । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिहि धम्मेहि समन्नागतो कुल्पको भिक्खु कुलेसु पियो च होति मनापो । च गरु च भावनीयो चा" ति ।

२. पच्छासमणसूत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो पच्छासमणो न आदातब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? अतिदूरे वा गच्छित अच्चासम्भे वा, न पत्तपरियापत्रं गण्हिति , आपित्तसामन्ता भणमान न निवारेति, भणमानस्स अन्तरन्तरा कयं प्रोपातेति, दुप्पञ्जो होति जळो एळमूगो । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो पच्छासमणो न आदातब्बो ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो पच्छासमणो म्रादा-तब्बो। कतमेहि पञ्चिह? नातिदूरे गच्छित न म्रच्चासमे, पत्तपरिया-पन्नं गण्हित, आपत्तिसामन्ता भणमानं निवारेति, भणमानस्स न म्रन्त-२० रन्तरा कथं भ्रोपातेति, पञ्जवा होति म्रजळो अनेळमूगो। इमेहि खो, भिक्खने, पञ्चिह सम्मेहि समन्नागतो पच्छासमणो ब्रादातब्बो'' ति।

३. सम्मासमाधिसूतं

१. "पञ्चिह, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो भिक्खु ग्रमब्बो सम्मासमात्रि उपसम्पज्ज विहरितुं। कतमेहि पञ्चिह? इध, भिक्खने, भिक्खु अक्खमो होति रूपानं, अक्खमो सहानं, अक्खमो गन्धानं, अक्खमो

B. 121

R. 137

१. धसन्युतिबस्सासी – सी०। २. वियत्युपसेवी – सी०; व्यत्युपसेवी – स्या०; व्यासुपसेवी – रो०। ३. गण्हाति – स्या०, रो०।

B. 122

रसानं, अन्त्वमो फोटुब्बानं । इमेहि स्त्रो, भिन्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिन्स्तु अभव्बो सम्मासमाधि उपसम्पज्ज विहरितुं ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भव्यो सम्मासमाघि उपसम्पज्ज विहरितुं । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख समो होति रूपानं, समो सहानं, समो गन्धानं, समो उरसानं, समो फोट्टब्बानं । इमेहि सो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भव्यो सम्मासमाघि उपसम्पज्ज विहरितुं" ति ।

४. ग्रन्थकविन्दसुत्तं

- एकं समयं भगवा मगधेमु विहरति अन्धकविन्दे । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं आनन्दं 10 भगवा एतदवीच —
- २. "ये ते, आनन्द, भिक्खू नवा अचिरपञ्चिजता अधुनागता इमं धम्मिवनयं, ते वो, आनन्द, भिक्खू पञ्चसु धम्मेसु समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पतिद्वापेतब्बा । कतमेसु पञ्चसु ? 'एथ तुम्हे, आवसो, सीलवा होथ, पातिमोक्खसंवरसंबुता बिहरथ आचारगोचरसम्पन्ना अणु- 15 मत्तेसु वज्जेसु अयदस्साविनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेसूं ति इति पातिमोक्खसंवर समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पतिद्वापेतब्बा ।
- "'एच तुम्हे, आनुसो, इन्द्रियेसु गुत्तद्वारा निहर्ष आरम्ख-सितनो निपम्कसितनो, सारिम्बतमानसा सतारम्बेन चेतसा समभा-गता' ति – इति इन्द्रियसंवरे समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पितद्रिपेतब्बा । 20
- ४. "'एय तुम्हे, ब्रावुसो, अप्पभस्सा होय, भस्से परियन्तकारिनो'
 ति इति भस्सपरियन्ते समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पतिट्ठापेतब्बा ।
- ५. "'एच तुम्हे, ध्रावुसो, भ्रारञ्जका होब, अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवथा' ति – इति कायवूपकासे समादपेतच्या निवेसेतच्या पतिद्वापेतव्या ।
- ६. "'एथ तुम्हें, भावूसो, सम्मादिट्ठिका होथ सम्मादस्सनेन समन्नागता' ति – इति सम्मादस्सने समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पतिट्रा-

१. निपकसतिनी - सी०। २. काववूपकट्ठे - रो०।

B. 123

पेतब्बा। ये ते, म्रानन्द, भिनब् नवा अचिरपञ्बजिता प्रमुनागका इसं धम्मविनयं, ते वो, म्रानन्द, भिनब् इसेमु पञ्चमु धम्मेमु समादपेतब्बा निवेसेतब्बा पतिद्वापेतब्बा" ति ।

५. मच्छरिनीसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं जित्विक्ता एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? श्रावासमच्छिरिनी होति, कुलमच्छिरिनी होति, लाभमच्छिरिनी होति, वण्णमच्छिरिनी होति, वम्ममच्छिरिनी होति। इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्ना-गता भिक्खनी यथाभतं निक्खिता एवं निरये।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं 10 निक्खिता एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? न धावासमच्छिरिनी होति, न कुलमच्छिरिनी होति, न लाभमच्छिरिनी होति, न वण्णमच्छिरिनी होति, न धम्ममच्छिरिनी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्में" ति ।

६. वण्णनासुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं 15 निक्खिता एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? अननुविच्च अपरियो-गाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा वण्णा-रहस्स अवण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने पसादं उपवंसेति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने अप्पसादं उपदसेति, सद्धादेय्यं विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह 20 धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं निरये ।
- "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समक्षागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा अवण्गारहस्स अवण्णं भासति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने अप्पसादं उपदसेति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने पसादं उपदसेति,

20

R. 141

सद्धादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि सो, त्रिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्ना-गता भिक्खनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे" ति ।

७. इस्सुकिनीसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं निनिखत्ता एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? धननुविच्च अपरियो-गाहेत्वा ग्रवण्णारहस्स वण्णं भासति, ग्रननिवच्च ग्रपरियोगाहेत्वा 5 वण्णारहस्स ग्रवण्णं भासति, इस्स्किनी च होति, मच्छरिनी च, सद्धा-देय्यं विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे , पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं निक्खिता एवं निरये।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं निक्लिता एवं सग्गे। कतमेहि पञ्चिह ? ग्रन्विच्च परियोगाहेत्वा 10 अवण्णारहस्स अवण्णं भासति, अनविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासति, ग्रनिस्सूकिनी च होति, ग्रमच्छरिनी च, सद्धादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं निक्खित्ता एवं सम्मे" ति ।

द. मिच्छाविद्विकसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं 15 निक्खिता एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? ग्रननिवच्च ग्रपरियो-गाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासति, अनन् विच्च अपरियोगाहेत्वा वण्णा-रहस्स अवण्णं भासति, मिच्छादिद्विका च होति, मिच्छासङ्कृप्पा च, सद्धादेय्यं विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहि धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खित्ता एवं निरये।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथा-भतं निक्तिता एवं सगो। कतमेहि पञ्चिह ? अनविच्च परियो-गाहेत्वा श्रवण्णारहस्स श्रवण्णं भासति, श्रविन्च्च परियोगाहेत्वा वण्णा-रहस्स वण्णं भासति, सम्मादिट्रिका च होति, सम्मासङ्कृष्पा च, सद्घादेव्यं न विनिपातेति । इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता 25 भिक्खनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे" ति ।

१. सदावेच्यं च - स्था० । २. री० पोत्वके न दिस्सति ।

१. मिच्छावाचामुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, द्यमेहि समक्षागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खत्ता एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? मननुविच्च अपरियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा वण्णारहस्स प्रवण्णं भासति, मिच्छावाचा च होति, मिच्छाकम्मन्ता च, सद्धादेय्यं विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खित्ता एवं निरये ।

२. "पञ्चिह, भिक्खते, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे। कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स अवण्णं भासति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स 10 वण्णं भासति, सम्मावाचा च होति, सम्माकम्मन्ता च, सद्धादेय्यं न विनिपातित । इमेहि खो भिक्खते, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं सम्में? ति ।

१०. मिच्छावायामसुत्तं

B. 125

 "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी यथाभतं निक्खिता एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? अननुविच्च अपरियो-। गहित्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासति, अननुविच्च अपरियोगाहेत्वा वण्णारहस्स अवण्णं भासति, भिच्छावायामा च होति, भिच्छासितनी' च, सद्वादेय्यं विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिक्खनी यथाभतं निक्खता एवं निरये।

R. 142

२. "पञ्चिह, मिनखवे, धम्मेहि समन्नागता भिनखुनी यथाभतं गिनिखत्ता एवं सग्गे । कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स अवण्णं भासिति, अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासित, सम्मावायामा च होति, सम्मासितनी च, सद्घादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि सो, भिनखवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता भिनसुनी यथाभतं निनिस्तता एवं सग्गे" ति ।

अन्धकविन्दवस्रो दादसस्रो १

१. मिच्छासति - स्या० ।

R. 143

तस्सुद्दानं

कुलूपको पच्छासमणो, समाधिग्रन्वकविन्दं । मच्छरी वण्णना इस्सा, दिट्टिवाचाय वायमा¹ति ।।

१३. गिलानवग्यो

१. गिलानसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं। प्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना वृद्वितो येन गिलान-साला तेनुपसङ्कमि । अइसा खो भगवा अञ्ञतरं भिक्खुं दुब्बलं गिला- उ नकं; दिस्वा पञ्ञत्ते ग्रासने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिक्ख् ग्रामन्तेसि —

२. "यं कञ्चि", प्रिक्खते, प्रिक्खुं दुब्बलं गिलानकं पञ्च धम्मा न विजहित्त, तस्सेतं पाटिकङ्कं — 'निचरस्सेव आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्ञाविमुत्तिं विट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सिच्छ- 10 कत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सती" ति'। कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खते, भिक्खु असुभानुपस्सी काये विहरित, आहारे पटिक्लसञ्जी, सब्बलोके अनभिरतसञ्जी, सब्बसङ्कारेसु अनिच्चानुपस्सी, मरणसञ्जा खो पनस्स प्रज्जत्तं सुपट्टिता होति। यं कञ्चि, भिक्खते, भिक्खुं दुब्बलं गिलानकं इमे पञ्च धम्मा न विजहित्त, तस्सेतं पाटिकङ्कं — 'निचरस्सेव 15 आसवानं खया ...पे ०... सिच्छुकत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सती" ति।

२. सतिसूपद्वितसुत्तं

१. "यो हि कोचि, भिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा पञ्च धम्मे भावेति पञ्च धम्मे बहुलीकरोति, तस्स द्विष्ठं फलानं अञ्जातरं फलं पाटिकह्वं – विट्ठेव धम्मे अञ्जा, सित वा उपादिसेसे अनागामिता। कतमे पञ्च? इध, भिक्खवे, भिक्खुनो अज्ञातञ्जेव सित सूपट्टिता 20 होति धम्मानं उदयत्थगामिनिया पञ्जाय, असुभानुपस्सी काये विहरति,

१. वायमो – स्था॰ । २. किञ्चि – म॰, सी॰, रो॰ । ३. सी॰, स्था॰, रो॰ पोत्वकेसु नत्य । ४-४. विद्वरिस्सति – स्था॰, रो॰ ।

म्राहारे पटिकलसञ्जी, सब्बलोके मनभिरतसञ्जी, सब्बसङ्खारेस् ग्रनिच्चानपस्ती । यो हि कोचि, भिक्खवे, भिक्खु वा भिक्खुनी वा इमें पञ्च धम्मे भावेति इमें पञ्च धम्मे बहलीकरोति, तस्स द्विन्नं फलामं ग्रञ्जातरं फलं पाटिकाई - दिट्टेव घम्मे ग्रञ्जा, सति वा उपादिसेसे s ग्रनागामिता" ति ।

३. पठमजपट्टाकसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो गिलानो दूपट्टाको" होति । कतमेहि पञ्चिह ? ग्रसप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं न जानाति, भेसज्जं नप्पटिसेविता होति, ग्रत्थकामस्स गिलानुपट्टाकस्स न यथाभूतं ब्राबाधं ब्राविकत्ता होति ब्रिभिक्कमन्तं वा ब्रिभिक्कमती ति B. 127 10 पटिक्कमन्तं वा पटिक्कमती ति ठितं वा ठितो ति, उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं असातानं अमनापानं पाण-हरानं ग्रनिधवासकजातिको होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो गिलानो दूपट्टाको होति।
 - २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो गिलानो सुपट्टाको 15 होति । कतमेहि पञ्चिह ? सप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं जानाति, भेसज्जं पटिसेविता होति, ग्रत्थकामस्स गिलानुपट्टाकस्स यथाभूतं श्राबाधं म्राविकत्ता होति अभिक्कमन्तं वा अभिक्कमती ति पटिक्कमन्तं वा पटिक्कमती ति ठितं वा ठितो ति, उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं ग्रसातानं ग्रमनापानं पाणहरानं ग्रधिवासक-20 जातिको होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो गिलानो सुपट्टाको होती'' ति ।

४. दुतियउपट्टाकसूत्तं

१. "पञ्चहि, भिक्लवे, घम्मेहि समन्नागतो गिलानपट्टाको नालं गिलानं उपट्ठातुं । कतमेहि पञ्चिह ? नप्पटिबलो होति भेसज्जं संविधातं; सप्पायासप्पायं न जानाति, श्रसप्पायं उपनामेति, सप्पायं 25 श्रपनामेति; श्रामिसन्तरो गिलानं उपट्राति, नो मेत्तवित्तो; जेगुच्छी

१. पटिक्कूलसञ्जी - स्था॰, रो॰। २. दुपट्टाको - स्था॰, रो॰। ३. तिप्पानं -सी० ।

होति उच्चारं वा पस्सावं वा वन्तं वा खेळं वा नीहरित्ं; नप्पटिवको होति गिलानं कालेन कालं धम्मिया कथाय सन्दरसेतुं समादपेतुं समुत्तेजेतुं सम्पर्हसेतुं । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो गिलानुपट्टाको नालं गिलानं उपट्टातुं ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धन्मेहि समक्षागतो गिलानुपट्टाको उ ग्रलं गिलानं उपट्टातुं । कतमेहि पञ्चिह ? पटिबलो होति भेसज्जं संविधातुं; सप्पायासप्पायं जानाति, ग्रसप्पायं ग्रपनामेति, सप्पायं उपना-मेति; मेत्तिचित्तो गिलानं उपट्टाति, नो ग्रामिसन्तरो; श्रजेगुच्छी होति उच्चारं वा पस्सावं वा बन्तं वा खेळं वा नीहरित्तुं; पटिबलो होति गिलानं कालेन कालं धम्मिया कथाय सन्दस्तेतुं समादपेतुं समुत्तेजेतुं सम्पर्हसेतुं । 10 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो गिलानुपट्टाको अलं गिलानं उपट्रातुं" ति ।

R. 145

४. पठमग्रनायुस्सासुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खने, घम्मा अनायुस्सा । कतमे पञ्च ? असप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं न जानाति, अपरिणतमोजी च होति, अकालवारी च होति', अब्रह्मचारी च । इमे खो, भिक्खने, पञ्च धम्मा 15 अनायुस्सा ।

B. 128

२. "पिञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा ब्रायुस्सा । कतमे पञ्च ? सप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं जानाति, परिणतभोजी च होति, काल-चारी च होति, ब्रह्मचारी च । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा श्रायुस्सा" ति ।

20

६. दुतियग्रनायुस्सासुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा ध्रनायुस्सा। कतमे पञ्च ? श्रसप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं न जानाति, प्रपरिणतमोजी च होति, दुस्सीलो च,पापमित्तो च। इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा ग्रनायुस्सा।
 - २. "पञ्चिमे, भिक्लवे, धम्मा ग्रायुस्सा । कतमे पञ्च ?

१. स्या॰, रो॰ पोत्यकेसु न विस्सति ।

B. 129

सप्पायकारी होति, सप्पाये मत्तं जानाति, परिणतभोजी च होति, सीलवा च, कल्याणमित्तो च । इमे स्रो, भिक्खवे, पञ्च बम्मा ब्रायुस्सा" ति ।

७. वपकाससुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो भिक्खु नालं सङ्घम्हा वपकासितुं । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु असन्तुद्रो इोति इतरीतरेन चीवरेन, असन्तुद्रो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, असन्तुद्रो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, असन्तुद्रो होति इतरीतरेन सिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारेन, कामसङ्कप्पबहुलो च विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो भिक्खु नालं सङ्घम्हा वपकासितुं ।

२. "पञ्चिह, भिक्खने, घम्मेहि समप्रागतो भिक्खु प्रलं सङ्खम्हा वपकासितुं । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खने, भिक्ख सन्तुद्रो होति इतरीतरेन चीवरेन, सन्तुद्रो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, सन्तुद्रो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, सन्तुद्रो होति इतरीतरेन पिलानपञ्चय- मेसञ्जपरिक्खारेन, नेक्खम्मसङ्कप्पबहुलो च विहरित । इमेहि खो, अभिक्खने, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख अलं सङ्खम्हा वपकासितुं" ति ।

द. समणसुलसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खने, समणदुक्खानि । कतमानि पञ्च ? इघ, भिक्खने, भिक्खु असन्तुट्ठो होति इतरीतरेन चीवरेन, असन्तुट्ठो होति इतरीतरेन चीवरेन, असन्तुट्ठो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, असन्तुट्ठो होति इतरीतरेन पिण्डपातेन, असन्तुट्ठो होति इतरीतरेन मिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, अनिपरतो च ब्रह्मचरियं चरति । इमानि खो, भिक्खने, पञ्च समणदुक्खानि ।
- २. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, समणमुखानि । कतमानि पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्टो होति इतरीतरेन चीवरेन, सन्तुट्टो होति इतरीतरेन पोण्डपातेन, सन्तुट्टो होति इतरीतरेन सेनासनेन, सन्तुट्टो होति इतरीतरेन सेनासनेन, सन्तुट्टो होति इतरीतरेन पिलानप्पच्चयभेसञ्जपरिक्खारेन, ग्रभिरतो च ब्रह्म-चिरयं चरित । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च समणमुखानी" ति ।

B 130

६. परिकृप्पसूत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, आपायिका नेरियका परिकुष्पा अते-किच्छा । कतमे पञ्च ? माता जीविता वोरोपिता होति, पिता जीविता वोरोपितो होति, अरहं जीविता वोरोपितो होति, तथागतस्स दुट्ठेन चित्तेन लोहितं उप्पादितं होति, सङ्घो भिन्नो होति । इमे सो, भिवस्रवे, पञ्च आपायिका नेरियका परिकुष्पा अतेकिच्छा" ति ।

१०. ब्यसनसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, ब्यसनानि । कतमानि पञ्च ? ञानिव्यसनं, भोगब्यसनं, रोगब्यसनं, रोगब्यसनं, रोगब्यसनं, हिटुब्यसनं । न, भिक्खवे, सत्ता जातिब्यसनहेतु वा भोगब्यसनहेतु वा रोगब्यसनहेतु वा कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति । सीलब्यसनहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता दिटुब्यसनहेतु वा कायस्स भेदा 10 परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च ब्यसनानि ।

२. "पिञ्चिमा, भिन्तवने, सम्पदा । कतमा पञ्च ? ञाति-सम्पदा, भोगसम्पदा, ब्रारोग्यसम्पदा, सीलसम्पदा, दिट्टिसम्पदा । न, . भिन्नवने, सत्ता ञातिसम्पदाहेतु वा भोगसम्पदाहेतु वा ब्रारोग्यसम्पदा- 13 हेतु वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्पं लोकं उपपञ्जन्ति । सील-सम्पदाहेतु वा, भिन्नवने, सत्ता दिट्टिसम्पदाहेतु वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्पं लोकं उपपञ्जन्ति । इमा खो, भिन्नवने, पञ्च सम्पदा" ति ।

गिलानवमा तेरसमो।

20

तस्सुद्दानं

गिलानो सतिसूपट्टि', द्वे उपट्ठाका दुवायुसा । वपकाससमणसुखा', परिकुप्पं व्यसनेन चा ति ।।

१. प्ररहा – स्या०। २. वतिशुरहानं – रो०। ३. प्रवणकावपुरुवानि – स्या०, रो०। ४–४. परिकृप्पो च सम्पदा – स्या०, रो०।

१४. राजवग्गो

१. पठमचक्कानुवत्तनसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो राजा चक्कवत्ती धम्मेनेव चक्कं वत्तेति'; तं होति चक्कं अप्पटिवित्तयं कैनिच मनुस्स-भूतेन पच्चित्वकेन पाणिना । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, राजा चक्कवत्ती अत्थञ्जू च होति, धम्मञ्जू च, मत्तञ्जू च, कालञ्जू च, परिसञ्जू च । इमेहि बो, भिक्खवे, पञ्चिह अङ्गेहि समन्नागतो राजा चक्कवत्ती धम्मेनेव चक्कं पवत्तेति; तं होति चक्कं अप्पटिवित्तयं केनचि मनुस्सभूतेन पच्चित्वकेन पाणिना ।

B. 131

R. 148

एवमेव लो, भिक्सले, पञ्चिह धम्मेहि समक्रागठो तथागतो अरहं सम्मासम्बुढो धम्मेनेव अनुत्तरं धम्मजक पवत्तित,
 तं होति चक्क अप्पटिवत्तियं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्म । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्सले, तथागतो अरहं सम्मासम्बुढो अत्यञ्जू, धम्मञ्जू, मत्तञ्जू, जालञ्जू, परिसञ्जू । इमेहि लो, भिक्सले, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो तथागतो अरहं सम्मासम्बुढो धम्मेनेव अनुत्तरं धम्मजक पवत्तित;
 तं होति धम्मवक्कं अप्पटिवत्तियं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्म" ति ।

२. दृतियचक्कानुबत्तनसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, अङ्गिहि समन्नागतो रञ्जो चक्क-वित्तस्स जेट्ठो पुत्तो पितरा पवित्ततं चक्कं धम्मेनेव अनुप्पवत्तेति; तं होति चक्कं अप्पटिवित्तयं केनिच मनुस्तभूतेन पच्चित्यकेन पाणिना । 20 कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, रञ्जो चक्कवित्तस्स जेट्ठो पुत्तो अत्यञ्जू च होति, धम्मञ्जू च, मत्तञ्जू च, कालञ्जू च, परिसञ्जू च । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह अङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो चक्क-वित्तस्स जेट्ठो पुत्तो पितरा पवित्ततं चक्कं धम्मेनेव अनुप्पवत्तेति; तं होति चक्कं अप्पटिवित्तयं केनिच मनुस्सभूतेन पच्चित्यकेन पाणिना ।

१ पवतेति – स्वा॰, रो॰। २ झप्पतिवस्तिय – सी॰। ३ चक्कं – स्या॰, रो॰।

R. 150

२. "एवमेव खो, मिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सारियुत्तो तथागतेन अनुत्तरं धम्भचक्कं पवित्ततं सम्मदेव अनुप्यवत्तेति; तं होति चक्कं अप्यटिवित्तयं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्म । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, सारियुत्तो अत्थञ्जू, धम्मञ्जू, मत्तञ्जू, कालञ्जू, परिसञ्ज् । इ इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सारियुत्तो तथागतेन अनुत्तरं धम्मचक्कं पवित्ततं सम्मदेव अनुप्यवत्तेति; तं होति चक्कं अप्यटिवित्यं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनिच वा लोकिस्म" ति ।

३. धम्मराजासूत्तं

१. "यो पि सो, भिक्सवे, राजा चक्कवत्ती धम्मिको धम्म- 10 B 192 राजा, सो पि न अराजकं चक्कं वत्तेती" ति । एवं वृत्ते अञ्ञातरो भिक्स् भगवन्तं एतदवोच — "को पन, भन्ते, रञ्जो चक्कवित्तस्स धम्मिकस्स धम्मरञ्जो राजा" ति ? "धम्मो, भिक्सू" ति भगवा अवीच ।

२. "इष, भिक्लु, राजा चक्कवत्ती धम्मिको धम्मराजा धम्म- 15 ज्येव निस्साय धम्म सक्करोत्तो धम्मं गरुं करोत्तो धम्मं अपचायमानो धम्मद्वजो धम्मकेतु धम्माधिपतेय्यो धम्मिकं रक्खावरणगुत्ति संविदहति अन्तोजनरिम ।

३. "पुत च परं, भिक्खु, राजा चक्कवत्ती धम्मको धम्मराजा धम्मञ्जेव तिस्साय धम्मं सक्करोत्तो धम्मं गरं करोत्तो धम्मं अपचाय- 20 मानो धम्मद्धजो धम्मकेतु धम्माधिपतय्यो धम्मिकं रक्खावरणगुत्ति संविदहति खत्तियेसु अनुयन्तेसु बलकायाँस्म ब्राह्मणगहपतिकेसु
नेगमजानपदेसु समजबाह्मणेसु मिगपक्खीसु । स खो सो, भिक्खु, राजा
चक्कवत्ती धम्मको धम्मराजा धम्मञ्जेव निस्साय धम्मं सक्करोत्तो
धम्मं गरं करोत्तो धम्मं अपचायमानो धम्मद्धजो धम्मकेतु धम्मा- 25
धिपतय्यो धम्मिकं रक्खावरणगुत्ति संविदहित्वा अन्तोजनिस्म बाह्मण-

१. सो - सी ०, स्या ०, रो०। २. पवत्तेती - स्या ०, रो०। ३. अनुयुत्तेसु - सी०।

गहपतिकेसु नेगमजानपदेसु समणबाह्मणेसु मिगपक्सीसु धम्मेनेव चक्कं पवत्तितः, तं होति चक्कं श्रप्यटिवत्तियं केनचि मनुस्सभूतेन पच्चित्यकेन पाणिना ।

 "एवमेव खो, भिक्खु, तथागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो धिम्मको
 धम्मराजा धम्मञ्जेब निस्साय धम्मं सक्करोत्तो धम्मं गरुं करोत्तो धम्मं अपचायमानो धम्मद्धजो धम्मकेतु धम्माधिपतेय्यो धिम्मकं रक्खा-बरणगुर्त्ति संविदहृति भिक्खूसु – 'एवरूपं कायकम्मं सेवितब्बं, एवरूपं कायकम्मं न सेवितब्बं; एवरूपं वचीकम्मं सेवितब्बं, एवरूपं वचीकम्मं न सेवितब्बं; एवरूपं मनोकम्मं सेवितब्बं, एवरूपं मनोकम्मं न सेवितब्बं; एवरूपो आजीवो सेवितब्बो, एवरूपो आजीवो न सेवितब्बो; एवरूपो गामनिगमो सेवितब्बो, एवरूपो गामनिगमो न सेविनब्बो' ति ।

B. 133

R. 151

 "पून च परं, भिक्ब, तथागतो ग्ररह सम्मासम्बद्धो धम्मिको धम्मराजा धम्मञ्जेव निस्साय धम्मं सक्करोन्तो धम्मं गरुं करोन्तो धम्मं ग्रपचायमानो धम्मद्धजो धम्मकेत् धम्माधिपतेय्यो धम्मिकं रक्खा-15 वरणगत्ति संविदहति भिक्खनीस् .. पेo... उपासकेस् ... पेo... उपासि-कासू - 'एवरूपं कायकम्मं सेवितव्बं, एवरूपं कायकम्मं न सेवितब्बं; एवरूपं वचीकम्मं सेवितब्बं, एवरूपं वचीकम्मं न सेवितब्बं, एवरूपं मनोकम्मं सेवितब्बं, एवरूपं मनोकम्मं न सेवितब्बं: एवरूपो ग्राजीवो सेवितब्बो, एवरूपो आजीवो न सेवितब्बो, एवरूपो गामनिगमो 20 सेवितब्बो, एवरूपो गामनिगमो न सेवितब्बो ति । स खो सो, भिक्ख, तथागतो ग्ररहं सम्मासम्बद्धो धम्मिको धम्मराजा धम्मञ्जेव निस्साय धम्मं सक्करोन्तो धम्मं गरुं करोन्तो धम्म अपचायमानो धन्मद्धजो धम्मकेत् धम्माधिपतेय्यो धम्मिकं रक्खावरणगत्ति संविदहित्वा भिक्खुस, धन्मिकं रक्खावरणगृत्ति संविदहित्वा भिक्खुनीस, धन्मिकं 25 रक्खावरणगुत्ति संविदहित्वा उपासकेस्, धम्मिकं रक्खावरणगृत्ति संविदहित्वा उपासिकास धम्मेनेव ग्रनत्तरं धम्मचक्कं पवलेति: तं होति चक्कं ग्रप्पटिवत्तियं समणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनचि वा लोकस्मि" ति ।

१. भिक्खुसु भिक्खुनीसु - सी०, रो०।

R 152

४. यस्संविसंसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, म्रङ्गेहि समक्षागतो राजा सित्यो मुद्धाविसत्तो यस्सं यस्सं दिसायं विहरित, सर्कोस्मयेव विजिते विहरित । कतमेहि पञ्चिह ? इम, भिक्खवे, राजा सित्यो मुद्धाविसत्तो उभतो सुजातो होति मातितो च पितितो च, संमुद्धगहणिको, याव सत्तमा पिता-महयुगा म्रिक्खतो प्रमुपक्कुट्टो जातिवादेन; म्रङ्गे होति महद्धनो महा- 5 भोगो परिपुष्णकोसकोट्टागारो; बलवा स्त्रो पन होति चतुरिङ्गिनया सेनाय समन्नागतो अस्सवाय म्रोवावपिटिकराय; परिणायको स्त्रो पनस्स होति पण्डितो वियत्तो मेघावी पटिबलो म्रतीतानागतपच्चुप्पन्ने अस्य चिन्ततेतुं; तस्सिमे चत्तारो घम्मा यसं परिपाचेन्ति सो इमिना यसपञ्चमेन वम्मेन समन्नागतो यस्सं यस्सं दिसायं विहरित, सर्कास्म- 10 В. 194 येव विजिता वहरित । तं किस्स हेतु ? एवं हेतं, भिक्खवे, होति विजितावीनं ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु यस्सं यस्सं दिसायं विहरति, विमृत्तचित्तो व विहरति । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्ख सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवतो 15 विहरित ब्राचारगोचरसम्पन्नो ब्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु - राजा व खत्तियो मुद्धावसित्तो जातिसम्पन्नो; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसिन्नचयो, ये ते धम्मा म्रादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपूण्णं परि-सद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहस्सूता होन्ति धाता 20 वचसा परिचिता मनसानपेक्खिता दिट्टिया सूप्पटिविद्धा - राजा व खत्तियो मद्धावसित्तो अड्डो महद्धनो महाभोगो परिपूण्णकोसकोट्टागारो; श्रारद्धविरियो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्लित्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु --राजा व खत्तियो मुद्धावसित्तो बलसम्पन्नो; पञ्जावा होति उदयत्य- 25 गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खय-गामिनिया - राजा व खत्तियो मुद्धावसित्तो परिणायकसम्पन्नो; तस्सिमे चत्तारो धम्मा विमत्ति परिपाचेन्ति । सो इमिना विमत्तिपञ्चमेन धम्मेन

१. व्यत्ती – स्वा॰; व्यत्ती – री॰। २. पञ्चमेन – सी॰। ३. सी॰, रो॰ पोत्यकेसु नृत्यि। ४ मुद्रामिसितो – स्वा॰।

समन्नागतो यस्सं यस्सं दिसायं विहरित विमृत्तचित्तो व विहरित । तं किस्स हेतु ? एवं हेतं, भिक्खवे, होति विमृत्तचित्तानं" ति ।

५. पठमपत्यनासुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, अङ्गेहि समक्षागतो रञ्जो खत्तियस्स मुद्धाविस्तस्स जेट्ठो पुत्तो रज्जं पत्येति । कतमेहि पञ्चिह ? इष, 5 भिक्सवे, रञ्जो खत्तियस्स मुद्धाविस्तस्स जेट्ठो पुत्तो उभतो सुजातो होति मातितो च पितितो च, संसुद्धगहिणको, याव सत्तमा पितामहयुगा प्रक्तिता अनुपक्कुट्ठो जातिवादिन; अभिक्ष्पो होति दस्तनीयो पासादिको परमाय वण्णपोक्सताय समक्षागतो; मातापितूनं पियो होति मनापो; नोमजानपदस्स पियो होति मनापो; यानि तानि रञ्जा खत्तियानं मुद्धाविस्तानं सिप्पट्टानािनं हिल्पिस्स वा अस्सिर्स्म वा रयस्मि वा वार्स्सिम वा वार्स्सिम वा वार्सिस वा वार्सिस वा वार्स्सिम वा वार्सिस वा वार्स्सिम वा वार्सिस वार्सिस वा वार्सिस वा वार्सिस वार्मिस वार्सिस वार्मिस वा

यस्स मुद्धाविस्तस्स जेट्ठो पुत्तो रज्जं पत्थेति ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मीह समक्षागतो भिक्खु
ग्रासवानं खयं पत्थेति । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु

25 सद्धो होति, सहहित तथागतस्स बोधि – 'इति पि सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्र श्रनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ
सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । ग्रप्पाबाघो होति ग्रप्पातङ्को,

R. 153

B. 135

१. सिप्पद्वानानि - स्या० । २-२. स्या०, रो० पोत्यकेस् नत्य । ३. तत्यम्हि - सी० ।

समवेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाज्जुण्हाय मण्झि-माय पथानक्खमाय; असठो होति अमायाबी, यथाभूतं ग्रत्तानं ग्राविकत्ता सत्यिर वा ब्रिञ्जूसु वा सब्द्वाचारीसु; ग्रारद्धविरियो विहरित ग्रकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्खत्तघुरो कुसलेसु घम्मेसु; पञ्ञावा होति उ उदयत्थागिमिनया पञ्ञाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा पुक्खक्खयगामिनिया।

"तस्स एवं होति — 'ग्रहं खोम्हि सद्धो, सहहामि तथागतस्स बोधि — 'इति पि सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो ... पे०... सत्था
देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं ! 10
ग्रहं खोम्हि ग्रप्पावाधो ग्रप्पातच्छो समवेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो
नातिसीताय नाच्चुण्हाय मण्डिमाय पधानस्कागय । कस्माहं ग्रासवानं
खयं न पत्थेय्यं ! ग्रहं खोम्हि भसठो ग्रमायावी यथाभूतं ग्रस्तानं ग्राविकत्ता सत्थिरि वा विञ्चुसु वा सन्नद्धाचारीसु । कस्माहं ग्रासवानं
खयं न पत्थेय्यं ! ग्रहं खोम्हि भारद्धिविरयो विहरामि अन्नुसलानं 15
धम्मानं पहानायः श्रमेलां धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा व्यप्तययं !
ग्रहं खोम्हि पञ्चावा न कस्माहं ग्रासवानं खयं न एत्थेय्यं !
ग्रहं खोम्हि पञ्चावा पञ्चाय समन्नागतो ग्ररियाय
निक्षेषकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । कस्माहं ग्रासवानं खयं
न पत्थेय्यं ति ! इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो 20
भिक्ख ग्रासवानं खयं एत्थेती' ति ।

६. दुतियपत्यनासुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो खित्तयस्स मुद्धाविस्तस्स जेट्ठो पुत्तो श्रोपरज्जे पत्येति । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, रञ्जो खित्तयस्स मुद्धाविस्तस्स जेट्ठो पुत्तो उभतो सुजातो होति मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, याव सत्तमा पिता- 25 महसुगा श्रक्खितो अनुपक्कुट्ठो जातिवादेन; ग्रभिक्पो होति दस्सनीयो पासादिको परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागतो; मातापितृतं पियो

१. उपरज्जं - स्था॰, रो॰ । २. धनुपकुट्टो - स्था॰, रो॰ ।

होति मनापो, बलकायस्स पियो होति मनापो; पण्डितो होति वियत्तो मेघावी पटिबलो ग्रतीतानागतपच्चुप्पन्ने ग्रत्थे चिन्तेतु ।

"तस्स एवं होति - 'ग्रहं खोम्हि उमतो सुजातो मातितो च पितितो च, संमुद्धगहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा ग्रविखत्तो । कस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं! ग्रहं खोम्हि ग्रमिक्तो रस्तनीयो पासादिको परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागतो । कस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं! ग्रहं खोम्हि मातापितूनं पियो मनापो । कस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं! ग्रहं खोम्हि वलकायस्स पियो मनापो । कस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं! ग्रहं खोम्हि वलकायस्स पियो मनापो । वस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं! ग्रहं खोम्हि पण्डितो वियत्तो मेघावी

पिटेवलो ग्रतीतानागतपच्चुप्पन्ने प्रत्थं चिन्तेतुं। कस्माहं ग्रोपरञ्जं न पत्थेय्यं ति ! इमिहि खो, भिक्खते, पञ्चिह ग्रङ्गेहि समन्नागतो पञ्जो खत्तियस्स मुद्धाविसत्तस्स जेट्टो पुत्तो ग्रोपरञ्जं पत्थेति।

"एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मीह समन्नागतो भिक्ख ग्रासवानं खयं पत्येति । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख ग्रासवानं खयं पत्येति । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख ग्रासवानं संवेता होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिद्विया सुप्रिटिबढा; चत् सु सितपट्ठानेसु सुप्पतिट्ठित- चित्तो होति; ग्रारद्धिविरयो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्हपरक्कमो प्रतिविखत्तभुरो कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जवा होति, उदयत्थगिमिनिया पञ्जाय समन्नागतो
 ग्रिरियाय निक्बेषिकाय सम्मा दुक्खक्खयगिमिनिया ।

"तस्स एवं होति – 'ग्रहं लोग्हि सीलवा, पातिमोवलसंवर-संवृतो विहरामि ग्राचारगोचरसम्पन्नो प्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खामि सिक्खापदेसु । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं ! श्रहं लोग्हि बहुस्सुतो सुतघरो सुतसिलचयो, ये ते घम्मा ग्रादिकल्याणा गज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्वं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथाल्पा मे घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्सिता दिट्टिया सुप्यटिविद्धा । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं ! ग्रहं लोग्हि चतुसु सितपट्टानेसु सुप्यतिद्वित

B. 137, R 155

१. सुपट्टितवित्तो – सी०, स्था०; सुपतिट्टितवित्तो – रो०। २–२. सत्था व्यञ्जना – सी०।

B. 138

15

चित्तो । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं ! ग्रहं खोम्हि ग्रारद्ध-विरियो विहरामि प्रकृसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उप-सम्पदाय, थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं ! ग्रहं खोम्हि पञ्जावा उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्ख- 5 क्खयगामिनिया । कस्माहं ग्रासवानं खयं न पत्थेय्यं' ति ! इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रासवानं खयं पत्थेती'' ति ।

७. ग्रप्पंसुपतिसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, ग्रप्पं रत्तिया सूपन्ति, बहुं जग्गन्ति । कतमे पञ्च ? इत्थी, भिक्खवे, पुरिसाधिप्पाया ग्रप्पं रित्तया सुपति, बहं जग्गति । पुरिसो, भिक्खवे, इत्याधिप्पायो ग्रप्पं रत्तिया सुपति, 10 बहं जग्गति । चोरो, भिक्लवे, ग्रादानाधिप्पायो ग्रप्पं रत्तिया सपति, बह जम्मति । राजा , भिक्खवे, राजकरणीयेस यत्तो अप्पं रत्तिया सुपति, बहुं जग्गति । भिक्ख, भिक्खवे, विसंयोगाधिप्पायो श्रप्पं रक्तिया सुपति, बहुं जग्गति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रप्पं रत्तिया सुपन्ति, बहं जग्गन्ती" ति ।

द. भत्तादकसूतं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, ग्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो नागो भत्तादको च होति स्रोकासफरणो च लण्डसारणो च सलाकग्गाही " रञ्जो नागो त्वेव सङ्खं गच्छति । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्लमो होति रूपानं, अक्लमो सहानं, अक्लमो गन्धानं, भ्रक्खमो रसानं, भ्रक्खमो फोट्रब्बानं । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह 20 ग्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो नागो भत्तादको च^र ग्रोकासफरणो च लण्डसारणो च सलाकग्गाही च, रञ्जो नागो त्वेव सङ्घं गच्छति ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भत्तादको च होति, ग्रोकासफरणो च मञ्चपीठमहनो च सलाकग्गाही

१. राजयुत्ती - रो०। २ लेण्डसावनी - सी०; लण्डसावनी - स्या०; लण्डसावनी -रो॰ । ३. सलाकनाही - रो॰ । ४. चे होति - स्या॰, रो॰ । पीठमहनी - सी॰, स्या॰. रो॰ ।

[4.88.4-

R. 157

B. 139

10

20

25

R. 158

च, भिनस्तु त्वेव सङ्ख्वां गच्छिति । कतमेहि पञ्चिहि ? इभ, भिनस्त्रेवे भिनस्तु प्रनस्त्रमो होति रूपानं, प्रनस्त्रमो सहानं, प्रनस्त्रमो गन्धानं, प्रनस्त्रमो रसानं, प्रनस्त्रमो फोटुब्बानं । इमेहि स्तो, भिनस्त्रवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिनस्तु भत्तादको च होति ग्रोकासफरणो च मञ्चपीठमह्नो उ च सलाकग्गाही च, भिनस्तु त्वेव सङ्ख्यं गच्छती'' ति ।

६. ग्रक्लमसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, अङ्गेहि समक्षागतो रञ्जो नागो न राजारहो होति न राजभोगो, न रञ्जो अङ्गे त्वेव सङ्खं गच्छित । कतमेहि पञ्चिह? इघ, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति रूपानं, प्रक्खमो सद्दानं, अक्खमो गन्धानं, अक्खमो रसानं, अक्खमो फोटुटबानं ।
- २. "कथं न, भिक्खने, रञ्जो नागो धक्खमो होति रूपानं? इघ, भिक्खने, रञ्जो नागो सङ्गामगतो हित्यकायं वा दिस्वा धस्सकाय वा दिस्वा रचकायं वा दिस्वा पत्तिकायं वा दिस्वा संसीदिति विसीदिति, न सन्यम्भिति न सक्कोति सङ्गामं धोतिरित्ं। एवं खो, भिक्खने, रञ्जो नागो धक्खमो होति रूपान।
- ३. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति सहानं ? इअ, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो हित्थसहं वा सुत्वा अस्ससहं वा सुत्वा रथसहं वा सुत्वा पत्तिसहं वा सुत्वा भेरिएणवसङ्खितणविनिक्षाद-सहं वा सुत्वा संसीदित विसीदित, न सन्धम्भति न सक्कोति सङ्गामं स्रोतिरतुं। एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति सहानं।
- ४. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो प्रक्खमो होति गन्धानं ? इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो ये ते रञ्जो नागा प्रभिजाता सङ्गामावचरा तेसं मृत्तकरीसस्स गन्धं घायित्वा संसीदित विसीदित, न सन्यम्भति न सक्कोति सङ्गामं ग्रोतिरत्तुं । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो प्रक्खमो होति गन्धानं ।
- "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति रसानं ?
 इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो एकिस्सा वा तिणोदकदित्तया
 विमानितो दीहि वा तीहि वा चतुहि वा पञ्चिह वा तिणोदकदत्तीहि

१. विह्नीतो – स्या० ।

विमानितो संसीदिति विसीदिति, न सन्धम्मति न सक्कोति सङ्गामं ग्रोतिरितुं । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो श्रक्खमो होति रसानं ।

६. "कथं न, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति फोटुब्बानं ? इष, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो एकेन वा सरवेगेन विद्धो, द्वीहि वा तीहि वा चत्हि वा पञ्चिह वासरवेगेहि विद्धो संसीदित ऽ विसीदित, न सन्यम्मित न सक्कोति सङ्गामं भ्रोतिरत्ं। एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो अक्खमो होति फोटुब्बानं।

"इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चहि अङ्गोहि समन्नागतो रञ्जो नागो न राजारहो होति न राजभोग्गो न रञ्जो अङ्गं त्वेव सङ्खं गच्छति।

- ७ "एवमेव सो, भिक्सवे, पञ्चिह श्रङ्गेहिं समक्षागतो भिक्सु न ब्राहुनेय्यो होति न पाहुनेय्यो न दक्सिणेय्यो न श्रञ्जलिकरणीयो न श्रनुत्तरं पुञ्जक्सेत्तं लोकस्स । कतमेहि पञ्चिह ? इष, भिक्सवे, भिक्सु श्रक्समो होति रूपानं, श्रक्समो सहानं, श्रक्समो गन्धानं, श्रक्समो रसानं, श्रक्समो फोट्रब्बानं ।
- ५. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु श्रक्खमो होति रूपानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा रजनीये रूपे सारज्जित, न सक्कोति चित्तं समादिहतुं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु शक्खमो होति रूपानं ।
- ६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु अक्खमो होति सहानं ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोतेन सहं सुत्वा रजनीये सहे सारज्जित, न 20 R. 159 सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु अक्खमो होति सहानं।
- १०. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु अक्खमो होति गन्धानं ? इष, भिक्खवे, भिक्खु घानेन गन्धं घायित्वा रजनीये गन्धे सारज्जित, न सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु अक्खमो 25 होति गन्धानं।
- ११. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रक्खमो होति रसानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु जिव्हाय रसं सायित्वा रजनीये रसे सारज्जति, न

१. धम्मेहि - स्या०, रो० ।

B. 141 10

सक्कोति नित्तं समादिहतुं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु श्रवस्त्रमो होति रसानं ।

१२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु श्रक्खमो होति फोट्टब्बानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा रजनीये फोट्टब्बे सारज्जति, उ न सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु श्रक्खमो होति फोट्टब्बानं।

"इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागती भिक्स न ब्राहुनेच्यो होति न पाहुनेच्यो न दक्सिणेच्यो न श्रञ्जलिकरणीयो न अनुत्तरं पुञ्जक्सेतं लोकस्स ।

१३. "पञ्चिह, भिक्खवे, ग्रङ्गोह समल्रागतो रञ्जो नागो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेव सङ्खं गच्छित । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, रञ्जो नागो खमो होति रूपानं, खमो सहानं, खमो गन्यानं, खमो रसानं, खमो फोड्डवानं ।

१४. "कथं च, भिक्खवं, रञ्जो नागो समो होति रूपानं ? इस, भिक्खवं, रञ्जो नागो सञ्जामगतो हित्यकायं वा दिस्वा अस्सकायं वा दिस्वा रचकायं वा दिस्वा पत्तिकायं वा दिस्वा न संसीदिति न विसी-दित, सन्यम्भित सक्कोति सञ्जामं श्रोतिरत्तं । एव खो, भिक्खवं, रञ्जो नागो समो होति रूपानं ।

१५. "कर्षं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो खमो होति सहानं? १९. १६० २० इघ, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो हत्थिमहं वा सुत्वा ग्रस्ससहं वा सुत्वा रथसहं वा सुत्वा पत्तिसहं वा सुत्वा भेरिराणवसङ्ख्वतिणव-निन्नादसहं वा सुत्वा न संसीदित न विसीदित, सन्थम्भति सक्कोति सङ्गामं ग्रोतरितुं। एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो खमो होति सहानं।

१६. "कयं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो समो होति गन्धानं ? इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो ये ते रञ्जो नागा स्रभिजाता सङ्गामावचरा तेसं मुत्तकरीसस्स गन्धं घायित्वा न संसीदित न विसीदित, सन्यम्भित सक्कोति सङ्गामं श्रोतिरतुं। एवं स्रो, भिक्सवे, रञ्जो नागो समो होति गन्धानं।

१७. "कथं च, भिक्सवे, रञ्जो नागो समो होति रसानं ? so इध, भिक्सवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो एकिस्सा वा तिणोदकदत्तिया

30

विमानितो द्वीहि वा तीहि वा चतूहि वा पञ्चिह वा तिणोदकदत्तीहि विमानितो न संसीदित न विसीदित, सन्यम्भति सकोति सङ्गामं ग्रोतरितुं । एवं खो, भिक्खवे, रञ्ञो नागो समो होति रसानं ।

१८. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो खमो होति फोटुब्बानं ? इष, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो एकेन वा सरवेगेन विद्वो, ऽ द्वीहि वा तीहि वा चतूहि वा पञ्चिह वा सरवेगेहि विद्वो न संसीदिति न विसीदित, सन्यम्भति सक्कोति सङ्गामं भोतिरतुं। एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो खमो होति फोटुब्बानं।

"इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह ग्रङ्गोहि समन्नागतो रञ्जो नागो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेव सङ्क्षं 10 गच्छति ।

१६. "एवसेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्खिणेय्यो अञ्जलिकणीयो अनुत्तरं पुञ्जाक्खेनं लोकस्स । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति रूपानं, खमो सहानं, खमो गन्धानं, खमो रसानं, खमो 15 R.161 फोटूब्बानं ।

२०. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु समो होति रूपानं ? इष, भिक्खवे, भिक्खु वक्खुना रूपं दिस्वा रजनीये रूपे न सारज्जति, सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु समो होति रूपानं।

२१. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु लमो होति सद्दानं ? इघ, 20 भिक्खवे, भिक्खु सोतेन सद्दं सुत्वा रजनीये सद्दे न सारज्जित, सक्कोति चित्तं समादिहतुं । एवं लो, भिक्खवे, भिक्खु लमो होति सद्दानं ।

२२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु समी होति गन्धानं । इध, भिक्खवे, भिक्खु घानेन गन्यं घायित्वा रजनीये गन्ये न सारज्जित, सक्कोति चित्तं समादिहतुं । एवं सो, भिक्खवे, भिक्खु समो होति 25 गन्धानं ।

२३. "कयं च, भिक्सवे, भिक्खु खमो होति रसानं ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु जिब्हाय रसं सायित्वा रजनीये रसे न सारज्जित, सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति रसानं।

२४. "कथं च, भिक्सवे, भिक्खु खमो होति फोट्टब्बां ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा रजनीये फोट्टब्बं न सार-ज्जति, सक्कोति चित्तं समादिहतुं। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति फोट्टब्बानं।

''इमेहिं सो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्तिणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्सेत्तं लोकरसा''ति ।

१०. सोतसुत्तं

- १. "पञ्चित्, भिक्खवे, ग्रङ्गोह समन्नागतो रञ्जो नागो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेत सङ्ख्रं गच्छति । कतमेहि 10 पञ्चित् ? इम, भिक्खवे, रञ्जो नागो सोता च होति, हन्ता च, रिक्खता च. खन्ता च, गन्ता च ।
 - २. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो सोता होति ? इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो यमेनं हित्यदम्मसारिये कारणं कारेति यदि वा कतपुब्बं यदि वा अकतपुब्बं तं अष्ट्रि कत्वा मनसि कत्वा । सब्बं चेतसा समन्नाहरित्वा अोहितसोतो सुणाति । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो सोता होति ।
 - इ. "कयं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो हन्ता होति ? इघ, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो हित्य पि हनिते, हत्यारुहें पि हनित, अस्सं पि हनित, अस्सारुहं पि हनित, रथं पि हनित, रिषकं पि 20 हनित, पितकं पि हनित । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो हन्ता होति ।
 - ४. "कयं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो रिक्खता होति ? इध, भिक्खवे, रञ्जो नागो सङ्गामगतो रक्खित पुरिमं कायं, रक्खित पिच्छमं कायं, रक्खित पिच्छमं कायं, रक्खित पिच्छमं कायं, रक्खित पुरिमं गादे, रक्खित पिच्छमं पादे, रक्खित सीसं, क्र रक्खित कण्णे, रक्खित दन्ते, रक्खित सोण्डं, रक्खित वालिंध, रक्खित हत्याइहं। एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो रिक्खता होति।

१. हत्त्ववम्मसारवी – ती० । २-२. ब्राट्ठकत्वा – ती०, रो०। ३. हन्ति – ती०,रो०। ४. हत्वास्ट् – स्या०, रो०। ५. रवास्ट्रं – रो०।

B. 144

R. 163

- ५. "कथं च, भिक्खने, रञ्जो नागो खन्ता होति ? इम, भिक्खने, रञ्जो नागो सञ्जामगतो खमो होति सत्तिप्पहारानं ग्रसिप्प-हारानं उसुप्पहारानं फरसुप्पहारानं भेरिपणवसङ्ख्वतिणवनिन्नादसद्दानं । एवं खो, भिक्खने, रञ्जो नागो खन्ता होति ।
- ६. "कथं च, भिक्खवे, रञ्जो नागो गन्ता होति? इध, ऽ भिक्खवे, रञ्जो नागो यमेनं हित्यदम्मसारिष दिसं पेसेति – यदि वा गतपुज्बं यदि वा अगतपुज्बं – तं खिप्पमेव गन्ता होति । एवं खो, भिक्खवे, रञ्जो नागो गन्ता होति ।

"इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह ग्रङ्गोहि समन्नागतो रञ्जो नागो राजारहो होति राजभोगाो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेव सङ्क्षं गच्छति ।

- ७. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्स । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, हन्ता च, रिक्खता च, बन्ता च, गन्ता च ।
- ८. "कयं च, भिनखवे, भिनखु सोता होति ? इघ, भिनखवे, 15 भिनखु तथागतप्पवेदिते धम्मविनये देसियमाने प्रिट्ठ कत्वा मनिस कत्वा सब्बं चेतसा समन्नाहरित्वा भोहितसोतो धम्मं सुणाति । एवं खो, भिनखवे, भिनखु सोता होति ।
- ६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु हन्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं कामवितक्कं नाधिवासेति, पजहित विनोदेति हनति ² २० ब्यन्तीकरोति अनभावं गर्मेति; उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... पे०... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... पे०... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले धम्मे नाधिवासेति, पजहित विनोदेति हनति ब्यन्तीकरोति अनभावं गर्मेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु हन्ता होति ।
- १०. "कयं च, भिनस्ववं, भिनस्वु रिक्सता होति ? इघ, भिनस्ववं, 25 भिनस्वु चनस्बुना रूपं दिस्वा न निर्मित्तमाही होति नानुव्यञ्जनग्गाही । यत्वधिकरणमेनं चनस्वुन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्झादोमनस्सा पापका अनुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यं, तस्स संवराय पटिपज्जित; रनस्वित चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं; चनस्वुन्द्रियं संवरं आपज्जित । सोतेन सहं सुत्वा ... धानेन

१. सी०, रो० पोत्यकेस नत्यि ।

गन्धं घायित्वा ... जिक्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तम्माही होति नानुब्यञ्जनमाही । यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंबुतं विहरन्तं अभिज्ञादोभनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जित; रक्खिति 5 मिनिन्द्रियं; मिनिन्द्रियं संवरं आपज्जिति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु रिक्खिता होति ।

११. "कथं न, भिनखते, भिनख बन्ता होति ? इघ, भिनखते, भिनख समो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय उसमकस- बातातपिसिर्स्सपसम्प्रस्सानं ; दुरुतानं दुरागतानं वचनपथानं उप्प- । भानं सारीरिकानं वेदनानं दुनखानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासकजातिको होति । एवं खो, भिनखने, भिनख सन्ता होति ।

R. 161

20

B. 145

१२. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु गन्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु या सा दिसा अगतपुब्बा इमिना दीघेन अब्बृता, यदिदं सब्बसङ्खार-अस्यो सब्बृपधिपटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं, तं खिप्पञ्जेव गन्ता होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु गन्ता होति ।

"इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्सा" ति । राजकमो बतुहसमो ।

तस्सुहानं

चक्कानुवत्तना राजा, यस्संदिसं द्वे चेव^र पत्थना । ग्रप्यंसुपति भत्तादो³, भ्रक्खमो च सोतेन^४ चा ति ।।

१५. तिकण्डकीवरगो

१. ग्रवजानातिसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे पञ्च ? दत्वा अवजानाति, संवासेन अवजानाति, आघेय्यमुखो होति, लोलो होति, मन्दो मोमूहो होति ।

१. ० सरीसप ० - म० । २. च - स्वा०, रो० । ३. भतादा - स्वा०, रो० । ४. सोतवन - स्वा०; सोतरा - रो० । १. भावस्थमुखो - सो०; भावस्थमुखो -स्वा०; भावसमुखो - रो० । ६-६. होति मोनुहो - खी० ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो दत्वा अवजानाति ? इघ, भिक्खवे, पुग्गलो पुग्गलस्स देति चीवरिपण्डपातसेनासनिपानान्याच्चय-भेसज्जपरिक्खारं । तस्स एवं होति – 'आहं देमि; अयं पटिमाण्हाती' ति । तमेनं दत्वा अवजानाति । एवं खो, भिक्खवे, पुगालो दत्वा अवजानाति ।

३. "कथं च, भिन्खवे, पुग्गलो संवासेन भ्रवजानाति ? इध, भिन्खवे, पुग्गलो पुग्गलेन सिद्धं संवसित हे वा तीणि वा वस्सानि । तमेनं संवासेन भ्रवजानाति । एवं खो, भिन्खवे, पुग्गलो संवासेन भ्रवजानाति ।

B. 146

R. 165

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो घाधेय्यमुखो होति ? इघ, 10 भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो परस्स वर्णो वा आवर्णो वा भासियमाने तं खिप्पञ्चेव प्रधिमुच्चिता' होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो ग्राघेय्य-मुखो होति ।

प्र. "कथं न, भिक्खने, पुगलो लोलो होति ? इघ, भिक्खने, एकच्चो पुगालो इत्तरसदो होति इत्तरभत्ती इत्तरपेमो इत्तरप्यसादो । 15 एवं खो, भिक्खने, प्रगलो लोलो होति ।

६. "कथ च, भिक्ववे, पुग्गलो मन्दो मोमूहो होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो कुसलाकुसले धम्मे न जानाति, सावज्जानवज्जे धम्मे न जानाति, हीनप्पणीते धम्मे न जानाति, कण्हसुककसप्पटिभागे धम्मे न जानाति । एवं लो, भिक्खवे, पुग्गलो मन्दो मोमूहो होति । इमे लो, भिक्खवे, पञ्च पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

२. ग्रारभतिसुत्तं

- १. "पञ्चिम, भिनस्वते, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे पञ्च ? इघ, भिनस्वते, एकच्चो पुग्गलो झारअति च विष्पटिसारी च होति; तं च चेतोविमृत्ति पञ्ञाविमृत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपरिसेसा निरुज्जन्ति ।
- "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो आरभित, न विष्पटि-सारी होति; तं च चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्थस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपिरसेसा निरुज्जन्ति ।

१. म्रविमुच्चितो – स्या० । २. लोळो – स्या० । ३. इत्तरपसादो – स्या० । म०२–५३

३. "इष पन, भिष्मवे, एकच्चो पुगालो न झारभति, विप्यटि-सारी होति; तं च चेतोविसृत्ति पञ्जाविसृत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपरिसेसा निरुष्मन्ति ।

B. 147

R. 167

- ४. "इच पन, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो न ब्रारमित न विष्पटि-३ सारी होति; तं च चेतोविमृत्ति पञ्ञाविमृत्ति यथाभूतं नष्पजानाति यत्थस्स ते उप्पन्ना पापका श्रकुसला धम्मा श्रपरिसेसा निरूझित्त ।
 - ५. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो न म्रारमित न विप्यटि-सारी होति; तं च चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स ते उप्पन्ना पापका मकुसला धम्मा भ्रपरिसेसा निरुम्मान्त ।
- ६. "तत्र, भिक्खवे, य्वायं पुग्गलो श्चारभित च विष्यिटसारी च होति, तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यस्थस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपिग्सेसा निरुज्झित्त, सो एवमस्स वचनीयो 'श्चायस्मतो खो श्चारम्भजा' श्चासवा संविज्जित्त, विष्यिटसारजा श्चासवा पवड्डन्ति, साथु वतायस्मा श्चारम्भजे श्चासवे पहाय विष्यिटसारजे श्चासवे पाटिवनोदेत्वा चित्तं पञ्जां च भावेतुं; एवमायस्मा श्चमुत्ता पञ्चमेन पुग्गलेन समसमो भविस्सती' ति ।
- ७. "तत्र, भिक्खने, य्वायं पुम्मलो झारभित न विष्यिटसारी होति, तं च चेतोविमुत्तिं पञ्ञाविमुत्तिं यथाभूतं नष्पजानाति यत्थस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपित्मेसा निरुक्तन्ति, सो एवमस्स ववनीयो 'झायस्मतो खो झारम्भजा झासवा संविज्जन्ति, विष्यिट-सारजा झासवा न पवड्डन्ति, साधु वतायस्मा झारम्भजे झासवे पहाय चित्तं पञ्ञां च भावेतु; एवमायस्मा झमुना पञ्चमेन पुम्मलेन समसमो भविस्मती' ति ।
- द. "तत्र, भिक्खले, य्वायं पुग्गलो न म्रारभित विष्यिटसारी इति, तं च चेतोविमुत्तिं पञ्ञाविमुत्तिं यथाभूतं नप्पजानिति यत्यस्स ते उप्पन्ना पापका अकुसला धग्मा अपरिसेसा निरुष्क्वन्ति, सो एवमस्स वचनीयो – 'ब्रायस्मतो स्त्रो आरम्भजा ब्रासवा न संविज्जन्ति, विष्यिटसारजा ब्रासवा पबङ्गन्ति, साघु वतायस्मा विष्यिटसारजे ब्रासवे

१. भारमजा - स्वा०; भारत्मजा - रो०। २. भावेतं - सी०, रो०।

पटिविनोदेत्वा चित्तं पञ्जं च भावेतु; एवमायस्मा अमुना पञ्चमेन पुग्गलेन समसमो भविस्सती' ति ।

१. "तत्र, भिक्खने, ब्वायं पुग्गलो न आरमित न निष्पिटसारी होति, तं च चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति यथाभूतं नष्पजानाति यत्थस्स न उष्पन्ना पापका अकुसला धम्मा अपरिसेसा निरुज्झन्ति, सो एवमस्स उ वचनीयो — 'आयस्मतो खो आरम्भजा आसवा न संविष्ण्यन्ति, विष्पिट-सारजा आसवा न पवडुन्ति, साधु वतायस्मा चित्तं पञ्ज च भावेतु; र एवमायस्मा अमृता पञ्चमेन पुग्गलेन समसमो भविस्सती' ति ।

"इति सो, भिक्खवे, इमे चत्तारो पुग्गला अमुना पञ्चमेन पुग्गलेन एवं ब्रोवदियमाना एवं ब्रनुसासियमाना अनुपुब्बेन आसवानं 10 खर्य पाषुणन्ती''ति ।

३. सारन्ददसुत्तं

१. एक समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं। अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय वेसालि पिण्डाय पाविति। तेन खो पन समयेन पञ्चमत्तानं लिच्छ्रवि-सतानं सारन्ददे चेतिये सिविसिन्नानं सिन्नपिततानं अयमन्तराक्ष्या उद- 15 पादि — "पञ्चन्नं रतनानं पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि, अस्सरतनस्स पञ्चकां ? हिल्यरतनस्स पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि, अस्सरतनस्स पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि, मिणरतनस्स पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि, इल्लियरतनस्स पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि, गहपतिरतनस्स पानुभावो दुल्लभो लोकिस्मि। इमेसं पञ्चन्नं रतनानं पानुभावो दुल्लभो वोकिस्मि" ति।

२. श्रथ खो ते लिच्छवी ममो पुरिसं ठपेसुं - "यदा त्वं, श्रम्भो पुरिस, पस्सेय्यामि भगवन्तं, श्रथ श्रम्हाकं श्रारोचेय्यासी" ति । श्रद्दसा खो सो पुरिसो भगवन्तं दूरतो व श्रागच्छन्तं; दिस्वानं येन ते लिच्छवी तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा ते लिच्छवी एतदवोच - "श्रयं 25 सो, भन्ते", भगवा गच्छिति श्ररहं सम्मासम्बुद्धो; यस्सदानि कालं मञ्जवा" ति ।

१. पेसेसु - स्या० । २. यथा - सी०, रो० । ३. भगवन्त आगच्छन्तं - सी०, स्या०, रो० । ४. दिस्या - सी०, रो० । १-५. भोन्तो भगवा आगच्छति - सी०; भगवा आगच्छति - स्या० ।

३. प्रथ खो ते लिच्छ्वी येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिसु; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टंसु। एकमन्तं ठिता खो ते लिच्छ्वी भगवन्तं एतदवीचं — "साबू, भन्ते', येन सारन्वदं चेतियं तेनुपसङ्क्षमतु अनुकम्पं उपादाया" ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो भगवा येन सारन्वदं चेतियं तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा ते लिच्छ्वी एतदवीच — "काय नृत्य, लिच्छ्वी, एतरिह कथाय सिन्नसिन्ना, का चपन वो अन्तराक्ष्मा विप्यकता" ति ?

"इष, भन्ते, अम्हाकं सिन्निसिन्नानं सिन्निपित्तानं अयमन्तराकथा

10 उदगदि — 'पञ्चन्नं रतनानं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि । कतमेसं
पञ्चन्नं ? हिल्बरतनस्स पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, अस्सरतनस्स
पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, मणिरतनस्स पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि,
इिल्बरतनस्स पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, गहपितरतनस्स पातुभावो
दुल्लभो लोकस्मि । इमेसं पञ्चन्नं रतनानं पातुभावो दुल्लभो

15 लोकस्मि" ति ।

४. "कामाधिमुत्तानं वत, भो ै, लिच्छवीनं ै कामयेव श्रारब्भ श्रन्तराकथा उदपादि । पञ्चम्नं, लिच्छवी, रतनानं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि । कतमेसं पञ्चम्नं ? तथागतस्स श्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, तथागतप्पवेदितस्स धम्मविनयस्स देसेता १ थुगलो दुल्लभो लोकस्मि, तथागतप्पवेदितस्स धम्मविनयस्स देसितस्स विज्ञाता पुगलो दुल्लभो लोकस्मि, तथागतप्पवेदितस्स धम्मविनयस्स देसितस्स दिसतस्स दिसतस्स देसितस्स विज्ञाता पुगलो दुल्लभो लोकस्मि, पुगलो दुल्लभो लोकस्मि, कतञ्जू कतवेदी पुगलो दुल्लभो लोकस्मि । इमेसं खो, लिच्छवी, पञ्चमं रतनानं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि" ति ।

४. तिकण्डकीसुत्तं

 एकं समयं भगवा साकेते विहरित तिकण्डकीवने । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तीस — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

R. 169

25

१ भन्ते भगवा – सी०, स्वा०, रो०। २–२. वो० – सी०, वो लिच्छवं। – स्या०। ३. देसिता – स्या०। ४ विञ्ञातस्य – सी०, रो०।

B. 150

R. 170

20

25

- २. "सायु, भिक्सवने, भिक्खु कालेन कालं ग्राप्यटिक्ले पटिकूलसञ्जी विहरेट्य । सायु, भिक्सवने, भिक्खु कालेन कालं पटिक्ले
 ग्राप्यटिक्लसञ्जी विहरेट्य । सायु, भिक्सवने, भिक्खु कालेन कालं
 ग्राप्यटिक्ले च पटिक्ले च पटिक्लसञ्जी विहरेट्य । सायु, भिक्सवने,
 भिक्खु कालेन कालं पटिक्ले च ग्राप्यटिक्ले च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्य ग्राप्यानिक्लं ग्राप्य ग्राप्यानिक्लं ग्राप्यानिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्यटिक्लं च ग्राप्ययानिक्लं च ग्राप्ययानिकलं च ग
- ३. "किञ्च", भिक्खते, भिक्खु अत्यवसं पटिच्च अप्पटिकूले पटिकूलसञ्जी विहरेच्य ? 'मा मे रजनीयेमु अम्मेसु रागो उदपादी' ति – इदं खो, भिक्खते, भिक्खु अत्यवसं पटिच्च अप्पटिकूले पटिकूल- 10 सञ्जी विहरेच्य ।
- ४. "िकञ्च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रत्यवसं पटिच्च पटिक्ले ग्रप्यटि-क्लसञ्जी विहरेय्य ? 'मा मे दोसनीयेसु घम्मेसु दोस्रो उदपादी' ति – इदं खो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रत्यवसं पटिच्च पटिकूले ग्रप्पटिकूलसञ्जी विहरेय्य ।
- ५. "किञ्च, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च अप्पटिकूले च पटिकूले च पटिकूलसञ्जी विहरेय्य ? 'मा मे रजनीयेसु धम्मेसु रागो उदपादि, मा मे दोसनीयेसु धम्मेसु दोस्रो उदपादी' ति – इदं खो, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च अप्पटिकूले च पटिकूले च पटिकूल-सञ्जी विहरेय्य ।
- ६. "किञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् अत्यवसं पटिच्च पटिकूले च ग्रप्पटिकूले च ग्रप्पटिकूलसञ्जी विहरेय्य ? 'मा मे दोसनीयेसु धम्मेसु दोसो उदपादि, मा मे रजनीयेसु धम्मेसु रागो उदपादी' ति – इदं खो, भिक्खवे, भिक्खु अत्यवसं पटिच्च पटिकूले च ग्रप्पटिकूले च ग्रप्पटि-कूलसञ्जी विहरेय्य ।
- ७. "किञ्च, भिक्खने, भिक्खु ग्रत्यवसं पटिच्च पटिकूलं च ग्रप्पटिकूलं च तदुमयं ग्रमिनिवज्जेत्वा उपेक्खको विहरेय्य ? 'सतो सम्पजानो मा मे क्वचिन'कत्यिच किञ्चलं रजनीयेसु धम्मेसु रागो

१-१ मप्पटिक्कूले पटिक्कूलसञ्जी – सी॰, स्वा॰, रो॰। २. कर्ष च – सी॰, रो॰। ३. क्वचिति – सी॰, स्वा॰, रो॰। ४. किञ्चन – सी॰, रो॰; किञ्चित – स्वा॰।

B 151

R. 171

उदपादि, मा मे क्वचिन कत्थिच किञ्चनं दोसनीयेसु धम्मेसु दोसो उदपादि, मा मे क्वचिन कत्थिच किञ्चनं मोहनीयेसु धम्मेसु मोह्नो उदपादी' ति – इदं सो, भिक्सवे, भिक्सु अत्थवसं पटिज्च पटिक्लं च अप्पटिक्लं च तदुभयं अभिनिवज्जेत्वा उपेक्सको विहरेय्य सतो उस्पनानो' ति ।

४. निरयसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, बम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति, ब्रिदिश्रादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, सुरामेरयमण्ड-पमादद्वायी होति। इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो ग्रायाभतं निक्खत्तो एवं निरये।

"पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं सन्ते । कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति, ब्रिटिन्ना दाना पिटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, मुसावादा पिटिविरतो होति, सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पिटिविरतो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं सन्ते" ति ।

६. मित्तसुत्तं

- "पञ्चिह, भिक्खवे, बम्मेहि समन्नागतो भिक्खु मित्तो न सेवितब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? कम्मन्तं कारेति, ग्रिषकरणं प्रादि-यित, पामोक्खेसु भिक्खुसु पिटिविरुढो होति, दीषचारिकं ग्रनवत्यचारिकं ' 20 अनुयुत्तो विहरित, नप्पिटबलो होति कालेन कालं घम्मिया कथाय सन्दरसतुं समावपेतुं समृत्तेजेतुं सम्प्रहंसेतुं । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु मित्तो न सेवितब्बो ।
- "पञ्चिह, भिक्खने, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु मित्तो सेवितब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? न कम्मन्तं कारेति, न प्रधिकरणं
 म्रादियति, न पामोक्खेसु भिक्खुसु पटिविरुद्धो होति, न दीघचारिकं

१. ग्रवत्यानचारिक - स्या० ।

ध्रनवत्यचारिकं ध्रनुयुत्तो बिहरति, पटिबलो होति कालेन कालं बम्मिया कथाय सन्दरसेतुं समादपेतुं समुत्तजेतुं सम्पहंयेतुं । इमेहि खो, भिवखवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु भित्तो सेवितब्बो'' ति ।

७. ग्रसप्पृरिसदानमुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खवे, असण्युरिसदानानि । कतमानि पञ्च ? असक्कच्चं देति, अचित्तीकत्वां देति, असहत्था देति, अप- ऽ विद्धं देति, अनागमनदिट्टिको देति । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च असण्युरिसदानानि ।
- २. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सप्पुरिसदानानि । कतमानि पञ्च ? सक्कच्चं देति, वित्तीकरवा देति, सहस्या देति, प्रनपविद्धं देति, प्रागमनदिट्ठिको देति । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सप्पुरिस- 10 दानानी" ति ।

B, 152, R. 172

25

द. सप्पुरिसदानसूत्तं

- १. "पश्चिमानि, भिक्खवे, सप्पुरिसदानानि । कतमानि पञ्च ? सद्धाय दानं देति, सक्कच्चं दानं देति, कालेन दानं देति, अनुग्गहितचित्तो दानं देति, असानं च परं च अनुपहच्च दानं देति ।
- २. "सद्धाय खो पन, भिनस्ववे, दानं दत्वा यत्य यत्य तस्स 15 दानस्स विपाको निब्बत्तति, श्रद्धो च होति महद्धनो महाभोगो, श्रभिरूपो च होति दस्सनीयो पासादिको परमाय वण्णपोक्खरताय समन्नागतो ।
- ३. "सक्कच्चं सो पन, भिक्सवने, दानं दत्वा यत्य यत्य तस्स दानस्स विपाको निब्बत्तति, प्रक्को च होति महद्धनो महाभोगो । ये पिस्स ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा 20 कम्मकरा ति वा, ते पि सुस्सूसन्ति' सोतं स्रोदहन्ति अञ्ञा चित्तं उपदूर्पन्ति ।
- ४. "कालेन खो पन, भिक्खवे, वानं दत्वा यत्थ यत्थ तस्स वानस्स विपाको निब्बत्तति, अङ्को च होति महद्वनो महाभोगो; काला-गता चस्स श्रत्था पचुरा होन्ति ।

१. प्रविति करवा - स्था॰; प्रवित्तिकरवा - रो॰ । २. प्रपविट्टं - स्था॰ । ३. सुसुस्सन्ति - स्था॰। ४. परिपुरा - स्था॰।

 अनुगाहितिचित्तो लो पन, भिन्छवे, दानं दत्वा यत्थ यत्थ तस्स दानस्स विशाको निब्बत्तति, अङ्को च होति महद्धनो महाभोगो; उळारेसु च पञ्चसु कामगुणेसु भोगाय चित्तं नमित ।

R. 179

६. "ग्रस्तानं च परं च अनुपहच्च खो पन, भिक्खवे, दानं व्रत्वा यत्य यत्य तस्य दानस्स विपाको निब्बत्तित, अङ्को च होति महद्धनो महाभोगो; न चस्स कुतोचि भोगानं उपघातो आगच्छिति अग्गितो वा उदकतो वा राजतो वा चोरतो वा अप्यियतो वा दायादतो वा'। इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सप्पुरिसदानानी" ति ।

१. पठमसमयविमुत्तसुत्तं

B. 153

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा समयिवमुत्तस्स भिक्खुनो 10 परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? कम्मारामता, भस्सारामता, निद्दारामता, सङ्गणिकारामता, यथाविमुत्तं चित्तं न पच्चवेक्खति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा समयिवमुत्तस्स भिक्खुनो परिहानाय संवतन्ति ।
- २. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा समयविमुत्तस्स भिक्खुनो अपरि-15 हानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? न कम्मारामता, न भस्सारामता, न निद्दारामता, न सङ्गणिकारामता, यथाविमुत्तं चित्तं पच्चवेवखित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा समयविमुत्तस्स भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्त्ती" ति ।

१०. दुतियसमयविमुत्तसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मा समयविमुत्तस्त भिक्खुनो परि-हानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहा-रामता, इन्द्रियेसु अगुत्तद्वारता, भोजने अमत्तञ्ज्यता । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा समयविमुत्तस्त भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति ।
- २. "पञ्चिमे, भिक्खने, धम्मा समयविमुत्तस्स भिक्खुनो ब्रपरि-हानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? न कम्मारामता, न भरसारामता, प्र.174 25 न निहारामता, इन्द्रियेसु गुतद्वारता, भोजने मत्तञ्जूता । इमे

१ म० पोत्यके नत्य ।

10

R. 175

लो. भिक्लवे, पञ्च धम्मा समयविमुत्तस्स भिक्लुनो अपरिहानाय संबत्तन्ती" ति ।

तिकण्डकीवस्तो पञ्चदसमो ।

तस्सद्वानं

दत्वा ग्रवजानाति ग्रारभति च. सारन्दद तिकण्ड निरयेन च। मित्तो ग्रसप्परिससप्परिसेन, समयविमुत्तं ग्रपरे हे ति ।। ततियो पण्णासको समत्तो ।

१६. सद्धम्पवग्गो

१. पठमसम्मत्तनियामसूत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं 5 श्रभव्बो नियामं श्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? कथं परिभोति, कथिकं परिभोति, ग्रतानं परिभोति, विक्खित्तचित्तो धम्मं सुणाति, ग्रनेकगाचित्तो ग्रयोनिसो च मनिस करोति । इमेहि खो. भिक्खवे. पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रभव्बो नियामं ग्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं भब्बो नियामं ग्रोक्कमितं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? न कथं परिभोति, न कथिकं परिभोति, न अत्तानं परिभोति, अविविखत्त-चित्तो धम्मं सुणाति, एकग्गचित्तो योनिसो च मनसि करोति । इमेहि स्रो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं भव्बो नियामं 15 श्रोक्कमितं कसलेस धम्मेस सम्मत्तं" ति ।

२. इतियसम्मत्तनियामसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो स्णन्तो पि सद्धम्मं श्रभव्बो नियामं श्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? कथं परिभोति, कथिकं परिभोति, ग्रतानं परिभोति, दूप्पञ्जो होति

१. तिकण्डकि - सी०, स्या०, रो० । २. स्या० पोत्वके नत्वि । ३. इमे - म० । **स**०२–५४

B. 155

R 176

10

जळो एळम्गो, ग्रनञ्ञाते ग्रञ्ञांतमानी होति । इमेहि स्रो, भिष्सवे, पञ्चहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रभब्बो नियामं श्रोक्कमितुं क्सलेसु धम्मेसु सम्मत्तं ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं अब्बो नियामं श्रोक्कमितुं कुसलेसु घम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? न कथं परिभोति, न कथिकं परिभोति, न ग्रत्तानं परिभोति, पञ्जावा होति अजळो अनेळम्गो, न अनञ्ञाते अञ्ञातमानी होति । इमेहि लो, भिक्लवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं भन्नो नियामं ग्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं" ति ।

३. ततियसम्मत्तनियामसूत्त

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सूणन्तो पि सद्धम्मं ग्रभव्बो नियामं ग्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चिह ? मक्खी धम्मं सुणाति मक्खपरियुद्वितो, उपारम्भिवत्तो धम्मं सुणाति रन्धगवेसी, धम्मदेसके ब्राहतचित्तो होति खिलजातो , दुप्पञ्जो होति जळो एळम्गो, अनञ्ञाते अञ्ञातमानी होति । इमेहि खो, 15 भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रभब्बो नियामं ग्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सूणन्तो सद्धम्मं भब्बो नियामं ग्रोक्कमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि पञ्चहि ? ग्रमक्ली धम्मं सुणाति न मक्लपरियुद्धितः, ग्रनुपारम्भिक्तो धम्मं 20 सुणाति न रन्धगवेसी, धम्मदेसके अनाहतचित्तो होति अखिलजातो, पञ्जावा होति ग्रजळो ग्रनेळम्गो, न ग्रनञ्जाते ग्रञ्जातमानी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं भब्बो नियामं स्रोक्कमितं कुसलेस धम्मेस सम्मत्तं" ति ।

४. पठमसङ्ग्मसम्मोससूतं

१. "पञ्चिमे, भिन्खवे, घम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तर-45 घानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख न सक्कच्चं

१ स उपारम्भवित्तो – स्या०। २. स्त्रीसखातो – म०।

वम्मं मुजल्ति, न सक्कच्चं वम्मं परियापुणन्ति, न सक्कच्चं वस्मं धारेन्ति, न सक्कच्चं वातानं वम्मानं अत्यं उपपरिक्खन्ति, न सक्कच्चं अत्य-मञ्जाय वम्ममञ्जाय वम्मानुवम्मं पटिपज्जन्ति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च वम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तरवानाय संवत्तन्ति ।

२. "पञ्चिमे, भिक्खने, धम्मा सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय उ ग्रनन्तरधानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खने, भिक्ख् सक्कच्चं धम्मं सुणन्ति, सक्कच्चं धम्मं परियापुणन्ति, सक्कच्चं धम्मं धारेन्ति, सक्कच्चं धातानं धम्मानं अत्थं उपपरिक्खन्ति, सक्कच्चं प्रत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पटिपज्जन्ति । इमे खो, भिक्सने, पञ्च धम्मा सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मोसाय ग्रनन्तरधानाय १० संवतन्ती" ति ।

B. 156

४. इतियसद्धम्मसम्मोससूत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खते, घम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तर-धानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खते, भिक्ख् घम्मां न परियापुणन्ति — सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गायं, उदानं, इतिवृत्तकं, जातकं, अञ्मुतधम्मां, वेदल्लं । अयं, भिक्खते, पञ्मो घम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय 15 अन्तरधानाय संवत्तति ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् ययासुतं यथापरियत्तं धम्मं न वित्थारेन परेसं देसेन्ति । म्रयं, भिक्खवे, दुतियो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय भन्तरधानाय संवत्तति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् यथामुतं यथापरियत्तं घम्मं 20 न वित्थारेन परं वाचेन्ति । अयं, भिक्खवे, तितयो घम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तरधानाय संवत्ति ।
- ४. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्सू यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं न वित्थारेन सज्झायं करोन्ति । ग्रयं, भिक्सवे, चतुत्थो धम्मो सङ-म्मस्स सम्मोसाय अन्तरधानाय संवत्तति ।
- "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खू यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं न चेतसा अनुवितक्केन्ति अनुविचारोन्त मनसानुपेक्खन्ति । अयं, .

१. वतानं - सी०, स्या०, रो० । २. परेसं - सी०, स्था०, रो० ।

B. 157

भिक्खवे, पञ्चमो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तरघानाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च घम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय श्रन्तरघानाय संवत्तन्ति ।

- ६. "पञ्चिमे, भिक्खवे, घम्मा सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मोसाय उ अनन्तरधानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख घम्मं परियापुणन्ति – सुत्तं, गेय्यं, वेय्याकरणं, गाथं, उदानं, इतिवृक्तकं, जातकं, ग्रव्भुतघम्मं, वेदल्लं । ग्रयं, भिक्खवे, पठमो घम्मो सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मोसाय ग्रनन्तरधानाय संवत्तति ।
- "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् यथामुतं यथापरियत्तं धम्मं
 वित्यारेन परंसं देसेन्ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो धम्मो सढम्मस्स
 ठितिया असम्मोसाय भनन्तरधानाय संवत्ति ।
 - ट. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् यथामुत यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन परं वाचेन्ति । प्रयं, भिक्खवे, तितयो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्ति ।
- १५ १५ च परं, भिक्सवं, भिक्स् यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन सज्झायं करोन्ति । ग्रयं, भिक्सवं, चतुत्थो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्तति ।
- १०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खू यथासुत यथापरियत्तं घम्मं चेतसा अनुवितक्केन्ति अनुविचारेन्ति मनसानुपेक्बन्ति । अयं, भिक्खवे, 20 पञ्चमो घम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरघानाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च घम्मा सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरघानाय संवत्तन्ती" ति ।

६. ततियसद्धम्मसम्मोसमुत्तं

 "पिञ्चमे, भिक्खने, घम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय म्रन्तर-घानाय संवत्तित्त । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खने, भिक्खू दुग्गहितं
 मुत्तन्तं परियापुणन्ति दुम्निक्कितिह पदब्यञ्जनेहि । दुन्निक्कित्तस्स, भिक्खने, पदब्यञ्जनस्स मत्यो पि दुन्नयो होति । म्रयं, भिक्खने, पठमो
 धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय मन्तरधानाय संवत्ति ।

१. झब्मृतघम्मं – स्था० ।

R 179

15

- २. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्ख् दुब्बचा होन्ति, दोवचस्स-करणेहि धम्मेहि समन्नागता, ग्रक्समा ग्रप्पदक्तिणग्गाहिनो श्रनुसासनि । ग्रयं. भिन्खवे. दतियो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तरघानाय संवत्तति ।
- ३. "पून च परं, भिक्लवे, ये ते भिक्लु बहुस्सता आगतागमा धम्मधरा विनयघरा मातिकाघरा, ते न सक्कच्चं सत्तन्तं परं वाचेन्ति; 5 तेसं ग्रच्चयेन छिन्नमलको सत्तन्तो होति ग्रप्पटिसरणो । ग्रयं, भिवखवे, त्रतियो भ्रम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तरधानाय संवत्तति ।

४. "पून च परं, भिक्खवे, थेरा भिक्ख बाहलिका होन्ति साथिलका ग्रोक्कमने पूब्बङ्गमा पविवेके निक्खित्तधरा, न विरियं भ्रारभन्ति भ्रप्पत्तस्स पत्तिया भ्रनधिगतस्स भ्रधिगमाय भ्रसच्छिकतस्स 10 B 158 सच्छिकिरियाय । तेसं पच्छिमा जनता दिट्ठानुगति आपज्जित । सा पि होति बाहलिका साथलिका स्रोक्कमने पूर्व्यङ्गमा पविवेके निविखत्त-धरा, न विरियं ग्रारभति ग्रप्पंतस्स पत्तिया ग्रनधिगतस्स ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्म सच्छिकिरियाय । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्थो धम्मो सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तरघानाय संवत्तति ।

५. "पून च परं, भिक्खवे, सङ्घो भिन्नो होति। सङ्घे खो पन, भिक्लवे, भिन्ने ग्रञ्जमञ्जां ग्रक्कोसा च होन्ति, ग्रञ्जमञ्जां परिभासा च होन्ति, ग्रञ्जमञ्जं परिक्लेपा च होन्ति, ग्रञ्जमञ्जं परिच्चजना' च होन्ति । तत्थ अप्पसन्ना चेव नप्पसीदन्ति, पसन्नानं च एकच्चानं ग्रञ्ज्यत्तं होति । ग्रयं, भिक्खवे, पञ्चमो धम्मो 20 सद्धम्मस्स सम्मोसाय अन्तरघानाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा सद्धम्मस्स सम्मोसाय ग्रन्तरघानाय संवत्तन्ति ।

६. "पञ्चिमे. भिक्खवे, धम्मा सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मोसाय ग्रनन्तरधानाय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्ख सुग्गहितं सुत्तन्तं परियापुणन्ति सुनिन्खित्तेहि पदब्यञ्जनेहि । सुनि- 25 निखत्तस्स, भिनखबे, पदब्यञ्जनस्स ग्रत्थो पि सनयो होति । ग्रयं. भिक्खवे, पठमो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया ग्रसम्मोसाय ग्रनन्तरधानाय संवत्तति ।

१. बाहुल्लिका -- स्था० । २. परिच्चवा -- स्था० ।

R 180

B 159

- ७. "पुन च परं, शिक्खते, शिक्खु सुवचा होन्ति सोवचस्स-करणेहि चम्मेहि समझागता, खमा पदिक्खणमाहिनो धनुसासींन । प्रयं, शिक्खते, दुतियो घम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तर-घानाय संवत्तति ।
- द. "पुन च परं, भिक्खवे, ये ते भिक्खू बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा, ते सक्कच्चं सुत्तन्तं परं बाचेन्ति । तेसं अच्चयेन न खिन्नमूलको सुत्तन्तो होति सप्पटिसरणो । अयं, भिक्खवे, तितयो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्तति ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, थेरा भिक्खू न बाहुलिका होन्ति न साथिलका, प्रोक्कमने निक्खित्तच्या पविवेके पुब्बङ्गमा, विरियं' आरभित्त प्रप्तत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असिच्छिकतस्स सिच्छिकिरियाय । तेसं पिच्छमा जनता दिट्ठानुर्गात आपञ्जित । सा पि होति न बाहुलिका न साथिलका, ग्रोक्कमने निक्खित्तचुरा पविवेके पुब्बङ्गमा, विरियं आरभित अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय उ असिच्छिकतस्स सिच्छिकिरियाय । अयं, भिक्खवे, चतुत्वो धम्मो सद्धम्मस्स ठितिया असम्मोसाय अनन्तरधानाय संवत्ति ।
- १० "पुन च परं, भिक्खवे, सङ्घो समय्यो सम्मोदमानो भ्रविवदमानो एकुट्देसो फासुं विहरति । सङ्घे खो पन, भिक्खवे, समय्ये न चेव भ्रञ्जमञ्ज्ञं अक्कोसा होन्ति, न च भ्रञ्जमञ्ज्ञं परिभासा होन्ति, न च भ्रञ्जमञ्ज्ञं परिक्खपा होति । अर्थ, भिक्खवे, पञ्चमो सम्मोसा सद्धम्मस्य ठितिया भ्रसम्मोसाय भ्रनन्तर-धानाय संत्तिति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मा सद्धम्मस्य ठितिया भ्रसम्मोसाय भ्रमन्तर-

७. दुक्कथासूत्तं

R.181 25 १. "पञ्चन्नं, भिनसवे, पुग्गलानं कथा दुक्कथा पुग्गले" पुग्गलं उपनिधाय । कतमेसं पञ्चन्नं ? अस्सद्धस्स, भिक्सवे, सद्धाकथा

१. सुब्बवा – सी०, रो०; सुबचा – स्या० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नरिय । ३. वीरियं – म० । ४. फासु – सी०, रो० । ५. पुग्पमं – सी०, रो० ।

दुक्कथा; दुस्सीलस्स सीलकथा दुक्कथा; ग्रप्पस्सुलस्स बाहुसच्चकथा दुक्कथा; मच्छरिस्स वागकथा दुक्कथा; दुप्पञ्जस्स पञ्ञाकथा दुक्कथा।

२. "कस्मा च, भिक्खवे, अस्सद्धस्स सद्धाकथा दुक्कथा ? अस्सद्धो, भिक्खवे, सद्धाकथाय कच्छमानाय अभिसञ्जित कुप्पति । व्यापञ्जित पतित्थीयित कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, सद्धासम्पदं अत्तिन न समनुपस्सितं, न च लभित ततोनिदानं पीतिपामोञ्जं। तस्मा अस्सद्धस्स सद्धाकथा पुक्कथा।

३. "कस्मा च, भिक्खवं, दुस्सीलस्स सीलकथा दुक्कथा? 10 दुस्सीलो, भिक्खवं, सीलकथाय कच्छमानाय अभिसञ्जित कृष्पति व्यापञ्जित पतित्थीयित कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु? तं हि सो, भिक्खवं, सीलसम्पदं अत्तिन न समनु-पस्सित न च लभित ततोनिदानं पीतिपामोञ्जं । तस्मा दुस्सीलस्स सीलकथा दुक्कथा ।

४. "कस्मा च, भिक्खवे, अप्पस्मुतस्स बाहुसच्चकथा दुक्कथा ? अप्पस्सुतो, भिक्खवे, बाहुसच्चकथाय कच्छमानाय अभिसज्जित कुप्पति ब्यापज्जित पितस्वीयिति कोपं च दोसं च अप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, सुतसम्पदं अत्तिन न समनुपस्सति, न च लभित ततोनिदानं पीतिपामोज्जं। तस्मा अप्पस्सुतस्स 20 बाहुसच्चकथा दुक्कथा।

५. "कस्मा च, भिक्खवे, मच्छिरिस्स चागकथा दुक्कथा ? मच्छिरी, भिक्खवे, चागकथाय कच्छमानाय अभिसज्जित कुप्पति ब्यापज्जित पितत्थीयित कोप च दोसं च प्रप्यच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, चागसम्पदं अत्तिन न समनुपस्सित 25 न च लभित ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा मच्छिरिस्स चागकथा दुक्कथा ।

. ६. "कस्मा च, भिक्खवे, दुप्पञ्जस्स पञ्जाकथा दुक्कथा ? दुप्पञ्जो, भिक्खवे, पञ्जाकथाय कच्छमानाय अभिसज्जति कुप्पति

१. मच्ह्रिरियस्स - सी०, री० । २. सम्यस्सति - सी० । ३. पीतिपामुज्जं - सी०, स्था०, री० ।

10

R. 161

R. 183

ब्यापञ्जित पितत्थीयित कोपं च दोसं च प्रप्यच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, पञ्जासम्पदं प्रतानि न समनुपस्सित, न च लभित ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा दुप्पञ्जास्स पञ्जा-कथा दुक्कथा । इमेरां सो, भिक्खवे, पञ्चकं पुगालानं कथा दुक्कथा 5 पृगालं पृगालं उपनिधाय ।

- ७. "पञ्चलं, भिक्खवं, पुग्गलानं कथा सुकथा पुग्गलं पुग्गलं उपनिघाय । कतमेसं पञ्चलं ? सद्धस्म, भिक्खवं, सद्धाकथा सुकथा; सीलवतो सीलकथा सुकथा; बहुस्युतस्स बाहुसञ्चकथा सुकथा; वाग-वतो चागकथा सुकथा; पञ्जावतो पञ्जाकथा सुकथा।
- ट. "कस्मा च, भिक्खवे, सद्धस्स सद्धाकथा सुकथा? सद्धो, भिक्खवे, सद्धाकथाय कच्छमानाय नाभिसज्जित न कुप्पति न ब्यापज्जित न पतित्थीयित न कोपं च दोसं च ग्रप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, सद्धासम्पदं ग्रत्तिन समनुपस्सित लभित च ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा सद्धस्स सद्धाकथा सुकथा ।
- ह. "कस्मा च, भिक्खवे, सीलवतो सीलकथा मुकथा? सीलवा, भिक्खवे, सीलकथाय कच्छमानाय नाभिसज्जित न कुप्पित न ब्यापज्जित न पितस्थीयित न कोपं च दोसं च ग्रप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु? तं हि सो, भिक्खवे, सीलसम्पदं अत्ति समनुपस्सिति, लभित च ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा सीलवतो 20 सीलकथा मुकथा ।
- १०. "कस्मा च, भिक्खवे, बहुस्सुतस्स बाहुसच्चकथा मुकथा? बहुस्सुतो, भिक्खवे, बाहुसच्चकथाय कच्छ्रमानाय नाभिसज्जति न कुप्पति न ब्यापज्जति न पतित्थीयति न कोपं च दोसं च ग्रप्पच्चयं च पातुकरोति । तं किस्स हेतु ? तं हि खो, भिक्खवे, सुतसम्पदं अत्ति
 ध्वसनुपस्सति, लभित च ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा बहुस्सुतस्स बाहुसच्चकथा सुकथा ।
 - ११. "कस्मा च, भिक्खवे, चागवतो चागकथा सुकथा ? चागवा, भिक्खवे, चागकथाय कच्छमानाय नाभिसण्जति न कुप्पति न ब्यापज्जति न पतित्थीयति न कोपं च दोसं च श्रप्पच्चयं च पातुकरोति ।

तं किस्स हेतु ? तं हि सो, भिक्खवे, चागसम्पदं श्रत्तनि समनुपस्सति, लमित च ततोनिदानं पीतिपामोज्जं । तस्मा चागवतो चागकथा सुकथा ।

१२. "कस्मा च, भिक्खवे, पञ्जावतो पञ्जावथा सुकथा? पञ्जावा, भिक्खवे, पञ्जाकथाय कच्छमानाय नाभिसण्जित न कुप्पति न ब्यापज्जित न पतित्यीयित न कोपं च दोसं च ग्रप्पच्चयं च पातुकरोति । उ तं किस्स हेतु? तं हि सो, भिक्खवे, पञ्जासम्पदं ग्रत्तान समनुपस्सित लभित च ततोनिदानं पीतिपामोज्जं। तस्मा पञ्जावतो पञ्जाकथा सुकथा। इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चलं पुग्गलानं कथा सुकथा पुग्गलं प्रपालं उपनिधाया" ति ।

द. सारज्जसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिवखवे, धम्मेहि समन्नागतो भिवखु सारज्जं 10 ग्रोककन्तो होति । कतमेहि पञ्चिह ? इप, भिक्खवे, भिवखु ग्रस्सद्धो होति, दुस्सीलो होति, ग्रप्पस्मुतो होति, कुसीतो होति, दुपञ्जो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सारज्जं ग्रोककन्तो होति ।

२. "पञ्चिह, भिनस्त्रवे, धम्मेहि समलागती भिनस्तु विसारदो धहोति । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिनस्त्रवे, भिनस्तु सद्धो होति, सीलवा होति, बहुस्सुतो होति, ब्रारद्धविरियो होति, पञ्चावा होति । इमेहि स्रो, भिनस्त्रवे, पञ्चिह धम्मेहि समलागतो भिनस्त्र विसारदो होती" ति ।

६. उदायीसुसं

१. एवं में सुतं । एकं समयं भगवा कोसम्बियं विहरित घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी महतिया गिहि- १० पिरसाय परिवृतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अहसा खो आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं उदायि महतिया गिहिपरिसाय परिवृतं धम्मं देसेन्तं निसिन्नं । दिस्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिः; उपसङ्क्ष्मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसिन्नं । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — "आयस्मा, भन्ते, उदायी महतिया गिहिपरिसाय १० परिवृतो धम्मं देसेती ।" ति ।

१. विस्वान - सी०, स्था०। २. वेसेन्तो निसिन्नो - स्था०।

B. 163

15

२. "न सो, प्रानन्द, सुकरं परेसं घम्मं देसेतुं । परेसं, प्रानन्द, धम्मं देसेत्ने पञ्च धम्मं अञ्चलं उपट्ठापेत्वा परेसं धम्मो देसेतब्बो । कतमे पञ्च ? 'अनुपुर्विब' कयं कियेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो; 'परियायदस्सावी कयं कथेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो; 'अनुद्वयतं विच्च कथं कथेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो; 'ज ब्रामिसन्तरो कथं कथेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो; 'ज ब्रामिसन्तरो कथं कथेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो; 'अलानं च परं च अनुपहच्च कथं कथेस्सामी' ति परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, आनन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, आनन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, अनन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, प्रानन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, प्रानन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । न सो, प्रानन्द, सुकरं परेसं धम्मो देसेतब्बो । परेसं धम्मो देसेतब्बो । ति ।

१०. दूप्पटिविनोदयसूत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, उप्पन्ना दुप्पटिविनोदया"। कतमे पञ्च ? उप्पन्नो त्रागे दुप्पटिविनोदयो, उप्पन्नो दोसो दुप्पटिविनोदयो, उप्पन्नो मोहो दुप्पटिविनोदयो, उप्पन्नं पटिभानं दुप्पटिविनोदयो, उप्पन्नं गमिकचित्तं दुप्पटिविनोदयं। इमे स्रो, भिक्खवे, पञ्च उप्पन्ना दुप्पटिविनोदया" ति ।

सद्धम्मवमा। सोळसमो।

तस्सुद्दानं

तयो सम्मत्तनियामाँ, तयो सद्धम्मसम्मोसा। दुक्कथा चेव सारज्जं, उदायिदुब्बिनोदया ति।।

१७ आघातवग्गो

१. पठमग्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "पिञ्चिमे, भिक्खवे, आघातपटिविनया यत्य भिक्खुनो उप्पन्नो स्राघातो सब्बसो पटिविनेतब्बो। कतमे पञ्च ? यस्मि, भिक्खवे, पुगाले स्राघातो जायेय, मेत्ता तस्मि पुगाले सावेतब्बा; एवं

१-१. धानुपुब्बिकर्ष -सी०; धनुपुब्बिकर - स्वा०,रो०। २. धनुरवर्ष -स्या०। १. दुर्पाटिबनोदयो - सी०, स्वा०, रो०। ४. सद्धस्त्रनियामा - सी०, स्वा०, रो०। ४-४. सारुवर्ष वेद -सी०,रो०।

15

तिस्म पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । यस्मि, भिक्खवे, पुग्गले भ्राघातो जायेष, करुणा तस्मि पुग्गले भावेतब्बा; एवं तस्मि पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । यस्मि, भिक्खवे, पुग्गले भ्राघातो जायेष, उपेक्खा तस्मि पुग्गले भावेतब्बा; एवं तस्मि पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । यस्मि, भिक्खवे, पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । यस्मि, भिक्खवे, पुग्गले भ्राघातो जायेष, भ्रसतिभ्रमनिकारो तस्मि उप्ग्गले भ्रापिजतब्बो ; एवं तस्मि पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । यस्मि, भिक्खवे, पुग्गले भ्राघातो जायेष, कम्मस्सकता तस्मि पुग्गले भ्राघद्वातब्बा – कम्मस्सके भ्रयमायस्मा कम्मदायावो कम्मयोनि कम्म-बन्धु कम्मप्पटिसरणो, यं कम्मं करिस्सित कत्याणं वा पापकं वा तस्स वायादो भविस्सती' ति; एवं तस्मि पुग्गले भ्राघातो पटिविनेतब्बो । 10 इमे खो, भिक्खवे, पञ्च भ्राघातपटिविनया, यत्य भिक्खुनो उप्पन्नो भ्राघातो पटिविनेतब्बो । रा

२. दुतियभाघातपटिविनयसुत्तं

 तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् आमन्तेसि – "आवुसो भिक्खवें" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

२. "पिठ्चमे, श्रावुसो, श्राघातपिटिविनया यत्य भिक्खुनो उप्पन्नो श्राघातो सब्बसो पिटिविनेतब्बो । कतमे पठ्च ? इषावुसो, एकच्चो पुग्गलो श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति परिसुद्धवचीसमाचारो; एवरूपे पि, श्रावुसो, पुग्गले श्राघातो पिटिविनेतब्बो । इष पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो श्रपरिसुद्धवचीसमाचारो होति परिसुद्धकायसमाचारो; १० एवरूपे पि, श्रावुसो, पुग्गले श्राघातो पिटिविनेतब्बो । इष, पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धवचीसमाचारो, लभित च कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसावं; एवरूपे पि, श्रावुसो, पुग्गले श्राघातो पिटिविनेतब्बो । इष पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धवचीसमाचारो, न च लभित श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धवचीसमाचारो, न च लभित श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धवचीसमाचारो, न च लभित श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धकचीसमाचारो, न च लभित श्रपरिसुद्धकायसमाचारो होति श्रपरिसुद्धकची पुग्गलो परिसुद्धकाय-

१. भिक्सवो - सी०, स्या०, रो०।

समाचारो परिसुद्धवचीसमाचारो, लभित च कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसादं; एवरूपे पि, आवुसो, पुग्गले आघातो पटिविनेतब्बो ।

३. "तत्रावुसो, य्वायं पुग्गलो अपरिमुद्धकायसमाचारो परिमुद्ध-वचीसमाचारो, कथं तिस्म पुग्गले आघातो पिटिविनेतब्बो ? संय्यथापि, 5 आवुसो, भिक्खु पंसकूलिको रिषयाय नन्तकं दिस्वा वामेन पादेन निग्म-ण्डित्वा विक्षणेन पादेन पत्थिरित्वा, यो तत्थ सारो तं परिपातेत्वा आदाय पक्कमेय्स्य; एवमेव क्वावुसो, य्वायं पुग्गलो अपरिसुद्धकाय-समाचारो परिमुद्धवचीसमाचारो, यास्स अपरिसुद्धकायसमाचारता न सास्स तिस्म समये मनिस कातब्बा, या च क्वास्स परिसुद्धवची-10 समाचारता सास्स तिस्म समये मनिस कातब्बा। एवं तिस्म पुग्गले आघातो पटिविनेतब्बो।

४. "तत्राबुसो, य्वायं पुग्गलो अपरिसुद्धवचीसमाचारो परिसुद्ध-कायसमाचारो, कयं तिस्म पुग्गले आघातो पिटिविनेतब्बो ? सेय्यथापि, आवुसो, पोक्खरणी सेवालपणकपरियोनद्धा । ग्रथ पुरिसो 15 ग्रागच्छेय्य घम्माभितत्तो घम्मपरेतो किलन्तो तिसतो पिपासितो । सो तं पोक्खरींण ओगाहेत्वा उभोहि हत्थेहि इति "विति च"सेवालपणकं अपवियृहित्वा ग्रञ्जलिना पिवित्वा पक्कमेय्य । एवमेव खो, ग्रावुसो, य्वायं पुग्गलो ग्रपरिसुद्धवचीसमाचारो एरिसुद्धकायसमाचारो, यास्स ग्रपरिसुद्धवचीसमाचारता न सास्स तिस्म समये मनिस कातब्बा । एवं तिस्म पुग्गले आघातो पटिविनेतब्बो ।

४. "तत्रावृसो, य्वायं पुग्गलो अपरिसुद्धकायसमाचारो अपरिसुद्धवचीसमाचारो लगति च कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसादं, कथं तिस्म पुग्गले आघातो पिटिवनेतव्बो ? सेय्यथापि, आवुसो, परिसं 25 गोपदे उदकं । अथ पुग्मि आगच्छेय्य घम्माभितत्तो घम्मपरेतो किलन्तो तिसतो पिपासितो । तस्स एवमस्स — 'इदं खो परिसं गोपदे उदकं । सचाहं अञ्जलिना वा पिविस्सामि भाजनेन वा खोभेस्सामि पि तं लोळेस्सामि पि तं अप्रेय्यं पि तं करिस्सामि । यभुनाहं

В. 165

R. 188

१. तिमाहेत्वा – सी०, स्या०, रो०। २. वित्यारेत्वा – सी०, रो०। ३. स्वायं – सी०। ४. स्वरस्य – स्या०। ४–४. स्या० पोत्यके नित्य। ६. गोपवके – सी०, स्या०। ७. मोळिस्सामि – स्या०।

चतुक्कुण्डिको निपतित्वा गोपीतकं पिवित्वा पक्कमेय्यं ति । सो चतुक्कुण्डिको निपतित्वा गोपीतकं पिवित्वा पक्कमेय्य । एवमेव खो, आबुसो,
य्वायं पुगालो ग्रपिस्मुद्धकायसमाचारो अपरिसुद्धवचीसमाचारो लभति च
कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसादं, यास्स प्रपरिसुद्धकायसमाचारता न सास्स तर्सिम समये मनसि कातब्बा; या पिस्स अपरिसुद्धवचीसमाचारता न सा पिस्स तर्सिम समये मनसि कातब्बा । यं च खो
सो लभति कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसादं, तमेवस्स तर्सिम
समये मनसि कातब्बा । एवं तर्सिम पुगाले आधातो पटिविनेतब्बो ।

६. "तत्रावसो, य्वायं पूगालो भ्रपरिसुद्धकायसमाचारो भ्रपरि-सद्भवचीसमाचारो न च लभति कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो 10 पसादं, कथं तिंम पुग्गले आघातो,पिटविनेतब्बो ? सेय्यथापि, आवसो, पुरिसो ब्राबाधिको दुक्खितो बाव्हगिलानो ब्रद्धानमगण्पटिपन्नो । तस्स पुरतो पिस्स दूरे गामो पच्छतो पिस्स दूरे गामो । सो न लभेय्य सप्पा-यानि भोजनानि, न लभेय्य सप्पायानि भेसज्जानि, न लभेय्य पतिरूपं उपटाकं, न लभेय्य गामन्तनायकं । तमेनं भ्रञ्जतरो पुरिसो पस्सेय्य ग्रद्धानमग्गप्पटिपन्नो । सो तस्मि पुरिसे कारुञ्जायेव उपद्वापेय्य, ग्रनुद्दयं-येव उपट्रापेय्य, अनुकम्पंयेव उपट्रापेय्य - 'ब्रहो बतायं पुरिस्रो लभेय्य सप्पायानि भोजनानि, लभेय्य सप्पायानि भेसज्जानि, लभेय्य पतिरूपं उपद्राकं, लभेय्य गामन्तनायकं ! तं किस्स हेतू ? मायं पूरिसो इधेव मनयब्यसनं मापज्जी ति !! एवमेव खो, मावुसो, ब्वायं पुगालो 20 भ्रपरिसुद्धकायसमाचारो अपरिसुद्धवचीसमाचारो न च लभति कालेन कालं चेतसो विवरं चेतसो पसादं, एवरूपे पि , ग्रावसो, पुगाले कारूञ्जं-येव उपदापेतब्बं अनुहयायेव उपदापेतब्बा अनुकम्पायेव उपदापेतब्बा -'ग्रहो वत ग्रयमायस्मा कायद्रच्चरितं पहाय कायस्चरितं भावेय्य. वचीदुच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेय्य, मनोदुच्चरितं पहाय मनो- 25 सुचरितं भावेय्य ! तं किस्स हेत् ? मायं ग्रायस्मा कायस्स भेदा परं मरणा भ्रपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपज्जी' ति ! एवं तस्मि पुग्गले ग्राघातो पटिविनेतब्बो ।

R. 189

B. 166

१. चतुपृष्किने - सी०; चतुकुष्ठिने - स्वा०, चतुकुष्किने - री०। २. तदेवस्स -सी०, स्वा०, री०। १-१. न सनति - स्वा०। ४. झतुबसंब - स्वा०, री०। ४. झपञ्जती - सी०, री०। ६-६. एक्क्पे - री०। ७ उपपञ्जती - सी०, री०।

R. 191

७. "तत्रावुसो, व्यायं पुग्गलो परिसुद्धकायसमाचाणे परिसुद्धवचीसमाचारो लमित च कालेन कालं चेतसो विवयं चेतसो पसादं,
कथं तिस्म पुग्गले प्राघातो पिटिविनेतब्बो ? सेय्यथापि, ध्रावृक्षो,
पोक्सरणी अच्छोदका सातोदका सीतोदका सेतका सुपतित्या रमणीया

गानाक्क्विह सञ्छ्रला । अथ पुरिसो आगच्छेय्य घम्मामितत्तो चम्मपरेतो किलन्तो तसितो पिपासितो । सो तं पोक्सरिण श्रोणाहेत्वा
न्हात्वा च पिवित्वा च पच्चुनिरत्वा तत्येव क्क्बच्छायाय निसीदेय्य वा
निपञ्जेय्य वा । एवमेव स्तो, ग्रावुसो, ध्वायं पुग्गलो परिसुद्धकायसमाचारो
परिसुद्धवचीसमाचारो लमित च कालेन कालं चेतसो विवयं चेतसो

पसादं, या पिस्स परिसुद्धकायसमाचारता सा पिस्स तिस्म समये मनिस
कातब्बा; या पिस्स परिसुद्धवचीसमाचारता सा पिस्स तिस्म समये
मनिस कातब्बा; यं पि लमित काले कालं चेतसो विवयं चेतसो पसादं,
तं पिस्स तिस्म समये मनिस कातब्बं । एवं तिस्म पुग्गले ग्राघातो
पटिविनेतब्बो । समन्तपासादिकं, ग्रावुसो, पुग्गलं ग्रागमम चित्तं

प्रीविनेतव्वो । समन्तपासादिकं, ग्रावुसो, पुग्गलं ग्रागमम चित्तं

प्रीविनेतव्वो । समन्तपासादिकं, ग्रावुसो, पुग्गलं ग्रागमम चित्तं

"इमे सो, प्रावुसो, पञ्च प्राघातपटिविनया, यत्थ भिक्सुनो उप्पन्नो ग्राघातो सब्बसो पटिविनेतब्बो" ति ।

३. साकच्छसत्तं

 तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् आमन्तेसि – "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो सारिपुत्तस्स
 पच्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुत्तो एतदबीच –

२. "पञ्चहानुसो, घम्मेहि समन्नागतो भिनस् अलं साकच्छो सब्रह्मचारीनं । कतमेहि पञ्चिह ? इघानुसो, भिनस् अत्तना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पन्नकथाय च आगतं पञ्हं ब्याकत्ता होति; अत्तना च समाधिसम्पन्नो होति, समाधिसम्पन्नाकथाय च आगतं पञ्हं व्याकत्ता होति; अत्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नकथाय च आगतं पञ्हं व्याकत्ता होति; अत्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, विमृत्ति-

१-१. प्रच्छोदिका सातोदिका सीतोदिका - सी० । २-२. सेतोदका सुपतिहूा - स्था० रो० । ३. यं - सी० । ४. सो समति - सी०, स्था०, रो० ।

सम्पदाक्याय च भ्रागतं पञ्हं ब्याकता होति; भ्रतना च विमुत्तिञाण-दस्सनसम्पन्नो होति, विमुत्तिञाणदस्सनसम्पदाकथाय च भ्रागतं पञ्हं ब्याकत्ता होति । इमेहि खो, भ्रावुसो, पञ्चहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भ्रतं साकच्छो सब्रह्मचारीनं" ति ।

४. साजीवसुत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुतो भिक्खू ग्रामन्तेसि ... पे०... 5 एतदवोच – "पञ्चिह, प्रावुषो, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भ्रलंसाजीवो सम्रह्मचारीनं । कतमेहि पञ्चिह ? इषावुसो, भिक्खु भ्रलंसा च सीलसम्पत्रो होति, सीलसम्प्याक्षयाय च ग्रागतं पञ्छं व्याकत्ता होति; भ्रत्तना च समाधिसम्प्याकष्याय च ग्रागतं पञ्छं व्याकता होति; भ्रत्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नाकष्याय 10 च ग्रागतं पञ्छं व्याकत्ता होति, भ्रत्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नाकष्याय व ग्रागतं पञ्छं व्याकत्ता होति, भ्रत्तना च विमुत्तिव्याण-दस्तनसम्पन्नो होति, विमुत्तिः । द्वापितः व क्रागतं पञ्छं व्याकत्ता होति; भ्रत्तना च विमुत्तिव्याण-दस्तनसम्पन्नो होति, विमुत्तिः । द्वापितः व क्रागतं पञ्छं व्याकत्ता होति, भ्रत्तना च विमुत्तिव्याण-दस्तनसम्पन्नो होति, विमुत्तिः । द्वापितः । द्

५. पञ्हपुच्छासुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू झामन्तेसि ... पे०... एतदवोच — "यो हि कोचि, झाबुसो, परं पञ्हं पुच्छति, सब्बो सो पञ्चिह ठानेहि, एतेसं वा झञ्जातरेत । कतमेहि पञ्चिह ? मन्दत्ता मोमूहता परं पञ्हं पुच्छति, पापच्छो इच्छापकतो परं पञ्हं पुच्छति, आय था वा पनेवंचित्तो परं पञ्हं पुच्छति, अञ्जातुकामो परं पञ्हं पुच्छति, अय था वा पनेवंचित्तो परं पञ्हं पुच्छति, अय था प्रतिचित्तो परं पञ्हं पुच्छति — 'सचे मे पञ्हं पुट्ठो सम्मदेव व्याकरिर सति इन् स्ति इच्चतं कुसलं, तो चे मे पञ्हं पुट्ठो सम्मदेव व्याकरिर सति इन् सस्स सम्मवेव व्याकरिरसामी ति । यो हि कोचि, झाबुतो, परं पञ्हं पुच्छति, सब्बो सो इमेहि पञ्चिह ठानेहि, एतेसं वा झञ्जातरेत । आहं

१. कर्त – स्था॰, रो॰। २. बोबुहता – बी॰। ३. व्यातुकामो – स्था॰। ४. पकुष्पन्ती – बी॰, रौ॰। ३. च – स्था॰।

B. 169

स्रो पनावुसो, एवंचित्तो परं पञ्हं पुच्छामि- 'सचे मे पञ्हं पुट्टो सम्मदेव ब्याकरिस्सिति इच्चेतं कुसलं, नो चे मे पञ्हं पुट्टो सम्मदेव ब्याकरिस्सिति, श्रहमस्स सम्मदेव ब्याकरिस्सामी'' ति ।

६. निरोधसुत्तं

- १. तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि ... पे०...
 5 एतदवोच "इधावृसो, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्जासम्पन्नो सञ्जावेदियतिनरोधं समापज्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि अत्येतं
 ठानं । नो चे दिट्ठेव धम्मे अञ्जा आराधेय्य, अतिकक्तमेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहव्यतं अञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो
 सञ्जावेदयितिनरोधं समापज्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि अत्येतं ठानं" ति ।
 - २. एवं बुत्ते ब्रायस्मा उदायी ब्रायस्मत्तं सारिपुत्तं एतदबोच "ब्रट्ठानं खो एतं, ब्रावुसो सारिपुत्तं, अनवकासो यं सो भिक्खु ब्रति-क्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहव्यतं ब्रञ्जतरं मनोमयं कायं जपपन्नो सज्जादेवियतिनिरोधं समापज्जेय्या पि बुद्धहेय्या पि – नत्येतं ठालं' ति ।
- 8.193 15 दुितयं पि लो ... पे०... तितयं पि लो झायस्मा सारिपुत्तो भिक्लू झामत्तेसि "इधावुसो, भिक्लु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्चासम्पन्नो सञ्जावेदयितनिरोधं समापज्जेय्या पि बुटुहेय्या पि झत्येतं ठानं । नो चे दिट्टेव धम्मे झञ्जां झाराघेय्य, झतिकसमेव कबळीकाराहारभक्लानं देवानं सहस्थतं झञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो 20 सञ्जावेदयितनिरोधं समापज्जेय्या पि बुटुहेय्या पि झत्येतं ठानं" ति ।

तितयं पि स्रो ग्रायस्मा उदायी ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतद-वोच – "ग्रह्मानं स्रो एतं, ग्रावुसो सारिपुत्त, ग्रनवकासो यं सो भिक्स् ग्रातिककम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहव्यतं ग्रञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्जावेदयितिनरोधं समापज्जेय्या पि बृट्टहेय्या पि – व्यत्येतं ठानं" ति ।

३. ग्रथ स्रो ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि - "बाव-तित्यकं" पि स्रो मे ग्रायस्मा उदायी पटिक्कोसति, न च मे कोचि भिक्सु

१-१. समापन्जेय्य पि बदुहेय्य – सी०, स्या०, रो० । '२. कर्बाळकाराहारमस्वानं – सी०, स्या०, रो० । ३. सहस्यतं – रो० । ४. यावतत्तिर्वं – सी०, स्या०, रो० ।

B. 170

30

प्रमुमोदित । यनूनाहं येन भगवा तेनुपसङ्कमेय्यं" ति । प्रथ को आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को आयस्मा सारि-पुत्तो भिक्कृ आमन्तेसि — "इषावृसो, भिक्कृ सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्ञासम्पन्नो सञ्जावेदियतिनरोधं समापज्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि च अत्रत्येतं ठानं । नो चे दिट्ठेव धम्मे अञ्जां आराधेय्य, अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्कानं देवानं सहस्थतं अञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्जावेदियतिनरोधं समापज्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि — अत्येतं ठानं" ति ।

४. एवं वुत्ते भ्रायस्मा उदायी भ्रामस्मन्तं सारियुत्तं एतदवोच —
"श्रद्धानं खो एतं, भ्रावुसो सारियुत्तं, भ्रनवकासो यं सो भिवखु भ्रति- 10
क्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहस्थतं भ्रञ्ञातरं मनोमयं
कायं उपपन्नो सञ्जावदियितनिरोधं समापज्जेय्या पि बुट्टहेय्या पि —
नत्थतं ठानं" ति ।

दुतियं पि खो ... प०... तितयं पि खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् ग्रामन्तेमि — "इधावुसो, भिक्ख् सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो । । पञ्जासम्पन्नो सञ्जावेदयितिनरोधं समापज्जेय्या पि बुदुहेय्या पि — ग्रत्थेतं ठानं । नो चे दिट्ठेव धम्मे ग्रञ्जां ग्राराधेय्य, ग्रतिककम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवानं सहन्यतं ग्रञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्जावेदयितिनरोधं समापज्जेय्या पि बुदुहेय्या पि — अस्थेतं ठानं" ति ।

तितयं पि स्रो प्रायस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतद- 20 बोच - "अट्टानं स्रो एतं, आवसो सारिपुत्तं, अनवकासो यं सो भिवस्तु अतिकस्मेव कबळीकाराहारभवसानं देवानं सहन्यतं अञ्जातरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्जावेदयितनिरोधं समापज्जेय्या पि बुट्टहेय्या पि - नत्येतं ठानं" ति ।

५. ग्रथ को ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि – "भगवतो 25 पि क्षो मे सम्मुक्ता ग्रायस्मा उदायी यावतितयकं पटिक्कोसित, न च मे कोचि भिक्क् ग्रनुमोदित । यनूनाहं तुष्ही ग्रस्सं" ति । ग्रथ को ग्रायस्मा सारिपुत्तो तुष्ही ग्रहोसि ।

६. ग्रथ को भगवा ग्रायस्मन्तं उदायि ग्रामन्तेसि – "कं पन त्वं, उदायि, मनोमयं कायं पच्चेक्ती" ति ? "ये ते, भन्ते, देवा ग्ररूपिनो सञ्जामया" ति ।

"किं नु खो तुग्हें, उदायि, बालस्स अध्यत्तस्स भणितेन ! त्वं पि नाम मणितव्यं मञ्जासी" ति ! अय खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "अस्यि नाम, आनन्द, थेरं भिक्खुं विहेसियमानं अध्यु-5. पेक्बिस्सय । न हि नाम, आनन्द, कारुञ्जं पि भविस्सति थेरिम्हें भिक्खिम्ह विहेसियमानम्ही" ति ।

७. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — "इष, भिक्खवे, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्जासम्पन्नो सञ्ज्ञावेदयित- तिरोधं समापञ्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि — अत्येतं ठानं । नो चे दिद्धेव धम्मे । अञ्ज्ञां आराधेय्य, अतिक्कम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवानं सहव्यतं अञ्ज्ञातरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ज्ञावेदयितिनरोधं समापञ्जेय्या पि वृद्धहेय्या पि — अत्येतं ठानं" ति । इदमवोच भगवा । इदं बत्वान भगतो उद्गायासना विहारं पाविसि ।

द. अथ खो आयस्मा आनन्दो अविरपकक्त्तस्स भगवतो येनायस्मा उपवानो तेनुपसङ्क्रीमः उपसङ्क्रीमत्वा आयस्मन्तं उपवानं एत्तदवोच — "इधावुसो उपवान, अञ्जे थेरे' भिक्ख्रे विहेसेन्ति । मयं तेन न मुच्चाम । अनच्छरियं खो, पनेतं आवुसो उपवान, यं भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना वृद्धितो एत्तदेव आरब्भ उदाहरेय्य यथा आयस्मन्तंयेवेत्थ उपवानं पटिभासेय्य । इदानेव अम्हाकं सारज्जं अप्रोकक्तं" ति ।

 ध्रय स्रो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना वृद्धितो येन उपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्ञत्ते ध्रासने निसीदि । निसज्ज स्रो भगवा ग्रायस्मन्तं उपवानं एतदबोच –

"कतीहि नु स्त्रो, उपवान, धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्स् 25 सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ?

"पञ्चिह, भन्ते, धन्मेहि समक्षागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि पञ्चिह ? इष, भन्ते, थेरो भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति

R. 195

B. 171

१. ज्यलिम्ह – स्था०। २. बल्बा – ती०, रो०। ३–३. वेर भिक्खु – रो०। ४. पुरुक्काम – ती०, स्था०, रो०। १. पतिसल्लाना – ती०।

सिक्सापदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा'; कत्याण-वाचो होति कत्याणवावकरणो पोरिया वाचाय समझागतो विस्सद्वाय ग्रनेलगलाय' अत्यस्स विञ्ञापनिया; चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतिसकानं दिट्टघम्मयुखविहारानं निकासलाभी होति ग्रक्किञ्छलाभी श्रकसिरलाभी; ग्रासवानं खया ... पे०... सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इमेहि इ खो, भन्ते, पञ्चिह धम्मोहि समझागतो थेरो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

B. 172 R. 196

१०. "साघु साघु, उपवान ! इमेहि खो, उपवान, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु सब्बह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । इमे चे, उपवान, पञ्च धम्मा थेरस्स भिक्खुनो 10 न संविज्जेय्युं, तं सब्बह्मचारी न सक्करेय्युं न गरुं करेय्युं न मानेय्युं न पूजेय्युं खिण्डच्चेन पालिच्चेन विलत्तचतायै । यस्मा च खो, उपवान, इमे पञ्च धम्मा थेरस्म भिक्खुनो संविज्जन्ति, तस्मा तं सब्बह्मचारी सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ती" ति ।

७. चोदनासत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् ग्रामन्तेसि — "चोदकैन, 15 ग्रावुसो, भिक्ख्ना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अञ्झत्तं उपट्ठापेत्वा" परो चोदेतब्बो । कतमे पञ्च ? कालेन वक्खामि, नो प्रकालेन; भूतेन वक्खामि, नो प्रभूतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फरुसेन; अत्यसंहितेन वक्खामि, नो अनत्यसंहितेन; मेत्तवित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो । चोदकैन, ग्रावुसो, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अञ्झत्तं 20 उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो ।

२. "इघाहं, आनुसो, एकच्चं पुग्गलं पस्सामि अकालेन चोदिय-मानं नो कालेन कुपितं, प्रभूतेन चोदियमानं नो भूतेन कुपितं, फरुसेन चोदियमानं नो सण्हेन कुपितं, अनत्यसंहितेन चोदियमानं नो अत्य-संहितेन कुपितं, दोसन्तरेन चोदियमानं नो मेत्तचित्तेन कुपितं।

१. सुप्पटिविद्धो – सी॰, रो॰ । २. धनेलगळाय – स्वा॰ । ३. विल्तत्तवताय – स्वा॰ । ४. गद – सी॰, स्वा॰, रो॰ । ५. उपटुरेखा – रो॰ । ६. मेत्तवित्तेन – सी॰, रो॰ । ७. दोक्करेन – सी॰. रो॰ ।

R. 197

B. 173

३. "प्रथम्मचुदितस्स, प्रावुसो, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि प्रवि-प्यटिसारो उपदहातब्बो — 'प्रकालेनायस्मा चुिततो नो कालेन, प्रलं ते प्रविप्यटिसाराय; ग्रमूतेनायस्मा चुिततो नो भूतेन, प्रलं ते प्रविप्यटिसाराय; फरुसेनायस्मा चुिततो नो सण्हेन, प्रलं ते प्रविप्यटि-असाराय; अनत्यसंहितेनायस्मा चुिततो नो ग्रत्यसंहितेन, प्रलं ते प्रविप्यटि-साराय; दोसन्तरेनायस्मा चुिततो नो भेत्तचित्तेन, प्रलं ते प्रविप्यटि-सारायां ति । ग्रथम्मचुदितस्स, ग्रावुसो, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहा-कारेहि ग्रविप्यटिसारो उपदहातब्बो ।

४. "ग्रधम्मचोदकस्स, ग्रावुसो, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विष्यिटसारो उपदहातब्बो – 'ग्रकालेन ते, ग्रावुसो, चोदितो' नो कालेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराय; अभूतेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो भूतेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराय; फरुसेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो सण्हेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराय; फरुसेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो म्रलं ते विष्यिटसाराय; प्रनत्यसंहितेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो म्रलंचित्तेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराय; दोसन्तरेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो मेत्तचित्तेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराय; दोसन्तरेन ते, ग्रावुसो, चोदितो नो मेत्तचित्तेन, ग्रलं ते विष्यिटसाराया' ति । ग्रधम्मचोदकस्स, ग्रावुसो, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विष्यिटसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु ? यथा न ग्रञ्जो पि भिक्खु ग्रभुतेन चोदेतब्बं मञ्जेय्या ति ।

 ५: "इघ पनाहं, आनुसो, एकच्चं पुग्गलं पम्सामि कालेन चोदियमानं नो अकालेन कुपितं, भूतेन चोदियमानं नो अभूतेन कुपितं,
 सण्हेन चोदियमानं नो फरुसेन कुपितं, अत्यसंहितेन चोदियमानं नो अनत्यसंहितेन कुपितं, मेत्तचित्तेन चोदियमानं नो दोसन्तरेन कुपितं।

 "धम्मचुदितस्स, धावुसो, भिवखुनो पञ्चहाकारेहि विष्पिट-सारो उपदहातब्बो – 'कालेनायस्मा चुिततो नो प्रकालेन, धलं ते विष्पिटसाराय; भूतेनायस्मा चुिततो नो अभूतेन, अलं ते विष्पिटसाराय;
 सण्हेनायस्मा चुिततो नो फस्तेन, अलं ते विष्पिटसाराय; अत्यसंहितेना-यस्मा चुिततो नो अनत्यसंहितेन, अलं ते विष्पिटसाराय; मेत्तचित्तेना-यस्मा चुिततो नो बोसन्तरेन, अलं ते विष्पिटसाराय; मेत्तचित्तेना-यस्मा चुितते नो बोसन्तरेन, अलं ते विष्पिटसाराय; ति । धम्म-चुिततस्स, आवुसो, भिवखुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विष्पिटसारो उपदहातब्बो ।

R., 198

१. उपदहितव्यो - सी०, स्या०। २. चुदितो - सी०, स्या०, रो०।

B. 174

B. 175

७. "वम्मचोदकस्स, आवुसो, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि श्रवि-प्यटिसारो उपदहातब्बो — 'कालेन ते, आवुसो, चोदितो नो अकालेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; भूतेन ते, आवुसो, चोदितो नो अभूतेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; सण्हेन ते, आवुसो, चोदितो नो फरसेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; अष्यसंहितेन ते, आवुसो, चोदितो नो अनत्यसंहितेन, अ अलं ते अविष्पटिसाराय; भेत्तचित्तेन ते, आवुसो, चोदितो नो दोसन्तरेन, अलं ते अविष्पटिसाराया' ति । धम्मचोदकस्स, आवुसो, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु ? यथा अञ्जो पि भिक्खु भृतेन चोदितब्बं मञ्जेय्या ति ।

मं "बुदितन, धाबुसो, पुग्गलेन द्वीसु धम्मेसु पतिट्ठातब्बं — 10 सच्चे च, अकुप्पे च । मं चे पि', धाबुसो, परे चोदेय्युं कालेन वा अकालेन वा भूतेन वा अभूतेन वा सण्हेन वा फरुसेन वा अत्यसंहितेन वा अनत्य-संहितेन वा अनत्य-संहितेन वा मेत्तिचत्ता वा दोसन्तरा वा, श्रहं पि द्वीमुयेव धम्मेसु पतिट्ठ-हेय्यं — सच्चे च, अकुप्पे च । सचे जानेय्यं — 'अत्येसो मिष्य धम्मो' ति, 'अत्यी,' ति नं वदेय्यं — 'संविज्जतेसो मिष्य धम्मो' ति । सचे जानेय्यं — 15 'नत्येसो मिष्य धम्मो' ति, 'नत्येसो मिष्य धम्मो' ति, 'नत्यो' ति नं वदेय्यं — 'नेसो धम्मो मिष्य संवि-ज्जती' ति ।

"एवं पि खो ते, सारिपुत्त, वुच्चमाना ग्रथ च पनिधेकच्चे मोघपुरिसा न पदिक्खणं गण्हन्ती" ति

१. "येते, भन्ते, पुग्गला अस्सद्धा जीविकत्या न सद्धा अगारस्मा 20 श. 199 अनगारियं पब्बजिता सठा मायाविनो केतिबिनो उद्धता उन्नळा वपला मुखरा विकिण्णवाचा इन्द्रियेसु अगुतद्वारा भोजने अमत्तञ्ज्ञनो जागरियं अननुयुत्ता सामञ्जे अनपेक्खवन्तो सिक्खाय न तिब्बगारवा बाहुलिका साथिलका भोक्कमने पुब्बङ्गमा पविवेके निक्खित्तचुरा कुसीता हीन-विरिया मुद्रस्सितिनो असम्पजाना असमाहिता विक्मन्तिचत्ता दुप्पञ्ञा 25 एळमूगा, ते मया एवं वुच्चमाना न पदिक्खणं गण्हन्ति ।

१०. "ये पन ते, भन्ते, कुलपुत्ता सद्धा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिता असठा अमायाविनो अकेतिबनो अनुद्धता अनुभ्रळा अचपला अमुखरा अविकिण्णवाचा इन्द्रियेसु गुत्तद्वारा भोजने मत्तञ्कूनो जाग-

१-१. पञ्चिह – स्या॰ । २. केटुमिनो – सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. उन्नला – सी॰, रो॰ ।

R 200

B. 176

रियं अनुयुत्ता सामञ्जे अपेक्सवन्तो सिक्साय तिब्बगारवा न बाहुनिका न साथितका ओक्कभने निविस्तत्तपुरा पविवेके पुब्बङ्गमा आरद्धविरिया पहितता उपट्टितस्सितिनो सम्पज्ञाना समाहिता एकगाचित्ता पञ्जवन्तो अनेळसूगा, ते मया एवं बुच्चमाना पदिवस्थणं गण्हन्ती ति ।

११. "ये ते, सारिपुत्त, पूग्गला ग्रस्सद्धा जीविकत्था न सद्धा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पञ्जजिता सठा मायाविनो केतिबनो उद्धता उन्नळा चपला मुखरा विकिण्णवाचा इन्द्रियेसु ग्रगुत्तद्वारा भोजने ग्रमत्तञ्जुनो जागरियं ग्रननुयुत्ता सामञ्जे ग्रनपेक्खवन्तो सिक्खाय न तिब्बगारवा बाहलिका साथलिका स्रोक्कमने पुब्बङ्गमा पविवेके निक्खित्तघुरा कुसीता 10 हीनविरिया मुद्रस्सतिनो असम्पजाना असमाहिता विव्भन्तचित्ता दृष्पञ्जा एळमूगा, तिट्टन्तु ते । ये पन, ते सारिपुत्त, कुलपुत्ता सद्धा प्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजिता ग्रसठा ग्रमायाविनो ग्रकेतिबनो ग्रनद्धता ग्रनन्नळा श्र**चपला श्रमुखरा श्रविकिण्णवाचा इन्द्रियेसु गुत्तद्वारा भोजने** मत्तञ्जूनो जागरियं अनुयुत्ता सामञ्जे अपेक्खवन्तो सिक्खाय तिब्बगारवा न बाह-15 लिका न साथलिका भ्रोक्कमने निक्खित्तघुरा पविवेक पुञ्बङ्गमा भ्रारद्ध-विरिया पहितत्ता उपद्वितस्सतिनो सम्पजाना समाहिता एकगाचित्ता पञ्ञावन्तो ग्रनेळमूगा, ते त्वं, सारिपुत्त, वदेय्यासि । ग्रोवद, सारिपुत्त, सब्रह्मचारी; अनुसास, सारिपुत्त, सब्रह्मचारी - 'असद्धम्मा वृद्दापेत्वा सद्धम्मे पतिद्वापेस्सामि सब्रह्मचारी' ति । एवं हि ते, सारिप्त्त, सिनिख-20 तब्बं'' ति ।

द. सीलसूत्तं

१. तत्र खो आयस्मा सारिपुतो भिक्खू आमन्तेसि — "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविपन्नस्स हतूपिनसो होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह असित सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपिनसो होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने असित यथाभूतञाणदस्सनि हतूपिनसो होति । विव्वदाविरागो; निब्बदाविरागे असित निब्बदाविरागो; निब्बदाविरागे असित निब्बदाविरागो, रुक्खोह साखापलासविपन्नो। तस्स पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छित, तचो पि... फेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छित, तचो पि... फेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छित। एवमेव खो, आबुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतूपिनसो होति सम्मासमाधि; सम्मा-

R 201

B. 177

समाधिम्ह ग्रसति सम्मासमाधिवपन्नस्स हृतूपनिसं होति यथाभूतञाण-दस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने ग्रसति यथाभूतञाणदस्सनविपन्नस्स हृतूपनिसो होति निब्बदाविरागो; निब्बदाविरागे ग्रसति निब्बदाविरागविपन्नस्स हृतूपनिसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं।

२. "सीलवतो, आबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति हिसम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्हि सित सम्मासमाधिम्मन्नस्य उपनिससम्पन्ने होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं सित यथाभूतञ्जाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बदाविरागो; निब्बदाविरागे सित निब्बदाविरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति विमुक्तिञाण-दस्सनं । सेव्यथापि, श्रावुसो, रुबसो, सोलापनाससम्पन्नो । तस्स परिटका पि पारिपूर्ति गच्छति, तचो पि ... फेरगु पि ... सारो पि पारिपूर्ति राच्छति । एवमेव खो, श्रावुसो, सीलबती सीलसम्पन्नस्स उपनिसम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिसम्पन्नस्य उपनिसम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्तस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्तस्य उपनिसन्तमम्पन्तस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसनमम्पन्तम्यन्तम्यस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसन्तमम्पन्नस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पननस्य उपनिसनमम्पन्नस्य उपनिसनमम्पनन्तमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसन्तमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसनमम्पन्तस्य उपनिसनमम्पनन्तस्य उपनिसनमम्पननस्य उप

६. सिप्पनिसन्तिमुत्तं

- श्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षमः;
 उपसङ्कमित्वा श्रायस्मता सारिपुत्तेन सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसन्नो 20 खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच —
- २. "कितावता नु लो, आबुसो सारिपुत्त, भिवलु खिप्पनिसन्ति च होति, कुसलेसु धम्मेसु सुग्गहितग्गाही च, बहुं च गण्हाति, गहितं चस्स नप्पमुस्सती" ति ?

"ग्रायस्मा खो ग्रानन्दो बहुस्सुतो । पटिभातु ग्रायस्मन्तंयेव 25 ग्रानन्दं'' ति ।

"तेनहावुसो सारिपुत्त, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि;

१. साराणीयं - सी०, स्था०, रो० । २. सुमाहितगाही - सी०, रो० ।

भासिस्सामी" ति । "एवमावुसी" ति खो श्रायस्मा सारिपुत्तौ श्रायस्मतो श्रानन्दस्स पच्चस्सोसि । श्रायस्मा श्रानन्दो एतदवोच----

३. "इवानुसो सारिपुत्त, भिक्खु ग्रत्थकुसलो च होति, धम्म-कुसलो च, व्यञ्जनकुसलो च, निरुत्तिकुसलो च, पुब्बापरकुसलो च । उ एत्तावता खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, भिक्खु खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु, सुग्गहितग्गाही च, बहुं च गण्हाति, गहितं चस्स नप्प-मुस्सती" ति ।

४. "श्रच्छिरियं, श्रावुसो ! श्रव्भुतं, श्रावुसो !! याव सुभासितं विदं श्रायस्मता श्रानन्देन । इमेहि च मयं पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतं 10 श्रायस्मन्तं श्रानन्दं घारेम – 'श्रायस्मा श्रानन्दो श्रत्यकुसलो धम्मकुसलो व्यञ्जनकुसलो निरुत्तिकुसलो पुब्बापरकुसलो'' ति ।

१०. भहजिस्तं

 एकं समयं श्रायस्मा आनन्दो कोसिम्बयं विहरित घोसि-तारामे । श्रथ खो श्रायस्मा भद्गि येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामित्वा श्रायस्मता श्रानन्देन सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथा
 सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रायस्मन्तं भद्गिंज श्रायस्मा श्रामन्दो एत्दवोच —

२. "कि नु सो, ब्रावुसो भइजि, दस्सनानं ग्रम्गं, कि सवनानं ग्रम्गं, किं सुखानं ग्रम्गं, कि सञ्ज्ञानं ग्रम्गं, किं भवानं ग्रम्गं" ति ?

"अत्यावुसो, बह्या ग्रभिभू अनिभभूतो प्रञ्जादत्युदसो 20 वसवत्ती, यो तं ब्रह्मानं पस्सित, इदं दस्सनानं अग्यं । अत्यावुसो, आभ-स्सरा नाम देवा सुखेन अभिसन्ना परिसन्ना । ते कदाचि करहचि उदानं उदानेन्ति —'अहो सुखं, अहो सुखं ति ! यो तं सद्दं सुणाति, इदं सवनानं अग्यं । अत्यावुसो, सुभिकण्हा नाम देवा । ते सन्तयेव तुसिता सुखं पिटवेदेन्ति', इदं सुखानं अग्यं । अत्यावुसो, आकिञ्चञ्ञायतनूपमा 25 देवा, इदं सञ्जानं अग्यं । अत्यावुसो, नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतनू-पगा देवा, इदं भवानं अग्यं ।

३. "समेति स्रो इदं ग्रायस्मतो भहजिस्स, यदिदं बहुना $^{\circ}$ जनेना $^{\circ}$ " ति ?

R 202

१. पटिसंबेदेन्ति – सी०, स्था०, रो०। २–२. बहुजनेना – सी०, रो०।

B. 178

R. 208

"म्रायस्मा खो, मानन्दो, बहुस्सुतो । पटिमानु म्रायस्मन्तंयेव मानन्दं" ति ।

"तेनहाबुसो भद्दाज, सुणाहि, सायुकं मनिस करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवमावुसो" ति स्रो आयस्मा भट्टांज झायस्मतो झानन्दस्स पञ्चस्सोसि । आयस्मा आनन्दो एतदवोच —

४. "यथा पस्सतो खो, आवुसो, अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं दस्सनानं प्रयां । यथा सुणतो अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं सवनानं अग्गं । यथा सुखितस्स अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं सुखानं अग्गं । यथा सुख्तिस्स अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं सुखानं अग्गं । यथा भूतस्स अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं सञ्जानं अग्गं । यथा भूतस्स अनन्तरा आसवानं खयो होति, इदं भवानं 10 अग्गं रित ।

धावातवस्यो सत्तरसमी।

तस्सुद्दानं

द्वे म्राघातविनया, साकच्छा साजीवतो पञ्हं। पुच्छा निरोधो चोदना, सीलं निसन्ति भट्दजी ति ।।

१८. उपासकवस्मो

१. सारज्जसूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावत्वियं विहरति जेतवने धनायिण्डिकस्स घारामें । तत्र खो भगवा भिक्खू धामन्तेसि – 15 "भिक्खवों" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच –

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो उपासको सार्ष्णं भ्रोक्कन्तो होति । कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति, श्रविक्षादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, सुरामेरयमञ्जपमाद- 20 हायी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो उपासको सार्ण्यं धोककन्तो होति ।

३. "पञ्चहि, भिक्सवे, धम्मेहि समक्षागतो उपासको विसारदो होति । कतमेहि पञ्चहि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, स्वरूपक R. 179

B. 180

म्रदिमादाना पटिविरतो होति, कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो होति, मुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पटिविरतो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो उपासको विसारदो होती" ति ।

२. विसारदसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो उपासको श्रवि-॥.204 सारदो अगारं अज्झावसति । कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति ...पे०... सुरामेरयमञ्जपमादहायी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो उपासको अविसारदो अगारं अञ्झावसति ।

> २. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो उपासको विसारदो । श्रगारं श्रज्झावसित । कतमेहि पञ्चिह ? पाणितपाता पटिविरतो होति... पे०...मुरामेरयमञ्जपमादट्ठाना पटिविरतो होति । इमेहि खो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो उपासको विसारदो श्रगारं श्रज्झावसती" ति ।

३. निरयसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो उपासको ध्याभतं निक्खितो एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति ...पे०... सुरामेरयमञ्जपमादहायी होति। इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो उपासकौ यथाभतं निक्खितो एवं निरये।
- "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो उपासको यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? पाणितपाता पटिविरतो होति ...पे ०... सुरामेरयमञ्जपमादट्ठाना पटिविरतो होति । इमेहि स्त्रो भिक्खवे, पञ्चिह चम्मेहि समन्नागतो उपासको यथाभतं निक्खित्तो एवं सन्ते" ति ।

४. वेरसुत्तं

श्रव को अनाविषिष्डको गहपति येन भगवा तेनुपसक्किम;
 उपसक्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नं को अनाविषिष्डकं गहपति भगवा एत्रदवोच —

२. "पञ्च, गहपति, मयानि बेरानि ध्रापहाय 'दुस्सीलो' इति वुच्चित, निरयं च उपपञ्जति । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातं, प्रदिक्षादानं, कामेयुमिच्छाचारं, मुसावादं, सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं — इमानि खो, गहपति, पञ्च भयानि बेरानि अप्पहाय 'दुस्सीलो' इति वुच्चित, निरयं च उपपञ्जति ।

R 205

10

३. "पञ्च, गहपति, भयानि बेरानि पहाय 'सीलवा' इति वृच्चिति, सुगति च उपपञ्जति । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातं, प्रदिश्वादानं, कामेसुमिच्छाचारं, मुसावादं, सुरामेरयमञ्जपमादट्ठानं — इमानि खो, गहपति, पञ्च भयानि बेरानि पहाय 'सीलवा' इति वृच्चिति, सुगति च उपपञ्जति ।

४. "यं, गहपित, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिट्टघम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्पराधिकं पि भयं वेरं पसवित, सेत्पसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पिटविरतो नेव दिट्टघम्मिकं भयं वेरं पसवित, न सम्पराधिकं भयं वेरं पसवित, न चेत्तिकं दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पाणातिपाता पिटविरतस्स एवं तं भयं वेरं 18 वृपसन्तं होति ।

५. ''यं, गहपति, श्रविश्वादायी ... पे० ... यं, गहपति, कामेसु-भिच्छाचारी ... पे० ... यं, गहपति, मुसावादी ... पे० ... यं, गहपति, सुरा-मेरयमञ्जपमादट्टायी सुरामेरयमञ्जपमादट्टानपच्चया दिट्टघन्मिकं पि भयं वेग्ं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेग्रं पसवित, चेतिसकं पि दुक्कं 20 दोमनस्सं पटिसंवेदेति, सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पटिविरतो नेव दिट्टघन्मिकं भयं वेग्रं पसवित, न सम्परायिकं भयं वेरं पसवित, न चेतिसकं दुक्कं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पटिविरत्तस्स एवं तं भयं वेरं वृपसन्तं होती ति ।

"यो पाणमितपातेति, मुसाबादं च भासित। लोके प्रदिन्नं प्रादियति, परदारं च गच्छति।।
"सुरामेरयपानं च, यो नरो धनुयुञ्जति।
प्राप्पद्दाय पञ्च बेरानि, दुस्सीलो इति बुच्चति।।
"कायस्स मेदा दुष्पञ्चो, निरयं सोपपज्जति।
यो पाणं नातिपातेति, मुसाबादं न भासित।।

25 B. 181

R. 206

"लोके प्रदिन्नं नादियति, परदारं न गण्डाति । सुरामेरवपानं च, यो नरो नानुयुञ्जति ॥ "पहाय पञ्च बेरानि, सीलवा इति बुज्जति ॥ कायस्स भेदा सप्पञ्जो, सुर्गीत सोपपज्जती" ति ॥

४ वण्डातसुतं

 १. "पञ्चिह, भिक्खवे, बम्मेहि समझागतो उपासको उपासक-चण्डालो च होति उपासकमलं च उपासकपतिकुट्टो च । कतमेहि पञ्चिह ? अस्सद्धो होति; दुस्सीलो होति; कोत्हलमञ्जलिको होति, मञ्जलं पच्चेति नो कम्म; इतो च बहिद्धा दिवसणेय्यं गवेसित; तत्य च पुब्बकारं करोति । इमेहि सो, भिक्खवे, पञ्चिह बम्मेहि समझागतो । उपासको उपासकचण्डालो च होति उपासकमलं च उपासक-पतिकुट्टो च ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो उपासको उपासक-रतनं च होति उपासकपटुमं च उपासकपुण्डरीके" च । कतमेहि पञ्चिह ? सद्धो होति; सीलवा होति; अकोतूहलमञ्जलिको होति, कम्मं पच्चेति । नो मञ्जलं; न इतो बहिद्धा दिक्खणेय्यं गवेसति; इघ च पुब्बकायं करोति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो उपासको उपासकरतनं च होति उपासकपटुमं च उपासकपुण्डरीकं चा" ति ।

६. पीतिसूतं

- B. 182
- श्रथ खो श्रनायपिण्डिको गहपति पञ्चमत्तेहि उपासकसतेहि परिवृतो येन भगवा तेनुपसङ्कीम; उपसङ्कीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
 एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अनायपिण्डिकं गहपति भगवा एतदवीच —
 - . २. "तुम्हे" खो, गहपति, भिक्खुसङ्घं पच्चपट्टिता चीवरपिण्ड-पातसेनासनिपलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारेन । न खो, गहपति, तावतकेनेन तृद्धि करणीया – 'मयं भिक्खुसङ्घं पच्चपट्टिता चीवरपिण्ड-

१. उपासकपतिकट्टो – ती॰, स्या॰, रो॰। २. कोतुहलमङ्गतिको – ती॰, स्या॰, रो॰। ३. उपासकपुत्तरीको – रो॰। ४. तुम्हेपि – ती॰।

B. 183

R. 208

YER

पातसेनासनिमानप्पच्चयमेषञ्जपरिक्खारेना' ति । तस्मातिह, गह्पति, एवं सिक्खितब्बं – 'किन्ति मयं कालेन कालं पविवेकं पीर्ति उपसम्पज्ज विहरेय्यामा' ति ! एवं हि वो, गहपति, सिक्खितब्बं'' ति ।

३. एवं वत्ते भायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदबीच -"ग्रच्छरियं, भन्ते, ग्रब्भुतं, भन्ते ! याव सुभासितं चिदं, भन्ते, भगवता - 5 'तुम्हे खो, गहपति, भिक्खुसङ्कं पच्चुपट्टिता चीवरपिण्डपातसेनासनगिलान-प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । न सो, गहपति, तावतकेनेव तुद्धि करणीया - मयं भिक्खुसङ्कं पच्चपद्भिता चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेना ति । तस्मातिह, गहपति, एवं सिक्खितब्बं - किन्ति मयं कालेन कालं पविवेकं पीति उपसम्पन्ज विहरेय्यामा ति ! एवं 10 द्रि बो. गहपति. सिक्खितब्बं' ति । यस्मि, भन्ते, समये अरियसावको पविवेकं पीति उपसम्पन्न विहरति, पञ्चस्स ठानानि तस्मि समये न होन्ति । यं पिस्स कामपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तस्मि समये न होति । यं पिस्स कामपसंहितं सुखं सोमनस्सं, तं पिस्स तस्मि समये न होति । यं पिस्स ग्रकुसलपसंहितं देक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तस्मि समये 15 न होति । यं पिस्स अकसलुपसंहितं सूखं सोमनस्सं, तं पिस्स तस्मि समये न होति । यं पिस्स कुसलपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तस्मि समये न होति । यस्मि, भन्ते, समये ग्ररियसावको पविवेकं पीति उपसम्पज्ज विहरति, इमानिस्स पञ्च ठानानि तस्मि समये न होन्ती" ति ।

४. "साधु साधु, सारिपुत ! यस्मि, सारिपुत, समये प्रिरियसावको पविवेकं पीति उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्चस्स ठानानि तिस्मं समये न होन्ति"। यं पिस्स कामूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स कामूपसंहितं सुखं सोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स अकुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं थ पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स प्रकुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स प्रकुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स कुकुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स कुक्सलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स कुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्स कुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्म कुसलूपसंहितं दुक्खं दोमनस्सं, तं पिस्स तिस्म समये न होति । यं पिस्म, सारिपुत्त, समये प्ररियसावको

१, कानुपर्साहर्त – स्या०। २. ब्रह्मसनुपर्साहर्त – स्या०। ३–३. इमानि पञ्चस्स – स्या०। ४. होति – सी०।

पिववेकं पीति उपसम्पज्ज विहरति, इमानिस्सै पञ्च ठानानि तरिम समये न होन्ती" ति ।

७. वणिज्जासुत्तं

 "पञ्चिमा, भिक्खवे, विणज्जा उपासकेन ग्रकरणीया । कतमा पञ्च ? सत्यविणज्जा, सत्तविणज्जा, मंसविणज्जा, मज्ज-विणज्जा, विसविणज्जा – इमा सो, भिक्खवे, पञ्च विणज्जा उपासकेन ग्रकरणीया" ति ।

द. राजासुत्तं

१. "तं कि मञ्ज्य, भिक्सवे, प्रपि नृ तुम्हेहि दिट्टं वा सुतं वा – 'ग्रयं पुरिसो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो ति ध तमेनं राजानो गहेत्वा पाणातिपाता वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पद्माजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती'" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"सायु, भिक्सवे, मया पि स्रो एतं, भिक्सवे, नेव दिहुं न सुतं – 'ग्रयं पुरिस्रो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो ति । तमेनं राजानो गहेरना पाणातिपाता वेरमणिहेतु हनन्ति वा वन्धन्ति वा 15 पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती''' ति । ग्रपि च, स्वास्स तमेने' पापकम्मं पवेदेन्ति' – 'ग्रयं पुरिसो इत्यं वा पुरिसं वा जीविता वोरोपेसी' ति । तमेनं राजानो गहेरना पाणातिपातहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ति । ग्रपि नृ तुम्हेहि एवस्पं दिट्टं वा मुतं वा'" ति ?

"दिटं च नो, भन्ते, सूतं च सुय्यिस्सर्ति" वा" ति ।

२. मतं कि मञ्जाय, भिक्सवे, प्रिप नु तुम्हेहि दिट्ठं वा सुतं वा – 'प्रयं पुरिसो अदिक्षादानं पहाय अदिक्षादाना पिटिविरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा अदिक्षादाना वेरमणिहेतु" हनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती" ति ?

R. 209

20

इमानेत्व – सी०। २. होती ति – मी०; होति – स्या०, रो०। ६–३. तपेव पायकं कार्म – सी०; तदेव पायकाम – स्या०। ४. पवेदयन्ति – सी०; पवेदेति – स्या०। ४. वोरोपेती – स्या०। ६. सूमिस्तति – ती०, रो०। ७. देरमणीहेतु – सी०, स्या०, रो०।

10

15

R. 210

B. 185

"नो हेतं भन्ते"।

"सामु, भिक्खवे ! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्टं न सुतं —
'श्रयं पुरिसो श्रदिक्षादानं पहाय श्रदिक्षादाना पिटिवरतो ति । तमेनं
राजानो गहेत्वा श्रदिक्षादाना वेरमणिहेतु हनिन्त वा बन्धिन्त वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती' ति । ग्रिप च स्वास्स तमेव पापकम्मं उ
पवेदेन्ति — 'श्रयं पुरिसो गामा वा श्रर्रङ्गा वा श्रदिक्षं थेय्यसङ्कातं
श्रादियी' ति'। तमेनं राजानो गहेत्वा श्रदिक्षादानहेतु हनन्ति वा बन्धिन्त
वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ति । श्रपि नृ तुम्हेहि एवरूपं
दिद्वं वा सुतं वा'' ति ?

"दिट्टं च नो, भन्ते, सुतं च सुय्यस्सति चा" ति ।

३. "तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, अपि नृतुम्हेहि दिट्टं वा सुतं वा — 'श्रयं पुरिसो कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटि-विरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पृथ्वाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती"" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"साषु, भिक्खवे ! मया पि स्तो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्टं न सुतं- 'ग्रयं पुरिसो कामेसुमिच्छाचार पहाय कामेसुमिच्छाचारा पिटाय कामेसुमिच्छाचारा पिटायरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती' ति । प्रपि च स्वास्स तमेव पापकम्मं पवेदेन्ति – 'ग्रयं पुरिसो परित्थीसु परकुमारीसु अचारित्तं ग्रापज्जी' ति । तमेनं राजानो गहेत्वा कामेसुमिच्छाचारहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ति । ग्रपि नु तुम्हेहि एवरूपं दिट्टं वा सुतं वा"' ति ?

"दिट्टं च नो, भन्ते, सुतं च सुय्यिस्सति चा" ति ।

४. "तं कि मञ्जाय, भिक्सने, ग्रिप नु तुम्हेहि दिट्टं वा सुतं वा 25 — 'ग्रयं पुरिसो मुसावादं पहाय मुसावादा पिटिवरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा मुसावादा वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती'" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

१-१. भाविमति - स्या॰ । २-२. भायज्जति - श्री॰,स्या॰ ।

10

15

R. 211

"साधु, भिक्खवे! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव विट्ठं न सुतं-'अयं पुरिक्षो मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा मुसावादा वेरसणिहेतु हुनन्ति वा बन्धन्ति वा पब्बाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती' ति । अपि च खास्स तमेव पापकम्मं पवेदेन्ति - 'अयं पुरिक्षो गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा मुसावादेन अत्यं पभञ्जी' ति'। तमेनं राजानो गहेत्वा मुसावादहेतु हुनन्ति वा बन्धन्ति वा पञ्जा-जेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ति । अपि नु तुम्हेहि एवरूपं विट्ठं बा सुतं वा''' ति ?

"दिट्टं च नो, भन्ते, सुतं च सुय्यिस्सित चा" ति ।

५. "तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, प्रिप नु तुम्हेहि विट्ठं वा सुतं वा — 'ग्रयं पुरिसो सुरामेरयमज्जपमादट्टानं पहाय सुरामेरयमज्जपमाद-ट्टाना पटिवरतो ति । तमेनं राजानो गहेत्वा सुरामेरयमज्जपमादट्टाना वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा पथ्बाजेन्ति वा यथापञ्चयं वा करोन्ती ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"साषु, भिक्खवे! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्टं न सुतं —
'स्रयं पुरिसो सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं पहाय सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं पहाय सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं पिटिवरतो ति । तमेनं राजानो गहेरवा सुरामेरयमञ्जपमादट्टानां वेरमणिहेतु हनन्ति वा बन्धन्ति वा प्रवाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ती'

20 ति । प्रपि च ख्वास्स तमेव पापकम्मं पवेदेन्ति — 'प्रयं पुरिसो सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं अनुयुत्तो इत्त्वि वा पुरिसं वा जीविता बोरोपेसि';

प्रयं पुरिसो सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं अनुयुत्तो गामा वा प्ररञ्जा वा

प्रवित्तं येय्यसङ्क्षातं प्रादियिं, अयं पुरिसो सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं

प्रनुयुत्तो परिस्थीसु परकुमारीमु चारितः ग्रापिज्जः, अयं पुरिसो सुरामेरय

25 मञ्जपमादट्टानं अनुयुत्तो गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा मुसावादेन

प्रस्थं पमञ्जी ति । तमेनं राजानो गहेरवा सुरामेरयमञ्जपमादट्टानं

कुत्तं हनन्ति वा बन्धन्ति वा प्रवाजेन्ति वा यथापच्चयं वा करोन्ति ।

प्रपि नु गुस्हेहि एवक्षां दिट्टं वा सुतं वा" ति ?

"दिट्टं च नो, भन्ते, सुतं च सुव्यिस्सति चा" ति ।

१-१. मञ्जती ति - सी॰; मञ्जति - स्वा॰; मञ्जीति - रो॰। २. वोरोनेति -स्वा॰। ३. सादिवति - सी॰, स्वा॰। ४. साएक्वति - सी॰, स्वा॰।

R. 186

R. 212

B. 187

६. गिहिसुसं

- १. श्रथ क्षो अनाथिपिण्डको गहपित पञ्चमत्तेहि उपासकसतेहि पिरवृतो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिः; उपसङ्क्ष्मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । अथ को भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि "यं कञ्चि, सारिपुत्तं, जानेय्याथ गिहि बोदातवसनं पञ्चसु सिक्का-पदेसु संवृत्तकम्मन्तं चतुन्नं आभिचेतिसकानं दिट्टघम्मसुष्विविहारानं उ निकामलामि अकिण्ड्यलामि अकिसरलामि, सो आकङ्क्षमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य 'बीणिनरयोग्दि खीणितरच्छानयोनि खीणपेत्ति-विसयो' खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोतापन्नोहमस्म अविनिपात्तवम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो ति ।
- २. "कतमेसु पञ्चसु सिक्खापादेसु संबुतकम्मन्तो होति ? 10 इस, सारिपुत्त, प्ररियसावको पाणातिपाता पटिविरतो होति, प्रदिष्ठा-दाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, सुरामेरयमञ्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । इमेसु पञ्चसु सिक्खापदेसु संवुतकम्मन्तो होति ।
- ३. "कतमेसं चतुन्नं ग्राभिचेतसिकानं विट्ठधम्मयुखिवहारानं 15 निकामलामी होति प्रकिच्छलामी प्रकसिरलामी ? इष, सारिपुत्त, प्ररियसावको बुद्धे अवेच्चप्यसादेन समन्नागतो होति – 'इति पि सो भगवा श्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष, सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । अयमस्स पठमो प्राभिचेतसिको विट्ठधम्मयुखिवहारो अधिगतो होति अवियुद्धस्स चित्तस्स 20 विसुद्धिया अपरियोदातस्स चित्तस्स परियोदपनाय ।
- ४. "पुन च परं, सारिपुत, ब्रिरियसावको घम्मे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति – 'स्वाक्खातो भगवता घम्मो सन्दिद्विको अकालिको एहिएस्सिको ओपनेय्यिको पच्चतं वेदितब्बो विञ्जूही' ति । अयमस्स दुतियो आभिचेतसिको दिट्टघम्मसुखविहारो अधिगतो होति अविसुद्धस्स 25 चित्तस्स विसुद्धिया अपरियोदातस्स चित्तस्स परियोदपनाय ।
- "पुन च परं, सारिपुत्त, ग्ररियसावको सङ्घे ग्रवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति – 'सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो उज्प्यटिपन्नो

१. किञ्च - सी०। २. चतुषंच - सी०, रो०। ३. खीणपितिविसयो - रो०। घ०२-४८

R 219

20

25

B. 188

भगवतो सावकसङ्को ज्ञायप्यित्पन्नो भगवतो सावकसङ्को सामीचिप्यित्-पन्नो भगवतो सावकसङ्को, यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि मह पुरिस-पुग्गला एस भगवतो सावकसङ्को म्राहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो मञ्ज्ञालकरणीयो म्रनुत्तरं पुञ्ज्ञक्खेतं लोकस्सा ति । भ्रयमस्स तितयो आभिचेतिसको दिटुचम्ममुखिवहारो श्रिधगतो होति प्रविसुद्धस्स चित्तस्स विमृद्धिया भ्रगिरयोदातस्स चित्तस्स परियोदपनाय ।

६. "पुन च परं, सारियुत्त, ग्रिरियसावको ग्रिरियकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति अलण्डेहि ग्रिन्छिद्दृहि असवलेहि अकम्मासेहि भुजिस्सेहि विज्ञ्युप्पतत्वेहि अपरामद्वेहि समाधिसंवत्तिनिकेहि । ग्रियमस्स चतुत्वो । ग्राभिचेतिसको दिट्ठधम्ममुखविहारो ग्रिविगतो होति ग्रिविसुद्धस्स चित्तस्स विसुद्धिया ग्रपियोदातस्स चित्तस्स परियोदपनाय । इमेसं चतुन्नं ग्राभिचेतिसकानं दिट्ठधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति ग्रिकिच्छ-नाभी ग्रक्तिसरनामी ।

७. "यं कञ्चि, सारिपुत्त, जानेय्याय गिह् ब्रोदातवसनं — इमेसु पञ्चसु सिक्खापदेसु संवुतकम्मन्तं, इमेसं च चतुत्रं ग्राभिचेतिसकानं दिट्ठधम्मसुखिद्दारानं निकामलाभि ग्रकिच्छलाभि ग्रकसिरलाभि, सो ग्राकङ्कमानो ग्रत्तना व ग्रत्तानं व्याकरेय्य — 'खीणनिरयोम्हि खीण-तिरच्छानयोनि खीणपेत्तिवसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोतापन्नो-हमस्मि ग्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।

"निरयेसु भयं दिस्वा, पापानि परिवज्जये ।
प्ररिययममं समादाय, पण्डितो परिवज्जये ।।
"न हिंसे पाणभूतानि, विज्जमाने परक्कमे ।
मुता च न भणे जानं, ग्रदिश्चं न परामसे ।।
"सेहि दार्रेहि सन्तुद्धो, परदारं च नारमें ।
मेरयं वार्रेण जन्तु, न पिवे चित्तयोहींन ।।
"अनुस्सरेय्य सम्बुद्धं, घम्मं चानुवितक्कये ।
ग्रब्यापज्झं हि तं चित्तं, देवलोकाय भावये ।।
"उपद्विते वेय्यघम्मे, पुञ्जात्यस्स जिगीसतो ।।
सन्तेमु पठमं दिश्वा, विपुता होति दक्किला।।

१. स्वा॰ पोत्यके नित्य । २ झारमे – म०, रो० । ३ झपष्ट्रिते – स्वा॰ । ४. जिपिसतो – सी॰, स्वा॰, रो० ।

10

15

20

B 189

R. 214

"सन्तो हवे पवक्खामि, सारिपुत्त सुणोहि मे । इति कण्हासु सेतासु, रोहिणीसु हरीसु वा ।। "कम्मासास सरूपास, गोस पारेवतास[े] वा । यासु कासुचि एतास, दन्तो जायति पञ्जवो ।। "धोरय्हो बलसम्पन्नो, कल्याणजवनिककमो। तमेव भारे युञ्जन्ति, नास्स वण्णं परिक्खरे ।। "एवमेव मनस्सेस, यस्मि किस्मिञ्चि जातिये । खत्तिये ब्राह्मणे वेस्से, सुद्दे चण्डालपुक्कुसे ।। "यास कासचि एतास, दन्तो जायति सब्बतो। धम्मद्रो सीलसम्पन्नो, सच्चवादी हिरीमनो ।: "पहीनजातिमरणो, ब्रह्मचरियस्स केवली। पन्नभारो विसंयुत्तो, कतकिच्चो अनासवो ।। "पारग् सब्बधम्मान, ग्रनुपादाय निब्बुतो। तस्मि च विरजे खेत्ते, विपुला होति दक्खिणा ।। "बाला च ग्रविजानन्ता, दुम्मेघा ग्रस्सुताविनो । बहिद्धा ददन्ति' दानानि, न हि सन्ते उपासरे ॥ "ये च सन्ते उपासन्ति. सप्पञ्जे धीरसम्मते । सद्धा च नेस स्गते, मुलजाता पतिद्विता।। "देवलोकं च ते यन्ति, कुले वा इध जायरे। प्रनुपुब्बेन निब्बानं, ग्रधिगच्छन्ति पण्डिता'' ति ।।

१०. गवेसीसुत्तं

१. एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिक चरित महता भिक्खु-सङ्घेन सर्वि । अद्सा लो भगवा अद्धानमगण्यिटपन्नो अञ्ञातरिस्म पदेसे महन्तं सालवनं; दिस्वान मग्गा ओक्कम्म येन त सालवनं तेनुप-सङ्क्षिम; उपसङ्क्षीमत्वा तं सालवनं अज्ङ्कोगाहेत्वा अञ्ञातरिस्म पदेसे सितं पात्वाकासि ।

१. पारापतासु – रो० । २. कस्मिष्य – सी०, कस्मिष्ट्य – स्या०; कस्मिष्ट्य – रो०। १. वेस्ति – सी०, स्या०, रो० । ४. विस्वा – सी०, रो० ।

B 190

R 216

 अथ खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसि — "को नु खो हेतु को पच्चयो भगवतो सितस्स पातुकम्माय ? न प्रकारणेन तथागता
 सतं पातुकरोन्ती" ति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो भगवतो सितस्स पातुकम्माय ?
 न अकारणेन तथागता सितं पातुकरोन्ती" ति ।

"मूतपुब्लं, ग्रानन्द, इमिस्म पदेसे नगरं श्रहोसि इद्धं चेव
 फीतं च बहुजनं ग्राकिण्णमनुस्सं । तं खो पनानन्द, नगरं कस्सपो भगवा
 ग्रादं सम्मासम्बुद्धो उपनिस्साय विहासि । कस्सपस्स खो पनानन्द,
 भगवतो श्ररहृतो सम्मासम्बुद्धस्त गवेसी नाम उपासको ग्रहोसि सीलेसु
 ग्रपत्प्रकारि । गवेसिना खो, ग्रानन्द, उपासकेन पञ्चमत्ताति उपासकस्तानि पिटदेसितानि समादिपतानि श्रहेसुं सीलेसु श्रपरिप्रकारिनो ।
 ग्रय खो, श्रानन्द, गवेसिस्स उपासकस्य एतदहोसि – 'ग्रहं खो इमेसं पञ्चन्नं उपासकस्तानं बहुपकाचो पुक्बङ्गमो समादपेता, ग्रहं चिन्ह सीखेसु ग्रपरिप्रकारिनो ।
 इच्वेतं समसमं, नित्य किञ्च ग्रासिरेकं; हन्दाहं ग्रासिरेकाया' ति ।

४. "प्रथ खो, ग्रानन्द, गवेसी उपासको येन तानि पञ्च उपासकसतानि तेनुपसहुमि; उपसङ्घमित्वा तानि पञ्च उपासकसतानि एतदवोच — 'ग्रज्जतम्गे मं ग्रायस्मन्तो सीलेसु परिपूरकारि धारेषा' ति!
ग्रय खो, ग्रानन्द, तेसं पञ्चमं उपासकसतानं एतदहोसि — 'ग्रय्यो खो
गवेसी श्रमहाकं बहूपकारो पुब्बङ्गमो समादपेता। ग्रय्यो हि नाम
गवेसी सीलेसु परिपूरकारी भिवस्सति। किमङ्कं पन मयं ति!
ग्रय खो, ग्रानन्द, तानि पञ्च उपासकसतानि येन गवेसी उपासको
तेनुपसङ्कामसु, उपसङ्कामत्वा गवेसि उपासको एतदबोच्च — 'ग्रज्जतम्गे
ग्रय्यो गवेसी इमानि पि पञ्च उपासकसतानि सीलेसु परिपूरकारिनो
श्रयो गवेसी इमानि पि पञ्च उपासकसतानि सीलेसु परिपूरकारिनो
श्र खो, ग्रानन्द, गवेसिस्स उपासकस्त एतदहोषि — 'ग्रहं
खो इमेसं पञ्चम्नं उपासकसतानं वहूपकारो पुब्बङ्गमो समादपेता,
ग्रहं चिन्ह सीलेसु परिपूरकारी, इमानि पि पञ्च उपासकसतानि सीलेसु
परिपूरकारिनो । इच्चेतं समसमं, नित्य किञ्चि ग्रतिहेकं; हन्दाहं
ग्रीदेकाया' ति !

१. विहर्रात – स्वा०। २. मवेसी – स्वा०। ३. बहुकारो – सी०। ४. पि – स्वा०। ४. किमङ्ग – सी०, रो०। ६. सी०, रो० गोलकेषु नस्वि।

B. 191

R. 217

 "ग्रथ खो, ग्रानन्द, गवेसी उपासको येन तानि पञ्च उपा-सकसतानि तेन्पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तानि पञ्च उपासकसतानि एतदवीच - 'ग्रज्जतमो मं ग्रायस्मन्तो ब्रह्मचारि घारेथ ग्राराचारि विरतं मेथना गामधम्मा' ति । ग्रय स्रो, ग्रानन्द, तेसं पञ्चन्नं उपासक-सतानं एतदहोसि - 'ग्रय्यो खो गवेसी ग्रम्हाकं बहपकारो पृब्बकुमो 5 समादपेता । ग्रय्यो हि नाम गवेसी ब्रह्मचारी भविस्सति ग्राराचारी विरतो मेथना गामधम्मा । किमञ्जं पन मयं ति ! ग्रथ खो, ग्रानन्द तानि पञ्च उपासकसतानि येन गवेसी उपासको तेनुपसङ्कामसू; उपसङ्क-मित्वा गर्वेसि उपासकं एतदवीचु - प्रज्जतग्गे अय्यो गर्वेसी इमानि पि पञ्च उपासकसतानि ब्रह्मचारिनो घारेत् ग्राराचारिनो विरते मेथुना 10 गामधम्मा' ति । ग्रथ खो, ग्रानन्द,गवेसिस्स उपासकस्स एतदहोसि - प्रहं खो इमेसं पञ्चन्नं उपासकसतानं बहपकारो पूब्बङ्कामी समादपेता । ग्रहं चिन्ह सीलेस परिपरकारी । इमानि पि पञ्च उपासकसतानि सीलेस परिपुरकारिनो । अहं चम्हि ब्रह्मचारी आराचारी विरतो मेथना गामधम्मा । इमानि पि पञ्च उपासकसतानि ब्रह्मचारिनो आरा- । चारिनो विरता मेथना गामधम्मा । इच्वेतं समसमं, नित्य किञ्चि श्रतिरेकं; हन्दाहं ग्रतिरेकायां ति ।

६. "श्रय खो, ग्रानन्द, गवेसी उपासको येन तानि पञ्च उपा-सकसतानि तेनुपसङ्क्षिनः उपसङ्क्ष्मित्वा तानि पञ्च उपासकसतानि एतदवोच — 'ग्रज्जतम्गे मं ग्रायस्मन्तो एकभत्तिकं धारेख रत्पूपरतं' 20 विरतं विकालभोजना' ति । ग्रय खो, ग्रानन्द, तेसं पञ्चश्नं उपासक-सतानं एतदहोसि —'ग्रय्यो खो गवेसी' बहुपकारो पुज्बङ्गमो समादपेता । ग्रय्यो हि नाम गवेसी एकभत्तिको भविस्सति रत्तूपरतो विरतो विकाल-भोजना । किमञ्जंपन मयं' ति ! ग्रय खो, ग्रानन्द, तानि पञ्च उपासक-सतानि येन गवेसी उपासको तेनुपसङ्क्ष्मिम् ; उपसङ्क्ष्मित्वा गवेसि उपासकं 25 एतदवोचुं — 'ग्रज्जतम्गे ग्रय्यो गवेसी इमानि पि पञ्च उपासकसतानि एकभित्तके धारेतु रत्तूपरते विरते विकालभोजना' ति । ग्रय खो, ग्रानन्द, गवेसिस्स उपासकस्स एतदहोसि — 'ग्रहं खो इमेस पञ्चकं उपासकसतानं बहुपकारो पृज्वङ्क्षमो समावरेता । ग्रहं चित्र सीलेस् परिप्रकारी ।

१. न मर्च - ती॰ । २. विरता - म॰ । ३. सतु ॰ - ती॰, स्या॰ । ४. गवेती सम्दानं - ती॰, री॰; प्रदेती सम्दानं - स्या॰ ।

R 218

इमानि पि पञ्च उपासकसतानि सीलेसु परिपूरकारिनो । ग्रहं चिम्ह ब्रह्मचारी ब्राराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा । इमानि पि पञ्च उपासकसतानि ब्रह्मचारिनो ब्राराचारिनो विरता मेथुना गामधम्मा । ग्रहं चम्हि एकभत्तिको रत्तूपरतो विरतो विकालभोजना । इमानि पि 5 पञ्च उपासकसतानि एकभत्तिका रत्तुपरता विरता विकालभोजना। इच्चेतं समसमं, नित्य किञ्च अतिरेकं; हन्दाहं अतिरेकायां ति ।

- ७. "ग्रथ स्रो, ग्रानन्द, गवेसी उपासको येन कस्सपो भगवा ग्ररह सम्मासम्बुद्धो तेनुपसङ्कमाः उपसङ्कमित्वा कस्सपं भगवन्तं श्ररहन्तं सम्मासम्बद्धं एतदवोच - 'लभेट्याहं, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्जं 10 लभेय्यं उपसम्पदं' ति । अलत्य खो, आनन्द, गवेसी उपासको कस्सपस्स भगवतो ग्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स सन्तिके पव्बज्ज, ग्रलत्थ उपसम्पदं । अचिरूपसम्पन्नो खो पनानन्द, गवेसी भिक्खु एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो त्रातापी पहितत्तो विहरन्तो निचरस्सेव - यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पञ्चजन्ति, तदन्तरं – ब्रह्मचरियपरियोसानं 15 दिट्रेव घम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि । 'स्तीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरिय, कतं करणीय, नापरं इत्थत्तायां ति ग्रब्भञ्ञासि । ग्रञ्जातरो च पनानन्द, गवेसी भिक्खु ग्रग्हतं ग्रहोसि ।
- "ग्रथ खो, ग्रानन्द, तेस पञ्चन्नं उपासकसतानं एतदहोसि 'ग्रय्यो स्रो गवेसी ग्रम्हाक बहूपकारो पुरुव क्रुमो समादपेता । ग्रय्यो हि B 192 20 नाम गवेसी केसमस्सुं स्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि स्रच्छादेत्वा ग्रगारस्मा ग्रनगारिय पब्वजिस्सित । किमञ्ज पन मयं ति ! ग्रथ खो, ब्रानन्द, तानि पञ्च उपासकसतानि येन कस्सपो भगवा अरहं सम्मा-सम्बुद्धो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा कस्सपं भगवन्त ग्ररहन्तं सम्मा-सम्बुद्धं एतदवीचुं - 'लभेय्याम मयं, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्जं, 25 लभेय्याम उपसम्पदं ति । अलभिम् खो, आनन्द, तानि पञ्च उपासक-सतानि कस्सपस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बद्धस्स सन्तिके पब्बज्जं, म्रलभिसु उपसम्पदं।
 - "ग्रथ खो, ग्रानन्द, गवेसिस्स भिवखुनो एतदहोसि 'ग्रहं खो इमस्स ग्रनुत्तरस्स विमुत्तिसुखस्स निकामलाभी होमि ग्रिकिच्छलाभी

१. सी॰ स्या॰, री॰ पोत्वकेस नत्वि ।

स्रकसिरलाभी । सहो वितमानि पि पञ्च भिज्ञञ्जसतानि इसस्य स्रमुत्तरस्य विमुत्तिसुखस्य निकामलाभिनो स्रस्य स्रकिच्छलाभिनो स्रकसिरलाभिनो ति । स्रथ खो, स्रानन्द, तानि पञ्च भिज्ञञ्जसतानि वृपकट्टा सप्पमत्ता स्रातापिनो पहितत्ता विहरन्ता निवरस्सेव – यस्सत्याय कुलपुत्ता सम्मदेव स्रगारस्मा स्रनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं – ब्रह्मचिरयपियोसानं उ विद्वेष सम्मे सयं स्रभिञ्जा सम्झ्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरिसु । 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्थताया' ति स्रक्मिञ्जासु ।

१०. "इति खो, म्रानन्द, तानि पञ्च भिवखुसतानि गवेसी-पमुखानि उत्तरुत्तरिं पणीतपणीतं वायममाना म्रनुत्तरं विमुत्ति 10 सच्छाकंमु । तस्मातिह, म्रानन्द, एवं सिविखतब्बं – 'उत्तरुत्तरि पणीत-पणीत वायममाना म्रनुत्तरं विमुत्ति' सच्छिकरिस्सामा' ति । एवं हि वो, म्रानन्द, मिक्खितब्वं'' ति ।

उपासकवम्गो महारसमो ।

तस्सुद्दानं

सारज्जं विसारदो निरयं, वेरं चण्डालपञ्चमं। पीति वणिज्जा राजानो, गिही चेव गवेसिना ति।।

R. 219

B. 193

15

१६. अरञ्जवग्गो

१. ब्रारञ्जिकसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिनस्तते, भ्रारञ्जिका"। कतमे पञ्च ? मन्दत्ता मोमूहत्ता भ्रारञ्जिको होति, पापिच्छो इच्छापकतो ग्रारञ्जिको होति, उम्मादा चित्तनस्तेपा ग्रारञ्जिको होति, उम्मादा चित्तनस्तेपा ग्रारञ्जिको होति, उम्मादा चित्तनस्तेपा ग्रारञ्जिको होति, उम्पाद्य सत्त्रिहेये निस्साय सत्त्रिहेये निस्साय सत्त्रेस्त्रिये निस्साय पत्रिकेयेव निस्साय प्रविकेयेव निस्साय १८० मार्गे ग्रार्थि । इसे सो, भिनस्ते, पञ्च ग्रार्थिञ्जका । इमेसं सो, भिनस्ते, पञ्च ग्रार्थिञ्जका । इमेसं सो, भिनस्ते, पञ्च ग्रार्थिञ्जको ग्राप्युत्ते-

१. एकेका बूंपकहा - स्था०। २. उत्तक्तॉर - सी०, स्था०, रो०। ३. विमृत्ति-सुर्खं - सी०। ४. अवेसिना - स्था०। १. धारञ्जका - सी०, स्था०, रो०।

येव निस्साय सन्तुर्द्वियेव निस्साय सल्लेखयेव निस्साय पविवेकंग्रेव निस्साय इदमल्यितयेव निस्साय आरञ्जिको होति, अयं इमेसं पञ्चकं आरञ्जिकानं अस्मो च सेट्टो च मोक्खो च उत्तमो च पवरो च।

२. "सेव्यचापि, भिक्सवे, गवा सीरं, सीरम्हा दिष, दिषम्हा 5 नवनीतं, नवनीतम्हा सिप्प, सिप्पम्हा सिप्पमण्डो तत्व प्रमामक्सायितः; एवमेन खो, भिक्सवे, इमेसं पञ्चम्नं आरिञ्ज्ञाकानं य्वायं आरिञ्जाको अपिच्छत्येव निस्साय सन्तुद्वियेव निस्साय सल्लेखयेव निस्साय पविवेकयेव निस्साय इदमिलतयेव निस्साय आरिञ्जाको होति, अयं इमेसं पञ्चमं आरिञ्ज्ञाकानं अम्मो च सेट्ठो च मोक्सो च उत्तमो च 10 पवरो चा" ति ।

२. चीवरसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्सवे, पंमुकूलिका । कतमे पञ्च ? मन्दत्ता मोमृहत्ता पंमुकूलिको होति ... पे० .. इदमिल्यतंयेव निस्साय पंमुकूलिको होति । इमे खो, भिक्सवे, पञ्च पंमुकूलिका'' ति ।

३. रक्लम् लिकसुत्तं

"पञ्चिमे, भिक्खवे, रुक्खमूलिका। कतमे पञ्च ?
 मन्दत्ता मोमूहता रुक्खमूलिको होति ... पे०... इदमत्थितंथेव निस्साय रुक्खमूलिको होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च रुक्खमूलिका" ति ।

४. सोसानिकसुत्तं

B. 194, R. 220 "पञ्चिम, भिक्खवे, सोसानिका । कतमे पञ्च ? मन्दत्ता मोमूहत्ता सोसानिको होति .. पे० .. इदमस्थितयेव निस्साय सोसा-निको होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सोसानिका" ति ।

५. ब्रब्भोकासिकसुत्तं

20 १. "पञ्चिमे, भिक्खने, ग्रन्भोकासिका ... पे०... इमं खो, भिक्खने, पञ्च ग्रन्भोकासिका" ति ।

१. सप्पिमण्डो सप्पिमण्डो - स्या०।

६. नेसज्जिकसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, नेसज्जिका ... पे o... नेसज्जिका" ति ।

७. यथासन्यतिकसूत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, यथासन्यतिका ... प०... यथासन्य-तिका" ति ।

८. एकासनिकसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, एकासनिका ...पे०... एकासनिका" ति ।

सत्पच्छाभत्तिकस्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, खलुपच्छाभत्तिका ... पे०... खलुपच्छा-भत्तिका" ति ।

१०. पत्तपिण्डिकसुत्तं

- १. "पञ्चिमं, भिक्खवं, पत्तपिण्डिका । कतमं पञ्च ? मन्दत्ता मोमूहत्ता पत्तपिण्डिको होति, पापिच्छो इच्छापकतो पत्तपिण्डिको होति, उम्मादा चित्तक्खेपा पत्तपिण्डिको होति, 'विण्णतं बुद्धेहि बुद्ध- 10 सावकेही' ति पत्तपिण्डिको होति, प्राप्पच्छतंयेव निस्साय सन्तुर्द्धियेव निस्साय सल्लेखंयेव निस्साय पविवेक्येव निस्साय इदमस्थितंयेव निस्साय पत्तपिण्डिको होति । इमे खो, भिक्खवं, पञ्च पत्तपिण्डिका । इमेसं खो, भिक्खवं, पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं स्वायं पत्तपिण्डिको ग्रप्पच्छतं-येव निस्साय सन्तुर्द्धियेव निस्साय सल्लेखयेव निस्साय पविवेक्येव 15 B. 195 निस्साय इदमस्थितंयेव निस्साय पत्तपिण्डिको होति, अयं इमेसं पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं अस्मो च सेद्धो च मोक्खो च उत्तमो च पवरो च ।
- २. ''सेय्यथापि, भिक्सवे, गवा सीरं, सीरम्हा दिघ, दिघम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सप्पि, सप्पिम्हा सप्पिमण्डो तत्व अन्गमक्सायितः; एवभेव सो, भिक्सवे, इमेसं पञ्चन्नां पत्तपिण्डिकानं य्वायं पत्तपिण्डिको 20 अप्पिच्छतंयेव निस्साय सन्तुर्द्वियेव निस्साय सल्लेखंयेव निस्साय प्रकृत्येव

पविवेकंग्रेव निस्साय इदमित्यतंयेव निस्साय पत्तिपिष्डिको होति, अयं इमेसं पञ्चक्षं पत्तिपिष्डिकानं अन्गो च सेट्टो च मोक्सो च उत्तमो च पवरो चा" ति ।

ग्ररञ्जवमारे एकूनवीसतिमी ।

तस्सुद्दानं

ग्ररञ्जं चीवरं रुक्ख, सुसानं ग्रन्भोकासिकं । नेसज्जं सन्थतं एकासनिकं , खलुपच्छापिण्डिकेन चाति ।।

२०. ब्राह्मणवरगो

१. सोणसुत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्तववे, पोराणा ब्राह्मणधम्मा एतरिह सुनखेसु सिन्दस्सन्ति, नो ब्राह्मणेसु । कतमे पञ्च ? पृथ्वे मुदं, भिक्तववे, ब्राह्मणा ब्राह्मणियेव गच्छन्ति, नो अब्राह्मणि । एतरिह, भिक्तववे, ब्राह्मणा ब्राह्मणि पि गच्छन्ति, अब्राह्मणि पि गच्छन्ति । एतरिह, भिक्तववे, एसुनख्या सुनखियेव गच्छन्ति, नो अ्रमुनखि । अ्रय, भिक्तववे, पठमो पोराणो ब्राह्मणव्यमो एतरिह सुनखेसु सन्दिस्सन्ति, नो ब्राह्मणेसु ।
- २. "पुथ्ने सुदं, भिक्वने, ब्राह्मणा ब्राह्मणि उतुनियेव गच्छन्ति, नो अनुतुनि । एतरिह, भिक्वने, ब्राह्मणा ब्राह्मणि उतुनि पि गच्छन्ति, अनुतुनि पि गच्छन्ति । एतरिह, भिक्वने, मुनला सुनिल उतुनियेव । गच्छन्ति, नो अनुतुनि । अयं, भिक्लने, दुतियो पोराणो ब्राह्मणधम्मो एतरिह सुनलेस् सन्दिस्सित, नो ब्राह्मणेस् ।
- ३. "पुब्बे सुद, भिक्खवे, ब्राह्मणा ब्राह्मणि नेव किणन्ति ' नो विक्कणन्ति, सिप्पयेनेव सवासं संबन्धायं' सम्पवत्तेन्ति । एतरिह, भिक्खवे, ब्राह्मणा ब्राह्मणि किणन्ति पि विक्कणन्ति पि, सिप्पयेर्ना पि² थ संवासं संबन्धाय सम्पवत्तेन्ति । एतरीह, भिक्खवे, सुनखा सुर्नाख नेव किणन्ति नो विक्किणन्ति, सिप्पयेनेव संवासं संबन्धाय सम्पवत्तेन्त ।

R. 222 B. 196

१. पंसुपिण्ड च – सी०; पसु – रो० । २. प्रव्योकासक – स्वा०, रो० । ३. एक – स्वा०; एकासनिका – सी०, रो० । ४ कीणन्ति – स्वा० । १. ससमस्वाय – सी०, रो० ६–६. सम्पिवेनेव – स्वा० ।

15

R. 223

ग्रयं, भिक्खवे, ततियो पोराणो बाह्मणघम्मो एतरिह सूनखेसु सन्दिस्सति, नो ब्राह्मणेस् ।

- ४. "पूब्बे सूदं, भिक्खवे, ब्राह्मणा न सिन्निधि करोन्ति धनस्स पि धककारम पि रजतरम पि जातरूपस्स पि । एतरहि, भिक्सवे, ब्राह्मणा सिब्रिधि करोन्ति धनस्स पि घञ्ञास्स पि रजतस्स पि जातरूपस्स पि । 5 एतरहि, भिक्खवे, सुनखा न सिन्निधि करोन्ति धनस्स पि घञ्ञास्स पि रजतस्स पि जातरूपस्स पि । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो पोराणो बाह्मण-धम्मो एतरहि सुनखेसु सन्दिस्सति, नो ब्राह्मणेसु ।
- ५. "पुब्बे सुदं, भिक्खवे, ब्राह्मणा सायं सायमासाय पाती पातरासाय भिक्खं परियेसन्ति । एतरिह, भिक्खवे, ब्राह्मणा यावदत्यं 10 उदरावदेहकं भञ्जित्वा ग्रवसेसं ग्रादाय पक्कमन्ति । एतरिह, भिक्खवे, सुनला सायं सायमासाय पातो पातरासाय भिक्लं परियेसन्ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो पोराणो ब्राह्मणधम्मो एतरिह सुनखेसु सन्दिस्सति, नो ब्राह्मणेम् । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च पोराणा ब्राह्मणधम्मा एतरहि सुनखेस सन्दिस्सन्ति, नो ब्राह्मणेस्' ति ।

२. दोणब्राह्मणसुत्तं

- १. ग्रथ खो दोणो ब्राह्मणो येन भगवा तेनपसङ्घि: उपसङ्-मित्वा भगवता सिंद सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीति-सारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो दोणो ब्राह्मणो भग-वन्तं एतदवीच -
- २. "सूतं मेतं, भो गोतम 'न समणो गोतमो ब्राह्मणे जिण्णे 20 B. 197 वृद्धे महल्लके ग्रद्धगते वयोग्रनप्पत्ते ग्रीभवादेति वा पच्चद्रेति वा ग्रासनेन वा निमन्तेती' ति । तियदं, भो गौतम, तथेव । न हि भवं गोतमो बाह्मणे जिण्णे वृद्धे महल्लके ग्रद्धगते वयोग्रनुप्पत्ते ग्रभिवादेति वा पच्चट्रेति वा ग्रासनेन वा निमन्तेति । तथिदं, भो गोतम, न सम्पन्नमेवा" ति । 25

"त्वं पि नो, दोण, ब्राह्मणो पटिजानासी" ति ?

"यं हि तं, भो गोतम, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'ब्राह्मणो उमतो सुजातो - मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, याव सत्तमा पिता- महयुगा प्रविस्तो प्रनुपवकुट्टो' जातिवावेन, अञ्झायको मन्तघरो, तिष्णं वेदानं पारण् सिनिषञ्जकेटुमानं सावस्यप्यमेदानं इतिहासपञ्चमानं, पदको वेध्याकरणो लोकायतमहापुरिसलक्खणेसु अनवयो ति, ममेव तं, भो गोतम, सम्मा वदमानो वदेव्य । अहं हि, भो गोतम, बाह्मणो उभतो सुजातो — मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खितो अनुपवकुट्टो जातिवावेन, अञ्झायको मन्तघरो, तिण्णं वेदानं पारण् सनिषण्डकेटुमानं साक्करप्यभेदानं इतिहासपञ्चमानं, पदको वेध्याकरणो लोकायतमहापरिसलक्खणेस अनवयो ति।

R. 224

"ये खो, ते दोण, ब्राह्मणानं पुब्बका इसयो' मन्तानं कत्तारो । मन्तानं पवत्तारो, येसमिदं एतरिह ब्राह्मणा पोराणं मन्तपदं गीतं पवुत्तं सिमिहतं तदनुगायन्ति तदनुगासन्ति मासितमनुभासन्ति सज्झायित-मनुसज्झायन्ति वाचितमनुवाचेन्ति, सेय्यथीदं – अट्टको, वामको, वामदेवो, वेस्सामित्तो, यमविग्गं, अङ्गीरसो, भारद्वाजो, वासेट्टो, कस्सपो, भगु; त्यास्सु मे पञ्च ब्राह्मणं पञ्जापित्त – ब्रह्मसमं, देवसंमं, मरियादं, सिम्मन्नमरियादं, ब्राह्मणवण्डालंग्वेव पञ्चमं। तेसं त्वं दोण. कत्तमो' ति ?

"न खो मयं, भो गोतम, पञ्च" ब्राह्मणे जानाम, अथ खो मयं ब्राह्मणा त्वेव जानाम । साधु मे भवं गोतमो तथा बम्मं देसेतु यथा अहं इमे पञ्च ब्राह्मणे जानेय्य" ति ।

B. 198

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणोहि, साधुकं मनिस करोहि; भासि-20 स्सामी" ति । "एवं भो" ति खो दोणो ब्राह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच –

३. "कथं च, दोण, ब्राह्मणो ब्रह्मसमो होति ? इष, दोण, ब्राह्मणो उभतो सुजातो होति – मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खितो अनुपक्कुट्टो जातिवादेन । सो 25 अट्टचत्तालीसवस्सानि कोमारे ब्रह्मचरियं चरित मन्ते अधीयमानो । अट्टचत्तालीसवस्सानि कोमारे ब्रह्मचरियं चरित्वा मन्ते अधीयस्वा आविर्यस्त माचरियस्य प्राचरियस्य प्राचरियस्य प्राचरियस्य प्राचरियस्य हाचरियस्य प्राचरियस्य न तत्व च, दोण, को धम्मो ? नेव कसिया न वणिज्जाय न गोरक्खेन न

R. 225

१. घनुषहुट्टी – स्वा० । २. घट्टमायिको – स्वा० । ३. इसियो – स्वा० । ४. केव्यविदं – म० । ४. वमतन्त्री – सी० । ६. त्यस्तु – स्वा०, रो० । ७. इसे पञ्च – सी०, स्वा०, रो० । ८. घट्टचताजीववस्सानि – सी०, स्वा० । १–१. कोमार ० – सी०, रो० ।

इस्सत्येन न राजपोरिसेन न सिप्पञ्जतरेन, केवलं भिवसाचरियाय कपालं अनितमञ्जामानो । सो आचरियस्य आचरियम् निय्यादेत्वा केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्यानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजित । सो एवं पब्बजितो समानो मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा दुतियं तथा तियं तथा चतुत्वा, इति उउदाभो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विहरित । करुणा ... पे०... मृदिता ... उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा दुतियं तथा तियं चतुत्वं, इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय तथा तित्यं तथा चतुत्वं, इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित , तथा दुतियं तथा तिर्यं तथा चतुत्वं, इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं उपेक्खासहगतेन चेतसा 10 विपुलेन महग्गतेन अप्पाणेन अवेरेन अब्यापञ्जेन फरित्वा विहरित । सो इसे चत्तार्थ सद्धाविहारे भावेत्वा कायस्स भेवा परं मरणा सुगिति ब्रह्मलोकं उपपञ्जति । एवं बो, दोण, ब्राह्मणो ब्रह्मसमो होति ।

४. "कथं च, दोण, ब्राह्मणो देवसमो होति ? इध, दोण, ब्राह्मणो उभतो सुजातो होति – मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, 15 याव सत्तमा पितामहयुगा अिक्सतो अनुपक्कुट्ठो जातिवादेन । सो अट्टबतालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित मन्ते अधीयमानो । अट्टबतालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित्वा मन्ते अधीयमानो । अट्टबतालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित्वा मन्ते अधीयित्वा आचरियस्स आचरियस्न परियंसिति धम्मेनेव, तो अधम्मेन । तत्य च, दोण, को धम्मो ? नेव कसिया न विणज्जाय न गोरक्खन न इस्स- 20 त्येन न राजपोरिसेन न सिप्यञ्जातरेन, केवलं भिक्खाचरियाय कपालं अपतिवमञ्जमानो । सो प्याचरियस्स आचरियधनं निय्यादेत्वा दारं परियंसिति धम्मेनेव, नो अधम्मेन ।

"तत्य च, दोण, को धम्मो ? नेव कथेन न विवक्थेन, ब्राह्माण-येव उदक्ष्पस्सट्टें । सो ब्राह्माणयेव गच्छति, न खित्ताय न वेस्सि न 25 सुिं न वण्डालि न नेसािंद न वेनि न रथकािंर न पुक्कृिंस गच्छति, न गब्भिनि गच्छति, न पायमानं गच्छति, न अनुतुनि गच्छति । कस्मा च, दोण, ब्राह्मणो न गब्भिनि गच्छति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो गब्भिनि गच्छति, अतिमीब्ह्जो नाम सो होति माणवको वा माणविका वा ।

B. 199

R. 226

१. तीयादेत्वा — री० । २. चतुर्त्य — सी० । ३. नो — सी० । ४. उदकुपस्सट्टं — स्या० । ५. वेर्ष्ण — सी०, स्या०, रो० ।

तस्मा, दोण, ब्राह्मणो न गिन्भिन गच्छिति । कस्मा च, दोण, ब्राह्मणो न पायमानं गच्छिति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो पायमानं गच्छिति, असुचि-पटिपीळितो नाम सो होति माणवको वा माणविका वा । तस्मा, दोण, ब्राह्मणो न पायमानं गच्छिति । कस्मा च दोण, ब्राह्मणो न प्राप्- उ तुर्निन गच्छिति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो अनुतुर्निन गच्छिति तस्स सा होति ब्राह्मणो नेव कामत्या न दवत्या न रतत्या, पजत्या व ब्राह्मणस्स ब्राह्मणी होति । सो मेथुनं उप्पावेदना केसमस्सुं ब्रोहारेत्वा कासायानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिति । सो एवं पब्बजितो समानो विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित । सो श्र-थ्या । इमे चत्तारो झाने भावेत्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगित सम्बं नोकं उपपज्जित । एवं खो, दोण, ब्राह्मणो देवसमो होति ।

५. "कथं च, दोण, ब्राह्मणो मरियादो होति ? इस, दोण, ब्राह्मणो उभतो सुजातो होति – मातितो च पितितो च, संसुद्धगहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खितो अनुपक्कुट्टो जातिवादेन । सो अट्ठचतातीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित मन्ते अधीयमानो । अट्ठचतातीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित्वा मन्ते अधीयसानो । अट्ठचतातीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचिर्यं चरित्वा मन्ते अधीयत्वा प्राचिरयस्स आचिरयघनं परियेसित धम्मेनेव, नो अघम्मेन । तत्व च, दोण, को धम्मो ? नेव कसिया न विणज्जाय न गोरक्लेन न इस्सत्येन न राजपोरिसेन न सिप्यञ्जतरेन, केवलं भिक्खाचरियाय कपालं अनित20 सञ्जानानो । सो आचरियस्स आचरियघनं निय्यादेत्वा दारं परियेमित धम्मेनेव नो अघम्मेन ।

"तत्थ च, दोण, को धम्मो ? नेव कयेन न विवक्येन, ब्राह्माण-येव उदक्षस्सट्टं। सो ब्राह्माणयेव गच्छति, न खिलाँघ न वेस्सि न सुिंद् न चण्डालि न नेसादि न वेनि न रथकारि न पुक्कुसि गच्छिति, न 25 गिकानि गच्छिति, न पायमानं गच्छिति, न अनुतुनि गच्छिति । कस्मा च, दोण, ब्राह्मणो न गिकानि गच्छिति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो गिकानि गच्छिति, अतिमीच्हणो नाम सो होति माणवको वा माणविका वा । तस्मा, दोण, ब्राह्मणो न गिकानि गच्छिति । कस्मा च, दोण, ब्राह्मणो न पायमानं गच्छिति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो पायमानं गच्छिति, असुचि-30 पटिपीळितो नाम सो होति माणवको वा माणविका वा । तस्सा, दोण,

B 200

१. ब्रसुचिपटिपीतो - सी०, स्था०, रो०। २. नेव - स्था०।

R. 228

B 201

ब्राह्मणो न पायमानं गच्छति । कस्मा च, दोण, ब्राह्मणो न भ्रनुतुनि गच्छिति ? सचे, दोण, ब्राह्मणो अनुतुनि गच्छित तस्स सा होति ब्राह्मणी नेव कामत्था न दतस्था न रतत्था, पजत्या व ब्राह्मणस्य ब्राह्मणी होति । सो मेथुनं उप्पादेत्वा तमेव पुत्तस्सादं निकामयमानो कुटुम्बी भ्रज्झावसित, न भ्रगारस्मा भ्रनगारियं पब्बजित । याव पोराणानं ब्राह्मणानं मरियादो तत्य तिद्वति, तं न वीतिककमित । 'याव पोराणानं ब्राह्मणानं मरियादो तत्य ब्राह्मणो ठितो तं न वीतिककमित । 'याव पोराणानं ब्राह्मणानं मरियादो तत्य ब्राह्मणो ठितो तं न वीतिककमित । 'याव पोराणानं भ्राह्मणो मरियादो ति वच्चित । एवं खो, दोण, ब्राह्मणो मरियादो होति ।

६. "कथं च, दोण, ब्राह्मणो सम्भिन्नमरियादो होति ? इघ, दोण, ब्राह्मणो उभतो सुजातो होति – मातितो च पितितो च, संसुद्ध- 10 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्छितो अनुपक्कुट्टो जातिवादेन । सो अद्भवतालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचरियं चरति मन्ते अधीयमानो । अद्भवतालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचरियं चरित्वा मन्ते अधीयत्वा अद्भवत्वालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचरियं चरित्वा मन्ते अधीयत्वा आवरियस्स आवरिययनं परियेसित धम्मेनेव, नो अधम्मेन ।

"तत्य च, दोण, को धम्मो ? नेव कसिया न वणिज्जाय न 15
गोरक्खेन न इस्सत्येन न राजपोरिसेन न सिप्पञ्जतरेन, केवलं भिक्खाचरियाय कपालं अनितमञ्जामानो । सो आचरियस्स आचरियधनं
निय्यादेत्वा वारं परियेसित धम्मेन पि अधम्मेन पि क्येन पि विक्कयेन पि
बाह्मणि पि उदक्पस्सद्धं । सो बाह्मणि पि गच्छिति खित्तार्थे पि गच्छिति
वेस्सि पि गच्छिति सुद्दि पि गच्छिति चण्डाित पि गच्छिति नेसािंद पि 20
गच्छिति वेनि पि गच्छिति रयकारि पि गच्छिति पुनकुित पि गच्छिति
गित्रमिति पि गच्छिति पायमानं पि गच्छिति उतुनि पि गच्छित अनुतुनि पि
गच्छिति । तस्स सा होिति बाह्मणी कामत्या पि दबत्या पि रतत्या पि
पजत्था पि बाह्मणस्स बाह्मणी कामत्या पि दवत्या पि रतत्था पि
पजत्था पि बाह्मणस्स बाह्मणी कामत्या पि वाव पोराणानं बाह्मणानं
मिरियादो तत्य न तिहित, तं वीतिक्कमिति । 'याव पोराणानं बाह्मणानं 25
मिरियादो तत्य न तिहाणो न टितो तं वीतिक्कमिती । त्या दोराणानं अहमणानं
मिरियादो तत्य बाह्मणो न टितो तं वीतिक्कमिती । त्या सोराणानं असम्मिन्नमिर्यादो ति वुच्चिति । एवं खो, दोण, बाह्मणो सिम्मिन्नमिरियादो होिति ।

"क्यं च, दोण, ब्राह्मणो ब्राह्मणचण्डालो होति? इध,
 दोण, ब्राह्मणो उभतो सुजातो होति – मातितो च पिव्रिवो च, संसुद्ध- 50

१. कुर्ट्यम्ब - रो० । २. । मरिबादा - सी०, रो० । ३. स्था० पोत्वके नत्यि ।

गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अनिखत्तो अनुपनकुट्टो जातिवादेन । सो अट्टचत्तालीसवस्सानि कोमॉरं ब्रह्मचरियं चरित मन्ते अधीयमानो । अट्टचत्तालीसवस्सानि कोमारं ब्रह्मचरियं चरित्वा मन्ते अधीयत्वा आवरियस्स आवरियधनं परियेसित धम्मेन पि अधम्मेन पि कसिया उ पि वणिज्जाय पि गोरक्खेन पि इस्सत्येन पि राजपोरिसेन पि सिप्पञ्ज-तरेन पि, केंबलं पि भिक्खाचरियाय, कपालं अनितमञ्जामानो ।

"सो आचरियस्स आचरियघनं निय्यादेत्वा दारं परियेसित धम्मेन पि अध्यम्भेन पि कयेन पि विक्कयेन पि ब्राह्मणि पि उदक्परसहं । सो ब्राह्मणि पि जच्छित सित्तियि पि गच्छिति वेस्सि पि गच्छिति सुिह् पि । गच्छिति चण्डिति पि गच्छिति नेसादि पि गच्छिति वेहिन पि गच्छिति रथकारि पि गच्छिति प्रकृति पि गच्छिति रथकारि पि गच्छिति उतुनि पि गच्छिति अह्मिन पि गच्छिति । तस्स सा होति ब्राह्मणी कामस्था पि दवस्था पि गतस्था पि पजस्था पि ब्राह्मणस्स सावाणी होति । सो सब्बकम्मिहि जीवित कप्पेति । तमेनं ब्राह्मणा हासाहं जीवित कप्पेति । तमेनं ब्राह्मणा कप्पेति । तमेनं व्राह्मणा कप्पेति । तमेनं ब्राह्मणा कप्पेति । तमेनं व्राह्मणा कप्पेति । तमेनं ब्राह्मणा कप्पेति । तमेनं ब्राह्मणा जीवित कप्पेति , न च तेन ब्राह्मणो कप्पेति । स्वत्यकममेहि जीवितं कप्पेती ति स्वो, दोण, तस्मा ब्राह्मणो ब्राह्मणन चण्डालो ति बुच्चित । एवं सो, दोण, ब्राह्मणो ब्राह्मणा व्राह्मणा चण्डालो होति ।

८. "यं खो ते, दोण, ब्राह्मणानं पुब्बका इसयो मन्तानं कत्तारो मन्तान पवत्तारो येसमिदं एतरिह ब्राह्मणा पोगण मन्तपदं गीतं पबुत्तं समीहितं तदनुगायन्ति तदनुभासन्ति भासितमनुभासन्ति सज्झायित-मनुसङ्गायन्ति वाचिमनुबाचेन्ति, सेय्यपीदं – श्रद्धको, वामको, वामदेवो, श्र.230 25 वेस्सामिनो, यमदिगा, अङ्गीरसो, भारद्वाजो, वासेट्वो, कस्सपो, भगु; त्यास्सु मे पञ्च ब्राह्मणे पञ्जापेन्ति – ब्रह्मसमं, देवसमं, मरियादं, सम्भिन्नमरियादं, ब्राह्मणचण्डालयेव पञ्चमं । तेसं त्वं, दोण, कतमो" ति ?

"एवं सन्ते मयं", भो गोतम, ब्राह्मणचण्डालं पि न पूरेम ।

R 229

B 202

१. दहति - सी॰, स्था॰, रो॰। २. येस चिद - सी॰, रो॰। ३. स्था॰ पोल्पके नित्य।

श्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु श्रज्जतन्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

३. सङ्गारवसुत्तं

१. अथ खो सङ्घारवो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सङ्घारवो व ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — "को नु खो, भो गोतम, हेतु को पच्चयो, येने कदाचि दीघरत्तं सच्झायकता पि मन्ता नप्यटिभन्ति, पगेव ग्रस्तज्ञायकता? को पन, भो गोतम, हेतु को पच्चयो, येन कदाचि दीघरत्तं ग्रस्तज्ञायकता पि मन्ता पटिभन्ति, पगेव सज्झायकता" ति ?

२. "यहिंम, ब्राह्मण, समये कामरागपरियुद्वितेन चेतसा विहरित 10 कामरागपरेतेन, उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्प-जानाति, अन्तत्यं पि तहिंम समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्यं पि तहिंम समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, दोघरन्तं सज्बायकता पि मन्ता नप्पटि-भन्ति, पगेव अस्तर्यायकता । संस्ययापि, ब्राह्मण, उदपत्तो ससट्ठो लाखाय 15 वा हिलिह्या वा नीलिया वा मञ्जिद्वाय वा । तत्य चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पञ्चवेक्खमानो यथाभूतं नप्पजानय्य न पस्सेद्य । एवमेव को, ब्राह्मण, यहिंम समये कामरागपरितृतिन चेतसा विहरित कामरागपरेतेन, उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूत नप्पजानाति न पस्सति, उपरत्यं पि ...पे उभयत्यं पि तहिंम समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, विहरित ने प्रसार्वित प्रमुखनिसर्य प्रमुखनिस्त प्रमुखनिसर्य प्रमुखनिस्त प्रमुखनिसर्य प्रमुखनिस्त प्रमुखनिस प्रमुखनिस्त प्

३. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये ब्यापादपरियृद्धितेन चेतसा विहरित ब्यापादपरतेन, उप्पन्नस्स च ब्यापादस्स निस्सरणं यथा-मूर्तं नप्पजानाति, म्रत्तत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न 25 पस्सिति, परत्यं पि ... पे०... उभयत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्प-जानाति न पस्सित, दीघरत्तं सञ्झायकता पि मन्ता नप्पटिमन्ति, पगेव B. 203, R 231

१-१. येनेकवा - सी०. स्या०. रो० ।

य०२-६०

R. 232

B. 204

स्रसज्झायकता । सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो स्रमिना सन्तत्तो उवकु-धितो उसुमकजातो । तत्य चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्च-बेक्खमानो यथाभूतं नप्पजानेय्य न पस्सेय्य । एवमेव खो, ब्राह्मण, यहिंम समये व्यापादपरियुट्टितेन चेतसा विहरति व्यापादपरेतेन, उप्पन्नस्स इ व्यापादस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति, स्रत्तत्यं पि तहिंम समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, पग्त्यं पि ... पे०... उभयत्यं पि तहिंम समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, दीधरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव ससज्झायकता ।

४. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये थीनिमद्धपरियुद्धितेन" चेतसा विहरित थीनिमद्धपरेतेन, उप्पन्नस्स च थीनिमद्धपरे तिस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति, अत्तत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सित, परत्थं पि ... पे० ... उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सित, दीघरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव भ्रसज्झायकता । सेस्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो सेवालपणकपरियोनद्धो । 15 तत्थ चक्खुमा पुरिसो सकं मुखिनिमत्त पच्चवेक्डमानो यथाभूत नप्पजानेय्य न पस्पेय्य । एवमेव खो, ब्राह्मण, यस्मि समये थीनिमद्धपरियुद्धितेन चेतसा विहरित थीनिमद्धपरेतेन, उप्पन्नस्स च थीनिमद्धस्तिस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति, अत्तव्य पि तस्मि समये यथाभूत नप्पजानाति न पस्सिति, परत्थ पि ... पे० .. उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूत नप्पजानाति न पस्सिति, परत्थ पि ... पे० .. उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सिति, परत्थ पि ... पे० .. उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सिति । दीघरत्तं मज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभिन्त्, पगेव असज्झायकता ।

५. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये उद्धच्चकुक्कुच्चपरि-यृद्धितेन चेतसा विहरति उद्धच्चकुक्कुच्चपरेतेन, उप्पन्नस्स च उद्धच्चकुक्कुच्चस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति, ग्रत्तत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्थं पि ... पे o... उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्थं पि ... पे o... उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभूतं नप्पजानाति न पस्सति, दीघरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव ग्रस्तज्झायकता । सेय्यथापि, ब्राह्मण, उद्यक्तो वाते-रितो चिततो मन्तो कमिजातो । तत्थ चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं

उक्कटितो – सी०; उक्कट्टितो – स्वा०; उक्कट्टितो – रो०। २. उस्सदकवातो – सी०, स्वा०, रो०। ३. विनमिद्धपर्यपृट्टितेन – म०।

पच्चवेक्समानो यथाभतं नप्पजानेय्य न पस्सेय्य । एवसेव खो. ब्राह्मण. यस्मि समये उद्धच्चकूक्कूच्चपरियुद्धितेन चेतसा विहरति उद्धच्चकुक्कूच्च-परेतेन, उप्पन्नस्स च उद्भचकुक्कुच्चस्स निस्सरणं यथाभतं नप्पजानाति. ग्रत्तत्वं पि तरिम समये यथाभृतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्वं पि ... पे o ... उभयत्यं पि तस्मि समये यथाभृतं नप्पजानाति न पस्सति, 5 दीघरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव असज्झायकता ।

R. 233

६. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये विचिकिच्छापरियद्वितेन चेतसा विहरति विचिकिच्छापरेतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय निस्सरणं यथाभतं नप्पजानाति, अत्तत्यं पि तस्मि समये यथाभतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्थं पि ... पे ०... उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभतं नप्प- 10 जानाति न पस्मति, दीघरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव ग्रसज्झायकता । सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो ग्राविलो लळितो कलली-भृतो ग्रन्थकारे निक्खित्तो । तत्थ चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्लमानो यथाभृतं नप्पजानेय्य न पस्सेय्य । एवमेव स्रो, ब्राह्मण, यस्मि समये विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित विचिकिच्छा- 15 परेतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय निस्सरणं यथाभतं नप्पजानाति. ग्रत्तत्थं पि तस्मि समये यथाभृतं नप्पजानाति न पस्सति, परत्थं पि ... पे०... उभयत्थं पि तस्मि समये यथाभृतं नप्पजानाति न पस्सति, दीघरत्तं सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिभन्ति, पगेव ग्रसज्झायकता ।

७. "यस्मि च खो, बाह्मण, समये न कामरागपरियद्वितेन 20 в. 205 चेत्रसा विहरित न कामरागपरेतेन, उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभतं पजानाति, अत्तत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सति, परत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सति, उभयत्यं पि तस्मि समये यथाभृतं पजानाति पस्सति, दीघरत्तं ग्रसज्झायकता पि मन्ता पटिभन्ति, पगेव सज्झायकता । सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो ग्रसंसट्टो 25 लाखाय वा हलिहिया वा नीलिया वा मञ्जिद्राय वा। तत्य चवलमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो यथाभतं पजानेय्य परसेय्य । एवमेव खो, बाह्मण, यस्मि समये न कामरागपरियुद्धितेन चेतसा विहरित

R. 234

^{...} पे०... ।

१. हळिद्या - सी० ।

द्र. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये न ब्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... पे०... सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो ग्रम्मिना असन्तत्तो ग्रनुकुधितो ग्रनुसुमकजातो । तत्य चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो यथाभूतं पजानेय्य पस्सेय्य । एवमेव खो, ब्राह्मण, व्यस्मिय समये न ब्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... पे०... ।

१. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये न थीनिमद्वपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... पे०... सेय्यचापि, ब्राह्मण, उदपत्तो न सेवालपणक-परियोनद्वो । तत्थ चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो यचाभूतं पजानेय्य पस्सेय्य । एवमेव खो, ब्राह्मण, यस्मि समये न 10 थीनिमद्वपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... पे०... ।

१०. "पुन च परं, ब्राह्मण, यिस्म समये न उद्घण्चकुनकुण्चपरि-यृद्धितेन चेतसा विहरति ... पे०... सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो न वातेरितो न चिततो न भन्तो न ऊमिजातो । तत्य चक्खुमा पुरिसो सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो यथाभूतं पजानेय्य पस्सेय्य । एवमेव खो, ब्राह्मण, 15 यिस्म समये न उद्घण्चकुकुकुच्चपरियुद्धितेन चेतसा विहरति... पे०... ।

११. "पुन च परं, ब्राह्मण, यस्मि समये न विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित न विचिकिच्छापरतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय
निस्सरणं यथाभूतं पजानाति, अत्तत्थ पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति
पस्सित, परत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सित, परत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति
वर्ति, परत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सित, डीभरत्तं असज्झायकता पि
मन्ता पटिभन्ति, पगेव सज्झायकता । सेव्यथापि, ब्राह्मण, उदपत्तो
प्रच्छो विप्यसन्नो अनाविलो आलोके निक्छितो । तत्थ चक्छुमा पुरिसो
सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो यथाभूतं पजानेव्य पस्सेव्य । एवमेव
वा न विचिकिच्छापरितेन, उपप्रवाय च विचिकच्छाय निस्सरणं यथाभूतं
पजानाति, प्रतत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सिति, परत्यं
पि ... पे ०... उभयत्यं पि तस्मि समये यथाभूतं पजानाति पस्सिति, दीभरतं
प्रसङ्गायकता पि मन्ता पटिभन्ति, पगेव सञ्झायकता।

१२. "अयं खो, बाह्मण, हेतु अयं पच्चयो, येन कदाचि दीघरसं

R 235

R. 236

१. प्रनुस्तदकजातो - सी०, स्वा०, रो०।

R 237

सज्झायकता पि मन्ता नप्पटिमन्ति, पगेव असज्झायकता । अयं पन. ब्राह्मण, हेतु अयं पच्चयो, येन कदाचि दीघरत्तं असज्झायकता पि मन्ता पटिमन्ति, पगेव सज्झायकता'' ति ।

१३. "ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

४. कारणपालीसूत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसानियं विहरति महावने कूटागार-सालायं । तेन खो पन समयेन कारणपाली बाह्मणो निच्छवीनं कम्मन्तं कारेति । ब्रद्दसा खो कारणपाली बाह्मणो पिङ्गियानि बाह्मणं दूरतो व प्रागच्छत्तं; दिस्वा पिङ्गियानि बाह्मणं एतदवोच —

२. "हन्द, कुतो नु भवं पिङ्गियानी ग्रागच्छिति दिवा दिवस्सा" 10 ति ?

"इतोह", भो, ग्रागच्छामि समणस्स गोतमस्स सन्तिका" ति । "तं कि मञ्जाति भवं, पिङ्गियानी, समणस्स गोतमस्स पञ्जा-वेय्यत्तियं ? पण्डितो मञ्जे" ति ?

"को चाहं, भो, को च समणस्स गोतमस्स पञ्जावेय्यत्तियं 15 जानिस्सामि ! सो पि नूनस्स तादिसो व, यो समणस्स गोतमस्स पञ्जा-वेय्यत्तियं जानेय्या" ति !

"उळाराय खलु भवं, पिङ्गियानी, समणं गोतमं पसंसाय पसंसती" ति ।

"को चाहुं भो, को च समणं गोतमं पसंसिस्सामि ! 20 B. 207 पसत्थप्पसत्थो³ व सो भवं गोतमो सेट्रो देवमन्स्सानं'' ति ।

"िक पन भनं, पिङ्गियानी, अत्थवसं सम्पस्समानो समणे गोतमे एवं अभिष्यसन्नो" ति ?

"संय्यवापि, भो, पुरिसो अग्गरसपरितित्तो न अञ्जेसं हीनानं रसानं पिहेति; एवमेव खो, भो, यतो यतो तस्स भोतो गोतमस्स धम्मं 25 युणाति – यदि सुत्तसो, यदि गेय्यसो, यदि वेय्याकरणसो, यदि अञ्भूत-धम्मसो – ततो ततो न अञ्जोसं पुबुसमणबाह्यणप्रवादानं पिहेति।

१. वेसाळिमं — सी० । २. इषासं – स्या० । ३–३. पसस्वपसत्यो च – स्या०; पसत्यपसत्यो व – रो० । ४. पुबुसमणप्यवादानं – स्या० ।

"सय्यथापि, भो, पुरिसो जिषच्छाडुब्बल्यपरेतो मधुपिण्डिकं अधि-गच्छेय्य । सो यतो यतो सायेष, लभतेव सादुरसं असेचनकं; एवमेव खो, भो, यतो यतो तस्स भोतो गोतमस्स धम्मं सुणाति – यदि सुत्तसो, यदि गय्यसो, यदि वेय्याकरणसो, यदि अब्भृतधम्मसो – ततो ततो लभतेव उस्तमनतं, लभति चेतसो पसादं ।

"सेय्यथापि, भो, पुरिसो चन्दनघटिकं प्रधिगच्छेय्य — हरिचन्दनस्स वा लोहितचन्दनस्स वा। सो यतो धतो धायेथ — यदि मूलतो, यदि मज्झतो, यदि श्रग्गतो — श्रधिगच्छतेव सुरिभिगन्धं ग्रसेचनकं; एवमेव खो, भो, यतो यतो तस्स भोतो गोतमस्स धम्मं 10 सुणाति — यदि सुत्तसो, यदि गेय्यसो, यदि वेय्याकरणसो, यदि श्रव्भुत-धन्मसो — ततो ततो श्रधिगच्छति पामोज्जं श्रधिगच्छति सो-मनस्सं।

"संय्यापि, भो, पुरिसो ब्रावाधिको हुक्खितो बाब्ह्गिलानो । तस्स कुसलो भिसक्को ठानसो ब्रावाध नीहरेय्य, एवमेव खो, भो, 15 यतो यतो तस्स भोतो गोतमस्स धम्मं मुणाति – यदि सुत्तसो, यदि गेय्यसो, यदि वंय्याकरणसो, यदि ब्रञ्भुतधम्मसो – ततो ततो सोकपरिदेवहुक्ख-दोमनस्सुपायामा श्रन्भरष्यं गच्छन्ति ।

"सेव्यवापि, भो, पोक्लरणी अच्छोदका सातोदका सीतोदका सेतका मुपतित्या रमणीया । अय पुरिसो आगच्छेव्य घममाभितत्तो थ घममपरेतो कि नन्तो तसितो पिपामितो । सो तं पोक्लर्गण झोगाहेत्वा न्हात्वा च पिवित्वा च सव्ववरयिकलमथपरिळाहं पटिप्पस्सम्भेव्य । एउमेव खो, भो, यतो यतो तस्स भोतो गोतमस्स घममं मुणाति – यदि सुतसो, यदि गेव्यसो, यदि वेच्याकरणसो, यदि अव्भृतधम्मसो – ततो ततो सब्बदरयिकलमथपरिळाहा पटिप्पस्सम्भन्ती" ति ।

 एवं वृत्ते कारणपाली ब्राह्मणो उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्कं करित्वा दिक्खणं जाणुमण्डलं पथवियं निहत्त्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा तिक्खत्तं उदानं उदानेसि –

8. 208

R. 238

१. स्था॰ पोत्पके नित्व । २. पामुज्यं – स्था॰, रो॰। ३. धच्छोदिका – सी०। ४–४. वेतोदका सुपतिद्वा – स्था॰, रो॰। ४. पीत्वा – सी॰। ६–६. दक्ष्मिण० – सी॰, स्था॰, रो॰।

10

B. 209

25

"नमो तस्स भगवतो ग्ररहतो सम्मासम्बद्धस्स । नमो तस्स भगवतो श्ररहतो सम्मासम्बद्धस्स । नमो तस्स भगवतो ग्ररहतो सम्मासम्बद्धस्सा ति ।।

४. "ग्रमिक्कन्तं, भो पिङ्कियानि, ग्रभिक्कन्तं, भो पिङ्कियानि ! सेय्यथापि, भो पिङ्गियानि, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य पटिच्छन्नं वा 5 विवरेय्य, मब्हस्स वा मगां ग्राचिक्खेय्य ग्रन्धकारे वा तेलपज्जोतं' धारेय्य - चक्खमतो रूपानि दक्खन्ती ति: एवमेवं भोता पिङ्मियानिना ग्रनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भो पिड्रियानि, तं भवन्तं गोतमं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्कं च। उपासकं मं भवं पिञ्जियानी धारेत्, ग्रज्जतम्मे पाणपेतं सरणं गतं" ति ।

प्र. पिङ्कियानीसूत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कटागार-सालायं । तेन खो पन समयेन पञ्चमत्तानि लिच्छविसतानि भगवन्तं पयिरुपासन्ति । ग्रप्पेकच्चे लिच्छवी नीला होन्ति नीलवण्णा नीलवत्था नीलाल द्वारा, अप्पेकच्चे लिच्छवी पीता होन्ति पीतवण्या पीतवत्या पीतालङ्कारा, अप्पेकच्चे लिच्छवी लोहितका होन्ति लोहितकवण्णा 15 लोहितकवत्था लोहितकाल द्वारा, अप्पेकच्चे लिच्छवी स्रोदाता होन्ति भोदातवण्णा भोदातवत्था भोदातालङ्गरा । त्यास्सदं भगवा अति-रोचित वण्णेन चेव यससा च ।

२. ग्रथ को पिङ्गियानी बाह्मणो उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्तं एतदवीच - "पटिश्चाति 20 मं. भगवा, पटिभाति मं, सूगता" ति ।

"पटिभात तं पिङ्मियानी" ति भगवा अवीच । अथ स्रो पिङ्गियानी ब्राह्मणो भगवतो सम्मुखा सारुप्पाय गाथाय ग्रभित्यवि -

"पदमं" यथा कोकनदं" सुगन्धं , पातो सिया फुल्लमवीतगन्धं। श्रद्धीरसं पस्स विरोचमानं , तपन्तमादिञ्चमिवन्तलिक्ले" ति ।।

१. तेलप्पज्जोतं - स्या०, रो०। २. पिङ्कियनिना - रो०। ३. स्यस्तुद - स्या०, रो॰ ४. पदां - स्था॰। ४ कोकनवं - स्था॰।

B 210

 ग्रथ सो ते लिच्छवी पञ्चिह उत्तरासङ्गसतेहि पिङ्गियानि ब्राह्मणं श्रच्छादेसुं । ग्रथ सो पिङ्गियानी ब्राह्मणो तेहि पञ्चिह उत्तरा-सङ्गसतेहि भगवन्तं श्रच्छादेसि ।

 प्रथ खो भगवा ते लिच्छ्वी एतदवोच — "पञ्चन्नं, लिच्छ्वी,
 रतनानं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि । कतमेसं पञ्चन्नं ? तथागतस्स प्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स पातुभावो दुल्नभो लोकस्मि । तथागतप्प-वेदितस्स धम्मविनयस्स देसेता पुग्गलो दुल्लभो लोकस्मि । तथागतप्प-वेदितस्स धम्मविनयस्स देसितस्स विञ्ञाता पुग्गलो दुल्लभो लोकस्मि । तथागतप्पवेदितस्स धम्मविनयस्स देसितस्स विञ्ञाता धम्मानुधम्म-प्पटिपन्नो पुग्गलो दुल्लभो लोकस्मि । कतञ्जू कतवेदी पुग्गलो दुल्लभो लोकस्मि । इमेसं खो, लिच्छ्वी, पञ्चन्नं रतनानं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि" ति ।

६. महासुपिनसुत्तं

 "तथागतस्स, भिन्तवने, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसनस्सेव सतो पञ्च महासुपिना पातुर-हेसुं । कतमे पञ्च ? तथागतस्स, भिन्तवने, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुञ्जेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्य बोधिसत्तस्सेव सतो अयं महापथवी भहासयनं अहोसि, दुरित्थमे सहासयनं अहोसि, हिमवा पब्बतराजा बिब्बोहनं अहोसि, पुरित्थमे समुद्दे वामो हत्थो ओहितो अहोसि, पिञ्च्छमे समुद्दे दिन्खणो हत्थो अगेहितो अहोसि, दिन्छणे समुद्दे उभो पादा ओहिता अहेसुं । तथा-य गतस्स भिन्नवने, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुञ्जेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो अयं पठमो महामुपिनो पातुरहोसि ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतस्स झरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुन्नेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो तिरिया नाम तिणजाति नाभिया उग्गन्त्वा नभं आहच्च ठिता झहोसि । तथागतस्स,
 8. 241 25 भिक्खवे, झरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुन्नेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो अयं दुतियो महासुपिनो पात्रद्होसि ।

१ देसिता – स्था॰। २. महापठवी – स्था॰, रो॰। ३ बिम्बोहनं – सी॰, स्था॰, रो॰।

B. 211

- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतस्स अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्तेव सतो सेता किमी कण्ह-सीसा पादेहि उस्सिकित्वा अग्गनखतो याव जाणुमण्डला पटिच्छादेसुं । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभ-सम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्तेव सतो अयं तितयो महासुपिनो पातुरहोसि ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतस्स अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्मेव सतो चत्तारो सकुणा नानावण्णा चतूहि दिसाहि आगन्त्वा पादमूले निपतित्वा सब्बसेता सम्पाज्जिसु । तथागतस्स, भिक्खवे, अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो अयं चतुत्थो महासुपिनो 10 पातुरहोसि ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो घरहं सम्मासम्बुद्धो पुब्बेव सम्बोधा धनभिसम्बुद्धो बोधिसत्तो व समानो महतो मीव्हपब्बतस्स उपरूपि चङ्कमति प्रलिप्पमानो मीब्हेन । तथागतस्स, भिक्खवे, घ्ररहृतो सम्मासम्बुद्धस्स पुत्बेव सम्बोधा ध्रनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव 15 सतो ध्रयं पञ्चमो महासुपिनो पातुरहोसि ।
- ६. "विष्पि, भिक्खवे, तथागतस्स अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो अयं महापथवी महासथनं अहोसि, हिमवा पब्बतराजा विब्बोहनं अहोसि, पुरित्थमे समुद्दे वामो हत्यो भ्रोहितो अहोसि, पिन्छमे समुद्दे दिन्छणो हत्यो भ्रोहितो १० अहोसि, दिन्छणे समुद्दे उभो पादा भ्रोहिता अहेसुं; तथागतेन, भिक्खवे, अरहता सम्मासम्बुद्धेन अनुत्तरा सम्मासम्बुद्धा । तस्सा प्राप्तसम्बोधाय अयं पठमो महासुपिनो पातुरहोसि ।
- ७. "यम्पि, भिक्खवे, तथागतस्स अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्येव सतो तिरिया नाम 25 तिणजाति नाभिया उग्गन्त्वा नभं आहुच्च ठिता अहोसि; तथागतेन, भिक्खवे, अरहता सम्मासम्बुद्धेन अरियो अट्टाङ्किको मम्गो अभि-सम्बुद्धित अरियो अट्टाङ्किको मम्गो अभि-सम्बुद्धित अप्यास्त्र । तस्स अभिसम्बोधाय अयं दुतियो महासुपिनो पातुरहोसि ।

१. सी॰, स्था॰, रो॰ पोत्यकेंसु नरिष । २. श्रीलम्पमानो – सी॰ । ३. तस्स – स्था॰, रो॰ ।

20

R. 243

- म्तः "विम्मि, भिक्सवे, तथागतस्य अरहतो सम्मासम्बुदस्स पुद्धेव सम्बोधा अनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो सेता किमी कण्ह-सीसा पादेहि उस्सिक्स्त्वा याव जाणुमण्डला पटिच्छादेसुं; बहू, भिक्सवे, गिही ओवातवसना तथागतं पाणुपेता सरणं गता । तस्स अभि-सम्बोधाय अयं तितयो महासुपिनो पात्रहोसि ।
- १. "यम्पि, भिक्सवे, तथागतस्य प्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुज्वेव सम्बोधा प्रनिभसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो चतारो सकुणा नानावण्णा चतूहि दिसाहि प्रागन्त्वा पादमूले निपतित्वा सब्बसेता सम्पर्जियसुः चतारोमे, भिक्सवे, वण्णा खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा सुद्दा ते 10 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये प्रगारस्मा प्रनगारियं पव्वजित्वा प्रनृत्तरं विमुत्ति सच्छिकरोन्ति । तस्स प्रभिसम्बोधाय ग्रयं चतुत्थो महासुपिनो पातरहोसि ।
- १०. "यस्पि, भिक्खते, तथागतो झरह मम्मासम्बुद्धो पुब्बेव सम्बोघा अनिभसम्बुद्धो बोधिसत्तो व समानो महतो मीव्हपव्यतस्स B. 212 15 उपरूपिर चङ्कमति झलिप्पमानो मीव्हेन; लाभी, भिक्खते, तथागतो चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्यभेसज्जपित्वसारानं, तं नथागतो झगथितो' झमुच्छितो अनज्झोपन्नो झादीनवदस्सावी निस्सग्णपञ्चो परिभुञ्जति । तस्स अभिसम्बोधाय झयं पञ्चमो महासुपिनो पातु-रहोति ।
 - ११. "तथागतस्स, भिक्खवे, श्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स पुब्बेव सम्बोधा श्रनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो इमे पञ्च महासुपिना पातुरहेसुं" ति ।

७. वस्ससुतं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, वस्सस्स अन्तराया, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चक्खुं न कमित । कतमे पञ्च ? उपरि, १५ भिक्खवे, ग्राकासे तेजोचातु पकुष्पति । तेन उप्पन्ना मेघा पटिविगच्छन्ति । ग्रयं, भिक्खवे, पठमो वस्सस्स अन्तरायो, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चक्खु नौ कमितिं ।

१. पानुपेतं – ती०, स्था०, रो०। २. तस्य च – ती०, स्था०, रो०। ३. धर्माधतो – स्था०, रो०। ४. चरुचुं – स्था०। ५-४. नरसमित – ती०, रो०; नरसमित – स्था०।

B 213

R 244

- "पुन च परं, भिक्सवे, उपरि आकासे वासोधातु पकुष्पति । तेन उप्पन्ना मेघा पटिविगच्छिन्ति । अयं, भिक्सवे, दुतियो वस्सस्स अन्तरायो, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चक्स न कमित् ।
- ३. "पुन च परं, भिन्सबने, राहु ग्रसुरिन्दो पाणिना उदकं सम्पटि-च्छित्वा" महासमुद्दे छहेति । अयं, भिनस्वने, तितयो वस्सस्स अन्त- 5 रायो, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चनस्तु न कमित ।
- ४. "पुन च परं, भिवस्वने, वस्सवलाहका देवा^र पमत्ता होन्ति । झयं, भिवस्वने, चतुत्यो वस्सस्स झन्तरायो, यं नेभित्ता न जानन्ति, यत्थ नेभित्तानं चक्ख न कमति ।
- ५. "पुन च परं, भिक्चवे, मनुस्सा ग्रधम्मिका होन्ति । ग्रयं, 10 भिक्खवे, पञ्चमो वस्सस्स ग्रन्तरायो, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चक्खु न कमित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च वस्सस्स ग्रन्तराया, यं नेमित्ता न जानन्ति, यत्य नेमित्तानं चक्खु न कमती" ति ।

८. वाचासूत्तं

१. "पञ्चिह, भिनखने, अञ्जेहि समक्षागता वाचा सुभासिता होति, नो दुब्सासिता, अनवज्जा च अननुवज्जा च व विञ्चलं । कतमेहि 15 पञ्चिह ? कालेन च भासिता होति, सच्चा च भासिता होति, सण्हा च भासिता होति, अत्यसंहिता च भासिता होति, मेत्तचित्तेन च भासिता होति । इमेहि खो, भिनखने, पञ्चिह अञ्जेहि समक्षागता वाचा सुभा-सिता होति, नो दुब्सासिता, अनवज्जा च अननुवज्जा च विञ्जलं" ति ।

६. कुलसुत्तं

१. "वं", भिक्खवे, सीलवन्तो पब्बजिता कुलं उपसङ्कमन्ति, 20 तत्य मनुस्सा पञ्चिह ठानेहि बहुं पुञ्जं पसवन्ति । कतमेहि पञ्चिह ? यस्मि, भिक्खवे, समये सीलवन्ते पब्बजिते कुलं उपसङ्कमन्ते मनुस्सा विस्ता चित्तानि पसादेन्ति , सग्यसंवत्तनिकं, भिक्खवे, तं कुलं तस्मि समये पटिपदं पटिपकं होति ।

१. पटिष्क्रिया - सी०, स्या०, री०। २. देवपुत्ता - स्या०। ३. स्या० पोत्पके नित्य । ४. वर्त्स्य - सी०, री०। ५. मनुस्सानं - स्या०। ६. पतीवन्ति - स्या०। ७. स्या० पोत्पके नित्य ।

10

R. 245

- "यिस्मि, भिक्खवे, समये सीलवन्ते पञ्चिजाते कुलं उपसङ्कः
 मन्ते मनुस्सा पच्चट्टेन्ति अभिवादेन्ति श्रासनं देन्ति, उच्चाकुलीन-संवत्तनिकं, भिक्खवे, तं कुलं तिस्म समये पटिपदं पटिपन्नं होति।
- "यस्मि, भिक्खवे, समये सीलवन्ते पब्बजिते कुलं उपसङ्कः
 मन्ते मनुस्सा मच्छेरमलं पटिविनेन्ति, महेसक्खसंवत्तिकं, भिक्खवे, तं कुलं तस्मि समये पटिपदं पटिपन्नं होति ।
 - ४. "यिह्म, भिक्खवे, समये सीलवन्ते पब्बजिते कुलं उपसङ्कमन्ते मनुस्सा यथासत्ति वयावलं संविभजन्ति, महाभोगसंवत्तनिकं, भिक्खवे, तं कुलं तिहम समये पटिपदं पटिपन्नं होति ।
 - ४. "यिस्मि, भिक्खवे, समये सीलवन्ते पब्बजिते कुलं उपसङ्कमन्ते मनुस्सा परिपुज्खन्ति परिपञ्हन्ति धम्मं सुणन्ति, महापञ्जासंवत्तिकं, भिक्खवे, तं कुलं तिस्म समये पटिपदं पटिपन्नं होति । यं, भिक्खवे, सीलवन्तो पब्बजिता कुलं उपसङ्कमन्ति, तत्य मनुस्सा इमेहि पञ्चिह ठानेहि बहुं पुञ्जं पसवन्ती" ति ।

१०. निस्सारणीयसुत्तं

- ३.214 15 १. "पञ्चिमा, भिक्खने, निस्सारणीया" बातुयो । कतमा पञ्च ? इध, भिक्खने, भिक्खनो कामं मनसिकरोतो कामेसु चित्तं न पक्खन्दित न पक्खन्दित न नपसीदित न सन्तिद्वति न विमुच्चित । नेक्खम्मं खो पनस्स मनसिकरोतो नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दित पसीदिति सन्तिद्वति विमुच्चित । तस्स तं चित्तं सुगतं सुभावितं सुवृद्धितं सुविमृत्तं सुवि- 20 संयुत्तं कामेहि; ये च कामपच्चया उप्पञ्जन्ति झासवा विधातपरिळाहा, मृत्तो सो तेहि, न सो तं वेदनं वेदियित । इदमक्खातं कामानं निस्सरणं ।
 - "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खने ब्यापादं मनसिकरोतो ब्यापादे चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्ठति न विमुच्चिति । अब्यापादं खो पनस्स मनसिकरोतो अब्यापादे चित्तं पक्खन्दिति पसीदिति
 सन्तिट्ठति विमुच्चिति । तस्स तं चित्तं सुगतं सुभावितं सुबृद्धितं सुविमुत्तं

१. पटिविनोदेन्ति -सी०, रो०। २. यथार्सात् -रो०। ३. महापञ्जा० -सी०, स्या०, रो०। ४-४. यस्मि विश्ववे समवे -सी०, स्या०, रो०। ५. निस्सरणीया -रो०। ६. कतमानि -सी०। ७. कामे -सी०, स्या०। ८. नपसीदति -स्या०। ६. बुक्तं -रो०।

10

R. 246

B. 215

सुविसंयुक्तं व्यापादेन; ये च ब्यापादपच्चया उप्पज्जन्ति झासवा विधात-परिळाहा, मुक्तो सो तेहि, न सो तं वेदनं वेदियति । इदमक्खातं व्या-पादस्स निस्सरणं ।

३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खुनो विहेसं मनसिकरोतो विहेसाय जित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सिन्तद्वित न विमुच्चित । इ प्रविहेसं खो पनस्स मनसिकरोतो अविहेसाय जित्तं पक्खन्दित पसीदित सिन्तद्वित विमुच्चित । तस्स तं जित्तं सुगतं सुभावितं सुनुद्वितं सुवि-मृत्तं सुविसंयुत्तं विहेसाय; ये च विहेसायच्च्या उप्पज्जन्ति आसवा विधातपरिळाहा, मृत्तो सो तेहि, न सो तं वेदनं वेदियति । इदमक्खातं विहेसाय निस्सरणं ।

४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खुनो रूपं मनसिकरोतो रूपं वित्तां न पक्खन्दित नप्यसीदित न सन्तिट्ठति न विमुच्चित । अरूपं खो पनस्स मनिस करोतो अरूपं चित्तं पक्खन्दित पसीदित सन्तिट्ठति विमुच्चित । तस्स तं चित्तं सुगतं सुभावितं सुदृद्धितं सुविमुत्तं सुविसंयुत्तं रूपेहि; ये च रूपपच्चया उप्पज्जन्ति आसवा विघातपरिळाहा, मुत्तो । इसमक्खातं रूपानं निस्सरणं ।

५. "पुत च परं, भिक्खने, भिक्खनो सक्कायं मनसिकरोतो सक्काये चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमुच्चित । सक्कायिनरोधं खो पनस्स मनसिकरोतो सक्कायिनरोधे चित्तं पक्खन्दित पसीदिति सन्तिद्वति विमुच्चित । तस्स तं चित्तं सुगतं सुभावितं सुवृद्वितं 20 सुविमुत्तं सुविसंयुत्तं सक्कायेन; ये च सक्कायपच्चया उपपञ्जत्ति स्नासवा विधातपरिळाहा, मुत्तो सो तेहि, न सो तं वेदनं वेदियति । इदयक्खातं सक्कायस्स निस्सरणं ।

६. "तस्स कामनन्दी' पि नानुसेति, व्यापादनन्दी पि नानु-सेति, विहेसानन्दी पि नानुसेति, रूपनन्दी पि नानुसेति, सक्कायनन्दी पि थ नानुसेति कामनिन्दया पि अननुसया, व्यापादनन्दिया पि अननुसया, विहेसानिन्दया पि अननुसया, रूपनिन्दया पि अननुसया, सक्कायनिन्दया पि अननुसया । अयं वुच्चति, भिक्खवे, भिक्खु निरनुसयों, अच्छेच्छि

१. रूपे - स्था०। २. रूपेषु - स्था०। ३. कामनन्दि - सी०, स्था०, रो०। ४-४. निरासयो प्रव्यक्तिय - स्था०; ० प्रव्यक्तिय - रो०।

तण्हं, विवत्तयि ' संयोजनं, सम्मा मानामिसमया प्रन्तमकासि दुक्खस्स। इमा सो, भिक्सवे, पञ्च निस्सारणीया घातुयो' ति । बाह्यणकणो वीसतियो।

तस्सुद्दानं

सोणो दोणो सङ्गारवो, कारणपाली च पिङ्गियानी । सुपिना च वस्सा वाचा, कुलं निस्सारणीयेन³ चा ति ।। चतत्वो पण्णासको समतो

२१. किमिलवग्गों

१. किमिलसुत्तं

- ३. २१६ ५ एकं समयं भगवा किमिलायं विहरित वेळुवने । अथ को आयस्मा किमिलो येन भगवा तेनुपसब्दूमि; उपसब्दूमित्वा भग-वन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को आयस्मा किमिलो भगवन्तं एतदवोच —
 - "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन तथागते पितिब्बुते
 सद्धम्मो न चिरदितिको होती" ति ?

"इघ, किमिन, तथागते परिनिब्बुते भिक्क् भिक्क्षुनियो उपासका उपासिकायो सत्यि अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, धम्मे अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, सङ्को अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, सिक्क्षाय अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, सिक्क्षाय अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, अञ्ज्ञमञ्ज्ञं अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा, अञ्ज्ञमञ्ज्ञं अगारवा विहरन्ति अप्पतिस्सा। अयं खो, किमिल, हेतु अयं पच्चयो, येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो न विराद्गितिको होती" ति ।

३. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो चिरद्वितिको होती" ति ?

"इघ, किमिल, तथागते परिनिब्बुते भिक्खू भिक्खुनियो उपा-20 सका उपासिकायो सत्यरि सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, घम्मे सगारवा

१. बाबत्तिय - मी०; बिबट्टीय - स्या०, रो०। २. निस्सारिणयेन - सी०; निस्सरिणयेन - स्या०, रो०। ३. किम्बिनवणी - स्था०। ४ किम्बिनायं - सी०, रो०। ५. नेपेनुबने - सी०।

विहरन्ति सप्पतिस्सा, सङ्घे सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, सिक्खाय सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, भ्रञ्जमञ्ज्यं सगारवा विहरन्ति सप्प-तिस्सा । अयं खो, किमिल, हेतु अयं पच्चयो, येन तथागते परिनिब्बृते सद्धम्मो चिरट्टितिको होती" ति ।

२. धम्मस्सवनयुत्तं

 "पञ्चिमे, भिनखबे, आनिसंसा घम्मस्सवने । कतमे ⁵ ^{8.246}
 पञ्च ? प्रस्मुतं सुणाति, सुतं पित्योदापेति , कङ्क्षं वित्तरित , दिष्टिं उज् करोति, चित्तमस्स पसीदिति । इमे खो, भिनखबे, पञ्च आनिसंसा घम्मस्सवने" ति ।

३. ग्रस्साजानीयसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिवस्रवे, ग्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो" ग्रस्साजानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेव सङ्खं 10 गच्छिति । कतमेहि पञ्चिह ? ग्रज्जवेन , जवेन, मह्वेन, खन्तिया, सोरच्चेन इमेहि खो, भिवस्त्वे, पञ्चिह श्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो ग्रस्साजानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो श्रङ्गं त्वेव सङ्खं गच्छिति ।
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु 15 ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिव्हाणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जा-क्खेतं लोकस्स । कतमेहि पञ्चिह ? अज्जवेन, अवेन, मह्वेन, खन्तिया, सोरच्चेन इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु आहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जा-क्खेतं लोकस्सा" ति ।

४. बलसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खर्वे, बलानि । कतमानि पञ्च ? सढावलं, हिरिबलं , भ्रोत्तप्पबलं, विरियवलं , पञ्ञावलं — इमानि स्रो, भिक्सवे, पञ्च बलानी'' ति ।

१. परियोदपेति —सी०, स्वा०, रो०। २. विह्नति —स्वा०, रो०। ३. अहो – रो०। ४. भ्राज्यवेन –स्वा०। ५. हिरीवलं – स्वा०। ६. बीरियवलं – स्व०।

R. 250

५. चेतोसिलसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, चेतोखिला । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख सत्यिर कङ्कृति विचिकिच्छति नाधिमुच्चित न सम्पसीदित । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सत्यिर कङ्कृति विचिकिच्छिति नाधिमुच्चित न सम्पसीदित, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय असत्याय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय, अयं पठमो चेतोखिलो ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मे कङ्क्षति ... पे०... सङ्क्षे कङ्क्षति ... पे०... सिक्खाय कङ्क्षति ... पे०... सब्रह्मचारीसु कुपितो होति अनत्तमनो आहतचितो खिलजातो । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सब्रह्म10 चारीसु कुपितो होति अनत्तमनो आहतचित्तो खिलजातो, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्मानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्मानाय, अयं पञ्चमो चेतो- खिलो । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च चेतोखिला" ति ।

६. विनिबन्धसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, चेतसो विनिबन्धा । कतमे पञ्च ? इत्र, भिक्खवे, भिक्ख कासेमु अवीत गयो होति अविगतच्छन्दो अविगत-पेमो अविगतपिपासो अविगतपरिळाहो अविगतपन्हो । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख कासेमु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगत-पिपासो अविगतपरिळाहो अविगतपन्हो, तस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनु-योगाय सातच्चाय पधानाय, अयं पठमो चेतसो विनिबन्धो ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु काये अवीतरागो होति ...पे ०... रूपे अवीतरागो होति ...पे ०... यावदर्य उदरावदेहकं भुञ्जित्वा सेय्य- मुखं पस्तमुखं भिद्धमुखं अनुमुत्तो विहरित ... पे ०... अञ्जातरं देव- निकायं पणिधाय ब्रह्मचरियं चरित – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा 25 तपेन वा ब्रह्मचरियंन वा देवो वा भविस्सामि देवञ्जातरो वा' ति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु अञ्जातरं देवनिकायं पणिधाय ब्रह्मचरियंन वा देवो वा भविस्सामि देवञ्जातरो वा' ति ।

१. कामे - स्वा०। २. मविगतरागो - सी०। ३. फरससखं -- सी०।

बरित — 'इमिनाहं सीलेन वा बतेन वा तपेन वा बह्मचरियेन वा देवो शा भविस्सामि देवञ्जतरो वा' ति, तस्स चित्तं न नमित झातप्पाय प्रनुयोगाय सातच्चाय पषानाय । यस्स चित्तं न नमित झातप्पाय प्रनुयोगाय सातच्चाय पषानाय, अयं पञ्चमो चेतसो विनिबन्धो । इमे स्तो, भिक्सवे, पञ्च चेतसो विनिबन्धा'' ति ।

७. यागुसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खने, म्रानिसंसा यागुया । कतमे पञ्च ? खुद्दं पटिहनति, पिपासं पटिनिनेति, वातं अनुलोमेति, वर्त्यि सोघेति, म्रामावसेसं पाचेति । इमे खो, भिक्खने, पञ्च म्रानिसंसा यागुया"ति ।

B. 219

द. दन्तकटुसुत्तं

- "पिञ्चमे, भिक्खने, मादीनना दन्तकट्टस्स म्रखादने । कतमे
 पञ्च ? अनक्खुस्सं, मुखं दुग्गन्धं होति, रसहरणियो न निसुज्झन्ति, 10
 चित्तं सेम्हं भत्तं पिरयोनन्धितः, भत्तमस्स नज्छादेति । इमे खो, भिक्खने,
 पञ्च आदीनना दन्तकट्टस्स म्रखादने ।
- २. "पञ्चिम, भिक्खवे, आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने । कतमे पञ्च ? वक्खुस्सं, मुखं न दुग्गन्थं होति, रसहरणियो विसुन्झन्ति, पित्तं सेम्हं भक्तं न परियोगन्यति, भक्तमस्स छादेति । इमे स्रो, भिक्खवे, 15 पञ्च आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादनें" ति ।

६. गीतस्सरमुत्तं

१. "पिठ्चमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं भणन्तस्स । कतमे पठ्च ? अत्तना पि तिस्म सरे सारज्जित, परे पि तिस्म सरे सारज्जिन्त, गह्मितका पि उज्झायन्ति — 'यथेव मयं गायाम, एवमेव 'खो 'समणा सक्यपुत्तिया गायन्ती' ति, सरकुत्ति पि 20 निकामयमानस्स समाधिस्स भङ्गो होति, पिच्छमा जनता दिट्टानुगिति आपञ्जित । इमे खो, भिक्खवे, पठ्च शादीनवा श्रायतकेन गीतस्सरेन धम्मं अणन्तस्मा' ति ।

R. 251

१. बुदं – ती॰, रो॰ । २. परियोगद्वन्ति – ती॰, रो॰; परियोगद्वति – स्वा॰ । १–१. प्रतापि – स्वा॰ । ४–४. एवगेविमे – ती॰, स्वा॰, रो॰ ।

१०. मुहस्सतियुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खने, आदीनवा मुट्टस्तित्स्य असम्पजानस्स निहं ब्रोक्कमयतो । कतमे पञ्च ? दुक्खं सुपति, दुक्खं पिटबुज्झति, पापकं सुपिनं पस्सति, देवता न रक्खन्ति, प्रसुचि मुच्चति । इसे खो, भिक्खने, पञ्च आदीनवा मुट्टस्तित्स्स असम्पजानस्स निहं ब्रोक्कमयतो ।

२. "पञ्चिम, भिक्खवे, ग्रानिसंसा उपट्टितस्सित्तस्स सम्प-जानस्स निहं ग्रोक्कमयतो । कतमे पञ्च ? सुखं सुपति, सुखं पटि-बुज्झति, न पापकं सुपिनं पस्सिति, देवता रक्खिन्त, ग्रसुचि न मुच्चित । हमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रानिसंसा उपट्टितस्सितस्स सम्पजानस्स निहं ग्रोक्कमयतो" ति ।

किमिलवगो एकवीसतिमो ।

तस्सुद्दानं

किमिलो धम्मस्सवनं, ग्राजानीयो बलं खिलं । विनिबन्धं यागु कटूं,गीतं मुटुस्सतिना चा ति ।।

२२. अनकोसकवग्गो

१. अक्कोसकसूत्तं

R. 252

B. 220

10

 "यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूप-वादी' सब्रह्मचारीनं", तस्स पञ्च आदीनवा पाटिकङ्क्षा । कतमे पञ्च? पाराजिको वा होति छिक्तपरिबन्धों, अञ्जतरं वा सङ्क्लिहुं आपींत आपज्जित, बाब्हं वा रोगातङ्कं फुसति, सम्मूब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं भरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जित । यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूपवादी सब्रह्म-चारीनं, तस्स इमे पञ्च आदीनवा पाटिकङ्का" ति ।

१. ब्रोक्कनतो – सी॰, स्था॰। २. घाजानी च – सी॰, स्था॰, रो॰। ३. मुट्ट-स्प्रतीप – स्था॰। ४. ब्रास्थ्यप्रवादी – स्था॰। ५. ब्रह्मचारीन – रो॰। ६. ब्रिक्चपरिपन्यो – सी॰, स्था॰, रो॰।

२. भण्डनकारकसुत्तं

१. "यो सो, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घ अधिकरणकारको, तस्स पञ्च आदीनवा पाटिकङ्क्षा । कतमे पञ्च ? अनिधगतं नाधिगच्छिति, अधिगता परि-हायित, पापको कित्तिसहो अब्भुग्गच्छिति, सम्मुब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपण्जति । उ यो सो, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, तस्स इमे पञ्च आदीनवा पाटि-कङ्क्षा" ति ।

३. सीलसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, झादीनवा दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया। कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, दुस्सीलो सीलविपन्नो पमादाधिकरणं 10 महित भोगर्जान निगच्छति। अयं, भिक्खवे, पठमो झादीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स पापको कित्तिसहो म्रब्युगाच्छति । म्रयं, भिक्खवे, दुतियो म्रादीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, दुस्सीलो सीलविपन्नो यञ्जदेव परिसं उपसङ्कमित – यदि खत्तियपरिसं, यदि बाह्यणपरिसं, यदि गह्यतिपरिसं, यदि समणपरिसं – श्रविसारदो उपसङ्कमित मङकुभूतो । भ्रयं, भिक्खवे, तितयो श्रादीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, दुस्सीलो सीलविषष्ठो सम्मूब्झो 20 कालं करोति । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्वो ग्रादीनवो दुस्सीलस्स सील-विपत्तिया ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, दुस्तीको सीलविपन्नो कायस्स मेदा परं मरणा अपायं दुग्गित विनिपातं निरयं उपपञ्जति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो झादीनवो दुस्तीलस्स सीलविपत्तिया । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च 25 आदीनवा दुस्तीलस्स सीलविपत्तिया ।

१. प्रविगतं - सी॰, स्या॰, रो॰।

B. 222

R. 254

- ६. "पञ्चिम, भिक्खवे, झानिसंसा सीलवतो सीलसम्पदाय । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, सीलवा सीलसम्पन्नो अप्पमादाधिकरणं महन्तं भोगक्खन्यं प्रधिगच्छति । अयं, भिक्खवे, पठमो झानिसंसो सीलवतो सीलसम्पदाय ।
- "पुन च परं, भिक्खते, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स कल्याणो कित्तिसहो झन्मुन्गच्छित । भ्रयं, भिक्खते, दुतियो भ्रानिसंसो सीलवतो सीलसम्पदाय ।
- द. "पुन च परं, भिक्खने, सीलना सीलसम्पन्नो यञ्ज्यदेव परिसं उपसङ्कमित – यदि खत्तियपरिसं, यदि ब्राह्मणपरिसं, यदि ग्रहपतिपरिसं, यदि समणपरिसं – विसारदो उपसङ्कमित झमङकुभूतो । मयं भिक्खने, ततियो झानिसंसो सीलवतो सीलसम्पदाय ।
 - "पुन च परं, भिक्खवे, सीलवा सीलसम्पन्नो असम्मृब्हो कालं करोति । अयं, भिक्खवे, चतुत्यो आनिसंसो सीलवतो सील-सम्मदाय ।
 - १०. "पुन च परं, भिक्खवं, सीलवा सीलसम्पन्नो कायस्स भेदा पर्व मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपञ्जति । झयं, भिक्खवं, पञ्चसो झानिसंसो सीलवतो सीलसम्पदाय । इमे खो, भिक्खवं, पञ्च झानि-संसा सीलवतो सीलसम्पदाया" ति ।

४. बहुभाणिसुत्त

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा बहुभाणिस्म पुग्गले । कतमे पञ्च ? मुसा भणित, पिसुणं भणित, फरुसं भणित, सम्फप्पलापं भणित, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गित विनिपातं निरसं उप-पज्जित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा बहुभाणिस्म पुगाले ।
- २. "पञ्चिम, भिक्खने, आनिसंसा मन्तभाणिरिम पुग्गले। कतमे पञ्च ? न मुसा भणित, न पिसुणं भणित, न फरसं भणित, न उक्त सम्फ्रम्यलापं भणित, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोके उप-पज्जित । इमे स्रो, भिक्खने, पञ्च ब्रानिसंसा मन्तभाणिरिम पुग्रसले" ति ।

४. पठमग्रक्तन्तिसत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, ब्रादीनवा ब्रक्खन्तिया । कराम पञ्च ? बहुनो जनस्स ग्रप्पियो होति ग्रमनापो, वेरबहुलो च होति, वज्जबहुलो च. सम्मव्हो कालं करोति, कायस्य भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जित । इमे खो. भिक्खवे. पञ्च म्रादीनवा ध्रवस्त्रन्तिया ।

२. "पञ्चिम, भिक्खवे, ग्रानिसंसा सन्तिया । कतमे पञ्च ? बहनो जनस्स पियो होति मनापो, न वेरबहलो होति, न वज्जबहुलो, भसम्मन्द्रो कालं करोति. कायस्य भेदा परं मरणा सगति सम्गं लोकं उपपञ्जति । इमे खो. भिक्खवे. पञ्च ग्रानिसंसा खन्तिया" ति ।

६. इतियम्रक्लन्तिमुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, आदीनवा अक्खन्तिया । कतमे 10 R. 255 पञ्च ? बहुनो जनस्स ग्रप्पियो होति ग्रमनापो, लुद्दो च होति, विप्यटिसारी च, सम्मुब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरमा भ्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति । इमे स्रो, भिक्सवे, पञ्च • ग्रादीनवा ग्रक्वन्तिया ।

B. 228

२. "पञ्चिमे, भिक्खवे, म्रानिसंसा खन्तिया । कतमे पञ्च ? बहुनो जनस्स पियो होति मनापो, अलुद्दो च होति, अविप्पटिसारी च, असम्मन्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जित । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रानिसंसा खन्तिया" ति ।

७. पठमञ्जपासादिकसूत्तं

१. "पञ्चिमे. भिक्खवे. भादीनवा भ्रपासादिके। कतमे पञ्च ? ब्रत्ता पि ब्रतानं उपवदति, ब्रनुविच्च विञ्जू गरहन्ति, पापकों 20 कित्तिसद्दो ग्रब्भुग्गच्छति, सम्मूब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति । इमे स्त्रो, भिक्सवे, पञ्च ग्रादीनवा ग्रपासाहिके ।

१. लुको - स्था॰ ।

२. "पञ्चिम, भिक्खने, आनिसंसा पासादिके। कतमे पञ्च ? अत्ता पि अत्तानं न उपवदित, अनुविच्च विञ्जू पसंसन्ति, कल्याणो कित्तिसद्दो अञ्चुग्गच्छिति, असम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जिति। इमे खो, भिक्खने, पञ्च अमिनसंसा पासादिके" ति ।

द. दुतियद्रपासादिकसुत्तं

- "पञ्चिम, भिनस्त्रे, आदीनवा अपासादिके । कतमे पञ्च?
 अप्यसन्ना नप्यसीदन्ति, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जयस्तं होति, सत्यु-सासनं अकतं होति, पच्छिमा जनता विद्वानुगति आपञ्जति, चित्तमस्स नप्यसीदिति । इमे स्रो, भिनस्त्रे, पञ्च आदीनवा अपासादिके ।
- "पञ्चिम, भिक्खबे, प्रानिसंसा पासादिके । कतमे पञ्च ?
 प्रप्यसन्ना पसीदिन्त, पसन्नानं च भिव्योभावो होति, सत्युसासनं कतं होति, पञ्चिमा जनता दिट्ठानुगाँत आपञ्जित, चित्तमस्स पसीदित ।
 इमें खो, भिक्खवे, पञ्च क्रानिसंसा पासादिके" ति ।

६. ग्रग्गिसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्सवे, ग्रादीनवा ग्रामास्मि । कतमे पञ्च ? 15 मवक्सुस्सो, दुब्बण्णकरणो, दुब्बलकरणो, सङ्गणिकापवड्टनो , तिराच्छानकथापवत्तनिको होति । इमे खो, भिक्सवे, पञ्च ग्रादीनवा ग्रामास्मि" ति ।

१०. मधुरासूतं

"पठ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा मधुरायं। कतमे पञ्च?
 विसमा, बहुरजा, चण्डसुनखाँ, वाळयक्खाँ, दुल्लभिपण्डा — इमे खो,
 भिक्खवे, पञ्च आदीनवा मधुरायं" ति।

अक्कोसकवग्गो बाबीसतिमो ।

R. 256

B. 224

१. स्या० पोल्पके निष्यः। २. नक्तं – स्या०।३. सङ्गणिकापवडनो – सी०। ४. चच्चासुनसा – रो०। ४. बालयस्त्रा – स्या०।

तस्सहानं

ग्रक्कोसभण्डनसीलं, बहुभाणी हे ग्रखन्तियो। ग्रपासादिका हे वृत्ता, ग्रम्गिस्मि मघरेन चा ति।। R. 257

२३. दीघवारिकवग्गो

१. पठमदीघचारिकसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, ध्रादीनवा दीघचारिकं ध्रनदत्य-चारिकं धनुयुत्तस्स विहरतो । कतमे पञ्च ? अस्मुतं न सुणाति, सुतं न परियोदापेति, मुत्तेनेकच्चेन ध्रविसारदो होति, गाव्हं रोगातच्हं फुसति, ऽ न च मित्तवा होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ध्रादीनवा दीघचारिकं ध्रनवत्यचारिकं अनुयुत्तस्स विहरता ।
- २. "पञ्चिमे, भिक्खवे, ग्रानिसंसा समवत्यचारे। कत्तमे पञ्च ? प्रस्मुतं सुणाति, सुतं परियोदापेति, सुतंनेकच्चेन विसारदो होति, न गान्हं रोगातङ्कं फुसति, मित्तवा च होति । इमे खो, भिक्खवे, 10 पञ्च ग्रानिसंसा समवत्यचारें' ति ।

२. दृतियदीघचारिकसूत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्खवे, ग्रादीनवा दीचचारिकं ग्रनवत्थ-चारिकं ग्रनुयुत्तस्स विहरतो । क्तमे पञ्च ? ग्रनिधगतं नाधिगच्छति, ग्रिभगता परिहायित, ग्रिधगतेनेकच्चेन ग्रविसारदो होति, ग्राव्हं रोगा-तर्ङ्कं फुसति, न च मित्तवा होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रादीनवा 15 दीघचारिकं ग्रनवत्थचारिकं ग्रनुयुत्तस्स विहरतो ।
- २. "पञ्चिम, भिन्छवं, ग्रानिसंसा समवत्यचारे। कतमे पञ्च? अनिधगतं प्रधिगच्छति, प्रधिगता न परिहायति, प्रधिगतेने-कच्चेन विसारदो होति, न गान्हं रोगातङ्कं फुसति, मित्तवा च होति। इमें सो, भिन्छवं, पञ्च ग्रानिसंसा समवत्यचारें' ति ।

१. बाहुमाणी - स्वा॰ । २. बाळ्बुं - स्वा॰ ।

३. ग्रतिनिवाससूत्तं

R. 258

- १. "पञ्चिमे, भिनसवे, झादीनवा झितिनवासे'। कतमे पञ्च ? बहुभण्डो होति बहुभण्डसित्रचयो, बहुभेसण्जो होति बहुभण्डसित्रचयो, बहुभेसण्जो होति बहुभण्डसित्रचयो, बहुभिण्डमे होति बहुकरणीयो व्यक्तो किङ्करणीयोधु, संसद्घो विहरति गहटुपब्बजितिह झननुलोभिकेन गिहिसंसग्गेन, तम्हा ज झावासा पक्कमन्तो सापेक्सो पक्कमित । इसे सो, भिनसवे, पञ्च झादीनवा झितिनवासे ।
- "पिञ्चमं, भिक्खवे, श्रानिसंसा समवत्थवासे। कतमे पञ्च ? न बहुभण्डो होति न बहुभण्डसिश्वचये, न बहुभेसज्जो होति न बहुभर्सज्जलिश्वचयो, न बहुक्तिच्चो होति न बहुकराणीयो न ब्यत्तो
 किङ्करणीयेसु, असंसद्दे विहरति गहटुपब्बजितेहि अननुलोमिकेन गिहिसंसमोन, तम्हा च आवासा पक्कमतो अनपेक्सो पक्कमति।
 इमे सो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा समवत्यवासे" ति।

४. मच्छरीसुत्तं

- "पञ्चिम, भिक्खने, प्रादीनवा प्रतिनिवासे। कतमे
 पञ्च ? प्रावासमच्छरी होति, कुलमच्छरी होति, लाभमच्छरी
 होति, वण्णमच्छरी होति, धम्ममच्छरी होति। इमे खो, भिक्खने,
 पञ्च प्रादीनवा प्रतिनिवासे।
- २. "पिञ्चमे, भिन्तबने, ग्रानिसंसा समवत्थवासे। कतमे पञ्च? न ग्रानासमच्छरी होति, न कुलमच्छरी होति, न लाभमच्छरी होति, न वण्णमच्छरी होति, न वण्णमच्छरी होति, न क्षम्ममच्छरी होति। इमे खो, भिन्तबने, पञ्च ग्रानिसंसा समवत्थवासे" ति।

प्र. पठमकुलूपकसुत्तं

"पञ्चित्रमे, भिक्सवे, प्रादीनवा कुलूपके"। कतमे पञ्च ?
 प्रनामन्तवारे प्रापज्जति, रहो निसज्जाय भ्रापज्जति, पटिच्छके
 भ्रासने भ्रापज्जति, मातुगामस्स उत्तरि छप्यञ्चवाचाहि धम्मं देसेन्तो

B. 226

R. 259

१. प्रतिनिवासे - स्वा॰। २. व्यतो - सी॰; प्रव्यतो - स्वा॰; प्रव्यतो - ते॰। ३. स्वा॰, रो॰ पोत्यकेषु नित्य। ४. सम्बत्यनिवासे - स्था॰। ५. कृषुपने - सी॰; कृषुपके - स्वा॰, रो॰। ६. उत्तरि - रो॰।

B. 227

R. 260

20

म्रापज्जति, कामसङ्कृप्पबहुली विहरति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च मादीनवा कुलुपके" ति ।

६. दुतियकुलूपकसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, भ्रादीनवा कुलूपकस्स भिक्खुनो प्रतिवेलं कुलेसु संसद्वस्स विहरतो । कतमे पञ्च ? मात्गामस्स ग्रभिण्हदस्सनं, दस्सने सति संसम्गो, संसम्गे सति विस्सासो, विस्सासे 5 सित स्रोतारो, स्रोतिण्णचित्तस्सेतं पाटिकह्वं - 'ग्रनिभरतो वा ब्रह्मचरियं चरिस्सति भ्रञ्ञातरं वा सङ्किलिट्टं ग्रापित ग्रापञ्जिस्सति सिक्खं वा पच्चक्लाय हीनायावत्तिस्सति । इमे खो. भिक्खवे. पञ्च ग्रादीनवा कुलुपकस्स भिक्खुनो ग्रतिवेलं कुलेसु संसदूरस विहरतो" ति ।

७. भोगसूत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्खवे, ब्रादीनवा भोगेसु । कतमे पञ्च ? 10 ग्रग्गिसाधारणा भोगा, उदकसाधारणा भोगा, राजसाधारणा भोगा, चौरसाधारणा भोगा, ग्रप्पियेहि दायादेहि साधारणा भोगा । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च प्रादीनवा भोगेस् ।
- २. "पञ्चिम, भिक्खवे, ग्रानिसंसा भोगेसु । कतमे पञ्च ? भोगे निस्साय श्रतानं सुखेति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति, मातापितरो 15 सस्ति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति, पुत्तदारदासकम्मकरपोरिसे सबेति पीणेति सम्मा सखं परिहरति, मित्तामच्चे सबेति पीणेति सम्मा सुखं परिहरति, समणबाह्यणेसु उद्धिगकं दक्खिणं पतिट्ठापेति सोविगाकं सुखविपाकं सग्गसंवत्तिनकं । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ग्रानिसंसा भोगेसु" ति ।

द. उस्पूरभत्तमुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, ग्रादीनवा उस्सूरभत्ते कुले । कतमे पञ्च ? ये ते अतिथी पाहुना, ते न कालेन पटिपूजेन्ति; या ता बलि-पटिग्गाहिका देवता, ता न कालेन पटिपूजेन्ति; ये ते समणबाह्यणा एकमित्तका रत्तपरता विरता विकालभोजना, ते न कालेन पटिपूर्जेन्ति :

१. रत्तपरता - स्या॰ ।

10

15

R. 26

B. 228

दासकम्मकरपेरिसा विमुखा कम्मं करोन्ति; तावतक्येव प्रसमयेन भृत्तं प्रनोजवन्तं होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च ब्रादीनवा उस्सूरभत्ते कले ।

२. "पञ्चिम, भिक्खने, मानिसंसा समयभत्ते कृते । कतमे उपञ्च ? ये ते म्रतिबी पाडुना, ते कालेन पटिपूर्जेन्ति; या ता बिलपटि-गाहिका देवता, ता कालेन पटिपूर्जेन्ति; ये ते समणब्राह्मणा एकभत्तिका रत्तूपरता विरता विकालभोजना, ते कालेन पटिपूर्जेन्ति; वासकम्मकर-पोरिसा म्रविमुखा कम्मं करोन्ति; तावतकंयेव समयेन भूतं म्रोजवन्तं होति । इमे खो, भिक्खने, पञ्च म्रानिसंसा समयभत्ते कृते" ति ।

६. पठमकण्हसप्पसुत्तं

१. "पठिचमे, भिक्खबे, आदीनवा कण्हसप्पे। कतमे पठ्च ? असुचि, दुग्गन्धो, सभीरु, सप्पटिभयो, मितदुरुभी – इमे खो, भिक्खबे, पञ्च आदीनवा कण्हसप्पे। एवमेव खो, भिक्खबे, पठिचमे आदीनवा मातुगामे। कतमे पठ्च ? असुचि, दुग्गन्धो, सभीरु, सप्पटिभयो, मित्तदुरुभी – इमे खो, भिक्खबे, पठ्च आदीनवा मातुगामें" ति।

१०. दुतियकज्हसप्पसुत्तं

- "पञ्चिम, भिक्खने, ब्रादीनवा कण्हसप्पे। कतमे पञ्च ? कोधनो, उपनाही, घोरविसो, दुजिव्हो, मित्तदुव्भी – इमे खो, भिक्खने, पञ्च ब्रादीनवा कण्डसप्पे।
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, पिञ्चमे आदीनवा मातुगामे । कतमे पञ्च ? कोधनो, उपनाही, घोरविसतो, दुजिब्हो, मित्तदुब्भी । वित्रदं, भिक्खवे, मातुगामस्स घोरविसता' येमुय्येन, भिक्खवे, मातुगामस्स घोरविसता' येमुय्येन, भिक्खवे, मातुगामस्स दुजिब्हता येमुप्येन, भिक्खवे, मातुगामो तिब्बरागो । तित्रदं, भिक्खवे, मातुगामस्स मित्त- दुब्भिता येमुप्येन, भिक्खवे, मातुगामो प्रतुणामे प्रतिचारिनी । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा मातुगामें प्रतिचारिनी । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा मातुगामें ति ।

दीवचारिकवमा तेबीसतिमा ।

१. घोरविसं - सी०।

B. 229

द्वे दीघचारिका वृत्ता, ग्रतिनिवासमच्छरी । हे च कुलुपका भोगा , भत्तं सप्पापरे दुवे ति ।।

२४. आवासिकवग्गो

१. ग्रावासिकसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो श्रावासिको भिक्ख अभावनीयो होति । कतमेहि पञ्चिह ? न आकप्पसम्पन्नो होति न वत्तसम्पन्नो; न बहस्सतो होति न सत्वधरो; न पटिसल्लेखिता होति 5 न पटिसल्लानारामो ; न कल्याणवाची होति न कल्याणवाककरणो; दुप्पञ्जो होति जळो एळमूगो । इमेहि बो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो ब्रावासिको भिक्खु ब्रभावनीयो होति ।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो श्रावासिको भिक्खु भावनीयो होति । कतमेहि पञ्चिह ? ग्राकप्पसम्पन्नो होति वत्त- 10 R.262 सम्पन्नो; बहुस्सूतो होति सूतधरो; पटिसल्लेखिता होति पटिसल्लाना-रामो; कल्याणवाचो होति कल्याणवाक्करणो; पञ्जवा होति भजळो अनेळमूगो । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्स भावनीयो होती" ति ।

२. पियसूत्तं

१. "पञ्चहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो आवासिको 15 भिक्ख सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च। कतमेहि पञ्चिह ? सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित माचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसिन्नयो, ये ते घम्मा आदि-कल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सञ्यञ्जनं केवल- 20 परिपुष्णं परिसुद्धं बहाचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सूता

१. प्रतिनिवासमञ्दरे - सी॰, रो॰, प्रतिनिवासमञ्दरं - स्वा॰। २. दुवे - स्वा॰। ३. भौगो - सी० स्था०, रो० । ४. ० न कस्थावारामी - स्था० । ५. परसुद्धं -स्था० ।

R 230

हौन्ति धाता वनसा परिचिता मनसानुपेनिस्ता दिद्विया सुप्पटि-विद्वा ; कत्याणवाचो होति कत्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समझा-गतो विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्ञापनिया; चतुष्ठं झानानं आभिचेतिसकानं दिट्ठयम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छ-जाभी अकसिरलाभी ; आसवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जा-विमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरित । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो आवासिको भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

३. सोभनसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्खु

श. अवासं सोभेति । कतमेहि पञ्चिह ? सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; कत्याणवाचो होति कत्याणवाक्करणो पीरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगलाय अत्यस्स विञ्ञापित्या; पटिबलो होति
उपसङ्कमत्ते धिम्मया कथाय सन्दस्तेतुं समादपेतुं समुत्तेजेतुं सम्पहिसेतुं; चतुन्नं आनानं आभिचेतसिकानं दिट्टधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह
धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्खु आवासं सोभेती" ति।

४. बहुपकारसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो प्रावासिको भिक्सु प्रावासस्स बहूएकारो होति । कतमेहि एञ्चिह ? सीलवा होति

... पे०... समादाय सिक्सति सिक्सापदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०...
दिद्विया सुप्रिटिवद्धा; खण्डपुरुलं गटिसङ्क् रोति; महा खो पन भिक्सु- सङ्घो प्रभिक्कन्तो नानावेरज्जका भिक्सु गिहीनं उपसङ्क्रमित्वा प्रारो-
चेति – 'महा खो, धानुसो, भिक्सुयङ्घो प्रभिक्कन्तो नानावेरज्जका भिक्सु, करोथ पुञ्जानि, समयो पुञ्जानि कातुं' ति; चतुन्नं झानानं

धाभिचेतसिकानं दिद्वधम्मसुस्रविद्वारानं निकामलाभी होति प्रकिन्ध-

१. बता – सी०,स्या०, रो०। २. बनेसनळाय – स्या०, रो०। ३. उपसङ्कामनं – स्या०।

20

लाभी ग्रकसिरलाभी । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहि चम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्ल आवासस्स बहपकारो होती" ति ।

४. अनकस्पत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो ग्रावासिको भिक्ख गिहीनं अनुकम्पति । कतमेहि पञ्चिह ? अधिसीले समा-दपेति: धम्मदस्सने निवसेति: गिलानके उपसङ्गित्वा सर्ति उप्पा- व देति - 'ग्ररहरगतं ग्रायस्मन्तो सति उपटापेशा' ति: महा खो पन भिक्लसङ्को अभिक्कन्तो नानावेरज्जका भिक्लु गिहीनं उपसङ्कमित्वा ग्रारोचेति - 'महा खो, ग्रावसो, भिक्खसङ्को ग्रभिक्कन्तो नानावेर-ज्जका भिक्स, करोथ पुञ्जानि, समयो पुञ्जानि कातं' ति: यं स्रो पनस्स भोजनं देन्ति लखं वा पणीतं वा तं ग्रत्तना परिभञ्जति, सद्धा- 10 देय्यं न विनिपातेति । इमेहि खो भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो प्रावासिको भिक्ख गिहीनं ग्रनकम्पती" ति ।

६. पठमग्रवण्णारहसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्लवे, धम्मेहि समझागतो म्रावासिको भिक्लु यथाभतं निक्लितो एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? अनन्विच्च श्रपरियोगाहेत्वा श्रवण्णारहस्स वण्णं भासति; अनन्विच्च श्रपरियो- 15 गाहेत्वा वण्णारहस्स अवण्णं भासति; अनन्विच्च अपरियोगाहेत्वा श्रप्पसादनीये ठाने पसादं उपदंसेति; श्रनन्विच्च श्रपरियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने अप्पसादं उपदंसेति; सद्धादेय्यं विनिपातेति । इमेहि स्रो. भिक्खवे. पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्स यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो श्रावासिको भिक्खु यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियो-गाहेत्वा प्रवण्णारहस्स प्रवण्णं भासति; अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासति; अनुविच्च परियोगाहेत्वा अप्पसादनीये ठाने अप्पसादं उपदंसीतः; अनुविच्च परियोगाहेत्वा पसादनीये ठाने पसादं 25

१. गिर्डि -स्या । २. प्रविसीसेय -स्या ।

उपदंसेति; सद्धादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि स्रो, भिक्सने, पञ्चिह धरमोहि समन्नागतो भावासिको भिक्सनु यथाभतं निक्सित्तो एवं सगो" ति ।

७. दुतियग्रवण्णारहसुत्तं

R. 265

B. 232

- "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो श्रावासिको
 भिक्खु यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? श्रननृविच्च अपरियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासति; श्राननृविच्च अपरियो-गाहेत्वा वण्णारहस्स अवण्णं भासति; श्रावासमच्छरी होति श्रावास-पिलगेषी; कुलमच्छरी होति कुलपिलगेषी; सद्धादेय्यं विनिपातित । इमेहि लो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो श्रावासिको भिक्खु
 यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खितो एवं सग्गे । कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स अवण्णं भासितः; अनुविच्च परियोगाहेत्वा वण्णारहस्स वण्णं भासितः; न आवासमच्छरी होति न आवासपिलगेधीः; न कुलमच्छरी होति न कुलपिलगेधीः; सद्धादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खतो एवं सग्गे" ति ।

ततियमवण्णारहसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिनखवे, धम्मेहि समक्षागतो आवासिको भिनख् यथाभतं निनिक्सत्तो एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह? अननुविच्च अपियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासितः अननुविच्च अपियोगाहेत्वा अवण्णारहस्स वण्णं भासितः अननुविच्च अपियोगाहेत्वा वण्णारहस्स अवण्णं भासितः आवासमञ्चरीहोतः, कृतमञ्खरी होतिः ताममञ्चरी होति । इमेहि खो, भिन्छवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो आवासिको भिन्छु यथाभतं निनिक्सतो एवं निरये।
- "पञ्चिह, मिनखते, धम्मेहि समन्नागतो बावासिको भिनखु
 यथाभतं निनिखत्तो एवं सगो । कतमेहि पञ्चिह ? अनुविच्च परियोग गाहेत्वा अवण्णारहस्स अवण्णं भासितः, अनुविच्च परियोगाहेत्वा

वण्णारहस्स वण्णं भासति; न भ्रावासमञ्जरी होति; न कुलमञ्जरी होति; न लाभमञ्जरी होति । इमेहि खो, भिनखने, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो श्रावासिको भिनखु यथाभतं निनिखत्तो एवं सम्गे" ति ।

६. पठममच्छरियसुसं

- १. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो झावासिको भिक्सु यथाभतं निक्सतो एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? झावासमच्छरी होति; क्लमच्छरी होति; क्लमच्छरी होति; क्लमच्छरी होति; सदादेय्यं विनिपातेति। इमेहि सो, भिक्सवे, पञ्चिह सम्मेहि समन्नागतो झावासिको भिक्सु यथाभतं निक्सतो एवं निरये।
- २. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्खु
 यथाभतं निक्छितो एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? न आवासमञ्खरी 10
 होति; न कुलमञ्खरी होति; न लाभमञ्खरी होति; न वण्णमञ्खरी
 होति; सद्घादेय्यं न विनिपातेति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि
 समन्नागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

१०. बुतियमञ्झरियसुत्तं

- १. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्खु ययाभतं निक्खत्तो एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? आवासमञ्द्वरी 15 होति; कुनमञ्द्वरी होति; नाभमञ्द्वरी होति; वण्णमञ्द्वरी होति; धम्ममञ्द्वरी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये ।
- २. "पञ्चिह, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? न आवास- 20 मच्छिते होति; न कुलमच्छिरी होति; न लाभमच्छिरी होति; न वण्णमच्छिरी होति; न वण्णमच्छिरी होति; न धम्ममच्छिरी होति । इमेहि खो, भिक्खने, पञ्चिह धम्मेहि समझागतो आवासिको भिक्खु यथाभतं निक्खितो एवं समो" ति ।

B. 233

R. 267

तस्सुद्दानं

म्रावासिको पियो च सोभनो , बहूपकारो मनुकस्पको च । तयो मनुकर्णारहा चेव , मच्छरिया देवे पि चा ति ।।

२५. दुचरितवग्गो

१. पठमदुच्चरितसुत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्सवे, आदीनवा दुच्चरिते । कतमे पञ्च ? अत्ता पि अत्तानं उपवदितः, अनुविच्च विञ्कू गरहिन्तः, पापको उ कित्तिसहो अन्भूगण्छितः, सम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जित । इमे स्रो, भिक्सवे, पञ्च आदीनवा दुच्चरिते ।
- २. "पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा सुचरिते । कतमे पञ्च ? अत्ता पि अत्तानं न उपवदितः; अनुविच्च विञ्जू पसंसन्तिः; कल्याणो । कित्तिसहो अल्भुग्गच्छितः; असम्मूच्हो कालं करोतिः; कायस्स भेदा परं मरणा सुपति सम्पं लोकं उपपज्जति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा सुचरिते" ति ।

२. पठमकायदुच्चरितसुत्तं

१. पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा कायदुच्चरिते ... पे०... । पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा कायसुचरिते ... पे०... ।

३. पठमवचीदुच्चरितसुत्तं

१. पञ्चिम, भिक्सवे, ब्रादीनवा वचीदुच्चरिते ... पे० .. ।
 पञ्चिम, भिक्सवे, ब्रानिसंसा वचीसुचरिते .. पे० .. ।

१-१. प्रण्यियसीमना च - ती०, स्या०; ० तोजना - रो०। २-२. ० प्रवर्णनेषा - ती०; यवामनं वारि प्रवर्णनेषा - स्या०; यवामनं प्रवर्ण च - रो०। १-३. ० पञ्चमेन सा - ती०; क्युस्कमण्डेर पञ्चकेन चा - स्या०; व्युस्कमण्डारियेन चा - रो०।

४. पठसमनोदुच्चरितसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, बादीनवा मनोदुच्चरिते ... पे ... ।

२. "पञ्चिम, भिन्सवे, ग्रानिसंसा मनोसुचिति । कतमे पञ्च ? अत्ता पि अत्तानं न उपवदिति; अनुविच्च विञ्ज् पसंसन्ति; कत्याणो कित्तिसहो अन्भुग्गच्छिति; असम्मूच्हो कालं करोति; कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपञ्जति । इमे खो, भिन्सवे, पञ्च ज्ञानिसंसा मनोस्चिति" ति ।

R. 268

५. दुतियदुच्चरितसुत्तं

- १. "पिञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दुच्चिरिते । कतमे पञ्च ? श्रता पि अत्तानं उपवदितः; अनुविच्च विञ्कू गरहन्तः; पापको कित्तिसहो श्रव्भगण्च्यति, सद्धम्मा बुट्टातिः; श्रमद्धम्मे पितृहाति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च श्रादीनवा दुच्चिरिते ।
- "पञ्चिमे, भिक्खवे, म्रानिसंसा सुचरिते । कतमे पञ्च ?
 म्रत्ता पि म्रत्तानं न उपवदिति, म्रनुविच्च विञ्कू पसंसन्ति; कत्याणो कित्तिसहो म्रन्भगच्छिति; म्रस्टम्मा बुट्ठाति; सद्धम्मे पितृहाति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च म्रानिसंसा सुचरिते" ति ।

६. दुतियकायदुच्चरितसुत्तं

१. पञ्चिमे, भिक्खवे, ग्रादीनवा कायदुच्चरिते ... पे०... । 15 पञ्चिमे, भिक्खवे, ग्रानिसंसा कायसुचरिते ... पे०... ।

७. दुतियवचीदुच्चरितसुसं

१. पञ्चिमे, भिक्सवे, आदीनवा वचीदुच्चरिते ... पे० ... । पञ्चिमे, भिक्सवे, आनिसंसा वचीसुचरिते ... पे०... ।

द. दुतियमनोदुच्चरितसूत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, मादीनवा मनोदुच्चरिते ... पे०... ।

२ "पञ्चिमे, भिक्खवे, मानिसंसा मनोसुचरिते । कतमे 20 पञ्च ? मत्ता पि म्रतानं न उपबदिति; मनुविच्च विञ्जू पसंसन्ति; म०२-६४

कल्याणो कित्तिसहो ग्रन्भुगाच्छिति; ग्रसद्धम्मा बुट्टाति; सद्धम्मे पतिद्वाति । इमे स्रो, भिक्सवे, पञ्च ग्रानिसंसा मनोसुचरिते" ति ।

६. सिवधिकसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खने, झादीनवा सिवधिकाये। कत्तमे पञ्च ? झसुचि, दुगगन्धा, सप्पटिभया, वाळानं अमनुस्सानं आवासो, इबहुनो जनस्स झारीदना – इमे खो, भिक्खने, पञ्च झादीनवा सिवधिकाय।
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, पञ्चिम ग्रादीनवा सिवधिक्पमे पुगाले । कतमे पञ्च ? इष, भिक्खवे, एकच्चो पुगालो असुचिना कायकम्मेन समक्षागतो होति ; असुचिना वचीकम्मेन समक्षागतो होति , असुचिना वचीकम्मेन समक्षागतो होति । असुचिना मनोकम्मेन समक्षागतो होति । इदमस्स असुचिताय वदामि । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, सिवधिका असुचि; तयूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुगालं वदामि ।
- "तस्स असुचिना कायकम्मेन समन्नागतस्स, असुचिना वचीकम्मेन समन्नागतस्स, असुचिना मनोकम्मेन समन्नागतस्स पापको
 कित्तिसद्दो अब्भुग्गच्छिति । इदमस्स दुग्गन्थताय वदामि । सेय्यथापि सा, भिक्खवे, सिविधका दुग्गन्था; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।
- "तमेनं असुचिना कायकस्मेन समन्नागतं, असुचिना वची-कस्मेन समन्नागतं, अमुचिना मनोकस्मेन समन्नागतं पेसला सब्रह्मचारी आरका परिवज्जित्ते । इदमस्स सप्पटिभयस्मि वदामि । सेय्यथापि
 सा, भिक्खवे, सिवधिका सप्पटिभया; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।
- ५. "सो असुचिना कायकम्मेन समक्षागतो, असुचिना वची-कम्मेन समक्षागतो, असुचिना मनोकम्मेन समक्षागतो सभागेहि पुग्गलेहि सिंढ संवसित । इदमस्स वाळावासिस्मि वदामि । सेय्यथापि ७.25 25 सा, भिक्खवे, सिविधका वाळानं अमनुस्सानं आवासो; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।

१. सीवधिकाय – सी०, स्वा०, रो०। २. वालान – स्वा०। ३. परिवञ्जेन्ति – स्वा०, रो०। ४. वालावसर्वास्म – स्वा०; वाळावसर्वास्म – रो०।

६. "तमेनं असुचिना कायकम्मेन समन्नागतं, असुचिना वची-कम्मेन समन्नागतं, असुचिना मनोकम्मेन समन्नागतं पेसला सब्रह्मचारी दिस्वा खीयषम्मं आपज्जिन्त – 'ब्रहो वत नो दुक्खं ये मयं एवरूपेहि पुग्गलेहि सिंद्ध संवसामा' ति! इदमस्स ब्रारोदनाय वदामि । सेय्यथापि सा, भिक्खवं, सिवधिका बहुनो जनस्स आरोदना; तथ्पमाहं, भिवखवं, इ इमं पुग्गलं वदामि । इमे खो, भिक्खवं, पञ्च ब्रादीनवा सिवधिकूपमे पुग्गलं" ति ।

१०. पुग्गलप्पसादमुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, आदीनवा पुग्गलप्पसादे। कतमे पञ्च ? यहिंम, भिक्खवे, पुग्गले पुग्गलो अभिप्पसन्नो होति, सो तथा-रूपं आपत्ति आपन्नो होति यथारूपाय आपत्तिया सङ्घो जिव्ह्यपति । तस्स एवं होति – 'यो खो म्यायं पुग्गलो पियो मनापो सो सङ्घोन जिक्छत्तो' ति । भिक्खूसु अप्पसादबहुलो होति । भिक्खूसु अप्पसादबहुलो समानो अञ्जे भिक्खू न भजति । सदम्मं असुणन्तो सद्धम्मा परिहायति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो पुग्गलप्पसादे ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, यिंस पुगले पुगलो प्रभिप्पसन्नो होति, सो तथारूपं प्रापित आपन्नो होति यथारूपाय आपित्या सङ्घो प्रम्ते निसीदापेति। तस्स एवं होति – 'यो खो म्यायं पुग्गलो पियो मनापो सो सङ्खेन प्रन्ते निसीदापितो' ति। भिक्खुसु अप्पसादबहुलो होति। भिक्खुसु अप्पसादबहुलो समानो अञ्जे भिक्खु न भजति। अञ्जे था भिक्खु अभुपत्तो सद्धम्मं न सुणाति। सद्धम्मं असुणन्तो सद्धम्मा परि-हायति। अयं, भिक्खवे, दृतियो आदीनवो पुग्गलप्पसादे।

३. "पुत च परं, भिक्सवं, यिस्म पुग्गले पुग्गलो ग्रभिप्पसन्नो होति, सो दिसापककत्तो होति ... पे०... सो विक्मत्तो होति ... पे०... सो कालक्क्तो होति । तस्स एवं होति – 'यो सो म्यायं पुग्गलो पियो 25 B. 237 मनापो सो कालक्क्तो ति । ग्रञ्ने भिक्कू न भजित । ग्रञ्ने भिक्कू ग्रमजन्तो सद्धम्मं न सुणाति । सद्धम्मं ग्रसुणन्तो सद्धम्मा परिहायति ।

१. खीयनधम्मं - सी० । २. कालकतो - सी०, स्वा०, री० ।

भ्रमं, भिनस्तवे, पञ्चमो भ्रादीनवो पुग्गलप्पसादे । इमे स्रो, भिनस्तवे, पञ्च भ्रादीनवा पुग्मलप्पसादे[।]' ति ।

दुच्चरितवमा पञ्चवीसतिमा ।

तस्सुहानं

दुज्बरितं कायदुज्बरितं, वचीदुज्बरितं मनोदुज्बरितं। चतूहि परे हे सिवधिका, पुगगलप्पसादेन चा ति ॥ पञ्चमो पण्णासको समत्तो।

२६. उपसम्पदावग्गो

१. उपसम्पादेतब्बसुत्तं

3. 238 5 १. "पञ्चिंह, भिन्नखने, धर्म्मोह समप्रागतेन भिन्नखुना उप-सम्पादेतन्वं । कतमेहि पञ्चिंह ? इम, भिन्नखने, भिन्नखु असेखेन सील-नखन्वेन समप्रागतो होति; असेखेन समाधिनखन्वेन समप्रागतो होति; असेखेन पञ्चानखन्वेन समप्रागतो होति; असेखेन विमुत्तिनखन्वेन समप्रागतो होति; असेखेन विमुत्तिञाणदस्सनन्वतन्वेन समप्रागतो 10 होति । इमेहि खो, भिन्नखने, पञ्चिंह धम्मेहि समप्रागतेन भिन्नखुना उपसम्पादेतन्व्यं" ति ।

२. निस्सयसुत्तं

 "पञ्चिह, भिक्खते, घम्मेहि समक्षागतेन भिक्खुना निस्सयो दातब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? इघ, भिक्खते, भिक्खु असेखेन सील-क्खत्येन समक्षागतो होति ... पे०... असेखेन विमृत्तिञाणदस्सनक्खत्येन क्स समक्षागतो होति । इमेहि ... पे०... निस्सयो दातब्बो" ति ।

३. सामणेरमुत्तं

 "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतेन भिक्खुना साम-णेरो उपट्टापेतब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु प्रसेखेन सीलक्खन्चेन समक्षागतो होति; प्रसेखेन समाधिक्खन्येन ... प्रसेखेन

B. 229

पञ्ञाक्खन्बेन ... ध्रसेखेन विमृत्तिक्खन्बेन ... ग्रसेखेन विमृत्तिञाण-दस्सनक्खन्बेन समन्नागतो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहि धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना सामणेरो उपट्ठापेतब्बो''ति ।

४. पञ्चमच्छरियसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, मच्छिरियानि । कतमानि पञ्च ? श्रावासमच्छिरियं, कुलमच्छिरियं, लाभमच्छिरियं, वण्णमच्छिरियं, धम्म- अमच्छिरियं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च मच्छिरियानि । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चश्नं मच्छिरियानं एतं पटिक्ट्वं, यदिदं धम्ममच्छिरियं" ति ।

मच्छरियप्यहानस्तं

१. "पञ्चन्नं, भिन्तवने, मच्छिरियानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचिरयं वृस्सिति । कतमेसं पञ्चन्नं ? आवासमच्छिरियस्स पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचिरयं वृस्सिति; कुलमच्छिरियस्स ... लाभमच्छ- 10 रियस्स ... वण्णमच्छिरियस्स ... धम्ममच्छिरियस्स पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचिरयं वृस्सिति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं मच्छिरियानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचिरयं वृस्सिति । इसेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं मच्छिरियानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचिरयं वृस्सिति ।

६. पठमझानसूत्तं

१. "पञ्चिमे", भिक्खते, धम्मे अपहाय अभव्तो पठमं झानं उप-सम्पज्ज निहरितुं । कतमे पञ्च ? श्रावासमच्छरियं, कुलमच्छरियं, ।ऽ लाभमच्छरियं, वण्णमच्छरियं, धम्ममच्छरियं – इमे खो, भिक्खते, पञ्च धम्मे अपहाय अभव्तो पठमं झानं उपसम्पज्ज निहरितुं ।

२. "पञ्चिम, भिन्नवने, घम्मे पहाये मन्नो पठमे झानं उप-सम्पज्ज बिहरित् । कतमे पञ्च ? भावासमच्छरियं, कुलमच्छरियं, लाभमच्छरियं, वण्णमच्छरियं, धम्ममच्छरियं – इमे खी, भिन्नवने, 20 पञ्च धम्मे पहाय भन्नो पठमं झानं उपसम्पज्ज बिहरित्" ति ।

१. स्या॰ पोत्वके नत्वि । २. पटिक्किट्टं – स्या॰; पतिकिट्टं – सी॰, रो॰ । ३. पञ्च – स्या॰ । ४. पहानाय – सी॰ ।

B. 240

७-१३. दुतियझानसुत्तादिसत्तकं

१. "पञ्चिम, भिक्खने, धम्मे अप्पहाय अभव्बो दुतियं झानं ... पे०... अभव्बो तितयं झानं ... अभव्बो ततियं झानं ... अभव्बो चतुत्यं झानं ... अभव्बो सोता-पत्तिफलं ... अभव्बो सकदागामिफलं ... अभव्बो अनागामिफलं ... अभव्बो अरहत्तं सिच्छकातुं । कतमे पञ्च ? आवासमच्छिरियं, कृलमच्छिरियं, त्राभमच्छिरियं, वणमच्छिरियं, घम्ममच्छिरियं — इमे खो, भिक्खने, पञ्च धम्मे अप्पहाय अभव्बो अरहत्तं सिच्छकातुं ।

२. "पञ्चिमे, भिक्खवे, घम्मे पहाय भब्बो दुतियं झानं ... पे०... भब्बो तित्यं झानं ... भब्बो चतुत्यं झानं ... भब्बो सोतापत्तिफलं ... भब्बो सन्दागामिफलं ... भब्बो झनागामिफलं ... भब्बो झरहत्तं सिच्छ10 कातुं । कतमे पञ्च ? आवासमच्छिरियं, कुलमच्छिरियं, लाभमच्छिरियं, वण्णमच्छिरियं, घम्ममच्छिरियं – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मे पहाय भब्बो झरहत्तं सिच्छकात" ति ।

१४. भ्रपरपठमझानसूत्तं

 "पञ्चिमे, भिक्तवे, धम्मे अप्पहाय अभव्वो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं । कतमे पञ्च ? आवासमच्छरियं, कुलमच्छ रियं, लाभमच्छरियं, वण्णमच्छरियं, अकतञ्जुतं अकतवेदितं – इमे खो, भिक्तवे, पञ्च धम्मे अप्पहाय अभव्वो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं ।

२. "पञ्चिमे, भिक्खते, धम्मे पहाय भव्बो पठमं झानं उप-सम्पज्ज विहरितुं । कतमे पञ्च ? झावासमच्छरियं, कुलमच्छरियं, व लाभमच्छरियं, वण्णमच्छरियं, झकतञ्जुतं झकतवेदितं – इसे खो, भिक्खते, पञ्च धम्मे पहाय भव्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितं" ति ।

१५-२१. अपरदुतियज्ञानसुत्तादिसत्तकं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं ... सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं

१. भरहत्तफलं - सी०, रो०।

B. 241

15

... अनागामिफलं ... अरहतं सिच्छकातुं । कतमे पञ्च ? आवास-मच्छरियं, कुलमच्छरियं, लाभमच्छरियं, वण्णमच्छरियं, अकतञ्जुतं स्रकतवेदितं – इमे लो, भिक्खवे, पञ्च धम्मे अप्पहाय अभव्बो अरहत्तं सिच्छकातुं ।

२. "पञ्चिम, भिक्खवे, घम्मे पहाय भव्बो दुतियं झानं ... क तितयं झानं ... चतुत्यं झानं ... सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं ... ग्रनागामिफलं ... ग्ररहत्तं सच्छिकातुं । कतमे पञ्च? ग्रावास-मच्छिरियं, कुलमच्छिरियं, लाभमच्छिरियं, वण्णमच्छिरियं, ग्रकतञ्झतं ग्रकतवेदितं — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मे पहाय भव्बो ग्ररहत्तं सच्छिकातुं" ति ।

उपसम्पदावग्गो छ॰बीसतिमो ।

२७. सम्मुतिपेय्यालं

१. भत्तुद्देसकसुत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समक्षागतो अत्तुहेसको न सम्मक्षितब्बो। कतमेहि पञ्चिह ? छन्दागित गच्छित, दोसागित गच्छित, मोहागित गच्छित, भयागित गच्छित, उि्हहानुहिट्ट न जानाित – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समक्षागतो अत्तुहेसको न सम्मक्षितब्बो।

२. "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भत्तुदेसको सम्मन्नि-तब्बो । कतमेहि पञ्चिह ? न ख्रन्दार्गीत गच्छिति, न दोसागित गच्छिति, न मोहार्गीत गच्छिति, न भयार्गीत गच्छिति, उद्दिट्टानुिंद्टुं जानाति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिहि धम्मेहि समन्नागतो भत्तुदेसको सम्मन्नितब्बो ति ।

३. "पञ्चिह, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो भत्तुदेसको सम्मतो' न पेसेतब्बो ... पं०... सम्मतो पेसेतब्बो ... बालो वेदितब्बो ... पण्डितो वेदितब्बो ... खतं उपहतं धत्तानं परिहरित ... अक्खतं अनुपहतं अत्तानं परिहरित ... यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये ... यथाभतं निक्खित्तो एवं

१. न सम्मन्नितब्बो सम्मतो पि - सी०, स्या०।

सगो । कतमेहि पञ्चिह ? न छत्दार्गात गच्छित, न दोसागित गच्छित, न मोहार्गात गच्छित, न भयार्गात गच्छित, उद्दिष्टानुद्दिष्ठं जानाति — इमेहि खो, भिक्खने, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भत्तुदेसको यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

२-१४. सेनासनपञ्जापकसुत्तादि

 "पञ्चिह, भिक्खवे, बम्मेहि समन्नागतो सेनासनपञ्चापको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... पञ्जत्तापञ्जत्तं न जानाति ... पे०... सेना-सनपञ्चापको सम्मन्नितब्बो ... पे०... पञ्जात्तापञ्जातं जानाति ... पे०... ।

२. सेनासनगाहापको न सम्मित्रतब्बो ... पे०... गहितागहित । 10 न जानाति ... पे०... सेनासनगाहापको सम्मिन्नतब्बो ... पे०... गहितागिहतं जानाति ... पे०... ।

३. भण्डागारिको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... गुत्तागुत्तं न जानाति ... भण्डागारिको सम्मन्नितब्बो ... पे०... गुत्तागुत्तं जानाति ... पे०...।

४. चीवरपटिग्गाहको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... गहितागहितं १.275 15 न जानाति ... चीवरपटिग्गाहको सम्मन्नितब्बो ... पे०... गहिता-गहितं जानाति ... पे०... ।

B. 242 ५. चीवरभाजको न सम्मिन्नतब्बो ... पे०... भाजिताभाजितं न जानाति ... चीवरभाजको सम्मिन्नतब्बो ... पे०... भाजिताभाजितं जानाति ... पे०... ।

६. यागुभाजको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... यागुभाजको सम्मन्नि-तब्बो ... पे०... ।

७. फलभाजको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... फलभाजको सम्मन्नि-तब्बो ... पे०... ।

इ. खज्जकभाजको न सम्मन्नितब्बो ... प०... भाजिताभाजितं
 न जानाति ... खज्जकभाजको सम्मन्नितब्बो ... प०... भाजिताभाजितं
 जानाति ... प०... ।

^{*}_*. रो॰ पोस्वके नित्व । १. पञ्जात्तापञ्जातं – सी॰, स्या॰, ।

a. मण्यमतकविस्सज्जको न सम्मन्नितब्बो ... पेo... विस्स-जिजताविस्सज्जितं न जानाति ... ग्रप्यमत्तकविस्सज्जको सम्मछित्रख्यो ... पे o... विस्मिजिजनाविस्मिजिजनं जानानि ... ।

१०, साटियग्गाहापको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... गहिता-गहितं न जानाति ... साटियग्गाहापको सम्मन्नितब्बो ... पे o... गहिता- .. गहितं जानाति ... ।

११. पत्तग्गाहापको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... महिलागहितं न जानाति ... पत्तरगाहापको सम्मन्नितब्बो ...पे ०... गहितागहितं जानाति... ।

१२. ग्रारामिकपेसको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... ग्रारामिक-पेसको सम्मन्नितब्बो ... पे०... ।

१३. सामणेरपेसको न सम्मन्नितब्बो ... पे०... सामणेरपेसको सम्मन्नितब्बो ... पे०... ।

सम्मतो न पेसेतब्बो ...पे०... सम्मतो पेसेतब्बो ... पे०... ।

सामणेरपेसको बालो बेदितब्बो ... पे०... पण्डितो बेदितब्बो ... खतं उपहतं ग्रत्तानं परिहरित ... ग्रन्खतं ग्रनपहतं ग्रत्तानं परिहरित ... 15 यथाभतं निक्खितो एवं निरये ... यथाभतं निक्खितो एवं समो। कतमेहि पञ्चिह ? न छन्दार्गीत गच्छित, न दोसार्गीत गच्छित, न मोहागति गच्छति, न भयागति गच्छति, पेसितापेसितं जानाति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो सामणेरपेसको यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे" ति ।

सम्मतिपेय्यासं निद्धितं ।

20

B. 243

२८. सिक्खापदपेय्यालं

१. भिक्लसत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्स यथाभतं निक्लित्तो एवं निरये। कतमेहि पञ्चहि ? पाणातिपाती होति, बादिन्नादायी होति, अब्रह्मचारी होति, मुसाबादी होति, सुरामेरय-

साटियगाहापको – सी०, स्या०, रो०।

ष•२-६४

15

B. 244

R. 276

मजंजपमादट्टायी होति । इमेहि सो, भिनसवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्ना-गतों भिक्स यथाभतं निक्सित्तो एवं निरये ।

२. "पञ्चिह, भिक्लंबे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु यथाभतं निक्सित्तो एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, अदिश्वादाना पटिविरतो होति, अबह्यचरिया पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतो होति । इमेहि स्रो, भिक्सवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्स बंधांभतं निक्सितो एवं समो" ति ।

२-७. भिक्खुनीसृत्तादि

- १. "पञ्चिह, भिक्खबे, धम्मेहि समन्नागता भिक्खुनी ... पे०... 10 सिक्खमाना ... सामणेरो ... सामणेरी ... उपासको ... उपासिका यथाभत निक्तिता एवं निरये। कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपातिनी होति, अदिलादायिनी होति, कामेसुमिच्छाचारिनी होति, मुसावादिनी होति, सुरामेरयमञ्जूपमादट्टायिनी होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह ^क धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं निरये।
- २. "पञ्चिह, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निन्सिता एवं सम्मे । कतमेहि पञ्चहि ? पाणातिपाता पटिविरता होति, म्रदिन्नादाना पटिविरता होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरता होति, मुसावादा पटिविरता होति, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटि-विरता होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागता 20 उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे" ति ।

द. ग्राजीवकसूत्तं

१. "पञ्चिह, भिक्सवे, घम्मेहि समन्नागतो ग्राजीवको यथा-भतं निक्खित्तो एवं निरये । कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति, ग्रदिन्नादायी होति, ग्रब्रह्मचारी होति, मुसावादी होति, सुरामेरयमण्ज-पमावद्वायी होति । इमेहि स्रो, भिक्खवे, पञ्चिह सम्मेहि समन्नागतो 25 ग्राजीवको यथाभतं निक्सित्तो एवं निरये" ति ।

१-१. सामणेरा - रो॰।

R 278

६-१७. निगण्ठसुत्तादि

१ "पञ्चिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो निगण्ठो मुण्ड-सावको जटिलको परिञ्चाजको मागण्डिको तेदण्डिको म्रारुद्धको गोतमको देवधम्मिको यथाभत निविखत्तो एव निरये। कतमेहि पञ्चिह ? पाणातिपाती होति, म्रदिलादायी होति

पे . सुरामेरयमञ्जपमादट्टायी होति । इमेहि स्रो, भिक्सते, पञ्चिहि । धम्मेहि समक्षागतो देवधस्मिको यथाभत निक्सतो एव निरये" ति ।

सिक्खापदपेय्याल निद्धितः ।

२६. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय पञ्च धम्मा भावेतब्बा । फतमे पञ्च ? असुभसञ्जा, मरणसञ्जा, आदीनवसञ्जा, आहारे परिकृलसञ्जा, सब्बलोके अनभिरतसञ्जा – रागस्स, भिक्खवे, अभि-ञ्ञाय इमे पञ्च बम्मा भावेतब्बा" ति ।

२ "रागस्स भिक्खते, ग्रभिञ्ञाय पञ्च धम्मा भावेतव्बा । कतमे पञ्च १ ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, गरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके ग्रनिभरतसञ्जा – रागस्स, भिक्खते, ग्रभि-ञ्जाय इमे पञ्च धम्मा भावेतव्बा" ति ।

३. "रागस्स, भिक्सवे, अभिञ्ञाय पञ्च धम्मा भावेतब्बा । 15 B 24, कतमे पञ्च श्रीनच्चसञ्जा, प्रानच्चे दुक्ससञ्जा, दुक्से अनत्त-सञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा — रागस्स, भिक्सवे, प्रभिञ्ञाय हमे पश्च भ्रमम् भावेतब्बा" ति ।

४ "रागस्स, भिक्खवे, ग्रीभञ्जाय पञ्च घम्मा भावेतब्बा । कतमे पञ्च ^२ सद्धिन्द्रिय, विरियिन्द्रिय, सतिन्द्रिय, समाधिन्द्रिय, पञ्जि- 20 न्द्रिय — रागस्स, भिक्खवे, ग्रीभञ्जाय इमे पञ्च घम्मा भावेतब्बा" ति ।

५ "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय पञ्च धम्मा भावेतब्बा । कतमे पञ्च ? सद्धावल, विरियबल, सतिबल, समाधिबल, पञ्ञा-बलं – रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय इमे पञ्च धम्मा भावेतब्बा" ति ।

१ प्रविषदको - रो०। २ पटिनकूलसञ्ज्ञा - सी०, स्वार्, ग्रो०।

६—६५० "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... स्थाय ... वयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... यागाय ... पिटिनिस्सगाय पञ्चे धम्मा भावेतब्बा । दोसस्स ... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मक्खस्स ... पनासस्से ... इस्साय ... उ मण्डिरियस्स ... मायाय ... सोठम्यस्से ... बम्भस्स ... मारम्भस्स ... मानस्स ... मातस्स ... मातस्स ... मातस्स ... परिक्साय ... परि-ञ्ञाय ... परि-ञ्ञाय ... परि-ज्ञाय ... परि-प्रस्याय ... च्याय ... विरागाय ... निरोधाय ... चायाय ... विरागाय ... पिर्मियस्म मायेतब्बा । कतमे पञ्च १ सद्धावसं, विरियबसं, मित्रकं, पञ्चावसं - प्रमादस्स, भिक्खवे, पटिनिस्सगाय इमे पञ्च धम्मा भावेतब्बा" ति । रागपेन्यासं निद्धतं ।

तस्सुद्दानं

म्रभिञ्जाय परिञ्जाय परिक्सयाय, पहानाय स्वयाय वयेन च । विरागनिरोधा चागं च, पटिनिस्सम्गो इमे दसा ति ॥ पञ्चकनिपातो निर्दितो ।

तत्रिवं वागुहानं

B. 246

15

सेसबलं बलं चेव, पञ्चिङ्गकं च सुमनं ।
मुण्डनीवरणं च सञ्जां च, योधाजीवं च झटुमं ।।
बेदं ककुषफासुं च, धन्यकविन्द-द्वादसं ।
गिलानराजतिकण्डं, सद्धम्माधानुपासकं ।।
झरञ्जाबाह्मणं चेव, किमिलक्कोसकं तथा ।
दीषाचारावासिकं च, इच्चरितपसम्पदं ति ॥

o । २. पद्धासम्म – स्थाo. रोo । ३. सावेद्यस्य

१. इसे पञ्च - सी०, रो०। २, पञ्चासस - स्वा०, रो०। ३, सावेध्यस्स -स्वा०, रो०। ४-४. बुच्चनीयरमसञ्जा - सी०; वृच्चनीयरमसञ्ज - रो०। १. ०हादसर्व - सी०। ६, किवित ० - रो०।

वितेसपदानं

ब्रनुक्कमणिका

•		बहुको	४६८, ४७२
प्रकल्हं प्रसुक्तं प्रकल्ह्यसुक्कविपार्कः	कम्मं २४५,	बहुद्भिको मग्यो, बरियो	₹७
भक्त भविक भक्तक्षविकावनाक	2X0-2X8	बहु, पुरिसपुग्गसा ३	७, ६०,३०२
	484	घट्टसतं, तण्हाविचरितं	२२६
प्रकतिट्टमामिनो	₹ = २	चट्टारस, तब्हाविचरितानि	२२४, २२६
प्रक्षणवेथी, मिक्लु	\$£\$	चद्रिकसञ्ज्	39
भक्तन्तिया, पञ्च भ्रादीनवा		च ति दर्श ल	७२
धक्समा, पटिपदा	१६१, १६२ २०, २१	घतिनिवासे, पञ्च मादीनवा	88€
अगतिगमनानि, चत्तारि	₹0, ° ₹	चतिमीळ्हजा, माणविका	X£E, X00
भ्रमापञ्ज्ञातियो, चतस्मी		ग्रतिमीळहजो, माणवको	866,800
भगप्पसादा, बत्तारो	30	मतीतानि, ख्रातिस तष्हाविचरितानि	२२६
भग्गानि, चत्तारि	53	यत्तना, प्रदिश्रादायी	२६८
धनगभा	\$20	– वभिज्ञान्	740
मगालोको	680	- कामेसुमिच्छाचारी	२६व
प्राम्गिप ण्जीतो	880	– पाबातिपाती	२६=
म्रागिष्पभा स्रामाण्यभा	\$80	- पिसुणवाची	339
प्र ग्गिमयं	१२७	- फरसवाची	748
भ िगवेस्सो	183	– व्यापन्नचित्तो	२७०
श्रमिस्मि, पञ्च बादीनवा	አ £ጲ	- मिच्छादिद्विको	२७०
ब ग्गोमासी	6.8,0	– गुसाबादी	२६६
ध ्रज़ीरसो	४६८, ४७२	– सम्बन्धसापी	746
धविन्तेय्यानि, चत्तारि	द४, द४	श्रतभावपटिलामा, बतारो	१ ६=
प्रविन्तेय्या, लीकविन्ता	48	भत्तमाबीनं, राहुणं	₹€
श्रविन्तेय्यो, कम्मविपाकी	28	वत्तसम्भापणिषि	¥¥.
- शायिस्स ज्ञानविसयी	58	भत्तानुवादमर्थ	१२७
- बुद्धानं बुद्धविसवी	58	द्रत्यकवि	588
प्रव्यक्तिया प्रस्कृता प्रम्मा, बतारो १	₹ , १३ €, १४०	ग्रत्ववरिया	44
बच्छरियो बन्भुतो वस्मो, बतुरबो	१३ =	अत्वञ्	¥07, ¥03
- ततियो	१३७, १३८	अत्बहिताय, पुग्गलो	१०१
- दुतिबो	१ ३७, १३ =	चरि वसुर्व	
- पठमो	१३७, १३८	शत्पूपपरिक्की	१०२
बजातसत्तु, राजा मामघो	439	भननुवज्यो	X, &
धञ्ञादत्बुदसी, तबागती	२७,४४६	प्रनिज्ञा, बस्मपदं ग्रमाञ्ज	₹ ₹
बञ्जाब्याकरणानि, पञ्च	₹0€	बनिमूर्ती, त्यागती	50° 88¢

	1	₹]	
धनरियवोहारा, चत्तारी	२६०, २६१	घ ण्यमत्तकविस्सञ्जको	* \$ \$
प्रनवज्जबल	१५०	मप्पमाणी, धम्मो	99
ग्रनवज् जसुख	93, 9Y	- बुढ़ो	99
ग्रनवज् ष ो	प्र ६ १४३	-सङ्घो	99
_	१६२ ३६७,३६=	भप्पमादो, करणीयो चतुहि ठा	नेहि १२४
धनागतमय, चतुत्व	358, 355	भ्रप्यवज्जो, पुग्गली	\$ 8.8
– ततिय	358, 355	भप्पस्सुतो, सुतेन भनुपपन्नी, पुः	गली ५
– दुतियं	343 344	- उपमन्नो, पुस	ाली प
– पञ्चम	३६४, ३६७	प्रपानि व सुलमानि व, बता	रे २६
- पठम	343 344	बब्भृतब म्मं	4
ब्रनागतानि, तण्हाविचरितानि खरि		ग्रन्भोकासिका, पञ्च	RÉR
मनागामिफल	* 2 2 2	म्रव्यापादी, बम्मपद ग्रमाञ्जा	₹?
सनागामी -	१ ६६	ब्रमयी, सिच्छवि	२१३
ब्रनायपिण्डिकस्म ग्रारामे, बेतवने	२२, ४६, ४३	बिमञ्जा, परिञ्जेव्या धम्मा	२६१
	७६, १०७, २१६	- पहातब्बा, बम्मा	र६२
3	७३, २६६ ३१०,	- भावेतन्त्रा, धम्मा	२६२
ą	१६ ३५१, ३२७,	- सच्छिकातब्बा, धम	स ५६२
	338, 888	ग्रिजञ्जाबोमानपारमिप्पत्ता	२८०
ब्र लायपिण्डिको, गहपति ६७-	६९, ७३ ३१०,	विभिम्, तथागतो	२७, ४४८
	٢٥, ٤٤٥, ٤٤٥	ग्रम्बानि, बत्तारि	255
		ग्रम्बृपमा पुग्गला ,वत्तारा	११२ ११३
मनायुस्सा घरमा, पञ्च	33F	ग्र योग क्खे मी	€ 3
धनिकटुकायो निकटुचित्तो, पुग्गलो	१४४, १४४	बरहत्त	4११
श नुपसमारामा	१३८ १८, ७८	मरियपरियेसना, चतस्सी	9६ र
प्रनुरन्सणाप्यधान	ود رو, هد	म्ररियवीहारा, चत्तारा	२६०, २६१
प्रनुसोतगामी, पुरगली	280	भरियवसा भ्रमाञ्जा, वतारी	₹•
प्रन्तराकथा प्रन्तरा च उक्कटु प्रन्तरा च सेतव्यं	٧٠ / ١	घरियसच्चेसु, चतूसु	२=२
- मथुर मन्तरा व बेरञ्ज	Ęo	ग्ररियसावको, चतूहि धम्मेहि स	
भन्तरापरिनिच्वायिस्स		- पञ्चहि व द्दीहि	वहुमानी ३४२
भन्तरायिका, धम्मा	125	मरियसाविका, पञ्चहि वद्दीहि	बहुमला ३४२
धन्यकविन्दे, मगधेसु	35	बरियो, बहुक्तिको मन्यो	₹ ७
धपण्णकप्पटिप व	£3 £	घलक्यनीयानि ठानानि, पञ्च	३१९, ३२०, ३२६
ग परिसुदकायसमाचारा	50, 52	प्रविज्ञायता	१३८
प्र परिसुद्धमनोसमाचारा	78x	मविज्जाप ञ्च या	२१२
भपरिसुद्धव चीसमा चारा	288	ग्रविज्ञायोगविसम् <u>गोगी</u>	१३, १४
भ्रपरिसु दा जीवा	468	प्रविज्जायोगो	12
श्रपासादिके, पञ्च श्रादीनवा	A\$\$' A\$A	भविज्जासवा 	多れた
भिपसुणा बाचा	388	श्रविनिपातधम्मो	あれま
	1.6	बविप्यटिसारो, पञ्चहाकाग्रेहि	w

	t	₹]	
मसङ्खारपरिनिब्बायी, कुवली	१६४	श्राचिपतेय्यान एतदःग, मा	रो । १६
श्रसदम्मा, बलारी	38	प्रान ष्यसुख	. 98
ग्रस्टम्मी, कोषगवता न सदम्मगक्ता	38	ब्रानन्दचेतिये, भीगनगरे	१७५
- मक्सवरुता न सद्यम्मगदता	38	द्यानन्दो, ग्रायस्मा	=७, १ <u>४३, १६६,</u> १७२,
- लामगस्ता न सदम्मगस्ता	38		१७८, २०८, ३१३, ४३३,
 सक्कारगक्ता न सदस्मगक्त 	38	1	887, 860, 88E, 8E0
ग्रसप्पुरिसदानानि, पञ्च	\$93	बानापानस्सति	३७इ
बसप्युरिसेन बसप्युरिसतरो	२३१- २३६	ब्रानिससा, चतारो	१६७, २५४
	738-735	- धम्मस्सवने, प्र	
ससमया पथानाय, पञ्च	378	– पञ्च	305
ग्रसमयो पषानाय, चतुत्त्रो	330	- यागुया, पञ्च	¥¤€
– ततियो	330	ब्रानिससो, चतुत्यो	338
- दुतियो	३३०	– ततियो	339
पञ्चमी	३३०	– दुतियो	339
– पठमी	३२६	– पठमो	33\$
श्रमुचिपटिपीळिता, माणविका	630	ब्रापत्तिभयानि, चत्तारि	२ ४४, २४७
भ्रमुचिपटिपीळितो, माणवको	¥190	ग्रापायिका नेरियका, पञ्च	४०१
ग्र सुभसञ्जा	३४१, ३४२	ग्राभन्सरा, देवा	१३२, १ ३४, ४४८
ब्रसुरिन्दो, शहु	3 9	द्यामा, चतस्सो	१४७
श्रसुरो श्रसुरपरिवारो, पुग्गलो	€ ६	ब्राभिचेतसिका दिट्टघम्मस्	खविहारा, चन्नारो ४५७,
 देवपरिवारी, पुग्गली 	€€		¥¥¢
प्रस्तदम्मसार्था, केसि	११७	ब्राभिचेतसिको दिद्वधम्मसु	विद्वारो, चतुरवी ४५८
भस्समेष	ХX		 तियो ४५६
महिराजकुलानि, चत्तारि	७६, ७७		− दुतियो ४५७
भहिराजकुल, एरापय	७६		– पठमो ४५७
– कण्हागीतमक	७६	श्रामी धामवण्णी, पुग्गली	११२
– संन्यापुत्त	૭૬	- पक्कवण्यी, पुरगलो	188
- विरूप क् ल	७६	भ्रायतकेन गीतस्सरेन धर्म	भगन्तस्स पञ्च द्यादीनवा ४८६
भ्रहिवि ञ ्छिका	99	बायस्मा, ब्रानन्दो	=७, १४३, १६६, १७२,
मा			१७८, २०८, ३६३, ४३३,
माकारपरिवितवके न	२०४, २०५		885, 880, 882, 860
भाकिञ्चञ्जायतनूषगा, देवा	885	– उदायी	833,880,688
ग्रागतविसो च घोरविसो च, पुग्गती	११७	– उपवाणो	१७३
- न घोरविसी, पुगालो	११६	- किमिलो	846
भ्राषातपटिविनया, पञ्च	858	– नागितो	937
भाषात्रनाटावनवा, गण्य भाषीवको, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो	768	– नारवो	३२२, ३२३
माबीनवसञ्जा	388, 385	- बहाकोट्टिको	१७१, १७२
भादीनवा पाटिकङ्का, पञ्च	¥8+, ¥88	- बहामोग्गल्लानी	१६३, १६४, २१०, ३७६, ३८०

मायस्मा, मालुक्यपुत्ती	२६३	उच्चे कुले पच्चाजाती, पुलाली	£.
- राहुलो	१७५	उज्जयो, बाह्यमो	A.
- बिसासी, पञ्चानपुत्ती	इंड, इंड	उट्टानफसूपजीवी, पुग्गसी	\$A
- सारिपुत्तो ६६, १४२,		उञ्जतुञ्जतो, पुगासो	£
₹७०,	१७१, ४३४, ४३८,	उज्जतोणतो, पुम्मसी	
A15,	४४६,४४७, ४४३	उच्चनाभी	91
ब्रावुष्पमाणं, चतारो कष्पा	१ ३३	उत्तानो उत्तानोमासो, पुम्मलो	199
– हे कप्पा	१३२	- गम्भी रोभासी, पुमासी	7.9
- पञ्च कप्पसतानि	१३३, १३४	उदक्रमर्थ	१ २
ब्रायुस्सा बम्मा, पञ्च	33\$	उदकरहदा, चतारी	**
मार्डिकाका, पञ्च	863	उदकरहदूपमा पुग्गला, चतारी	११०, ११
बारद्वविरियो, पहितत्तो	29	उदान	
बारामिकपेसको	प्रश्	उदाबी, प्रायस्मा ४	¥, 4¥0, ¥¥
प्रावदिको	प्रश्र	उद्भव्यकुक्कुच्चनीवरणं	32
भालयारामा	१३८		9
ग्रानोका, बत्तारो	880	उद्गातकसञ्ञां	
भावट्टॉन, मार्य	२०४, २०७	उदंशोतस्स	88
बावट्टमयं	१२६, १३१	उपको, मण्डिकापुत्तो	39, 839
भावरणा, पञ्च	३२७, ३२८	उपपत्तिपटिलाभियानि, संयोजनानि	888, 88
मावासम ञ् बरियं	५०६	उपवत्तने, मल्लानं सालवने	
मासबनिरोधगामिनी, पटिपदा	२२४		98, 888, 88
म्नासवनिरो यो	२२४	उपासकचण्डाली	YX
मास बसमुदयो	258	उपासकपरिसा, बतिता	₹ ₹
बास वा	358	उपासको, गवेसी	840,84
मासीविसूपमा पुग्गसा, चलारो	११६	- वियत्ती विनीती	
भ्राहारे पटिकूलसञ्जा	३४१, ३४२	. उपासिका, बुज्जुत्तरा	१७
Aile a magain		- पञ्चहि अम्मेहि समग्रार	
₹		- वियत्ता विनीता	8
इच्छानक्सं, क्षीसलानं बाह्यणगा	मो २६७		
इन्छानञ्जल, कासनान काह्यसमा इतिकिराय	70¥ 70¥	- बेळुकण्डकी मन्दमाता	१७
	(00 (02	उपासिकापरिसा, भतिता	48
इतिवृत्तकं		उपेक्सासहगतेन चेतसा, पुकाली	₹ 9
इत्यिफोटुव्यं	\$ \$?	उप्पन्ना दुप्पटिविनोवया, पञ्च	A.\$
इन्द्रियानि, चत्तारि	388	उप्पतनच्या, भिन्त्तुनी	\$0
– पञ्च	१४६, १६०, १६४	उनदोसोहितकूपभानो	3 8
इसि, रोहितस्सो	४० ४२	उस्वेनायं	२३, २
-		उस्सारणाय, किमस्स	źX
	2.2	उस्मूरअत्ते कुले, पञ्च ब्रादीनवा	860, 8E
डमहो, मेण्डकनता	३०३ १६२, ३१४, ३१४	35	
बन्गो, गहपति		-64	***
– देवपुत्ती	* * * *	क मिमर्थ	१२६, १३

σ		करुणासहगतेन चेतसा	१३५
एकानारिको	27.	कतन्दकनिवापे, बेळुवने ३०	=, १८३, १६१, ३०१
प्कालोपिको	770	कल्याणधम्मेन कल्याणधम्मतरो	, कतमो २३८, २३६
एकासनिका, पञ्च	*£#	कल्याणघम्मो, कतमो	२३८, २३६
एगेंय्यकं	१२८	कल्याणेन कल्याणतरो, कतमो	२३६, २३७
एतदग्वं, धत्रभावीनं	35	कल्याणी, कतमी	२३६, २३७
- ब्राधिपतेब्यानं	35	। बस्सपो, भगवा	४६२, ४६८, ४७२
- कामभोगीनं	35	कहापणकं	१ २=
एरकवत्तिकं	??=	कामच्छन्दनीवरणं	३२६
एहिपस्सिका	२११, २१२	कामभोगिसेय्या	२५६
एळेय्यो, राजा		, कामयोगविसीयोगो	5.3
•	१६२	कामयोगो	१ २
झो		• कामवितक्को •	5.8
श्रोणतुष्णतो, पुरगलो	83	कामा, मङ्गारकामूपमा	३५७, ३५६
म्रोणतोणतो, पुरगलो	83	– ब्रह्किक्कुनूपमा	३४७, ३५६
म्रोत्तप्पबल १५६, १६	०, १६४, १७३,	– भ्रप्यसादा	३४६—०४६
7.0	४, २८०–२८३	- श्रसिसूनूपमा	३४७, ३४६
भ्रोदनो, विचितकाळको	३१४	— ति णुक्कू पमा	३४७, ३५६
भोपनेथ्यिका	२११, २१२	– मसपेसूपमा	३५७, ३५६
म्रोपपातिको	€≇	- याचितकूपमा	३४७, ३४६
घोभासा, चतारो	820	- स्वतंत्रव्या	३५७, ३५६
भोरम्भागियानि संयोजनानि, पञ्च	ER, 888, 848	– सत्तिसुनूपमा	३४७, ३४६
*		- सप्पसिरूपमा	३४७, ३४६
		– सुपिनकूपमा	३४७, ३४६
ककुषो, कोळियपुत्तो	३७६, ३८०	कामानं निस्सरणं	RER
- देवपुत्ती	३७६, ३८०	कामासवा	₹XX
कण्हसप्पे, पञ्च ब्रादीनवा	¥£5	कामेसना	₹3
कण्हसुक्कं कण्हसुक्कविपाकं, कम्मं	28x-5x8	कायदुच्चरिते, पञ्च झादीनवा	708
	४४, २४७–२४१	कायसमारम्भपच्चया	788
कतञ्जू, पुगाली	¥50	कायिको, रोगो	8 x 8
कतवेदी, पुग्गलो	820	कायो, आहारसम्भूतो	१४३
कदलिमिगपवरपण्चत्यरणो	₹१५	– तष्हासम्भूतो	688
कपिलवत्युस्मि, निप्रोधारामे	२१०	– मानसम्भूतो	64.8
कप्पस्स ग्रसङ्खेय्यानि, वत्तारि	१५०, १५१	- मेबुनसम्मूतो	6 1/8
कम्बीज	59	कारणपाली, ब्राह्मणो	४७७
	१४, २४७–२४१	कालञ्जू	४०२, ४०३
	१४, २४७–२४१	कालदानानि, पञ्च	१०७
	र६, २४ ६ –२५१	काला, बत्तारी	१४८
	१४, २४७–२५१	कालेन, बम्मसाकच्छा	680
 सुक्कं सुक्कविपाकं २१ 	१४, २४७२४१	- चम्मस्सवनं	१४८
405-66			

	_	-	
कालेन, विपस्सना	१४ 5	समा, पटिपदा	ृश्दश, १६२
– सम्मसना	१४६	बबुपच्छाभत्तिका, पञ्च	४६४
कासिकानि, बत्थानि	₹१%	बारापतच्छिक	१२=
काळकारामे		सुञ्जुत्तरा, उपासिका	१७४
किमिलायं विहरति, भगवा		स्रेमा, भिक्खनी	१७४
किमिलो, बायस्मा	४८६		
कि, दस्सनानं धर्म	444	, ब	
- भवानं सम्म	४४६	ं गज्जिता च वस्सिता च, पुमालो	309,009
— सञ्जानं ग्रमां	884	- नो वस्सिता, पुमालो	१०७, १०८
– सुखानं ग्रग्ग	884	गन्धको	188
कु नकुटारामे		। गम्भीरो उत्तानोभासो, पुग्गलो	888
कुम्भा, चतारो	३०१	- गम्भीरोभासो, पुग्गलो	
कुम्भील भयं	१२६-१३१	गवेसी, उपासको	840,848
कुम्भूषमा पुग्गला, चतारी		. गहपति, जनाथपिण्डिको	
कुलमञ्जरियं	30%	₹१२	,४५०,४५२, ४५७
कुलूपके, पञ्च भादीनवा	४६६, ४६७	– उमो	३१४, ३१४
कुलूपको, मिक्खु	३६१, ३६२	- वि त्तो	१७४
कृतिनारायं विहरति, भगवा	द३	– हत्वको, साळवको	१७४
बू टागारसालायं, बहावने २०३, २१३	, ३०४, ३१४,	गहपतिपरिमा, ग्रतित्ता	8,80
395, 386, 898	308,008,		
केसि, अस्सदम्मसार्थ	099	गिज्झकूटे, पञ्जते ३३	१, ७७,१६७,१६३
कोसम्बियं विहरति, झायस्मा झानन्दो	१४३, १६६	गिलानप्प च् वयभेसज्जपरिक्सारं	¥=
– সন্বা দঙ	, २५४, ३७६,	गिलानसाला	€3 ह
	३८८, ४३३	गिलानी, दूपट्ठाकी	३६८
कोसलान ब्राह्मणगामी, इच्छान ङ्गल	989	- पञ्चहि धम्मेहि समन्न	ागती ३६८
कोसलेसु चारिकं चरति, भगवा	328,835	– सूपट्टाको	3€=
कोसारक्लो, पियको	३२३ ३२४	गातमको	* * * *
कोळियचीता, बुप्पवासा	ĘĘ	बोतमो, समगो	508
कोळियपुत्तो, ककुवी	३७६, ३८०	गोनकत्यतो	\$? ¥
कोळियान निगमी, पञ्जनिकं	६६	ঘ	
– सामुगं	905	•	
कोळियेसु विहरति, ग्रायस्मा ग्रानन्दो	२०८	. घोरविसो न झागतविसो, पुग्गले	र ११७
– भगवा	ĘĘ	, बोसितारामे, कोसम्बर्य	zo, 5xx, 30£,
ख			३८८, ४३३
W		_	
खज्जकभाजको	प्रश्२	· •	
स्तिवपरिसा, अतिता	359	चक्कानि, चत्तारि	\$ ¥
सत्तियमहासालकुले पञ्चाजातो, पुग्गले	1 60	बकुने ब्रानिसंसा, पञ्च	२१६
सन्तिया, पञ्च ब्रानिसंसा	£38	बण्डालकुले पच्चाजातो, पुग्गलो	37

बतस्सो, प्रमापञ्जातियो	38	बत्तारि, पुरिसयुगानि	₹७, ६ ०
- मरिवपरिवेसना	२६२	- पेमानि	२२६, २२७
– बाभा	\$¥9	– बसानि	१४१, २६६
- दक्सिणा, विसुद्धियो	= ¥	- बाह्मणसच्चानि	255
- पटिपदा	१५७-१६२	- सयानि	१२७, १२६
- पभा	१४७	- वचीदुक्वरितानि	१४८, २४२
मूसिका	११३	- वचीसुचरितानि	388
- समाविमावना	ΧÉ	- सङ्गहवत्यूनि	३४, २६२
चतुरवं, झानं ४४,१	६६, २०१, २८२	- सम्मप्पधानानि	१७
चतुन्नं, ज्ञानान	२४, ६२	- सुसानि ग्रधिगमनीयानि	७३, ७४
– घम्मार्न	₹	- सुविदूरविदूरानि	χş
वतुरङ्गिनी, सेना	XoX	- सोखुम्मानि	२०
चतूसु, प्ररियसच्चेसु	२=२	- सवैजनीयानि, ठानानि	१२६, १२७
 मिच्छापटिपञ्जमानी 	ধ	चतारो, ध्रमप्पसादा	30
सम्मापटिपज्जमानो	É	- अच्छरिया बब्भुता, धम्मा १	
– सोतापत्तियङ्गेसु	२६२	- शत्तभावपटिलाभा	१६=
चतूहि ठानेहि म्रप्यमादो, करणीयो	१२४	– अनियवीहारा	२६०, २६१
– घम्मेहि ग्रसमन्नागतो	¥	- भम्बूपमा पुग्गला	117
- समन्नागती ४, ७	४, ८७, ८६,	– प्ररियवोहारा	२६०, २६१
88	७,११६, २४०	- सरियवंसा समाञ्जा	o ¢
 पटिसम्भिदाहि समन्नागनी, 	भिक्लु १४६	– श्रसद्धमा	38
वत्तारि, ग्रगतिगमनानि	२०, २१	– ब्रानिसंसा	१६७, २५४
– प्रगानि	5 2	– ग्रालोका	१४७
- प्रविन्तेय्यानि	द४, दध्	– उदकरहदा	११०
- प्रप्यानि च सुलभानि च	35	- उदकरहदूपमा, पुम्मला	११०, १११
- प्रम्बानि	222	– ग्रोभासा	१४७
- ब्रहिराजकुलानि	७६, ७७	– काला	१४८
– इन्द्रियानि	3.88	– कुम्भा	300
- कप्पस्स ग्रसङ्खेय्यानि	१५0, १५१	- कुम्भूपमा पुग्गला	902
	10, 288, 288	 चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसा 	ሂሂ
– चक्कानि	34	- वित्तविपल्लासा	XX
- ठानानि ६६-६८, १२	¥, २००, २०३	– तष्हुपादा	११, २६३
- तथागतस्स वेसारज्जानि	१०, ११	– थेरकरणा, धम्मा	२५
- धम्मपदानि	₹२, ₹₹	- बिद्विविषल्लासा	ЯR
- नागतिगमनानि	₹१	– धम्मकविका	888
- पञ्हब्याकरणानि	¥c	- बस्मा ६६, ७०, १४४, १४५	, 258, 808
- पत्तकस्मानि	90	पञ्जानुद्धिया	२६०
पषानानि	₹ द, ७ ६	- भावेतव्या	२७१. २७२
- पारिसुद्धिपधानियञ्जानि	२०६, २१०	– नित्तविपल्लासा	XX.

त्तारो, नदिद्वविपल्लासा	¥χ	वीवरभाजको	* * * *
- नसञ्जाविपस्तासा	¥Х	चुन्दी, राजकुमारी	३०१
— पञ्जोतो	१४७ , १४६	कुदो, राजकुमारो	३०१
- पश्चजितस्स रोगा	848	चेतसिको, रोगो	8 % 8
– परिसदूसना	3 \$ \$	चेतसो बारक्खो, करणीयो	१२५
परिससोभना	२४०	विनिबन्धा, पञ्च	YEE
-पुगाला ७-६, ४८, ४६		– विनिबन्धो, चतुत्थो	४८८
	3-25, १३६,	– ततियो	855
१४२-१४४, १७७		– दुतियो	855
– पुञ्जाभिसन्दा	५७-५६	– पञ्चमो	3=8
– बलीबहा	\$ \$ \$	– पठमो	855
- बलीबद्दूपमा, पुरगला	\$ \$ \$	बेतोसिना, पञ्च	855
- भद्रा ग्रस्साजानीया	१२०, १२१	वेगीखिलो, चतुत्थी	844
— पुरिसाजानीया	१२१	– तिवयो	855
– महापदेसा	१७८, १८१	– दुतियो	844
— योगा	१२, १३	- पञ्चमो	Yes
– रुक्ला	११५	– पठमो	४८८
- स्क्लूपमा, पुग्गला	११४, ११६	चेतोवसिप्पत्तो, देवपरिसार्य	339-039
– बलाहका	१०७, १०५	चोरमर्थं	१२७
– वलाहकूपमा पुग्गला	१०७	नारमप	110
– वादी	१४४	E	
 विसंयोगा 	१३, १४	खींतस, तण्हाविचरितानि	२२६
– म ङ्क ां सोभेन्ति	3	खर्त्र, फस्सायतनानं	१७१
- सञ्चिकरणीया, धम्मा	१६४, १६५	छ, सततविहारा	२१२
🗕 सञ्ज्ञाविपल्लासा	ÃA		
- सद्धमा	38	অ	
 समणबाह्यणानं उपिकलेसा 	χę	जटिलको	પ્રશ્ય
– सारा	188	जराभयं	१२७
- संवासा	६१–६३	जवो	५०, ५२
न्दिमसुरियानं उपक्किलेसा, मन्मा	**	बाजुस्सोणि, बाह्मणी	१८४, १८५
- महिका	XX	जात र्क	=
- उपक्किलेसी, चूमी	44	जातरूपस्स उपक्किलेसा, पञ्च	२८६
. – राहु	XX	जाति भ यं	१२७
बागसम्पदा, कतमा	90	बातिया, वने	3.3
चित्तपारिसुद्धिपथानिय क्र	२०६, २०१	जेतवने, बनावपिण्डिकस्स प्रारामे	
चित्तविपल्लासा, चतारो	AR		28, 203, 288,
चित्तो, गहपति	१७४		180, 385, 328,
चन्ताकवि	SRX		₹₹, ¥¥€,
वीरकवासिकं	१२=	जीति जोतिपरायणी, पुग्गसी	5E, E0
बीवर पटिग्गाहको	४१२	- तमपरायणो, पुमासी	5E. E.

		[•	1]	
जोतिमानिकं		१२=	तीणि, संयोजनानि ,	६३, २५३
		• • •	तीरे, नज्जा मेरञ्जराय	२३, २४
	₹		तुच्छो पिहितो, पुग्गली	309
ज्ञानानं, चतुर्भं		२४, ६२ :	– विवटो, पुमाली	१०६, ११०
झानं, चतुत्वं	**	१६६, २०६	तुसिता, देवा	884
– ततियं		१६६	तेवण्डिको	પ્રય
- दुतियँ		१६६	तौदेय्यो, बाह्मणी	१६१, १६२
- पठमें		१६६	•	
3	न	1	•	
	•	७२	बामो वेदितब्बी, बापदासु	२० ०- २ ०२
ट्यातिब लि		94	यीनमिद्धनीवरण	३२६
;	5		वीनमिर्द	9
		१८२	वेरकरणा धम्मा, चतारी	२४
ठानकुसलो, भिनन्तु		, २००, २०३	बेरो भिक्खु, पञ्चहि धम्मेहि समन्नागत	\$0\$-33\$ T
		, ३०८, ३३४	द	
- पञ्च	400	, 404, 444	दक्खिणा विसुद्धियो, चतस्सी	۵¥
डितत्तो, पुग्गलो		१७५	दण्डमयं	१२७, १२=
ठितिभागिया, सञ्जा		(0-	दन्तकट्टस्स प्रसादने, पञ्च प्रादीनवा	328
	त		- सादने पञ्च ग्रानिसंसा	¥=£
तण्हा, इतिभवाभवहेतु		**	दमा, पटिपदा	१६१, १६२
– चीवरहेतु		2.5	दानफलं, सन्दिट्टिकं	¥o¥.
– पिण्डपातहेतु		??	– सम्परायिकं	30%
– सेनासनहेतु		9.9	दाने ग्रानिसंसा, पञ्च	₹0€
तण्हाविचरितानि, बहुार	स	२२५	दानं	ą x
– खरिंस	T	२२६	दायको, पटिग्गाहकार्न	300
तण्हाविचरितं, ब्रटुसतं		२२६	दिट्टबम्ममुखविहारानं	83
तण्हृप्यादा, चतारी		११, २६३	दिद्विनिज्ञानक्सन्तिया	२०४, २०५
ततियं, मानं		१६६, २८२	दिट्ठिपारिसुद्धिपधानियञ्ज	२०६, २०१
तयागतसेय्या		२५६	दिद्वियोगविसंयोगो	₹ \$
तथागतस्य तथागतवला	न, पञ्च	२८०	दिट्टियोगो	१ २
तथागतस्म वेसारज्जानि,	, चतारि	१०, ११	दिद्विविपल्लासा, वत्तारी	xx
तथागतो		२६, २७	दीवचारिकं ब्रनुयुत्तस्स, पञ्च ब्रादी	नवा ४६५
सपोजिगुच्खाघल्लीमा, स	म णव ाह्मणा	568	दुक्खनिरोषगामिनी, पटिपदा	१०८, २२४
तपोजिगुच्छावादा, समण	बाह्यणा	568	दुक्खनिरोषो	१०६, २२४
तपोजिगुच्छासारा, समष	रह ासुगा	२१४	दुक्ससमुदयो	१०८, २२४
तमो जीतिपरायणी, पुर	गली	5E, E0	दुक्सा पटिपदा, सिप्पामिञ्जा	140-168
– तमपरायणी, पुरगर	नी	5ê, ê o	– दन्बाभिञ्जा	640-648
तिण्णो पारञ्जती, पुग्गल		9	दुक्स	१०८, २२४
तिरिया, बोधिसत्तस्सेव	सतो	¥=o	दुम्गतिभवं	170-172

बुञ्बरिते, पञ्च ब्रादीनवा	४०४, ५०५	धम्मपर्वं ग्रमाञ्जां, प्रनभिज्ञा	\$:
दुतियं झानं	१३२, १६६, २८२	– ग्रन्यापादी	३३
दुस्मीलस्स सीलविपत्तिया बार्व		– सम्मासति	ই ব
– बार	ीनवो, चतुत्वी ४६१	- मम्मासमाधि	१ १२
	- ततियो ४६१	वस्ममञ्ज रियं	४०६
	- दुतियो ४६१	बम्मा, श्रकुसला	२०४, २०४
	- पञ्चमो ४११	– শ্বনৰঙ্গা	२०५
	- पठमो ४६१	- प्रभिज्ञा, परिञ्जेया	२६१
दूपट्टाको, गिलानो	३६८	- पहातव्या	२६३
दूरेपाती, भिक्स	१=२	- शवेतव्या	२६३
देवतावलि	७२	- सच्छिकातव	π २६३
देवदत्तं	७७	- कायेन सच्छिकरणीया	१६४, १६५
देवधस्मिको	* * *	– कुसला	200
देवपुत्तो, उन्गो	३१ ६	- चक्खुना सच्छिकरणीया	१६४, १६४
– रो हितस्सो	४६, ५१		, ७०, १४४, १४७
देवसमी, ब्राह्मणी	४६१		, २६१, २७१, २७३
देवा, ब्राकिञ्च ञ्जायतनूपगा	YYE	-पञ्च ३१३	, ३४५, ३६७, ४२४
- बाग स्सरा	१३२, १३४, ४४८	 पञ्जाय सम्बक्तरणीया 	१६४, १६३
– बुसिता	YY5	- विञ्जुगरहिता	२०४, २०४
- बह्मकायिका	१३२, १३४	- विञ्जूपसत्या	२०७
– सुद्धावासा	१३४, १३६	- मतिया सच्छिकरणीया	१६४, १६४
– चुमकिण्हा	१३३, १३४, ४४८	- समत्ता ममादिन्ना	२०४, २०५, २०५
देवी, भहा	३२२	– सावज्जा	२०४, २०४
- मल्लिका	२१६, २१७, ३२२	- सोतानुगता	१६७, १६०
देवी बसुरपरिवारी, पुग्गली	88	धम्मानुबम्मप्यटिपन्नो	१०२
- देवपरिवारी, पुग्गली	8,5	धम्मो, ग्राभिनमाचारिको	2=1
वेसेता, पुग्गली	¥50	- चतुत्थो	4 6
बीणी, ब्राह्मणी	¥0, ¥50	– चागसम्पदा	90
दोसवेपुल्लसं	१४२	– ततियो	£8
द्वागारिको	२२०	- दूतियो	ĘĘ
द्वालोपिको	220	- पञ्जासम्पदा	9.6
हे, रोगा	१४१	- पठमो	ĘĘ
		-सदासम्पदा	96
ध		– सीलसम्पदा	99
	2	- सेबो - सेबो	7=1
अजम्म स्म	348	- सला वारकजातिको	
धनानि, पञ्च	\$? <	वारकजातका	१ 05
बम्मकविका, चतारी	\$8¥	न	
षम्भञ्जू भम्मपदानि, चत्तारि	¥•२, ¥•३ ३२, ३३		

		[1	1 1	
निचत्तविपल्लासा, चत्तारी	ų٧,	¥¥	पञ्च, भलक्मनीयानि ठानानि ३१६, ३२०	376
नज्जा नेरञ्जराय, तीरे		₹¥		823
नदिद्विविपल्लासा, चत्तारो	XX,		- श्रसमया पश्चानाय	378
नयहेत्	२०४, :	२०५	– ग्राषातपटिविनया	X3X
नसञ्जाविपस्सासा, चत्तारी	XX,	XX.	– भादीनवा, भ ्रवस न्तिया	¥83
नागतिगमनानि, चत्तारि		२१	– ग्रमिगिस्म	AEA
नागिती, घायस्मा		€3	– भृतिनिवासे	¥84
नारवी, भायस्मा	३२२, ३	123		AEA
नालियसाकं	1	188	- ग्रायतकेन गीतस्सरेन	YEE
नाविन्दकी	1	8 3	- उस्सूरमत्ते कुले ४६७,	_
निकट्टकायो, भ्रनिकट्टचित्तो, पुग्गलो	188,	XX.	– कण्हसप्ये	885
- निकट्टचित्तो पुग्गलो	188,	४४	- कायदुच्चरिते	X08
	, २११,	235	3	880
नियोधारामे, कपिलवत्युस्मि		२१०	– दन्तकट्टस्स भ्रखादने	¥=£
निव्यत्ततेलकं	1	११४	- दीवचारिक अनुवृत्तस्स	YEX
निब्बेषभागिया, सञ्जा	1	१७६		Xox
निरमाळ		¥¥	- दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया	838
निरारम्भं, यञ्जा		¥¥	– पुग्गलप्पसादे	Ko0
निस्सारणीया धातुयो, पञ्च	,	४८४	– बहुभाणिस्मि पुग्गले	8 88
नीवरणा, पञ्च		35	~ भोगेसु	860
नेव गज्जिता नो वस्मिता, पुग्मलो	900,	05	- मधुराय	AEA
नेवत्तहिताय, पुग्गली	1	108	मनोदु च्च रिते	X o X
नेव सगवचण्डो नी परगवचण्डो, पुमानी	1	११५	~ मातुगामे	AE=
नेवसञ्जानासञ्जायतनूपगा, देवा	१६६,३	8°E	- मुटुस्सतिस्स, ग्रसम्पजानस्स	¥€0
नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतन	1	33	– वचीद ुच्च रिते	XoX
नेवागतविसो न घोरविसो, पुग्गनो	1	११७	- सिविशकाय	X o E
नेसादकुले पच्चाजाती, पुम्मली		58	- सिवधिकूपमे पुरमले	X o to
q			•	
			– श्रानिसंसा, उपद्वितस्सतिस्स, सम्पजानस्स – सन्तिया	
पक्को, भामवर्णी, पुग्गली		183		£38
- पक्कवण्णी, पुग्गली	११२,		– दन्तकट्टस्स खादने – घम्मस्सवने	328
पच्युप्पन्नानि, तण्हाविचरितानि, खर्तिस	1 3	१२६	- पासादिके	858 820
पञ्जनिकं, कोळियानं निगमो		ξĘ		
पञ्जोता, चतारी	₹¥'9, 1		- मोगेसु सरोगन्ति	880
पञ्च, ग्रञ्जाव्याकरणानि		१७६	- मनोसुवरिते	X o X
- मनागतभयानि ३६०	, ३६२, ३		- मन्तभाषिस्मि, पुग्गले	865
	३६७, ३		- यानुया	846
- मर्प्य रतिया सुपन्ति		30	सद्धे, कुलपुत्ते	३०८
- प्रव्मोकासिका	Y	£8	– समयभत्ते, कु ले	862

ञ्च ग्रानिसंसा, समवत्वचारे	Y24	पञ्च, मोगानं म्रादिया	320
- समबत्यवासे	YEE	– म च् छरियानि	¥0£
- समयत्ववास - सीलवतो सीलस		– महासुपिना	Xe5
	प्रथ, प्रथ	- यशसन्यतिका	YĘX
– सुचरिते	¥00, X0X ¥08	- योषाजीवा	\$ X o
– ग्रापायिका, नेरियका	४६३,४६४	- योवाजीवूपमा, पुग्गला	
- भारञ्जिका	३२७, ३२८	- स्वसम्बिका - स्वसम्बिका	YEX
- ग्रावरणा		– विभिज्जा	YXX
– इन्द्रियानि	१४६–१६०, १६४	- वस्सस्स मन्तराया	४८२, ४८३
– उपादानक्सन्धा	४३४ ४७ :	- विमुत्तायतनानि	२६०, २६२
- उप्पन्ना दुप्पटिविनोदया		- सङ्जा - सङ्जा	३४१, ३४२
– ग्रोरम्भागियानि, संयोजन			¥23, ¥2¥
– कालदानानि	₹•७	– सप्पुरिसदानानि	800
- सनुपच्छामतिका	RÉX	- समणदु ब् खानि	You
- चकूमे ब्रानिसंसा	२६६	– समणसुखानि	३३१
- चेतसो विनिबन्धा	Yes	– समया पश्चानाय	
चेतीखिला	¥==	– सम्पदा	३१८, ३७६, ४०१
- जात रू पस्स उपक्किलेसा	2==	सहधम्मिका	२७४
– ठानानि	३०७, ३०६, ३३४	- सेसबसानि	१५६, १६०, १६४, २७३, २८०—२८३
- तथागतस्स बलानि	२८०	– सेखदेसारज्जकरणा, ध	
– दाने भ्रानिसंसा	₹0€		848
– धनानि	384	– सोसानिका	
– धम्मा	३१२, ३४४, ४२४ 33	पञ्चन्नं पुग्गलान कथा, दुक्कः	
– भ्रनायुस्सा		– सुकथ	
– भ्रायुस्सा	335	पञ्चबसि	५० १९९४
– সাৰ্বক্ষা	५१५, ५१६	पञ्चहाकारेहि, श्रविष्यटिसार	
- सद्धम्मस्स सम्मोसा		- विष्यटिसारो	AAA
- सेखस्स भिक्खुनी प		पञ्चहि व डडी हि, व डु माना, इ	परियसाविका ३४२
– निस्मारणीया चातुयी	848	- बहुमानी, इ	
– नीवरणा	3 २७- ३२६	पञ्चालपुत्तो, ग्रायस्मा विसा	ला ४३, ४४
– नेसज्जिका	RÉX	पञ्जामां	= 3
– पत्तपिण्डिका	REN.	पञ्जापज्जोती	680
- पंचानियङ्गानि	378	वञ्जापभा	6.8.2
– पुगाला	४१६,४१७		५६, १६०, १६४, २६६,
🗕 पुञ्जाभिसन्दा	₹१६	3	७३, २७४,२८०—२८२
-पोराणा, बाह्मणधम्मा	४६६	पञ्जामा	१४७
– फासुविहारा	३७७, ३७८	पञ्जालोको	१४७
– बलानि	४८७	पञ्जा वेदितव्या, साकच्छाय	२००, २०२
व्यसनानि	४०१	पञ्जासम्पदा, क्तमा	90
- भयानि, वेरानि	४५१	वञ्जासारो	ξ ₹ €

[🕫]

पिक्कान्त्रियं	१५ < −१ ६०, १६५	परिसाय मण्डो	93
पञ्जूत्तरं, ब्रह्मचरियं	२४६, २४६	परिसुद्धकायसमाचारो, पुष्पलो	83=
पञ्जोभासो		परिसुद्धञाणदस्सनी	३८२, ३८३
पञ्हब्याकरणानि, वत्तारि	¥ς	परिसुद्धधम्मदेसनो	३८१, ३८२
पञ्हो, एकंसब्याकरणीयी	٧ç	परिमुद्धवेय्याकरणो	३८२, ३८३
- ठपनीयो	Ye	परिसुदसीलो	350, 357
- परिपुच्छाब्याकरणीय		परिसुद्धाजीवो	३८१
- विभज्जब्याकरणीयो		पलालपी इकं	१२=
पटलिकत्वतो	¥8¥.	पलिवपरिवत्तिकं	१२८
पटिपदा, अक्खमा	१६१, १६२	पल्लक्ट्रो	3 84
- समा	१६१, १६२	वसेनदि कोसलो, राजा	३२१,३२२
– चतस्सो	१४७-१६२		१८, १६, ७८
– दमा	१६१, १६२	पाटलिपुत्ते विहरिन, बायस्मा नार	
– समा	१६१, १६२	पापधम्मेन पापधम्मतरो	२३८, २३६
पटिभानकवि	28X	पापधम्मो	235, 236
पटिस.ह्यानबल	840	पापभिक्स, एकवारी	3=4, 3=5
पटिसोतगामी, पुग्गलो	9	गहननिस्सितौ	३८४, ३८६
पठमं झान	१६६, २८२	– बलवनिस्सितो	354, 356
पण्डितो, महापञ्जो	035	– मोगचागी	₹=¥, ₹=६
पतिरूपदेसवासो	₹ %	- विसमनिस्सितो	र्वेदर्
पत्तकम्मानि, चत्तारि	હેર	पापिमा, मारी	39
पत्तकम्मान, पतार पत्तक्माहापको	प्रश्च :	पापेन पापतरो	२३६, २३७
पत्तपिण्डिका, पञ्च	* Ex	पापो	२३६, २३७
पद्मानानि, चत्तारि		पारिसुद्धिपथानियञ्जानि, चत्तारि	२०८, २१०
पषानात, चत्तार पषानियञ्जानि, पञ्च	१८, ७८	पासादिके, पञ्च मानिससा	888
प्रवासिक्ष्मान, पञ्च	37.5	पिङ्गियानी, बाह्मणी	४७७
	२२२	विण्डियालो पी	38
पब्बतराजं, हिमवन्त	308	वियको, कोसारक्लो	३२३, ३२४
	३२, ७७,१६३	पिसुणा वाचा	१४८
पमा, बतस्सी	68.0	पिहितो, तुच्छो	309
परमवचच्छी, पुमाली	668	- पूरो	308
परहिताय, पुग्गली	\$0\$	पुक्कुसकुले पञ्चाजातो, पुग्गलो	58
परानुवादभर्य	१२७, १२८	पुरालप्पसादे भादीनवा, पञ्च	४०७
परिव्याजकारामे, सिप्पिनिक परिव्याजको		प्यालप्पसादे बादीनवी, चतुत्वी	७०४
पारव्याजका ~ पोतलियो	प्रय १०प्र	- ततियो	200
- सङ् रलुदायी	१ ८७	- दुतियो	४०७
परिसदूसना, बतारो	315	- पञ्चमी	४०८
परिससीमना, बत्तारी	980	- पठमो	४०७
परिसाकसटो	22	पुग्गला, भ्रम्बूपमा	११३
E-5-F-			

पुग्गला बासीविसूपमा, चत्तारो	११६	पुग्गलो, गम्भीरो गम्मीरोभासो	222
	¥£, 9¥,	 गहपतिमहासालकुले पंचाजाती 	80
७६, ८६, ६१,	£8−££,		११७
६८, १०५, १३६,	१४२–१४४,	- बीसप्पमाणी चीसप्पसन्नी	৬ৼ
१७७	, २१६, ४१६	 चण्डालकुले पच्चाजातो 	58
– पञ्च	४१६, ४१७	- जोति जीतिपरायणो	¤€, €ø
पुग्गलो, मतन्तपो	२१६–२२१	– तमपरायणी	5E, E0
- ग्रत्यहिताय	१०१ .	– ठितत्तो	9
– भनवज्जो	6,8,3	– तमो जोतिवरायणो	37
– मनिकटुकायो, मनिकटुचित्तो	१४४, १४५	– तमपरायणी	5E, E0
– निकट्टवित्तो	१४४, १४५	 तिष्णो पारङ्गतो 	(g
- भनुसोतगामी	9	– तुच्छो पिहिता	309
– ग्राप्यक्जी	१४३	– विवटो	११०
– म्रप्यस्मुतो होति, सुतेन मनुपपन्न	ो ६	– दत्वा भ्रवजानाति	४१७
– उपपन्नो	5	 देवो मसुरपरिवारी 	ود
– असङ्खारपरिनिब्बायी	१६४	– देवपरिवारो	શ્
– ग्रसुरो, ग्रसुरपरिवारी	83	– देसेता	850
– देवपरिवारी	દદ	 वस्मणमाको धस्मणमन्त्रो 	७५
- ग्रागतविसो च घोरविसो च	११७	 – न पञ्ञ्हागृह 	628
- न घोरविसी	११६	 पञ्जाधिपतेथ्याः 	688
- ग्राधेय्यमुखो	४१७	– समाघाघिपतेय्या	688
– मामो मामवण्गी	११२	~ समाधिगरु	688
- प रकवण् णी	११ २	सीलगर	688
- उग्घटितञ्जू	885	— मीलाधिपतेय्यो	\$ 88.
- उच्चे कुले पच्चाजातो	63	– निकटुकायो, ग्रनिकटुचित्तो	688' 6 88
- उट्टानफलूपजीवी	885	– निकट्ठचित्ता	888' 888
– उतानी, उत्तानीमासी		– नीचे कुले पच्चाजातो	58
- गम्भीरीमासी	888	- नेय्पो	१४२
	११०	– नेव गण्डिता नो वस्सिता	१०७, १०५
- उपेक्खासहगतेन चेतमा	१ ३५		२२३, २२४
- कतञ्जू - के	850	– नेवत्तहिताय	१०१
— कतवेदी	840	 नेव सगवचण्डो नो परगवचण्डो 	282
- कम्मफलूपजीवी 	8,8,5	- नेवागतविसीन घोरविसी	११७
- करुणासहगतेन चेतसा	१ ३४	– नेमाद कु ले पच्चाजातो	56
- कोधगर न सद्धम्मगर	85	 पक्को ग्रामवण्णी 	११२
- खत्तियमहासालकुले पच्चाजाती	€0	— प वकवण् यी	222, 223
गज्जिता च वस्सिता च	१०७, १०६	– पटिसोतगामी	9.
– नो वस्सिता	१०७, १०६	- पदपरमो	885
- गम्भीरी उत्तानीभासी	1999	~ परगवचण्डी	22%

रगसी, परन्तपो	२१६, २२०	पुम्पलो, सरागो	७६
— परहिताय	१०१	- ससङ्खारपरिनिब्बायी	848
पुन्कुसकुले पच्चाजाती	52	- सारी फेम्गुपरिवारी	888
पूरी पिहिती	११०	- सारपरिवारी	११४, ११६
- विवटी	309	सावज्जी	6.8.3
– फेम्गु फेम्गुपरिवारी	११५	-सीलेसुन परिपूरकारी	१४३
- सारपरिवारो	११५, ११६	– परिपूरकारी	188
- बहुस्सुतो सुतेन बनुपपन्नी	3	- सवामेन श्रवजानानि	४१७
- उपपन्नो	3	पुञ्जाभिसन्दा, चतारो	X0-X8
– बाह्यण महासालकुले पच्चाजा	तो ६०	– বৃহন্ত	3 9 4
- मक्खगर, न सद्धम्मगर	¥ς	पुञ्ञामिसन्दो, चतुत्यो	Ęo
– मन्दो	४१७	– ततियो	Ęo
– मुत्तप्पटिभानो	१४२	– दुतियो	46
– मेत्तासहगतेन चेतसा	१३४	- पठमो	ХE
– रथकारकुले पच्चाजातो	58	पुञ्चपेतर्बान	७२
- रूपप्पमाणी रूपप्पमन्त्री	৩খ	पुव्वारामे, विगारमातुपासादे	18x
- लाभगर, न सद्धम्मगर	85	पुब्बे च कतपुञ्जाता	ŧχ
लाभी ग्रज्यत्तं वेतोसमयस्म	63	पुरिसपुग्गला, ब्रट्ट	६०, ३०२
- लुबप्पमाणी लृखप्पसन्नी	७४	पुरिसमेधं	YX
- लोलो	४१७	पुरिसयुगानि, चत्तारि	₹७, ६•
– वज्जबहुलो	68.3	पुळुवकसञ्ज	₹€.
- वस्सिता नो गज्जिता	१०७, १०८	पूर्तिमुत्त भेसज्जान	₹∘
– विञ्ञाता	850	पूरो पिहितो, पुग्गलो	१०६, ११०
– विपञ्चितञ्जू	१४२	- विवटो, पुग्गली	308
- वेनकुले पच्चाजाती	32	पेतसेय्या	२४६
सक्कारगरु, न सद्धम्मगरु	85	पेमानि, चत्तारि	२२६, २२७
सगवचण्डो	११४, ११४	पेय्यवज्ज	₹ ¥
- सदीसी	3,17,112	वो तनियो, परिव्याजको	१०५
- सद्धम्मगर, न कोधगर	¥5	पोराणा बाह्यणधम्मा, पञ्च	४६६
- सद्धमगर, न कावगर - न मक्सगर	85	पोराणो ब्राह्मणधम्मो, चतुत्थो	860
- न सामगर	¥ε	– ततियो	860
- न सक्कारमरु	٧s	– दुतियो	866
- समणपदुमो	E १-E X	- पञ्चमी	840
- समणपुण्डरीको	£8-£X	– पठमो	866
- समणमचली	E8-EX	पंसुकूलिका, पञ्च	RÉR
- समणेनु समणमुखुमालो	£3-83	पंसुकूलं	₹€
समाविस्मि न परिपूरकारी	68.5	4	
•		_	•~-
- समानी	७६	फ हसा वर्षि	१४८
– समोहो	36	फलगाजको	४१२

फस्सायतनानं, खन्नं	१७१	बाह्यको, सम्बद्धमरियादो	808
फासुविहारा, पञ्च	३७७, ३७८	- सिबामीग्मल्लानी	580
केल् केल्प्परिवारो, पुग्नली	११ %		
- सारपरिवारी, पुग्गली	११ ५, ११६	भ	
_		मगबती सावकसङ्ख्ती, उजुप्पटिपह	ते ६०
•		- ञायप्पटिप	इसी ६०
बलानि, चलारि	१४६, १५०, २६६	– सामीचिप्प	टिपन्नी ६०
– पञ्च	840	- सुप्पटिपन्नो	€.
वित्समंसिक	१२=	भगवा, कस्सपो	***
बलीबहा, चत्तारो	\$ \$ \$	म गु	४६८, ४७२
बलीबद्दूपमा, पुग्गला, चलारी	११४, ११५	भग्गेसु विहरति, भगवा	Ę¥
बहुभाणिस्मि पुग्गले बादीनवा, प	ज्व ४६२	अ ण्डगामे	ŧ
बहुस्सुतो, सुतेन धनुषपन्नो, पुग्गलं	3 f	भण्डागारिको	४१२
- उपपन्नी, पुत्मली		मत्तुहेसको	२१, ५११
बाहियो, सद्धिवहारिको	<i>२४४</i>	महा, देवी	३२२
बोषिसत्तो	१३६, १३७	बहिये विहरति, भगवा	३०३
ब्याधिभय	१२७	बहियो, लिच्छवि	२०३, २०७
ब्यापादनीवरणं	३२६	गडा शस्साजानीया, वत्तारी	१२०, १२१
ब्यापादवितक्को	\$ 8	- पुरिसाजानीया, वत्तारी	१२१, १२२
ब्यापादस्स निस्सरणं	Ază :	भद्रो घरसाजानीयो, चतुत्यो	१२०
बह्यकायिका, देवा	१३२, १३४	- वर्तियो	१२०
ब्रह्मच रियेसना	४३	– दुतियो	१ २०
बह्यसमी, बाह्यणी	४६८, ४६६	– पठमो	१२०
बाह्मणचण्डालो, बाह्मणो	४७१, ४७२	– पुरिसाजानीयो, चतुत्यो	१ २०, १ २ २
बाह्मणपरिसा, प्रतित्ता	ξχο ;	– ततियो	१२०, १२२
बाह्मणमहासालकुले पच्चाजाती	£0 :	- दुतियो	१२०, १२२
बाह्मणसञ्चानि, बत्तारि	१८८, १८६	- पठमी	१२०, १२२
बाह्यणी, उज्जयी	**	भयानि, चत्तारि	१२७, १२६, १३२
– कारणपाली	800	- पञ्च	XXX
- जाजुस्सोणि	१८४, १८४	भवमां	4.5
- वोदेखी	१६१, १६२	मवपटिसामियानि, संयोजनानि	१४१, १४२
- बोणी	¥0, ¥Ę0, ¥0?	भवयोग विसंयोगो	₹\$
- देवसमी	378	अवयोगो	१ २
- पि क्नियानी	800	मबासवा	SXX
- ब्रह्मसमी	४६८, ४६६	सवेसना	X.f
- ब्राह्मणचण्डाली	808,808	मा खायो	४६८, ४७२
- मरियादी	800,802	मावनाप्यवार्न	१ ८, १६, ७ ८
- बस्सकारी ३८,१८३		यावनावर्स	\$40
- सङ्गारवो	FUX		१=२
41	- ,	J	

ान्सु, प्रक्समी	४११, ४१२	भिन्तु, बतसम्पन्नी	२६४, २६६
– भ्रप्यस्तुतो	¥\$\$	- बहाप्यती	१८६
- भव्युळहेसिको	३४६, ३४७	- भोवने मत्तञ्जू	85
- भरियपत्ती	739	- महती कायस्य पदालेता	१८२
– प्ररियो, पश्चको	३४६, ३४७	- मित्तो न सेवितस्वी	845
- प्रस्तदो	२७४, २७८, २७६, ४३३	- सेवितब्बो	845
– भहिरिको	307	– रक्खिता	४१४
- ग्रानेञ्जपत्ती	१६६	– बण्णसम्पन्नी	२६४, २६६
– भारञ्जको	३६१, ३६२	 वितक्कबहुको 	३४८, ३४६
भारद्वविरियो	३७१	– सङ्किणपरिखो	३४६, ३४७
 भारोह परिणाहसम्प	क्रो २६४,२६६	– सज्झायबहुली	३४८, ३४६
- इन्द्रियेसु गुत्तद्वारी	8.5	– सबी	२७४, २७१, २८०
- उक्सित्तपलियो	₹¥€	– समनयसट्टेसनो	¥₹, ¥¥
- उदयब्बयानुपस्सी	8/9	- सारज्जं श्रीक्कन्ती	ASS
~ ब्रोत्तपी	२७१, २८०	– सीलवा	४२, ८१
कुलूपको	३६१, ३६२	– मोता	१२३, ४१५
कुसीतो	२७८, २७६, ४३३	– हन्ता	१२३, ४१४
– सन्ता	१२४, ४१६	– हिरीमा	२७६, २८०
समी	883,888	भि क्बु निपरिसा	१३६, १४०
गन्ता	858,886	भिक्खुनी, उप्पतवण्णा	१७४
जवसम्पन्नी	२६४, २६६	- सेमा	१७४
- ठानकुसलो	१८२	– वियत्ता, विनीता	60
बुप्पञ्जो	२७६, ४३३	भिक्खुपरिसा, भतित्ता	83E, 880
– दुस्सीलो	8.9.3	मेसज्जिका, पञ्च	* fx
दूरेपाती	१ =२	मोगनगरे विहरति, भगवा	₹७=
देवप्पत्ती	११६	भोगसुखं	७३
- बम्मविहारी	३४८, ३५०	भोगानं स्नादिया, पञ्च	₹१•
निरम्गळो	३४६, ३४७	- ब्रादियो, चतुत्यो	388
- पञ्चहि सङ्गेहि सम	मझागतो ४८३	- ततियो	₹११
बम्मेहि सम	म्मागतो ८०, ६१, २७४,	- दुतियो	३१०
	३४३,३७७, ३८४	- पञ्चमो	335
	३८६,३६०,४६६	- पठमो	980
	५००-५०३	भोगेसु धादीनवा, पञ्च	860
- पञ्जितिबहुली	384, 388	– म्रानिसंसा, पञ्च	860
पञ्जाबा	२७१, २८०	, भोजपुत्ती	५०
- पतिलीनो	w		
- पनुष्णपञ्चेकसञ्ची	¥.	म	
- परियक्तिबहुली	₹¥ 5, ₹¥£	मगधमहामत्तो बस्सकारो, बाह्य	षो ३८, १८३, १८४,
· - पस्तदकायसङ्खारो			१६१, १६३

	-	-	
मगवेसु विहरति, भगवा	787	महासुपिनो, पञ्चमो	8=8, 8=5
मच्छरियानि, पञ्च	30%	- पठमो	¥50, ¥58
मण्डिकापुत्ती, उपकी	883, 888	मागण्डिको	4 84
मत्तञ्जू	४०२,४०३	माणवी, सोणकायनी	580
मधुराय, पञ्च भादीनवा	ጻέጻ	मातुगामे, पञ्च बादीनवा	YES
मनोदुच्चरिते, पञ्च ब्रादीनवा	५०४	मातुगामो, भक्कोधनी	२१७, २१=
मनोसमारम्भपच्चया	787	– इस्सुकी	50
मनोसुचरिते, पञ्च, ग्रादीनवा	४०४	- कोचनो	८७, २१७
मन्तभाणिस्मि पुगाले, पञ्च बा		– दुप्पञ्जो	=0
मन्तमासा	828	- दुब्बण्यो	२१६
मन्याता, राजा	35	– मच्छरी	=9
मरणमयं	१२७		१३=
मरणसञ्जा	३४१, ३४२	मानारामा	
मरियादी, बाह्मणी	800,808	मार्यं, भावट्टान	२०४, २०७
मल्लानं सालवने, उपवत्तने	= ₹		39
मल्लिका, देवी	२१६, २१७, ३२२	बालुक्यपुत्तो बायस्मा	2 4 3
महतो कायस्स पदालेता, भिक्लु	१=२	मिगदाये, सुसुमारगिरे अस्कळ	
महाकोद्विकी, मायस्मा	१ ≂२	निगारमातुपासादे, पु ब्बारामे	X38
महाचोरी, एकचारी	३८४	मिच्छापटिपज्जमानो, चतूसु	×
- गहननिस्सितो	şek	मुट्ठस्सतिस्स, पञ्च श्रादीनवा	860
पञ्चहि धम्मेहि सम	न्नागती ३८४	मुण्डसावको	प्रश्प
- बलविनिस्सितो	३८४	मृण्डो, राजा	३२२, ३२३, ३२७
– भोगचागी	₹=1	मुदितासहगतेन चेतसा	\$ \$ X
- विसमनिस्सितो	३८४ :	मुसावादो	१४८
महानामी, लिच्छवि	33=	मूसिका	७७, ११३
महापदेसा, चत्तारी	१७८, १८१	मूसिकूपमा पुग्गला, चत्तारी	११३
महापदेसी, चतुत्यी	१=१	मेण्डकनत्ता, उग्गहो	\$0\$
– ततियो	१८०	मेत्तासहगतेन चेतसा	618
- दुतियी	१८०	मोगलो	739
- पठमो	30\$	मोहवेपुल्लत्तं	१४२
महामीमाल्लानी भायस्मा	१६३, १६४, २१०,	_	
	३७६, ३८०	य	
बहाबने, कूटागारसालायं	२०३, २१३, ३०४,	यबासन्यतिका, पञ्च	४६४
	३१४, ३३८, ३६७,	यमको	187
	¥ 18, 800, 808	वमदिना	४६८, ४७२
महासुपिना, पञ्च	४द२	यागुभावको	* 18
महासुपिनी, चतुत्वी	8=1,8=2	योगा, चतारी	१२, १३
– ततियौ	४द१, ४द२	बोषाजीया, पञ्च	340
- दुतियो	850,858	योषाजीवूपमा वृष्णसा, पञ्च	. 448
3,411		and and it and it dod	7.03

योषाजीबूपमो पुँगालो, चतुत्वो		रक्सम्लिका, पञ्च	AéA
- ततियो		हक्समूलं, सेनासनं	₹•
- दुतियो		रुस्सा, बत्तारो	११५
- पञ्चमी		रुक्सूपमा पुगाला, चतारी	११४, ११६
- पठमी	328, 328	रूपमा	= \$
योधाजीवो		रूपसोसुम्मं	₹•
– चतुत्यो	३५०, ३५५		Y9, EX
— ततियो	३५०, ३४४	- समुदयो	४७, ६४
– दुतियो		रूपान निस्सरण	*=X
- पञ्चमो	३४१, ३४४	रूप	४७, ६४
- पठमो	३५०, ३५४		१४१
₹		रोहितस्सो, इसि	¥۰
		– देवपुत्ती	४६, ५१, ५२
रजगास्म	३४१	_	
रञ्जो ब्रस्साजानीयो, पञ्चहि बङ्ग		. ल	
समन्नागतो	8=9	ताभमच्छरिय	¥∘€
- नागी, ग्र व्य मी	860	् नाभी, ग्रज्झत्तं चेतोसमथस्स	03
– बन्ता		लिच्छवि, सभयो	२१३
– समो	885,883	- अस्यो	२०३, २०७
– गन्ता	१२३,४१५	महानामो	ই ই দ
– राजारहो	*\$*	– साळ्हो	२१३, २१४
– सोता	१२२,४१४	ਰ	
– हन्ता	853, 868	,	
रथकारकुले पच्चाजातो, पुग्गलो	58		१४८, २४२
रागवेपुल्लत्त	१५२	वचीदुञ्चरिते, ग्रादीनवा पञ्च	X08
राजकुमारी, चुन्दी	३०१	वचीसमारम्भपच्चया	788
राजकुमारी, बुन्दी	३०१	वचीसुचरितानि, चत्तारि	१४६, २४२
राजगहे विहरति, भगवा ३२,	३८, १८३, १८७,	वज्जबहुतो, पुग्गलो	१ ४२
	१६०, १६३, ३०१	कजीसु विहरति, भगवा	ą
राजबलि	७२	वणिज्जा, पञ्च	XXX
, ट्राजभयं	१२७	वण्णमच्छरियं	ሂ •ይ
राजा, पळेय्यो	१६२	वने, जातिया	₹०३
- पसेनदि, कोसलो	३२१, ३ २२	कप्पो, सक्को निगण्ठसावको	२१०, २११, २१३
- भन्धाता	38	वलाहका, चतारो	१०७, १०५
- अवजातसत्तु, माग यो	\$68		800
– मृण्डो	३२३, ३२७	बसवसी, देवा	२७
रामपुत्ते, समणे	१६२	बस्सकारो बाह्यणो, मगधमहाम	
राहु, असुरिन्दी	3\$		१=४, १६१, १६३
राहुली, भ्रायस्मा	१७४	वस्सस्स बन्तराया, पञ्च	8=5, 8=3

वस्तस्स धन्तरायो, चतुरवो	¥=₹,	वेदनाय, समुदयो	Yo
- सतियो	४८३	वेदनासोखुम्मं	२०
- दुतियो	४६३	वेदेहिपुत्तो, स्वातसत्तु	\$6 8
- पञ्चमी	४६३	वेनकुले पञ्चाजातो, पुमालो	=8
- पठमो	¥εξ	वेय्याकरणं	5
वस्सिता नी गज्जिता, पुग्गलो	१०७, १०५	बेसालियं विहरति, भगवा	२०३, २१३, ३०४,
वाजपेय्यं	¥¥	:	३१४, ३३८, ३६७,
वादी, चत्तारी	१४४		४१६,४७७, ४७६
वामको	४६८, ४७२	. बेस्सामित्तो	४६८, ४७२
बामदेवी	४६८, ४७२	बेहण्फला, देवा	233, 23X
बासेट्रो	४६८, ४७२	बेळ्कण्डिकया, नन्दमाता	१७४
विचिकिच्छानीवरणं	३२६	बेळ्वने	846
विच्छिद्कसञ्जा	38		३६, १६३, १६१, ३०१
विञ्ञाणस्स प्रत्य ङ्गमो	४७, ६ ६	- इलन्दकनिवापे	३६, १६२, १६१, २०१
समुदयी	٧ ٠ , ٤٤	स	
विञ्ञाणं	80, EX	"	
विञ्जाता, पुरगलो	850	सउत्तरच्छदो	३१५
विनीलकसञ्ञां	35	सकदागामिफलं	४१०
विप्यटिसारी, पञ्चहाकारेहि	***	सकदागामी	₹3
विमुत्तर्गा	4 3	सकुलुदायी, परिव्वाजको	१८७
विमुत्तायतनानि, पञ्च	980, 980	सक्कायनिरोधगामिनी, पटि	पदा ३६
विमुत्तिपारिसुद्धिपषानियञ्ज	२०५-२१०	सक्कायनिरोषो	३६
विमुत्तिसारो	388	सक्कायसमुदयो	३६
विमृत्तिसारं, बह्यचरियं	२४८, २४६	सक्कायस्स निस्सरण	४८४
विमोक्सा, बद	لاع ,83	सक्कायो	₹
	१६४, २६६, २७३	सक्केसु विहरति, मगवा	२१०
	२७४, २८०-२८३	सगवचच्छो, पुग्गलो	११४, ११४
विरियिन्द्रियं १४६,	१४=-१६०, १६४	सङ्खारसोसुम्मं	₹•
विल क्रयालिकं	१२=	सङ्खारा	Y9, EX
विवटो, तुच्छो	308	सङ्खारानं, प्रत्यञ्जमी	80
- पूरी	30\$	– समुदयो	80
विसासो, पञ्चालपुत्तो झायस्मा	१३, ५४	सङ्गहबर्न	१४०
विसेसमागिया, सञ्जा	१७=	. सङ्ग्रहबत्यूनि, चत्तारि	३४, २६२
विसंयोगा, चलारी	१३, १०	सङ्गारको, बाह्यणो	. xo3
विहिंसावितको	8,8	सकुं सीमेन्ति, बतारी	Ę
विहेसाय निस्सरमं	४६५	सञ्चवाचा	38.
वेदना	¥6, EX	सच्छिकरगीया वस्मा, वता	• -
वेदनामां	53	सञ्जा	Yo, EX
वेदनाय, श्रत्यञ्जमो	¥'a		43
arital acattar			•

सञ्जा, ठितिभागिया	१७ ⊆	सप्पुरिसेन सप्पुरिसतरी	२३१–२३६
- निब्बेचनानिया	१७५	बप्पुरिसो	२३१२३६
पञ्च	इ४१, ३४२	- धर्य भवं	दर
- विसेसमागिया	१७८	- चतूहि बम्मेहि समन्नागर	
– हानभागिया	१७८	सम्बसोके बनिगरतिसञ्जा	3 86, 3 85
सञ्जाय, ग्रत्य ज्ञुमी	¥'9	समजदुक्खानि, पञ्च	You
- समुदयो	vy	समजपदुमो, पुग्नलो	£4-6x
सञ्जाविपल्लासा, चत्ता		समजपुष्डरीको, पुग्गलो	£8-£#
सञ्जासोसुन्मं	₹•	समजबाह्मणानं उपनिकतेसा, बता	
सण्हा, वाचा	\$₹€	- उपक्किसेसी, चतुर	
सततविहारा, ख	717	– ततिव	यो ५६
सतपदी	99	– दुतिय	यो ४६
सताबिपतेय्यं, बह्यचरियं	२४८, २४६	– पठमं	रे ४६
सतिन्द्रियं	१४६, १४५-१६०, १६४	समणमचलो, पुग्गलो	£9-EX
सतिबल	१४९, १४०, २६६	समणसुखानि, पञ्च	You
सतुष्पादो, दन्धो	१६७, १६=	समजेमु समजसुखुमालो, पुग्गली	£ ?-£ X
सत्तागारिको	२२०	समणो, गोतमो	२०४
सत्तालोपिको	२२०	- दुतियो	२४३
सदेवकस्स लोकस्स ग्रम्गो,		- पठमो	२५३
सद्धम्मस्स ठितिया चसम्मे	साय, बतुत्वो धम्मो १५७	समयभत्ते कुले, पञ्च ब्रानिससा	8€=
	- ततियो धम्मो १५७	समया पद्मानाय, पञ्च	₹₹
	- दुतियो धन्मी १५७	समयो पथानाय, चतुरयो	₹ ₹0
_	- पठमो धम्मो १४६	- ततियो	३३०
- सम्मोसार	प,बतुत्वो बम्मो१४६, ४२७	- दुतियो	'₹ ₹∘
	- ततियो घम्मो १४६, ४२७	- पञ्चमो	३३१
	- दुतियो धम्मो १५६, ४२७	– पठमो	₹३०
	-पञ्च घम्मा ४२६	समबत्यचारे, पञ्च ग्रानिसंसा	REX
_	- पञ्चमी धम्मी ४२८	समवत्ववासे, पञ्च प्रानिसंसा	85¢
-	पठमी बम्मी १४४, ४२७	समाधिमां	58
सद्धमा, बतारी	38		१५६-१६०, १६५
सदम्मी, सदम्मगरुता न क	नेषगरता ४६		१४०, २६६, २८२
— न म	क्सगस्ता ४६	समाधिभावना, चतस्सी	ΧÉ
- न र	नामगवता ४६	समाविसारी	8,2€
- न स	वकारगवता ४६	समानत्तवा	žΧ
सदाबलं १५६, १६०,	१६४, २७३, २८०-२८३	समा, पटिपदा	१६१, १६२
सद्धासम्पदा	90	सम्पदा, पञ्च	३१८, ३७६, ४०१
सद्धिन्द्रयं	१४६, १४५-१६०, १६४	सम्पन्नकोलकं	\$ 6.8.
सन्थागारं	२२१	सम्पन्नसीला	१६
सपुञ्चदेवतानि	Ye	सम्पहार्यास्य	₹⋞⋜
सप्युरिसावस्सयो	3 %	सम्मायतायो	6,8€
		-	

[२२]

संसवांत, बरावांती स्मार्ग स्वयंत्र हास्यांती समार्ग संवेद्य स्वयंत्र हास्यांती समार्ग संवेद्य समार्ग स्वयंत्र हास्यांती स्वयंत्र हास्यांत्र हास्यांत्र हार्य ह्यांत्र ह्यः ह्यः ह्यः ह्यः ह्यः ह्यः ह्यः ह्यः	सम्बाधो, चरावासी			.ne
सम्मवा न वेतवलां प्रश्न सम्मवा न वेतवलां प्रश्न सम्मवा न वेतवलां प्रश्न सम्मवा न वेतवलां प्रश्न सम्मवानातां न वेतवलां प्रश्न सम्मवानातां न वेतवलां प्रश्न सम्मवानातां न विद्यालां प्रश्न सम्मवानातां प्रश्न सम्मवानातं प्रश्न सम्मवानां सम्मवानां प्रश्न सम्मवानां सम्मवानां सम्मवानां प्रश्न सम्मवानां स्थापनां सम्मवानां सम्म				¥0
सम्मयां व पेरेतब्बो १११ सम्मयां त्यारि ११० सम्मयां त्यारि ११० सम्मयां त्यारि ११० सम्मयां त्यारि ११० सम्मयां ११० स				
सम्मयावानीत् वसारि सम्मावानीते हे प्रमायावानीते सम्मावानीते सम्मावानीते सम्मावानीते सम्मावानीते सम्मावानीते स्प्रमाविद्विको सम्मावानीते स्प्रमावानीते स्प्रमावानीते स्प्रमावानीते सम्मावानीते स्प्रमावानीते स्परमावानीते स्परमावानीते		-		
सम्माधार्थीयो ६ ६४ विरित्यसाँ ७० सम्माधिका १६५ सोलविस्माधि १६६ सम्माधिका १६५ सोलविस्माधि १६६ सोलविस्माधि १६६ सामाधिका १६५ सोलविस्माधिका १६६ सामाधिका १६६ सोलविस्माधिका १६६ सामाधिका १				
सम्मादिक्वि ६४ सम्मादार्वे ४१ सम्मादार्वे ६४ सम्मादार्वे ६२ सम्मा		-		
सम्मारिहिको सम्मारिहिको सम्मारिहिको सम्मारिहिको सम्मारिहिको सम्माराप्ते सम्मारापते सम्मारापति सम्मारापते सम्मारापति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम्मारपति सम		-		
सम्मापार्थे अस्ति स्वतु सम्मापार्थे अस्ति सम्मापार्ये अस्ति सम्मापार्ये अस्ति सम्मापार्ये अस्ति सम्मापार्ये अस्ति सम्मापार्ये अस्ति सम्मापार्यं अस्ति सम्मा		-		
सम्मायाची सम्मावाचानो सम्मावाचाने सम्मावाचाने स्थ — जुतियो ४६२ सम्मावाची १२ ४ — जुतियो ४६२ सम्मावाची १२ ४ — जुतियो ४६२ सम्मावाची १२ ४ — जुतियो ४६२ सम्मावाची १२ स्तावाची १२ स्तावाची १२ स्तावाची १६४ सोवावाचावाचो १६४ सोवावाचावाचो, प्रमावो १६४ सोवावाचावो, मिस्तु सोवाचीवाची १६३ सोवाचीवाची १६३ सोवाचीवाची १६३ सोवाचीवाचीम्मावाचीमान, प्रमाव सावाचीवाचीय, प्रमाव सावाचीवाचीय, प्रमाव १६३, १६३, १६३, १६३, १६३, १६५, १६०, १६५, १६३, १६३, १६५, १६५, १६५, १६५, १६५, १६५, १६५, १६५		-		
सम्भावाचां हुँ सीनवतो तीनवरणवाय प्रागितंती, बतुत्वी १६१ सम्भावाचां हुँ सम्भावाचां सम्भावाचाचां सम्भावाचां सम्भ	सम्मापटिपञ्जमानो, बतूसु		सीलगं	5
सम्मावावायों १ ४ — तांतियों ४१२ सम्मावायायों १४ — तांतियों ४१२ सम्मावायायों १४ — तांतियों ४१२ सम्मावस्थां १४ — तांतियों ४१२ सम्मावस्थां १४ — तांतियों ४१२ सम्मावस्थां १२ ४ चीनविद्यां ११४ — पञ्चां ४१२ सम्मावस्थां १२ ४ सोनविद्यां ११४ — पञ्चां ४१२ सांतियायाया ११४ सीनविद्यां ११४ सीनविद्यां, स्वायं ११४ सीनविद्यां स्वयं स्वय	सम्मापासं	-		
वस्माविम्ति १४ — वृतियो ४६२ वस्माविष्यो १४ वस्माविष्यो १६२ वस्माविष्य १६४ वीत्वययदा १६० वस्माविष्य १६४ वीत्वययदा १६४ वीत्वययदा १६४ वीत्वययदा १६४ वीत्वययदा १६४ वीत्वययदा १६४ वीत्वययदा १६४ वात्ययदा १६४ वात्ययदा १६४ वात्ययदा १६४ वात्ययदा १६४ वात्ययदा १६४ वात्ययदा १६६	सम्मावाची	-		
सम्भावि १२, ६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६४ तम्भावि १६६	सम्मावायामी			
सम्मावति १२, ६४ तीलविद्युद्धि — पठमी ४६२ त्यामावति १२, ६४ तीलविद्युद्धि ११ त्यामावति १२, ६४ तीलविद्युद्धि ११ त्यामावत्या ५०० त्यामावत्या ५०० तीलवम्यदा ५०० तीलवम्यदा ११ त्यामावत्या ११ त्	सम्माविमुत्ति			
सम्माससाथि ३२, ६४ तीलविष्युद्धि २१६ तर् वर्ष वर्ष वर्ष वर्ष वर्ष वर्ष वर्ष वर	सम्मास कू प्पो	_		
सत्तु पण्या से स्वार्ग से	सम्मासति	\$2, E¥		
सबहुमारपरिनिष्मार्थी, पुण्यतो १६४ वीतवलपान्नी, निक्स् १६० वित्तवलपान्नी, निक्स् १६० वित्तवलपान्नी, निक्स् १६६ वित्तवलपान्नी, वित्त	सम्मासमाधि	₹ २, £ ¥	सीलविसुद्धि	२१ ४
सहम्परिका, वश्य २० से तीलसारी १४६ सहम्परि, बहा २० १० सहम्परि, बहा २० १० सहस्परि, बहा २० १० सहस्परि, बहा २० १० सहस्परिका १०० सहस		90	सीलसम्पदा	90
सहस्पति, ब्रह्मा २३ सीलं बेहिराळ, संवावेत २०० सानेले विहरित, जगवा २०० १००, १००, १००, १००, १००, १००, १००,	ससङ्खारपरिनिब्बायी, पुन्पलो	628	सीलसम्पन्नो, भिक्खु	9.50
सावेत विहरित, मगवा साविध्यामाहणको स्व	सहस्रम्मिका, पञ्च	२७३	सीलसारो	388
साटियनाहणको ५१३ साहे, बेनापि ३०४ सान्वरणे ५१८-२४६ सान्वरणे ५१८-२४६ सान्वरणे ५१८-२४६ सान्वरणे ५१८-२४६ सान्वरणे ३०४ स्ट सान्वरणे ३०४ ५१८ सान्वरणे ३०४ ५१८ सार्वरणे, बोळवानं निगमो २०० जुला पटियदा, क्रियापिक का १९७-१६०, १६२-१६४ सार्य, वक्कारे १४४ १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६५, १६६, १६६	सहस्पत्ति, बह्या	२३	ं सीलं वेदिलब्बं, संवासेन	२००
सानुबज्जो ४, ६ वुस्स् बुस्कियास्, कम्मं २,४५,२४६ सामवर्षस्यको ४१३ सामवर्षस्यका ११४,२६६,१६५,१६५,१६५,१६५,१६५,१६५,१६५,१६५,१६५,१	साकेते विहरति, मगवा	२७, ४२०	' सीहसेय्या	२५६
सामचे प्रेषको ४१३ मुझानि सर्विषकीयानि, प्रसारि ७३, ७४ मानुस, ब्रोडियाने निगयी सार्च्य, ब्रोडियाने निगयी सार्च्य, व्रेडिय ४१६ सार्च्य, व्रेडिय ४१४ मार्च्य, व्रेडिय ११४ मार्च्य, व्रेडिय ११४ मार्च्य, व्रेडिय ११४ सार्च्य, व्रेडिय ११४, १६६, १६४, १६६, १४४, १६६, ४४४ मार्च्य, व्रेडिय ११४, १६६ मार्च्य, व्रेडिय ११४, १४४ मार्च्य, व्रेडिय ११४, १४४ मार्च्य, व्रेडिय ११४, १४४ मार्च्य, व्रेडिय व्र	सादियन्गाहापको	४१३	सीहो, सेनापति	₹0%
सामकेरसेवा ११८ हिंद सुझान वाध्यमनीयानि, चतारि ७३, ७४ मानकार क्षाल्यते, बेतिये १८० हरू-१०० हरू-१९४ हर्मा सार्प्य, युक्ता वाद्यया, क्षियानिक क्षाल्यते, वित्रे १४८ हर्मा सार्प्य, युक्ता वाद्यया, क्षाल्याम क्षाल्यते, वित्रे १४८ हर्मा सार्प्य, युक्ता १४४ ह्यातीयाम हर्मा ८६, १४२, १६३, १६४, १६५ हर्मा हुकाते १४४ ह्यातीयाम १४४ ह्यातीयाम हर्मा ८६, १४२, १६३, १६४, १६४ हर्मा हुकाते १४४, ४०४, ४०४, ४०४, ४४६ हर्मा हर्मा १४४, १४६ हर्मा हर्मा १४४, १४६ हर्मा हर्मा हर्मा १४४, १४६ हर्मा हर्म हर्मा हर्म हर्मा हर्म	सान्वज्जो	૪, ૬	सक्कं सक्कविपाकं, कम्मं	384-586
सामुर्त, सेकिया निगमी १०० युवा पटिण्या, विष्णामि कमा १४७-१६०, सारवर्त, विर्वेत ४६ १६ १६ सारवर्त, विर्वेत ४६ १६ सारवर्त, विर्वेत ४६ १६ सारवर्त, विर्वेत १६० १६२-१६४ सारा, वर्तारो १४४ चुतातिवर्ता १४४ सारा, वर्तारो १४४ चुतातिवर्ता १४४ सारा, वर्तारो १४४ सारा, वर्तारो १४४ सारा, वर्तारो १४५, १६०, १४१, १४६, १६०, १४१, १४६, १६०, १४६, १४६, १६०, १४६, १४६, १४६, ४४६ सारवर्ता, वृत्तां ११४, १४६ सारवर्ता, वृत्तां ११४, ११६ सारवर्ता, वृत्तां ११४, ११६ सारवर्ता, वृत्तां ११४, ११६ सारवर्ता, वृत्तां ११४, ११६ सारवर्ता १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०,	सामजेरपैसको	x 8 3	सम्रानि ग्रविगमनीयानि, चत्ता	रे ७३, ७४
सारंबदे, बेतिबे ४१६ १६२-१६४ १६२-१६४ वारंप्यं, बक्कां ४४ वारंप्यं, बक्कां ४४ वारंप्यं, बक्कां १४४ विकास १४४ व्यव्यं १८०, १७४, १४६, १४५, १४८, ४४८ व्यवं वारंप्यं, वुक्कां १४४, १४६ व्यवं वारंप्यं, वुक्कां १४४, १४६ व्यवं वारंप्यं, वुक्कां १४४, १४६ व्यवं वारंप्यं वारंप्यं १४४, १४६ व्यवं वारंप्यं १४४, १४६ व्यवं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं वारंप्यं १४४ व्यवं वारंप्यं वा	सामर्ग, श्रोळियानं निगमी	२०६		
शारिक, भारति १४६ युगर्शिका ११११ सारिपुत्रमोगस्ताना ११११ युगर्शिका ११११ सारिपुत्रमोगस्ताना ११४, १६३, १६४, १६५, १६८, १८०, १८४, १४६, ४४८, १८८, युगर्शिका १४५, १८८, १८०, १८४, १४६, ४४८, युग्रसा, विकास १४५, १८६ युग्रसा, विकास १४५, १६६ युग्रसा, विकास १४५, १६६ युग्रसा, विकास १४५, १६६ यातवर्ष १६, १६४ यातवर्ष १६, १८४ यातवर्ष युग्रसा, विकास १८०, १८५, १८४ यातवर्ष १६०, १८४, १८४ यातवर्ष विकास १८०, १८४, १८४, ४८६ यातवर्ष विकास १८०, १८४, १८६, ४८६ १८०, १८६, १८६, १८६, ४८६ १८०, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६		398	gar no ray ra	865-868
त्रार्श, नेपार विद्या स्थापित स्थाप्त स्थापत स्यापत स्थापत स्यापत स्थापत स्यापत स	सारम्भं, यञ्जां	¥¥		
सारिपुत्रमोगगलाना २१४ पुतर्ज ११४. १६३, १६३, १६५, १६८, व्यक्ति प्रज्य सानिसंसा ४०,४,७५, १६८, १६०, १७६, १४३, ४४३, ४४४, १५८, व्यक्तिय २४४, १५८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६	सारा, चतारो	3.88		• • • •
सारिपुत्ती सायस्मा त.६, १४२, १६६, १६४, १६८, १५८, १५८, १५८, १६८, १५४, १६८, १५४, १६८, १५४, १६८, १५४, १६८, १५४, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८, १६८		२४४	सुगती	
१७०, १७१, ४३४, ४३८—४४१, सुतक्षि २४४, ४४६ सारो फेल्प्परिवारो, पुनानो १४६, ४४६ सारो फेल्प्परिवारो, पुनानो १४५, ४४६ सुतक्षाता, देवा १३४, १३६ सालकर्व ४४६ १६६ सुप्यवाता, कोक्रियमीता १६६, १३५, ४४६ सालकर्व ४, ६, ४४२ सालकर्व ४, ६, ४५२ सालकर्व ४, ६, ४६, ४६, ४६, ४६, ४६, ४६, ४६, ४६, १६४, ४६८ १६४, १४६, १६४, १४६, १६४, १४६, १६४, १६४,		, १६३, १६४, १६८,		
सारो केमुपरिवारो, पुमानो ११४, ११६ बुद्धावासा, देवा १३४, १३६ बुद्धावासा, देवा १३४, १३६ बुद्धावासा, देवा १३४, १३६ बुद्धावासा, कोक्रियवीसा ६६ सावचर्य ४, ६, १४२ सावस्थिनिवार्य ५, ६, १४२ सावस्थिनिवार्य १४७ सावस्थिनिवार्य १४७, १६४, २१६, ३२६, १४३, ६६, ११६, ११६, ११६, ११६, ११६, ११६, ११६			सुतकवि	, ,
- सारवरिवारो, पुमानो ११४, ११६ सुप्यवादा, कोक्रियशाता ६६ सानवर्ज ४६ सुर्वाच्या, कोक्रियशाता ६६ सानवर्ज ४, ६, १४२ सानवर्जा ४, ६, १४२ सानविवाना १५० १००, १६४, २६, १६५, १४६, १००, १६४, २६, २६४, १४६, १८८, १६४, १६६, १६४, सुरिवाना १४०			सुतवा, निब्बेषिकपञ्जो	१६०
सालवर्न ४६६ सालवर्ग ४, ६,१४२ साविधिनिवार्न ५, ६,१४२ साविधिनिवार्न ५७, १६,१३,७६, १०७,१६४,२६,२७३, १०७,१६४,१६,३१६,३१४, १८०,१६४,१६०,३१६,३१४,			. सुद्धावासा, देवा	१३४, १३६
साववर्ष ४, ६,१४५ सावस्थिनिवार्न १५ व्हर्स्स १५६,१४६, ७६, १०७,१६४,२१६,२०३, २८,१६५,३६६,३१६,३१६,३१६,३१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४१६,४			सुप्पवासा, कोळियषीता	44
सावस्थिनियानं १० सावस्थिनियानं १२, ४६, ४६, ७६, १०७, १६४, २१६, १०६, २६, ११६, ३१६, ११६, ११६, ११६, ११६, ११६, ११				१३३, १३४, ४४८
सावनिर्वे विहर्रात, नगवा २२, ४६, ४६, ७६, व्रात्यावा १४७ १-७, १६५, २१६, २७६, कुरियावा १४७ २६६, १६६, २६६, वुद्धि वृद्धियामीको १४७			सुरियपज्ञोती	580
साबात्यव विहरात, वनवा २२, ०६, १६, १०७, १६५, २१६, २७६, पुरियामा १४७ २६६, ११०, ३१६, ३२१, सुरियामोको १४७			सरियणमा	880
२६६, ३१०, ३१६, ३२१, सुरियानीको १४७				680
				680
				520

सुविदूरविदूरानि, पञ्च	ध्व		۶.
सुविदूरविदूरे, चतुरवं	४३	सोबेय्यं वेदितब्बं, संबोहारेन	२००, २०
– ततियं	x a	सौगकायनी, माणवी	48/
- दुतियं	**	सोतानुगता, बम्मा	१६७, १६
- पञ्चर्म	ध्र	सोवापत्तिफलं	* 480
– पठम	χą	सोतापत्तिय होतु, चतूसु	2==
मुसुकाभर्य	१२६, १३१	सोवापश्ची	द४, २ <u>४३</u>
सुंसुमारगिरे, मेसकळावने मिगद	ामे ६४	: सोसानिका, पञ्च	868
सूकरमंसं	£ 6.R.	संयोजनानि, उपपत्तिपटिलाभिया	ने १४१,१४२
सूपट्टाको, गिलानी	३१६८	- ग्रोरम्भागियानि	888, 888
सेखबलानि, पञ्च	१५६, १६०, १६५,	– বীশি	६३, २५३
	२७३, २८०–२८३	- भवपटिलाभियानि	१४१, १४२
सेखवेसारज्जकरणा धम्मा, पञ्ज	🛚 ३८३,३८४	संबरप्यधान	१ 5, 65
सेबस्स परिहानाय धम्मा, पञ्च	३७४–३७६	संवासा, वत्तारो	48-43
– शम्मो, चतुत्व		सब्तकम्मन्तो	840
– ततियो		सबेजनीयानि ठानानि, चत्तारि	१२६, १२७
- दुतियो	३७४, ३७४	, and	114,140
- पञ्चम	, ,	₹	
– पठमो	३७४, ३७४	हत्वको, भाळवकी	१७४
सेखो, भि रख ु	\$3	हत्वप्पज्जोतिकं	१ २=
सेनापति, सीहो	₹08	हानभागिया, सञ्जा	१ ७5
सेना स नगाहापको	४१२	हिमवा, पञ्चतराजा	305
सेनासनपञ्जापको	પ્રશ્ર	हिरिवलं १	XE, 850, 85X,
बेम्या, चतस्सी	२४६, २६०		७३, २८०२८३

मनत्तनि मनता ति	22	मप्पमादरतो भिक्स	44.
मयो पि दुषिवत्येन	₹ ₹?	प्रप्मत्ती उभी घरवे	888
श्रत्थासं पचुरा होन्ति	६२, ६४-६ ६	अप्यमक्तो अयं कलि	¥
मञ्चलं च पजानाति	৬২	मपादकेहि मे मेत्तं	99
धज्यत्तं च न जानाति	৬২	मन्धकारेन घोनद्वा	N/O
प्रजेळका च गावी च	AA	धनुस्सरेय्य सम्बद्धं	844
धमो धम्मे वसन्नानं	३८, ३०२		**
बम्मस्स दाता मेषावी	३८, ३०२		ą.
भ्रमस्मि दानं ददतं	३८, ३०२	मनभिज्ञालु विहरेया	₹?
भगतो वे पसन्नानं	३८, ३०२	बनत्वं परिवज्जेति	¥ĸ

	[२	x]	
प्रप्यस्युतो पि ने होति		एस वी भगवा बुढ़ी	70
ग्रन्यापन्नी सवा सती	3.8	मोबादकारी मतपोसी	308
प्रन्यायिको होति सत समावमी	**	कतावकासा कतकुसला	३०६
प्रमिसञ्चतं निरारम्थं	¥Ę	कत्वान वाक्य श्रसितस्स	३०६
धमन्या आतिसङ्खा व	350	कम्मासासु सस्यासु	*XE
प्रविज्ञानिवृता पोसा	খুড, ডহ্	कामबीयेन संयुत्ता	62
भवीतिवत्ता सक्काय	₹७	कामेसना भवेसना	AX.
श्रस्तमेषं पुरिसमेषं	¥¥	कायस्त भेदा दुप्पञ्जो	XX \$
महं वे तं जिगुक्तेयां	३३७	काले ददन्ति सप्पञ्जा	₹•७
बानव्यमुखं ञत्वान	98	कुम्मस्मप्पटिपन्नो सी	१ ६
ब्रायुदो बलदो भीरो	₹०७	कुलवंसी चिरं तिट्ठे	305
ब्रायुना वससा चेव	३०१	कुहा बदा लपा सिङ्गी	२६
धायु दत्वा बल वण्णं	₹05	कोधमस्खगरू मिस्सू	38
ब्रायुं बण्णं यसं कित्ति	\$ 6.8	गमनेन न पत्तब्दी	ષ્ર, પ્રર
इति देवा मनुस्सा च	२७	गिहिसामीचिपटिप र्व	६६
इति बुद्धो अभिञ्ञाय	¥	गुन्नं वे तरमानान	50
इति हेतं नमस्सन्ति	२७	वतं व मृत व मनुमाहीत	३१५
इव वस्तं चरित्वान	६२, ६४ – ६६	बरं वा यदि वा तिट्ठं	8 €
उद्वाहिका भनलसा	₹•४	वेतीसमयसामीर्वि	80
उद्घं तिरिय प्रपाचीनं	१७, २०	छन्दा दोसा भया मोहा	२१
उपद्विते देव्यघम्मे	४४८	जप्पेन मन्तेन सुभासितेन	३२१, ३२६
उभिन्नं नेव मत्नाय	ź⊀o	ठानानेतानि सम्पस्तं	30€
उभी च होन्ति दुस्सीला	£5, £8	तच्हादुतियो पुरिसो	१ २
उन्नो सद्धा वदञ्जू व	£5, £8-££	तचेव सीससम्पन्नो	३०१, ३०८, ३०६
एकंसवयनं एकं	¥s	तमह बदामि बेरी ति	२६
एतादिसं यञ्जमनुस्सरन्ता	६७	तस्मा ददे अप्यटिवानिवत्ती	₹•७
एते उपक्किलेसा बुता	20	तस्मा सदं व सीलं व	€0, ₹₹€
एते व सङ्गहा नास्सु	₹ ¥	तस्मा ह वे लोकविद्र सुमेघो	પ્રશ્, પ્રવ
एतं अनुस्सरं मच्चो	७३, ३११	तस्मा हि बत्तकामेन	48
एतं व सल्सं पटिकच्च दिस्वा	२=	तस्मा हि दानानि ददन्ति पण्डि	
एतं यजित्वा मेवावी	Αέ	तस्मा हि बीरो इच्चपट्टितस्सती	4
एतं यजेव मेषावी	*X	तस्मा हि ने नमस्सेय्य	9 K
एवमादीनवं ञत्वा	१ २	ताय नं वस्मचरियाय	€, ७
एवमेव मनुस्सेसु	८०, ४५६	ताय नं पारिचरियाय	bX
एवं दस्सनसम्पन्नी	₹•१	ते तस्स बम्मं देसेन्ति	\$05
एवं नरं ग्रन्नदपानवत्वदं	.५६, ३१७	ते बोगगुत्ता मारस्य	ኢኒ
एवं विहारी भातापी	£.5	नेसं कामीवबूळहानं	₹ ₹₹
एवं हि बुत्तं समजेन जानवा	१२	तेसं सुत्वान सप्पञ्ञा	**
एस सीनासनी बुढी	२७ (दवनानी पियो होति	१०७

वर्ष पियो होति मजन्ति नं बहू	३०६	मुता भोगा मल भच्चा	७२, ३१
दन्ती दमयतं सेट्ठी	२७	मम्मामम्मस्स कुसलो	¥
दानं च पेम्यवज्जं च	ŧχ		वृश्य, वृश्
विद्वियोगं समूहच्य	\$8		300
दुरासदो दुप्पसहो	χ¢	The state of the s	५६, ३१५
देवलोक च ते यन्ति	37.8		•
धम्मट्ट सीलसम्पन्न	३१२	4	\$¥0
धीरव्ही बनसम्पन्नी	378		90
न चापि सोत्यि भतार	308		86
न स्वेव एको एकाय	३३२	यतो च खो पण्डितो भ्रापदासु	३२१, ३२६
नमं च दूरे पथवी च दूरे	ध्र	111 11 111 1118	१७
न सोचनाय परिदेवनाय	३२१, ३२६		300
न हिंसे पाणभूतानि	४४⊏		₹ 0 ₹
नाभासमानं जानन्ति	XX	यथा हि पञ्चतो सेलो	3∘∮
नारति सहति वीरं	₹१	यदत्यं भीगं इच्छेय्य	७३, ३११
नाहं भव्यो एतरहि	३३८	यदा च बुद्धा लोकस्मि	X X
निक्कुहा निल्लपा थीरा	3,5	यदा बुद्धी प्रभिञ्ञाय	3 (9
निरयेसु भयं दिस्वा	४ ४८	यस्मा च सङ्गहे एते	₹ €
ाञ्च कामगुणा एते	३३२	यस्स सद्धा तथागते	ţo
रञ्च ठानानि सम्परसं	3∘€	या एव बत्तती नारी	₹08
ातिरूपे वसं देसे	₹₹	यासु कासुचि एतासु	8 እ ጀ
रदुमं यथा कोकनदं सुगन्थं	308	ये केचि कामेसु असञ्ज्ञाता जना	७, २२
रिसाय मण्डो च पनेस बुच्चति	22	वे केचिमे बादपथा पुश्रुस्सिता	88
रोपरा यस्स समेच्च धम्मा	5	ये च भतीता सम्बुद्धा	२४
स्समानानु कुञ्च न्ति	3 9 0	ये च कामे परिञ्ञाय	3 \$ 5
रहाय पञ्च वेरानि	***	बे च तं पटिपञ्जन्ति	२६
हीनजातिमरणी	XXE	वे च वञ्जा निरारम्भा	¥¥
गणातिपातो भविसादानं	৬২	ये व रूपे पमाणिस्	৬২
गरगू सञ्जवम्मानं	२६, ४४६	ये च सदम्मगरूनो	38
ण्डरीकं यथा वर्गा	86	बे व सन्ते उपासन्ति	848
हलं वे कदलि हन्ति	৬=	वे चस्स घम्मा ग्रन्साता	ą o
हुस्सुतो पि वे होति	3	वेन देवूपपत्यस्स	88
हुस्सुतं घम्मधरं	3	वे पि दीवायुका देवा	ž o
ाला च प्रविजानन्ता	እ ጆ£	यो ग्रम्पदायी वरदायी	386
याधिधन्मा जराधन्मा	३३७	यो उद्भतेन चित्तेन	7 5 5
ह्या ति मातापितरी	98	यो च चरं वा तिट्टं वा	95
रन्ति मातापितरो	305	यो च तेसं तत्य तत्व	¥5
शासबे जोतवे चम्मं	**	यो च सीलेन सम्मन्नी	75
भन्नु च सीलसम्पन्नी	80	यो चम्मचन्त्रं ग्रमिमुख्य केवली	, , , , , , , , , , , , , , , , , , ,

यो निन्दियं पसंसति	ž,	सब्बे मदे प्रसिमीस्मि	335
वो नं भरति सब्बदा	₹•४	सब्बे सत्ता सब्बे पाणा	99
यो पाणमतिपातेति	¥ ¥१	सब्बे सदम्मगदनो	२४
यी वे किलेसानि पहाय पञ्च	5	सब्बं लोकं ग्रभिञ्जाय	২৩
यो वेदि सब्बसत्तानं	Y.	समजानं बाह्यजानं	380
यो सञ्ज्ञतानं परदत्तभोजिनं	६७, ६८	सम्मप्पद्याना मारधेय्यामिमता	१८
यो हीति वियत्तो च विसारदी च	₹∘	सल्लपे ग्रसिहत्येन	137
यं किञ्चि दिट्टं व सुतं सुतं वा	२=	न वे सन्तो सतो मिनस्	**
रागवं दोसजं चा पि	७६	स वे सब्बाभिन् भीरो	२७
रागदोसपरिक्किट्टा	হও	स वे सम्मद्द्यो भिक्स	₹•
राहुग्गं असभावीनं	35	सा वा पत्तफलूपेतौ	305
रूपसोसुम्मतं ञत्वा	२०	सामिको सीलवा होति	£5, £8
नोके प्रदिशं नादियति	४५२	सामिको होति दुस्य लो	६२, ६४
विप्पसन्नमना तस्स	७० ६	सारता रजनीयेसु	ે
विरूपक्सेहि मे मेलं	৩৩	सीले पतिद्विती मि स्स्	¥\$
विवट्टच्छदा ये लोके	ΧÉ	सीसं समाधि पञ्चा च	3
बीतरागा बीतदोसा	३०८	सुरामेरवपानं च	४५१
सक्कायं च निरोधं च	३७	सूरं पिवन्ति मेरयं	
सङ्खाय लोकस्मि परोवरानि	¥ε		ধ ড
सक्ते पसादी यस्सित्य	६०, ३१६	सुसह्वतं भीजनं या ददाति	६७
सचे पजानेच्य भलकानेच्यो	३२१, ३२७	मुहुतं सुयिहुं सुप्पत्तं	84
सर्वं सहस्सानं निरम्बुदानं	¥	सेहि दारेहि सन्तुट्ठी	¥¥⊏
सत्ता गच्छन्ति संसारं	έ ጺ	सो मायुदायी वण्णदायी	६७, ६८
सद्धाय सीलेन च या पवडुति	3 85	सो करित्वान कल्याणं	多名。
सदाय सीनेन च यो पवडुति	₹४२	सोहं एवं विहरन्ती	३३८
सन्तो ह वे पवक्सामि	¥¥€	संवरत्यं पहानत्यं	39
सञ्बकामविहायीनं	38	संबरी च पहानं च	₹€, ७€
सञ्बरागविरत्तस्स	**	हितो बहुनं पटिपञ्ज भीगे	3 8 2
	0	Minorana and American	

उपमाय

A\$4
840
83€
83€
₹\$€
२८८, ४४६
5 × 8 × 8 × 8
582

सैन्यवापि नदी पब्बतेन्या दूरञ्जना सीवसीता	१ २८
सेय्यवापि नाम वळहवस्मा धनुभाही सिन्खिती	¥°, X?
सेय्यथापि नाम हे वा तीणि वा मागधिकानि गामक्सेतानि	306, 350
सेन्यवापि नाम पक्ती सकुणो येन येनेव हेति, सपलमारो व हेति	223
सेम्यवापि नाम पुरित्वमा समुद्दा पच्छिमो समुद्दो	X.
सेम्यवापि नाम बलवा पुरिसी सम्मिञ्जितं वा बाहं पसारेय्य	73
सेव्यथापि, बाह्मण, उदपत्ती प्रविगना प्रसन्तत्तो	. ×9£
सैय्यवापि, बाह्मण, उदपत्तो प्रन्मिना सन्ततो उक्कृषितो	YuY
सेय्यवापि, बाह्मण, उदपत्तो मच्छी विष्पसन्त्रो मनाविलो	YUE
सेय्यवापि, बाह्मण, उदपत्ती बससट्ठो लाखाय वा हलिह्या वा	YOR
सेय्यवापि, बाह्मण, उदपत्ती ग्राविलो बुळितो कललीभूतो	Yex
सेय्यवापि, बाह्मण, उदपत्तो न बातेरितो न मन्तो न चलितो	805
सेय्यवापि, बाह्यण, उवपत्ती न सेवालपणकपरियोनद्वी	Y95
सेय्यथापि, बाह्मण, उदपत्ती वानेरिती भन्ती चलितो	808
सेय्यचापि, बाह्मण, उदपत्ती सेवालपणकपरियोनद्धो	808
सेब्ययापि, ब्राह्मण, उदपत्ती संसद्दी लाखाय वा हिलिहिया वा	808
सेम्यवापि, बाह्मण, उप्पल वा पद्मं वा पुण्डरीकं वा	*1
सेय्यथापि, अन्ते, उम्मूञ्जयेव महता पासेन बन्धेम्य	484
सेय्यवापि, भन्ते, बुल्लकुसितके देवे वस्सन्ते यथानिश्रं	285
सेय्यवापि, भन्ते, पुरिसो उदयत्थिको श्रस्सपणिय पोसेय्य	783
सेय्यथापि, भिन्सवे, प्रञ्जो व प्रञ्ञ पञ्चवेन्त्रेय्य	768
सेय्यथापि, भिन्त्ववे, ब्रस्सतरी ब्रत्तवधाय गन्भ गण्हाति	95
सेय्ययापि, भिक्लवे, ग्रादित्तचेलो वा ग्रादित्तसीसो वा	23
सेय्ययापि, भिक्लवे, उदकमणिको ब्राधारे ठपितो	784
सेम्पवापि, भिक्लवे, उदकरहदो गम्भीरो उम्मिदौदको	£3F
सेय्यपापि, भिक्लवे, उपरिपब्बते बुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते	१४६
सेम्पवापि, भिक्खवे, उप्पत्तिनिय वा पदुमिनिय वा	788
सेय्यथापि, मिन्सवे, कदली भत्तवधाय फल देति	99
सैन्यवापि, भिन्खने, कूटानारस्स एतं मर्ना एतं सङ्गाहिकं	२८१, २८३
सेय्यवापि, मिन्खवे, गवा खीरं, खीरम्हा दिव	१०८, ४६४, ४६४
सेम्पवापि, भिक्खवे, वक्खुमा पुरिसो उदकरहदस्स तीरे ठिती पस्सेम्प	२०२, २०३
सेय्यथापि, भिन्छवे, चोर प्रागुचारि गहेला रञ्जो दस्सेय्यु	२५४
सैम्ययापि, भिन्सवे, खवासात उमतो पदिसं	१००
सेय्यवापि, भिक्खवे, जम्बाली अनेकवस्सगणिका	. १७७
सेम्यथापि, भिक्खवे, न्हापको वा न्हापकन्तेवासी वा	₹3 ۶
सेय्यवापि, भिन्खवे, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेय्यको	२७७
सेय्यबापि, भिक्खवे, द्वे सहायका पंसुकीळका	339
सेम्यवापि, भिनस्तवे, नळो अत्तवभाय कर्त देति	95
सेय्यवापि, भिन्सवे, पुरिसो ग्रोदातेन बत्येन ससीसं पादिपत्वा	758

सेय्यवापि, भिन्तवे, पुरितो काळवर्षं परिवास केले पकिरित्वा	
	२४६, २४७
सेव्यवापि, भिक्सवे, पुरिसो कुसलो भेरिसहस्स	१६७
- सङ्ख्याहरूस	186
सेय्यवापि, भिक्सवे, पुरिसो लेपगतेन हत्वेन सास गण्हेय्य	१७६
सेय्यवापि, भिन्सवे, पुरिसो सुद्धेन हत्येन सासं गण्हेय्य	१७६
सेम्यवापि, त्रिन्सवे, महामेघो सञ्चसस्सानि सम्पादेन्तो	385
सेम्पर्वापि, भिक्सदे, महासमुद्दे न सुकर उदकस्स पमाण गहेतु	४=, ३१७
सेय्यवापि, भिन्तवे, रञ्जो सत्तियस्स मुद्धावसित्तस्स जेट्टो पुत्तो ब्राभिसेको	Et
सेय्यवापि, मिक्सवे, वधुका यञ्जादेव राति वा दिवं वा	= ?
सेव्यवापि, निक्सवे, वेळु प्रसावचाय फलं देति	99
सेय्यवापि, भिन्तवे, समे भूमिभागे पोन्तारणी चतुरंसा	784
सेम्यवापि, भिक्सवे, सुभूमियं चातुम्महापथे ब्राजञ्ञारयो युत्तो	२६४
सेम्ययापि, भिक्सवे, सुभूमियं चातुम्महापये महानिश्रोषो	305
सेय्यथापि, भो, प्रमिस सुर्चि पि डहति, प्रसुर्चि पि डहति	४७२
सेय्यवापि, भो गीतम, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य	₹0€, ४७€
सेय्यवापि, भो, पुरिसो ग्रग्गरसपरितित्तो न ग्रञ्ञेस हीनान रसानं पिहेति	४७७
सेय्यवापि, भो, पुरिसो बाबाधिको दुक्खितो बाळ्हगिलानो	895
सेय्यवापि, भो, पुरिसो चन्दनघटिकं ग्रविगच्छेय्य	४७ =
सेय्यवापि, भो, पुरिसो जिवच्छादुव्बल्यपरेतो	४७८
सेय्यथापि, भी, पोक्सरणी अञ्छोदका सातोदका सीतोदका	805
सेय्यवापि मनुस्सा, एकच्चे च देवा, एकच्चे च विनिपातिका	28€, 28€
सेम्यबापि, वप्प, यूर्ण पटिक्च खाया पञ्जायति	212
सेव्यवापि सत्तानेरियका	२४८
सेम्यवापि सा, भिक्सवे, मूसिका गांध कता च वसिता च	888
- गांच कत्ता नो वसिता	883
- नेव गार्थ कत्ता नो विमता	888
- वसिता होति नो गार्थ कत्ता	888
सेव्यवापि सा, भिन्छवे, सिवधिका प्रसूचि	¥•\$
– दुगान्धा	X-S
– बाळानं घमनुस्सानं घावासो	¥•€
- सप्पटिभया	406
सेय्यचापि, साळह, पुरिसो नींद तरितुकामो तिष्ह कुठारि बादाय वनं पविसेय्य	२१४, २१४
सेय्यवापि, साळ्ह, योधाजीवो ग्रन्खणवेषी	
	284
- दूरेपाती	२१६
 बहुनि वापि कण्डवित्रकानि 	२१४
- महती कायस्स पदालेता	784
सेव्ययापि सो, भिक्सवे, भासीविसो भागतिवसी च वोरविसी च	११७
− भागतविसो न घोरविसो	111

सेय्ययापि सो, भिक्सवे, उदकरहदो उत्तानी उत्तानीमासो	199
मेय्यवापि सो, भिरुखदे, उदकरहुदे। उत्तानो गम्भीरोभासो	888
सैय्ययापि सो, भिक्लवे, उदकरहदो गम्मीरो उत्तानाभासो	252
सैय्यवापि सी, भिक्खवे, उदकरहदो गम्भीरो गम्भीरोभामो	111
सेय्यथापि सी, मिक्लवे, कूम्मी तुच्छी विवटी	११०
मैय्यथापि सी, भिक्खवे, कूम्भो पूरी पिहितो	280
रीय्ययापि सी, भिक्खवे, कूम्भी पूरी विवटी .	११०
सेव्यवापि सो, भिन्छवे, बलीबहो परगवचण्डो	११४
संय्यथापि सो, भिक्सवे, बलीब हो सगवचण्डो	११४, १ १ ५
सेय्यवापि सो, भिक्लवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो ग्रहिवेषविद्धी .	१२२
नय्यवापि सी, भिनस्तवे, भद्री ग्रस्साजानीयो चम्मवेषविद्धी	१२१
सेय्यवापि सो, भिक्लवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो पतौदच्छाय दिस्वा	१२१
सेय्ययापि सो, भिनन्तवे, भद्रो ग्रस्साजानीयो लोमवेषविद्धो -	१२१
मेय्ययापि सो, भिनखने, योधाजीनो मसिचम्म गहेरना	₹%६, ₹%5-₹€0
नेय्यथापि सो, भिक्लवे, योषाजीवो महति रजगां	3×2-3×8
मेय्यथापि मी, भिक्खवे, न्त्वो फेस् फेस्पिरिबारी	888
– फेम्म् सारपरिवारो	225
– सारो फेग्युपरिवार <u>ो</u>	११६
– मारो मारपरिवारो	११६
सेय्पथापि सो, भिनवंदे, बलाहको गज्जिता च वस्सिता च	१०८
- गज्जिता नो वस्सिता .	१०८
– नेव गज्जिता नो वस्सिता	१०८
वस्मिता, नो गज्जिता	१ 05

वित्रप्रणां

			2.4				
पिट्ठे	पन्तियं	प्रसुद्ध पाठी	मुद्धपाठो	पिट्रे	पन्तियं	चसुद्धपाठो	सुद्धपाठी
=	१ ६	भ्रप्यसुती	प्रप्यस्पुतो	€0	73	दरञ्जं	वेरञ्जं
5	(ब्रधो)	वेदग	वेदगू	48	29	० मिच्छारी	० मिच्छाचारी
१०	ર્	०वम्मम्पटिपन्ना	॰ धम्मप्यटिपन्ना	ÉR	२६	सम्मसीलब्बता	समसील०
१६	23	० कु कु च्चं	० कुककुच्च	ĘE	22	मरियासावको	ग्ररियसावको
39	8	•निस्सतं	॰निस्सितं	30	२६	सम	समं
२२	(सिरो)	तस्सुद्दान	तस्सुद्दानं	50	१४	मनुसेस्सु	मनुस्मेसु
**	(भवी)	सुखुम्मं	सुखुमं	,,	१ =	पञ्चम	पञ्चमं
₹X	१०	वसं	वसे	80	20	पहुत ०	पहत०
38	x	सङ्ख्रम	सङ्खुयां	1830	Ę	सविज्ञमानी	संविज्ञमानी
88-	१=	मगवन्त	भगवन्तं	१२२	5	सारीरकाहि	सारीरिकाहि
५०	5	जायति	जीयति	230	२=	•तिसिसा	•तिमिसा
					-		

पिट्ट	पश्तिबं	ब्रमुद्धवाठी	बुद्ध वाठो ।	ब्हि	वन्तियं	प्रमुखपाठी	बुद्धपाठी
359	£9,3	भानन्दा	ग्रा नन्दो	३२८	5	₹ म	इमे
१७२	23	ब्र सेसविरानिरोधा	•विरागनिरोधा	३२६	2%	ना च्यु न्हाय	ना ञ् युष्हाय
850	28	गवासे	मा वासे	३३०	38	29	"
₹5€		धम्मरो	धम्मवरो	३३३		जागरिय	जागरिय
20%		तक्कहत्	तक्रहेत्	३३७	२०	कम्मयोनि	कम्मयोनी
205		अमाहो	ममोहो	३३७	२१	कम्मबन्धु	कम्मबन्ध्
		दाधरत्तं	वीचरत्तं	३५१	3	सङ्गाम	सङ्गाम
२०६		जावित ०	जीवित ०	३६४	१३	प्रधिवित्त	धधिनिते
283			कोधना	358	१४	प्रपञ्जाकतेन	झपञ्जातकेन
२१७	9	काथना		४१०	¥	सङ्ख	सहा
444	-	इत्य	इत्य-	४५०	39	पाणतिपाता	पाणातिपाता
				४५४	१२	भिक्खव, नव	भिक्खवे, नेव
548	2			४५६	28	प्ररियधम्मं	ग्ररियग्रम्म
३०६	6.8	दवानं	देवान	४७३	२४	० परतेन	० परेतेन
३०८	(मिरो)	२०६	३०६	308	હ	चक्खुमतो	चक्खुमन्तो
,,	83	उपासि	उपासि-	855	3	० चितो	०वित्तो
३१०	5	एक	एक	४६३	8	कतम	कतमे
3 28	(सिरो)	२२४	358	868	9	विहरता	विहरती
₹0= "	२ १४ (मिरो) १२ =	उपासि एक	उपासि- एक	\$63 \$05 \$75 \$75 \$78	१२ २१ २४ ७ ६	भिक्खन, नन प्ररियधेममं परतेन चक्चुमती चितो कतम	परेतेनचक्खुमन्तोचित्तोकतमे

प्रकाशक मिस्नु जगदीस कास्थ्य, मन्त्री, पानि प्रकाशन मध्डल, बिहार, नासन्दा (पटना)

--:o:---

मुद्रक : भी कुष्मचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस (प्राह्देट) सिनिटेंड, हो० १५/२४, मानमन्दिर, बारामसी-१.